BIBL. ... CLUJ-NAPOCA
Nr. 4829 ... 1.

TRANSILVANIA

REVISTA

ASOCIAȚIUNII PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI CULTURA POPORULUI ROMÂN.

Nr. 4. jubilar. **Iulie—August.** 1911

La jubileul de cincizeci de ani al „Asociațiunii".

Anul acesta se împlinește o jumătate de veac dela înființarea «Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român».

Plămădită într'un timp de apăsare politică, când popoarele, aruncate la pământ de puterea baionetelor, tânjiau sub domnia unui absolutism aspru, dar deopotrivă pentru toți în asprimea sa, ea vestià zorile unor zile mai senine, visate și dorite de vânjoasa generațiune din anul 1848.

Orice manifestare politică fiind pe atunci împedecată, energia națională își căută și-și află alt câmp de acțiune, un câmp mai neted și mai mănos: *câmpul nesfârșit și vecinic roditor al culturii.*

Urmașii vechilor iobagi, trăiți atâtea veacuri în întunerec, voiau să ajungă la lumină; cei ce tânjiseră atâta vreme în sărăcie, voiau să-și croiască o vieață mai vrednică de ființa omenească; cei ce purtaseră până acum coarnele plugului pe moșia nemeșească, căutau să lucre mai cu folos petecul de loc, pe care ajunseseră stăpâni; cei deprinși până acum numai cu lucrarea pământului și cu îngrijirea vitelor începură a-și îndreptà privirile spre atelierele meseriașilor și spre cantoarele neguțătorilor, închise pentru ei mai înainte; cei dedați cu crestăturile în lemn și cu cioplitul stâlpilor se gândiau la măiestriile mai înalte.

Un dor de înaintare, o nizuinţă spre progres pare-că cuprinsese pe cei abià scăpaţi de lanţurile apăsătoare ale feudalismului de veacuri.

Efectele acestei nizuinţe se şi arătară în curând. In satele abià reînviate din cenuşă, în urma evenimentelor din anii vijelioşi 1848/9, începură a se ridicà şcoluţe, în cari se învăţà carte românească; în comunele mai mari şi mai cu dare de mână se întemeiară «şcoli capitale», la cari se adunà, setoasă de învăţătură, tinerimea din împrejurime. Pe lângă vechile şi venerabilele şcoli mai înalte din Blaj şi din Beiuş, Braşovenii înfiinţară cu jertfe foarte mari şi cu un devotament vrednic de admirat un institut de creştere şi învăţământ, care, în scurtă vreme, se ridicà pe aceeaşi treaptă cu surorile sale mai în vârstă.

Afară de aceea Bisericile române începură a se organizà. Seminariile pentru creşterea preoţilor şi învăţătorilor se întocmiră din nou, lărgindu-se şi introducând cursuri nouă. Tiparele din Blaj, Sibiiu şi Braşov scoteau, deşi sub privegherea strictă a poliţiei, cărţi, călindare şi gazete, care răspândiau cunoştinţe folositoare în popor şi-i aduceau veste de schimbările din lumea mare: de minunile carului de foc, ale vaporului şi ale telegrafului, aflate nu de mult de mintea iscoditoare a omului şi care începuseră a cucerì ţările bătrânei Europe.

Cu un cuvânt: timpul absolutismului de 10 ani, deşi apăsător din punct de vedere politic, a fost pentru noi, Românii de sub coroana Habsburgilor, un timp de reculegere culturală şi economică, un timp de concentrare naţională şi de deprindere cu conceptele vieţii moderne.

Dară cu toate că în această epocă poporul nostru începuse a se întremà, întocmai ca un bolnav după o suferinţă îndelungată, totuşi el simţià încă multe lipsuri, aveà trebuinţă încă de multe întocmiri, ca să poată vindecà ranele lăsate de un trecut nefericit şi să ajungă pe aceeaşi treaptă cu alte neamuri mai puţin prigonite de soarte.

Indeosebi se simţià trebuinţa unei instituţiuni, care să îngrijească de interesele culturale mai înalte ale neamului: să cultiveze limba naţională, care începuse a se folosì la oficiile publice, să fixeze ortografia, să cerceteze istoria, să sprijinească tânăra literatură naţională şi peste tot să promoveze, mai mult

decât se putuse face până atunci, progresul poporului nostru pe toate terenele.

Şi cum aceste probleme interesau pe toţi Românii din această ţară deopotrivă, noua instituţiune, a cărei lipsă se simţià aşa de mult, aveà să fie a tuturor Românilor fără deosebire de confesiune şi de stare socială, aveà să-i întrunească pe toţi într'un mănunchiu, «cum împreună plugarul în snop spicele de grâu curat».

Ideea înfiinţării unei asemenea instituţiuni culturale, sulevată mai întâi pe cale ziaristică şi în convorbiri particulare, se şi apropià de realizare în urma «sângerării dela Solferino», care făcù pe guvernul absolutistic mai accesibil pentru dorinţele popoarelor şi în urma intervenirii celor 176 fruntaşi români, în frunte cu Arhiereii Alexandru Sterca Şuluţ, Andreiu baron de Şaguna şi Ioan Alexi, cari în petiţiunea lor din 10 Maiu 1860 cer voie dela Locotenenţa transilvană pentru «o adunare consultătoare» spre scopul «înfiinţării unei reuniuni, a cărei chemare să fie lăţirea culturii populare şi înaintarea literaturii cu puteri unite».

După oarecare trăgănări şi obiecţiuni din partea Guvernului provincial ardelean, şi dupăce situaţiunea generală politică se schimbă în mod însemnat prin diploma împărătească din 20 Octomvrie 1860, concesiunea cerută se dete, şi în Martie 1861 se urziră temeliile nouei societăţi, care, după împrejurările politice de atunci, aveà să poarte numele «Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român» şi al cărei scop se determină astfel: «Scopul Asociaţiunii e înaintarea literaturii române şi cultura poporului român în deosebitele ramuri prin studiu, elaborarea şi edarea de opuri, prin premii şi stipendii pentru diferitele specialităţi de ştiinţă şi arte şi alte asemenea».

Obţinându-se aprobarea Maj. Sale pentru statutele înaintate, cu mare bucurie se convocă şi cu o însufleţire deosebită se ţinú în Sibiiu, în zilele de 23 până în 26 Octomvrie v. 1861, adunarea de constituire a tinerei societăţi, faţă de care se hrăniau speranţe aşa de mari.

Cei mai buni bărbaţi ai noştri din timpul acela, în frunte cu nemuritorii Arhierei Şaguna şi Şuluţ, se grăbiră a intrà în şirul membrilor nouei societăţi, contribuind fiecare după putere la te-

melia ei materială; în fruntea tinerei instituţiuni se aleseră bărbaţii cei mai luminaţi şi mai cu vază, de cari dispuneà neamul nostru pe atunci; toţi erau însufleţiţi de scopurile însoţirei atât de mult dorite şi cu toţii aveau faţă cu dânsa aşteptările cele mai ademenitoare.

Şaguna, nou alesul preşedinte, cu glasul plin de emoţiune vesteşte: «Masa dulcei maicii noastre este pregătită pentru oaspeţi mulţi; maica noastră a fost până acum îmbrăcată în doliu, dar de acum înainte se îmbracă în haine de nuntă şi pofteşte la masă pe toţi fiii săi, ca să strălucească şi ea în casa şi cu casa sa şi să înnoiască pe fiii săi, precum se înnoiesc tinereţele vulturului». — Iar Timoteiu Cipariu, eruditul canonic, ales ca vicepreşedinte, numeşte noua Asociaţiune: «*un razim naţionalităţii române*» şi urează «tinerei plante», «ca, cu ajutorul celui Prea-Inalt şi cu zelul învăpăiat al naţiunei nutrită şi crescută, să ajungă cât mai curând la statura normală, în care să înverzească, să înfrunzească şi fructuri înmiite să aducă de bun şi dulce gust tuturor Românilor, fructuri de cultura şi propăşirea în toate ramurile ştiinţei, artei şi civilizaţiunii».

La rândul său, neobositul George Bariţ, noul primsecretar, desfăşură un program întreg de acţiune al tinerei societăţi, program croit pentru decenii înainte.

Dar nu numai în Ardeal produse înaugurarea nouei societăţi o mişcare atât de vie a inimilor, ci ea fu întâmpinată cu o însufleţire deosebită şi în celelalte ţinuturi locuite de Români. Nobilul Andreiu Mocioni de Foen felicită pe cei adunaţi, înscriindu-se ca membru cu 200 fl.; nemuritorul binefăcător Emanuil Gojdu, pe atunci comite suprem al comitatului Caraşului, promite asemenea, că se va înscrie ca membru fundator şi va stărui pentru înaintarea nou-întemeiatei societăţi; vrednicul Eudoxiu Hurmuzachi, vlăstarul marinimoasei familii bucovinene, salutând adunarea, cere să fie primit între membrii Asociaţiunii, în tocmai ca mult meritatul Ioan Maiorescu, care se anunţă ca membru pe sine şi pe fiul său.

Tot cu aceeaşi însufleţire, dar cu un număr cu mult mai mare de participanţi din ţara întreagă şi în fiinţa de faţă a câtorva oaspeţi distinşi din Ţara-Românească se ţinù a doua adunare generală la Braşov în vara anului 1862, adunare împreunată cu

o expoziţiune industrială şi agricolă, cea dintâi la noi Românii de dincoace de Munţi. La adunarea aceasta Şaguna pare-că vede înaintea ochilor săi sufleteşti roadele, ce le va aduce în scurtă vreme tânăra instituţiune: «literatura limbei noastre la asemenea grad de cultură cu ale celorlalte limbi culte; şcoalele şi institutele literare în stare înfloritoare, satele şi oraşele române regulate şi înaintate; grădini şi holde frumoase cultivate, bogate de pomi fructiferi, unde până eri alaltăeri erau numai pălămidă şi alte ierburi sălbatice; economia raţională la plugarii noştri; înflorirea artelor şi a tot felul de măiestrii la Românii noştri... Pre scurt: Nu vor trece multe zeci de ani, şi naţiunea română va fi regenerată şi întinerită în puterile sale intelectuale, industriale şi materiale, pentrucă naţiunea este setoasă după cultură şi luminare, iar membrii acestei Asociaţiuni nu vor cruţà nici un sacrificiu, ce ar condiţionà un viitor mai fericit şi propăşirea naţională».

Tot la această adunare Gavriil Munteanu, directorul tânărului gimnaziu braşovean, propune compunerea unui dicţionar al limbei române; eruditul T. Cipariu stăruieşte pentru înfiinţarea unei biblioteci de cărţi vechi româneşti, pe temeiul cărora să se poată lucrà mult doritul dicţionar; Ioan Puşcariu arată trebuinţa întocmirii unui album al familiilor nobile de naţionalitate română; George Bariţ cere înfiinţarea unei catedre de Estetică pentru cultivarea artelor frumoase, iară pentru promovarea ştiinţei se hotăreşte înfiinţarea secţiilor: filologică, istorică şi fizico-naturală.

Cu astfel de sentimente, cu astfel de planuri şi cu astfel de aspiraţiuni se înaugură activitatea Asociaţiunii noastre şi în acelaşi chip urmă ea şi mai departe, cu o intensitate acì mai mare, acì mai mică, după oameni, timpuri şi împrejurări, — până când la a. 1895 din «Asociaţiune transilvană» se desvoltă în Asociaţiunea culturală a tuturor Românilor din Ungaria şi până când pe cadranul vremii se însemnară de cincizeci de ori câte 365 zile.

*

Se naşte de sine întrebarea, ridicată de altfel în repeţite rânduri, dacă în timpul acesta, destul de îndelungat în vieaţa unei instituţiuni, Asociaţiunea noastră a împlinit, măcar în parte, aşteptările întemeietorilor ei, dacă a putut atinge cât de cât ţinta

fixată la urzirea ei şi dacă serviciile aduse de dânsa societăţii româneşti corespund jertfelor depuse pe altarul ei?

Ca să putem răspunde la această întrebare, trebue să ne dăm seamă, că vieaţa unei instituţiuni nu se poate desvoltà cu regularitatea şi precisiunea unui mecanism, ci ea se poate asemănà mai bine cu desvoltarea unui organism, a cărui existenţă şi prosperare atârnă de diferite împrejurări. Dacă aceste împrejurări sunt favorabile, el creşte şi se întăreşte, văzând cu ochii; dimpotrivă, sub împrejurări neprielnice începe a tânji, lâncezeşte pe zi ce merge, până când se prăpădeşte cu totul.

Chemată la vieaţă într'un timp de reculegere naţională, «Asociaţiunea» reoglindeşte în trecutul său de 50 de ani întreagă evoluţiunea poporului nostru din această ţară în decursul acestui restimp. Când vieaţa publică românească lâncezeşte, tânjeşte şi ea; dimpotrivă, când conştiinţa naţională se manifestă mai cu putere, când un sânge mai viu pulsează în arteriile vieţii naţionale, pare-că şi ea se înviorează şi caută să se apropie tot mai mult de scopurile, pentru care a fost creată.

După primii ani de însufleţire, în care a fost întemeiată, urmează, de pe la anul 1870, un timp de mişcare mai lentă, până când, după lărgirea terenului său de activitate în 1895, din nou se manifestă mai cu putere.

Probleme măreţe îşi pusese «Asociaţiunea« noastră la întemeiarea sa, probleme, care, după vorba marelui Arhiereu Andreiu Şaguna, cereau într'adevăr «*o perseverenţă de fier şi un sacrificiu din inimă*».

Deoparte ea voià să contribue la desvoltarea literaturii naţionale prin studii, publicaţiuni, premii şi stipendii, iară de altă parte se nizuià să ridice cultura generală a poporului, răspândind în toate straturile cunoştinţele folositoare, propagând spiritul de însoţire, dând îndrumări pentru o mai bună lucrare a pământului şi îndemnând pe fiii poporului nostru la îmbrăţişarea negoţului şi meseriilor.

Cu alte cuvinte, «Asociaţiunea» erà menită să fie pe deoparte o societate literară, iară de altă parte o societate culturală, o societate de popularizare.

A lucrà cu succes în ambele direcţiuni erà foarte greu şi mai cu seamă a desvoltà o activitate mai mare literară şi ştiin-

ţifică, cu deosebire cum s'au pornit împrejurările politice dela 1867 încoace şi pe lângă mijloacele materiale de tot restrânse, de care dispuneà «Asociaţiunea», erà aproape peste putinţă.

Cu toate acestea şi în această direcţiune s'a produs câte ceva, cât permiteau puterile şi împrejurările. Disertaţiunile publicate în «Analele» apărute în anii cei dintâiu, revista «Transilvania» redigiată un lung şir de ani de mult meritatul G. Bariţ, publicarea câtorva lucrări de specialitate, premiarea câtorva scrieri literare de valoare, întemeiarea unei biblioteci destul de considerabile, înfiinţarea Muzeului istoric şi etnografic, care se desvoaltă din an în an, întrunirea unui grup de cărturari în secţiile literare-ştiinţifice, cari dau mână de ajutor comitetului central în cestiunile de specialitate, — sunt tot atâtea semne, că «Asociaţiunea» a căutat să-şi facă datoria sa şi pe acest teren.

Mai mult însă a izbutit ea a făptuì pe celelalte câmpuri de acţiune, ce şi-le alesese.

Voind a înmulţi numărul intelectualilor, de cari se simţià lipsă aşa de mare în deceniul 1860—1870, ea împărţi un număr însemnat de stipendii tinerilor dela şcolile secundare şi superioare, despre cari sperà, că vor fi tot atâţia luminători şi conducători devotaţi ai poporului. De altă parte, nizuindu-se a împrietenì şi pe Români cu negoţul şi cu meseriile, de care stătuseră departe până acum, ajută un număr mare de ucenici, să înveţe măiestriile mai de lipsă şi totodată dete câteva ajutoare elevilor dela şcoalele de comerciu.

Ajută câteva şcoale lipsite de mijloace, şi pornind dela punctul de vedere corect, că progresul unei societăţi atârnă în mare parte dela cultura femeii, înfiinţă cu jertfe foarte mari şcoala civilă de fetiţe, care şi-a serbat anul acesta jubileul existenţei sale de un pătrar de veac.

Dar nu numai tineretul avù parte de binefacerile societăţii noastre, ci întreg publicul român: tineri şi bătrâni, bărbaţi şi femei, săteni şi orăşeni. Cu deosebire dela înfiinţarea despărţămintelor, hotărîtă în anul 1869, şi şi mai mult după reorganizarea din anul 1895, «Asociaţiunea» căută să pătrundă în toate straturile poporului, îndemnând şi sfătuind, învăţând şi admoniând, prin adunări, prin prelegeri poporale, prin înfiinţarea de

biblioteci şi de însoţiri, prin publicarea unei «Biblioteci populare» proprii.

Ea încercă în diferite rânduri, să concentreze publicul nostru la muncă comună şi să deştepte încrederea în puterile proprii, prin aranjarea de expoziţiuni mai mari şi mai mici.

De altă parte, administrând bine averea sa, îndemnă pe mai mulţi generoşi binefăcători ai poporului nostru, să-i încredinţeze spre chivernisire diferite fundaţiuni cu scop cultural şi filantropic.

Toate aceste fapte, îndeplinite cea mai mare parte fără nici o răsplată materială, ci numai din dragostea de neam şi de dorul de a împinge cu un pas mai departe pe calea progresului acest popor bântuit în trecut de o soarte nemiloasă, sunt tot atâtea dovezi, că «Asociaţiunea» noastră n'a trăit înzadar, n'a înşelat aspiraţiunile întemeietorilor ei, ci a căutat să facă tot ceea-ce i-a îngăduit timpul şi împrejurările, şi astfel şi-a câştigat un titlu la recunoştinţa şi sprijinul publicului nostru.

Dar pe lângă toate cele amintite până aici şi cari se vor puteà vedeà mai pe larg în capitolele următoare, «Asociaţiunea» şi-a câştigat un merit nediscutabil prin caracterul ambulant al întrunirilor sale. Ea a făcut pe Românii din diferitele părţi ale ţării să se cunoască unii pe alţii, i-a deprins să lucre împreună şi să se stimeze unii pe alţii, i-a învăţat să-şi preţuiască şi să-şi cultive limba; a susţinut vie scânteia naţională, chiar şi acolo, unde erà în primejdie a se stinge; a aplanat contrastele sociale şi confesionale; ne-a deprins a ne simţì cu toţii fiii aceluiaşi popor şi a hrănì acelaş ideal: *asigurarea existenţii şi întărirea materială, morală şi culturală a neamului, din care facem parte.*

Chiar dacă Asociaţiunea nu ar fi obţinut alte rezultate mai concrete, totuşi din punctul de vedere amintit mai pe urmă ar meritâ toată stima şi toată recunoştinţa noastră.

Astfel nu ni se par exagerate cuvintele nemuritorului G. Bariţ, când la pag. 32 din vol. III al lucrării sale «Părţi alese din istoria Transilvaniei» zice:

«De nu ar mai fi făcut nimic Românii în 1860 spre desvoltarea şi consolidarea vieţii lor naţionale, posteritatea tot le-ar fi datoare cu recunoştinţă pentru înfiinţarea Asociaţiunei. Cine

neagă aceasta, este dator, ca om iubitor de adevăr, să cetească *toate* actele acelui institut, apărute în cei 30 ani ai existenţei sale şi să tragă consecinţele: împrumutarea de idei între compatrioţii cari vorbesc aceeaş limbă maternă; desvoltarea sentimentelor umanitare; desvoltarea tot mai solidară a conştiinţei naţionale; înavuţirea, netezirea şi purificarea limbei materne; unificarea ei, precum nu mai fusese niciodată, pentruca să o ştii cu atât mai mult stimà şi iubì; câştigarea convicţiunii, că în această limbă poţi cultivà prea bine ştiinţele şi artele, cum şi a legiferà şi administrà o ţară, un stat; în fine întrarea naţiunii noastre cu limba sa în concertul popoarelor neolatine, al celor mai civilizate din Europa. — Existenţa şi activitatea Asociaţiunii transilvane a vibrat, deşì fără multă paradă şi aşa numite reclamuri, în tot corpul naţiunii din toate ţările locuite de Români; ea a fost un bold spre a se înfiinţà şi în alte părţi spre aceleaşi scopuri diverse societăţi sau reuniuni. Cu împărţirea de burse în sumă de câteva zeci de mii Asociaţiunea a accelerat înmulţirea atât de indispensabilă a inteligenţii superioare în naţiune. Cu îndemnarea prin ajutoare de bani la învăţare de profesiuni şi la comerciu s'a făcut un pas decisiv către câmpul cel vast al industriei».

Să binecuvântăm deci amintirea acelor bărbaţi cu suflet mare, cari au întemeiat acum 50 de ani această măreaţă instituţiune, iar moştenirea lor să o păstrăm cu sfinţenie, să o înmulţim, să o facem tot mai folositoare neamului, din care facem parte!

Dacă prima jumătate de veac din existenţa Asociaţiunii a fost timpul înfiinţării şi al încercărilor, a doua jumătate să fie timpul muncii sistematice şi conştiente.

Aşà să ne ajute Dumnezeu!

Andreiu Bârseanu.

ÎNFIINȚAREA „ASOCIAȚIUNII" ȘI CONDUCĂTORII EI.

I.

Cea mai de căpetenie problemă pentru un popor, care vreà să scape de jugul robiei sufletești și trupești, este să-și creeze o cultură proprie, cu ajutorul căreia să pună în lucrare toate forțele sale intelectuale și fizice, încătușate de răutatea vremilor sau amorțite prin o îndelungată stare de letargie.

Inceputul oricărei culturi naționale poartă, în mod fatal, urmele unor înfluențe și împrumuturi străine. O cultură cu totul independentă, din chiar originea sa, nu ne poate arătà istoria. Influențele și împrumuturile străine orice popor capabil de cultură și de viață le transformează, și imprimându-le notele distinctive ale caracterului său național, le dă o înfățișare nouă, originală. Dar aceasta n'o poate face cu destulă izbândă, decât după ce ajunge la cunoștința de sine și poate să prețuiască, după dreptate, comorile și însușirile sufletești, cu cari l-a înzestrat Dumnezeu, — talanții, pe cari e dator să-i chivernisească în modul cel mai înțelept. Indată ce un popor ajunge la conștiința de sine, trebue să cerce a se emancipà de sub epitropisirea prea îndelungată a unei culturi străine, care poate să-l reducă la sclăvie sufletească chiar și atunci, când se bucură în alte privințe de toată libertatea cetățenească și e stăpân pe destinele sale. Trebue deci să-și dovedească fiecare națiune propria sa destoinicie culturală, adăugând ea însași, din propriile sale comori sufletești, măcar o singură petricică la edificiul pompos al culturii generale, ca și cum ar dà o dobândă pentru inevitabilele împrumuturi străine, cari se întâlnesc la începutul culturii sale. Așadar influențe culturale străine trezesc naționalitatea și o îndeamnă ca, la rândul său, aceasta să-și creeze o cultură proprie, care prin notele sale distinctive și originale să fie în stare a contribuì ea însași la îmbogățirea, sau măcar la varietatea culturii generale.

Problema culturii naționale este de cea mai mare însemnătate în viața oricărui popor. Tot ce se lucrează în vederea acestei probleme și spre o resolvire înțeleaptă a ei, nu se pierde, nu se risipește, cum se risipesc și se anihilează, bunăoară în luptele politice, atâtea forțe intelectuale și fizice ale poporului nostru fără nici un rezultat sau, în cazul cel mai bun, pentru niște rezultate de scurtă durată.

Se știe, că la începutul erei constituționale în monarhia habsburgică obținură și Românii ardeleni câteva rezultate politice însemnate, cum au fost congresele naționale din 1861 și 1863 sau chiar legile dietei ardelene, privitoare la inarticularea drepturilor politice ale națiunii și limbii române. Dar aceste rezultate politice au fost, durere, de o durată foarte efemeră. In momentul, când au fost dobândite, au și început a se pierde, a se spulberà. Cu mult mai trainice și mai sigure s'au dovedit însă rezultatele obținute de Românii ardeleni, în acest timp, pe teren bisericesc și cultural. Intre instituțiunile culturale românești, create la începutul erei

constituționale, de importanță deosebită a fost și este «*Asociațiunea transilvană pentru literatura română și cultura poporului român*».

II.

Lipsa unei societăți literare și culturale, în felul cum aveau și alte popoare împrejmuitoare, începuse a fi simțită și de Românii ardeleni încă pe la sfârșitul veacului al XVIII-lea, când se proiectase, după ideile vestitului doctor Ioan Molnar, «societatea literaților din Sibiiu» cu scop de a tipări un ziar pentru popor (1789), iar ceva mai târziu (1795) așa numita «societate filosoficească a neamului românesc în mare principatul Ardealului», care înșira între membrii săi «preoți, învățători, toți supuși bisericii Răsăritului, doftori, filosofi, istorici și alți mai mulți învățați la număr». Această societate cereà dela membrii și sprijinitorii ei câte 15 fiorini pe an. In schimb intenționà să tipărească o bibliotecă cu «vestiri filozoficești și moralicești, manufacturi negutătorești, științi și regule dieteticești», pe lângă care mai promiteà și alte cărți despre «teologhia moralicească a Răsăritului» și «alte istorii bisericești» apoi biografiile principilor munteni și moldoveni și «istoria Românilor pe larg, culeasă din cele vechi adevărate istorii» și în sfârșit «alte deprinderi ale lumii vrednice de a le ști». —

Proiectul acesta, la alcătuirea căruia învățații ardeleni par a se fi orientat mai ales după fasciculele revistei germane, ce apăreà pe atunci în Sibiiu sub titul: «Siebenbürgische Quartalschrift» — nu s'a putut realizà.

Cu o jumătate de secol mai târziu conducătorii tineri și idealiști ai Românilor ardeleni, se ocupau cu gândul de a înființà o «academie română». Alții, mai buni cunoscători ai împrejurărilor, mai realiști, înțelegeau că planul acesta nu-l vor puteà duce la îndeplinire. Dar pentru toți erà o veche dorință crearea unei instituțiuni, care pe lângă promovarea literaturii și culturii românești, să poată împreunà la un loc întreagă românimea ardeleană, desbinată în două confesiuni, să cimenteze legăturile de unitate și frăție, și să afle mijloacele necesare pentru răspândirea culturii naționale în păturile largi ale poporului.

Primind la 1852 niște ajutoare bănești prefecții Balint (9500 fl.) Axente (9000 fl.) și Iancu (6000 fl.), după cum aflăm dintr'o scrisoare a lui Aron Florian, au dăruit toți trei suma de 2500 fl., care sumă s'a depus pe numele lui Dr. Vasici la cassa de păstrare săsească («Sparkassa») din Sibiiu, în ziua de 30 Aprilie 1852, ca să poată servì ca bază la înființarea unei societăți literare române. In 2 Maiu 1852 Florian scrie lui Ioan Maiorescu despre această întâmplare următoarele: «Eu mă folosii de ocaziunea aceasta, când li-s'au dat banii, pe lângă decrete foarte flatătoare și stătui de dânșii, ca să dee ceva pentru un scop național; am socotit, că *centrul de unire al Românilor nu poate fi altul decât o societate literară română.* Ei pătrunseră necesitatea și importanța și contribuiră Balint 1000 fl., Axentiu 1000 fl., Iancu numai 500 fl. C. M. Eu făcui iute actul de fundațiune, pe care

ei îl subscriseră, luai banii dela ei şi îi puserăm la Sparkassa. Prin actul de fundaţiune ei au ales 5 bărbaţi din cei de aici şi pe Bariţiu din Braşov, ca să compună statutele, să le subştearnă la guberniu spre aprobaţiune şi să facă paşii trebuincioşi, ca societatea să între în viaţă. Bine s'a făcut ori ba?... Eu de scop al societăţii literare în actul de fundaţiune am pus *cultura şi desvoltarea limbei şi publicarea de cărţi folositoare*».

Maiorescu însă nu aprobă ideea lui Aron Florian, ci insistă pentru înfiinţarea unei academii române. Mai târziu Florian, învinuit de Maiorescu, că ar fi agitat contra academiei, se scuză prin epistola din 4 August 1852 spunând, că dânsul şi-ar jerfi pentru academie, dacă ar fi «practicabilă», nu numai opiniunile, ci întreagă personalitatea sa.

Divergenţa opiniunilor între ceice doriau «societatea literară» şi între ceice insistau pentru înfiinţarea unei academii, de o parte, iar de altă parte nefastele învrăjbiri şi frecări confesionale, cari au bântuit întreg deceniul absolutismului, împiedecând realizarea acestui plan, banii depuşi la «Sparkassa» din Sibiiu i-a ridicat, în vara anului 1854, desigur cu învoirea lui Vasici şi a donatorilor, poetul Andrei Murăşan.

Infiinţarea societăţii literare a rămas deci tot în domeniul dorinţelor, cari îşi aşteptau înfăptuirea în timpuri mai senine.

La sfârşitul deceniului (1859) apărù în «Aradul vechiu» un fel de almanah literar, întitulat «Muguri», dedicat «sexului frumos român» şi alcătuit «prin conlucrarea junimei clericale şi studioase a claselor gimnasiale superioare», cuprinzând 59 poezii parte originale, parte reproduse din autori cu renume.

Această carte îndemnă pe colaboratorul «Telegrafului Român», Zaharie Boiu, să scrie o recensiune severă, spunând, că tot ce e bun într'ânsa, nu e propriu şi tot ce e propriu, nu e bun, afară de trei poezii ale lui Atanasie Marienescu, cari sunt «ca trei fire de măgheran printre urzici». La observaţiile lui Boiu răspunde profesorul din Arad, Dr. Atanasie Şandor, luându-şi elevii în apărare. (Tel. Rom. 1860 nr. 13).

Critica severă a lui Z. Boiu avù darul a provocà o discuţie serioasă şi folositoare prin faptul, că s'a accentuat iarăşi necesitatea unei societăţi literare, s'au indicat chiar căile şi mijloacele potrivite pentru împlinirea acestei dorinţe vechi.

Corespondentul «Telegrafului Român» din Ţara Oltului, dl Ioan Puşcariu, arată, că nu atât studenţii aradani sunt de vină pentru versurile slabe din almanahul «Muguri», ci mai mult societatea românească însaşi, deci împrejurarea, că ei n'au avut de unde să înveţe a scrie româneşte frumos şi corect. «Adevărat, că copiii dela Arad & Comp. cu idei ungureşti, cu sintaxă germană şi cu cuvinte latineşti nu putură produce o carte poetică, însă oare avem noi un Panteon român, nişte *sărbători olimpice*, unde să audă pe bătrâni româneşte?»

Aceasta lipseşte, cum a lipsit în tot trecutul românesc, care în părţile sale mohorîte se caracterizează, între altele, şi prin totala «lipsă

de reuniuni», pe când «dacă am aveà nu o academie ca a Ungurilor din Pesta, ci numai o reuniune modestă ca a Saşilor din Transilvania, cea pentru cunoştinţa ţării («Verein für Landeskunde»), o reuniune de exemplu, pentru cultura poporului român, dacă ne-am adunà sub forma asta *legală* în tot anul odată la Braşov, apoi la Săcele, la Zărneşti, la Făgăraş, la Sibiiu, la Răşinari, la Sălişte, la Haţeg şi aşa mai încolo, unde s'ar găsì nişte cuartire modeste pentru confluenţii reuniunei, apoi am trece şi la Lugoj, Lipova, Arad şi mai pe urmă la Cernăuţi şi Suceava — dacă din o contribuire ce o ar hotărî statutele s'ar formà un fond pentru o bibliotecă română, muzeu român ş. a. — dacă literaţii noştri şi mai ales cei începători, mai nainte de a-şi dà lucrările lor pe mâna fiilor lui Guttenberg, le-ar aşterne acestei reuniuni spre o reviziune literară — cred, că atunci ne-am puteà cunoaşte mai întâi slăbiciunile noastre, apoi am puteà îndreptà şi pe ale tinerilor mai cu datornică cruţare, fără să aibi scârbe, fără de a-i descurajà şi a-i desmântà poate pentru totdeauna dela literatură... atunci i-am face atenţi şi la aceea, că nu fiecare are aplicare naturală spre poezie şi sila e în zadar; că nici nu e de lipsă a se face toţi deodată poeţi; că poezia creşte mai lesne pe feţele, decât pe dosurile Carpaţilor; că spre recompensă noi aici avem alte fântâni literare de exploatat: anticităţile, istoria şi geografia română, mineralogia, botanica, fauna ş. a....».

Curând după acest apel ziaristic urmează, tot în coloanele «Telegrafului Român» o corespondenţă din Blaj, scrisă în 11 Aprilie 1860 de profesorul Ioan Rusu, care insistă şi el asupra foloaselor, ce ar puteà să aducă o societate literară, şi îndeamnă pe Români să nu mai steà «cu mânile în sân, să le pice mură în gură, ci să-şi unească puterile şi luminile minţii, să nu cruţe nici jertfe, nici osteneală pentru un scop nobil, căci numai aşa vor scăpà de judecata lumii şi de osânda posterităţii».

III.

In 10 Maiu 1860 Şaguna înaintează, în această chestiune, guvernatorului ardelean Liechtenstein o petiţie subscrisă de 171 Români, cari roagă guvernul ardelean să le îngădue a ţineà în Sibiiu o adunare constituantă («consultătoare»). Petiţia aceasta a fost scrisă de Dr. Ioan Raţiu şi «compusă, cum se exprimă Bariţiu, în termini atât de pipăiţi, umiliţi, respiratori de lealitate, pe cât se puteau află în limba germană, bogată în expresiuni plăcute despotismului».

In răspunsul său din 12 Iulie 1860, adresat lui Şaguna, care se află atunci ca membru al senatului imperial în Viena, guvernatorul Liechtenstein spune, că înainte de a admite adunarea cerută, trebue să i-se facă cunoscut, cel puţin în liniamente generale, proiectul de statute, căci dânsul nu poate încuviinţà constituirea unei societăţi cu tendinţe exclusiv naţionale şi care se izolează, în mod vădit, de celelalte naţionalităţi din ţara aceasta («da ich eine von den übrigen hierländigen Nationalitäten in osten-

sibler Weise getrennte und exclusiv nationaler Tendenzen huldigende Association... nicht für zulässig erachte»).

După primirea acestui răspuns Şaguna s'a adresat curând lui I. Puşcariu, Bariţiu şi Cipariu cu rugarea de a elaborà fiecare câte un proiect de statute şi a i le trimite spre întrebuinţare. Din aceste 3 proiecte a combinat însuş unul, înaintându-l guvernatorului cu rugarea, «să binevoiască a-l subşterne Maiestăţii Sale... şi a mijlocì încuviinţarea lui cea dorită de o naţie, care a dat nenumărate dovezi despre alipirea sa cătră tronul maiestatic şi al cărei patriotism curat şi străin de orice separatism ostensibil se dovedeşte şi cu §-ul 4 al statutelor, unde limpede se zice, că membrii acestei Asociaţiuni pot fi de orice religie şi naţie».

După ce primì răspuns favorabil dela guvernatorul Liechtenstein, convocă pe ziua de 9/21 Martie 1861 la Sibiiu pe toţi cei 171 de inşi, cari au subscris petiţiunea din 10 Maiu 1860.

In edificiul seminarului s'a ţinut sub prezidiul lui Şaguna adunarea constituantă, care a discutat şi aprobat statutele. Şaguna deschise adunarea prin o frumoasă cuvântare, comunicând rezultatele stăruinţelor, ce s'au pus pentru înfiinţarea acestei societăţi, şi arătând, că «legile patriei noastre sunt de natură progresivă, deşì într'un punct încă ne apasă, adecă în punctul naţionalităţii», termină cu următoarele cuvinte de îmbărbătare, cari pe lângă un apel călduros, cuprind şi o promisiune solemnă, împlinită din partea lui cu prisosinţă:

«... monumentele materiale ale unui period cult se pot nimicì prin mâni barbare şi o naţie liberă se poate lipsì de libertate prin nişte legi draconice; însă monumentele spirituale şi moravurile cele bune, precum şi valoarea lor rămân pentru toţi timpii nerăsturnavere, căci acestea sunt mai presus de orice putere silnică şi fizică, de ele nu se poate atinge mâna barbarului, furul nu le poate furà, moliile nu le pot mâncà. Fiind aşadară problema noastră a înaintà literatura, cultura, industria şi agricultura naţiunei noastre, adecă a înaintà starea spirituală şi materială a poporului nostru, vrem a deşteptà prin mijloace naţionale facultăţile, va să zică cugetările cele senine şi serioase în poporul nostru, ca să cunoască fiinţa şi destinaţia sa şi să o ştie întrebuinţà spre tot binele, precum şi alte naţii fac astăzi aceasta şi precum cere spiritul cel civilizator al secolului nostru; darurile lui vor garantizà viitorul cel mai ferice al mult cercatei noastre naţiuni şi o vor ferì de nişte lovituri ucigătoare de religia şi limba ei. — Aceste convingeri mari să ne însufleţească, domnilor, pe noi toţi, şi atuncia tare cred, că cerul va încoronà cu flori de mângăiere întreprinderea noastră, şi va ascultà rugăciunea mea, prin care cucerindu-mă îl rog, ca să reverse binecuvântarea sa asupra Asociaţiunei noastre, căci tot darul desăvârşit vine de sus, dela părintele luminilor.

În sfârşit din parte-mi mă oblig, că voiu sprijinì scopul Asociaţiunei noastre, încât va stà în puterile mele, căci acì voiu fi norocos a auzì su-

netele cele dulci ale limbei mele materne, care la străini nu s'a învrednicit de atenţiune, însă acelea cu atâta mai scumpe sunt inimii mele».

La sfârşitul adunării (şedinţa III) Bariţiu mulţămeşte lui Şaguna pentru ostenelele şi sacrificiile, ce a binevoit, precum în nenumărate cazuri, aşa şi cu ocaziunea aceasta, a le aduce în cauza naţiunii şi îl roagă să stăruiască şi mai departe în favorul acestei Asociaţiuni «până la deplina ei înfiinţare prin aprobarea preaînaltă a statutelor şi până la prima adunare generală»..,

Statutele discutate şi primite în această adunare Şaguna le înaintă din nou, prin guvernul ardelean, la Viena, de unde primind în Septemvrie aprobarea preaînaltă, el convocă pe ziua de 23 Octomvrie (4 Nov.) la Sibiiu «pe toţi inteligenţii naţiunei noastre, cari voiesc a fi membrii «Asociaţiunei», spre a lua parte la inaugurarea şi deplina constituire a aceleiaşi». In discursul inaugural rostit cu acest prilej Şaguna spune, că «Asociaţiunea are o problemă «pe cât de nobilă, frumoasă şi unică în felul său astăzi în întreaga noastră naţiune din toate părţile» ... «pe atât şi de serioasă şi grea, pentrucă cere o perseverenţă de fier şi un sacrificiu din inimă». Schiţează apoi pe scurt luptele, ce a purtat el cu ministrul Thun pentru promovarea culturii naţionale în deceniul absolutismului, şi paşii, ce i-a făcut pentru înfiinţarea «Asociaţiunei», terminând astfel: «Domnilor, masa dulcei maicei noastre este pregătită pentru oaspeţi mulţi; maica noastră a fost până acum îmbrăcată în doliu, dar de acum înainte se îmbracă în haină de nuntă şi pofteşte la masă pe toţi fiii săi, ca să strălucească şi ea în şi cu casa sa şi să înoiască pe fiii săi, precum se înoiesc tinereţele vulturului». La cuvântarea lui Şaguna răspunde Cipariu prin clasicul său discurs despre importanţa limbei naţionale, a acestui «tesaur ... dulce ca sărutările măicuţelor noastre, când ne aplecau la sânul lor, tesaur mai scump decât vieaţa; tesaur, care de l-am fi perdut, de l-am perde, de vom suferi vre-odată, ca cineva cu puterea, cu înşelăciunea, sau cu momele să ni-l răpească din mânile noastre, atunci mai bine să ne înghită pământul de vii, să ne adunăm la părinţii noştri cu acea mângâiere, că nu am tradat cea mai scumpă ereditate, fără de care nu am fi demni a ne numì fiii lor: limba românească», şi adauge: «Un razim naţionalităţii române se împlântă astăzi, ci sperăm, că asemeni razime de asta şi de alte forme se vor împlântà şi de acì înainte şi mai multe şi mai puternice».

Aşa, după 16 luni, computate din 10 Maiu 1860 până în 13 Septemvrie 1861 — scrie mai târziu Bariţiu — inteligenţa poporului român ajunse ca să-şi câştige un loc de convenire, unde să nu aibă a face nici cu scolasticismul teologilor, nici a se aruncà în vâltorile politicei militante, ci a se mărginì pe câmpul cel de altmintrelea foarte larg, totodată frumos şi dătător de vieaţă al literaturii şi al ştiinţelor, precum şi a căutà neîncetat mijloace, nu fantastice, ci reale şi onestę spre a luminà, cultivà, înavuţì şi fericì pe popor, pentruca să fie fericită ţara».

Cu ocazia constituirii s'a adunat suma de 5600 fl. dela 212 membri, cari au contribuit cu diferite sume dela 5—210 fl.; prelaţii premergând şi ací cu frumos exemplu, au dăruit pe seama «Asociaţiunii»: Şuluţiu 2000 fl., iar Şaguna 1050 floreni.

In şedinţa a doua s'a ales ca prezident pe timp de 3 ani (în sensul §-ului 11 din statute) Şaguna cu 75 voturi, faţă de 20 date pentru Şuluţiu, 17 pentru Andreiu Mocioni şi 11 împărţite între alţii. Cu unanimitate au fost aleşi Cipariu vice-prezident şi Bariţiu secretar primar, iar ceilalţi funcţionari şi un comitet de 12 inşi — cu majoritatea voturilor. In semn de recunoaştere a meritelor literare 24 de români, din provinciile austriace şi de peste munţi au fost aleşi membri onorari, tot asemenea şi 3 străini: contele G. Csáki «pentru ajutoarele făcute şcoalelor şi literaturii româneşti», Aurel Kecskeméti, redactor la «Sürgöny» în Pesta şi Dr. E. I. de Tkalacz, redactorul revistei «Ost und West» din Viena — «pentru favorirea limbei române».

In şedinţa a 4-a şi cea din urmă se decide a se împărţi, începând cu anul şcolar 1861/2, între 10 studenţi lipsiţi de mijloace, o sumă de 600 fl., apoi în lipsa unui local propriu, Şaguna propune şi adunarea primeşte «ca o odaie din Seminarul diecezan să se adapteze spre scopul acesta». Adunarea se încheie prin următorul cuvânt potrivit al lui Şaguna: «Ne-am adunat în caritate, ne despărţim în caritate. Dea Dumnezeu, ca până la capătul veacului să fie tot aşa. Să ne mai întâlnim la masa mamei noastre comune; să ne îndulcim de limba, de naţionalitatea şi de toate câte sunt ale Românului. Luaţi seama, în ce momente şi în care epocă vieţuim. Popoarele mai înainte au putut trăi fără literatură; iar astăzi aşa ceva este curat peste putinţă. — Feudalismul aristocratic s'a delăturat prin desvoltarea puterii morale şi cunoaşterea legilor fireşti; a păşit în locul aceluia egalitatea de drepturi şi egala îndreptăţire, să nu uităm însă, că puterea minţii şi a geniului, ştiinţele şi artele sunt, care în zilele noastre dau popoarelor tărie şi le asigură viitorul».

Astfel s'a înfiinţat «Asociaţiunea transilvană», după multe încercări şi stăruinţe şi prin o precauţiune înţeleaptă, care a ştiut prinde momentul oportun şi a reuşit a înlătură diferitele greutăţi, ce îi stăteau în cale şi ar fi putut s'o răpună din momentul înfiinţării sau chiar înainte de a luà fiinţă, cum ştim, că s'a întâmplat la 1852. «Asociaţiunea s'a născut — cum spuneà N. Iorga cu dreptate la 1905 — din curentul neîntrerupt spre lumină, care a însufleţit de 150 de ani măcar pe Românii din Ardeal şi ţările ungureşti, din iubirea adevărată cătră popor, căruia îi trebuiau şcoli, tot mai bune şi mai româneşti, pentru a puteà stà alături cu alţi locuitori ai acelui pământ. Ea s'a adus la îndeplinire într'o clipă rară, când amintirile unor primejdioase lupte, purtate împreună, uniseră în inimi pe credincioşii celor două Biserici, rivale totdeauna din nenorocire, duşmane uneori, în care anumite împrejurări au împărţit neamul nostru din acele părţi ameninţate. Dela început «Asociaţiunea» a fost şi a lui Şaguna şi a lui Şu-

luţiu şi a Blăjenilor şi a Sibienilor, şi a Uniţilor şi a Neuniţilor. Şi aceasta alcătueşte *însuşirea ei de căpetenie şi cea mai scumpă..... Unde desbină legea, uneşte cartea, lumina*».

IV.

Ca preşedinte al Asociaţiunii a participat Şaguna la şedinţele comitetului şi a condus trei adunări generale, dela celelalte fiind împiedecat prin necontenitele lupte, ce purtà tocmai atunci pe teren politic, bisericesc şi şcolar. La distribuirea ajutoarelor pentru studenţi erà totdeauna cu cea mai mare atenţiune şi dacă pentru vreunul dintre studenţii cei buni nu se ajungeà ajutor din fondurile extrem de modeste ale Asociaţiunii, nu stăteà mult pe gânduri, ci îi oferià din al său, căci pentru cererile oamenilor harnici Şaguna aveà totdeauna urechia şi punga deschisă. — Cu toate acestea s'a întâmplat să aibă şi unele neplăceri în această funcţie a sa: deoarece confesionalismul strâmt şi unilateral n'a putut fi stârpit cu desăvârşire niciodată dintre Români, oricâte afurisenii s'au rostit asupra lui, în public şi în particular, într'un an i s'a adus lui Şaguna învinuirea, că la stăruinţele lui din fondurile Asociaţiunii se dau toate stipendiile numai studenţilor da religia ortodoxă. Invinuirea erà însă cu totul lipsită de orice temeiu. Şaguna a arătat, că tocmai în anul respectiv nici un student ortodox n'a fost ajutorat de Asociaţiune, ci numai uniţi.

Cea mai frumoasă şi mai reuşită dintre adunările generale ale Asociaţiunii, sub prezidenţia lui Şaguna a fost, desigur, cea din Braşov, ţinută la sfârşitul lui Iulie 1862 şi împreunată cu o expoziţie de producte ale industriei naţionale. La deschiderea ei au asistat peste 800 de membri. In discursul său întroductiv, Şaguna, pornind din cunoscuta sentinţă a istoricului Bonfiniu, că «Românii s'au luptat mai mult pentru limbă, decât pentru vieaţă», a vorbit «cu multă prudenţă, multă abnegaţiune, mult patriotism concentrat, — cum scrie Odobescu, care a participat la această adunare, — despre importanţa limbii şi culturii naţionale, spunând că naţiunea română nimic mai mult şi mai puţin nu doreşte, decât aceea, ca să rămână în vieaţa sa naţională, adecă în vieaţa limbei sale, şi prin aceea, ca prin mijlocul cel mai sigur să întemeieze şi să lăţească cultura şi prosperitatea naţională şi patriotică, precum o vede aceasta la celelalte naţiuni surori compatriotice».

In optimismul său entuziast declară, că se simte «de trei ori fericit» ca preşedinte al acestei Asociaţiuni, căreia îi proroceşte că într'un viitor nu prea depărtat îşi «va vedeà ostenelele sale încoronate cu succesul dorit»: literatura, cultura, şcoalele, institutele literare vor ajunge în stare înfloritoare, satele şi oraşele româneşti vor înaintà, grădini şi holde frumoase se vor vedeà acolo, unde până ieri erau numai «polomide şi alte ierburi sălbatice», economia raţională va pătrunde şi la plugarii noştri, «pe scurt nu vor trece multe zeci(mi) de ani şi naţiunea română va fi regenerată şi întinerită în puterile sale intelectuale, industriale şi materiale,

pentrucă naţiunea este setoasă după cultură şi luminare, iar membrii acestei Asociaţiuni nu vor cruţà nici un sacrificiu, ce ar condiţionà un viitor mai fericit şi propăşire naţională».

In această adunare generală, pe lângă animatele desbateri în chestia ortografiei şi frumoasele disertaţii ale lui G. Bariţiu, Gavriil Muntean, T. Cipariu şi Ioan Puşcariu, au mai fost şi alte momente însemnate ca d. e. premiarea poeziilor lui Andreiu Murăşanu, cu 50 de galbini. Suma erà destul de modestă, ceeace preşedintele Şaguna află de lipsă a justificà prin următoarele cuvinte: «In adevăr mie mi se pare puţin această sumă pentru celebrul nostru poet, însă proiectarea s'a făcut în privire cu starea pecuniară a Asociaţiunii. Dar la acest neînsemnat premiu se adauge altul foarte mare, premiul moral, şi cred, că explic simţămintele şi convingerea adunării poftind d-lui Andreiu Murăşan a aveà tăria trupească ca vârful Surului şi Măgura Codlei». — Iar suma ajutoarelor, destinate a se distribuì între studenţii români, s'a urcat la 1200 fl. Şaguna, neputând aprobà pornirea de a se da ajutoare numai studenţilor în drept (juristilor), spune într'un ton şi glumeţ şi serios: «Această chestiune e foarte delicată. Dară nu-s eu inimicul tinerimii, şi nu ştiu dacă ea are mai mare grije de mine, sau eu de ea? Domnii din comisiune au propus lucrul acesta pentru toţi şi numai astfel, adecă: 1200 fl. pentru stipendiul juriştilor exclusiv. Tot se fac ajutoare, dar pentru preoţi nu. Nu facem şi noi parte din naţiune? Statutele Asociaţiunii nu opresc aceasta de loc. Aşadară eu propui, ca banii destinaţi pentru stipendii, să se întrebuinţeze în ajutoare pentru studenţii dela toate facultăţile».

Adunarea primeşte această propunere, votând încă şi o sumă de 200 fl. spre a se ajutorà «doi tineri români calificaţi în vreo meserie şi cari voiesc a se face măiestri», 100 fl. ca premiu pentru cea mai bună carte «despre înaintarea economiei de câmp şi a pomăritului între români: iar 100 fl. pentru un român «care va învăţà arta stenografică şi va da chiar în viitoarea adunare generală probe despre a sa capacitate şi isteţime». Tot în această adunare s'a sulevat şi ideia înfiinţării câtorva secţiuni ştientifice, luându-se deciziunea de a se întocmi «deocamdată numai trei secţiuni: 1. filologică, 2. istorică şi 3 fizico-naturală».

Adunarea se termină, şi astădată, prin cuvintele de însufleţire ale prezidentului Şaguna, care proroceşte, că «existenţa Asociaţiunii nu numai nu este periclitată din nici o parte, ci e asigurată din toate părţile prin unirea, armonia, simpatia şi concursul tuturor Românilor».

Asociaţiunea îşi fixase chiar dela început un program foarte vast şi frumos, realizarea căruia treceà însă peste măsura puterilor şi a mijloacelor materiale modeste, de care dispuneà această instituţiune folositoare. «In sfera de activitate trasă pentru Asociaţiunea noastră — scrie Bariţiu — se cereà din capul locului un venit anual sigur de 40—50,000 floreni, adecă interese dela un milion floreni. Dară unde erà milionul?»... Suma

de 5600 fl., câţi s'au putut adunà la constituirea din toamna anului 1861, s'a urcat în curs de 2 ani la cifra de 20,466 fl. 86 cr.

La următoarele trei adunări generale ţinute la Blaj (1863), Haţeg (1864), Abrud (1865) n'a mai putut participà Şaguna, fiind împiedecat la 1863 prin participarea la dieta ardeleană, la 1864 de o boală, pentru a cărei tămăduire trebuià să cerceteze băile din Mehadia, iar la 1865, având să sfinţească, chiar în 15 August — ziua adunării generale, — pe Popasu ca episcop al Caransebeşului. In lipsa lui aceste trei adunări s'au ţinut sub conducerea viceprezidentului Cipariu, care la Abrud, atât în numele său, cât şi în al adunării întregi, exprimă dorinţa de a-l vedeà pe Şaguna în fruntea strălucitelor adunări generale, spre a le conduce «cu toată energia îndatinată, şi cu toată însufleţirea, ce ştie insuflà în inimile tuturor».

Adunarea ţinută anul următor, 28—29 August, 1865, la Alba-Iulia a fost cea din urmă condusă de Şaguna, ca prezident. In cuvântul de deschidere arată motivele, cari l-au silit să absenteze dela cele trei adunări anterioare, adresează lui Cipariu «mulţumirea sa cordială şi frăţească» pentru bunătatea şi «deosebita desteritate», cu care a condus acele adunări «spre îndestulirea obştească»; constată iarăş, că Asociaţiunea şi-a împlinit din destul misiunea sa, faţă cu mijloacele cele smerite pecuniare, de care poate să dispună». Şi vorbeşte apoi despre însemnătatea morală şi socială a muncii, citând părerile unui renumit profesor de istorie (Laboulеye) dela universitatea din Paris, din cari scoteà încheierea, că «fără muncă priceputà şi stăruitoare nu poate înaintà cultura unui popor, nici onoarea şi apreţuirea lui în societatea civilă».

Până la această adunare capitalul Asociaţiunii a crescut la suma de 26,161 fl. 10 cr.

Cu câtă încredere privià Şaguna la viitorul Asociaţiunei, s'a putut vedeà şi din mărturisirile şi constatările optimiste, cuprinse în diferitele discursuri ce a rostit cu prilejul adunărilor generale. Mai cităm aici o sentinţă caracteristică. Intâlnindu-se în vara anului 1864 la Braşov cu Bariţiu, Şaguna îi zise acestuia, «cu vocea oareşicum dureroasă ca şi cu un *presimţ profetic*»: «Să nu lăsăm, dle Bariţiu, ca să apună Asociaţiunea noastră, să o susţinem cu toate braţele, încât *dacă s'ar întâmplà, să perdem toate celelalte drepturi, la câte ne nizuim, să rămânem cel puţin cu acest mijloc comun de cultură a limbei şi a spiritelor. Zelul nostru pentru Asociaţiune să nu scadă*». La acestea adauge Bariţiu, că «situaţiunea cu Viena începuse a se schimbà încă în 1864 în defavoarea Românilor. Episcopul Andreiu o simţise mai curând decât noi ceştialalţi».

Schimbarea situaţiei politice a adus cu sine şi campania ziaristică pornită în «Gazeta Transilvaniei» contra lui Şaguna, care începuse a-şi pierde din popularitatea de mai înainte. Probabil acestei împrejurări e a se mulţămì şi faptul că la adunarea generală din Cluj, August 1867, în locul lui Şaguna a fost ales prezident baronul Vasile Popu, iar în locul lui Cipariu viceprezident Ioan Hannia, directorul seminarului din Sibiiu.

V.

Sub conducerea înţeleaptă alui Şaguna şi Cipariu, şi pe lângă zelul neobosit al lui Bariţiu, «Asociaţiunea» trecuse peste greutăţile începutului şi îşi croise calea, pe care aveà să înainteze cu încetul, pas de pas, trezind prin adunările sale generale în fiecare an câte un ţinut locuit de Români, aranjând sărbări cu caracter naţional-cultural, ţinând conferinţe pentru intelectuali şi pentru popor, împărţind ajutoare pentru studenţi şi mereriaşi, însufleţind publicul pentru scopurile ei şi adunând mijloace pecuniare pentru realizarea acestor scopuri, măcar în parte. Când i s'au fixat scopuri prea mari şi i s'au cerut să realizeze lucruri în absolută disproporţie cu mijloacele ei materiale, ca înfiinţarea unei catedre de literatura română pe lângă universitatea din Viena, sau a unui gimnaziu românesc în Seini (Szinérváralja), cum se cereà în adunarea din Şomcuta-mare (1869) ori chiar înfiinţarea unei academii române de drepturi, cum o propuneà consilierul Iacob Bologa în adunarea generală din Năsăud (1870) fireşte, că astfel de dorinţe, oricât de juste şi frumoase, nu le puteà duce la îndeplinire cu mijloacele modeste, de cari dispuneà. Dar când în fixarea ţintelor «Asociaţiunii» s'a ţinut seamă de realitatea împrejurărilor, când propunătorii şi îndrumătorii rămâneau în marginile posibilităţilor, din deceniu în deceniu s'a făcut totuş câte un pas spre progres, cum s'a întâmplat cu înfiinţarea revistei «Transilvania», a şcoalei de fete cu internat şi a muzeului istoric şi etnografic, despre cari se vor da lămuriri speciale şi amănunţite în alte capitole ale acestei scrieri.

Aici ne mărginim a constată, că sub prezidenţia valorosului bărbat baron Vasile L. Popu *(1867—1875)* şi a tovarăşului său în conducere, a viceprezidentului Iacob Bologa — Ioan Hania ales în adunarea din Cluj (1867) a rămas la 1870 (Năsăud) numai cu 20 voturi faţă de 85 date pentru Iacob Bologa — «Asociaţiunea» a făcut un pas spre progres prin înfiinţarea revistei «Transilvania». Adunarea generală din Cluj, când a decis înfiinţarea acestei reviste, şi-a împlinit numai datoria de a satisface §-lui 33 din statutele «Asociaţiunii», în sensul căruia această instituţiune culturală trebuià să redacteze o revistă. Erà numai întrebarea, cum să fie redactată această revistă, ca foaie poporală sau ca revistă pentru intelectuali? Cunoştinţa de carte erà puţin răspândită între oamenii din popor. Înainte de a tipări o foaie pentru ei, ar fi trebuit să se găsească dascăli zeloşi, cari să-i înveţe scrisul şi cetitul. De altă parte, intelectualii copleşiţi de influenţa culturii străine erau cu mult mai expuşi pericolului de a se înstrăină şi depărtà de tulpina neamului. Deci revista «Transilvania», a cărei redactare fù încredinţată secretarului prim George Bariţiu, îi aveà mai mult pe aceştia în vedere decât păturile de jos ale poporului. Foaia ar fi putut să dea şi un supliment poporal, dacă erà cine să-l scrie. Dar Bariţiu a întimpinat, şi la început ca şi mai târziu, foarte puţin sprijin moral şi material din partea membrilor «Asociaţiunii».

Alegerea din Cluj a indispus atât pe Blăjeni cât şi pe Sibieni şi Braşoveni. Cei dintâi ar fi aşteptat să fie ales Cipariu ca prezident al «Asociaţiunii», iar pe cei din urmă pare a-i fi mâhnit faptul că Şaguna a fost înlăturat din prezidenţie. Cel puţin aşa reiese din epistola prezidentului Vasile L. Popu adresată în 22 Maiu 1868 lui Bariţiu şi în care spune, că revista «Transilvania» s'a născut «între grele dureri» având puternici contrari, dar dânsul «mai mult rezultat aşteaptă pentru scopurile «Asociaţiunii» dela răspândirea foii «Transilvania» în toate unghiurile locuite de Români, decât dela unul sau două stipendii pe an mai mult». Apoi continuă: «Cum că literaţii noştri nu te sprijinesc în lucrare, e un lucru foarte dureros. Cauza zace în mare parte în indolenţă, nepăsare — la mulţi în răutate, — iară la cei mai mulţi în lipsa timpului, şi aceasta trebue să ne fie de una mare mângăiere! Uită-te, preastimate Domnule şi amice, eu din toată inima şi din tot sufletul meu Te-aş sprijini în lucrările D-tale, că ştiu câte îţi apasă umerii şi inima, dar nu-mi ajunge timpul — când pot răsuflà de cele oficioase, îmi cade bine să răsuflu liber neocupat nici cu lucruri mai uşoare. Ca mine sunt toţi aceia, cari sunt amploiaţi publici, şi mare parte, din aceştia stă inteligenţa noastră. Vin acuma preoţii, dascălii etc., aceştia săracii au alte griji, rari sunt între ei, cari întru atâta să nu fie cuprinşi în grijile şi lucrarea întru susţinerea vieţii, cât să le mai rămână timp şi voie de a-şi mai bate mintea (din trupul cel obosit) cu compunerea de articli pentru o foaie publică; las că şi între aceştia ca şi între amploiaţi se vor aflà unii, cari ar aveà timp de a consacrà şi pentru scopul de sub întrebare, dară aceştia nu au poate atâta în camera lor sufletească, cât să poată de acolo împărtăşì şi pe alţii?!»

«Am aveà însă noi un soiu de oameni independenţi şi şi apţi a Te sprijinì în lucrările D-tale, ca redactor, ba unii dintre aceştia ar aveà încă şi datoria a te sprijinì, şi aceştia sunt profesorii dela tot felul de şcoli;... însă aceştia se cuprind cu alte lucruri, o parte, — altă parte e în soldul inimicilor propăşirii naţiunii noastre. *Blăjenii,* o *parte năcăjită, pentrucă nu s'a ales Cipariu de prezident,* nu numai nu vor a sprijinì întreprinderea «Asociaţiunii» cu edarea foaiei, ci lucră în contra; altă parte are altă ocupaţiune mai sublimă — adecă spirituală popească — să agiteze pentru unul şi altul a-i ridicà pe scaunul mitropolitan, în care lucrare însă dealtmintrelea foarte salutară nu se lasă a se conduce de binele public etc. al diecezei mitropolitane, ci numai de spirit de partidă. Sunt apoi alţi profesori şi profesoraşi, nu în Blaj, ci în *Braşov* şi *Sibiiu,* cari parte ca instrumente oarbe şi sclavi supuşi ai *Contrarului* (!) la tot ce nu miroase a pravoslavnicie şi nu are blagoslovenie arhierească, parte ca contrari personali şi ai cauzei nu vor să ştie de sprijinirea unei foi, care nu face proseliţi pravoslavnici sau nu răspândeşte binecuvântările fericirei: fericiţi cei săraci cu duhul etc.».

Abstrăgând de ultimile şire, cu atacul nemeritat la adresa lui Şaguna (*Contrarul?*) şi a profesorilor din Sibiiu şi Braşov, — dintre cari, de dragul

adevărului fie zis, cei mai de frunte au contribuit totdeauna, în marginile puterii şi a talentului lor, la lucrările literare şi culturale ale «Asociaţiunii» — constatările prezidentului Popu indică o stare de lucruri, care în ce priveşte revista «Transilvania» se menţine, durere, până în zilele noastre.

Dintre adunările generale conduse de prezidentul Vasile L. Popu cea mai reuşită a fost cea din *Năsăud* (1870) atât în privinţa morală, cât şi materială. Intre cuvântările pregătite pentru acea adunare au fost şi a lui Iosif Vulcan despre «Cântecele haiduceşti» şi alui Iustin Popfiu despre «Necesitatea culturii naţionale». Iar fondurile «Asociaţiunii» s'au sporit atunci cu suma însemnată de 6874 fl. 50 cr., ca taxe de membri dela mai multe comune şi dela particulari.

Cum înţelegeà prezidentul V. Popu chemarea «Asociaţiunii», a arătat în mod clar în cuvântarea sa rostită la adunarea din Sas-Sebeş (1872), unde spuneà că «Asociaţiunea este menită să deştepte, să nutrească şi să conserve simţul naţional, să scutească şi să cultive limba şi prin aceasta existenţa naţională». «Prin însoţirea noastră documentăm, că suntem demni succesori ai străbunilor noştri despre cari scrie Bonfiniu, că «s'au văzut a se luptà mai mult pentru limbă decât pentru vieaţă», adecă mai mult pentru existenţa naţională, decât individuală. Asociaţiunea ridică şi înalţă reputaţiunea naţională cea căzută înaintea străinilor; în fine «Asociaţiunea» face, ca pânăcând în cele politice suntem desbinaţi şi în parte înverşunaţi unii în contra altora aşazicând până la cuţite — pânăcând în cele confesionale suntem sfăşiaţi şi înstrăinaţi de cătră olaltă până la ura nedumerită, aici domnilor, aici la sinul mamei noastre, unde ascuţişele săgeţilor invidiei s'au tâmpit, unde veninul urei s'a lăpădat afară, aici tot cu aceleaş cuvinte române dulci ne îndulcim, toţi suntem fraţi, toţi mergem pe aceeaş cale, toţi într'o înţelegere frăţească, ca un trup şi un suflet, facem paşi înainte în literatură şi cultură! Aşa legaţi, domnilor, întru legăturile unităţii naţionale vom ajunge la portul, la limanul dorit, la care tindem prin sprijinirea Asociaţiunii».

Ultima adunare condusă de prezidentul V. Popu a fost cea din Deva (1874) unde a fost reales ca president şi pentru al 3-lea period (1874—1877) dar la începutul anului următor (17 Febr. 1875) murì. Adunarea generală din Reghin 1875 alese pe Iacob Bologa ca prezident.

VI.

Prezidenţia nominală a lui Iacob Bologa nu durează decât 2 ani (1875—1877). De fapt însă el a avut parte însemnată în conducerea Asociaţiunii timp de 18 ani (1870—1888): până la 1875 împreună cu V. Popu, iar după 1877 împreună cu Ciparíu, pe care l-a substituit nu numai în şedinţele comitetului central, ci şi în conducerea tuturor adunărilor generale ţinute în timpul prezidenţiei lui Cipariu, cu excepţiunea celei din Sibiiu, 1881. Bologa s'a interesat mult de soartea Asociaţiunii şi a contribuit cu mult zel la rezolvirea problemelor ei. Dacă a fixat pentru Asociaţiune

şi probleme atât de grele, ca înfiinţarea unei academii de drepturi, în schimb s'a gândit şi la lucruri mai practice şi mai realizabile. A muncit pentru înfiinţarea şcoalei de fete, insistând la toate ocaziunile, ca propunerea făcută, în acest sens, de referentul şcolar Anania Trombitaş la adunarea generală din Şighişoara (1879) să ajungă cât mai curând o realitate, ceeace s'a şi întâmplat în timp relativ destul de scurt, căci în toamna anului 1886 şcoala aceasta s'a şi deschis cu 43 eleve sub conducerea luminatului director Dr. Daniil P. Barcianu şi cu sprijinul unor profesori bine pregătiţi. Mai departe înţelegând Bologa, că adunările generale nu lasă în urma lor rezultate destul de durabile şi că comitetul central nu e în stare a cunoaşte trebuinţele culturale din diferite ţinuturi, a stăruit pentru înfiinţarea despărţămintelor, în fruntea cărora să fie aşezaţi oameni cu pricepere, cu râvnă şi interes statornic pentru chestiunile culturale, ca astfel spiritele să fie ţinute în continuă trezvie şi să nu fie lăsate a aţipi iarăş în obicinuita somnolenţă, după orice adunare generală pompoasă şi reuşită.

Credem, că Bariţiu avuse în vedere mai ales meritele lui Bologa pentru Asociaţiune, când îl caracterizase atât de frumos spunând, că erà un suflet candid şi o inimă curată, întru care puteai citì ca prin un cristal transparent. «Ştiţi DVoastre, ce erà pentru Bologa Asociaţiunea şi nouele ei institute?» Această întrebare o puneà Bariţiu la 1888, curând după moartea lui Bologa, adunării generale din Abrud. Şi iată cum răspundeà tot dânsul: «Ea erà după altarul religiunei sale al doile altar, la care se închinase el şi căruia îi sacrificà într'o serie de ani spese, timp, călătorii obositoare pentru un om bătrân şi adesea liniştea sufletească, de câteori simţià vreo cursă aruncată cu scop de a-i subminà şi răsturnà sanctuarul limbei şi al culturei noastre. Mic este el, modest şi umilit ca şi bisericile religiunei noastre cele de lemn rămase din veacurile servituţii, el însă este singurul sanctuar, care în loc să ne desbine în confesiuni sau în partide politice, ne adună şi ne uneşte pe toţi la o sfântă agapă, precum erà cea gustată de creştinii din biserica primitivă a lui Iisus Christos. «Rogu-vă aveţi grije de Asociaţiune şi de tinerele sale institute, luaţi măsuri preparative şi pentru adunarea ei generală». Acesta fu testamentul său, pe care ni-l lăsă cu limbă de moarte în 28 Maiu a. c.» (1888),

VII.

In adunarea generală din Blaj (1877) fu ales Timoteiu Cipariu ca preşedinte al Asociaţiunii, în care calitate a rămas până la moartea sa întâmplată în toamna anului 1887. Iar Bologa, deşi îi va fi căzut cam greu să se întoarcă, după doi ani de prezidenţie, iarăş la rolul său dintre anii 1870—1875, a rămas şi mai departe în serviciul Asociaţiunii ca vicepreşedinte, dupăce încercarea de a declinà dela sine această distincţie nu i-a reuşit. Imediat după această alegere Bologa «exprimă adunării mulţămită pentru încrederea arătată adăogând, că ar fi dorit să se concreadă

altui bărbat acest post; cu toate acestea fiind dânsul dedat a respectà voința unanimă a membrilor, se supune.»

A rămas și a purtat cu însuflețire flamura culturii, conducând adunările generale din Șighișoara (1879), Turda (1880), Dej (1882), Brașov (1883) Orăștie (1884), Gherla (1885), Alba-Iulia (1886) și Sibiiu (1887). Insuflețirea lui pentru «Asociațiune» o exprimase în termini călduroși mai ales în discursul ținut la adunarea generală din Orăștie. Dupăce arată, că «celebrul literat român, mult meritatul și prea eruditul președinte al Asociațiunii și preaînțeleptul conducător al adunărilor ei generale» e reținut de boală dela adunarea aceasta ca și dela altele anterioare, spune, că «lipsa ilustrului președinte din mijlocul celor ce aveau să învețe mult dela dânsul» cauzează tuturor întristare și supărare. «Incât însă mă privește întristarea și supărarea menționată numai pe mine — continuă Bologa — apoi iată vă mărturisesc de altă parte, domnilor, că eu pentru mine aflu o mare micșorare a asprimei acelora în plăcuta mea pozițiune de vicepreședinte al Asociațiunii noastre, deoarece iată că în această calitate a mea ocup din nou și cu mândrie acest loc ... și stau acuma în fruntea atâtor suflete nobile de ale Românilor, cari au alergat și aleargă întru ajutorul neamului lor, cari s'au adunat și se adună, ca să se sfătuiască, cum ar puteà să-și mântue neamul mai cu înlesnire și mai sigur de nevoile, care îl apasă de secoli... Am eu, fraților, spre marea mea bucurie, o bogată și prea însuflețitoare experiență; m'a convins praxa de 13 ani, de când mă ocup și eu ca președinte și ca vicepreședinte al «Asociațiunii» noastre mai cu deadinsul și mai de aproape cu afaceri de ale ei: că toți aceia, din cari constă ea și cari îi compun adunările generale, va să zică: membrii aceleia sunt toți bărbați ai bunei ordini; țin cont de recerutul tact și de buna cuviință; profită cu cumpăt de drepturile, ce le acoardă, și împlinesc cu devoțiune datorințele, ce le impun statutele, pe al căror teren s'a înființat și există această Asociațiune, și că nici unul dintre acei membrii și niciodată n'a pierdut dinaintea ochilor, că dacă e ca să se susțină și să prospereze această reuniune românească, trebue să se observe cu toată stricteța al 3-lea §. din statutele ei, după care în adunările acestei Asociațiuni «sunt oprite orice desbateri asupra obiectelor religioase și politice, încât acestea privesc la prezent».

Animat de aceste sentimente si-a îndeplinit vicepreședintele Bologa chemarea sa, îndeplinind totodată și dorința președintelui Timoteiu Cipariu, care chiar din momentul alegerii sale a declarat, că «nu se opune voinței generale a adunării și suscepe sarcina și în această etate înaintată, sperând în ajutorul vicepreședintelui, comitetului și celorlalți oficiali și membrii ai Asociațiunii, rugând în fine pe toți să aibă înaintea ochilor totdeauna această instituțiune mântuitoare. Iar recunoștința și iubirea sa și-o manifestă prin donarea unui lot de stat în valoare de 500 fl. v. a. (seria 1001 Nr. de câștig 16 din 15 Martie 1860) dispunând ca aceasta să stea sub administrarea «Asociațiunii», iar venitul anual (cuponii) și cel

eventual al sortirei să se împartă egalmente între fondul academiei române de drepturi şi între fondul teatrului român».

In cât priveşte activitatea lui Cipariu în cadrele şi pentru scopurile Asociaţiunii, ştim că ea s'a desfăşurat în mod impunător mai ales în cei dintâi 6 ani de existenţă ai Asociaţiunii, sub prezidenţia lui Şaguna, când Cipariu a condus adunările generale din Blaj (1863) Haţeg (1864) şi Abrud (1865) contribuind la înălţarea prestigiului Asociaţiunii şi prin savantele şi temeinicile sale disertaţiuni, cum a fost cea ţinută la Braşov (1862) «Despre limba şi literatura română» cea din Abrud (1865) despre tablele cerate ori cea din Alba-Iulia (1866) «despre ortografie şi principiul etimologic».

Dela *1877—1887* vârsta înaintată şi starea debilă a sănătăţii nu i-a mai îngăduit să participe la lucrările Asociaţiunii, cu atâta stăruinţă şi cu acelaş rezultat ca în tinereţe. Din strălucirea numelui său se resfrângeau însă raze luminoase şi asupra instituţiunii culturale, care onorându-l cu scaunul de preşedinte s'a onorat pe sine şi despre care spunea octogenarul Cipariu în adunarea generală din Sibiiu (1881), că a fost înfiinţată «prin zelul, stăruinţa şi patriotismul general al tuturor bărbaţilor de inimă şi devotament», voind să îndemne prin această constatare şi generaţia, ce avea să urmeze, a se interesa mai de aproape şi cu mai multă bunăvoinţă de soartea «Asociaţiunii».

VIII.

După moartea lui Cipariu şi a lui Bologa adunarea generală din Abrud (1888) «alege prin aclamaţiune, cu o generală însufleţire ca preşedinte pe Gheorghe Bariţiu, iar ca vicepreşedinte pe Nicolae Popea vicar arhiepiscop şi în curând episcop al Caransebeşului. Alegerea acestuia din urmă fiind însă dificultată din partea guvernului ungar, adunarea ţinută în anul următor la Făgăraş a ales ca vicepreşedinte în locul lui Popea pe arhimandritul şi vicarul arhiepiscopesc. Dr. Ilarion Puşcariu, iar ca secretar prim în locul lui Bariţiu pe proferorul seminarial Ioan Popescu, 1889—1891, şi ca secretar al 2-lea pe prof. Dr. Ioan Crişian, pe care îl precedaseră, în aceeaş calitate, Antoniu Vestemean, I. V. Rusu. Dr. Iosif Hodoş şi Dr. D. P. Barcianu.

In analele de până acum ale «Asociaţiunii» nu se poate găsi o prezidenţie mai meritată decât a lui Bariţiu. Din momentul înfiinţării şi chiar de mai nainte nimeni n'a priveghiat, nu s'a îngrijit de soartea acestei instituţiuni mai mult decât Gheorghe Bariţiu, care 28 de ani neîntrerupt a fost secretarul şi sufletul «Asociaţiunii», iar în cei din urmă 5 ani ai vieţii lui *(1888—1893)* a condus-o ca preşedinte.

Pe lângă Şaguna, Cipariu şi I. cav. de Puşcariu ştim, că şi Bariţiu a fost un însufleţit sprijinitor al lucrărilor întreprinse pentru înfiinţarea Asociaţiunii. Urmând invitării lui Şaguna, a elaborat şi el un proiect de statute şi un plan de acţiune foarte vast şi variat, pe care «Asociaţiunea»,

deşi l-a primit chiar din I-a adunare generală (1861), nu l-a putut desăvârşi, în toate punctele sale, nici până în ziua de azi. In sensul acestui program alcătuit de Bariţiu, Asociaţiunea ar fi fost chemată să îngrijească de cele mai bune cărţi didactice pentru şcoalele poporale, de compunerea unui compendiu din istoria Transilvaniei pentru popor şi pentru şcoalele inferioare, de îmbunătăţirea agriculturei, horti, viticulturei, a pomăritului şi a pădurilor, mai departe să dea descrieri comparative despre locuitorii, porturile şi obiceiurile din diferite ţinuturi româneşti, să se ocupe cu chestiuni de igienă, fiziologie şi psihologie, cu privire la poporul român; să pregătească o colecţie de cele mai bune balade româneşti ardelene, să adune toate inscripţiile romane din Transilvania, să studieze în mod comparativ flora Transilvaniei, Banatului şi a Bucovinei «cu numiri româneşti şi cu observaţiuni medice, care să meargă în paralele cu credinţa sau ştiinţa, ce o are poporul despre puterea vindecătoare sau veninoasă a plantelor patriotice». Acest program de 15 puncte puteà oferi îmbelşugat marial de studiu pentru toţi cei ce mânuiau un condeiu şi cari ar fi fost chemaţi să dea secretarului şi redactorului Bariţiu mână de ajutor la revista «Transilvania». Un singur om însă, oricât şi-ar fi dat silinţa, nu puteà să realizeze programul acesta vast şi frumos, precum nu l-a putut, nici Bariţiu. Cauza trebue căutată în lipsa de sprijin şi de interes din partea acelora, cari ar fi putut să contribue la «Transilvania» cu mult puţinul lor, scriind fiecare, ce şi cum s'ar fi priceput. Dar nu s'a întâmplat aşa. Ci, după cum văzurăm, Bariţiu a rămas dela început aproape singur la «Transilvania» aşa că nu era numai redactor al acestei foi, ci de multe ori trebuea să o scrie singur din capăt până la sfârşit. Şi fiindcă între îndeletnicirile lui ştiinţifice cea mai de căpetenie erà istoria naţională, «Transilvania» devenì încetul cu încetul o revistă istorică, primind caracterul unei foi de specialitate. Neobositul Bariţiu scria fără încetare la studii istorice, dintre cari unele cu bun temeiu şi cu destulă pătrundere — când aveà timp să le lucreze cum se cade — iar altele, cele făcute din necesitatea momentului, din lipsa de alt material, cu care să umplă foaia, natural că au rămas mai de a doua mână. Aceste scrieri ale lui Bariţiu, precum şi mulţimea de documente, publicate în «Transilvania» nu putură să atragă un număr mai însemnat de cititori pentru foaia «Asociaţiunii» aşà că în scurt timp se ivì pe urma revistei «Transilvania» un deficit de 4000 fl. Atunci se auzirà voci de nemulţămire, cari îl făcură pe Bariţiu să-şi ceară în 6 ani de 4 ori dimisia dela redactarea revistei, dar era totdeauna din nou rugat să mai rămână, ca să nu zădărnicească întreprinderea. Şi el se înduplecà şi rămâneà, cu toate că, după cum însuş spune, de multe ori ar fi dorit «să scape din iobăgia, în care fu aruncat sub titlul foarte frumos de secretar primar şi de redactor». Amărăciunea lui trebue să fi fost mare, când în şedinţa comitetului din 10 Noemvrie 1874 s'a aflat un membru, care a propus, ca remuneraţiunea redactorului să fie redusă dela patru la două sute de fiorini. Propunerea, deşi nu s'a primit, l-a atins

foarte dureros pe Bariţiu şi l-a îndemnat, să destăinuiască, câtă muncă şi osteneală îl costă redactarea foii. Spune, că el nu s'a obligat niciodată să scrie singur foaia, ci a primit a fi numai redactor, care să aranjeze materialul, ce va sosì dela alţii. Dar acum vede, că singur trebue să scrie sproape foaia întreagă. «Şi dacă ar fi numai cu scrisul; dară studiul de fier, preparaţiile de săptămâni şi luni întregi, pe care le cere un singur articol, să fie luate întru nimic? dară înmulţirea necurmată a bibliotecii private, în lipsa unei biblioteci publice, costă zeci şi sute . . . Numai literaţii să lucreze de pomană? Numai literaţii să trăiască cu apă şi cu aer? De când oare acei, cari se ocupă toată viaţa lor cu literatura, sunt condamnaţi a flămânzi, a umbla golani şi totuş a da de pomană? Destăinueşte mai departe Bariţiu, că pentru «Transilvania» a lucrat câte 800 de oare la an şi i s'a plătit pe 2 oare un fl., pe când dela Gött din Braşov ca redactor al «Gazetei» primia renumeraţiune îndoită; a dăruit deci naţiunii muncă neplătită în valoare de 2400 fl. şi încheie: «Desfidem pe oricare dintre literaţii noştrii de dincoace de Carpaţi, afară numai de doi, ca să ne arate când au donat d-lor pentru scop literar asemenea sumă, fie în bani, fie în laboare».

Lipsa de interes a publicului pentru «Transilvania» a adus şi sistarea ei pe câtăva vreme, la 1879, şi înlocuirea prin câteva fascicole de «Anale». Dar nu numai faţă de revistă, ci şi faţă de «Asociaţiune» însăşi începuse a se manifestà nepăsarea publicului şi critica necruţătoare a câtorva pretenţioşi, cari reduceau la zero tot ce lucrase «Asociaţiunea» dela înfiinţarea ei şi nu erau mulţămiţi cu nimic, ce se făceà la Asociaţiune, în cursul anilor sau cu prilejul adunărilor generale, pe cari le socoteau ca fiind împreunate cu preamultă risipă de timp şi de bani. Referitor la această împrejurare, scrie mai târziu Bariţiu: «S'au aflat unii oameni, cari crezuseră, că e păcat să umble membrii în fiecare an dintr'un colţ de ţară în altul, perzând timp şi făcând spese considerabile de călătorie, în loc de a trimite acei bani la comitet spre a se înmulţì fondul, ca să ajungă pentru burse la tinerime, iară dânşii să-şi vază în timpul verii de afacerile lor economice. Bună ideie şi aceasta, însă de o sută de ori erà şi mai este de preferit dorinţa şi voinţa de a convenì oamenii chiar din cele mai depărtate districte ale ţării, a face cunoştinţă, a se încălzì spiritele unul de altul, a conversà şi a se deprinde în *limba lor naţională*, a face studii etnografice şi chiar economice, a da tinerimei ocaziune de a se deprinde în arta muzicei vocale şi instrumentale, a-şi netezì manierele, a se apropià de bătrâni, ca să nu se curme tradiţiunile dintre o generaţiune şi alta, în fine, ce să mai ascundem mâţa în sac, a micşorà şi fiorile dintre o confesiune şi alta. Toate aceste foloase cumpănesc mai mult decât fonduri de sute de mii în ochii tuturor, câţi văd mai departe în viitor. Unde mai punem şi disertaţiunile ştienţifice şi artistice, cu care se deşteptase în câţiva ani o nobilă rivalitate între mai mulţi literaţi de ai noştri, până când tocmai în anul 1879 se aflară unii nefericiţi misantropi, cari strigară în adunarea

dela Sighişoara, că producţiuni de acelea ar fi numai o deşertăciune. La noi arta oratoriei şi aşa este foarte puţin cultivată atât în biserică, cât şi în lumea profană; să o mai scoatem şi din incinta ştiinţelor, din societăţile literare şi ştienţifice, să nu dăm loc de exerciţii nici artei poetice?».

Criticile la adresa «Asociaţiunii», pe Bariţiu, care muncise atât de mult pentru promovarea intereselor ei, îl supărau şi adeseori îl îndemnau să răspundă cu o asprime destul de simţită ca la 1880, când spuneà următoarele cuvinte tari şi adevărate: «Cu mijloace mici nu se pot ajunge scopuri mari, nici a se realizà planuri vaste. Cea mai grea asuprire şi mai mare nedreptate se face Asociaţiunii atunci, când se cer dela ea lucruri, pe cari le poate executà nu o reuniune modestă, ci un guvern, în a cărui administraţiune se dau milioane, sau măcar vre-un cler, care dispune de venituri anuale cu sutele de mii. Este un testimoniu de lene şi decadenţă, când se aşteaptă, ca pentru sute de mii şi milioane să cugete şi să facă totul numai 10—12 oameni, iară mulţimea cea mare să steà cu mânile în sân, fără a voì să sacrifice, dacă nu laboare şi sudoare de ani întregi, cel puţin *atâţia bani, câţi se dau pe fumul de tutun* (*!*) Este un semn rău, când oamenii uită, că «Asociaţiunea transilvană» nu are potestate executivă; este însă şi mai rău, când lipseşte spontaneitatea, voinţa firmă de a-şi face ei înşişi binele, fără a fi împinşi de spate».

Ca preşedinte ştià Bariţiu să entuziasmeze publicul prin cuvintele sale, prin amintirile duioase şi edificatoare ale vieţii sale de muncă şi jertfă nepregetată. Iar când făceà scurte repriviri asupra desvoltării Asociaţiunii, schiţà în mod pătrunzător împrejurările grele, în cari s'a înfiinţat şi a trăit «Asociaţiunea» şi despre rezultatele activităţii ei lăsà cifrele să vorbească în glasul lor rece, dar convingător. Astfel la adunarea generală din Haţeg (1891) făceà Bariţiu în cuvântul de deschidere următoarele constatări, privitoare la activitatea Asociaţiunii: «Membrii acestei societăţi ştiu între altele, că dânsa în lipsa cea mare, ce se simţise atât de inteligenţa superioară (jurişti, medici, ingineri, profesori gimnaziali, agronomi, silvicultori) în cei dintâi 20 de ani împărţise până în 1881 la *120 de studenţi 29.581 fl;* la *273* învăţăcei de meserii *4910 fl.*, la şcoale lipsite *3400 fl.*, ca premii literare *601 fl.*; preste aceasta cele două expoziţiuni de încurajare una la Braşov în 1862, alta la Sibiiu în 1881 au costat pe membrii şi pe exponenţi peste 20.000 fl., modestul organ al Asociaţiunii «Transilvania», care-i servise totodată de magazin pentru o sumă de documente istorice şi pentru multe disertaţiuni literare şi ştiinţifice foarte preţioase, a costat şi ea câteva mii. Dela 1881 încoace se poate produce altă serie şi grupă de cifre în sute şi mii, date tot numai cu scop de a înaintà cultura la poporul român, până la suma considerabilă de peste 70.000 fl., dedicaţi educaţiunii sexului femeesc în şcoală şi în internat, ceeace nu se mai puteà trăgănà cu nici un preţ decât numai cu rizicul de a rămâneà noi între toate popoarele monarchiei de batjocura altora şi de a provocà compătimirea Românilor din ţara vecină».

Sumele înşirate de Bariţiiu la 1891 s'au sporit în mod considerabil, încât un conspect sumar de pe anii 1861—1911 ne prezintă următoarele rezultate finale:

Asociaţiunea a dat în aceşti 50 de ani următoarele burse şi ajutoare:

1)	Burse pentru studenţi	95,488·— cor.
2)	Ajutoare pentru meseriaşi	16,160·— „
3)	„ la diferite şcoli	7,826·— „
4)	„ bibliotecilor gimnaziale din Blaj şi Braşov	—,720·— „
5)	Premii pentru cărţi	3,023·50 „
6)	Imprumuturi	—,600.— „
		123,811·50 cor.

Ce sume s'au cheltuit pentru şcoala de fete cu internat, pentru înfiinţarea şi înzestrarea Muzeului, pentru Enciclopedia Română, pentru «Biblioteca poporală», care e starea de azi a fondurilor «Asociaţiunii» şi menirea diferitelor ei fundaţiuni, se va vedeà din cuprinsul capitolelor speciale.

La sfârşitul vieţii sale Bariţiu ar fi putut privì cu satisfacţie şi cu linişte sufletească asupra activităţii sale, închinate Asociaţiunii, pentru care nici unul dintre contimporani nu jertfise mai multă muncă. Dar sufletul lui n'a fost urzit să cunoască liniştea în vieaţa aceasta. Probleme şi planuri mari îl frământau neîntrerupt. Precum dăduse la 1861 programul cel vast pentru a îndrumà activitatea Asociaţiunii, tot astfel şi în ultima adunare generală condusă de dânsul (Sibiiu 1892) mai fixează unele puncte însemnate, la a căror realizare ar trebuì să se gândească şi astăzi membrii şi sprijinitorii Asociaţiunii.

Dupăce înşiră jertfele cele multe, aduse de popor pe altarul culturii, dupăce arată instituţiile ce s'au creat cu sprijinul şi sub aripile ocrotitoare ale bisericilor române, veteranul Bariţiu adresează contimporanilor săi şi posterităţii următoarele cuvinte de îmbărbătare: «De vom susţineà, că dela pacificarea ţării, cam de 40 de ani încoace, poporul român din această parte a monarhiei, a dat pe lângă toate enormele impozite de stat şi comunale cel puţin *treizeci de milioane pentru cultura sa*, nu am exagerat nici cu un denar. De aici apoi se poate înţelege, cum Asociaţiunea, reuniunile private, ca cea de teatru şi reuniunile femeilor sunt adeseori date uitării ca Cenuşotca cea ascunsă după cuptor. Această instituţiune a noastră însă nici nu are pretensiuni, care să poată spărià pe cineva. După experienţa făcută de atâţia ani, şi în vederea progreselor mijlocite prin cleruri, dorinţele ei sunt din cele mai moderate. Ea nu cere, deocamdată, decât numai un mic fond de 120,000 florini, din ale cărui venite să poată fi asigurate salariile şi celelalte trebuinţe didactice ale şcoalei civile de fete cu 5 clase afară de clasele elementare... Un alt fond, a cărui asigurare o doreşte Asociaţiunea, ar fi iarăş foarte modest, adecă *numai patru sute de mii* pentru asigurarea de *şcoale comerciale* şi altele *reale* cu câte 4 clase. Este timpul suprem, ca în toate comunele româneşti cu câte două până

la cinci mii şi mai multe suflete să prindă rădăcini un comerciu real, onest, sănătos, prin care poporul să fie apărat de spolieri şi de corupţiuni greţoase. In acelaş timp avem să îndreptăm pe o parte bună a tinerimii către ştiinţele tehnice şi militare, care dau şi vor mai da vea uri întregi la sute de mii pâne sigură câştigată cu onoare. Iată tot ce mai cere Asociaţiunea Dv. dela poporul întreg: o sumă totală numai ceva peste jumătate milion de floreni. Că Asociaţiunea ştie să administreze averea sa cu credinţă şi devotament, credem, că V-a dat probe şi până acum. Şi comitetul stă gata să vă dea sama şi pe anul expirat».

IX.

Murind prezidentul George Bariţiu, următoarea adunare generală, ţinută în Octomvrie 1893 la Năsăud, o conduce viceprezidentul Dr. Il. Puşcariu. In 1894, adunarea din Sebeş alege ca prezident pe canonicul I. M. Moldovan, care conduce «Asociaţiunea» împreună cu viceprezidentul Dr. Il. Puşcariu până la 1901, când adunarea din Sibiiu alege în locul lor pe meritosul Dr. Alexandru Mocsonyi ca prezident şi pe Iosif St. Şuluţu ca viceprezident, iar dela 1904 funcţionează acesta din urmă ca prezident până la începutul anului 1911, fiind ajutat în conducerea «Asociaţiunii» de vrednicul viceprezident, profesorul din Braşov şi academicianul Andreiu Bârseanu.

In locul primsecretarului Ioan Popescu fù ales, la 1894, asesorul Zaharie Boiu, căruia îi urmează Dr. Cornel Diaconovici 1895—1906, iar de atunci încoace actualul primsecretarul Octavian Goga.

Postul de secretar II a fost ocupat, după moartea prea timpurie a regretatului Dr. Ioan Crişan (21 Oct. 1892) de următorii: Dr. Amos Frâncu, Ioan Pop-Reteganul, Dr. Vasile Bologa, Dr. Ilie Beu, Ioan I. Lăpădatu şi Octavian Tăslăuanu.

Cei mai mulţi dintre aceşti conducători ai «Asociaţiunii» fiind şi azi în vieaţă, iar faptele şi însuşirile celor dispăruţi în anii din urmă fiind încă vii în memoria contimporanilor, urmează, că grija de a schiţă vrednicia şi meritele lor pentru «Asociaţiune» şi de a arătă progresele realizate de acest aşezământ cultural sub conducerea lor, trebue lăsată în sarcina viitorului.

Atâta putem spune, că cu moartea lui Bariţiu se încheie o însemnată epocă în viaţa «Asociaţiunii», epoca consolidării, după care urmează mai cu seamă dela 1896 încoace, — de când «Asociaţiunea» a început să extindă propaganda sa culturală şi peste graniţele Ardealului — epoca expansiunii.

Încă la 1875 era să se ţină adunarea generală a «Asociaţiunii» în Lugoj, în sensul hotărîrii luate în adunarea generală din Deva (1874). Dar chibzuind conducătorii «Asociaţiunii» mai cu temeiu asupra acelei hotărîri au aflat, că ea era pripită şi la caz, că ar fi fost dusă la îndeplinire, ar fi putut eventual să pericliteze «Asociaţiunea», care pe atunci era nu-

mai «transilvană» şi nu avea drept a se extinde şi asupra Românilor din părţile bănăţene sau ungurene ale ţării. Deaceea într'o adunare extraordinară, ţinută în vara anului 1875 la Alba-Iulia, au decis să abandoneze planul acesta şi să rămână cu adunările generale tot numai între graniţele Ardealului ca şi mai nainte.

Au trebuit să treacă alte două decenii până când «Asociaţiunea» a fost adusă în situaţia de a puteà lărgì hotarele propagandei sale culturale. La 1895 cerând guvernul unguresc modificarea statutelor şi eliminarea, din titulatura «Asociaţiunii» a terminului «transilvană», — pe care anume motive de ordin politic şi de drept public nu l-ar puteà admite la o societate românească, pe când la cele săseşti el e admis până în ziua de azi — conducătorii «Asociaţiunii», după serioase desbateri, s'au învoit să facă modificarea impusă de guvern.

Şi astfel, în anul următor (1896) s'a putut ţineà în Lugoj cea dintâi adunare generală a «Asociaţiunii», sub conducerea prezidentului I. M. Moldovan, care spuneà cu aceà ocazie:

«Acesta e *primul pas* ce-l face Asociaţiunea scoborând coasta munţilor şi înaintând spre marginile extreme ale tărâmului ocupat de neamul nostru. Legătura sângelui şi a limbei, cari încheagă şi ţin laolaltă deosebitele naţiuni şi produc diversitatea lor — legătura sângelui şi a limbei, cari la Români totdeauna s'au manifestat cu tărie neînvinsă, încât zisa lui Bonfiniu, că Românul mai mult a luptat pentru limba, decât pentru viaţa sa, este adevăr istoric în deplina putere a cuvântului — aceste legături puternice făcură, că adunarea ţinută în anul trecut la Blaj să se supună învitării frăţeşti şi să prefigă locul adunării prezente între fraţii, ce locuesc această regiune încântătoare. Fie de bun augur pasul acesta! şi contribuiască el cu îmbelşugare la producerea acelor fructe, pe cari toţi le dorim şi aşteptăm dela însoţirea, ce ne-a întrunit acì..... Totdeauna brânele noastre trebue să fie încinse, braţele înarmate. Trebue să cucerim formal terenul împedecat cu greutăţi felurite, şi altora, cari se află în poziţiuni mai favorabile, de tot necunoscute».

Deosebit de importante sunt şi cuvintele rostite atunci, în numele Bănăţenilor, de profundul cugetător Dr. Alex. Mocsonyi, care spuneà între altele: «Simţit-am cu toţii, că adunarea aceasta are să fie un eveniment de mare importanţă pentru nizuinţele şi interesele noastre culturale. Prin aceasta se dărâmă un *zid de despărţire între fraţii de acelaş neam, setoşi de aceeaşi cultură. Asociaţiunea noastră în această adunare se desbracă de caracterul ei provincial, se proclamă principiul solidarităţii naţionale pe terenul cultural.....* Noi pricepem cu toţii, că pentru un popor luptă mai nobilă decât lupta pentru cultura sa proprie nici că s'ar puteà închipuì.

Dar lupta aceasta nu este o luptă sângeroasă, o luptă cu foc şi cu fer, nici o luptă pentru interese meschine. Este luptă cu armele cele mai nobile ale minţii şi inimii, pentru idealuri măreţe şi neperitoare. Iar idea-

lurile acestea izvoresc din sentimentele lor religioase, naţionale şi patriotice. Şi cutez a afirmà fără sfială, că aceste sentimente nobile la nici un popor nu sunt mai armonios contopite decât la poporul român. Chiar şi în secolul nostru, despre care, precum ştim, dintr'o parte, nu scrutez cu câtă îndreptăţire, dar negreşit cu oarecare predilecţiune, mereu se afirmă, că ar fi secolul necredinţei, chiar şi în secolul acesta noi cu satisfacţiune putem susţineà, că nu există popor, care ar fi mai evlavios, care s'ar alipì cu mai multă căldură de inimă la credinţa sa moştenită dela strămoşi, decât poporul român..... ...Sunt convins, că patriotismul poporului român, izolat de sentimentele sale religioase şi naţionale, s'ar uscà ca o creangă ruptă de pe trunchiul ei. În această armonioasă trinitate a sentimentelor mai înalte şi mai nobile ale inimii omeneşti se manifestează acel idealism nobil al poporului român, care formează trăsătura fundamentală a caracterului său naţional. Din această indisolubilă trinitate a sentimentelor religioase, naţipnale şi patriotice răsare în deplina sa splendoare geniul naţional al poporului român.... Eu nu preget a da expresiune firmei mele credinţe, că până când poporul român va fi inspirat de bunul său geniu, până când noi, inteligenţa, fideli acestuia, ţinem neclintit, ca la o dogmă nerăsturnabilă, la convingerea, cumcă cultura poporului are să fie *creştină, naţională* şi *patriotică*, până atunci poporul român în faţa tuturor pericolelor ameninţătoare, poate exclamà liniştit; *afară de frica lui Dumnezeu altă frică nu cunosc!*«

După Lugoj a urmat Beiuşul (1898), Băile Erculane (1900), Oraviţa (1902), Baia-Mare)1903), Timişoara (1904), Şimleul (1908) ş. a., năzuinţele de cucerire ale Asociaţiunii întâmpinând pretutindeni inimi deschise şi primitoare pentru toţi ceice muncesc sub flamura Asociaţiunii, în numele culturii şi al progresului, îndemnaţi de nobila dorinţă de a trezì poporul român din toate ţinuturile la conştiinţa de sine, de a-l învăţà să-şi preţuiască mai bine comorile sufletului şi de a revărsà asupra lui darurile cele bogate ale culturii naţionale: «ale sale dintru ale sale!»

In anii din urmă s'a ivit şi părerea, că Asociaţiunea ar trebuì să-şi extindă propaganda sa binefăcătoare şi asupra părţilor arădane, unde adevărat că există o instituţiune similară: «Asociaţiunea aradană», dar aceasta, constatăm cu părere de rău, a tânjit multă vreme în nelucrare şi dormitează mereu.

Dr. Ioan Lupaş.

MIJLOACELE DE PROPAGANDĂ LITERARĂ ŞI CULTURALĂ ALE „ASOCIAŢIUNII" ŞI DESVOLTAREA LOR.

Anul de desrobire 1848 nu însemnează pentru neamul românesc din Ardeal şi Ţara-Ungurească numai începutul unei descătuşări politice, ci e totodată cel dintâi prilej de redeşteptare culturală după o lâncezeală de veacuri. Cu o revărsare bogată isbucnesc deodată forţele latente ale unui popor înzestrat cu multe însuşiri şi cer întrupare. Fruntaşii cari erau la cârma neamului sunt însetaţi de muncă şi stăpâniţi de dorul unei clădiri repezi pe toate terenele. Mândria lor desrobită din obezile unei umilinţi istorice îi îndemnă să facă totul pentru a-şi pune neamul în rândul popoarelor civilizate, pentru a-i legitimă dreptul de existenţă prin dovezile cât mai puternice, că aceste masse de ţărani, ajunse sub o oblăduire mai puţin maşteră decât în trecut, pot împlini o misiune culturală. Călăuziţi de această credinţă, conducătorii de atunci, — între cari norocul ne-a dat, alături de o seamă de cărturari cu înalte calităţi intelectuale, şi figura robustă de creator a arhiereului Şaguna, — au început o operă largă de edificare pe toate terenele. La adăpostul unor libertăţi, prin cari generositatea măsurată a regimului absolutistic răsplăteà cu sgârcenie vitejeasca supunere de veacuri a Românilor din Transilvania cătră casa domnitoare, s'au întărit pe nouă temeiuri biserica şi şcoala, atât de năpăstuite la noi în cursul veacurilor vitrege. Sub aripile lor ocrotitoare s'au întemeiat atunci mai multe aşezăminte, înfiripate toate din acest nobil îndemn al ridicării unui popor la o treaptă culturală mai înaintată.

În această frământare de idei şi sentimente, e foarte firesc, că s'a oprit atenţia cărturarilor şi asupra limbei şi literaturei româneşti. Erà doar' vremea, când se desgropà din umbră trecutul neamului, când istoricii şi filologii plini de nerăbdare şi sârguinţă desluşeau din cronici uitate gloria originei noastre dacoromanice. În aceste zile când s'a frânt jugul iobăgiei politice, trebuiau să se frângă şi cătuşele ruginite ale sclăviei intelectuale. Şaguna a înţeles pe deplin glasul vremii când la 1861 spuneà: «Feudalismul aristocratic s'a delăturat prin desvoltarea puterii morale şi cunoaşterii legilor fireşti, a păşit în locul aceluia egalitatea de drepturi şi egala îndreptăţire, să nu uităm însă, că puterea minţii şi a geniului, ştiinţele şi artele sunt, cari în zilele noastre dau popoarelor tăria şi le asigură viitorul».[1] Se cereà deci o instituţie, care să ocrotească literatura şi ştiinţa.

Astfel s'a zămislit ideea înfiinţării «*Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român*» dusă la îndeplinire de înaltul talent diplomatic şi neobositele stăruinţi ale episcopului Şaguna. Scopul acestui aşezământ «*este înaintarea literaturii române şi a culturii poporale*

[1] V. Actele privitoare la urzirea şi înfiinţarea Asociaţiunii Transilvane, Sibiiu, 1861, p. 80.

în deosebite ramuri prin studiu, prin elaborarea şi edarea de opuri, prin premii şi stipendii pentru diferitele specialităţi de ştiinţe şi arte».[1] Aceste năzuinţe formulate de spiritul practic şi limpede al lui Şaguna au călăuzit dela înfiinţare şi până în zilele noastre toate faptele Asociaţiunii. Fireşte, că în alegerea mijloacelor, în fixarea importanţei ce li se cuveneà, aprecierile sunt diferite, schimbându-se din timp în timp cu judecata izvorîtă din aptitudinile speciale şi pregătirea culturală a bărbaţilor ajunşi la conducerea acestui aşezământ.

Chiar în anii dintâi ai înfiinţării, fruntaşii de atunci nu s'au gândit să facă din Asociaţiune un organ de propagandă în massele populare. Se gândeau mai mult la o concentrare a forţelor intelectuale, cari luminau răzleţe, la adunarea într'un mănunchiu a acelor «bărbaţi naţionali binemeritaţi pentru cultura literaturei române şi cultivarea poporului român ce am avut noi şi până acum şi îi avem şi astăzi pretutindeni, pe unde se află naţiunea noastră», cum ne spune însuşi Şaguna. Dacă trecem cu ochii peste preocupaţiunile intelectuale de atunci şi vedem conferenţele ţinute la adunările generale, înţelegem degrabă, că tendinţa de căpetenie erà gruparea la adăpostul Asociaţiunii a învăţaţilor noştri de atunci şi crearea unor mijloace pentru a puteà propagà şi duce cu un pas mai departe munca lor de harnici eruditi. Astfel chiar la anul 1862, în a doua adunare generală ţinută la Braşov, în care mai mulţi filologi şi istorici de seamă, ca Timotei Cipariu, G. I. Munteanu, Gh. Bariţiu şi-au cetit conferenţele lor, s'a decis înfiinţarea a trei «secţiuni ştienţifice», urmându-se pilda societăţilor academice, pentru cultivarea filologiei, istoriei şi a ştiinţelor naturale. Potrivit acestor lozince s'a înfiinţat mai târziu revista «*Transilvania*», care a fost dela început un mijloc pentru a lămurì probleme de ordin ştiinţific-literar, şi s'au publicat cu vremea unele lucrări de caracter istoric. Încetul cu încetul însă s'au lărgit cadrele acţiunilor întreprinse de noul aşezământ, menit a îmbrăţişà probleme tot mai vaste. S'au ivit diferite îndrumări practice, pe urma cărora s'a atras luarea aminte asupra chestiunei de a se promovà interesele culturale ale clasei noastre cărturăreşti, care erà pe cale de a se înjghebà. S'au înfiinţat *stipendii* pentru studenţi, s'a spriginit chiar şi ridicarea meseriaşilor cari se arătau pe ici pe colo, s'a înfiinţat o şcoală de fete, menită a îndeplinì o importantă misiune socială, s'au ţinut conferenţe din ce în ce mai apropiate de trebuinţele sufleteşti ale mediului, căreia se adresau, s'au aranjat expoziţii pentru a înfăţişà lumii comoara de bogăţie, închisă în sufletul ţăranului nostru. Rând pe rând, cu modificarea credinţelor politice şi sociale, a început să prindă rădăcini în conştiinţa publică, că menirea acestei instituţiuni e să caute mijloacele pentru a săvârşì o muncă de propagandă culturală, care să pătrundă la sate şi să aducă în mişcare sufletul mulţimii, punându-l în serviciul unei înaintări. Astfel s'au reorganizat la anul 1900 secţiile lite-

[1] V. Actele privitoare la urzirea şi înfiinţarea Asociaţiunii transilvane. Cuvântarea de deschidere a episcopului Şaguna, p. 81.

rare-ştiinţifice, ne mai păstrând caracterul grupării formulat la început şi în acest chip s'a scos «Biblioteca poporală» şi alte publicaţiuni pe seama ţărănimii. Tot din această ordine de idei a răsărit şi proiectul de a se înfiinţà «Muzeul istoric şi etnografic». Urmărind istoria desvoltării aşezământului nostru, vedem cum se desfăşură tot mai clară tendinţa de a angajà Asociaţiunea la o operă de popularizare a noţiunilor culturale în massele poporului dela sate şi de a le atrage în cercul preocupărilor ei. Această străduinţă, izvorîtă în mod firesc din ideea sănătoasă a întăririi noastre naţionale «de jos în sus» e hotărîtoare astăzi în lupta grea a aşezământului nostru.

În cele următoare, se va da o schiţă sumară, pentru a lămurì cele mai de căpetenie mijloace de propagandă culturală şi literară ale Asociaţiunii şi desvoltarea lor în cursul celor cincizeci de ani. Fireşte, că fixarea definitivă, cade în sarcina condeiului competent de mâne, care va fi chemat să dea prin cercetări amănunţite şi prin orânduirea sistematică a materialului, o lucrare menită a înfăţişà oglinda frământării noastre culturale de o jumătate de veac.

Ferdinand I. din Cluj KOMA

I.

Secţiile literare-ştienţifice. Infiinţarea, desvoltarea şi activitatea lor.

Dela întemeiarea Asociaţiunii cărturarii ardeleni de atunci se gândeau, după cum ne dovedesc discursurile lor pline de avânt, la concentrarea mai multor învăţaţi sub scutul acestui aşezământ, cari lucrând împreună să le deà Românilor transilvăneni o «societate academică». In acest scop chiar în a doua adunare generală, ţinută în Braşov, la 1862, s'a decis înfiinţarea a trei secţiuni ştiinţifice: «filologică, istorică şi de ştiinţe fizice-naturale». Pentru a reoglindì o seamă din problemele cari preocupau atunci pe intelectualii, cari se frământau cu gândul de a duce cu un pas mai departe cultura românească, vom reproduce aici un proiect prezentat de Gh. Bariţiu, celei dintâi adunări generale. Din acest proiect, în care putem admirà înţelegerea superioară şi multilateralitatea ideilor, cari călăuzeau pe marele nostru istoriograf, vedem cât de vaste se desenau cadrele aşezământului nostru.

Lăsăm să urmeze deci «*Propuseţiunile d-lui George Bariţiu, destinate spre a se elaborà şi după împrejurări a se premià.*» [1]

1. Pentru cărţi şcolastice, pe care au să le propună respectivele corpuri profesorale.

2. Compendiu din Istoria Transilvaniei, compusă aşa, ca acela să se poată introduce şi în gimnaziul mic, să fie şi de lectură pentru publicul mijlociu. Se înţelege de sine, că această istorie trebue să fie cu toată luarea aminte la toate mişcările vieţii publice şi naţionale a Românilor tran-

[1] Vezi «Actele privitoare la urzirea şi înfiinţarea Asociaţiunii transilvane» — p. 104.

silvăneni, să aleagă fântânile istorice cu toată putincioasa critică, să nu cruțe și să nu țină nici o parte.

3. Starea agriculturei la Românii transilvăneni. Scriere comparativă atât cu referință la Românii locuitori în diferitele ținuturi ale patriei, cât și cu referință la modul cultivării pământului între Sași și Secui, și iarăș în comparațiune cu Italia de sus, cu Elveția și cu Boemia. In legătură cu aceasta:

a) Inrâurința științei chemice asupra agriculturei.

b) Horticultura sau grădinăritul. Suprema necesitate de a o înaintà cu toate mijloacele între Români.

c) Pomăritul. Întru asemenea.

d) Cultura pădurilor: toată putincioasa lor cruțare, pe unde se află, sădire de păduri, pe unde lipsesc.

e) Cultura vermilor de mătase. Enumerarea cauzelor, pentru care încercările respectivelor guverne, mai vârtos dela anii 80 încoace, nu au putut reușì ca să întroducă acest raiu de economie.

f) Restaurarea și încuragiarea culturei de stupi în toată țara.

g) Imbunătățirea tuturor soiurilor de vite cornute, copitate, lânoase, cum și a paserilor domestice. In legătură cu aceasta deslegarea întrebării: dacă de 25 de ani încoace prăsirea de vite și totodată nobilitarea soiurilor la locuitorii români, a înaintat sau a înapoiat. Una sau alta pentru ce?

4. Descrierea comparativă a locuințelor omenești la Românii țărani din punct de vedere higienic, polițienesc și estetic; totodată enumerarea cauzelor pentru cari Românii țărani până acuma nu s'au îndemnat a-și clădì locuințe din materii mai solide.

5. Descrierea comparativă a porturilor românești din punct de vedere al folosului cu privire la climă, și totodată din cel estetic. Deslegarea cestiunilor: care din toate porturile românești de ambele sexe poate să fie și mai corespunzător climei, și mai frumos, cum și cari porturi ar fi să dispară cu totul, sau încă să se mai cultive?

7. Descrierea mijloacelor de nutremânt ale Românilor din punct de vedere higienic.

7. Deslegarea întrebării: în care ținuturi ale Transilvaniei sunt bărbații români mai puternici și totodată mai muncitori, cum și femeile de o frumuseță mai clasică și mai trăitoare (durabilă)?

8. Paralelă trasă din punct de vedere psichologic și fiziologic între Românii transilvăneni cu toți ceilalți Români locuitori înlăuntrul monarchiei austriace, și anume cu bănățenii, cu cei dintre Crișuri, Someș și Tisa în Ungaria, și cu cei din Bucovina.

9. Deslegarea întrebării: care sunt mijloacele și căile cele mai sigure-ajutătoare în întemeiarea, îmbunătățirea și perpetuarea școalelor poporale între Români.

10. Colecţiune de cele mai bune (cinci) balade româneşti transilvănene.

11. Pentru ce arta zugrăvirii, cu toată protecţiunea ce-i dă ritul bisericei răsăritene, nu poate înaintà la Români peste tot?

12. Colecţiunea tuturor inscripţiunilor române tipărite şi netipărite, câte s'au descoperit până acuma în Transilvania şi în ţările vecine cu dânsa, însoţite de un comentariu.

13. Cel mai bun compendiu de Medicina forensi.

14. O dietetică populară în strânsă referinţă la modul vieţuirei Românilor.

15. Flora Transilvaniei, a Banatului şi Bucovinei cu numiri româneşti şi cu observaţiuni medicale, care să meargă în paralelă cu credinţa sau ştiinţa ce o are poporul despre puterea vindecătoare sau veninoasă a plantelor patriotice.

Alte dispoziţiuni.

Administraţiunea şi măsuri energice spre a împlinì lacunele din istoria patriei şi a naţiunei noastre. Spre acest scop însă să se pună în raport cu toate bibliotecile din patrie şi din afară, cum şi cu toţi istoriografii şi istoriofilii. Aflându-se de trebuinţă să se facă spre acest scop şi călătorii ştiinţifice.

Istoriofili şi istoriografi: Scorlatu Rosetti, Generalul Mano, Ioan Maiorescu, Dr. A. T. Laurian, Eudoxiu Hurmuzache, Nicolae Istrate în Moldova, cum şi secţiunea ministerială pentru cercetarea chrisoavelor mănăstireşti.

Să se receară manuscriptele lui Samuil Micul şi George Şincai dela ministerul din Viena.

Totodată să se poarte grije cu tot dinadinsul de adunarea documentelor pentru istoria bisericească.

Foaia periodică, ce va ieşì pe spesele Asociaţiunii, să se ocupe per eminentiam cu publicarea de documente istorice în original şi în traducere».

* * *

Fireşte că acest vast plan de muncă, n'a putut aduce roade deosebite, fiindcă insuficienţa mijloacelor materiale ale Asociaţiunii, lipsa de bărbaţi specialişti şi rostul dificil al unei întruniri pe an, nu prea favorizà izbândirea ideii. Dacă nu s'a putut realizà însă gândul lui Bariţiu de a angajà la o muncă sistematică pe alţii, s'a izbândit cu prisosinţă năzuinţa lui de a muncì fără zăbavă la adăpostul Asociaţiunii. Revista «Transilvania» sub conducerea lui a ajuns o preţioasă publicaţiune pentru specialitatea istorică, în care sârguinţa neobicinuită a acestui cercetător neobosit, ne-a dat nenumărate studii şi foarte importante colecţii de documente asupra trecutului nostru. Alături de aceste, Bariţiu, care a fost cel dintâi între cărturarii noştri, cari au înţeles pe deplin trebuinţa unei uni-

tăţi culturale a întregului corp naţional ajuns sub mai multe stăpâniri, a întreţinut legături de prietenie cu cercurile intelectuale ale principatelor-unite, răspândind prin revista lui credinţele mântuitoare ale unei apropieri sufleteşti. Tot dânsul a publicat şi o serie de îndrumări culturale de ordin literar, precum şi folositoare sfaturi practice cuprinse în conferinţele pe cari le-a ţinut la atâtea adunări generale.

Ideea organizării secţiilor ştiinţifice-literare a rămas neatinsă mai mulţi ani şi numai mai târziu, la adunarea din Blaj din anul 1877 a fost realizată. Atunci s'au înfiinţat cele trei secţii plănuite la început, constituindu-se în modul următor: *Secţia filologică*: Prezident: Timoteiu Cipariu. Membrii activi: Dr. G. Silaşi şi I. M. Moldovan. *Secţia istorică*: Prezident: G. Barţiu. Membrii: Dr. I. Hodoş şi I. Antonelli. *Secţia ştiinţelor naturale:* Prezident: Paul Vasiciu. Membrii: Al. Bohăţielu, Anania Trombitaş, Stefan Pop, Dr. Nicolae Stoia, Dr. A. P. Alessi şi I. Mărculeţiu.

Pe urma acestei constituiri s'au ţinut, în anul 1878, o seamă de şedinţe, în cari s'a înmulţit numărul membrilor, s'au elaborat mai multe dispoziţii regulamentare şi s'au făcut în treacăt câteva propuneri nerealizate. Această încercare a rămas fără rezultat practic şi doi ani mai târziu, în adunarea generală, ţinută la Sighişoara, s'a accentuat nereuşita planului. Dacă ne gândim, că poporul nostru abiă atunci erà la începutul de a-şi înjghebà o clasă intelectuală. dacă ne dăm seama de vremile turburi cari angajau cele mai de căpetenie forţe intelectuale la o activitate politică, dacă cumpănim lipsa de mijloace materiale şi de aşezăminte culturale a acestor zile de prefacere, înţelegem pe deplin că o organizare de savanţi în temeiul diferitelor specialităţi de ştiinţă, erà la noi în Ardeal o ideie prematură încă, izvorîtă mai mult din spiritul de imitaţie a altor neamuri, decât din apreciarea necesităţilor prezentului.

Ideea însă n'a rămas cu totul părăginită şi după două decenii a fost reluată de prim-secretarul Asociaţiunii de atunci dl *C. Diaconovich* la adunarea generală dela Beiuş. S'a discutat şi în anul 1900, la adunarea dela Băile-Herculane, s'a votat un regulament nou, în care s'au specificat toate îndatoririle noilor membri, constituiţi atunci în următoarele *cinci secţii ştiinţifice-literare:*

1. *Secţia literară.*
2. *Secţia istorică.*
3. *Secţia şcolară.*
4. *Secţia ştiinţifică.*
5. *Secţia economică.*

Privitor la organizarea lor, la scopul ce urmăresc şi la îndatoririle ce au, credem nimerit a reproduce caracterizarea făcută de însuş dl Dr. Diaconovich, reorganizatorul lor în broşura: «Astra» din «Biblioteca poporală a Asociaţiunii», pag. 50.

«Noul regulament, completat — la cererea primei şedinţe plenare a secţiunilor din 1901 — în adunarea generală din acelaş an, prevede 5

secţiuni, cari vor aveà să controleze mersul desvoltării culturale a poporului român, pedecile acestei desvoltări şi mijloacele pentru delăturarea lor, să urmărească şi sprijinească mişcarea literară română, să conlucreze la popularizarea ştiinţelor, la crearea de colecţiuni ştiinţifice, la expoziţiuni şi alte instituţiuni culturale, şi peste tot să dee comitetului central concursul şi sfatul lor în toate chestiunile ştiinţifice-literare.

Îndeosebi are să se ocupe:

Secţiunea *literară* cu studii linguistice şi literare, cu folclorul, cu bibliografia română, cu editarea de scrieri poporale şi în fine cu artele frumoase.

Secţiunea *istorică* cu adunarea de colecţiuni şi documente istorice, cu studii şi editarea de publicaţiuni istorice, etnografice, geografice şi domeniul jurisprudenţei şi ştiinţelor politice şi îndeosebi cu instalarea Muzeului Asociaţiunii.

Secţiunea *ştiinţifică* cu lucrări de ştiinţe exacte şi fizice, explorări geografice şi fiziografice, cu colecţiuni de istorie naturală (şi nomenclatura acesteia) şi cu igiena ţăranului român.

Secţiunea *şcolară* cu starea şi ajutorarea învăţământului românesc, cu statistica culturală, cu literatura didactică, pedagogică, filozofică şi bisericească şi îndeosebi şi cu bibliotecile ambulante ale Asociaţiunii, în fine

Secţiunea *economică* are să urmărească şi înlesnească desvoltarea economică a poporului român, prin publicaţiuni, conferinţe, asocieri, şcoli profesionale şi expoziţiuni, să se ocupe cu statistica şi literatura economică şi îndeosebi să sprijinească activitatea societăţilor economice româneşti de tot felul.

Vedem din aceste, că secţiunilor Asociaţiunii li-s'a designat un teren de muncă vast şi de importanţă capitală, care cuprinde în cea mai mare parte chestiuni şi afaceri cari fără pregătiri şi cunoştinţe speciale nu pot fi rezolvate în condiţiuni mulţămitoare şi cu atât mai puţin puteau fi deslegate în mod competent de o corporaţiune ad hoc cum sunt adunările generale, recrutate fără alegere, fără considerare la starea socială, la cunoştinţe, la etate şi sex, din toate păturile poporului şi cari au să desbată în grabă mare şi în timp de abià câteva ore o lungă serie de chestiuni cu totul diferite, — şi tot atât de puţin puteau fi lăsate numai în sarcina unui organ administrativ cum e comitetul central, preocupat de susţinerea funcţionării regulate a întreg organismului Asociaţiunii, de chestiunile de avere şi alte asemenea agende administrative şi organizatorice.

Agendele mari, multe şi grave ale secţiunilor, se 'nţelege nu pot fi rezolvite în timp de câţiva ani, şi astfel numai după un deceniu sau două vom puteà aprecià în mod competent şi temeinic, dacă aceste instituţiuni vor puteà corăspunde meniţiunii lor şi vor puteà prestà Asociaţiunii, şi prin aceasta intereselor culturale ale poporului nostru, serviciile mari şi importante ce se aşteaptă dela activitatea lor. Mai ales astăzi avem să ţinem cont de greutăţile începutului, cu cari au trebuit să lupte secţiunile

în anii dintâi, şi de selecţiunile de caracter personal, inevitabile şi necesare la consolidarea unei corporaţiuni mai mari, care are să desvoalte o activitate intensivă cu concursul tuturor membrilor săi».

* * *

Organizarea din anul 1910 a secţiilor ştiinţifice-literare e următoarea:

A) Secţiunea literară.

a) Membrii ordinari.

1. Virgil Oniţiu, viceprezident, dir. gimn., Braşov.
2. Andreiu Bârseanu, referent, prof., Braşov.
3. Dr. Iosif Blaga, profesor, Braşov.
4. Enea Hodoş, prof. în pens., Sibiiu.
5. Dr. Ioan Raţiu, prof., Blaj.

b) Membrii corespondenţi.

1. Dr. Alexandru Bogdan, prof., Braşov.
2. Dr. Valer Branisce, publicist, Lugoj.
3. Dr. Iosif Popovici, docent univ., Budapesta.
4. Dr. Sextil Puşcariu, prof. univ., Cernăuţi.
5. Nicolae Sulică, prof., Braşov.

B) Secţiunea istorică.

a) Membrii ordinari.

1. *Iosif Sterca Şuluţu,* prezident, jude de tribunal în pens., Sibiiu.
2. Dr. Ioan Lupaş, referent, protopresbiter, Sălişte.
3. Vasile Goldiş, secr. cons., Arad.
4. Nicolae Togan, protopop, Sibiiu.
5. T. V. Păcăţianu, publicist, Sibiiu.

b) Membrii corespondenţi.

1. Dr. Elie Dăianu, protopop, Cluj.
2. Dr. Ioan Mihalyi, fiscal comit., Sigetul-Marmaţiei.
3. Silvestru Moldovan, publicist, Braşov.
4. Victor Păcală, prof., Sibiiu.
5. Sever Secula, prof. Arad.

C) Secţiunea ştiinţifică.

a) Membrii ordinari.

1. *Simeon Stoica,* prezident, medic în pensiune, Abrud.
2. Dr. Ambrosiu Cheţianu, prof., Blaj.
3. Aurel Ciortea, prof., Braşov.
4. Dr. Ioan Radu, prof., Brad.
5. Arseniu Vlaicu, referent, dir. şcoalei comerciale, Braşov.

b) Membrii corespondenţi.

1. Dr. Ilie Beu, medic, Sibiiu.
2. Aurel Bratu, prof. semin., Sibiiu.
3. Gavriil Todică, funcţ. de bancă, Geoagiu.

D) Secţiunea şcolară.

a) Membrii ordinari.

1. *Gregoriu Pletosu,* prezidentul secţiunii, protopop, Năsăud.
2. Dr. Vasile Bologa, dir. şcoalei de fete a Asociaţiunii, Sibiiu.
3. Ioan Negruţiu, prof., Blaj.
4. Dr. Ioan Stroia, protopop, referent, Sibiiu.
5. Dr. Ioan Borcia, prof., Sibiiu.

b) Membrii corespondenţi.

1. Dr. Nicolae Bălan, prof., Sibiiu.
2. Alexandru Ciura, prof., Blaj.
3. Dr. Stefan Erdelyi, medic, Orăştie.
4. Dumitru Lăpădat, dir. şcol., Sălişte.
5. Dr. George Popovici, protopop, Lugoj.
6. Gavriil Precup, profesor, Blaj.

E) Secţiunea economică.

a) Membrii ordinari.

1. *Parteniu Cosma,* prezidentul secţiunii, dir. executiv, Sibiiu.
2. Traian Barzu, asesor ref., Caransebeş.
3. Dr. Cornel Diaconovich, fost prim secretar al Asociaţiunii.
4. Ioan Preda, adv., Sibiiu.
5. Romul Simu, înv. pens., Sibiiu.

b) membrii corespondenţi:

1. Ioan Chirca, notar I., Sălişte.
2. Ioan I. Lăpădat, dir. al institutului «Ardeleana», Orăştie.
3. Niculae Petra-Petrescu, dir. inst. «Cordiana». Fofeldea.
4. Dr. Nicolae Vecerdea, adv., dir. fil. «Albina», Braşov.

Intrucât şi-a îndeplinit această corporaţiune chemarea, va puteà aprecià cetitorul din înşirarea chestiunilor, cari au preocupat secţiile dela înfiinţarea lor, vreme de un deceniu. Facem acest conspect, folosindu-ne de datele prezentate în «Cuvântul de deschidere al prezidentului Asociaţiunii, cu ocazia adunării plenare a secţiilor în anul 1909.[1] Aceste date le complectăm prin înşirarea lucrărilor din anii 1909—10.

Le lăsăm să urmeze în modul următor:

[1] V «Transilvania» 1909 p. 312.

I. Secţiunea literară.

In 1901.

1. A făcut un plan de redigiare al foii «Transilvania».
2. Proiect pentru publicarea Bibliotecii poporale.
3. Recensiunea unor manuscripte.

In 1902.

1. S'a ocupat de chestiunea unificării ortografiei.
2. De chestiunea îndreptării limbei literare.

In 1903.

1. S'a ocupat de chestiunea adunării materialului de folclor.

In 1904.

1. A stabilit norme pentru distribuirea premiului Murăşan.
2. S'a ocupat de nou cu chestiunea unificării limbei şi ortografiei.

In 1905.

1. S'a ocupat de chestia nomenclaturii poporale.
2. A făcut recensiunea unor manuscripte intrate pentru «Biblioteca poporală» şi la premiul «Murăşan».
3. Chestiunea înfiinţării «Muzeului limbei române».
4. S'a stabilit seria biografiilor bărbaţilor aleşi ai neamului nostru.
5. Chestiunea editării schiţelor de lipsă la adunarea nomenclaturii poporale relativ la plug, car şi răsboiul de ţesut.

In 1906.

1. S'a desbătut chestia înfiinţării unei reviste pentru popor şi sistarea părţii literare a revistei «Transilvania».
2. Chestiunea premiului «Murăşan».
3. Chestiunea bibliotecii poporale.
4. Biografiile bărbaţilor noştri distinşi ce sunt a se scrie de membrii secţiunilor.
5. Recensarea unor cărţi.

In 1907.

1. Propunerea ca fiecare membru să publice câte o broşură pe an.
2. Chestia nomenclaturii poporale.
3. Censurarea şi premiarea cărţilor intrate la concursul pentru premiul «Murăşan».

In 1908.

1. Chestiunea publicării în toată luna a unei broşuri pentru «Biblioteca poporală.
2. Censurarea a 3 publicaţiuni şi a unui manuscript.
3. Dl Dr. I. Raţiu a publicat «Viaţa şi activitatea lui Al. Papiu Ilarian».

In 1909.

1. Se propune pregătirea unui «*Dicţionar portativ românesc*» în care să se explice cuvintele neînţelese la noi întrebuinţate de scriitorii din România şi cuvintele introduse din limbi străine.

2. Censurarea şi premiarea cărţilor intrate la premiul «Mureşanu».

3. A îngrijit conferenţa pentru adunarea generală a Asociaţiunii, prin Dr. Valer Branisce.

In 1910.

1. A censurat manuscrisele «Nunta poporală», disertaţia «Păcatele noastre» şi colecţia de poezii poporale a fraţilor Vărşăndan din Şimand.

2. A colaborat prin membrii săi la rev. «Transilvania».

3. Cu compunerea repertoriului cărţilor literare de valoare însărcinează pe membrii Dr. A. Bogdan şi A. Bârseanu.

4. Premiază cărţile intrate la premiul «Andrei Mureşanu».

5. Primeşte propunerea dlui O. Goga pentru pregătirea unei lucrări jubilare pentru jubileul de 50 ani dela înfiinţarea «Asociaţiunei».

II. Secţiunea istorică.

În 1901.

1. Dl Dr. Augustin Bunea a înaintat «Conscripţiunea» dela 1750, lucrare publicată în «Transilvania» şi deosebit în broşură.

In 1902.

1. S'a sulevat chestiunea unui dicţionar toponomastic după comitate.

2. Chestiunea unui album al costumelor naţionale.

In 1903.

1. Recensarea unei cărţi (Despre testament).

In 1904.

1. «Apel» şi «Puncte de orientare cu privire la întemeierea (înzestrarea) Muzeului.»

2. Chestiunea postului de custode al Muzeului.

3. Chestiunea editării portretelor persoanelor mai marcante în istoria poporului român.

4. Chestiunea dicţionarului toponomastic.

In 1905.

1. Conferenţa cu titlul «Cheia Turzii», de dl S. Moldovan, ţinută cu ocazia şedinţei festive a secţiunilor din 1905.

2. Conferenţa de dl Dr. I. Lupaş despre «Activitatea jurnalistică şi istoriografia lui G. Bariţiu», publicată în «Transilvania» şi deosebit în broşură.

3. Adunarea materialului pentru dicţionarul toponomastic al «Transilvaniei».

4. Chestiunea înfiinţării unei noue secţiuni de drept şi ştiinţele de stat.

In 1906.

N'au fost chestiuni de remarcat, afară de întregirea numărului membrilor.

In 1907.

1. Chestiunea dicţionarului comunelor din Ungaria.
2. Chestiunea adunării, prin membrii secţiunii, a documentelor şi scrisorilor cari privesc trecutul neamului nostru.

In 1908.

1. Chestiunea dicţionarului comunelor cu poporaţiune românească din Ungaria.
2. Dl membru Păcăţan anunţă că adună material pentru biografia lui V. Babeş.
3. Propunere în chestia procurării de cărţi şi reviste în schimb şi prin cumpărare.
4. Să se publice iarăş pe viitor repertoriul bibliografic.

In 1909.

1. Prezintă un chestionar privitor la adunarea numirilor toponomastice din comunele locuite de Români.
2. Recomandă spre cumpărare broşurile d-lui Dr. R. Boilă: «Dreptul de alegător la alegerea deputaţilor dietali» şi «Dreptul de alegător comunal.»
3. Decide traducerea lucrării lui Galeotto Marzio: «De egregiis dictis et factis regis Matiae».

In 1910.

1. A îngrijit conferenţa pentru adunarea generală a Asociaţiunii prin dl Dr. Ilie Dăian.

III. Secţiunea ştiinţifică.

In 1901.

1. S'a prezentat lucrarea «Introducere în ştiinţa botanică de Fl. Porcius.

In 1902.

1. Censurarea a 2 lucrări intrate spre publicare:
   a) vocabularul botanic a lui C. Barcianu.
   b) «Difteria şi tuberculosa» de dl S. Stoica.

In 1903.

1. Procurarea a trei schiopticoane şi întroducerea prelegerilor cu proiecţiuni.

In 1904.

1. Prelegeri cu aparat de proiecţiune.
2. S'au censurat patru cărţi.

In 1905.

1. S'a ţinut un număr frumos de prelegeri poporale cu schiopticonul.
2. S'a făcut recenziunea alor două cărţi.

In 1906.

1. S'au ţinut prelegeri cu schiopticonul.
2. S'au censurat 3 manuscripte.
3. Dl A. Vlaicu a ţinut dizertaţie în adunarea generală din Braşov.

In 1907.

1. S'au ţinut prelegeri.
2. S'au cumpărat plăci pentru schiopticon.

In 1908.

1. S'au ţinut prelegeri.
2. Dl membru Dr. A. Cheţian a publicat lucrarea: «Din botanica poporală» şi
3. Biografia lui Florian Porcius.

In 1909.

1. Propune ca revista «Transilvania» să apară în cel puţin 8 numere la an.
2. Cere votarea unei sume de 600 coroane pentru procurarea de diapozitive.

In 1910.

1. complectează secţiunea prin alegerea de membru coresp. a d-lui Aurel Bratu.

IV. Secţiunea şcolară.

In 1901.

1. S'a ocupat cu chestiunea ajutorării şcoalelor poporale.

In 1902.

1. Chestionar pentru adunarea datelor statistice despre starea şcoalelor.
2. Censurarea publicaţiunii «Ionel».

In 1903.

1. Recensiunea unor cărţi.
2. Prezentarea unui tablou cu date statistice referitoare la starea culturală a comitatelor locuite de Români.
3. O conferinţă de dl membru Negruţiu la Baia mare.

In 1904.

1. Propunerea în chestia facerii unei statistice a învăţământui român din Ungaria.
2. Reorganizarea şcoalelor de repetiţie şi de adulţi.
3. Chestiunea unei preparandii române de fete.
4. Infiinţarea de biblioteci stabile.

In 1905.

1. Chestiunea bibliotecelor pentru tineret.
2. Opinie în chestia înfiinţării internatului de băieţi.
8. Chestia cursurilor după modelul universităţilor poporale.
4. Recensiunea unui manuscript.

In 1906.

1. Chestiunea înfiinţării unui internat de băieţi în Sibiiu.
2. Chestia bibliotecii pentru tinerimea adultă.
3 Recensiunea unei cărţi.

In 1907.

1. Censurarea unei cărţi.
2. Infiinţarea unei biblioteci pentru tinerimea şcolară.
3. Secţia şcolară a îngrijit conferenţa pentru adunarea generală a «Asociaţiunii» din Bistriţa, pe care a ţinut-o prezidentul secţiei dl Grig. Pletosu.

In 1908.

1. Propunere de a distribuî un premiu de K 100 — pentru cel mai bun abecedar.
2. Chestia ajutorării şcoalelor.
3. Chestia bibliotecii pentru tinerimea şcolară.

In 1909.

1. Pregăteşte pentru tipar diferite broşuri.
2. Propune un premiu de 100 coroane pentru cel mai bun abecedar pentru analfabeţi.
3. Alege membrii noi.

In 1910.

1. Membrii secţiei scot de sub tipar diferite manuale de şcoală.
2. Primeşte propunerea reorganizării secţiilor după profesiunile noastre intelectuale.

V. Secţiunea economică.

In 1903.

1. Recensiunea a 3 lucrări prezintate pentru a se publică în Biblioteca poporală a «Asociaţiei.
2. Intocmirea unui chestionar pentru adunarea datelor statistice.

In 1904.

1. Aprobarea unui chestionar pentru adunarea datelor statistice despre stările economice ale ţăranului român din Ungaria.
2. Recomandarea unor scrieri pentru Biblioteca poporală.
3. Recomandarea mai multor cărţi pentru înzestrarea Bibliotecii «Asociaţiunii».

4. Studiarea chestiunii înfiinţării unei şcoale de agricultură.
5. Chestiunea şcoalelor economice de repetiţie.
6. Chestiunea prelegerilor economice.

In 1905.

1. Chestiunea înfiinţării unei şcoale agricole.
2. Cvalificarea învăţătorilor pentru şcoalele economice de repetiţie şi adunarea de date în acest scop.
3. Aranjarea de fapt, în mod sistematic a prelegerilor economice pentru popor cu începere din 1906.
4. Dl membru N. P. Lăpădatu a ţinut o conferinţă asupra «Politicei de discont».
5. Dl membru N. P. Petrescu a prezintat o lucrare a sa, care s'a publicat în «Transilvania».

In 1906.

1. Chestiunea pregătirii mai corespunzătoare în direcţie economică a tinerimii din seminarii şi pedagogii. (O adresă consistoarelor).
2. Recensiunea unei cărţi.
3. Ţinerea de prelegeri poporale.

In 1907.

1. Chestiunea înfiiţării unei centrale a tovărăşiilor.
2. Chestiunea de a stărui pentru înfiinţarea însoţirilor culturale şi economice prin publicaţiuni, conferinţe, premii şi alte mijloace.
3. Publicarea unei broşuri cu titlul «Comuna Viitorul» de R. Simu, în scopul de a face cunoscute diferitele însoţiri economice şi culturale, ce ar trebui să se înfiinţeze în comunele noastre.
4. Studiarea chestiunii Românilor din Munţii apuseni.
5. S'au ţinut prelegeri poporale.

In 1908.

1. Recensiunile a 2 cărţi.
2. Chestiuuea angajării unui agronom.
3. Propunerea pentru crearea de premii din partea despărţămintelor, băncilor şi comunelor pentru ceice vor înfiinţă tovărăşii.
4. Membrul R. Simu a fost încredinţat să ţină o conferinţă la adunarea generală dela Şimleu, care a şi ţinut-o.

In 1909.

1. Cere angajarea unui conferenţiar agronomic.
2. Cere ca în budget să se ia suma de 2000 cor. pentru prelegeri poporale.
3. Chestia aranjării expoziţiilor de industrie de casă, de vite, de poame, de copii etc.

In 1910.

Nu a înaintat raport.

* * *

Aceste sunt lucrările săvârşite de către membrii celor cinci secţii în timp de 10 ani, reclamând din partea Asociaţiunii, o cheltuială de cor. 6759·15 ca diurne şi cheltueli de drum (K 684·82 la an). Cetitorul nu găseşte înfăptuirea unei opere de sistematică cercetare ştiinţifică, de muncă ordonată în vederea unui scop bine determinat, dar poate deslusi o serie de îndemnuri bune, puse în serviciul unei propagande culturale şi alături de aceste o seamă de lucrări cari au satisfăcut anumite trebuinţe ale mediului, căruia se adresau.

II.

Stipendiile şi alte mijloace materiale acordate de „Asociaţiune".

Unul din remediile cele mai importante adoptate de Asociaţiune pentru promovarea intereselor culturale ale clasei cărturăreşti, este acordarea de stipendii pentru creşterea tinerilor lipsiţi de mijloace materiale. Dela înfiinţarea Asociaţiunii până astăzi puţinii noştri oameni cu dare de mână au înţeles, că numai prin astfel de burse se poate înlesni înfiriparea unei tagme de intelectuali, ieşiţi din ţărănimea săracă. Astfel dela început s'au găsit fondatori, cari au creat stipendii şi a căror pildă a fost urmată cu vremea de o serie de binefăcători, mulţumită cărora Asociaţiunea a împărţit în cursul vremii o sumă considerabilă de bani, contribuind astfel la educaţia poporului.

Din colecţia revistei Transilvania am alcătuit conspectul de mai jos al tuturor stipendiaţilor Asociaţiunii. Lăsăm deci să vorbească glasul destul de eloquent al cifrelor, cari pot lămuri îndeajuns nobila străduinţă a acestui aşezământ, ce s'a născut după cele mai bune puteri să împlinească măcar o seamă din cele mai arzătoare trebuinţe ale neamului, pentru binele căruia s'a urzit.

Publicăm deci următorul:

CONSPECT

al stipendiilor şi ajutoarelor acordate de „Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român", din anul 1861 până în anul 1911.

I. Stipendii.

	Cor.
Ioan Russu, student în drept, pro 1861/2, din fund. Asociaţiunii	120·—
Mihail Dobo de Rusca, stud. în drept, pro 1861/2, din fund. Asoc.	120·—
Ioan Cepeşiu, stud. în drept, pro 1861/2, din fund. Asoc.	120·—
Petru Fodorian, stud. în drept, pro 1862/3, din fund. Asoc.	120·—
Manase Costin, stud. în drept, pro 1862/3, din fund. Asoc.	120·—
Gerasim Candrea, stud. în drept, pro 1862/3, din fund. Asoc.	120·—
George Pop, stud. în drept, pro 1862/3, din fund. Asoc.	120·—
Iovichu Teodosiu Stoica, stud. în drept, pro 1862/3, din fund. Asoc.	120·—
Ioan Dragomir, student în filozofie, pro 1862/3—1864/5 à cor. 600·—, pro 1865/6 à cor. 300·—, (în România)	2100·—
Nicolae Pop din Ghimbav, stud. în fil., pro 1862/3—1864/5 à cor. 600·—, pro 1865/6 à cor. 300·—, (profesor, membru ordinar)	2100·—

Ioan Coşieriu, stud. în drept, pro 1862/3, (membru ord. până în 1878/9) ... 200·—
Moise Branişte din Cincu, stud. în drept, pro 1862/3—1863/4 à cor. 200·—, (membru ord. până în 1875/6) ... 400·—
Iosif Crişan din Abrud, stud. în drept, pro 1892/3, (advocat, membru ordin. până în 1872/3) ... 200·—
Procopiu Lazar, stud. în drept, pro 1862/3—1864/5 à cor. 200·—, pro 1865/6 à cor. 3oo·—, (răposat) ... 700·—
Mihail Strajan, gimnaziu, pro 1862/3 à cor. 100·—, iura, pro 1863 4 à cor. 200·— 300·—
Aurel Isacu, gimnaziu, pro 1862/3 à cor. 66·—, pro 1863 4—1864/5 â cor. 100·—, (advocat, membru ord. 1877/8) ... 266·—
Nicolau Maier din Rehou, gimnaziu, pro 1962/3, (profesor, membru ordinar) 100·—
Nicola Bena, gimnaziu, pro 1862 3 - 1864/5 à cor. 150·—, (răposat) ... 300·—
Antoniu Schiau din Topârcea, stud. în drept, pro 1862/3—1863/4 à cor. 100·— (fiscal r.-ung.) ... 200·—
Coman Chicea din Cacova, student în drept, pro 1863 4 â cor. 200·—, pro 1864/5 à cor. á6·—, (în România) ... 266·—
Gerasim Candrea din Neagra, stud. în drept, 1863/4—1864/5 à cor. 200·—, (advocat, membru ord.) ... 400·—
Ioan Nichita, stud. în drept, pro 1863/4—1866/7 à cor. 200·—, (membru fund.) 800·—
Nicolae Olariu din Poiana, gimnaziu, pro 1863/4 à cor. 100·—, stud. în drept, pro 1864/5 - 1865/6 à cor. 200·—, (advocat, membru ord, pro 1873/4) ... 500·—
Ioan Micu, gimnaziu, pro 1863/4—1864/5 à cor. 100·—, fondul Asociaţiunii ... 200·—
George Mureşan din Braşov, gimnaziu, pro 1863/4—1864/5 à cor. 100·—. Fondul Asoc., (a răposat) ... 200·—
Ieronim Gheaja, gimnaziu, pro 1864/5 à cor. 100·—, stud. în drept, pro 1867/8 à cor. 160·—, din fondul Asoc. ... 260·—
Dionisiu Badeşiu, gimnaziu, pro 1864/5 à cor. 100·—, student în drept, pro 1866/7—1868/9 à cor. 600·—, din fondul Asoc., (în România) ... 1900·—
Stefan Torpan, gimnaziu, pro 1864/5—1865/6 à cor. 100·—, pedagogie, pro 1766/7—1867/8 à cor. 700·—, din fond. Asoc. ... 1600·—
Ioan Şiandru, stud. în drept, pro 1864/5, din fund. Asoc. ... 132·—
George Russu, stud. în drept, pro 1864/5—1867/8 à cor. 200·—, din fund Asoc. 800·—
Andreiu Cosma, gimnaziu, pro 1865/6 à cor. 100·—, student în drept, pro 1866/7—1867/8 à cor. 200·—, din fund. Asoc., (pretor, membru ord.) ... 500·—
Ioachim Fulea, gimnaziu, pro 1865/6 à cor. 100·—, din fund. Asoc., (advocat) 100·—
George Muntean, stud. de pedagogie, pro 1866/7—1867/8 à cor. 700·—, din fond. Asoc. ... 1400·—
Ioan Piso, student în drept, pro 1866 7, din fond. Asoc. ... 160·—
Eduard Nemeş, stud. în drept, pro 1867/8, din fond. Asoc. ... 200·—
George Vintilă, student de agronomie, pro 1867/8—1868 9 à cor. 660·—, din fond. Asoc., (silvanist, membru ordinar pro 1872/3) ... 1320·—
Iosif Maxim, şcoala reală, pro 1867/8 - 1868/9 à cor. 100·—, din fond. Asoc., (profesor, membru ord. până la 1879/80) ... 200·—
Constantin Popovici, şcoala reală, pro 1867/8—1868/9 cor. 100·—, din fond. Asociaţiunii ... 200·—
Constantin Coti, stud. în drept, pro 1868/9, din fond. Asoc., (răposat) ... 200·—
Nicolau Proşteanu, stud. în drept, pro 1868/9, din fond. Asoc. (răposat) ... 160·—
Petru Emil Prodan, student în filozofie, pro 1868/9—1870/1 à cor. 600·—, din fond. Asoc. ... 1800·—
Ioan Marcuş, stud. în fil., pro 1868/9 - 1770/1 a cor. 600·—, din fond. Asoc., (răposat) ... 1800·—
Nicolae Calefariu, gimnaziu, pro 1868/9—1869/70 à cor. 100·—, din fondul Asoc., (doctor în med. membru ord.) ... 200·—

Lazar Boşioroganu, gimnaziu, pro 1968/9, din fond. Asoc. ... 100·—
Nicolae Gallu, stud. în tehnică, pro 1869/70, din fondul Asoc., (în România, membru ord.) ... 400·—
Mihail Bas. Lazar din Avrig, gimnaziu, pro 1869/70 à cor. 100·—, student în tehnică, pro 1870/1 à cor. 600·—, pro 1871/2—1874/5 à cor. 800·—, pro 1875/6 à cor. 1000·—, din fond. Asoc. ... 4900·—
Nicolae Făgărăşan, şcoala reală, pro 1869/79—1870/71 à cor. 100·—, din fond. Asociaţiunii ... 200·—
Stefan Chirilă, stud. în agronomie, pro 1868/9—1870/1 à cor. 660·—, din fond. Asoc., (provizor, membru ord. până incl. 1874/5) ... 1980·—
Valeriu Ardelean, gimnaziu, pro 1870/1, din fond. Asoc. (răposat) ... 100·—
Audustin Moldovan, gimnaziu, pro 1770/1, din fond. Asoc. ... 100·—
Nicolae Trandabur, şcoala reală, pro 1870/1—1871/2 à cor. 100·—, din fondul Asociaţiunii ... 200·—
Petru Dehelean, student în filoz. pro 1871/2—1873/4 à cor. 800·—, din fond. Asoc., (răposat) ... 2400·—
Constantin Barbeş, stud. în tehnică, pro 1871/2, din fund. Asoc., (în România) 800·—
Pintea Ternoveanu, stud. în silvicultură, pro 1471/2—1873/4, à cor. 800·— din fond. Asoc., ... 2400·—
Axente Mureşianu, gimnaziu, pro 1871/2, din fond Asoc. ... 100·—
Nicolae Neamţu, gimnaziu, pro 1871/2 à cor. 100·—, pro 1872/3 - 1883/4 à cor. 120·— din fond. Asoc. ... 340·—
Ioan Turcu, gimnaziu, pro 1871/2, din fond. Asoc. ... 100·—
Demetriu Muntean, şcoala reala, pro 1871/2, din fond. Asoc. ... 100·—
Ioan Goga, gimnaziu, pro 1971/2 à cor. 100·—, pro 1872/3 à cor. 120·—, din
Radu Balaş, şcoala comercială, pro 1871/2, din fond. Asoc. ... 100·—
Elia Dănilă, stud. în drept, pro 1871/2—1872/3 à cor. 300·—, din fond. Asoc. 600·—
Mihail Russu, stud. în drept, pro 1871 2—1973/4 à cor. 300· - , din fond. Asoc. 900·—
Ioan Baiulescu, student în tehnică, pro 1872/3—1874/5 à cor. 800·—, din fond. Asociaţiunii ... 2400·—
Adam Sirliancan, gimnaziu, pro 1872/3—1873/4 à cor. 120· , din fond. Asoc. 230·—
Aurel Iechim, gimnaziu, pro 1872/3—1873/4 à cor. 120·—, din fondul Asoc. 240·—
George Ocaciu, gimnaziu, pro 1872/3, din fond. Asoc. ... 120·—
Marcu Muntean, şcoala reală, pro 1872/3—1874/5 à cor. 120·—, din fond. Asoc. 360·—
Ioan Pamfilie, şcoala reală, pro 1872/3 à cor. 120· —, pro 1873/4 à cor. 60·— din fond. Asoc. ... 180·—
Petru Neamţu, şcoala reală, pro 1872/3, din fond. Asoc. ... 120·—
Avram Armean din Şibot, gimnaziu, pro 1873/4, din fond. Asoc., (concepist de advocat, răposat) ... 120·—
Ioan Goga, stud. în drept pro 1873/4 - 1874/5 à cor. 300·—, din fond. Asoc. 600·—
Ioan Butnariu din Bistra, gimnaziu, pro 1873/4, din fond. Asoc., (membru ord.) 120·—
Emilian Popovici, şcoala reală, pro 1873/4—1875/6 à cor. 120, din fond. Asoc. 360·—
Onoriu Fulea, stud. în tehnică, pro 1875/5, diu fond. Asoc., (inginer, membru ord. până incl. 1879/80) ... 1000·—
Teodor Cesarian, stud. ia agronomie, pro 1875/6, din fond. Asoc. ... 120·—
Ioan Moga, stud. în agronomie, pro 1875/6 - 1877/8 à cor. 120·— din fond. Asoc. 360·—
Ioan Mistica, stud. în pedagogie, pro 1876 6, din fond. Asoc. ... 120·—
Alexandru Gaia, stud. în pedag., pro 1875/6 - 1876/7, à cor. 120· - , din fondul Asociaţiunii ... 240·—
Emil Viciu, gimnaziu, dela 1874/5,—1881/2 à cor. 120·—, din fund. Marinoviciu 960·—
Vasile Pop, gimnaziu, dela 1874/5—1878/9 à cor. 120·—, din fund. anonimă Doboca ... 600·—
Nicolae Pană, stud. în pedag., pro 1886/7, din fund. Asoc. ... 120·—

Aurel Burza, şcoala comercială, pro 1875/7, din fund. Asoc. ... 140·—
Vasile Stinghe, şcoala comerc., pro 1876/7, din fund. Asoc. ... 140·—
Aurel Popescu, şcoala reală, pro 1876/7—1881/2 à cor. 80·—, din fond. Asoc. 480·—
Aurel Bunea din Vad, şcoala reală, pro 1876/7—1878/80 à cor. 120·—, din fund. Asoc. ... 480·—
George Strâmbu din Braşov, şcoala comerc., pro 1886/7 à cor. 600·—, pro 1837/8 à cor. 800·—, din fund. Asoc., (profesor, membru ordinar până în anul 1879 80) ... 1400·—
Dumitru Petiera din Aţel, stud. în pedag., pro 1887/8, din fund. Asoc. ... 120·—
Ioan Sava din Sina, stud. în pedag., pro 1878/8—1839/80 à cor. 120·—, din fund. Asoc. ... 240·—
George Dobrin din Bucium, stud. în pedag., pro 1877/8, din fund. Asoc. ... 120·—
Demetriu Indre din Bucium (Sătmar), stud. în pedagogie, pro 1877/8, din fund. Asoc. ... 120·—
Mihail Turcesc din Şaldorf, stud. în agronomie, pro 1877/8, din fund. Asoc. 120·—
Constantin Boghiş din Făgăraş, şcoala comerc., pro 1877/8—1838/9 à cor. 140·—, din fund. Asoc. ... 280·—
Valeriu Pop, din Cicio-Cristur, gimnaziu, pro 1877/8—1878/9 à cor. 120·—, din fund. Galliana ... 240·—
George Negru din Copşa-mare, stud. în agrron., pro 1878/9-1879/80 à cor. 120·—, din fund. Asoc. ... 240·—
Gavril Cârlig din Curtuiuş, pedagogia, pro 1878/9, din fond. Asoc. ... 120·—
Ioan Lăpuşianu din Groşi, pedagogia, pro 1878/9-1879/80 à cor. 120·—, din fund. Asoc. ... 240·—
Ioan P. Davidu din Scorei, pedag., pro 1878/9, din fund. Asoc. ... 120·—
Emiliu Popescu din Dumbrava, gimnaziu, pro 1881/2, din fund. Dr. E. Başiota 40·—
Ioan Pascu din Roşia-de-munte, gimnaziu, pro 1878/9-1879/80 à cor. 40·—, din fund. E. D. Başiota ... 80·—
Andreiu Bârseanu din Dârste, stud. în fil., pro 1878/9—1880/1 à cor. 800·—, din fund. Asoc., (membru ord.) ... 2400·—
Nicolae Vecerdea din Topârcea, gimnaziu, pro 1879 80—1881/2 à cor. 140·—, din fund. Asoc. ... 420·—
Lazar Muntean din Turnişor, pedag., pro 1879/80, din fund. Asoc., (răposat) 120·—
Andreiu Muntean din Şinca-veche, pedag., pro 1889/80, din fund. Asoc. ... 120·—
Alexandru Butean din Gherla, gimnaziu, pro 1879/80—1881/2 à cor. 120·—, din fund. Dobâca ... 360·—
Bartolomeiu Baiu din Zerneşti, şcoala comercială, pro 1879/80—1881/2 à cor. 140·—, din fund, Asoc. ... 420·—
Alexandru Balaş din Haţeg, şcoala reală, pro 1879/80-1881/2 à cor. 140, din fund. Asoc. ... 420·—
Stefan C. Pop din Şigau, gimn., pro 1880/1—1881/2 à cor. 120·—, din fund. Galliana ... 240·—
Moise Frăţilă, pedag., pro 1880/1, din fund. Asoc. ... 120·—
Ioan Bărdaş, agronomia, pro 1880/1—1881/2 à cor. 120·—, din fund. Asoc. ... 240·—
George Bârsan, şcoala comercială, pro 1881/2, din fund. Asoc. ... 140·—
George Ghiţia, pedag., pro 1881/2, din fund. Asoc. ... 120·—
Ioan Russu, pedag., pro 1880/1, din fund. Asoc. ... 120·—
Sofia Ghila din Deva, pedag., pro 1881/2, din fund. Asoc. ... 400·—
Emilia Trifu din Zelau, industria, pro 1881/2, din fund. Asoc. ... 120·—
Elisaveta Joandrea din Sibiiu, industria, pro 1881/2, din fund. Asoc. ... 120·—
Elisaveta Duma din Sibiiu, industria, pro 1881/2, din fund. Asoc. ... 100·—
Elena Petruca din Sigu (Selagiu), industria, pro 1881/2, din fund. Asoc. ... 100·—
Iosif Moian din Voila, sculptura, pro 1881/2, din fund. Asoc. ... 100·—
Ioan Hora din Sibiiu, farmacia, pro 1881/2, din fund. Asoc. ... 100·—

Anul 1882.

Vasile Sângiorzan, student în ştiinţe, din Parva (Bistriţa-Năsăud), din fondul Asoc. în şedinţa din 11 Nov. (în Viena) ... 400·—
Iuliu Dombrade, elev gimnazial, din Gernesec (Mureş-Turda) din fund. «Marinovici» în şedinţa din 11 Nov. ... 120·—
Ioan Bârsan, elev gimnazial, din Şieu-Cristur (com. Dobâca), din fund. «Dobâca» în şedinţa din 11 Nov. ... 160·—
Constantin Dăncilă, pedagog din Rechita (Sibiiu) din fund. Asoc. în şedinţa din 11 Nov. ... 120·—
Maria Turturea, pedagogie, din Reteag din fund. Asoc. în şedinţa din 11 Nov. 266·66
Dumitru Barbu, realist, din Sadu (com. Sibiiu) din fund. Asoc. în şedinţa din 11 Nov. ... 266·66
Ioan Stoica, fotograf, din Ormindea (Hunedoara) din fund. Asoc. în şedinţa din 11 Nov. ... 266·66
Emil Ciceu, farmacist, din Sighişoara, din fund. Asoc. în şedinţa din 11 Nov. 160·—
Nicolae Preda, practicant în maşinărie, din Porumbac, din fund. Asoc. în şedinţa din 11 Nov. ... 160·—

Anul 1883.

George Gyarko, agricultor din fund. Asoc. în şedinţa din 2 Februarie ... 160·—
Ioan Guguian, student în silvicultura din Zerneşti din fund. Asoc. în şedinţa din 21 Decembre ... 600·—
Maria Lăpustean, pedagogie, din Banabic (Turda-Arieş) din fund. Asoc. în şedinţa din 21 Dec. ... 200·—
Filaret Deişorean, pedagogie din Merghindeal, (Târnava mare) din fund. Asoc. în şedinţa din 21 Decemvrie ... 120·—
Constantin Suciu, pedagogie, din Rebra mare (Bistriţa-Năsăud) din fund. Asoc. în şedinţa din 21 Dec. ... 120·—
Sever Mureşan, pictor, din Năsăud (Bistriţa-Năsăud), din fund. Asoc. în şedinţa din 22 Decemvrie ... 200.—
Iosif Moian, sculptor, din Sâmbăta inf. (com. Făgăraş) din fund. Asoc. în şedinţa din 22 Decemvrie ... 200·—
Rosalia Mureşan, industria, din Cluj, din fund. Asociaţiunii în şedinia din 23 Decemvrie ... 120·—
Ioan Vataşan, stud. în a II-a cl. comercială în Braşov (din Zoltan, comitatul Târnavei mari), din fondul Asociaţiunei transilvane ... 200·—
Augustin Botni, din Valeni, (comit. Dobâca), stud. VIII. cl. gimn. în Năsăud din fund. «Dobâca» ... 100·—
Ioan Haller din Saschiz, (com. Târnavei). stud. VIII. cl. gimn. în Braşov, din fund. «Galiana» ... 120·—
Stefan Buzila din Rebrişoara, (comit. Bistriţa-Năsăud), stud. VIII. cl. gimn. în Năsăud, din fundaţiunea «E. Dr. Basiotă» ... 40·—
Ioan Petrişor, din Şardul ung. (com. Clujului), stud. VIII. cl. gimn. în Blaj din fundaţiunea «Radu şi George Rîurean» ... 100·—

Anul 1885/6.

Cornelia Lupu, elevă de preparandie în Cluj ... 200·—
Vicenţiu Tolan, elev de şcoala reală în Odorheiu ... 200·—
Aleman Galea, stud. la gimn. de stat în Sibiiu (ajutor) ... 50·—
P. Grama, învăţător în Sânte-jude (ajutor) ... 100·—

Anul 1886/7.

Teodor Vandor, din fundaţiunea Galiană ... 120·—
Ioan Raţiu, „ „ Dobâca ... 100·—
Ioan Radu „ „ Riurean ... 80·—
Victoria Filipescul, dela Asociaţiunea transil. ... 120·—

Anul 1887/8, Din fondul Asociaţiunei.

Vincenţin Tolan, la şcoala reală ... 109·—
Ioan Raţiu, la gimnaziu ... 100·—
Ioan Guguian, la silvicultură ... 150·—
Iosif Moian, la lemnărit ... 100.—
Victoria Filipescul, la şcoala industrială ... 120·—
Elie Daian, din fundaţiunea Marinoviciu ... 120·—
Stan Danila, din fundaţiunea Riurean ... 80·—
Mihail Candrea, din fundaţiunea Basota ... 30·—
Teodor Vandor, din fundaţiunea Galliana ... 90·—

Anul 1888/89 din fondul Asociaţiunei.

Ioan Guguian, la şcoala de silvicultură ... 150·—
Victoria Filipescul, la şcoala de industrie ... 120·—
Iosif Moian, la şcoala de lemnărit ... 100·—

Din fundaţiuni.

Elie Daian, la gimnaziu, din fund. Marinoviciu ... 90·—
Eliseu Mezei la „ „ „ „ ... 90·—
Ioan Raţiu, „ „ „ „ Dobâca ... 123·—
Stan Danila „ „ „ „ Riurean ... 80·—
Mihail Candrea „ „ „ Başota ... 40·—
Iosif Schiopul,, „ „ „ Galliana ... 30·—

Anul 1889/90 din fundaţiuni.

Eliseiu Mezei, la gimnaziu din fund. Marinoviciu ... 120·—
Ioan Raţiu, „ „ „ „ Dobâca ... 150.—
Dănilă Stan, „ „ „ „ Riurean ... 80·—
Mihail Candrea „ „ „ „ Başota ... 40·—
Iosif Schiopul, „ „ „ „ Galliană ... 120·—
Ioan Moldovan, la cismărit „ „ Tofaleană ... 20·—

Nr. 227/1891. Din fondul Asociaţiunii.

Florentin Corcheş, elev al şcoalei de sculptură în Satulung ... 200·—

Din fundaţiunile Asociaţiunii.

Eliseu Mezei, student de clasa VI. gimn. în Blaj, din fundaţiunea Marinovici 120·—
Ioan Raţiu, student de clasa VIII. gimn. în Cluj, din fundaţinnea Dobâca ... 100·—
George Vătăşan, student de clasa a VIII. gimn. în Braşov, din fund. Riurean 80·—
Mihail Candrea, stud. de cl. VI. gimna. în Beiuş, din fund. Başota ... 40·—
Iosif Schiopul, stud. de cl. V. gimn. în Blaj, din fundaţiunea Galliană ... 120·—
Ioan Moldovan, învăţăcel de cismărit din fundaţiunea Tofaleană ... 40·—

Din donaţiunea de 1000 cor. dela institutul «Albina».

Elevei Silvia Miculescu ... 100·—
„ Veturia Ivan ... 100·—
„ Lucreţia Bunea ... 100·—

Elevei Maria Micu ... 100·—
„ Carolina Fincu ... 100·—
„ Valeria Degan ... 100·—
„ Cornelia Paşca ... 100·—
„ Victoria Crişan ... 100·—
„ Victoria Branisce ... 100·—
„ Valeria Lenghel ... 100·—
„ Lucreţia Stanca ... 100·—

Nr. 185/1892. Din fondul Asociaţiunii.

Florentin Corcheş, elev al şcoalei de sculptură în Satulung ... 200·—
Elisei Mezei, student de teologie, an. II. în Sibiiu ... 120·—
Alexandrina Cunţan din Sibiiu, elevă de conservator, din fundaţiunile Asoc. 1000·—
George Văsiu, stud. de cl. VII. gimn. în Sibiiu, din fund. Marinovici ... 120·—
Gavriil Todică, elev de cl. IV. gimn. în Gherla, din fund. «Dobâca» ... 100·—
Alexandru Vasile, elev de cl. IV. gimn. în Sibiiu, din fund. «Riurean» ... 80·—
Ioan Candrea, elev de cl. VI. gimn. în Beiuş, din fund. «Başota» ... 40·—
Iosif Schiopul, elev de cl. VI. gimn. în Blaj, din fund. «Galliană» ... 120·—
Ioan Moldovan, învăţăcel de cismărit, din fund. Tofaleană ... 40·—
Din donaţiunea de 1000 cor. dela institutul «Albina» şi de 400 cor. dela dl Dr. Aurel Maniu, notar public regesc în Oraviţa ... 100·—
Elevei Veronica Petruţ ... 100·—
„ Silvia Tămaş ... 100·—
„ Lucreţia Bunea ... 100·—
„ Victoria Crişan ... 100·—
„ Valeria Degan ... 100·—
„ Veturia Ivan ... 100·—
„ Cornelia Petri ... 100·—
„ Lucreţia Calefariu ... 100·—
„ Cornelia Paşca ... 100·—
„ Sabina Paşca ... 100·—
„ Maria Micu ... 100·—
„ Lucreţia Stanca ... 100·—
„ Otilia Todea ... 100·—
„ Maria Comşa ... 100·—

Anul 1893/94.

Gavriil Todică, elev gimnazial din fund. Dobâca ... 100·—
Ioan Candrea, elev cl. VII. gimn., din fund. Başota ... 40·—
Iosif Schiopul, elev de cl. VIII. gimn. în Blaj, din fund. Galliană ... 120·—
Florentin Corcheş, elev al şcoalei de sculptură în Satulung ... 200·—
Alexandru Vasilie, stud. cl. V. gimn., din fundaţiunea Riurean ... 80·—
Din donaţiunea de 1000 cor. dela institutul «Albina» şi 400 cor. dela dl Dr. A. Maniu, notar public ... 100·—
Elevei Letiţia Rimbaş ... 100·—
„ Emilia Iabobescu ... 100·—
„ Silvia Piso ... 100·—
„ Maria Comşa ... 100·—
„ Lucreţia Calefariu ... 100·—
„ Lucreţia Moisil ... 100·—
„ Carolina Lazar ... 100·—
„ Valeria Popovici ... 100·—
„ Cornelia Neamţu ... 100·—

Elevei Sidonia Todescu ... 100·—
„ Roma Aurora Costin ... 100·—
„ Maria Valeria Sporea ... 100·—
„ Emilia Petruț ... 100·—
„ Emilia Caba ... 100·—

Anul 1894/95.

Ioan Candrea, stud. cl. VIII. gimn., din fud. «Başiota» ... 120·—
Eugen Piso, stud. cl. VII. gimn., din fund. Marinovici ... 120·—
Alexandru Vasiliu, stud. cl. VI. gimn., din fund. Riurean ... 80.—
Gavriil Todică, elev cl. V. gimn., din fund. Dobâca ... 100·—
Din donațiunea de 1000 cor. dela institutul «Albina» ... 100·—
Elevei Carolina Lazar ... 100·—
„ Emilia Iacobescu ... 100·—
„ Emilia Caba ... 100·—
„ Silvia Piso ... 100·—
„ Sidonia Todescu ... 100·—
„ Cornelia Neamțu ... 100·—
„ Valeria Popoviciu ... 100·—
„ Zoe Rimbaş ... 100·—
„ Maria Comşa ... 100·—
„ Roma Costin ... 100·—

Anul 1895/96.

Eugen Piso, stud. cl. VIII. gimn. în Sibiiu, din fund. Marinovici ... 120·—
Ioan Demian, elev cl. III. gimn, Brad, din fund. Başota ... 40·—
Mihaiu Pop, elev cl. III. gimn. în Careii-mari, din fund. Galliană ... 120·—
Ioan Comaniciu, stud. cl. VI. gimn. in Braşov, din fund. Roman ... 120·—
Ioan Băilă, stud. cl. V. reală, Sibiiu, din fund. Roman ... 120·—
Gavriil Todică, stud. cl. VI. gimn. în Bistrița, din fund. Dobâca ... 100·—
Alexandru Vasiliu, stud. cl. VII. gimn. în Sibiiu, din fund. Riurean ... 80·—
Alexandru C. Liuba, elev la şcoala de belearte în München, din fond. Asoc. 200·—

Anul 1896/97.

Gavriil Todică, stud. cl. VII. gimn. în Blaj, din fund. Dobâca ... 100·—
Alexandru Vasilie, stud. cl. VIII. gimn. în Sibiiu, din fund. Riurean ... 80·—
Leontin Drăgan, stud. cl. VIII. gimn. în Năsăud, din fund. Marinoviciu ... 120·—
Ioan Damian, stud. cl V. gimn. în Braşov, din fund. Başota ... 40·—
Mihaiu Pop, stud. cl. IV. gimn. în Careii-mari, din fund. Galliană ... 120·—
Ioan Comaniciu, stud. cl. VII. gimn. în Braşov, din fund. Roman ... 120·—
Ioan Băilă, stud. cl. VI. reală în Sibiiu, din fund. Roman ... 120·—
Alexandru C. Liuba, elev la şcoala de belearte în München, din toud. Asoc. 200·—

Anul 1897/98.

Gavriil Todică, stud. cl. VIII. gimn. în Blaj, din fund. Dobâca ... 100·—
Aurel Vasilie, stud. cl II. gimn în Sibiiu, din fund. Riureana ... 80·—
Emil Rus, stud. cl. II. comercială, Braşov, din fund. Marinovici ... 120·—
Mihaiu Pop, stud. cl V. gimn. în Careii-mari, din fund. Galliană ... 120·—
Ioan Comaniciu, stud. cl. VIII. gimn. în Braşov, din fund. Roman ... 120·—
Ioan Băilă, stud. cl. VII. reală în Sibiiu, din fund. Roman ... 120·—
Alexandru C. Liuba, stud. la şcoala de belearte în München, din fond. Asoc. 200·—
Traian Dragoş, elev cl. II. gimn. în Bistrița ... 40·—
Silvia Ciora, elevă cl. I. civ. a Asoc. în Sibiiu, din fund. Dr. Moga ... 80·—
Basiliu Başota, stud. cl. V. gimn. în Năsăud, din fund. Başota ... 40·—

Stipendişti în 1899.

Pavel Guşeilă Negrea, stud, cl VI. gimn. în Braşov, din fund. Roman ... ... 120·—
Ciprian Potcoavă, stud. cl. VIII. gimn. în Braşov, din fund. Roman ... ... 120·—
Alexandru Liuba, sculptor, München, din fond. Asoc. ... ... 200·—
Basiliu Başota, stud. cl. V. gimn. în Năsăud, din fund. Başota ... ... 40·—
Gavriil Todică, stud. cl. VIII. gimn. în Braşov, din fund. Dobâca ... ... 100·—
Mihaiu Pop, stud. cl. VI. gimn., Careii-mari, din fund. Galiană ... ... 120·—
Emil Rusu, cl. III. com. în Braşov, din fund. Marinovici ... ... 120·—
Silvia Ciora, cl. II. civ. în Sibiiu, din fund. Moga ... ... 80·—
Aurel Vasile, cl. III. gimn. în Sibiiu, din fund. Riurean ... ... 80·—

Anul 1899/900.

Pavel Guşeilă-Negrea, stud. cl. VII. gimn., Braşov, din fund. I. Roman ... ... 120·—
Gregoriu Oşan, stud. în cl. VII. gimn., Năsăud, din fund. I. Roman ... ... 120·—
Alexandru Liuba, elev de sculpt. în München, din fond. gen. ... ... 200·—
Basiliu Başota, st. cl. VI. gimn. în Năsăud, din fund. Başota ... ... 40·—
† Iuliu Haţegan, stud. în cl. IV. gimn. în Cluj, din fund. Dobâca ... ... 100·—
Mihaiu Papp, stud. în cl. VII. gimn. în Careii-mari, din fund. Galiană ... ... 120·—
Virgil Nistor, stud. cl. III. gimn. în Braşov, din fund. Marinovici ... ... 120·—
Silvia Ciora, elevă în cl III. civ. în Sibiiu, din fund. Dr. I. Moga ... ... 80·—
Aurel Vasilie, stud. în cl. IV. gimn. în Sibiiu, din fund. Riurean ... ... 80·—

Anul 1900/901.

Pavel Guseilă-Negrea, stud. în cl. VIII. gimn. în Braşov, din fund. Rpman ... 120·—
Alexandru Rusu, stud. în cl. VI gimn. în Blaj, din fund. Roman ... ... 120·—
Basiliu Başota, stud. în cl. VIII. gimn. în Năsăud, din fund. Başiota ... ... 40·—
† Iuliu Haţegan, stud. în cl. V. gimn. în Blaj, din fund. Dobâca ... ... 100·—
Mihaiu Papp, stud. în cl. VIII. gimn. în Beiuş, din fund. Galiană ... ... 120·—
Virgil Nistor, stud. în cl. IV. gimn. în Braşov, dio fund. Marinovici ... ... 120·—
Silvia Ciora, elevă cl. IV. civ. în Sibiiu, din fund. Dr. I. Moga ... ... 80·—
Aurel Vasilie, stud. în cl. V. gimn. în Sibiiu, din fund. Riurean ... ... 80·—

Anul 1901/2.

† Iuliu Haţegan, stud. cl. VI. gimn. în Blaj, din fundaţ. Dobâca ... ... 100·—
Virgil Nistor, stud. cl. V. gimn. în Braşov, din fund. Marinovici ... ... 120·—
Aurel Vasilie, stud. cl. VI. gimn. Sibiiu, din fundaţiunea Riurean ... ... 80·—
Camil Piso, stud. cl. VI. gimn. în Sibiiu, din fund. I. Galianu ... ... 120·—
Octavian Costea, stud. cl. VI. gimn. în Alba-Iulia, din fund. Avram Iancu ... 100·—
Victor Iula, stud. cl. IV. gimn. în Brad. din fund. Başiota ... ... 40·—
Elisaveta Vlad, elevă în cl. II. la şcoala civilă de fete a Asociaţiunii, din fundaţiunea Dr. Moga ... ... 80·—

Anul 1902/3.

† Iuliu Haţegan, stud. cl. VII. gimn. în Blaj, din fund. Dobâca ... ... 100·—
Virgil Nistor, stud. cl. VI. gimn. în Braşov, din fund. Marinovici ... ... 120·—
Aurel Vasilie, stud. cl. VII. gimn. în Sibiiu, din fund. Riurean ... ... 80·—
Camil Piso, stud. în cl. VII. gimnazială în Alba-Iulia, din fund. Avram Iancu 100·—
Victor Iula, stud. în cl. V. gimn. în Braşov, din fund. Basiota ... ... 40·—
Elisaveta Vlad, elevă în cl. III. la şcoala civilă a Asociaţiunii, din fundaţiunea Dr. I. Moga ... ... 80·—

Anul 1903/4.

Iuliu Haţegan, stud. în cl. VIII. gimn. în Blaj, din fund. Dobâca ... 100·—
Virgil Nistor, stud. în cl. VII. gimn. în Braşov, din fund. Marinovici ... 120·—
Aurul Vasilie, stud. în cl. VIII. gimn. în Sibiiu, din fund. Riurean ... 80·—
Camil Piso, stud. în cl. VIII. gimn. în Sibiiu, din fund. Galianu ... 120·—
Octavian Costea, stud. în cl. VIII. gimnazială în Alba-Iulia, din fundaţiunea Avram Iancu ... 100·—
Vicior Iula, stud. în cl. IV. în Braşov, din fund. Basiota ... 40·—
Elisaveta Vlad, elevă în clasa IV. la şcoala civilă a Asociaţiunii, din fundaţiunii Dr. I. Moga ... 80·—

Anul 1904/5.

Virgil Nistor, stud. în cl. VIII. gimn. în Braşov, din fund. Marinovici ... 120·—
Victor Iula, stud. în cl. VII. gimn. în Braşov, din fund. Başiota ... 40·—
Alexandru Măcelariu, stud. în cl. V. gimn. în Blaj, din fundaţ. Ioan Galilanu 120·—
Ioan Ignaton, stud. în cl. IV. gimn. în Brad, din fund. Avram Iancu ... 100·—
Augustin Pintea, stud. în drept, Cluj, din fund. Dobâca ... 100·—
Petru Iorgovan, stud. în cl. V-a gimn. în Biserica-albă, din fund. Riurean ... 80·—
Maria Ciora, elevă în cl. IV. a şcoalei civ. din Sibiiu, din fund. Dr. Moga ... 80·—

Anul 1905/6.

Dionisiu Nisíor, stud. în cl. III. gimn. în Braşov, din fund Marinoviciu ... 120·—
Victor Iula, stud. în cl. VIII. gimn. în Braşov, din fund Başiota ... 40·—
Alexandru Măcelariu, stud. în cl. VI. gimn. în Blaj, din fund. I. Galianu ... 120·—
Ioan Ignaton, stud. în cl. V. gimn. în Brad, din fund. Avram Iancu ... 100·—
Petru Iorgovan, stud. în cl. VI. gimn. în Biserica-albă, din fund. Riurean ... 80·—
Ioan Morariu, stud. în cl. III. gimn. în Gherla, din fund. Dobâca ... 100·—
Marioara Olariu, elevă în cl. I. civilă a şcoalei Asociaţiunii din Sibiiu, din fund. Dr. I. Moga ... 80·—
Olimpiu Piso, stud. în cl. I. gimn. în Sibiiu, din fund. Ioan şi Zinca Roman 300·—
Iacob Boeriu, ped. curs. IV. la ped. de stat din Kiskunfélegyháza, din fund. George Boeriu din Vad ... 200·—

Anul 1906/7.

Dionisiu Nistor, stud. în clasa a IV-a gimn. în Braşov, din fundaţiunea Marinoviciu ... 120·—
Victor Iula, student în clasa a VIII-a gimn. în Braşov, din fund. Başiota ... 40·—
Alexandru Măcelariu, student în clasa a VII-a gimn. în Blaj, din fundaţiunea I. Galianu ... 120·—
Ioan Ignaton, student în clasa a VI-a gimnazială în Braşov, din fundaţiunea Avram Iancu ... 100·—
Petru Iorgovan, student în clasa a VII-a gimn., în Biserica-albă, din fundaţiunea Riurean ... 80·—
Ioan Morariu, student în clasa a IV-a gimn. în Gherla, din fund. Dobâca ... 100·—
Mărioara Olariu, în clasa a II-a civilă a şcoalei «Asociaţiunii» din Sibiiu, din fundaţiunea Dr. I. Moga ... 80·—
Olimpiu Piso, stud. în cl. II gimn. în Sibiiu, din fund. Ioan şi Zinca Roman 300·—
Toma Cociş, ped. curs IV la ped. din Blaj, din fund. George Boeriu din Vad 200·—
Traian Petraşcu, rigorosant în medicină, Cluj, din fund. Ioan Petran ... 300·—
Aurel Goşa, stud. în drept, an. IV. Cluj, din fundaţiunea Ioan Petran ... 300·—
Onisifor Soră, stud. în drept, Cluj, din fundaţiunea Ioan Petran ... 300·—
Faust Selăgean, stud. în drept, an IV. Cluj, din fundaţiunea Ioan Petran ... 300·—
Virgil Russu, stud. în drept, an III. Cluj, din fundaţiunea Ioan Petran ... 300·—
Tit Liviu Crişan, stud. în drept, an I. Cluj, din fundaţiunea Ioan Petran ... 300·—

Anul 1907/8.

Dionisiu Nistor, stud. în cl. VI-a gimn. în Braşov, din fund. Marinoviciu ... 120·—
Victor Iula, stud. în cl. a VIII-a gimn. în Braşov, din fundaţiunea Başiota ... 40·—
Alexandru Măcelariu, stud. în cl. a VIII-a gimn. în Blaj, din fund. I. Galianu 120·—
Ioan Ignaton, stud. în cl. VII-a gimn. în Braşov, din fund. Avram Iancu ... 100·—
Petru Iorgovan, stud. în cl. VIII-a gimn. în Braşov, din fund. Riurean ... ... 80·—
Ioan Morariu, student în cl. V-a gimn. în Gherla, din fundaţiunea Dobâca ... 100·—
Marioara Olariu, elevă în cl. III-a civilă a şcoalei Asociaţiunii din Sibiiu din fund. Dr. I. Moga ... ... 80·—
Olimpiu Piso, stud. în cl. III-a gimn. în Blaj din fundaţiunea Ioan şi Zinca Roman ... ... 300·—
Nicolae Cociş, stud. în cl. I reală în Braşov din fund. George Boeriu din Vad 200·—
Traian Petraşcu, rigorosant în medicină, Cluj şi Budapesta, din fundaţiunea Ioan Petran ... ... 300·—
Aurel Goşa, stud. în drept, an. IV Cluj, din fundaţiunea Ioan Petran ... ... 300·—
Romul Moldovan, student în drept, an II Cluj, din fund. Ioan Petran ... ... 300·—
Faust Selăgean, stud. în drept, anul IV Cluj, din fund. Ioan Petran ... ... 300·—
Virgil Russu, student în drept, anul III Cluj, din fund. Ioan Petran ... ... 300·—
Tit Liviu Crişan, student în drept, anul II Cluj, din fundaţiunea Ioan Petran 300·—

Anul 1908/9.

Dionisiu Nistor, stud. în cl. a VII-a gimn. în Braşov, din fund. Marinoviciu 120·—
Victor Fetti, stud. în cl. I gimn. în Năsăud, din fund. Başota ... ... 40·—
Ariton Peşcariu, stud. în clasa a VI-a gimn. în Blaj, din fund. I. Galianu ... 120·—
Ioan Ignaton, stud. în cl. VIII-a gimn. în Braşov, din fund. Avram Iancu ... 100·—
Joe German, stud. în cl. VI-a gimn. în Blaj, din fundaţiunea Riurean ... ... 80·—
Ioan Morariu, stud. în cl. VI-a gimn. în Gherla, din fund. Dobâca ... ... 100·—
Mărioara Olariu, elevă în clase a IV-a civilă a şcoalei Asociaţiunii în Sibiiu din fund. Dr. I. Moga ... ... 80·—
Olimpiu Piso, stud. în cl. IV-a gimn. în Blaj, din fundaţiunea Ioan şi Zinca Roman ... ... 300·—
Augusta Radu, elevă în cl. I-a a şcoalei civile de fete a statului din Făgăraş, din fundaţiunea George Boeriu din Vad ... ... 200·—
Aurel Dobrescu, stud. în medicină, an. IV Budapesta, din fundaţiunea Ioan Petran ... ... 300·—
Nicolae Sc. Stefan, student în medicină, anul I. Cluj, din fund. Ioan Petran 300·—
Romul Moldovan, stud. în drept, anul al III-lea Cluj, din fund. Ioan Petran 300·—
Faust Selăgean, rigorosant în drept, Cluj, din fund. Ioan Petran ... ... 300·—
Virgil Rusu, student în drept, anul al IV-lea Cluj, din fund. Ioan Petran ... 300·—
Tit Liviu Crişan, student în drept, anul al III-lea Cluj, din fund. Ioan Petran 300·—

Anul 1909/10.

Dionisiu Nistor, stud. în clasa a VIII-a gimn. în Braşov, din fund. Marinoviciu 120·—
Victor Fetti, stud. în cl. a II-a gimn. în Năsăud, din fund. Başota ... ... 40·—
Ariton Peşcariu, student în clasa a VII-a gimn. în Blaj, din fund. I. Galianu 120·—
Ioan Pleşa, student în clasa a VII-a gimn. în Braşov, din fund. Avram Iancu 100·—
Joe German, stud. cl. VII-a gimn. în Blaj, din fund. Riurean ... ... 80·—
Ioan Morariu, stud. în cl. VII-a gimn. în Gherla din fund. Dobâca ... ... 100·—
Lucreţia Iosif, elevă în clasa a IV-a civilă a şcoalei Asociaţiunii din Sibiiu, din fund. Dr. I. Moga ... ... 80·—
Olimpiu Piso, stud. în cl. V-a gimn. în Blaj, din fund. Ioan şi Zinca Roman 300·—
Augusta Radu, elevă în clasa a II-a a şcoalei civile de fete a statului din Făgăraş, din fundaţiunea George Boeriu din Vad ... ... 200·—

Aurel Dobrescu, rigor. în medicină, Budapesta, din fund. Ioan Petran ... ... 300·—
Nicolae Sc. Stefan, student în medicină, anul al II-lea Cluj, din fundațiunea Ioan Petran ... ... 300·—
Romul Moldovan, student în drept, anul al IV-lea Cluj, din fund. Ioan Petran 300·—
Tit Liviu Crișan, student în drept, anul al IV-lea Cluj, din fund. Ioan Petran 300·—
Victor Stănilă, student în medicină, anul I. Cluj, din fundațiunea Ioan Petran 300·—
Vasilie Suciu, student în matematică, anul I. Cluj, din fund. Ioan Petran ... 300·—
Total: 95,068·68

II. Ajutoare pentru sodali (calfe) și învățăcei de meserii.

Din fundațiunea Asociațiunii. Anul 1864/5.

Demetriu Boiu din Sighișoara, sodal de tâmplărie ... ... 200·—

Anul 1867/8.

Ioan Bogorin din Ocna, sodal de cismărie ... ... 100·—
Iuliu Marcian, învățăcel de tâmplărie ... ... 50·—
Ioan Piso din Pian, învățăcel de pantofărie ... ... 50·—

Anul 1868/9.

Nicolae Vestemian din Sibiiu, sodal de cojocărie ... ... 100·—
Ioan Tohati din Bistrița, învăț. de cojocărie ... ... 50·—
Ioan Avram, învăț. de pantof. ... ... 50·—

Anul 1869/70.

Lazar Ritivoiu, sodal de pantof. ... ... 50·—
Ioan Tohati din Bistrița, învăț. de pantof. ... ... 50·—
Iosif Covrig, învăț. de pantof. ... ... 50·—

Anul 1870/71.

Dumitru Cojan, sodal de pantof. ... ... 50·—
Vasilie Dolean, sodal de pantof. ... ... 100·—
Ioan Tohati din Bistrița, învăț. de pantof. ... ... 50·—
Dumitru Lucaciu, învăț. de pantof. ... ... 50·—
Artemiu Trifan din Abrud, învăț. de croitorie ... ... 50·—
Ioan Vestemian, învățăcel, ... 50·—

Anul 1871/2.

Ioan Lupu, sodal ... ... 100·—
Ioan Comșa, sodal ... ... 100·—
Ioan Brehariu din Dej, sodal ... ... 100·—
Ioan Pinti din Mureș-Oșorheiu, sodal ... ... 100·—
Dumitru Fărcaș și Ioan Fărcaș din Mercurea, învățăcei ... ... 50·—
Nicolae Popa din Sibiiu, învățăcel ... ... 50·—
Alexandru Thinthiu, învățacel ... ... 50·—
Teodor Moga din Orăștie, învățăcel ... ... 50·—
Ilarion Stănuleț din Săsăuș (Sibiiu), învățăcel de pantofărie ... ... 50·—
Nicolae Armean din Sibot, învățăcel ... ... 50·—
Alexandru Cosma din Lăpușul-unguresc, învățăcel ... ... 50·—
George Trifu din Mureș-Oșorheiu, învățăcel 25 cor. și Petru Daca din Mureș-Oșorheiu, învățăcel 25 cor. ... ... 50·—
Petru Borza din Cluj, învățăcel, 25 cor. și Constantin Borza din Cluj, învățăcel, 25 cor. ... ... 50·—
Nicolae Olar, învățăcel ... ... 50·—

Anul 1872/3.

George Manole, sodal ... 100·—
Nicolae Marcu, sodal ... 100·—
Dumitru Copăcianu, sodal ... 100·—
Iuliu Marian, sodal ... 100·—
Iacob Veltian, sodal ... 100·—
Nicolae Cotişel din Gilau, sodal ... 100·—
Dumitru Farcaş din Mercurea, învăţăcel 10 cor., Ioan Farcaş din Mercurea, învăţ. 10 cor., Nicolae Câmpean din Mercurea, învăţ. 10 cor., Ioan Bunea din Mercurea, învăţ. 10 cor. şi Nicolae Fliaca din Mercurea, învăţ. 10 cor. 50·—
Aron Trif, învăţăcel ... 50·—
Ioan Dragan, învăţăcel ... 46·—
Alexandru Predoviciu din Amnaş, învăţăcel ... 50·—
Nicolae Acelenescu, învăţăcel ... 50·—
Avram Popa din Sas-sebeş, învăţăcel ... 50·—
Toma Frăţila, învăţăcel ... 50·—
Dumitru Retivoiu, învăţ. 25 cor. şi George Bratu, învăţăcel 25 cor. ... 50·—
Pamfilie Stănulescu din Săsăuş, învăţăcel ... 50·—
Ioan Dicu, învăţăcel ... 50·—
Stefan Moga, învăţăcel de pantofărie ... 50·=
Salcea Hila din Riua, înv. de pant. ... 50·—
George Chidu, învăţăcel ... 50·—
Gavril Gabor, învăţăcel ... 50·—
Teodor şi George Moga din Orăştie, învăţăcei ... 50·—
Nicolae şi Iacob Popa din Cluj, învăţăcei ... 50·—
Constantin Muntean, învăţăcel ... 50·—
Ioan Ciurulean, învăţăcel ... 50·—
Ioan Fulea din S.-Reghin, învăţăcel ... 50·—

Anul 1873/4.

George Nedelcu din Betlean, sodal ... 100·—
Ioan Iugastru din Dobârca, învăţăcel ... 32·—
Samuilă Moga din Apoldul-sup., învăţăcel ... 32·—
George Bucurenci din Streja-Cârţişoara ... 32·—
Alexandru Petroviciu din Amnaş, învăţăcel ... 32·—
Ioan Caicuţ din Sibiiu, învăţăcel ... 32·—
Dimitrie Hila Salcea din Ruia, învăţăcel ... 32·—
Rudolf Ritiu din Blaj, învăţăcel ... 32·—
Ioan Blaga din Blaj, învăţăcel ... 32·—
Moise Nicoară din Merghindeal, învăţăcel ... 32·—
Gavrilă Chiorean, învăţăcel ... 32·—
Sim. George Dragoniciu, învăţăcel ... 32·—
Nicolae Sacaluş, învăţăcel ... 32·—
Aurel şi Vasilie Bochiş, învăţăcei ... 32·—
Zaharia Costea, învăţăcel ... 32·—
Ioan Hohoian, învăţăcel ... 32·—
Ioan Gârniţia, învăţăcel ... 32·—
Vasilie Lupan, învăţăcel ... 32·—
Ioan şi Emil Costea, învăţăcei ... 32·—
Nicolae Titelaş, învăţăcel ... 32·—

Anul 1874/5.

Samuila Balteş din Ocna-Sibiiului, sodal de pantofărie ... 72.—
Gregoriu Murăşan din Sibiiu, sodal de ciobotărie ... 72.—
George Vestemian din Sibiiu, învăţăcel de pantofărie, 15 cor. şi Nicolae Furnică din Sibiiu, învăţ. de pantofărie 15 cor. ... 30.—
George Balomiri din Orăştie, înv. de pantofărie ... 30.—
Dumitru Sechela din Saschiz, învăţăcel de lăcătărie ... 30.—
George Baboş din Archita, învăţăcel de croitorie, 15 cor. şi Ioan Baboş din Archita, învăţăcel de tâmplărie, 15 cor. ... 30.—
George Telean din Săcele, înv. de pantofărie ... 30.—
Ioan Man din Braşov, înv. de cojocărie ... 30.—
Nicolae Fleşeriu din Saschiz, înv. de tâmplărie ... 30.—
Vasilie Siandra din Făgăraş, învăţăcel ... 30.—
Iuliu Podoabă din Cluj, învăţăcel ... 30.—
Constantin Muntenescu, învăţăcel 15 cor. şi Ioan Popa, învăţăcel 15 cor. ... 30.—

Anul 1875/6.

Nicolae Avrigean din Sibiiu, sodal ... 50.—
Ioan Boian din Sibiiu, sodal ... 50.—
Alexe Budean din Cluj-Mănăstur, sodal de pantofărie ... 50.—
Gregor Caluţ din Cergid, sodal de pielărie ... 50.—
Vasilie Macelariu din Blaj, sodal de cojocărie ... 50.—
Simion Poplăcean din Slimnic, sodal de cismărie, à cor 25.— şi Simion Sabaduş din Sângiorgiu, sodal à cor. 25.— ... 50.—
Simion Olar din Sibiiu, înv. ... 25.—
Nicolae Băcila, învăţăcel ... 24.—
Ioan Muntean din Vărd, învăţăcel ... 24.—
Aurel Nemeş din Husăsău, învăţăcel ... 24.—
Nicolae Augustin din Dobârca, învăţăcel de papucărie cor. 12.— şi Moise Trif din Dobârca, învăţăcel de papucărie cor. 12.— ... 24.—
Gregorie Borza din Cluj-Mănăştur, învăţăcel de rotărie ... 24.—
George Nichita Buţiu din Bogdana, învăţăcel ... 24.—
Nicolae Rusu din Cluj, învăţăcel de şelărie à cor. 12.— şi George Vamoş din Cistelec, înv. de ciobotărie à cor. 12.— ... 24.—
Ioan Ţiuţiuian din Bran, învăţăcel de papucărie ... 24.—
George Paraschiv din Ghimbav, învăţăcel la tâmplărie à cor. 12.— şi Nicolae Bureţa din Braşov, învăţăcel de tâmplărie à cor. 12.— ... 24.—
Aurel Trifan din Abrud, învăţăcel de croitorie ... 24.—
Crăciun Cornean din Gelmar, învăţăcel de rotărie ... 24.—
Iacob Ioan din Boian, învăţăcel de pantofărie ... 24.—
Iacob Stoiţa din Gurarîului, înv. de pant. ... 24.—

Anul 1876/7.

Emil Vintila din Sibiiu, sodal de pantofărie ... 50.—
Alesandru Nemeş din Cluj, sodal de pantofărie ... 50.—
Ioan Maier din Cluj, sodal de pant. ... 50.—
Nicolae Bocişor din Braşov, sodal de tâmpl. ... 50.—
George Filip din Braşov, sodal de cojocărie ... 50.—
Alesandru Sterca Şuluţ din Abrud, sodal de papucărie ... 50.—
Iacob Şerbănescu din Sibiiu, învăţăcel de pantofărie ... 25.—
Ioan Baba, învăţăcel de papucărie ... 25.—
Simeon Păcurar, înv. de pantofărie ... 25.—

Toma Precup din Foteldea, învăţăcel de papucărie ... 25·—
Nicolae Gavoşdea din Ocna Tibiiului, înv. de papuc. ... 25·—
Isidor Baboian din Braşov, învăţăcel de tipografie ... 25·—
Basiliu Tompa din Sibiiu, învăţăcel de tipografie ... 25·—
Nicolae Petraşcu din Orăştie, înv. de lacatarie à cor. 12·50 şi Ioan Lazaroiu din Orăştie, învăţăcel de pantofărie à cor. 12·50 ... 25·—
Ioan Pulca din Braşov, înv. de cismărie ... 25·—
Filip Tăncău din Braşov, învăţăcel de croitorie ... 25·—
Simion Viju din Braşov, înv. de cojocărie ... 25·—
Geordе Voina, înv. de croitorie ... 25·—
Ioan Risca, înv. de lacatarie ... 25·—
Petrică Coman din Sibiiu, înv. de cismărie à cor. 12·50 şi Andronic Coman din Sibiiu, înv. de croitorie à cor. 12·50 ... 25·—
Nicolau Ţipeiu din Sibiiu, înv. de pantofărie ... 25·—
Alesandru Moldovan din Braşov, învăţăcel de lăcătărie ... 25·—
Aurel Rusu din Sibiiu, învăţ. de pant. ... 25·—
Tirion Albini din Orăştie, învăţ. de comerciu à cor. 12·50 şi Axente Albani din Orăştie, învăţăcel de tâmplărie à cor. 12·50 ... 25·—
Vasilie Huza din Gherla, înv. de pant. ... 25·—
Ioan Podgorean din Făgăraş ... 25·—

Anul 1877/78.

Pamfilie Stănuleţ din Săsăuş, sodal de pantofărie à cor. 25·— şi Ilarie Stănuleţ din Săsăuş, sodal de pantofărie à cor. 25·— ... 50·—
Gregorie Hodişiu din Munthiul-Gherlei, sodal de pantofărie ... 50·—
Nicolae Isdrailă din Reşinar, sodal de tâmplărie ... 50·—
Dumitru Hila Salcea din Ruia, sodal de pant. ... 50·—
Vasile Petruţ din Sibiiu, sodal de pantofărie ... 50·—
George Morar din Năsăud, sodal de fierărie ... 50·—
Nicolae Baloş din Abrud, sodal de pălărie ... 50·—
George Brehar din Munthiul-Gherlei, sodal de pantofărie ... 50·—
Zaharie Costea din Salchiz, sodal de pantofărie ... 50·—
Ilie Pop din Ludoşul mare, învăţăcel de pantofărie ... 25·—
George Mara din Sibiiu, învăţăcel de pantofărie ... 25·—
Achim Gavrilă din Mohu, învăţăcel de pantofărie ... 25·—
Iuliu Musta din Cluj, învăţăcel de morărie ... 25·—
Nicolae Avrigean din Sibiiu, învăţăcel de pantofărie ... 25·—
Agapie Stoica din Veneţia inferioară, învăţăcel de pantofărie ... 25·—
Pamfilie Ẽmedi din Câmpeni, învăţăcel de croitorie ... 25·—
Dumitru Unsu din Pianul inferior, învăţăcel de făurărie ... 25·—
Ioan Bob din Betlean, învеţăcel de pantofărie ... 25·—
Alesandru Losniţa din Abrud, învăţăcel de pantofărie à cor. 12·50 şi Petru Losniţa din Abrud, învăţ. de pant. à cor. 12·50 ... 25·—
Alexe Velţan din Făget, învăţ. de pantof. ... 25·—
Andrei Balteş din Ocna Sibiiului, învăţ. de tipografie ... 25·—
Stefan Hebedean din Roşia de Munte, învăţăcel de pantofărie ... 25·—
Nicolae Petrica, din Braşov, înv. de cojocărie ... 25·—
Petru George, din Gurarâului, inv. de tipografie ... 25·—
Camil Petri din Sibiiu, înv. de tipografie ... 25·—
Ioan Todorian, din Broşteni, înv. de pantofărie ... 25·—
Ioan Pop din Panticeu, înv. de pantofărie ... 25·—
Ilie Cociş din Stena, înv. de cojocărie à cor. 12·50 şi George Cociş din Stena, înv. de cojocărie à cor. 12·50 ... 25·—

Nicolae Sbârcea din Târlungeni, înv. de cordonărie ... 55·—
George Oproiu din Bran-Simon, înv. de cordonărie ... 25·—
Ioan Mândrean din Ocna, înv. de pantofărie ... 25·—
Teodor Paloşan din Bundorf, înv. de pantofărie ... 25·—
Romul Hălmăgian din Comana, înv. de făurărie à cor. 12·50 şi Iosif Halmagian, înv. de rotărie à cor. 12·50 ... 25·—
Dumitru Haller din Saschiz, înv. de cojocărie ... 25·—
Nicolae Mărginean din Blaj, înv. de pantofărie ... 25·—
Samuilă Oţoiu din Cetea, înv. de croitorie ... 25·—
Nicolae Bordea din Sas-Daia, înv. de cordonărie ... 25·—

Anul 1878/79.

Reuniunii sodalilor din Cluj ... 106·—
Ioan Suciu din Secu, sodal de pantofărie ... 40·—
Teodor Pop din Cetatea-de-baltă, sodal de cordonărie ... 40·—
Nicolae Moisin din Sălişte, sodal de tâmdlărie ... 40·—
George Bogorin din Ocna-Sibiiului, sodal ue cismărie ... 40·—
Ioan Moldovan din Abrud, sodal de tâmplărie ... 40·—
Ioan Zoica din Şomcuta-mare, înv. de tâmplărie ... 25·—
Vasilie Cristea din Făgăraş, înv. de pantofărie ... 25·—
Ioan Silagi din Făgăraş, înv. de pantofărie ... 25·—
Moise Buda din Sebeş, înv. de făurărie ... 25·—
Alexandru Pop din Braşov, înv. de tâmplărie ... 25·—
Ioan Ţinţ din Braşov, înv. de pantofărie ... 25·—
Alexandru Danciu din Abrud ... 25·—
Ioan Romanescu din Sibiiu, înv. de pantofărie ... 25·—
Andronic Coman din Mediaş, înv. de croitorie ... 25·—
Ioan Baba din Sibiiu, înv. de pantofărie ... 25·—
Ioan Hurubian din Murăş-Oşorheiu, înv. de pantofărie ... 25·—
Alexe Comaniciu din Sighişoara, înv. de pantofărie ... 25·—
Chiriac Muntean din Turda, înv. de făurărie ... 25·—
George Forraş din Deva, înv. de brutărie ... 25·—
Liviu Vezan din Alba-Iulia, înv. de cojocărie ... 25·—
Nicolae Stefan din Elisabetopole, înv. de tâmplărie ... 25·—
Camil Petri din Sibiiu, înv. de tipografie ... 25·—
Stefan Leşan din Cluj, înv. de pantofărie ... 25·—
Demetriu F. Negru din Cluj, înv. de pantof. ... 25·—
Ioan Comşa din Braşov, înv. de ciobotărie ... 25·—

Anul 1879/80.

Lazar Apolzan din Sibiiu, sodal de cismărie ... 40·—
Terenţiu Moldovan din Orăştie, sodal de argăsitor ... 40·—
Vasile Pop din Cluj, sodal de ciobotărie ... 40·—
Dumitru Baba din Bistriţa, sodal de pantofărie ... 40·—
Alexandru Cosma din Lăpuşul-unguresc, sodal de pantofărie ... 40·—
Petru Mischinger din Răşinar, înv. de pantof. ... 25·—
Ioan Dicu din Săcel, înv. de pant. ... 25·—
Achim Gavrilă din Mohu, înv. de fotografie ... 25·—
Nicolae Sârbu din Sibiiu, înv. de cismărie ... 25·—
Ioan Mihanciu din Gurarâului, înv. de tapiserie ... 25·—
Iosit Mara din Sibiiu, înv. de pantofărie ... 25·—
Augustin Stan din Chesler, înv. de pantof. ... 25·—
Stefan Suciu din Sibiiu, înv. de cism. ... 25·—

Ioan Dănilă din Sibiiu, înv. de pant. ... 25·—
Simion Moldovan din Sind, înv. de pant. ... 25·—
Ioan Gârbacea din Bran, înv. de tipografie ... 25·—
Mihail Ilea din Topârcea, înv. de făurărie ... 25·—
Simion Chirca din Sebeș, înv. de rotărie ... 25· —
Ioan Henteș din Slimnic, înv. de pantof. ... 25·—
Ludovic Raț din Deva, înv. de tipografie ... 25·—
Nicolae Grecu din Deva, înv. de lăcătărie ... 25·—
Nicolae Pavel din Deva, înv. de făurărie ... 25·—
Nicolae Moldovan din Cluj, înv. de lăcăt. ... 25·—
Ioan Saftu din Brașov, înv. de croitorie ... 25·—
Andreiu Vătășan din Bundorf, înv. de pant. ... 25·—
Ioan Rus din Paloș, înv. de cojocărie ... 25·—
Victor Pop din Băița, înv. de curelărie ... 25·—
Vasilie Pop din Șomcuta-mare, înv. de tâmplărie ... 25·—
Ioan Vaida din Cluj, înv. de faur. ... 25·—

Anul 1880/1.

Ioan Suciu din Orăștie, sodal de cojoc. ... 20·—
Pompeiu Cherebețiu din Cusdrioara, înv. de ciobotărie ... 20·—
Vasile Herțeg din Șomcuta-mare, înv. de călțunărie ... 20·—
Dumitru Fleaca din Mercurea, înv. de rotărie ... 20·—
George Mihaiu din Sibiiu, înv. de croit. ... 20·—
Nicolae Stefan Petru din Elisabetopole, înv. de tâmplărie ... 20·—
Ioan Ciontea din Poplaca, înv. de tipografie ... 20·—
Stefan Bartu din Sibiiu, înv. de lăcăt. ... 20·—
Petru Secărea din Tălmăcel, înv. de cojoc. ... 20·—
Nicolae Pop din Sibiiu, înv. de ciobot. ... 20·—

Anul 1881/2.

Teodor Moldovan din Sibiiu, sodal de cism. ... 50·—
Ioan Chiș din Turda, sodal de tâmplărie ... 50·—
Petru Drăgan din Cluj, sodal de croitorie ... 50· —
Vasile Murășan din Bistrița, sodal de făurărie ... 50·—
Ioan Ișan din Sângătin, înv. făur. ... 24·—
Andreiu Joandrea din Sibiiu, înv. de tâmplărie ... 24·—
Ioan Ioanta din Ruja, înv. de păpucărie ... 24·—
Vasile Crăciun din Glogoveț, înv. de păpucărie ... 25·—
Ioan Micul din Șomcuta-mare, înv. de păpucărie ... 23·—
Stefan Bart din Sibiiu, înv. de lăcăt. ... 25·—
Ilie Stanciu din Sibiiu, înv. de tipogr. ... 25·—
Petru Mocean din Sibiiu, înv. de tâmplărie ... 25·—

Din fund. Asociațiunii în ședința din 14 Nov. 1882.

Toma Precup din Foișeldea, pantofar ... 50·—
Ioan Costea din Orăștie, curelar ... 50·—
Stefan Vlad din Sibiiu, cismar ... 50·—
Ioan Stoica din Șura-mică (Sibiiu), tâmplar ... 50·—
Ioan Scurtu din Elöpatak, tipograf (vezi la anul 1883) ... 25·—
Samuilă Balteș din Ocna-Sibiiului, pantofar ... 25·—
Nicolae Dobran din Bendorf, cismar ... 25·—
Teodor Aftenie din Șura-mare (com. Sibiiu), cismar ... 25·—
Mihail Rusu din Sân-Mihaiul-de-jos, tâmplar ... 25·—
Ladislau Amos din Benic, faur ... 25· —

Anul 1883.

Gavriil Tăunean, păpucar din Ruja (com. Târnava-mare), din fund. societății Transilvania, în ședința din 2 Februarie ... 50·—

Alexandru Coștei, pantofar din Porcești (com. Sibiiu), din fund. soc. Transilvania, în ședința din 2 Februarie ... 50·—

Ioan Scurtu, tipograf din Elöpatak, din fund. soc. Transilvania, în ședința din 2 Februarie, (în urma conferirei acestui ajutor a renunțat la cel de cor. 25·— de sub Nr. 14 din anul 1882) ... 50·—

Vasile Deac, cismar din Șpring (com. Alba-inferioară), din fund. soc. Transilvania, în ședința din 2 Februarie ... 50·—

Ioan Bratu, cojocar din Rășinar, din fund. soc. Transilvania, în șed. din 2 Febr. 50·—

Silviu Viorel, tâmplar din Șibot, din fund. soc. Transilvania, în șed. din 2 Febr. 50·—

Vasile Murășan, faur din Deș-Ocna, din fund. Asoc., în șed. din 2 Februarie, (ajutorul devenit vacant prin renunțarea lui I. Scurtu) ... 25·—

Vasile Murășan, faur din Arcalia (com. Dobâca), din f. Asoc., în șed. din 22 Dec. 50·—

Ioan Muntean, păpucar din Vărd (l. Agnita), din f. Asoc., în șed. din 22 Dec. 50·—

Teodor Părău, cojocar din Mușna (sc. Mediaș), din f. Asoc., în șed. din 22 Dec. 50·—

Ioan Vulcu, măsar din Aciliu, din fund. Asoc, în ședința din 22 Dec. ... 50·—

Alexandru Rozor, faur din Blaj (Târnava), din f. Asoc., în șed. din 31 Dec. 25·—

Iosif Boer, rotar din Vad (Făgăraș) din fund. Asoc., în ședința din 31 Dec. 25·—

Ioan Stoica, cismar din Șura-mică (Sibiiu), din fund. Asoc., în șed. din 31 Dec. 25·—

Ilie Varvară, păpucar din Rășinar, din fund. Asoc., în ședința din 31 Dec. ... 25·—

Aurel Moldovan, rotar din Ocna-Sibiiului, din fund. Asoc., în șed. din 31 Dec. 25·—

Andrei Cismaș, croitor din Hațeg (c. Hunedoara), din f. Asoc., în șed. din 31 Dec. 25·—

Inocențiu Anghel, cismar din Brad (Hunedoara), din f. Asoc., în șed. din 31 Dec. 25·—

Vasile Mateiu, faur din Feneș (Turda-Arieș), din f. Asoc., în șed. din 31 Dec. 25·—

Teodor Bendre, inv. de faur din Boian (com. Sălagiu), din fund. Tofăleana 40·—

Aron Isidor din Spătac, comit. Albei de jos, învățăcel de faur în Sibiiu, din fund. societ. Transilvania ... 50·—

Dobrin Ioan din Bendorf, comit. Târnavei mari, învățăcel de cismar în Sibiiu din fund. soc. Transilvania ... 50·—

George Stoica din Panade, comitatul Târnava mică, învățăcel de tâmplar în Sibiiu, din fund. soc. Transilvania ... 50·—

Petru Sabo din Câmpeni, com. Mureș-Turda, învățăcel de faur în Sohodol, din fund. Transilvania ... 50·—

Mihail Foraș din Rapolt, comit. Hunedoarei, învățăcel de măsar în Orăștie, din fund. soc. Transilvania ... 50·—

Zaharie Filip din Orăștie, com. Hunedoarei, învățăcel de papucar în Orăștie, din fund. soc. Transilvania ...

Teodor Dragoș din Șomcuta, comit. Solnoc-Dobâca, învățăcel de faur în Dej din fund. societății Transilvania ... 50·—

Samson Nicșia din Chiscadaga, comit. Hunedoarei, învățăcel de papucar în Deva, din fund. soc. Transilvania ... 50·—

Avram Golcea din Brad, comit. Hunedoarei, învățăcel de faur în Brad, din fundațiunea societății Transilvania ... 50·—

Toma Vișa din Făgăraș, com. Făgăraș, învățăcel de faur în Făgăraș, din fund. societății Transilvania ... 50·—

Anul 1886/1887. Dela societatea Transilvania din București.

Aurel Pop, învățăcel de pantofar ... 50·—

Mateiu I. Jiga „ „ măsar ... 50·—

Vasilie Butean „ „ dubelăria ... 50·—

Liviu Crișan „ „ tipografie ... 50·—

Nic. Colceriu	învăţ.	de cismar	50·—
Iuliu Pop	„	„ făurie	50·—
Ioan Turcu	„	„ rotărie	50·—
Ioan Oprean	„	„ făurie	50·—
N. Colegradean	„	„ „	50·—
George Rusu	„	„ măsar	50·—
Pamfilie Musa	„	„ tâmplărie	50·—
Pavel Jurca	„	„ croitor	50·—
Nicolau Pora	„	„ cismaş	50·—
Romul Langa	„	„ măsar	50·—
Petru Câmpean	„	„ pantofar	50·—

Anul 1887/88. Dela societatea Transilvania din Bucureşti.

Petru Sabo,	învăţăcel	de faur	25·—
Ioan Ogrean	„	„ faur	25·—
Pavel Iurca	„	„ croitorie	50·—
Aurel Pop	„	„ pantofar	50·—
Matei I. Jiga	„	„ măsar	50·—
Vasile Butean	„	„ dubelar	50·—
Liviu Crişan	„	„ tipografie	50·—
Nicolae Colceriu	„	„ cismar	50·—
Iuliu Pop	„	„ faur	50·—
Ioan Turcu	„	„ rotar	50·—
Ioan Pop	„	„ pantofar	75·—
N. Colegradean	„	„ faur	50·—
George Russu	„	„ măsar	50·—
Pamfilie Muşa	„	„ tâmplar	50·—
Nicolae Pora	„	„ cismar	50·—
Romul Langa	„	„ măsar	50·—
Petru Câmpean	„	„ pantofar	25·—

Anul 1888/89. Dela societatea Transilvania din Bucureşti.

Petru Câmpean,	învăţăcel	de pantofărie	25·—
Pamfilie Muşa	„	„ tâmplărie	25·—
Romul Langa	„	„ măsărie	75·—
Ioan Turcu	„	„ rotărie	50·—
Aurel Pop	„	„ pantofărie	25·—
Pavel Jurca	„	„ croitorie	50·—
Mateiu Jiga	„	„ măsărie	50·—
George Russu	„	„ măsărie	50·—
Iuliu Pop	„	„ făurărie	50·—
Ioan Pop	„	„ pantofărie	50·—
Vasilie Butean	„	„ dubelărie	50·—
Nic. Colegradean	„	„ făurie	50·—
Liviu Crişan	„	„ tipografie	25·—
Nicolae Pora	„	„ pantofărie	50·—
Simion Herlea	„	„ măsărie	50·—
Vasilie Lazar	„	„ făurie	50·—
Iosif Sabo	„	„ făurie	50·—
George Stupină Moga	învăţăcel	de măsărie	50·—

Anul 1889/90. Dela societatea Transilvania din Bucureşti.

Pamfiliu Muşa,	învăţăcel	de tâmplărie	50·—
Iosif Sabo	„	„ făurărie	50·—

Ioan Pop	învățăcel de	pantofărie	25·—
Lazar Laslo	„ „	făurărie	50·—
Romul Langa	„ „	măsărie	50·—
Iuliu Pop	„ „	făurărie	25·—
Vasilie Butean	„ „	dubelărie	25·—
Aurel Pop	„ „	pantofărie	50·—
George Stupină	„ „	măsărie	50·—
Pavel Iurca	„ „	croitorie	50·—
Nic. Colegrădean	„ „	făurărie	50·—
George Rusu	„ „	măsărie	50·—
Matei Jiga	„ „	măsărie	50·—
Nicolae Herlea	„ „	măsărie	50·—
Ioan Turcu	„ „	rotărie	50·—
Teodor Bestelean	„ „	făurărie	25·—
Ioan Rada	„ „	măsărie	25·—
Emanuil Păpuc	„ „	măsărie	25·—
Valeriu Nagy	„ „	lăcătărie	25·—

Nr. 227/1891. Din dotațiunea societății Transilvania.

George Stupină Moga,	învățăcel de	măsărie	50·—
Pavel Jurca	„ „	croitorie	50·—
Valeriu Nagy	„ „	lăcătărie	50·—
Teodor Beșteleu	„ „	făurărie	50·—
Emeric Păpuc	„ „	măsărie	50·—
Traian Todoran	„ „	făurie	50·—
Silviu Solomon	„ „	mașinărie	50·—
Ilie Cordoș	„ „	cojocărie	50·—
Vasilie Suciu	„ „	lăcătărie	50·—
Dionisie Băgăian	„ „	mașinărie	50·—
Victor Radu	„ „	rotărie	50·—
Inocențiu Crișan	„ „	croitorie	50·—
Ioan Hirjoc	„ „	cismărie	50·—
Vasile Solomon	„ „	făurie	50·—
Clemente Gandale	„ „	făurie	50·—
George Marcu	„ „	croitorie	50·—

Nr. 185/1902. Din dotațiunea societății Transilvania.

George Stupină Moga,	învățăcel de	măsărie	50·—
Valeriu Nagy	„ „	lăcătărie	50·—
Pavel Iarca	„ „	croitorie	50·—
Emeric Păpuc	„ „	măsărie	50·—
Traian Todoran	„ „	făurie	50·—
Silviu Solomon	„ „	mașinărie	50·—
Ilie Cordoș	„ „	cojocărie	50·—
Vasilie Suciu	„ „	lăcătărie	50·—
Dionisie Băgăian	„ „	mașinărie	50·—
Victor Radu	„ „	rotărie	50·—
Inocențiu Crișan	„ „	croitorie	50·—
Ioan Hirjoc	„ „	cismărie	50·—
Vasilie Solomon	„ „	făurie	50·—
Clemente Candale	„ „	făurie	50·—
George Marcu	„ „	croitorie	55·—
Ioan Spinean	„ „	măsărie	50·—
		Total	16160·—

III. Ajutoare pentru școli.

Consistorului mitropolitan din Blaj, pro 1875/6 à cor. 100·—, pro 1876/7 à cor. 200·—, pro 1877/8 à cor. 250·—, pro 1878/9 à cor. 200·—, pro 1879/80 à cor 200·—, pro 1880/81 à cor. 100·—, din fund. Asoc. ... 1070·—

Consistorului mitropolitan din Sibiiu, pro 1875/6 à cor. 100·—, pro 1876/7 à cor. 400·—, pro 1877/8 à cor. 500·—, pro 1878/9 à cor. 400·—, pro 1879/80 à cor. 400·—, pro 1880/81 à cor. 100·—, din fund. Asoc. ... 1900·—

Consistorului episcopesc din Gherla, pro 1876/7 à cor. 200—, pro 1877/8 à cor. 250·—, pro 1878/9 à cor. 200·—, pro 1879/80 à cor. 200·—, din fund. Asociațiunii ... 850·—

Școalei din Lăpușul unguresc, pro 1874/5 à cor. 400 pro 1875/6 à cor. 400 pro 1878/9 à cor. 200 pro 1880/1 à cor. 200 pro 1881/2 à cor. 200 din fond. Asoc. 1400·—

Școalei de fetițe din Cluj, pro 1875/6 à cor. 200 din fundațiuuea Asociațiunii 200·—

Școalei de fetițe din Câmpeni, pro 1879/80 à cor. 400, pro 1880/1 à cor. 400, pro 1881/2 à cor. 400. ... 1200·—

Școalei din Șimleul Silvaniei, pro 1881/2 à cor. 200 din fundaț. Asociațiunii 200·—

Anul 1883. (Din fundațiunea Asociațiunii în ședința din 31 Dec. 1883).

Școalei confesionale române din Lăpușul ung. ... 200·—
„ „ „ „ Beclean ... 200·—
„ „ „ „ Șomcuta ... 200·—
„ „ „ „ Câmpeni ... 200·—
„ „ „ „ Șimleu ... 200·—

Total ... 7820·—

VI. Cărți pentru biblioteci.

Gimnaziului din Blaj, pro 1863/4 1865/6 à cor. 120·—, din fund. Asoc. ... 360·—

Gimnaziului din Brașov, pro 1863/4—1865/6, à cor. 120·—, din fund. Asociaț. 360·—

Suma pentru cărți 720·—

V. Premii.

Pentru opuri pro 1862/3 à cor. 600·—, pro 1865/6 à cor. 800·—, pro 1866/7 à cor. 200·—, pro 1880/1 à cor. 220·— din fund. Asoc. ... 1820·—

Pentru progres în muzică, pro 1862/3, din fund. Asociaț. ... 125·—

Pentru stenografie ... 300·—

Pentru frăgari (duzi) și altoi, pro 1876/7 à cor. 80·—, pro 1864/5 à cor. 100·—, pro 1868/9 à cor. 100·—, pro 1869/70 à cor. 200·—, pro 1870/1 à cor. 100·—, pro 1879/80 à cor. 200·—, din fund. Asoc. ... 780·—

Suma pentru premii 3055·—

VI. Împrumuturi.

Ludovic Meheș, medicinist, din fundaț. Asociaț., în ședința din 2 Februarie, împrumut cu 6% pe lângă o obligațiune ... 400·—

Emilian Popovici, student în tehnică, din fund. Asociațiunii, în ședința din 16 Martie 1883, împrumut ... 100·—

Adam Silaghi, agricultor, din fund. Asoc., în șed. din 16 Martie 1883, împrumut 100·—

Suma împrumuturilor 609·—

* * *

Din aceste cifre vedem, că suma acordată de Asociațiune, ca burse și ajutoare în cursul celor cincizeci de ani se urcă la coroane *o sută douăzeci și trei de mii, nouăzeci și opt bani.* Cine cunoaște sărăcia noastră,

trebue să recunoască importanţa hotărâtoare a acestei sume, la care mai putem adăugà şi cele aproape *cincisprezece* mii coroane, cheltuite în cei din urmă cinci ani pentru răspândirea prelegerilor poporale.

Răsfoind paginile acestui conspect, vedem că din modeştii tineri de odinioară, ajutaţi de generozitatea aşezământului nostru, s'a ridicat o puternică pleiadă de bărbaţi cu rol de conducători în vieaţa noastră publică şi cu frumoase rosturi materiale. Puţini dintre dânşii, scăpând de greul de demult, şi-au mai adus aminte de instituţiunea ocrotitoare. Inainte cu doi ani, dupăce dl Andrei Bârseanu, a restituit stipendiul primit odinioară dela Asociaţiune, s'a ivit şi s'a discutat în publicistica noastră ideia, ca foştii bursieri, ajunşi la o situaţie materială favorabilă, să restitue Asociaţiunii ajutorul bănesc, care le-a adus la timpul său, un atât de preţios serviciu, contribuind astfel la întărirea materială, din care ar răsări multe binefaceri. N'a prea avut însă răsunet această chemare, ce s'a pierdut în vârtejul altor preocupări mai puţin altruiste. Cine ştie, poate cetind aceste cifre vre-unul din cărturarii noştri, se va lăsà vrăjit de amintirile trecutului şi va trimite Asociaţiunii drept dar obolul, pre care şi-a câştigat cea dintâi merinde de drum în vieaţa, ce mai târziu l-a ferit de vitregia sorţii.

III.

Conferenţe şi prelegeri poporale.

Dela înfiinţarea Asociaţiunii şi până astăzi, cărturarii grupaţi în jurul ei, s'au năzuit, ca prin conferenţe să trateze din când în când anumite probleme, pe cari le înfăţişau publicului. Cu deosebire adunările generale, cu caracterul lor festiv, când din mari depărtări se întruneau într'un centru surtucari şi ţărani dornici de învăţătură, erau cel mai potrivit prilej pentru aceste prelegeri. Dacă cetim conferenţele ţinute cu ocazia adunărilor generale, dintre cari cele mai multe au fost publicate în revista «Transilvania», vedem cum la început, purcezându-se din ideia unei întruniri academice, se dădeau disertaţii cu pretenţii ştiinţifice, în cari savanţii vremii de-atunci doriau să deslege chestiuni de specialitate. Cei mai mulţi discutau probleme străine de preocupaţiile mediului, căruia se adresau şi abià pe ici, pe colo, se mai ivià câte un protopop, sau fruntaş cu simţ practic, care împărţeà sfaturi din înţelepciunea vieţii, ori îndrumări din diferite ramuri ale meseriilor. Cu vremea însă s'a lămurit tot mai mult necesitatea de-a se folosì aceste conferenţe pentru o propagandă culturală, pentru popularizarea unor noţiuni de interes general. Astfel conferenţele au început să îmbrăţişeze teme, cari se adresau necesităţilor curente ale poporului, lucruri de folos pentru ţărănime.

Pentru a se puteà vedeà ce anume preocupaţiuni călăuzeau pe cei mai de seamă dintre cărturarii noştri vreme de o jumătate de veac, am alcătuit un conspect al tuturor conferenţelor ce s'au ţinut la adunările generale ale Asociaţiunii, dela înfiinţare până în zilele noastre. E interesant

acest conspect, fiindcă ne prezintă o oglindă, din care putem alege felul de gândire al înaintaşilor noştri. Cercetătorul de mâne, chemat a înfăţişà până în amănunte vieaţa şi desvoltarea aşezământului nostru, va trebuì să facă şi o statistică a prelegerilor ţinute în despărţăminte, din cari se va puteà alege rostul lor practic, prin care s'a înrâurit educaţia poporului nostru dela sate.

Lăsăm deocamdată să urmeze:

CONSPECTUL

conferinţelor ţinute la adunările generale ale „Asociaţiunii" dela 1862 până în 1910.

1862. Braşov. G. Munteanu, director gimnazial: „Despre Ortografia cu litere şi modalitatea purificării limbei române.

T. Ciparíu: „Despre limba şi literatura română."

I. Petricu, protopop: „Despre cultivarea viermilor de mătasă."

1863. Blaj. I. Antonelli, vicar: „Poporul român în constituţiune."

1864. Haţeg. I. V. Russu, protopop: „Despre Românii din Dacia Aureliană de pe timpul împăratului Aurelian până la subjugarea lor prin Turci în secolul XV."

1865. Abrud. T. Ciparíu: „Despre tablele cerate."

I. Gozmanu, advocat: „Insemnări din dreptul roman."

I. Antonelli: „Poporul român în constituţiune."

Dr. Iosif Hodoşiu: „Despre istoria dreptului roman."

1866. Alba-Iulia. T. Ciparíu: „Despre ortografie şi principiul etimologic."

Dr. Iosif Hodoşiu: „Istoria literaturii italiane."

I. V. Russu, protopop: „Despre moravurile, datinele şi referinţele sociale ale vechilor români in general."

Aron Densuşianu, advocat: „Studii asupra poeziei populare române."

1867. Cluj. Ladislau Vaida, secretarul guvernului: „Despre creşterea tinerimei şi despre mijloacele prin cari s'ar puteà împedecà sărăcirea poporului român."

Iustin Papfiu, profesor: „O privire fugitivă preste literatura română şi lipsa unei istorii critice a literaturii române."

Dr. Tincu, advocat: „Despre economia naţională".

1868. Gherla. Iustin Papfiu: „Memoria lui Andrei Mureşianu".

Iosif Vulcan: „Geniul naţiunei".

Iosif Popu: „Ocupaţiunile primitive ale oamenilor şi primele invenţiuni cu vre-o câteva deducţiuni la poporul român".

Ladislau Vaida: „Câteva cuvinte despre necesitatea de-a da expresiune solemnă recunoştinţei pentru fundatorii de şcoale şi de a conlucrà spre ridicarea stării materiale a poporului".

1869. Şomcuta-mare. I. V. Russu: „Despre necesitatea de a ne studià istoria patriei din punct de vedere naţional".

Iosif Vulcan: „Despre poezia poporală sau poporul român în poezia sa."

Alexandru Buda: „Despre educaţiunea poporală."

Iustin Papfiu: „Despre limbă ca conservatoare a naţionalităţii."

1870. Năsăud. I. C. Drăgescu: „Femeia studiată din punct de vedere moral."

Iosif Vulcan: „Cântece haiduceşti".

Iustin Papfiu: „Necesitatea culturei naţionale."

Francisc Mihailaşiu, căpitan c. r-: „Paralele limbistice între dialectele romane apusene şi dialectul roman oriental."

1871. Făgăraş. I. Popescu, profesor: „Cultura poporului."

Dr. Nicolae Pop: „Muzica vocală."

I. Antonelli, vicar: „Monografia Făgărașului.“

I. D. Petrașcu: „Despre educațiunea poporului“.

1872. Sebeș. Ștefan Iosif, profesor: „Despre Omer, eposul elin și influențele lui asupra vieții și educațiunii.“

1873. Nu s'a ținut adunare generală.

1874. Deva. Ax. Severu: „Cauzele reviziei poporului român, urmările ei și încercări de a o delătură.

G. Vuia: „Arderea cadavrelor.“

I. Al. Lăpădatu: „Cultura poporului în specie la Români.“

Dr. Gregoriu Silași: „Insemnătatea literaturii române tradiționale.“

1875. Reghinul-săsesc. Dr. Gregoriu Silași: „Elogiu asupra baronului Ladislau V. Popu.“

B. Baiulescu, paroh: „Despre unele mijloace cari ar puteá ameliorá starea materială a poporului român.“

1876. Sibiiu. Zaharia Boiu: „Cuvântare pentru commemorarea mitropolitului Andreiu baron de Șaguna.“

1877. Blaj. Gh. Bariţiu: „Idei fugitive despre industria de casă și cea mică“.

Dr. Gr. Silași: „Caracterul și necesitatea desvoltării lui pedagogice.“

A. P. Alexi: „Despre omul fossile sau preistoric.“

1878. Șimleu. Dr. Greg. Silași: „Universitatea dela Cotnari și învățământul român în secolii XV. XVI și XVII.

Iosif Hodoșiu: „Inceputul școalelor române.“

1879. Sighișoara. Gh. Bariţiu: „Recensiune asupra cărţii „La race latine; Oratorium par le br. Meyronet-St.-Marc, à Montpellier 1878.“

Gh. Bariţiu: „Cele mai vechi tipografii, mori de hârtie și cărţi românești în Transilvania și Ungaria între anii 1550—1582“.

1881. Sibiiu. N. P. Petrescu: „Studiu național economic despre bănci“.

1882. Dej. V. Borgovanu: „O excursiune (privire) atentă prin istoria pedagogiei și a instrucțiunei la Romanii cei vechi“.

Dr. A. P. Alexi: „Importanța studiului metereologic și necesitatea înființării de observatorii metereologice în diferite părți ale Transilvaniei“.

1883. Brașov. Bartolomei Baiulescu: „Necesitatea promovării și perfecționării meseriilor la Români“.

Dr. A. P. Alexi: „Insemnătatea studiului botanic“.

1884. Orăștie. I. Axente Severu: „Economia câmpului“.

1885. Gherla. V. G. Borgovanu: „Excursiune prin istoria pedagogiei la noi românii“.

1886. Alba-Iulia. G. Bariţiu: „Despre Apulum, Alba-Iulia, Bălgrad, Alba-Carolina“.

1887. Sibiiu. G. Bariţiu: „Discurs despre școala superioară de fete din Sibiiu“.

1888. Abrud. Vasile Bașiota: „Din numismatica Transilvaniei“.

Dr. Petru Șpan: „Chestiunea educațiunii femeii“.

1889. Făgăraș. (Nu s'a cetit nici o conferință).

1890. Reghinul-săsesc. (Nu s'a cetit).

1891. Hațeg. Zaharia Boiu: „Academia română“.

Pavel Olteanu: „Monografia Hațegului“.

1892, Sibiiu. Silvestru Moldovan: Apele noastre“.

1893. Năsăud. B. Bașota: „Rezultatul învingerilor Romanilor asupra Dacilor“.

Simeon Stoica: „Apa de beut“.

1894. Sebeşul-săsesc. Basiliu Başiota: „Pentruce s'au romanizat Dacii mai uşor ca alte popoare?"

Zaharia Boiu: „Fundaţiunea Ioan Otteteleşanu".

1895. Blaj. Ioan Popescu: „Care este femeia cea mai frumoasă?"

1896. Lugoj. Vincenţiu Grozescu, protopop: „Momente istorice despre continuitatea Românilor în Banatul timişan".

Gavrilă Pop, canonic: Căsătoriile la Romani.

Ioan Popea, profesor: „Influinţa casei părinteşti asupra caracterului indivizilor şi naţiunilor".

1897. Mediaş. Axente Severu: „Despre bunătatea şi foloasele făinei cernute cu ciurul şi cu sita rară şi despre zidirea morilor fără iaz".

Ioan Pop Reteganul: Ceva despre Pintea Viteazul.

Vasile Popescu, preot: „Date istorice, etnografice şi statistice despre Români în genere şi despre Macedo-români în specie.

1898. Beiuş. Axente Severu: „Pentruce nu pot ţinea Românii concurenţa cu Ovreii?"

1899. Deva. Dr Il. Beu: „Despre pelagră".

1900. Băile Erculane. Dr. G. Vuia: „Din trecutul băilor Erculane".

1901. Sibiiu. Dr. Sextil Puşcariu: Poeziile lui St. O. Iosif.

1902. Oraviţa. Simeon Stoica: Pământul din punct de vedere higienic.

V. Goldiş: Discurs comemorativ asupra lui Dr. Gh. Vuia.

1903. Baia-mare. (Nu s'a cetit).

1904. Timişoara. Dr. Iosif Blaga: „Frumosul în artă".

Dr. Iosif Popovici: „Dialectele bănăţene".

1905. Sibiiu. Dr. Sextil Puşcariu: Discurs comemorativ asupra lui Timotei Cipariu.

Silvestru Moldovan: Cheia Turzii.

1906. Braşov. Arseniu Vlaicu: Fazele chemiei şi foloasele ei.

1907. Bistriţa. Octavian Goga: „Ţăranul în literatura noastră".

Dr. N. Bălan: Credinţă şi cultură.

Gr. Pletosu: Creşterea naţională.

1908. Şimleu. Romul Simu: Situaţia noastră economică şi mijloacele pentru îndreptarea ei.

Oct. C. Tăslăuanu: „Prozatorii tineri în literatura noastră".

1909. Sibiiu. Dr. Valeriu Branişte: „Alexandru Mocsonyi".

1910. Dej. Dr. Ilie Dăianu: „Viaţa şi activitatea baronului Vasile V. Pap".

* * *

In deceniul din urmă s'a mai iniţiat din partea Asociaţiunii *prelegeri poporale* la sate. Comitetul central şi secţiile s'au ocupat în multe rânduri cu această chestiune. Din anul 1905 şi până astăzi s'a luat în fiecare an *2000 coroane* în budgetul Asociaţiunii cari se împart ca premii pentru ceice ţin prelegeri în despărţăminte. In cei cinci ani din urmă instituţiunea noastră a cheltuit pentru acest scop 14,238 coroane. Fireşte, că prin aceasta prelegerile poporale au luat un îmbucurător avânt şi astăzi numărul lor întrece suma de *500* pe an.

Pe baza datelor prezentate în rapoartele generale în deceniul din urmă am alcătuit următorul tablou, din care se poate vedeà desvoltarea prelegerilor poporale.

anul	1900	s'au	ţinut	32	prelegeri
„	1901	„	„	22	„
„	1902	„	„	20	„
„	1903	„	„	40	„
„	1904	„	„	40	„
„	1905	„	„	44	„
„	1906	„	„	149	„
„	1907	„	„	341	„
„	1908	„	„	354 + 51	conferenţe pentru cărturari
„	1909	„	„	389 + 73	„ „ „
		Total		1441	prelegeri poporale, 114 conferenţe.

Din această înşirare de date se poate vedeà avântul ce au luat în timpul din urmă şi ar fi de dorit, ca toţi cărturarii nostri săteşti, cu deosebire preoţii cari trăiesc în contact nemijlocit cu poporul să se folosească cât mai des de acest mijloc de propagandă pentru binele mulţimii.

IV.

Publicaţiunile Asociaţiunii.

In anii cei dintâi după înfiinţare Asociaţiunea din lipsa de mijloace materiale nu şi-a putut împlinì dorinţa accentuată dela început, de-a scoate opere literare şi ştiinţifice. In primii 6 ani a publicat numai «Analele» şi apoi cu începere dela anul 1868 până în ziua de astăzi, revista «Transilvania». In altă parte se înfăţişează istoricul acestui organ de publicitate, care în trecut, cu deosebire sub conducerea neobositului Gh. Bariţiu, a avut un rol de mare importanţă pentru cercetările asupra trecutului nosiru.

Alte publicaţiuni Asociaţiunea nu a prea fost în stare să editeze. A scos voluminoasa carte întitulată: «*Date istorice privitoare la familiile nobile române*» de *Ioan cav. de Puşcariu*, publicate în două volume mari. A mai tipărit în cursul vremii între altele: *Poveşti* de *I. P. Reteganul; Higiena copilului* de *S. Stoica; Cronică notarului anonim al regelui Béla*, trad. de *M. Beşan; Românii din Transilvania la 1773* de *N. Togan* şi *Dicţionarul numirilor de localităţi* de *Silvestru Moldovan* şi *N. Togan.* O operă mai mare apărută sub auspiciile Asociaţiunii este «*Enciclopedia română*» iniţiată la anul 1895 de prim-secretarul de atunci d-l *Dr. Cornel Diaconovich.*

— «Această primă încercare pe terenul literaturii române enciclopedice, după o muncă intensivă de peste 8 ani, a fost terminată în primăvara anului 1904 în condiţiuni relativ destul de mulţămitoare. Publicaţiunea are o extensiune de 200 coale de tipar (format 8° mare, cu 2 columne, litere petit) şi cuprinde 37,622 articole, lucrate de 172 autori distinşi din toate ţările locuite de Români.

«Enciclopedia Română» este menită a popularizà ştiinţele şi a lăţì cunoştinţele folositoare în sânul poporului nostru, şi în vederea împreju-

rării că naţiunea română trăieşte despărţită prin multe hotare politice în diferite ţări fără centre culturale comune, prin partea ei de interes special românesc îndeplineşte şi o importantă misiune naţională-culturală.

Cheltuelile de editare ale acestei opere se urcă la aproape cor. 70,000. au fost însă acoperite de direcţiunea şi editura «Enciclopediei» fără ca Asociaţiunii să i-se fi impus vre-o sarcină materială».[1]

Alături de aceste s'a înfiinţat «*Biblioteca poporală*» menită a introduce în casele ţărăneşti o lectură folositoare. In cursul deceniului din urmă s'au împărţit *zeci de mii* de broşuri din această bibliotecă, care a publicat mai multe lucrări ce au împlinit simţite trebuinţe şi prin cari s'a desvoltat gustul de cetit al ţărănimii noastre.

Iată *conspectul* broşurilor apărute în această «Bibliotecă poporală»:

Nr. 1. Povestiri (I) din viaţa ţăranilor români, de *Ioan Pop-Reteganul* . . . . —·20
Nr. 2. Povestiri (II) din viaţa ţăranilor români, de *Ioan Pop-Reteganul* . . . . —·20
Nr. 3. Despre cărţile funduare şi întabulări, de *Dr. V. Moldovan* . . . . . —·30
Nr. 4. Sfaturi bune. Trei disertaţiuni, de *E. Ungurianu, Dr. E. Cristea* şi *N. Ivan* —·20
Nr. 5. Casa părintească crescătoare indivizilor şi popoarelor, de *Ioan Popea*, fost profesor la gimnaziul rom. din Braşov . . . . . ·20
Nr. 6. Despre testament, de *Dr. V. Moldovan* . . . . . —·30
Nr. 7. Poşta, telegraful, de *Gavr. Todică* . . . . . —.20
Nr. 8. Icoane din istoria Grecilor vechi. Partea I, de *V. Lazăr* . . . . . —·20
Nr. 9. „ „ „ „ „ „ II, „ „ „ . . . . . —·20
Nr. 10. Grădina de legumi, de *I. F. Negruţiu* . . . . . —·30
Nr. 11. Cultura cucuruzului, de *I. F. Negruţiu* . . . . . —·20
Nr. 12. Ionel. Principii morale şi creştineşti de educaţiune. Cartea I. Familia, de *V. Gr. Borgovanu* . . . . . —·20
Nr. 13. Ionel. Principii morale şi creştineşti de educaţiune. Cartea II. Ionel de un an *V. Gr. Borgovanu* . . . . . —·20
Nr. 14. Ionel. Principii morale şi creştineşti de educaţiune. Cartea III. Ionel până la şese ani, de *V. Gr. Borgovanu* . . . . . —·20
Nr. 15. Ionel. Principii morale şi creştineşti de educaţiune. Cartea IV. Ionel la şcoală, de *V. G. Borgovanu* . . . . . —·20
Nr. 16. Ionel. Principii morale şi creştineşti de educaţiune. Cartea V. Ionel la şcoala vieţii, de *V. G. Borgovanu* . . . . . —·20
Nr. 17. „Astra". Informaţiuni asupra scopurilor şi instituţiunilor Asoc. . . . . —·20
Nr. 18. „Regule ortografice", stabilite de Academia Română în anul 1904 . . . . —·10
Nr. 19. Vulcanismul de *Gavr. Todica* . . . . . —·20
Nr. 20. Impărţirea, lucrarea şi îngrijirea unei moşii, de *I. F. Negruţiu* . . . . . —·20
Nr. 21. Nuvele istorice. Cartea I. de *I. Al. Lăpădatu* . . . . . —·20
Nr. 22. „ „ Cartea II. „ „ „ „ . . . . . —.30
Nr. 23. Cărticica sănătăţii, de *Dr. I. Beu* . . . . . —·20
Nr. 24. Invăţătură despre legile privitoare la notarii publici regeşti, de *M. Beşan* . —·10
Nr. 25. Poezii poporale din Bănat, de *E. Hodoş* . . . . . —·30
Nr. 26. Despre începutul neamului românesc, de *Dr. Ioan Lupaş* . . . . . —·20
Nr. 27. Comuna Viitorul de *Romul Simu* . . . . . —·30
Nr. 28. Povestiri de *Ioan Pop Reteganul* . . . . . —·30
Nr. 29. Poezii alese de V. Alexandri . . . . . —·20
Nr. 30. Ionel. Principii morale şi creştineşti de educaţiune. Cartea VI. Puterea pildelor în vieaţa căsătoriţilor, de *V. Gr. Borgovanu* . . . . . —·20

[1] V. „Astra" p. 57.

Nr. 31. O seamă de cuvinte, de *Octavian Goga* . . . . . —·20
Nr. 32. Cum să trăim? Poveţe doctoreşti pentru trebuinţele zilnice, de *A. R. Dobrescu* —·20
Nr. 33. Fabule alese din Ţichindeal, Asache şi Donici, de *Il. Chendi*. . . . . —·20
Nr. 34. Nutreţul măiestrit sau cele mai bune plante de nutreţ de *Ioan F. Negruţiu* —·20
Nr. 35. Din putere proprie, trad. din limba germ. de *N. Petra-Petrescu* . . . . —·40
Nr. 36. Floarea Soarelui, legendă, de *Şt. Cacoveanu* . . . . . —·20
Nr. 37. Poezii de *Octavian Goga* . . . . . —·40

In anul din urmă s'a reorganizat această «Bibliotecă poporală» dându-i-se un caracter de publicaţie periodică din care apar 10 broşuri la an, cari se dau gratuit *membrilor ajutători*, ai Asociaţiunii, ce achită suma de *două* coroane la an. În urma acestei dispoziţii, numărul membrilor ajutători s'a ridicat în anul 1910 la cifra de peste 10,000.

Din «*Biblioteca poporală*» nou întocmită au apărut următoarele broşuri:

Nr. 1. *De demult*, povestire istorică de Dr. I. Lupaş.
Nr. 2. *Floarea soarelui*, legendă de Ştefan Cacoveanu.
Nr. 3. *Din vieaţa sfinţilor.*
Nr. 4—5. *Harap alb*, poveste de Ion Creangă.
Nr. 6. *Cultura pământului*, de A. Cosciuc.

Paralel cu aceasta publicaţiune s'a înfiinţat la iniţiativa secţiei şcolare şi sub îngrijirea ei «*Biblioteca tineretului*», care se adresează elevilor de vârstă plăpândă. Din această bibliotecă de mare folos au apărut următoarele broşuri, cari se vând cu câte 6 bani exemplarul:

1. *Ioan Al. Brătescu-Voineşti*, Puiul.
2. *Mihail Sadoveanu*, Vestitorii.
3. *C. Negruzzi*, Meşterul orb. Luminărică.
4. *Ioan Popovici-Bănăţeanu*, Darul lui Christos. La fereastră.
5. *C. Sandu-Aldea*, Doi călăraşi.
6. *Ioan Agârbiceanu*, Doi bătrâni.
7. *Ioan Agârbiceanu*, Tuşa Oana.
8. *Petre Ispirescu*, Balaurul cel cu şapte capete.

O încercare de-a da ţărănimii o revistă săptămânală, care să cuprindă sfaturi şi îndrumări de ordin cultural, a făcut Asociaţiunea în anul 1907, publicând revista poporală «*Ţara noastră*» redactată de secretarul literar. Această publicaţiune, trimisă în mare parte gratuit, a fost îmbrăţişată cu multă căldură de publicul, căruia se adresă, a fost sistată însă după un an de apariţie, în urma unor procese de pretinsă «agitaţie politică» intentate de procuror redactorului şi unor colaboratori ai revistei.

Aceste sunt cele mai importante publicaţiuni ale aşezământului nostru, care va trebui să meargă înainte pe acest teren, împlinind cu deosebire multele lipsuri culturale ale sătenilor noştri.

V.

Expoziţiile aranjate de Asociaţiune.

Incă în al doilea an al înfiinţării conducătorii Asociaţiunii au decis ca din prilejul adunării generale dela Braşov în 28 Iulie 1862, să se aranjeze o expoziţie «al căreia scop este înaintarea şi deşteptarea Românilor

fără nici o mărginire numai la unele ramuri ale vieţii sociale, precum şi totodată progresul şi gustul estetic pentru tot ce este frumos şi folositor».[1]

Prin harnica stăruinţă a lui Şaguna, care a îndrumat preoţimea, dându-i lămuriri şi îndemnuri, şi prin strădania fruntaşilor braşoveni în frunte cu profesorii gimnaziului, s'a aranjat această expoziţie, la care au fost trimise obiecte de industrie casnică din cele mai multe părţi ale Transilvaniei. Din obiectele expuse o mulţime au fost vândute în folosul Asociaţiunii, realizându-se un frumos câştig bănesc. In «Gazeta Transilvaniei» din 1862 George Bariţiu secretarul de-atunci publică un lung articol în care lămureşte pe larg foloasele acestei expoziţii şi prezintă însoţind cu obiecţiuni critice rezultatul celei dintâi întreprinderi de acest gen, aranjate sub scutul aşezământului nostru.

In anul 1881 s'a făcut o nouă «expoziţie naţională în Sibiiu, care a fost pusă sub conducerea unui comitet aranjator alcătuit din o seamă de cărturari sibieni, în frunte cu d. Parteniu Cosma. Vremile schimbate cu relaţiile lor politice atât de nefavorabile neamului nostru, nu mai îngăduiau o astfel de întreprindere de caracter naţional la adăpostul Asociaţiei şi astfel a fost de lipsă această constituire într'un comitet aparte. Cu toate obstacolele administraţiei duşmane, cu toată voinţa expresă a guvernului de-a se stângeni această manifestare culturală, cu toată graba cu care s'a aranjat, expoziţia a reuşit pe deplin, fiind un prilej de justă mândrie pentru Români şi un prilej nimerit pe seama străinilor de-a admirà îndemânarea şi iscusinţa de cari au prins întrupare lucrările artei noastre ţărăneşti. Din discursul ţinut cu ocazia deschiderii la 15/27 August de domnul Parteniu Cosma în numele comitetului executiv, publicat în «Transilvania» din 1881 vedem ce influinţă regeneratoare a exercitat asupra spiritelor şi în ce măsură a ridicat nivelul moral al conştiinţei obşteşti această expoziţie, care n'a fost îngăduită a se aranjà de către Asociaţiune, obiectându-se din partea guvernului, că instituţiunea noastră nu are astfel de scopuri fixate în libertăţile ei statutare.

A treia expoziţie a fost aranjată cu douăzeci şi patru de ani mai târziu în 1905, tot în Sibiiu, când după o muncă îndelungată s'a putut înaugurà nou înfiinţatul «*muzeu istoric şi etnografic al Asociaţiunii*». Despre această expoziţie şi rezultatele ei va fi vorba în alt loc al acestor schiţe.

Octavian Goga.

---

[1] V. Circularul lui Şaguna în aceasta chestiune publicat în «Gazeta Transilvaniei» 1862 p. 153.

ADMINISTRAȚIUNEA AVERII ASOCIAȚIUNII.

Asociațiunea, ca orice instituțiune de asemenea natură, a cărei scop 186
fixat în § 2 din statutele stabilite în ședințele conferinței de constituire din 21—23 Martie 1861 este «înaintarea literaturii și cultura poporului prin studii, elaborarea și edarea de opuri, prin premii și stipendii pentru diferitele specialități de știință și arte» — a fost avizată dela început la generozitatea și dragostea de neam a puținei noastre inteligențe.

La început nici nu se puteà așteptà ca massele poporului să înțeleagă rostul Asociațiunii, iar fără de această pricepere este imposibilă orice jertfă.

Cu atât mai mult sunt vrednici de recunoștința noastră acei antecesori, cari înțelegând spiritul timpului și simțind lipsurile arzătoare ale poporului pe toate terenele, curând după eliberarea poporului din robia politică, s'au apucat cu zel și abnegațiune de muncă pe terenul cultural.

Conducători n'au lipsit. Din îndurarea lui Dumnezeu în fruntea celor 2 biserici românești se aflau 2 bărbați luminați, unul erà episcopul bisericei române gr.-or. Andreiu baron de Șaguna în Sibiiu, celalalt metropolitul bisericii române gr.-cat. Alexandru Sterca Șuluțiu în Blaj. Puțina inteligență de pe atunci încă n'a pregetat a-și face datorința.

Pentru procurarea mijloacelor materiale statutele din 1861 conțin următoarele dispozițiuni:

§. 4. Spre ajungerea scopului vor servì:

1. Interesele dela capitalele consânțite scopului ei de fundatorii și de membrii Asociațiunei; taxele anuale, cari incurg dela aceiași membri, precum și darurile, cari se sperează în viitor dela binefăcători.

2. Foloasele ce se vor câștigà prin tipărirea și vânzarea de opuri științifice, precum și prin conlucrările deosebite ale membrilor ei.

§. 5. Asociațiunea constă din membri fundatori, ordinari, corespondenți și onorari, *fără deosebire de națiune și religiune.*

§. 6. Membru fundator al Asociațiunei este tot insul, carele depune Asociațiunei odată cel puțin una sumă de 200 fl.

Membru ordinariu este acela, care e sui juris și se însinuiază și depune la unul dintre colectorii Reuniunei, sau odată pentru totdeauna un capital, ce aduce un venit de 5 fl.. sau pe fiecare an taxa de 5 fl. v. a.

Membri fundatori și ordinari au egale drepturi.

§. 18. Cassierul trebue să fie individ cauționat, el incassează banii Asociațiunei, poartă rațiociniu despre ei;

El îngrijește, ca taxele și alte datorii réstante ale Asociațiunei să se incasseze la timpul său.

El pregătește și subșterne rațiociniul anual adunării generale spre reviziune, el este responsabil pentru cassa și poartă o cheie a ei.

§. 19. Controlorul are de a contrasignà toate actele de raţiociniu ce se ţin de cassa Asociaţiunei şi a purtà a doua cheie a acesteia. De acì urmează, că dânsul este pentru cassa Asociaţiunii in solidum răspunzător cu cassierul.

§. 23. Adunarea generală:

c) Ea designează principiile conducătoare pentru înaintarea Asociaţiunei şi administraţiunea averii ei;

d) ea decide despre primirea membrilor ei;

e) examină raţiociniul anual al cassei;

f) ea prelimină cheltuielile Asociaţiunii pentru anul viitor şi împuterniceşte pe Comitetul pentru asignarea lor;

g) ea decide suma pentru premii şi stipendii pentru diferitele specialităţi de ştiinţe şi arte;

h) decide şi prefige asupra remunerării şi sumei de remuneraţiune pentru oficialii ei.

In şedinţa I a adunării constituante din 4 Noemvrie 1861 (23 Octomvrie st. v.) s'a ales pentru incassarea banilor, ce ar incurge dela membri, de cassar ad hoc domnul Dr. Pavel Vasiciu, iar de controlor ad hoc d-l Ioan Pinciu.

La această adunare s'au inscris şi au achitat taxele:

a) *Membri fundatori:*

1.	Excelenţia Sa Mitropol. Alex. St. Şuluţu	fl. 2000
2.	Excelenţia Sa Episcopul Andreiu br. de Şaguna .	„ 1050
3.	Andreiu Mocioni de Foen	„ 200
4.	Venerabilul Capitul gr.-cat. metrop., Blaj	„ 200
5.	Lazar Pipoş	„ 210
6.	Nicolae Popea, protosincel, Sibiiu	„ 210
7.	Nicolae Siandor, proprietar, Oarda	„ 200
8.	Ioan Visia din Zlatna	„ 200
9.	Ioan Pinciu, notar şi proprietar, Răşinar	„ 200
	b) *14 membri ordinari* cu câte	„ 100
	c) *189 membri ordinari* cu câte	„ 5

incassându-se în total suma de fl. 7063·40.

De cassier a fost ales apoi în şedinţa din 7 Noemvrie 1861 d-nul Antoniu Bechniţiu.

In zelul de a face un început cât de modest întru realizarea scopului Asociaţiunii în aceeaş şedinţă s'au preliminat pe lângă 600 fl. pentru coperirea speselor tiparului şi a cancelariei Comitetului, pentru mobilii şi cassa de bani, sub condiţiunea, dacă vor mai intrà şi alte sume, să se numere în stipendii şcolare pe anul 1861/2 o sumă iarăş de 600 fl., din cari să se împartă câte 60 fl. la unul.

1862 La adunarea generală a doua ţinută în Braşov din 16—18 Iulie 1862 Asociaţiunea numără 17 membri fundatori, 27 membri onorari şi 709 membri ordinari, iar averea se urcà la fl. 10,979·64. In această adunare

se votează pentru stipendii, ajutoare şi premii suma considerabilă de fl. 1680 şi se alege cassier d-l Ioan Brote.

Entuziasmul pentru Asociaţiune însă n'a fost de durată, căci deja la *1864* 3 ani secretarul II, răposatul canonic Ioan V, Russu în raportul său către adunarea generală ţinută în Haţeg la 20 şi 21 Iulie 1864 se vede îndemnat a arătà variaţiunea membrilor Asociaţiunii în periodul de trei ani, din care rezultă un regres într'adevăr întristător în loc de un progres îmbucurător al fondului Asociaţiunii. Căci pe când Asociaţiunea transilvană cu finea anului 1862 a numărat peste tot 844 membri, cu finea anului trecut 1863, abia a avut 477 membri, iar în anul curent (1864) până la data raportului plătiseră taxa abia 381 membri. Computându-se acì 26 membri fundatori şi 39 membri onorari Asociaţiunea aveà cu totul 446 membri. Tot asemenea şi taxele de membri au întrat foarte neregulat şi variat; suma lor a scăzut dela fl. 8000 în anul 1862/3, la fl. 2600 în anul 1863/4 şi la fl. 2880 în anul următor. Averea Asociaţiunii erà la această adunare de fl. 17,924·07.

In această adunare renunţând d-l I. Brote la oficiul de cassier, în locul seu se alege d-l căpitan pens. Constantin Stezar.

In şedinţa a III-a din 16/28 August 1867 a adunării generale ţinută *1867* la Cluj, comisiunea pentru cercetarea socotelilor propune ca pentru evidenţa averii Asociaţiunii şi uşurarea purtării socotelilor, pe viitor să se introducă şi o altă carte de socoteli, care să cuprindă în sine toate categoriile percepţiunilor şi erogaţiunilor.

Se decide a se lăsà în libera voie a cassierului să ia ştiinţă de propunerea comisiunii şi dacă voieşte să se folosească de dânsa; iar preşedintele comisiunii «să dea spre dispoziţiunea comitetului Asociaţiunii un manual, că de se va aflà de lipsă să se poată folosì de el» [1]. («Transilvania» a. 1868 Nr. 2 pag. 36).

Dela înfiinţarea Asociaţiunii şi până la finea anului budgetar 1868/9 toate spesele de aministraţiune anuale constau din remuneraţiunea secretarului al doilea de fl. 200 şi 100—200 fl. spese de cancelarie; până când stipendiile şi ajutoarele s'au sporit treptat dela fl. 600 în anul prim până la fl. 2165, în anul 1868/69.

In adunarea generală din 1869 ţinută în Şomcuta-mare s'a făcut un *1869* pas însemnat pentru organizarea Asociaţiunii prin votarea unui proiect întitulat: «Regularea mijloacelor spre ajungerea scopului Asociaţiunii», care împarte membri Asociaţiunii după deosebitele ţinuturi în despărţăminte şi agenturi (§ 3).

Membri ai despărţămintelor în sensul § 7 al acestui regulament pot fi:

a) fiecare membru fundator, ordinar ori onorar al Asociaţiunii, locuitor în cercul întinderii acelui despărţământ.

---

[1] Această carte este Cartea conturilor (Saldo-conti).

b) fiecare individ maiorean şi cu purtare nepătată, care va răspunde pe an un ajutor de 1 fl. v. a. Aceşti membri se numesc spre deosebire de cei dintâi «membri ajutători».

In budgetul anului 1869/70 s'a preliminat pentru întâia dată şi cassierului o remuneraţiune de fl. 100 anual, iar din 1870/71 s'au introdus remuneraţiuni:

pentru secretarul I. ca redactor al revistei . . .	fl. 400
secretarului II. i s'a urcat remuneraţiunea la . .	„ 400
cassierului asemenea i s'a urcat remuneraţiunea la	„ 200
bibliotecarului i s'a fixat un onorar de	„ 100
simbrie servitorului	„ 120
pentru închiriarea încă a unei camere, lângă cele 2 de până acum, ce se căpătau gratis în edificiul seminarului gr.-răs. din Sibiiu	„ 100

(„*Transilvania*“ a. 1870 pag. 227).

1870 Adunarea generală ţinută în zilele de 8—10 August 1870 în opidul Năsăud a rămas memorabilă pentru faptul că la aceea s'au înscris 44 comune şi mai mulţi fruntaşi din districtul Năsăudului ca membri fundatori şi ordinari cu taxă de 100 fl. şi s'a încassat suma considerabilă de fl. 5470. O sumă mai mare ca taxe decât în 1870/71 n'a intrat la Asociaţiune dela înfiinţare până în anul 1907.

1873 In anul 1873 din cauza unui morb epidemic, ce a grasat în Deva, fiind şi alegerea de mitropolit gr.-or. în Sibiiu în locul neuitatului primpreşedinte al Asociaţiunei Andreiu baron de Şaguna, nu s'a ţinut adunare generală, ci comitetul, deşi-i expirà acum mandatul de 3 ani, a decis să conducă afacerile Asociaţiunii încă un an pe baza budgetului din anul expirat. Dar fiind preliminate acolo cheltueli de fl. 5470, şi având acum la dispoziţie numai fl. 4454, au trebuit reduse mai multe poziţii şi sistarea de stipendii devenite vacante.

1874 In şedinţa a II-a a adunării generale ţinută în anul viitor 1874 în Deva la propunerea comisiunii pentru examinarea raţiociniului de pe anii 1872/73 şi 1873/74 se decide ca pe viitor raţiociniul despre spesele cancelariei — în respectul sumei neînsemnate de 100—200 fl. — să le examineze numai comitetul.

In budgetul anului 18874/75 după multă discuţie se reduce remuneraţiunea secretarului II. dela fl. 400 la fl. 300. In aceeaş şedinţă se decide „că sumele mai curente ale fondurilor Asociaţiunii depuse spre fructificare la Cassa de păstrare din Sibiiu, ce dau numai 5—6 la sută, cum şi sumele cari vor intrà deacì înainte, să le eloace (comitetul) la institutul „Albina“ care dă procente mai mari şi tot asemenea garanţie“.

1878 In budgetul anului 1878/9 figurează mai întâiu suma de fl 800·—, pentru secţiunile ştienţifice, constituite în 10 Iulie 1878, în care sumă se cuprinde şi subvenţiunea revistei Asociaţiunei.

Primită această propunere fără indigetări referitoare la apariţia revistei, comitetul lasă în grija secţiunilor stabilirea programei pentru publicare. Neîntrunindu-se secţiunile în 1879, revista proiectată în forma de «anale» a apărut numai în 1880 într'un singur fascicol.

In acest fascicol se schiţează astfel situaţia financiară a Asociaţiunei. *1880*

«De câţiva ani încoace parola de zi a unor oameni este a imputà Asociaţiunei transilvane române, că ea face foarte puţin pentru folosul practic, real al masselor poporului, pentru prosperitatea lui materială. Pretensiunile exagerate adresate Asociaţiunei noastre in acest înţeles ar fi nedrepte şi asupritoare încă atunci, când naţiunea ar fi fost în stare sau ar fi voit să pună la dispoziţiunea ei un venit anual atât de mare, cât este astăzi capitalul său întreg, care abia trece preste 73 mii de florini. Adunaţi la un loc toate acele pretensiuni de ajutoare, de reforme, de publicaţiuni literare, institute noue ştiinţifice, industriale, economice, secţiuni ştiinţifice, academia, şcoale agronomice şi reale, subvenţiuni la şcoale primare etc., etc., câte se cer ca să le înfiinţeze Asociaţiunea şi veţi cunoaşte uşor, că realizarea lor presupune un venit anual cel puţin de 250 mii.

Ei bine, această sumă de 250 mii florini nu i s'a dat în curs de 19 ani trecuţi dela înfiinţarea ei, necum ca venit curat, dar nici ca capital. Capitalul ar fi eşit şi poate ar fi întrecut această sumă, dacă adunarea constituantă din anul 1861 nu ar fi decis foarte înţelepţeşte în §. 26 al statutelor, că din venituri şi chiar din taxele anuale numai $^1/_5$ (a cincea parte) să se adaugă la capital, ear $^4/_5$ parte să se împartă spre ajungerea scopurilor Asociaţiunii, pe fiecare an, precum va aflà cu cale adunarea generală». Anale fasc. I. pe 1880, pag. 6—7).

«Este un testimoniu de lene şi decadenţă, când se aşteaptă, că pentru sute de mii şi milioane să cugete şi să facă totul numai 10—12 oameni, iar mulţimea cea mare să stea cu mânile în sân, fără a voì să sacrifice, dacă nu laboare şi sudoare de ani întregi, cel puţin atâţi bani câţi se dau pe fumul de tutun» (Anale fasc. I. pe 1880, p. 16).

In şedinţa comitetului din 14 August 1882 la propunerea membrului *1882* Parteniu Cosma, se decide: Anul de gestiune al comitetului în privinţa budgetului şi a raţiociniilor se începe cu 1 Ianuarie şi se termină cu 31 Decemvrie st. n. al fiecărui an. Bugetul proxim se va stabilì pe timpul dela adunarea generală din anul acesta până la ultima Decemvrie 1883. (Transilvania 1882 pag. 149). Această propunere fu primită apoi şi de adunarea generală.

In adunarea generală din 1882 ţinută în Dej se decide.

1. că de aci înainte anul de gestiune al Asociaţiunei este anul solar, prin urmare bugetul viitor se va vota dela 1 Septemvrie 1882 până la 31 Decemvrie 1883.

2. având în vedere că spesele de administrare se fac de o potrivă pentru toate fondurile, ce stau sub administraţiunea Asociaţiunei, începând cu 1 Septembrie 1882 toate capitalele, fondurile şi fundaţiunile şi depo-

zitele ce se află în administraţiunea Asociaţiunei se contribue cu 1% pe an după capitalul de administrat în spese de administrare (Transilvania, pag. 133/1882).

Din acest an membri ordinari cu taxa de 100 fl. se numesc membri pe vieaţă.

Tot această adunare generală ia mai multe deciziuni atât cu privire la plasarea fondurilor Asociaţiunei, cât şi cu privire la compunerea bugetului.

1. Cu suma până la 20,000 fl. să se acuire pentru Asociaţiune o realitate de casă în Sibiiu, restul averei să se investească.

a) $^1/_4$ din averea întreagă să se depună în bani la institute bune de păstrare pentru fructificare, iar

b) $^3/_4$ a averei să se învestească în efecte publice.

Ce priveşte modalitatea compunerii bugetului se decide:

a) pentru fiecare fond al Asociaţiunei să se compună preliminar deosebit despre venite şi spese;

b) la compunerea proiectelor de buget să se introducă pe lângă sumele preliminate şi sumele efective din doi ani precedenţi pentru observaţiune şi orientare (pag. 134).

In şedinţa din 21 Noemvrie 1882 comitetul, după ce ascultă părerea inginerului oraşului Sibiiu şi a unui arhitect particular, condus de dorinţa, ca realitatea să fie cât mai aproape de centrul oraşului şi corespunzătoare din punct de vedere higienic, decide cumpărarea fostului hotel la «Leul alb» din Strada Morii, acum Strada Şaguna Nr. 8 cu preţul de fl. 27,500.

1883 Adunarea generală din 1883 autorizează comitetul a clădi din mijloacele fondului general al Asociaţiunei cu spese până la 30,000 fl. un edificiu, care se corespundă recerinţelor unei şcoale superioare de fetiţe cu internat. Totodată se indrumă comitetul a realizà un astfel de institut în cel mai scurt timp, având a face la cea mai deaproape adunare generală raport detailat, atât asupra construirei edificiului cât şi asupra instituţiunei şi organizării şcoalei respective. Voind a folosì în acest scop fondul creat în 1868 pentru o academic română de drepturi se propune schimbarea destinaţiunei acestui fond care se urcà acum la suma de fl. 20,501 în favorul înfiinţându-i şcoale superioare de fetiţe. Adunarea decide: «administraţiunea separată a fondului academiei, din motivul simplificării administrărei, se sistează, având acest fond să intre în fondul general al Asociaţiunei şi să fie manipulat într'una». Tot această adunare generală alege şi cassier nou pe dl Eugen Brote, iar pe fostul cassier dl Constantin Stezar îl alege de controlor. Acesta însă resignează în şedinţa comitetului din 18 Septembre 1883 la oficiul de controlor.

1884 In adunarea generală ţinută în 1884 la Orăştie, împărtăşindu-se că pe baza prelimarului edificiul şcoalei cu 8 clase ar costà fl, 57,348·19, adunarea generală pune la dispoziţia comitetului încă 10,000 fl. (în total

40,000 fl.), autorizându-l să acopere restul dintr'un împrumut cu 5% din fondurile Asociaţunii.

In şedinţa comitetului din 5 Martie 1885 se încredinţează unui arhitect *1885* clădirea edificiului şcoalei de fete cu preţul de fl. 59,700. Dar după inventarul din 1886 edificiul a costat fl. 63,826.

In adunarea generală din 188[illegible] se primeşte «Normativul» pentru incassarea taxelor anuale dela membrii Asociaţiunii, stabilit de comitet în şedinţa din 31 Octomvrie 1884.

Comitetul aduce la cunoştinţa adunării generale din 1887 privitor la *1887* administrarea averii Asociaţiunii, că începând cu anul 1886 a pus în lucrare o nouă contabilitate şi un nou mod de raţiociniu la cassa Asociaţiunii, care are evidenţă la toate titlurile budgetului şi controla corespunzătoare.

«Tot cu privire la administrare amintim, că dupăce taxele de membri ordinari chiar şi cu modul circumscris în normativul pentru incassarea acelora de dto 31 Octomvrie 1884, aprobat de adunarea generală din Gherla dela 1885 au intrat nespus de greu, comitetul, considerând multimea cererilor şi pretensiunilor câte se fac din mijlocul publicului cătră Asociaţiune, resp. cătră cassa prea modestă pe an ce merge în proporţiune crescândă, a acceptat dela începutul anului curent modalitatea de a se incassà prin mandate postale, precum se face şi de cătră alte institute, societăţi şi reuniuni în ţară şi în afară. (Transilvania 1887, pag. 138).

In 1887 din cauza jertfei de fl. 4719, ce Asociaţiunea a trebuit să aducă pentru susţinerea şcoalei, fondul general a scăzut cu fl. 2512.

Intr'aceea membrul comitetului, directorul executiv actual al institutului de credit şi de economii «Albina» văzând greutăţile, cu cari aveà să lupte şcoala civilă la început şi situaţia nu tocmai favorabilă a Asociaţiunei, pune la cale o colectă între clientela institutului, care a dat rezultate strălucite.

Iar institutul «Albina» tot la iniţiativa şi stăruinţa directorului votează şi separat pentru trebuinţele şcoalei un ajutor anual din 1887—1894 de câte 500 fl., şi din 1895—1903 câte 1000 fl.; iar pentru îndemnarea elevelor la cercetarea şcoalei dăruesţe anual din 1870—1894 câte 500 fl. pentru câte 10 stipendii anuale à fl. 50.

Adunarea generală din 1888 ţinută în Abrud primeşte demisiunea *1888* dlui Eugen Brote din oficiul de cassier, prezentată precum spune dânsul, din motivul, că se află în divergînţă principială de păreri cu membrii conducători ai comitetului actual; şi încredinţează postul de cassier dlui Gerasim Candrea, asesor consistorial în Sibiiu.

Raportul comitetului cătră adunarea generală din 1891 constată că: *1891* «Taxele dela membri incurg mult mai regulat ca în trecut, mulţămită laudabilului zel, pe care-l desvoaltă direcţiunile şi comitetele celor mai multe despărţăminte».

In această adunare generală deodată cu aprobarea socotelilor pe anul 1890 şi darea absolutorului s'a decis ca în viitor:

a) «raportul cassierului în obiectul raţiociniului să se subştearnă împreună cu rapoartele despre scontările efeptuite în decursul anului — în fiecare an adunării generale;

b) comitetul să însărcinează să studieze chestiunea, dacă nu ar fi timpul, ca să se introducă un alt sistem de contabilitate, dar şi până atunci în raţiociniu şi în budget să se deschidă o rubrică nouă pentru a se face evidente restanţele din anii trecuţi, fie acelea la «Debit« cât şi la «Credit».

In adunarea generală ţinută anul viitor în Sibiiu. se decide sub Nr. 13 *e*) a se introduce sistemul comercial de contabilitate modernă, spre a se puteà orientà oricare la o simplă privire asupra raţiociniului.

In Decemvrie acelaş an cassierul Asociaţiunii, dl Gerasim Candrea, mutându-se din Sibiiu — renunţă la acest oficiu. De cassier interimal comitetul alege pe dl Leontin Simonescu.

1893 Noul cassier îndată la început cere dela comitet autorizare «a introduce un nou şi mai practic sistem de contabilitate la cassa Asociaţiunii, în locul actualului sistem complicat şi greoiu, şi totodată prezintă un formular corespunzător, după care ar fi să se poarte în viitor jurnalele speciale şi jurnalul general al cassei, arătând că prin noul sistem s'ar introduce o mai bună evidenţă şi s'ar înlesnì mult scontrarea cassei, putându-se efeptuì totodată pe baze mai sigure». («Transilvania» Nr. 2 din 15 Februarie 1893, pag. 63—4).

Cererea se încuviinţează. fiind — după părerea comitetului — în consonanţă cu concluzul adunării generale din 1892 şi cu deciziunea comitetului din 2 Noemvrie 1892. Noul sistem de contabilitate s'a întrodus la 1 Ianuarie 1893.

1893 In şedinţa comitetului din 18 şi 19 Septemvrie 1893 s'a votat un «Regulament al afacerilor interne ale comitetului Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român», care stipulează în §. 10 agendele cassierului astfel:

«Cassarul compune şi ţine în evidenţă registrul membrilor Asociaţiunii, grijeşte de incassarea şi inregistrarea exactă a taxelor de membri, conform cu regulamentul special esmis în această privinţă, de înregistrarea şi administrarea corectă a averii întregi a Asociaţiunii şi a obiectelor şi a documentelor de valoare încredinţate cassei, de acoperirea speselor preliminate şi asemnate, de conservarea şi închiriarea realităţilor, având a face propuneri la comitet), de corespondenţa cassei Asociaţiunei sub supraveghiarea prezidiului, de facerea şi prezentarea la comitet a încheerilor de 3 luni şi a încheerilor anuale, de prezentarea de propuneri pentru investiri şi înlocări de capitale şi de executarea lor la însărcinările primite dela comitet, de pregătirea raţiociniului şi a proiectului de buget, menite a fi prezentate adunării generale, poartă una din cheile cassei şi este referentul ordinar în afacerile financiare.

Toate poziţiunile percepţiunilor şi erogaţiunilor cassei trebue să fie justificate prin documente de cassă. Cauţiunea prevăzută în §. 18 din statute se fixează la cifra remuneraţiunei cassarului şi se depune la întrarea lui în oficiu, în efecte publice sau în libel de depuneri. Valoarea cuponului expirat resp. interesele capitalului depus drept cauţiune le ridică cassarul şi sub durata serviciului».

Acest § a trecut apoi în statutele modificate în anul 1897 §. 30 cu o mică modificare.

Comitetul aduce la cunoştinţă adunării generale din 1893 ţinută în Năsăud:

a) «Cu privire la hotărîrea adunării generale din 1892 de a prezentà comitetul o propunere motivată pentru contopirea fondurilor mai mici şi fără destinaţiune specială în fondul general, acesta a însărcinat pe funcţionarii săi de cassă, ca după studiarea naturii de drept a fondurilor din chestiune, să înainteze un proiect de propunere în cauză.

Fiind această lucrare împreunată cu multe greutăţi, comitetul în vederea responsabilităţii sale şi-a rezervat a propune numai adunării generale viitoare un proiect pentru contopirea fondurilor din chestiune.

b) Referitor la deciziunea aceleeaş adunări generale de a întroduce un sistem de contabilitate modernă, comitetul a dispus „ca cu începere din 1 Ianuarie crt. să intre în vigoare un nou sistem de contabilitate pentru jurnalele speciale şi jurnalul general al cassei şi e de convingere că formularul actual prin simplicitatea şi claritatea sa va asigurà evidenţa şi va uşurà scontrarea cassei.»

Adunarea generală din anul acesta a ales cassier pe dl Leontin Simonescu.

Adunarea generală ţinută în 1894 la Sebeşul săsesc decide sub *1894* Nr. 10:

c) fondurile mai mici, şi anume: fundaţiunea anonimă Braşov, cea Conţiuană, apoi cea Tofăleană şi fundaţiunea Ţiţie, cari n'au destinaţiuni speciale, conform propunerii comitetului, să se îngremieze fondului general, iar depozitul Hangea să se dea reuniunii meseriaşilor din Braşov;

d) că la cassă să se poarte o carte specială pentru toţi membri Asociaţiunii, şi această carte, pe cât e cu putinţă, să se complecteze şi cu numele membrilor din trecut».

Fundaţiunile amintite s'au şi încorporat cu finea anului 1894 la fondul general, iar depozitul Hangea tot atunci s'a trimes destinaţiunii sale.

In şedinţa comitetului din 14 Noemvrie 1895 se primeşte următorul *1895* proiect de concluz cu privire la încassarea taxelor de membri şi la sporirea numărului membrilor Asociaţiunii:

1. Incassarea taxelor anuale dela membri ordinari este datorinţa biroului central şi în special a cassarului.

Despărţămintele sunt în drept a primì taxe anuale dela membri ordinari, au însă să le administreze la cassa centrală până cel mult la finea lui Octomvrie a fiecărui an.

2. Datorinţele cassarului sunt:

a) a provocà la începutul lui Octomvrie toate despărţămintele să administreze la cassă în decurs de 30 zile taxele încassate dela membri ordinari;

b) a îngrijì ca în numărul din Noemvrie al „Transilvaniei", restanţierii să fie provocaţi în general a-şi achità taxele;

c) a prezentà în şedinţa ordinară a comitetului din luna Decemvrie lista restanţierilor şi a-i provocà apoi după 15, însă înainte de 25 Decemvrie, la solvire prin mandat poştal;

d) a prezentà în prima şedinţă a comitetului din fiecare an lista acelor membri, cari nu au solvit taxele pe anul premergător.

3. Comitetul în prima sa şedinţă din fiecare an dispune ştergerea restanţierilor din lista membrilor, cari nu şi-au achitat taxele pe anul expirat, şi sistează trimiterea „Transilvaniei" la adresa lor.

4. Cât pentru restanţele de până acum se dispune:

a) Biroul are să provoace în decurs de 8 zile toate depărţămintele, să administreze la cassa centrală taxele încassate şi eventual şi restanţele ce se vor încassà acum dela membri ordinari, negreşit până la 1 Decemvrie n. a. c.;

b) la începutul lui Decemvrie a. c. cassarul are să provoace la solvire prin poştă, cu cercular tipărit pe toţi restanţierii, alăturând asignaţii poştale;

c) la adresa celor ce nu vor solvì până la 20 Decemvrie a. c., sunt a se trimete recuiremente poştale despre restanţele anilor 1894/95.

5. La recuiremente (mandate) postale sunt a se socotì întotdeauna şi spese de încassare în suma de 20 cr., afară de taxa de 5 fl.

6. Pentru înlesnirea trimeterii banilor la cassă şi pentru cruţarea portului poştal, să se deschidă pentru Asociaţiune un check-conto la cassa de păstrare poştală.

Cu numărul 1 al „Transilvaniei" să se trimită tuturor membrilor ordinari şi abonaţilor foii un bilet de solvire despre taxa anuală, iar despărţămintele să primească caete de asemenea bilete spre folosire.

7. Ce priveşte în fine concluzul adunării generale de a nizuì pentru înmulţirea membrilor, comisiunea propune, ca în Nr. 1 ex 1896 al „Transilvaniei" biroul să facă un călduros apel la inteligenţa română, şi acest număr să se trimită tuturor fruntaşilor români din ţară, cum sunt protopopi, advocaţi, profesori, proprietari şi în special episcopatelor şi băncilor.

8. Despre cele dispuse în punctul 1—6 membri Asociaţiunii să fie avizaţi prin un circular acomodat în numărul proxim al „Transilvaniei". (Transilvania 1895, pag. 434—5).

Aceste deciziuni însă nu s'au putut executà, parte din cauză că înmulţindu-se afacerile cassei funcţionarului încredinţat cu executarea ii lipseà timpul necesar, parte din motiv că nu s'a adus la cunoştinţă organelor, dela cari se aşteptà executarea.

In şedinţa comitetului din 28 Septemvrie 1896 se decide unanim *1896* cumpărarea caselor din nemijlocita vecinătate a Asociaţiunii de sub Nr. 6 cu preţul de fl. 22,000, care deciziune se execută în şedinţa extraordinară din 1 Octomvrie.

Socotelile Asociaţiunei pe anul 1896 sunt încheiate precum spune raportul comitetului către adunarea generală cu un scăzământ de fl. 15,117·72, care se motivează prin cumpărarea intravilanului din vecinătatea edificiului Asociaţiunei. Dar nici motivarea, nici scăzământul nu sunt exacte.

Suma investită în intravilan de fl 22000 figurează la inventar ca preţ de cumpărare, şi prin urmare nu poate aveà nici o influenţă asupra inventariului.

S'a făcut însă o greşală în socoteli, anume la Fundaţiunea Filepp, s'a trecut în inventar un sald de fl 1450·— în loc de fl 14,500·— de unde rezultă o reducere de fl 13050·— a averei totale. Astfel în realitate reducerea averii Asociaţiunei, în 1896 a fost numai de fl 2068 (15118— 13050), care scădere a provenit din subvenţia dată şcoalei civile de fete de K 836·— peste preliminar, şi din spesele neprevăzute mai mari.

Adunarea generală din 28 August 1897 ţinută la Mediaş decide ri- *1897* dicarea unei Case naţionale pe partea de către parc a intravilanului Asociaţiunei din Strada Şaguna Nr. 6 şi înfiinţarea unui internat de băieţi căruia erà pusă bază prin donaţiunea de fl 20,000·— a institutului «Albina» din Sibiiu, din incidentul jubileului de 25 ani ai existenţei sale.

Sumele necesare pentru acoperirea cheltuelilor înfiinţării Casei naţionale şi a internatului de băieţi din Sibiiu se vor acoperì:

a) din venitul unei loterii,

b) din colecte şi donaţiuni.

In special pentru Casa naţională se vor folosì, contribuirile fundatorilor, adecă ale acelor persoane şi corporaţiuni, cari vor donà pentru trebuinţele acestui aşezământ cel puţin fl 1000, şi al căror nume în semn de recunoştinţă se va eternizà în marmor în interiorul Casei naţionale (Transilvania 1900, pag. 239).

Aranjarea Loteriei proiectată în adunarea generală din 1897 de comitet s'a decis de comitet în 2 Noemvrie 1899 conform concesiunii ministeriale, prin emiterea de 100,000 locuri à 1·— K. Tragerea la sorţi s'a făcut în 20 Octomvrie 1900 şi a dat un profit net de K 21,159.

Adunarea generală din 1901 decide „ca din valoarea realităţilor *1901* arătată în inventar, în fiecare an să se amortizeze un procent, şi că atât în raţiociniu, cât şi în inventar să se noteze întreagă numirea fondurilor (Transilvania pag. 172/1901).

1902 In 1 Martie 1902 dl Leontin Simonescu renunţă la postul de cassier şi în locul seu comitetul alege pe dl Ioan Vatăşan, funcţionar de bancă în Sibiiu.

In 21 Iulie 1903 s'a dat în lucrare zidirea casei de chirie arhitectului G. Maetz pe lângă un preliminar de K 97801·— iar în 15 Septemvrie acelaş an s'a încredinţat aceluiaş arhitect şi zidirea muzeului cu preţul de K 145,176·—, fără calorifere, cari erau preliminate în K 9613·—.

Casa de chirie figurează în bilanţul anului 1910 cu K 153,000·—, din care K 44,000·— sunt preţul locului.

Palatul Muzeului cu mobiliarul, bina şi celalalt aranjament figurează cu K 190,000·—, iar fondul Muzeului cu K 145,544·—.

Pentru augmentarea acestui fond au contribuit dnii Alexandru şi Zeno Mocsony cu . . . . . K 24,000·—
societatea fondului de teatru român. . . . . „ 6,000·—
17 membri fundatori. . . . . „ 34,400·—
10 institute financiare . . . . . „ 20,050·—
restul a intrat din colecte, donaţiuni mai mici şi răscumpărări de felicitări la anul nou şi ziua onomastică.

Pentru a împedecà după posibilitate repeţirea de neregularităţi în administraţiunea averii Asociaţiunii, comitetul în şedinţa dto 11 Dec. 1902 întroduce un nou *regulament de cassă* prezentat de secretar şi-l pune în aplicare cu 1 Ianuarie 1903. Dela acest dat s'a întrodus la Asociaţiune un sistem de contabilitate duplă după toate regulele comerciale în consonanţă cu Regulamentul de cassă. In şedinţele comitetului din 5 şi 9 Februarie 1903 s'a stabilit un normativ pentru administrarea fundaţiunilor şi fondurilor Asociaţiunii în conformitate cu dispoziţiunile fundatorilor şi cu noul sistem de contabilitate.

Atât Regulamentul de cassă cât şi Normativul au fost aprobate cu mici modificări de adunarea generală din acel an.

Dispoziţiunile esenţiale ale Regulamentului de cassă se cuprind în următorii §§:

§. 1. Averea Asociaţiunii, încât consistă din bani şi valori, cu începere dela 1 Ianuarie 1903 se păstrează şi administrează la institutul de credit şi de economii „Albina" în Sibiiu, şi anume: numărarul ca depozit în cont-curent, iar efectele ca depozit liber.

§. 2. Saldul cassei din 31 Decemvrie 1902, precum şi toate plăţile, asignaţiunile, taxele, chiriile şi orice alte venituri ce vor întrà după această dată la cassa Asociaţiunii în bani gata, cassarul le va predà întotdeauna în timp de cel mult 24 ore la cassa institutului „Albina", care va confirmà primirea în Jurnalul de control.

Sumele întrate se vor administrà la „Albina" fără detragere. Timbre, porti şi alte taxe ce vor fi de plătit la primirea banilor, se vor achità din spesele de cancelarie.

§. 3. Libelele de depozit ce le are Asociaţiunea sau le va primì ulterior, se vor achità şi contravaloarea lor se va depune la institutul „Albina“ conform §-lui 2.

Excepţiune fac libelele de depozit despre sumele cari în sensul dispoziţiunilor proprietarilor originali ori ale Comitetului central sunt a se administrà mai departe ca depozite la institutele unde au fost depuse, precum şi libelele de depozit despre sume cari nu au intrat încă în mod definitiv în proprietatea sau administrarea Asociaţiunii.

§. 4. Institutul „Albina“ va deschide Asociaţiunii un cont curent, în care se vor trece toate sumele primite conform §§-lor 2 şi 3 în contul Asociaţiunii, precum şi plăţile ce le va face în contul ei în sensul dispoziţiunilor §-lui 5.

Pentru asignarea plăţilor ce vor fi de făcut, institutul „Albina“ va liberà Asociaţiunii caiete de cecuri.

§. 5. Orice plată în contul Asociaţiunii sau al fondurilor administrate de ea, se va face prin institutul „Albina“ contra cecurilor liberate de Asociaţiune şi subscrise de prezident şi cassar.

Toate cecurile liberate se vor trece în Jurnalul de control.

§. 9. Vânzări şi cumpărări de efecte se vor puteà face numai după aprobarea comitetului central.

În cazuri excepţionale, când realizarea unei vânzări sau cumpărări de efecte ar fi indicată prin conjuncturi încă înainte de ce s'ar puteà întrunì comitetul central, ea se va puteà face numai după autorizarea prezidentului, care va aveà să raporteze despre dispoziţiunile luate, în proxima şedinţă a comitetului central.

Despre toate schimbările ce s'au făcut în decursul anului în stocul efectelor, prin cumpărări, donaţiuni, vânzări sau trageri la sorţi, etc., cassarul va da seamă în raportul său anual către adunarea generală.

§. 10. Interesele după efecte le va încassà „Albina“ la scadenţa cupoanelor şi le va trece în contul curent, inscriindu-le totodată şi în Jurnalul de control al Asociaţiunii, la proxima prezentare a acestuia, care se va întâmplà cel puţin odată pe lună.

Aceeaş procedură se va observà şi în cazurile excepţionale, când „Albina“ ar primì bani în contul Asociaţiunii în mod direct şi fără intervenţiunea cassarului Asociaţiunii, precum şi la încheiările semestrale, când contul Asociaţiunii se va creditâ cu interesele după bonul ei din cont curent.

§. 14. Din 6 în 6 luni „Albina“ va da Asociaţiunii un extras al contului curent, care se va compară cu reg. Cassa şi cu Jurnalul de control, ca în caz de diferenţă, aceste să se poată clarificà şi apoi registrele să se aducă în consonanţă.

Aceste dispoziţiuni dovedindu-se practice în cursul timpului, sunt şi azi în vigoare.

Despre normativul pentru administrarea fondurilor şi fundaţiunilor vom arătà dispoziţiunile esenţiale la capitolul în care vom tractà despre acestea.

Aruncând o privire asupra contabilităţii purtată despre averea Asociaţiunei în cursul celor 50 ani putem constatà, că contabilitatea simplă dela început — sistem american — nu este inferioară — modelului întrodus ia 1886, nici celui din 1893, bazându-se pe contabilitatea simplă.

Cel mai mare desavantaj al tuturor acestor 3 sisteme este, că după ele nu se poate constatà cu înlesnire venitul şi cheltuielile anuale, nefiind separat trecute poziţiile de inventar, cum sunt cumpărări sau vânzări de efecte, încassări de efecte sortate etc. de poziţiile cari formează venituri sau spese.

Abià în 1902 s'a întrodus o contabilitate comercială cu conturi cari stau în strânsă legătură unele cu altele şi formează o continuitate, care arată an de an veniturile şi chieltuelile totale şi fac mai uşoară controla pentru un pricepător.

Încheind cu acestea rezumatul din vieaţa economică de o jumătate de secol a Asociaţiunii las să urmeze un tablou în care să se oglindeze progresul financiar realizat de Asociaţiune an de an cu indicarea specială la venituri a taxelor de membri încassate, la chieltueli a salarelor şi stipendiilor plătite şi averea totală a Asociaţiunei (incluzive fonduri şi fundaţiuni), precum un tablou despre numărul membrilor Asociaţiunei, afară de membrii onorari şi ai secţiunilor cari nu sunt indicaţi totdeauna în rapoarte.

MEMBRII ASOCIAȚIUNII.

Anul	*Fundatori*	*Pe vieață*	*Ordinari*	*Total*
1861/2	17	19	709	745
1862/3	26	21	421	468
1863/4	26	24	357	407
1864/5	27	24	234	285
1865/6	27	26	140	193
1866/7	28	27	202	257
1867/8	36	29	221	286
1868/9	40	29	217	286
1869/70	47	30	369	446
1870/71	69	58	223	350
1871/2	74	68	331	473
1872/3	76	72	222	370
1873/4	79	78	138	295
1874/5	79	85	253	417
1875/6	84	92	145	321
1876/7	88	98	199	385
1877/8	91	103	143	337
1878/9	93	111	186	390
1879/80	95	115	154	364
1880/81	96	128	136	360
1881/2	96	130	214	440
1882/3	57	90	354	501
1884	54	98	403	555
1885	75	99	478	652
1886	76	108	582	766
1887	76	112	369	557
1888	60	154	294	508
1889	77	148	294	519
1890	84	156	340	580
1891	92	179	483	754
1892	87	181	343	611
1893	79	175	397	651
1894	73	162	412	647
1895	72	171	668	911
1896	68	181	774	1023
1897	72	180	867	1119
1898	82	191	1199	1472
1899	88	197	1273	1558
1900	83	204	1219	1506
1901	86	212	1237	1535
1902	79	215	1192	1486
1903	83	227	1208	1518
1904	86	233	1226	1545
1905	90	252	1347	1689
1906	95	256	1336	1687
1907	101	263	1319	1683
1908	103	274	1308	1685
1909	112	289	1579	1980

1910 (Vezi raportul special pentru acest an).

AVEREA ASOCIAȚIUNII.

Anul	Taxe de membri	Stipendii premii și ajutoare	Salare, remunerații și spese de birou	Averea la finea anului	Anul	Taxe de membri	Stipendii premii și ajutoare	Salare, remunerații și spese de birou	Averea la finea anului
	fl.	fl.	fl.	fl.		fl.	fl.	fl.	fl.
1861/2	12240	600	35	10980	Transp.	78512	38567	19361	— —
1862/3	8703	1682	200	17924	1881/2	2013	1448	1490	80669
1863/4	2600	1920	200	21083	1882/3	4176	1774	1954	100169
1864/5	2879	1920	200	22644	1884	2382	2100	1470	109575
1865/6	1384	960	200	24309	1885	3265	905	1070	114319
1866/7	2427	1480	200	28036	1886	3221	810	1190	123919
1867/8	2260	2010	200	29978	1887	3230	560	1645	122658
1868/9	2988	2165	400	40260	1888	4812	413	1499	127334
1869/70	4441	1543	700	43786	1889	3126	835	1447	132539
1870/1	9876	1680	1677	52260	1890	4218	1095	1527	179189
1871/2	4996	2600	1677	57078	1891	3969	1783	1390	185914
1872/3	2432	3255	1724	56673	1892	2777	3440	1518	184347
1873/4	4505	2710	1603	59286	1893	3628	3755	1938	193499
1874/5	2578	1612	1484	61814	1894	4150	3758	1688	199383
1875/6	2903	2123	1500	64107	1895	5011	2714	1836	217311
1876/7	2815	1895	1510	68524	1896	5811	2976	1776	215243
1877/8	1947	2250	1600	70725	1897	4204	3379	1950	222253
1878/9	2590	2010	1490	73933	1898	7638	3962	2361	232810
1879/80	1140	2642	1223	75699	1899	8235	2199	3464	251338
1880/1	2808	1510	1538	79562	fl.	154378	76473	50574	251338
Transp.	78512	38567	19361	— —	Cor.	308756	152946	101148	502676

Anul	Taxe de membri	Stipendii etc. subvențiune școalei	Salare	Averea totală
	Cor.	Cor.	Cor.	Cor.
Transport	308756	152946	101148	— —
1900	15630	11244 *)	6691	493900
1901	16598	4347	6960	542303
1902	12088	4622	6713	579213
1903	16434	2495	7334	676314
1904	16683	4510	8522	697193
1905	19793	5020	14362	715821
1906	15897	4590	13462	824812
1907	20597	7236	15439	839484
1908	15250	7212	15252	879181
1909	20016	8634	15371	891713
1910	24848	8360	16446	922985
	502590	221216	227700	

*) Din cari școalei Cor. 7374·—.

Școala civilă de fete cu internat a Asociațiunii.

Istoricul înfiinţării şi desvoltării în cei dintâi 25 de ani

de

Dr. Vasile Bologa.

Desfiinţarea iobăgiei la 1848—49 a găsit poporul român nepregătit şi neorientat în multe privinţe. Nepregătit îndeosebi pe terenul învăţământului public, ceeace n'a fost decât o firească urmare a încătuşerii de secole. Şi dacă înainte de 1848 erau totuşi în sânul poporului român *două gimnazii* complete pentru instrucţia superioară de băieţi, în Blaj şi Beinş, apoi pentru instrucţia superioară a fetiţelor române lipsiau cu desăvârşire institutele naţionale corăspunzătoare.

Cu toate acestea în vremea libertăţii, ce a urmat după ştergerea iobăgiei, conducătorii poporului român au trebuit să vadă mai întâi de trebuinţele lui cele mai arzătoare. Aşa a răsărit dintr'un entuziasm sacru la 1852 gimnaziul mare român din Braşov cu şcoala reală şi comercială superioară; apoi la 1862 gimnaziul inferior din Brad şi la 1863 gimnaziul complet fundaţional din Năsăud, afară de seminarele teologice şi preparandiile confesionale române de pe lângă episcopiile şi arhiepiscopiile române din Transilvania şi Ungaria.

Aceste institute superioare de învăţământ, pe lângă stipendiile acordate pentru studii universitare, ne-au dat în scurtă vreme un număr considerabil de bărbaţi intelectuali. Dar cu cât creşteà numărul acestor bărbaţi, cu atât mai intensiv se simţià şi lipsa *culturii naţionale a femeii române,* deoarece pe atunci fetiţele române nu se puteau împărtăşi de o instrucţie superioară decât în institute străine, iar în institute străine, e îndeobşte cunoscut, că nu se poate agonisì cultură şi educaţie naţională potrivită firii şi geniului nostru străbun.

Acest neajuns l-a simţit îndată cea dintâi generaţie a clasei noastre intelectuale după războiul civil din 1848—49, în a cărui patriotică atmosferă îşi făcuse educaţia naţională. Şi în adunarea generală a Asociaţiunii din Sighişoara, la 3—5 August 1879, s'a ivit pentru întâia-dată idea: «*ca comitetul (Asociaţiunii) să se îngrijească de înfiinţarea unui institut pentru creşterea fetiţelor române*»,[1] prezentată ca propunere concretă de fericitul advocat şi referent şcolar în Sibiiu *Anania Trombiţaş.*

[1] „Analele Asociaţiunii", an. 1880, pag. 79.

Directorii Asociațiunii.

Dar propunătorul făceà parte din *opoziţia* ce se formase în sânul Asociaţiunii la adunarea generală din 1879 şi 1880, care făceà observări conducerii: «că Asociaţiunea în timp de 19 ani *n'a făcut direct* mai nimic pentru literatura română şi cultura poporului român»[1] şi cereà: «ca activitatea Asociaţiunii noastre pentru înaintarea culturii poporului român să fie deaci înainte îndreptată nemijlocit asupra massei»[2] poporului român.

Sub presiunea acestei opoziţii adunarea generală dela Sighişoara din 1879 a şi decis: «*a dà activităţii Asociaţiunii o direcţiune mai practică*».[3]

Venind propunerea pentru înfiinţarea şcoalei de fete din cercurile opoziţiei, n'a fost întâmpinată cu însufleţire şi a rămas deocamdată înregistrată la «protocol».

Istoricul *George Barițiu* însă, pe atunci secretar I al Asociaţiunii, deşi purtase energică polemie cu opoziţia amintită,[4] a ştiut totuşi să apreţieze importanţa ideii ca să înfiinţeze Asociaţiunea o şcoală superioară de fete şi a devenit cel mai înfocat apostol al acestei idei. Şi iată cum pregătià el spiritele pentru realizarea ei în ziarul «*Observatoriulu*»[5] şi în «*Analele Asociaţiunii*» din 1880 (pag. 79) sub titlul «*Şcoale superioare de fete*»:

«Bărbaţi Români! Să învăţăm din erorile, ca şi din exemplele bune ale altora. Să ne mărturisim şi noi păcatul. Prea suntem egoişti oricând e vorba de educaţiune şi învăţătură mai multă pentru ficele noastre»....

Dar: «Nu noi vom fi aceia, cari să cerem cumva înmulţirea femeilor «*filosoafe*», numite la Englezi şi Germani *Blaustrumpf*, care sară bucatele de câte două şi trei ori... Pretindem însă cu toată perseveranţa, ca să ne creştem femei, care să fie cum zice poporul, şi de rugă şi de fugă, şi de mamă şi de damă, să se învârtă cu cheile de brâu în bucătărie şi cămară, ca şi în saloane împrejur de oaspeţi; să ştie comandà în sfera activităţii lor femeieşti şi să poată apreţià vocaţiunea bărbaţilor trecuţi prin cursuri şcolastice de câte 10—16 ani, ajunşi în poziţiuni sociale, în cari cea mai înfricoşată pedeapsă ce i-s'ar puteà dictà pentru toate păcatele tinereţelor sale, ar fi ca să tragă după sine câte o consoartă, care să steà ca o mută tocmai în societăţile cele mai alese, în care este chemat a funcţionà sau a-se prezentà bărbatu-său; căci apoi în cazuri de acestea să nu ne mirăm, dacă unii tineri îşi caută soţii din alte naţiuni, precum nu avem drept să ne mirăm, dacă ficele noastre trămură de frica unor peţitori trecuţi prin şcoale, dară bădărani şi brutali în purtările lor.... Să nu ne mai ocupăm numai ca diletanţi de creşterea femeilor noastre, *ca să nu plătim odată cu vieaţa noastră naţională egoismul nostru*».[6] etc....

---

[1] „Telegraful Român", Nr. 101—1880.
[2] „Telegraful Român" Nrii 64—67—1880.
[3] „Telegraful Român", Nr. 102 - 1880.
[4] „Observatoriulu" din Iulie şi August, 1880.
[5] „Observatoriulu" Nr. 18—1880.
[6] „Analele Asoc.", an. 1880, pag. 126—127.

Cuvinte de înţeles adânc din rostul înţeleptului nostru istoric.

Şi cu toate acestea în adunarea generală a Asociaţiunii din 1880, ţinută în Turda, nici măcar amintire nu s'a mai făcut de propunerea din 1879, de a-se înfiinţă un *«institut pentru creşterea fetiţelor române»*.

Dar a urmat anul 1881, un an bogat în fapte istorice, menite a mişcà sufletul poporului român pentru o îndoită râvnă în năzuinţele sale culturale şi economice. Amintim unele din acestea.

In 12—14 Mai 1881 s'a ţinut în Sibiiu cea dintâi *«Conferenţă generală a reprezentanţilor tuturor alegătorilor români din ţările de sub Coroana Ungariei»*, în care s'au înscris drepturile poporului român cu litere de aur în Cartea neamului, pentru care inima lui pururea va bate.

Indată după această conferenţă însufleţită, anume în 10/22 Mai 1881 dupăce cu două luni mai înainte, la 14/26 Martie, se proclamase Regatul României, s'a incoronat primul Rege al României, înţeleptul şi viteazul *Carol I* cu coroana de oţel făurită din tunurile luate dela Turci în războiul glorios dela Plevna. Acest eveniment epocal în vieaţa regatului român, n'a privit decât indirect pe poporul român din ţările de sub Coroana Ungariei. Dar întrucât a influinţat şi a ridicat încrederea şi mândria în fiecare piept de Român, nu se poate spune în cuvinte.

S'a ţinut apoi în Sibiiu, tot în 1881 la 15/27 August, o strălucită *expoziţie agricolă şi de industrie de casă*, la a cărei cercetare s'a perondat lamura poporului român de pretutindenea.

Aranjarea acestei expoziţii o iniţiase cu un an mai înainte «Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român». Dar regimul deatunci a interzis Asociaţiunii acest drept prin rescriptul din 26 Iunie 1881, Nr. 28,784, sub cuvânt că nu este îndreptăţită după statutele sale să aranjeze expoziţiuni.

In urma acesteia intelectualii români din Sibiiu, au luat asupra lor ca particulari «continuarea lucrărilor pentru expoziţiunea română»,[1] iniţiată de Asociaţiune. Au ales din sânul lor 15 membrii drept *Comitet central de expoziţiune*, care constituindu-se în 5 Iulie 1881, şi-a ales prezident pe d-l *Partenie Cosma*, directorul «Albinei», secretar pe d-l *Eugen Brote*, astăzi publicist în Bucureşti şi cassar pe fericitul *Romul Petric*.

Şi s'a lucrat cu sfântă însufleţire, în adevăr: dela Vlădică până la opincă, încât în 27 August 1881 s'a putut deschide cea mai strălucită expoziţie românească agricolă şi de industrie de casă, ce s'a văzut vreodată în sânul poporului român din Ungaria.

Arhiepiscopul şi Mitropolitul deatunci, fericitul *Miron Romanul*, deşi regimul interzise caracterul oficial al expoziţiei, a pus la dispoziţia comitetului de aranjare rezidenţa sa de vară cu grădinile de lângă ea,

[1] „Observatoriulu", Nr. 53—1881.

unde s'a aranjat şi s'a ţinut impunătoarea expoziţie. Iar exemplul Arhipăstorului a electrizat inimile şi curgeau ca ploaia obiectele preţioase pentru expoziţie.

Indeosebi femeia română a dovedit la această expoziţie ce factor însemnat cultural este ea în sânul poporului român. Iată cum o apreţiă prezidentul expoziţiei în cuvântul său de deschidere:

«Talentul, gustul estetic, diligenţa şi ingeniozitatea femeii române se manifestă în expoziţiunea noastră într'un mod admirabil».

«Industria de casă a ţărancei române ar face onoare oricărei naţiuni civilizate.»[1]

Iar ziaristica română, dimpreună cu cea străină, n'aveà decât cuvinte de admiraţie pentru talentul, hărnicia şi abilitatea femeii române. Din 6000 de obiecte ale expoziţiei, peste 3000 au fost productul ţărancei române din pitoreasca-i industrie de casă.

Despre ţesăturile ţărancei române, iată ce ziceà o damă cultă franceză:

«De unde au luat femeile române atâtea modele necunoscute până acum societăţii civilizate? La şcoale nu le-a dus nimeni... la jurnale de modă nu le auzise nici de nume. De unde? Dela mamă, soră, mătuşe, mamă bună şi aşa mai departe, pe sute de generaţiuni înapoi, pănăce ajungi în ruinele dela Pompei şi Herculanum şi în cabinetele de anticităţi etrusce, eline, romane, încă şi persiane. Să ne mai arătaţi un alt popor din această monarhie, în ale cărui costume să se fi conservat gustul civilizaţiunii antice de trei mii de ani!»[2]

La această expoziţie erà, între cei dintâi exponenţi, şi *Şcoala de fete dela Azilul Elena Doamna* din Bucureşti, cu număroase obiecte din industria de casă a femeii române. Apreţiatorii expoziţiei au găsit, fără excepţie, neîntrecute, ba sublime aceste obiecte, care ocupaseră o secţie întreagă a expoziţiei, fiind trimise anume la faţa locului două profesoare pentru aranjarea şi supravegherea lor.

Obştea erà încântată de iscusinţa şi măestria ce se vedeau în aceste lucrări. Iar expoziţia română din 1881 n'a bătut decât o *singură medalie de aur* pentru premii, şi aceea a acordat-o unanim *Şcoalei de fete dela Azilul Elena Doamna din Bucureşti.*

Acest moment a fost de adâncă învăţătură pentru noi Ardelenii, Ungurenii, etc... Pentrucă nu ştiu dacă s'a scos vre-o altă învăţătură din expoziţia dela 1881, aceea însă o ştiu cu deplină siguranţă, că *hărnicia femeii române şi exemplul Şcoalei de fete dela Azilul Elena Doamna* ne-a lămurit pe deplin idea înfiinţării unei şcoale superioare de fete pentru împreju-

[1] „Telegraful Român", Nr. 96—1881.

[2] „Observatoriulu", Nr. 71—1881, pag. 286.

rările noastre de dincoace. Şi din acea clipă, cei chemaţi nici c'au mai scăpat din vedere idea, până la realizarea ei în condiţiile posibile la noi.

La serbările expoziţiei venise şi conducătorul Azilului Elena Doamna din Bucureşti: marele filantrop francez, generalul *Davila*, ca oaspele rezidenţei mitropolitane din Sibiiu. Acest bărbat, în zelul său de a sprijini orice acţiune culturală-umanitară, s'a angajat încă dela acest prilej, la stăruinţele Dnei *Maria Cosma*, prezidenta Reuniunii femeilor române, să ne trimită pe cea dintâi profesoară de limba română dela Azilul Elena Doamna. Astfel să se adeverească şi aici cuvintele istoricului *Bonfinius* (1427—1502), că *Românii ţin mai mult la limba lor, decât la vieaţă.*

Pecând obştea noastră românească erà pătrunsă de acest sentiment, *Reuniunea femeilor române* din Sibiiu, înfiinţată abia la 8 Iunie 1881, a lansat în 2 Noemvrie 1881 cel dintâi apel către publicul român: «de a adunà un fond pentru înfiinţarea în Sibiiu a unui institut român de creştere pentru fete, împreunat cu internat şi întocmit aşa, ca să poată corăspunde tuturor intereselor de educaţiune ale femeilor române chiar şi din locuri mai îndepărtate.»[1]

Apelul erà subscris de prezidenta Reuniunii: *Maria Cosma*, şi astăzi prezidentă, şi de secretarul Reuniunii: *Visarion Roman*, fericitul întemeetor şi director al institutului de credit şi de economii «Albina». Şi e remarcabil, că pe întemeetorul primului institut financiar român din patrie, îl găsim contribuind cu spiritul său prevăzător şi la înfiinţarea celei dintâi şcoale de fetiţe române în Sibiiu.

In acest apel găsim pentru întâiadată exprimată complet idea înfiinţării unei şcoale superioare de fete, dupăcum mai târziu s'a realizat.

In timp de doi ani dela acest apel, pregătirile cele mai indispensabile pentru înfiinţarea unei şcoale primare de fete erau făcute. Reuniunea femeilor române adunase mijloacele trebuincioase cu o râvnă extraordinară. Prin petreceri, prin loterii, prin fel şi fel de mijloace marinimoase, a pus crucer lângă crucer din punga noastră particulară, deoarece pentru promovarea culturii, ajutorul Românului nu e decât în mila Domnului şi în buzunarul propriu.

Dar făcuse seamă de un budget anual circa de 3500 cor. şi cu acest început a închiriat localul trebuincios, provăzându-l cu mobile şi recvizite corăspunzătoare. A angajat apoi pe cel dintâi corp profesoral, anume: d-şoara *Eleonora Tănăsescu*, dela Azilul Elena Doamna din Bucureşti, *Dr. D. P. Barcianu* şi *Dr. I. Crişan*, profesori seminariali în Sibiiu şi *Mateiu Voileanu*, absolvent al facultăţii de drept şi practicant în cancelaria consistorului arhidiecezan din Sibiiu.

Săvârşite aceste lucrări, s'a deschis şcoala în 20 Octomvrie v. 1883, prin o însufleţită serbare inaugurală, împreunată cu sfinţirea apei. De faţă

[1] „Observatoriulu", Nr. 85—1881.

au fost la acest act toţi binevoitorii cauzei, în frunte cu patronul Reuniunii fericitul Arhiepiscop şi Mitropolit *Miron Romanul.*

In numele Reuniunii a ţinut discurs de inaugurare: dna *Alexandrina Mateiu,* soţie de comerciant din Sibiiu, ca delegat al comitetului Reuniunii. Avântul acestui discurs ne obligă a-l reproduce în întregime ca o vecinică mărturie despre inspiraţia femeii române, când e vorbă despre educaţia ficei sale.

Iată-l:

«Am început cu Dumnezeu! Scopul pe care Reuniunea femeilor române din Sibiiu şi l-a pus, a reuşit.

«O idee umană ne-a condus până acî, şi un act divin ni s'a părut la loc, acum, când cerul încoronează cu realizare scopul nostru mult dorit.»

«Mie mi s'a dat frumoasa misiune a vorbì în numele comitetului în ziua aceasta binecuvântată, şi a predà frecventării noua noastră şcoală.»

«Dumnezeu singur ştie ce se petrece azi în sufletul meu şi cuvintele mele, cuvintele unei femei, nu pot dà destulă expresiune simţemintelor mele. Dar sunteţi Români cu toţii şi uşor veţi pricepe ce simţiri înăbuşesc acum inima mea: o inimă de mamă, o inimă de femee, o inimă românească!»

«Nu prea suntem făcute noi Românele pentru vorbe multe, dar facem în fapte aceea, la ce inima ne îndeamnă: aceasta sinceră inimă, după a cărei şoapte suntem totdeauna fice bune ale naţiunii noastre.»

«Şi avem mult simţ de dreptate noi Românele, şi am văzut lipsa mare de o şcoală bună şi de o creştere naţională a fetelor noastre, şi nu am pregetat de a ni-o zice — fără de sfială — deşì suntem desavuate de către scriitorii noştri, pentrucă facem, ah! prea de multeori! de ruşine zisa poetului, după care ar fi să fie «dulce şi frumoasă limba ce-o vorbim....»

«S'a aflat între noi o femee, al cărei nume va fi onorific nepoţilor şi strănepoţilor noştri: d-na *Maria Cosma.* D-ei ne-a pus în prospect mai întâiaoară modul, în care să putem ameliorà această regretabilă stare: o şcoală de fetiţe, în care fiitoarele mame române să înveţe mai întâi de toate limba maternă, un ce foarte just şi foarte necesar.»

«Doamna Cosma ne-a oblit calea ce aveam să o mergem şi noi nu am stat în loc, am vorbit şi am scris, am dansat şi am umblat, până ce iată-ne sosite acî la staţiunea cea dintâi, de unde putem gândì mulţămite la paşii ce i-am făcut.»

«Am trecut, cu preotul în frunte, peste pragul acestor odăi, cu buna speranţă în Dumnezeu şi în sprijinul connaţionalilor noştri. Sosite odată acî, nu ne mai uităm nici în dreapta, nici în stânga, nici la Nemţi, nici la Francezi, şi lăsăm cu încredere şi cu bună speranţă educaţiunea copiilor noştri în mâna unui corp profesoral românesc».

«El şi noi trăim într'un secol binecuvântat pentru soartea femeiască, şi el va cunoaşte foarte bine modul, în care să satisfacă totdeodată şi dorinţei noastre naţionale şi recerinţelor timpului nostru, timp, care a deschis cu mâna liberătoare coliviile activităţii femeieşti, cari tot colivii rămâneau, deşì erau adeseori de aur».

«Româna adevărată îşi va ţineà de sfântă datorie creşterea naţională a fetiţelor ei; ca ele să devină mame şi soţii bune, ceeace numai după creştere potrivită pot fi în mod nobil şi recerut».

«Femeia generaţiunii noastre să devie femeie în sensul curat al cuvântului: o fiinţă omenească în clasa omenească, o desfătare poate, dar nu o jucărie, o fiinţă modestă dar gânditoare, o femeie supusă poate, dar nici decât o sclavă».

«Aceasta o ştim noi toţi, cari ne-am dat vreodată puţină osteneală a reflectà serios la soartea sexului femeiesc şi, aceasta o ştiţi d-voastră, domnilor profesori ai tinerei noastre şcoli.»

«Şi acum, domnişoară învăţătoare, copii şi profesori, rămâneţi cu Dumnezeu. Ce este bun şi sublim în inimă şi în lume cu voi aici să fie! Ajutorul însemnat al «*Asociaţiunii transilvane*» şi sprijinul publicului nostru ne-au prefăcut în realitate încântătoarea idee, pentru care lucrăm de trei ani încoace. Ajunse acì, Reuniunea noastră mulţămeşte cu adâncă mişcare d-voastră tuturor, cari aţi binevoit a distinge cu preţuita d-voastră prezenţă mica festivitate a inaugurării şcoalei noastre, şi apoi tuturor acelora, cari ne-au ajutat, şi Vă predă d-voastră, dlor învăţători, cu mii şi mii de binecuvântări şcoala aceasta.»

«Ascultaţi, dragi copiliţe, de profesoara şi de profesorii voştri. Ei sunt aici în locul părinţilor voştri şi toate ce vă învaţă sunt bune şi mult folositoare. Petreceţi cu plăcere între zidurile acestea, pe care rugăciunile preotului şi aşteptările noastre le-au sfinţit. Şi când le veţi părăsì vre-odată ca fete mari, atunci să vă întoarceţi încă odată de pe pragul uşii şi să binecuvântaţi ceasul în care aţi intrat.»[1]

Impresia clasicului discurs ocazional, ziceà atunci «Telegraful Român», mai bine se va caracterizà prin aceea, dacă vom spune, că cei mai mulţi din cei prezenţi lăcrimau de bucurie la cele văzute şi auzite.

Şi de unde acest efect? Pentrucă, adevărul grăind, o deosebită formă literară nu găsim în aceste cuvinte improvizate. Găsim însă simţirea gingaşă a mamei române, preocupată de creşterea ficelor sale. Găsim sincera ei rezoluţie de a îndrumà creşterea ficelor sale în duhul geniului străbun al neamului, a cărui pavăză întotdeauna a fost mama română. Găsim însfârşit acea concepţie de educaţie a timpului mai nou, pentru care inima femeii şi astăzi şi pururea va bate, de a se ştì soţie în vigoarea destinului ei, ce natura i-a hărăzit, iar nu sclavă ori obiect de insipidă desmierdare.

O îndrumare deci pe secole înainte se desprinde din cuprinsul acestui discurs nemeşteşugit, dar adânc şi sincer, pentru educaţia ficelor române. O sfântă evangelie pentru mamele române cum şi pentru nădejdile de mai bine, pentrucă: «*Sunteţi izbânda neamului, Femei!...*»[2]

Iată acum şi numele celor dintâi eleve ale şcoalei după matricula de atunci, cu adausul numelui oficial de astăzi al localităţilor:

[1] „Telegraful Român", Nr. 123—1883 (f. 492—3).

[2] „*Ideale*", poezie de Maria Cunţan.

Nr. c.	Numele elevei	Clasa	Locul naşterii	Numele oficial de astăzi al localităţii
1	Lucia Cosma	III	Beiuş	Belényes
2	Elvira Făgărăşan	IV	Făgăraş	Fogaras
3	Ana Gall	IV	Abrud	Abrudbánya
4	Aurelia Hensel	III	Sibiiu	Nagyszeben
5	Alexandrina Mateiu (†)	III	„	„
6	Eugenia Mateiu	I	„	„
7	Alexandrina Moga	III	„	„
8	Eugenia Moga	I	„	„
9	Irina Popp	IV	„	„
10	Elena Popescu	III	„	„
11	Aurelia Roman	IV	„	„
12	Letiţia Roşca (†)	II	„	„
13	Eufrosina Stoica	III	Cârţişoara	Kercisora
14	Alexandrina Şandor	IV	Oarda-de-jos	A.-Maros-Váradja
15	Letiţia Şandor	IV	„	„
16	Letiţia Todescu	IV	Bucium-Cerb	Bucsum-Cserb
17	Ana Todescu	IV	„	„
18	Hersilia Toma	III	Sibiiu	Nagyszeben

Trei ani mai târziu cu aceste eleve se începe şi se continuă şi şcoala superioară de fete cu internat a Asociaţiunii. Până a ajunge la acel fapt însă, un şir lung de sbuciumări se desfăşură în sânul Asociaţiunii, despre care dăm un rezumat în cele următoare.

Zidirea şcoalei.

In discursul dela inaugurarea şcoalei primare de fetiţe, găsim discreta destăinuire, că comitetul Asociaţiunii a sprijinit călduros acţiunea femeilor române pentru înfiinţarea acestei şcoale. Nici că se puteà altcum dela o corporaţie cu menire culturală. Dar suntem datori să recunoaştem, că acest îndemn a avut urmări bune. Deoarece după exemplul Reuniunii femeilor române din Sibiiu, au urmat îndată femeile române din alte ţinuturi româneşti, d. p. Abrud, Şimleu, etc. şi au înfiinţat asemenea reuniuni şi şcoli pentru creşterea fetiţelor noastre. Şi binefacerile acestor aşezăminte culturale, nu se pot îndeajuns apreţià.

In acest îndemn al comitetului, erà un *simţ* de mare importanţă practică pentru organizarea învăţământului femeii române. Să se înfiinţeze adecă pentru fetiţele noastre cât mai multe şcoli primare, în diferitele ţinuturi locuite de poporul român, pentru care nu se cer tocmai capitale extraordinare. Iar în centru să înfiinţeze Asociaţiunea o şcoală superioară de fete împreunată cu internat, în care să se poată concentrà şi adăpostì

fetiţele noastre din toate provinciile locuite de poporul român şi, după cele 4 clase primare, să poată continuà învăţământul superior la vatra noastră părintească.

O şcoală superioară însă, la nivelul timpului şi cu internat, reclamă jertfe mari, pentru care nu mai ajung încordările, fie cât de nobile şi marinimoase, ale orăşelului de provincie. Aveà deci dreptate comitetul Asociaţiunii să-şi rezerve sieşi această sarcină mai costisitoare în organizarea învăţământului femeii române, pentru întreg publicul Asociaţiunii.

Suntem datori şi astăzi şi întotdeauna, să ţinem la acest principiu de vieaţă în sânul poporului român şi să amintim cu recunoştinţă numele tuturor acelor bărbaţi cari, ca membrii ai comitetului Asociaţiunii, au fost conduşi de această fericită idee pentru consolidarea poporului român. Iată-i:

Prezident: *Timoteiu Cipariu*, prepozit capitular în Blaj; vice-prezident: *Iacob Bologa*, consilier aulic pensionar în Sibiiu; secretar I: *George Bariţiu*, publicist în Sibiiu; secretar II: *Dr. D. P. Barcianu*, profesor seminarial în Sibiiu; cassar: *Constantin Stezariu*, căpitan ces. şi reg. pensionar în Sibiiu; controlor: *Eugen Brote*, publicist în Sibiiu; arhivar: *N. P. Petrescu*, funcţionar de bancă în Sibiiu.

Membrii în comitet: *Paul Dunca*, consilier guvernial pensionar în Sibiiu; *David Baron Ursu*, colonel ces. şi reg. pensionar în Sibiiu; *Elie Măcelariu*, consilier guvernial pensionar în Sibiiu; *Ioan V. Russu*, protopop gr.-cat. în Sibiiu; *Ioan Popescu*, profesor seminarial în Sibiiu; *Iosif St. Şuluţu*, consilier regesc pensionar în Sibiiu; *Dr. Ilarion Puşcariu*, vicariu arhiepiscopesc în Sibiiu; *Partenie Cosma*, advocat în Sibiiu; *George Bariţiu*, publicist în Sibiiu; *Zacharie Boiu*, asesor consistorial în Sibiiu; *Basiliu P. Harsianu*, advocat în Sibiiu şi *Visarion Roman*, directorul «Albinei» în Sibiiu.

Membrii suplenţi: *Dr. D. P. Barcianu, Const. Stezariu, Eugen Brote, Dr. Demetriu Răcuciu*, adv. în Sibiiu şi *Dumitru Comşa*, profesor seminarial în Sibiiu.

Acest comitet a iniţiat lucrările, cum vom vedeà mai la vale, pentru înfiinţarea şcoalei superioare de fete a Asociaţiunii, paralel cu acţiunea femeilor române pentru înfiinţarea şcoalei primare.

In 23 Nov. 1882 s'a împlinit o veche dorinţă a Asociaţiunii. Şi-a cumpărat cu 27,000 fl. în Sibiiu, la loc de frunte în Str. Morii, astăzi Str. Şaguna, o casă proprie, un intravilan corăspunzător, al cărui preţ astăzi ar fi cel puţin întreit.[1]

Indată-ce s'a văzut comitetul în proprietatea unui intravilan, la propunerea membrului *Visarion Roman*, în şed. din 25 Apr. 1883, a numit în comisiune pe membrii săi: *David Br. Ursu, P. Cosma, I. Popescu, V.*

[1] „Transilvania", an. 1882 (pag. 200) şi 1883 (p. 26).

Roman şi *B. P. Harsianu*, ca să studieze chestiunea: «Cum s'ar puteà folosì mai bine casele cumpărate pentru scopurile Asociaţiunii? Cum s'ar puteà folosì pentru eventuala instituire a unei şcoale de fetiţe sau a altei şcoale?»[1] etc...

Comisiunea a raportat în şed. din 7 şi 10 Iulie 1883, prin referentul său *Ioan Popescu*, distinsul pedagog al timpului, şi a făcut propuneri pentru adaptările trebuincioase la casa cumpărată, ca să se poată strămutà în ea birourile Asociaţiunii. Cu privire la chestiunea şcoalei de fetiţe „comisiunea e de părere, că acea şcoală să fie o *şcoală superioară de fete*, împreunată cu internat, în care să se continue educaţiunea şi instrucţiunea celorce au trecut patru clase de şcoale primare».[2] In acest scop să se zidească un edificiu corăspunzător tuturor cerinţelor unei şcoale superioare de fete cu internat în grădina realităţii din Str. Morii Nr. 8. Pentru acoperirea speselor de zidire, să se convertească destinaţiunea fondului academiei române de drepturi, de 21,501 fl., pentru zidirea şcoalei de fete.

In comisiune membrul *Basiliu P. Harsianu* a anunţat vot separat faţă de convertirea destinaţiunii fondului academiei române de drepturi.[3]

Comitetul a primit însă toate propunerile comisiunii şi le-a înaintat adunării generale a Asociaţiunii, ţinută în Braşov la 29—31 Aug. 1883, cu următorul raport amănunţit şi întemeiat:

«Conform concluzului adunării generale din Dej, şed. a 2-a p. 41 (an. 1882), despre investirea averii Asociaţiunii în viitor, comitetul, aflând ocaziune binevenită a realizat dorinţa şi trebuinţa de a cumpărà o casă proprie în Sibiiu, la loc de frunte şi igienic....

«Devenind Asociaţiunea proprietar de casă, s'a impus comitetului mai cu insistenţă o idee, la a cărei realizare de mult cugetase, deşi poate nu tocmai în forma, în care ea azi se înfăţişează. Ştim cu toţii, că una din principalele îndatoriri ale Asociaţiunii este: a îngriji de promovarea culturii poporului român. In proporţiune cu puţinele sale mijloace, ea a şi încercat a satisface acestei îndatoriri până acum mai cu samă: *a)* prin votare de stipendii, ca să se creeze o sucrescenţă de bărbaţi culţi, sprijinitori ai culturii poporului şi ai literaturii române; *b)* prin votare de ajutoare şcoalelor poporale lipsite de mijloace, ca să se poată continuà instrucţiunea poporului în limba sa maternă în unele părţi mai expuse; *c)* prin votare de ajutoare pentru meseriaşi, pentru întemeerea unei clase de mijloc în sânul poporului român».

«Acum însă credem a fi sosit timpul pentru Asociaţiune de a face un pas mai departe şi anumit de a-şi consacrà o parte însemnată a pu-

[1] „Transilvania", an. 1883 (p. 78).
[2] „Transilvania", an. 1883 (p. 119—123).
[3] „Transilvania", an. 1883 (p. 121).

terilor sale materiale şi intelectuale de-adreptul în favorul culturii poporului. Şi în această privire unde comitetul ar fi putut mai cu deosebire să-şi concentreze îngrijirile sale, decât în promovarea culturii mai intensive şi mai alese a sexului femeiesc».

«Pentru cultivarea sexului bărbătesc avem, deşi nu multe, totuşi câteva institute mai înalte, avem stipendii şi ajutoare pentru diferite specialităţi, dar n'avem încă nici un institut pentru cultivarea sexului femeiesc. Fetele de părinţi ţărani, în condiţii mai bune, care asemenea fraţilor lor ar voi să urmeze un curs de învăţătură mai înaltă, alăturea cu fetele clasei mai culte ale societăţii noastre, voind a se ridică în cultura lor peste nivelul general, trebue să cerceteze şcoale publice sau institute private, străine. În multe din acestea vor fi învăţând ceva de folos, în altele însă sunt numai exploatate în privinţa materială, sau servesc prozelitismului de diferite colori ca obiect de încercări păgubitoare. Chiar şi în şcoale străine, conduse de persoane conştienţioase şi serioase, şi unde dar fetele noastre vor învăţă ceva folositor, abunăseamă *un lucru* nu-l învaţă de loc, sau foarte superficial, adecă: a se simţi cu fiecare fibră, din tot trupul şi din tot sufletul ca o parte din mult încercatul şi mult ispititul întreg, numit poporul român. Mari şi multe au fost scăderile ce au rezultat pentru români din neîngrijirea de o cultură mai temeinică a sexului femeiesc, şi cu timpul, cu cât lumea din jurul nostru progresează mai mult, cu atât mai mari şi mai păgubitoare vor devenì aceste scăderi. Este dar prea la timpul său, ca să cugetăm serios la o cultură mai intensivă a sexului femeiesc, ca astfel fetele de azi, mamele de mâne, pătrunse de însemnătatea înaltei misiuni ce au de a împlinì ca cetăţene ale statului şi ca române, să devină adevărate preotese ale sanctuarului încredinţat lor şi să aibă la îndemână şi mijloacele intelectuale pentru a puteà împlinì sacra lor misiune».

«Mai mult decât iniţiativa particularilor, a crezut comitetul d-v. că poate face în această privinţă o Asociaţiune ca a noastră, care în prima linie are să grijască de promovarea culturii poporului. Condus de aceste vederi, comitetul a desbătut în şedinţele sale şi acum vine a-Vă propune şi d-v. spre deliberare: idea înfiinţării sub auspiciile Asociaţiunii a unei şcoale superioare de fete, împreunată cu pensionat, în care fetele ce au urmat cursul la vre-o şcoală poporală, sau la şcoalele, ce reuniunile de femei din diferite părţi cu nobil zel ţântesc a înfiinţà, să poată primì o cultură generală mai înaltă, şi unde pe lângă cvalificaţiunea pedagogică, ca fiitoare mame şi econoame, ca fiitoare conducătoare ale casei în cele economice, să înveţe a se simţì pe deplin şi a lucrà ca române. Cumcă o astfel de şcoală e de cea mai urgentă necesitate, ne-o dovedeşte numărul însemnat de fete române, care din cele mai îndepărtate unghiuri ale ţării aleargă la şcoalele străine din diferite părţi ale ţării, pentru a-se înzestrà acolo cu învăţătura, pe care nu le-o putem oferì noi».

«In cazul când 30 fetiţe, — un număr, care abunăseamă nu este exagerat — s'ar află, care pe lângă cotizaţiune anuală de 250—260 fl. s'ar înscrie ca interne şi alte vre-o 30, care pe lângă o cotizaţiune anuală de 30 fl. ar urmà cursurile ca externe, partea materială a întreprinderii ar fi asigurată, cu deosebire având în vedere, că astfel de instituţiune folositoare se va bucurà de sprijin şi din alte părţi».

«Asigurată întreprinderea în modul arătat, în privinţa materială, mai lasă totuşi o chestiune deschisă, adecă chestiunea localului, în care şcoala şi pensionatul să se adăpostească. Pentru acest scop comitetul ţine de mai potrivită realitatea Asociaţiunii şi anumit locul liber, care dă înspre parcul oraşului. Aici s'ar puteà zidì al 2-lea front, care nu numai pentru scopul indicat ar face eminente servicii, ci chiar pentru valoarea realităţii întregi ar fi de mare folos. Adevărat este, că pentru executarea frontului al 2-lea se recer spese, pe care Asoc. din fondul propriu cu greu le-ar puteà suportà astfel, ca să rămână sume disponibile pentru venitul, din care au a-se acoperì trebuinţele actuale ale Asociaţiunii. Comitetul crede însă a fi aflat şi în această privire un expedient. După cum este cunoscut în administraţia Asociaţiunii se află acum de 14 ani fondul pentru înfiinţarea unei academii române de drepturi, azi cu avere de 20,501 fl. v. a. Pentru realizarea acestei academii însă după proiectul iniţiatorilor, se cer cel puţin 600,000 fl. capital sigur, o sumă, care numai într'un viitor foarte depărtat se va puteà adunà. Şi dacă vom cugetà, că în împrejurările în care ne aflăm, înfiinţarea academiei de drepturi n'ar aduce foloasele pe care cineva şi le-ar închipuì, ba că ea chiar ar întâmpinà greutăţi însemnate, dacă cumva nu ar fi cu totul imposibilă, e uşor de înţeles cum comitetul a venit la concluziunea, că ar fi mai consult a da numitului fond o menire mai practică, punându-l în serviciul amintitei şcoale de fetiţe, căci în acest caz el va aduce cu mult mai curând şi mult mai vădit folos. Condus de aceste motive şi având în vedere, că dispoziţiunile cuprinse în statutul pentru administrarea fondului şi înfiinţarea academiei de drepturi în împrejurările actuale se dovedesc de inpracticabile, ba chiar imposibil de executat, comitetul pe baza acestui regulament chiar ţine a fi de competenţa adunării generale a Asociaţiunii, să decidă asupra menirii ulterioare a acestui fond şi purcezând dela aceste vederi propune: On. adunare generală a Asociaţiunii în sesiunea prezentă, să binevoiască a deliberà asupra convertirii destinaţiunii numitului fond al academiei şi a conclude, ca această convertire să se facă în favorul intenţionatei şcoale superioare de fete, cu scop de a-se zidì localul în care ea să se adăpostească. In legătură cu această chestiune se prezentă On. adunări generale şi votul separat ·/. al membrului Basiliu Pop de Harsianu în contra concluzului comitetului».[1]

[1] „Transilvania", an. 1883 (p. 119—121).

Imprejurările zugrăvite atât de duios în raportul comitetului, au pătruns inimile şi adunarea generală primeşte cu însufleţire vederile şi propunerile comitetului şi ale membrului *Vincenţiu Babeş*, care stăruiă cu căldură pentru clădirea şcoalei, şi considerând însemnătatea unei şcoale de fete pentru progresul culturii poporului român, cum şi paguba ce ar rezultă din amânarea înfiinţării şcoalei, decide:

«Comitetul este autorizat a clădì din mijloacele fondului general al Asociaţiunii un edificiu cu spese până la 30,000 fl. pe terenul ce Asoc. posede în Sibiiu, având a întocmì acest edificiu astfel, ca să corăspundă recerinţelor unei şcoale superioare de fetiţe cu internat. Totodată comitetul este şi îndrumat a realizà un astfel de institut în cel mai scurt timp, având a face la cea mai deaproape adunare generală raport detaiat, atât asupra construirii edificiului, cât şi asupra instituirii şi organizării şcoalei amintite»[1].

Incât priveşte convertirea destinaţiunii fondului academiei de drepturi în favorul şcoalei superioare de fetiţe, adunarea generală decide: «administraţiunea separată a fondului academiei, din motivul simplificării administraţiei, se sistează, având acest fond să intre în fondul general al Asociaţiunii şi să fie manipulat într'una.»[1]

Prin aceste concluze însufleţite şi unanime ale adunării generale din Braşov, a fost hotărîtă soartea şcoalei superioare de fete a Asociaţiunii.

În această adunare generală s'a ales din nou şi comitetul Asociaţiunii, pe un nou period de trei ani, cu puţine abateri tot membrii comitetului precedent, anume:

Prezident: *Timoteiu Cipariu;* vice-prezident: *Iacob Bologa;* secretar I: *George Bariţiu;* secretar II: *Dr. D. P. Barcianu;* cassar: *Eugen Brote;* controlor: *Constantin Stezariu* şi bibliotecar: *Dr. I. Crişan.*

Membrii: *David Baron Ursu, Paul Dunca, Iosif St. Şuluţu, Parteniu Cosma, Visarion Roman, Ioan V. Russu, Elie Măcelariu, Ioan Popescu, Constantin Stezariu, George Bariţiu, Dr. Ilarion Puşcariu* şi *Basiliu P. Harsianu.*

Membrii suplenţi: *Nicanor Frateş, Simeon Popescu, Dumitru Comşa, Eugen Brote, Dr. I. Crişan* şi *Dr. D. P. Barcianu.*

Noul comitet, abià ajuns acasă, în 18 Septemvrie 1883, numeşte în comisiune pe membrii săi: *D. Br. Ursu, P. Cosma, I. Popescu, V. Roman* şi *E. Brote,* ca să studieze modalităţile punerii în lucrare a concluzului pentru zidirea şcoalei.[2]

Pe baza raportului acestei comisiuni, în 7 Octomvrie 1883,[3] ia comitetul cele dintâi dispoziţii, pentruca magistratul orăşenesc să delăture zidul cetăţii şi valul de pământ de lângă el, înspre nord dela intravilanul

[1] „Transilvania", an. 1883 (p. 128).
[2] „Transilvania", an. 1883 (p. 144).
[3] „Transilvania", an. 1883 (p. 145).

Asociaţiunii şi să comunice linia de zidire stabilită de comisiunea edilă a oraşului, pentru pregătirea planului de zidire.

Pentru dărâmarea acestui zid, o rămăşiţă din vechiul şanţ al cetăţii, comitetul a trebuit să intervină şi la ministerul regesc de justiţie,[1] fiind în parte posesiunea acestuia.

Aceste pertractări au ţinut aproape un an de zile, dar fără rezultatul dorit, încât comitetul a fost nevoit să decidă în 27 Iunie 1884,[2] a zidi îndată edificiul şcoalei mai la mijlocul grădinii intravilanului său, după planul arhitectului *I. Eder* din Sibiiu, încredinţând comisiunii sale compunerea definitivă şi detaiată a planului de construcţie cu preliminarul de spese şi condiţiile pentru întreprinderea zidirii prin licitaţie publică. A numit apoi o nouă comisiune din sânul său, cu preferinţă din bărbaţi de şcoală: *D. Br. Ursu, I. V. Russu, I. Popescu, Dr. Il. Puşcariu* şi *Dr. D. P. Barcianu,* care să studieze chestiunea organizării interne a şcoalei.

Acum se încep adevăratele frământări pentru acceptarea planului de zidire, pentru organizarea internă a şcoalei şi planul de învăţământ.

In 7 August 1884, în preajma adunării generale din Orăştie, erà să se accepte planul arhitectului *I. Eder,* cu un preliminar de 57,348 fl. spese şi să se publice licitaţie pentru întreprinderea zidirii. Pentru acoperirea speselor să voteze adunarea generală încă 10,000 fl. pe lângă cele 30,000 fl. votate mai înainte, iar restul să se acopere din un împrumut, plătit succesiv din colecta ce se va deschide în favorul şcoalei.

La propunerea lui *G. Bariţiu* însă se decide a se expune încă planul de zidire şi preliminarul de spese în biroul Asociaţiunii, pentru o mai exactă informaţiune a tuturor membrilor, apoi să se decidă în chestiune.[3]

A urmat şi aceasta şi membrii comitetului s'au dumerit, iar planul de zidire s'a înaintat adunării generale din Orăştie, la 17 August 1884, cu propunerile de sus pentru acoperirea speselor. Adunarea generală a votat din nou propunerile comitetului, cu însufleţire, deşi se făcuse contrapropunere prin autorul votului separat dela urzirea acestei afaceri.[4]

După adunare comitetul publică concurs până la 25 Septemvrie 1884, pentru licitarea întreprinderii zidirii şcoalei de fete. Dar ce să vezi, acum urmează adevărata examinare a planului de zidire şi a preliminarului de spese prin antreprenorii interesaţi şi concurenţi. Aceştia găsesc multe scăderi tehnice în planul de zidire şi insuficienţa preliminarului de spese pentru executarea lui, încât comitetul e nevoit a sistà licitaţia publică înainte de termin şi a încredinţà arhitectului *Maetz* facerea unei schiţe de zidire mai potrivită.

---

[1] „Transilvania", an. 1884 (p. 30).
[2] „Transilvania", an. 1884 (p. 126).
[3] „Transilvania", an. 1884 (p. 136).
[4] „Transilvania", an. 1884 (p. 141).

Peste două săptămâni schiţa arhitectului Maetz este gata şi, examinată de experţi, se găseşte mai corăspunzătoare decât planul de mai înainte. Preliminarul de spese însă e 66,000 fl. mai mult cu 10,000 fl. decât fusese votat de adunarea generală. Comitetul îşi rezervă deci dreptul a studià mai de-aproape schiţa, cum s'ar puteà reduce unele proporţii, pentru eventuală reducere şi a speselor, fără a alterà însă zidirea.

Dar se constată, că reduceri nu se pot face. Într'aceea comitetul primeşte o nouă schiţă de plan, dela arhitectul *Augusto Mazzuchi* din Blaj, cu o distribuire mai favorabilă şi cu preţ mai moderat.

Se examinează apoi din nou planurile, în şedinţele din 8, 9 şi 10 Octomvrie 1884, în urma căreia comitetul se convinge, că e oportun să renunţe la toate planurile de până acì şi să publice concurs pentru un *nou plan de zidire* potrivit locului şi menirii, pe lângă preţul maximal de 56,000 fl.

Fixate aceste condiţii s'a publicat concurs cu terminul de 30 Nov. 1884,[1] la care au intrat *nouă* planuri cu diferite preţuri.

Planurile s'au supus celei mai amănunţite examinări din partea membrilor comitetului şi a unei comisiuni de trei experţi. Rezultatul a fost, că din cele nouă planuri nu s'a putut primì nici unul, nesatisfăcând condiţiilor concursului.

Comisia experţilor însă, pe lângă raportul motivat despre cele nouă planuri, a compus şi o *schiţă lineară* pentru orientarea comitetului cu privire la pregătirea unui nou plan de zidire. Această schiţă s'a încredinţat comisiunii comitetului, ca să se pună în conţelegere cu bărbaţi de specialitate şi să îngrijască de compunerea planului conform schiţei experţilor.[2]

Comisia comitetului, cu sprijinul specialiştilor chemaţi, a revenit la unul din cele nouă planuri, cu motto: «*Rastlos vorwärts*», singurul care proiectase zidirea cu II etage, şi ca atare mai apropiat de schiţa lineară a experţilor. Autorul acestui plan, arhitectul *Frideric Maetz*, şi-a modificat planul conform condiţiilor cerute cu un preliminar de spese de 59,700 fl.[3]

Astfel s'a pregătit într'un nou sbucium de luni de zile planul de zidire, pe care l-a primit comitetul în 5 Martie 1885, şi l-a încredinţat autorului pentru executare cu preţul de 60,000 fl., pe lângă condiţii fixate în contract corăspunzător.

Votul separat, amintit mai sus, şi aici s'a ţinut ca umbra de obiectul său, dar fără vre-un efect.

După acest plan s'au început apoi imediat lucrările, în Aprilie 1885, şi s'a zidit edificiul şcoalei şi internatului Asociaţiunii, cum îl vedem astăzi

[1] „Transilvania", an. 1884 (p. 175).
[2] „Transilvania", an. 1885 (p. 15).
[3] „Transilvania", an. 1885 (p. 48).

impunător şi solid, cu două etage şi grădină frumoasă spre parcul oraşului, iar spre sud, în Str. Şaguna, curte largă şi sbicită, care sunt condiţii de viaţă pentru o şcoală.

Lung şir de frământări, păn' a ajunge la acest rezultat. Dar au avut cel puţin mulţămire înaintaşii noştri, de a nu se căi de fapta lor. Pentrucă o situaţie mai fericită, nu se puteà dà şcoalei şi internatului Asociaţiunii, fie din punct de vedere pedagogic, fie igienic. Aceasta o mărturisim noi, după experienţă de 25 de ani, şi au mărturisit-o unii din cei mai eruditi inspectori regeşti şcolari, cari au săvârşit rol conştient de inspecţie în numele statului.

Am dat în rezumat aceste frământări ale comitetului Asociaţiunii, pentruca cei puţini rămaşi încă în vieaţă din acel timp: *P. Cosma, Dr. Il. Puşcariu* şi *Eugen Brote*, să mai treacă odată în revistă *faptele*, ce le-au asigurat stima şi recunoştinţa poporului român, iar pentru cei adormiţi în Domnul să fie o pioasă amintire a neamului. Le-am rezumat apoi şi pentruca să se vadă, că înaintaşii noştri n'au stat cu mânile încrucişate, cum adeseori se făceau observări. Ci în cele mai grele împrejurări, când totul erà de făcut, când lipsiau mijloacele. lipsià experienţa trecutului, au chibzuit totuş, au jertfit şi au săvârşit un lucru bun şi folositor, de care putem fi mândri din generaţie în generaţie.

Planul de învăţământ.

Alt capitol de sbucium a fost pentru stabilirea statutului de organizare al şcoalei şi a planului de învăţământ. Un mic tablou şi despre acestea.

Statutul de organizare al şcoalei şi planul de învăţământ s'a compus mai întâi pentru *patru clase secundare* şi s'a prezentat comitetului în 7 August 1884, prin referentul comisiei Dr. D. P. Barcianu. Comitetul a primit statutul de organizare, cu privire la planul de învăţământ însă a decis: să se compună pentru *opt* clase secundare. Astfel modificat planul de învăţământ s'a înaintat adunării generale din Orăştie (la 17 August 1884) dimpreună cu statutul de organizare.

Adunarea generală n'a avut timp suficient pentru studiul amănunţit al acestor lucrări, nici trebuinţă nu erà de a se pune inmediat în lucrare, a decis deci să publice comitetul aceste lucrări în organul Asociaţiunii, ca să fie supuse apreţierii tuturor bărbaţilor de şcoală, şi să le înainteze adunării viitoare cu eventualele reflexiuni acceptabile.

După resgândire de jumătate de an însă, se admite principiul: să se organizeze şcoala în 2 categorii.[1] Categoria 1 cu VI clase, pentru trebuinţele clasei de mijloc a poporului român, iar categoria a 2 a cu VIII clase, pentru trebuinţele clasei superioare a societăţii române, şi încă două

[1] „Transilvania", an. 1885 (p. 47).

cursuri complementare (supletorii). In acest sens s'a compus planul de învățământ și s'a publicat în organul Asociațiunii «Transilvania» din 1885 (pag. 81—89), cu subscrierea membrilor comisiunii: *David Br. Ursu, I. Popescu, I. V. Russu, Dr. Il. Puşcariu* şi *Dr. D. P. Barcianu.* Apoi s'a înaintat adunării generale din Gherla (la 29 August 1885), care însă n'a decis în chestiune, a mai dat numai unele informațiuni şi a lăsat în chibzuința comitetului să stabilească ulterior statutul de organizare şi planul de învățământ.

Comitetul a ținut seamă de informațiunile primite şi în 29 Octomvrie 1885, a stabilit din nou statutul de organizare cu programul de studii «rămânând ca la timpul său să se facă, în înțelesul legilor din vigoare, arătare locurilor competente despre înființarea şcoalei».[1]

Dar, după altă jumătate de an, când erà să se înainteze statutul autorității statului pentru aprobare, comisiunea raportează, că membrii săi nu s'au putut uni în o singură părere în privința *caracterului şi categoriei* şcoalei de fete a Asociațiunii, ci prezintă 3 păreri în chestiune, asupra cărora să decidă comitetul.

Aceste păreri sunt:

a) «În conformitate cu deciziunile anterioare să se susțină organizarea şcoalei pe baza principiului de 8 clase şi anume conform §. 48 din Art. L. (1868), 6 clase ca şcoală elementară poporală, iar 2 clase ca şcoală superioară conform §. 61 din legea amintită, rămânând în vigoare cele două cursuri anuale complementare după anul al 6-lea şi al 8-lea de şcoală.»

b) «Cu abatere dela hotărîrile anterioare, Asociațiunea să întemeeze, în conformitate cu §. 68 din legea din 1868, numai o şcoală superioară cu 4 clase, adecă o aşa numită şcoală civilă, cu adausul celor 2 cursuri anuale complementare după al 2-lea, respective după al 4-lea an al cursului de şcoală civilă».

c) «Susținându-se hotărîrile anterioare ale Asociațiunii, şcoala de fete să cuprindă 8 clase, dintre cari 4 în conformitate cu §§. 49 şi 79 ai suscitatei legi, să fie privită ca şcoală elementară, ce are să pregătească pentru următoarele 4 clase, cari conform §§. 67 şi 68 din legea amintită, sunt a se privi ca clase de şcoală civilă».[2]

Comitetul continuă desbaterile asupra acestor păreri, în 13 şi 16 Februarie 1886, şi luând în considerare stăruințele membrului *George Barițiu,* care prezentase în scris «opiniune motivată», decide a rămâneà pe lângă şcoală de fete cu 8 clase, numind-o «Şcoală poporală superioară de fete cu internat, precum e provăzut în §. 48 şi 61 din Art. L.

[1] „Transilvania", an. 1885 (p. 183).
[2] „Transilvania", an. 1886, (p. 43).

XXXVIII din 1868, susţinându-se cursurile complementare de câte 1 an după al VI-lea şi al VIII-lea an de şcoală».[1]

Votul separat al istoricului *George Barițiu,* din care se văd atât de limpede preocupările comitetului pentru educaţia femeii române, îl reproducem aci:

„Opiniune motivată a subscrisului

relativ la planul de înv. pentru şcoala de fetiţe cu internat a Asociaţiunii transilvane etc.“...

«Dupăce am ascultat şi eu, ca şi toţi ceialalţi d-ni membrii ai comitetului cu toată luarea aminte decursul desbaterilor din şedinţa de trei ore ţinută Sâmbătă în 1/13 Febr. a. c. asupra organizării şcoalelor de fetiţe, — am învăţat din acelea, că diferenţa cea mai aprigă a opiniunilor se învârte pe lângă numărul de 8 şi 4 clase de învăţământ. O altă diferenţă de opiniuni pentru mine unul nu are nici un înţeles, şi dacă totuşi o voiu atinge tocmai la urmă, voiu face aceasta numai din respect către statutele Asociaţiunii».

«Chiar şi discusiunea asupra numărului de 4 sau 8 transplantată în lăuntrul comitetului, precum se spune, din sânul comisiunii respective, pe mine mă pune la stranie mirare».

«Sunt acum patru ani, de când acest comitet începuse a prepară spiritele pentru înfiinţarea unei *şcoale superioare de fetiţe,* şi-mi aduc prea bine aminte, că începând dela adunarea generală din Dej şi trecând de acolo în alt an la cea din Braşov şi de-aci la cea din Orăştie, cu ocaziunea votării de 30 mii, apoi de 10 mii şi de colecte, votanţii au avut înaintea ochilor *înfiinţarea unui internat cu o şcoală de opt clase.* Ce fel de învăţături vor fi înţeles oamenii că se vor propune în acele 8 clase, ei vor fi ştiind. Ce a înţeles comitetul acesta sub 8 clase, a spus'o limpede în proiectul de regulament prezentat adunării generale din Orăştie spre desbatere, pe care însă aceea la propunerea comisiunii ad hoc, a decis a-se publică, pentru-ca să-l poată cetì şi studià toţi până la adunarea generală din Gherla. Proiectul s'a publicat în 15 Iunie, adecă cu $2^1/_2$ luni înainte de adunare, în care apoi s'a făcut şi raport asupra lui de către altă comisiune ad hoc. Nici aceasta, nici însăşi adunarea generală, nu s'a împedecat întru nimic de numărul celor 8 clase proiectate; au adoptat numai alte opiniuni de a doua mână, care nu alterează întru nimic descitatul proiect».

«Din aceste premise urmează, că comitetul este obligat a înfiinţà alăturea cu internatul opt clase de şcoală pentru fetiţe. Numai pentru patru clase, fie acelea de orice categorie, nu ar fi meritat să sacrificăm pentru un edificiu pompos şi pentru mobilarea lui o sumă de 80 de mii fl. cât vor costà toate acelea».

«Sau că doară comitetul votând proiectul de statut cu 8 clase a violat legea de instrucţiune Art. XXXVIII? Eu am cetit şi studiat din nou acea lege întreagă şi am aflat, că aceea provede şi şcoale de fete nu numai de 8, ci chiar şi de 10 şi 11 clase; pentrucă»:

1. «§. 49 cere curs de 6 ani pentru şcoalele elementare, iară când zice 6 ani, înţelege învăţământ mult mai întins, decât primiau băeţii odinioară în aşa numitele şcoale normale».

[1] „Transilvania“, an. 1886 (p. 44).

2. «Conform §§-lor 59. 61. 62 comunele, care au locuitori până la 5000 şi mai mulţi, sunt datoare a mai înfiinţà şi o şcoală *superioară*, pentru băieţi de 3 ani, pentru fetiţe de 2 ani, iară obiectele de învăţământ sunt specificate exact în §. 64. Şase ani şi cu 2, fac 8 ani de învăţământ».

3. «Voind însă Asociaţiunea să înfiinţeze o şcoală superioară aşa numită civilă (Bürgerschule), apoi aicia §. 68 pretinde ca fetiţele să frecventeze 4 ani, dară după §. 69 se pot primì în această şcoală superioară numai dacă vor produce testimoniu şcolastic din a IV-a clasă elementară, sau dacă vor depune examen din obiectele clasei a IV-a elementară. Aci iarăşi 4 cu 4 fac 8 clase».

«In nex cu acestea, mă rog ca să cetim şi §§-ii 76 şi 79, pentruca să aflăm dacă se poate în senzul legii, ca noi să înfiinţăm un curs de 4 clase civile superioare, fără alte 4 elementare. Căci unde voim să preparăm pe eleve în mod armonic pentru şcoalele superioare de fete cu 4 clase, dacă nu în şcoalele elementare?»

4. «Se conced însă pe un moment numai, că o şcoală *civilă* de 4 ani pentru fete poate să existe undeva şi fără şcoală elementară de 4 sau de 6 clase: încă şi în acest caz eu aflu necesitatea imperioasă de a susţineà şi adoptà pentru fiitoarele şcoale de fete ale Asociaţiunii noastre numărul de opt clase».

«In Art. de lege şcolastic XXXVIII din 1868 cap 7, §§-i 81 până la 115, sunt provăzute şi *preparandii sau şcoale pedagogice pentru docenţi şi docente.* Anume prin §. 105 se permite şi înfiinţare de preparandii private. Dela §. 106 înainte sunt specificate condiţiunile, pe lângă care pot să existe şi preparandii de fete. aşa precum are să le organizeze ministerul pe ale statului, cărora au să se conforme şi institutele omonime private».

«Cred că nu vom fi uitat nici unii din noi, că de câteori ne fusese vorba serioasă despre şcoale româneşti superioare de fete, totdeauna am cugetat şi reflectat încă şi la şcoală pedagogică femeiască, exprimând mulţi din noi dorinţa de a vedeà odată înfiinţându-se şi pentru Românii din această monarhie cel puţin o preparandie şi pentru femei».

«După § 109 cursul de învăţământ în preparandiile de fete este de trei ani; 4 ani dela şcoala civilă şi 3 ani dela preparandie ar fi numai 7. Aici însă suntem siliţi să reflectăm şi la §§-ii 102 şi 103, care cer dela elevi ca să se ocupe cu prelegeri practice şi să depună rigoroaze la unul sau cel mult la doi ani, dupăce vor fi terminat cursurile teoretice. Prin urmare şi aicia ieşim tot la numărul de opt clase».

«Nu-mi este mie necunoscut că mai vârtos în cleruri se află persoane de mare influinţă cuprinse de idiosincrasie cătră preparandiile şi docentele femeieşti. Se poate că acei domni vor fi având cauză de mare moment ca să nu voiască nici să auză de preparandii şi dăscăliţe. Eu însă aş puteà numì o singură cauză de aversiune: *Lipsa de disciplină sănătoasă.* Dacă însă este cu putinţă a se ţineà disciplină severisimă în mănăstiri femeieşti, eu nu pricep de ce să nu poată fi introdusă o disciplină omenească şi de către alţi muritori, de ex. părinţi iubitori de familiile lor, şi institute civile femeieşti. De altă parte eu văd că statul nu s'a temut de nu ştiu ce pericole, şi a deschis şi şcoale pedagogice *femeieşti.* Cunoaştem însă şi mai mult: chiar şi pela şcoale confesionale mai de frunte au început a se alege şi denumì câte o docentă femeie; iar un episcop diecezan gr. oriental a deschis un curs de preparandie femeiască ad hoc, spre a împlinì unele lipse urgente în câteva comune mari şi a scos peste douăzeci de învăţătoare»...

«Ne dăm ficele şi nepoatele noastre pe mâni de dăscălence străine, în multe cazuri de o provenienţă foarte problematică şi uneori de o instrucţiune cât se poate de superficială. Dacă am abstrage cu totul dela vocaţiunea ştiinţifică, de am merge cu rigoarea şi trufia noastră de bărbaţi până acolo, încât să denegăm sexului femeiesc peste tot fără excepţiune calificaţiunea de a propune nici măcar cunoştinţele elementare cuprinse într'un ABC-dar, o calificaţiune totuşi nu vom fi în stare a le disputà femeilor: adecă ştiinţa de a îmblânzì şi domesticì sentimentele, a inspirà religiozitatea, a deprinde pe fragedele fiinţe la muncă şi economie, în fine a urmărì cu luare aminte şi grije mare desvoltarea acelor însuşiri femeieşti la fete, de care iarăşi numai femeilor le este dat a se ocupà şi nici odată unui bărbat.»

«Cred că până acì am demonstrat cu legea 'n mână, cumcă aceea permite Asociaţiunii înfiinţarea de şcoale cu 8 clase pentru fetiţe, încă şi cu zece. Am auzit însă în cursul desbaterii, că şcoala evang. de fetiţe ar fi fost ameninţată de către ministru prin inspectorul regesc de şcoale. Din ce cauză a fost ameninţată şi dacă acea procedură a inspectorului va fi avut vre-o urmare tristă pentru şcoalele evang. din Sibiiu, nu am putut aflà până acum de nicăiri în termini precişi. Las însă că autorităţile respective interesate la cazul acesta nu sunt peste lume, ne putem informà în orice zi dela ele, spre a ne ştì acomodà şi noi în comitet, dar apoi § 77 al legii ţine limpede, *că planul de înv. pentru şcoalele civile*, pe lângă respectarea §§-lor 75 şi 76 are să fie stabilit din timp în timp (idönkint) de către ministrul instrucţiunii publice; prin urmare ceeace se întâmplă cu celelalte şcoale civile, se va întâmplà şi cu a noastră. Comitetul va subşterne conform legii proiectul său de învăţământ în spiritul §§-lor 55 şi 74, reflectând şi la § 76, în care se decide, că în şcoalele civile trebue să se propună aceleaşi obiecte, care se propun în cele patru clase inferioare ale *gimnaziilor reale*, sau aşa numite *şcoale medii cu excepţiunea limbii latine*. Urmând aşa, conformându-ne legii, nu pricep de ce să ne mai doară pe noi capul altor concetăţeni.»

«Am mai auzit făcându-se în contra înfiinţării de 8 clase încă şi o altă obiecţiune, care până acì erà mai mult latentă, care însă dacă nu va fi analizată exact şi scoasă la lumina zilei, poate să devină tot aşa de periculoasă, nu numai pentru noul institut, ci chiar şi pentru Asociaţiune, precum sunt de periculoase frigurile ce se numesc mortăreţe în organismul omenesc. S'a avântat adecă întrebarea, că pentruce să deschidă Asociaţiunea clase elementare numai pentru fetiţele familiilor româneşti din Sibiiu, din averea care este proprietatea tuturor membrilor Asociaţiunii din ţara întreagă. Adecă se presupune, că dupăce şcoale elementare există în mai multe părţi ale ţării, părinţii români nu-şi vor aduce pe fetiţele lor la celea din Sibiiu.»

«Tot aşa aş zice şi eu, când ar fi cineva în stare să mă convingă cu temeiuri scoase din experienţă bogată, că aşa va fi: şcoala elementară o vor frecventà numai fetiţe de ale familiilor din Sibiiu şi altele din ţară nicidecum. Pe mine însă experienţa m'a convins despre un adevăr diametral opus, din alte timpuri şi din alte locuri.»

«Dară mai întâi îmi permit întrebarea, care sunt acele familii număroase şi anume sibiene de origine, născute şi crescute în Sibiiu, pentru ale căror fice se merite a zidì un palat ca cel nou de pe moşia Asociaţiunii? Cele mai multe familii române locuitoare în Sibiiu sunt venite din

alte părţi ale ţării, adevărată Nova plantatio Cibiniensis; anume unele din acestea s'au strămutat aici cu locuinţa înadins cu scop de a dà pruncilor de ambele sexe o educaţie mai conformă cu postulatele civilizaţiunii moderne. Şi oare nu este în interesul nostru bineînţeles, ca tocmai şi prin şcoalele de fetiţe să se îndemne a se mută şi mai multe familii române la Sibiiu?»

«Şcoale elementare pentru familii din Sibiiu? Inainte de a crede aşa ceva, să nu ne pregetăm a luà informaţiuni exacte despre frumosul număr al acelor băiete române, pe care le-au adus părinţii lor şi le ţin în Sibiiu, pe la cele două mănăstiri catolice, la şcoalele evangelice, pe unele chiar şi la şcoala Reuniunii femeilor române, nu în clasele superioare, ci în clasele *inferioare elementare*, de care au şi ei în comunele lor. Tot aşa vedem că se întâmplă în Alba-Iulia, în Braşov şi pe aiurea, pe unde părinţii îşi duc ficele lor la şcoalele elementare din cetăţi. Cauzele pentru care fac ei aceasta sunt invederate, şi cred că e cu totul de prisos a Vă mai răpì timpul înşirându-le şi pe acestea».

«Pe noi însă ne împinge încă şi o altă împrejurare de cea mai mare importanţă, ca să deschidem şi clase elementare, iar aceea este: *lipsa de fonduri*. Ne-am obligat în faţa lumii ca să deschidem pe lângă şcoale şi un internat cu personalul recerut la întreţinerea lui. De unde voim noi să scoatem enormele spese care se vor cere neapărat, dacă nu vom primì într'însul băiete de toată etatea, dela 6—7 ani împliniţi până la 16 ani? De nu ar mai fi nici un alt temeiu pentru organizarea şi de clase elementare, lipsa de fonduri, sărăcia ne va silì la aceasta, precum sileşte ori şi unde pe toate institutele private lipsite de fonduri».

«Ar mai fi un singur scrupul al unor confraţi, pentru care eu nu am cerneală ca să-l numesc aicia, ci trec mai departe».

«După toate aceste consideraţiuni rezum şi propun a se decide că:

1. Onor. Comitet rămâne întru toate consecvent proiectului său relativ la înfiinţarea de 8 clase pentru fetiţe aşa precum s'a obligat de repeţite-ori către adunările generale.

2. Planul de învăţământ elaborat de comisiune să fie supus la o reviziune nouă cu respect la Art. de lege 38 din 1868, pentruca acela să iasă întru toate conform deciziunilor cuprinse în acea lege».

«În fine rog On. Comitet, că orice soarte ar aveà aceste propuneri ale mele în urmarea concluzului ce s'ar luà asupra lor, să binevoiască a decide, ca să se alăture la protocolul şedinţei de astăzi spre a se publicà în organul Asociaţiunii deodată cu acela, pentruca faţă cu o chestiune atât de importantă să mă simţ cu conştiinţa uşurată». — Sibiiu, 16 Februarie n. 1886. — *G. Bariţiu.*[1]

In acest înţeles erà să se modifice acum statutul de organizare şi planul de învăţământ al şcoalei. Dar membrii comitetului nu erau nicidecum dumiriţi. Votul separat al istoricului *Bariţiu*, căzuse ca o bombă.

O lună mai târziu însă, în 25 Martie 1886, «La propunerea membrului *I. Popescu*, supunându-se de nou deliberaţiunii comitetului chestiunea organizării şi a planului de învăţământ pentru şcoala de fete a Asociaţiunii, din considerare la starea financiară, — comitetul, cu abatere dela

[1] „Transilvania", an. 1886 (p. 41).

concluzele luate în şedinţa din 16 Februarie 1886, Nr. prot. 19 şi 20, decide cu maioritate de voturi: *Şcoala de fete a Asociaţiunii va fi deocamdată cu patru clase*, ca şcoalele civile, provăzute în Art. L. XXXVIII din 1868 cap. VC. §. 68, *cu un adaus de unul, eventual două cursuri complementare*».[1]

In înţelesul acestui decis s'a compus apoi statutul de organizare şi programul de studii, pentru 4 clase superioare, cu unul sau două cursuri complementare (supletorii) şi s'a numit: *Şcoală civilă de fete cu internat*, după sistemul ce se practică în Austria şi Ungaria, cu privire la şcoalele superioare de fete.

Ministerul regesc de culte şi instrucţiune publică a luat spre ştire statutul de organizare şi planul de învăţământ în 23 Septemvrie 1886, sub Nr. 29,282, şi de-atunci serveşte de bază şi de povăţuire pentru activitatea şcoalei civile de fete a Asociaţiunii.

După experienţă de 25 ani, putem constată cu mulţămire, că statutul de organizare al şcoalei s'a compus cu multă înţelepciune, pe baze largi şi prevăzător. In cadrele acestuia şcoala Asociaţiunii ar puteà luà cel mai înfloritor avânt de desvoltare firească, dacă o mare parte a publicului român n'ar umblà încă şi astăzi *pe la străini* după chimere deşerte, şi dacă n'am fi ţărmuriţi în libertatea alcătuirii planului de învăţământ, după exigenţele de cultură şi de educaţie firească a femeii române. In acest punct însă avem greutăţi. Şi observăm, că dela înfiinţarea şcoalei, planul de învăţământ s'a modificat în 3 rânduri, în 1891 şi 1900, iar acum de trei ani de zile suntem în neîntrerupte pertractări cu autorităţile statului pentru aprobarea noului plan de învăţământ ce ni-se impune.

Deschiderea şcoalei.

Până când se petreceau aceste sbuciumări în sânul comitetului, zidirea şcoalei începută în Aprilie 1885, înaintà mereu. In toamna anului 1885 erà sub coperiş, iar în vara anului 1886 a fost deplin terminată şi, provăzută cu mobiliarul trebuincios pentru învăţământ şi internat, s'a dat destinaţiunii sale.

In vederea acesteia s'a stabilit în 12 Iunie 1886, cel dintâi budget al şcoalei, precum urmează:

a) «Salarele profesorilor cu câte 700 fl. v. a. şi 150 fl. bani de cvartir.

b) Salarele profesoarelor cu câte 400 fl. pe lângă întreaga întreţinere în internatul şcoalei.

c) Ca adaos la salarul directorului şi la bani de cvartir 150 fl. v. a., iar ca adaos la salarul directoarei 100 fl. v. a.

d) Paušal de cancelarie, procurări de mijloace de învăţământ şi spese extraordinare mai ales pentru obiecte facultative 540 fl.

[1] „Transilvania", an. 1886 (p. 76).

e) Pentru personalul ajutător 640 fl.

f) Pentru întreţinerea a 60 eleve în internat şi a profesoarelor şi personalului ajutător cu toate cele trebuincioase şi spese neprevăzute în suma de 8410 fl. v. a.

În total suma de 12,560 fl. v. a.

Pentru acoperirea acestor cheltuieli se stabilesc:

a) Taxe dela 60 eleve din internat pentru 10 luni à 22 fl. v. a. dimpreună cu didactrul 13,200 fl.

b) Dela 20 eleve externe didactru de câte 2 fl. pe lună 400 fl.;

c) Taxă de inmatriculare dela 80 eleve à 2 fl. 160 fl.

In total: 13,760 fl.

Rămânând un rest în favorul fondului de 1200 fl. v. a.»[1]

Am reprodus în întregime întâiul budget al şcoalei, ca să putem face mai târziu o paralelă faţă de budgetul de astăzi, dar constatăm, că în realitate s'a schimbat budgetul în mod esenţial, deoarece în loc de 60 de eleve interne, câte se proiectase pentru acel an, s'au înscris numai 23. Din acest unic fapt se pot vedeà, îndeajuns, greutăţile începutului.

Pe baza budgetului s'a publicat concurs, în 16 Iunie 1886, pentru alegerea şi instituirea profesorilor.[2] Iar în 21 Iunie 1886, s'a dat publicităţii cel dintâi «*Apel către publicul român*» pentru anunţarea şi înscrierea elevelor la şcoala Asociaţiunii, de următorul cuprins:

«Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român, apreţiind însemnătatea deosebită a femeii pentru creşterea indivizilor şi prin urmare pentru întreaga creştere şi pentru viitorul unui popor, a decis în mai multe adunări generale, înfiinţarea unei şcoale române superioare de fete în Sibiiu. Edificiul şcolar, frumos şi acomodat cerinţelor, ce se pot face atât din punct de vedere al instrucţiunii, cât şi din punct de vedere al igienei şcolare, este pe terminate, iar toate celelalte pregătiri sunt astfel înaintate, încât cu începerea anului şcolar 1886/7 atât şcoala cât şi internatul împreunat cu ea, să înceapă a funcţionà».

«Şcoala aparţinând categoriei şcoalelor numite prin legea de stat *şcoale civile,* are de scop a da o cultură generală, decât care mai înaltă nu se poate da femeii în şcoalele publice existente în patrie, şi totodată a oferì ocaziune pentru dobândirea de cunoştinţe folositoare în ceeace priveşte practica vieţii, care până acum a fost prea puţin luată în considerare. Iar internatul intenţionează a oferì copilelor, ce vor venì din afară de Sibiiu, îngrijirile trebuincioase în cele mai favorabile condiţiuni».

«Astfel şcoala şi internatul, făcând cu putinţă de a-şi câştigà nu numai o cultură generală temeinică, o pregătire specială corăspunzătoare pentru trebuinţele vieţii şi o bună îngrijire din punct de vedere material şi moral,

[1] „Transilvania", an. 1886 (p. 111).

[2] „Transilvania", an. 1886 (p. 112).

aşa precum o ofer cele mai bune institute străine de felul acesta din patria noastră, ele vor aveà faţă cu aceste avantagiul acela, că mai ofere şi ceeace acestea nu pot oferì, adecă: creştere în conformitate cu cerinţele vieţii poporului român şi cultivarea limbii şi literaturii noastre române».

«In urma votului adunărilor generale, crezând dar Asociaţiunea a răspunde unei trebuinţe adânc simţite şi generale a poporului român, ea se crede îndreptăţită a aşteptà să se vadă sprijinită în lucrarea sa de publicul român prin aceea, că toţi din toate părţile se vor grăbì a-şi trimite fetiţele lor la şcoala Asociaţiunii şi a le încredinţà îngrijirii din internatul înfiinţat de dânsa».

«Şi până la informaţiuni mai amănunţite prin publicarea statutului de organizare şi a planului de învăţământ, după obţinuta aprobare dela locurile mai înalte, ne luăm voie a aduce la cunoştinţă publică condiţiunile de primire în şcoala şi internatul Asociaţiunii».

«Pentru primire în şcoala civilă se cere atestat despre absolvarea celor IV clase primare cu succes suficient, eventual atestat de pe o clasă mai înaintată, care dă dreptul de a intrà în clasa corăspunzătoare a şcoalei civile. Dacă acestea lipsesc, facultatea de a puteà fi primită în şcoala civilă, se va dovedì prin un examen de primire. Elevele şcoalei civile vor aveà să plătească un didactru de 2 fl. pe lună, şi odată pentru totdeauna o taxă de inmatriculare de 2 fl. Pentru elevele cursului complementar didactrul e 5 fl. pe lună de elevă».

«Elevele, care voiesc să fie primite în internat, unde pe lângă vipt, cvartir, încălzit, luminat, spălat, îngrijire în caz de boală, li-se ofere ocaziune a învăţà limba germană şi franceză şi conversaţie şi lucruri trebuincioase în economia casnică şi viaţa socială, vor aveà să plătească, afară de didactru şi taxa de inmatriculare, şi o taxă lunară, anticipativ, de 20 fl., rămânând, ca pentru trebuinţe particulare cu privire la limba franceză şi muzica instrumentală, să se plătească oarecare cotizaţiuni moderate, ce se vor stabilì din caz în caz în conţelegere cu părinţii».

«Elevele externe, ca şi cele interne, vor aveà să fie provăzute din al lor cu cărţile trebuincioase şi materialul recerut pentru iustrucţie şi pentru lucrul de mână, la care, pentru cele interne se adauge încă: 1 ţol sau saltea, 2 perini, 4 feţe de perini, 1 plapomă, 4 ciarşafuri, 4 ştergare, 4 serviete, perie de dinţi şi săpun, care rămân proprietatea elevei».

«Pentru părinţii, cari ar dorì ca şi cursul celor IV clase primare să se facă în limba română, observăm că, şcoala Reuniunii femeilor române din Sibiiu, funcţionând şi de-aci încolo şi fiind a-se adăpostì şi ea în edificiul şcolar al Asociaţiunii, va oferì instrucţia primară recerută, iar internatul Asociaţiunii va oferì îngrijirile trebuincioase întocmai ca şi pentru elevele şcoalei civile şi în aceleaşi condiţiuni».

«Deoarece mai ales acum la început greutăţile sunt mai mari în ceeace priveşte întocmirea internatului şi instituirea personalului necesar,

didactic şi de supraveghere, On. Public, care reflectează la şcoala şi internatul Asociaţiunii, pentru mai deplină orientare a comitetului, este rugat a grăbì cu anunţarea copilelor, *până cel mult la 15 Aug. n. a. c.*»

«Ziua deschiderii internatului se va notificà de timpuriu... Din şedinţa comitetului Asociaţiunii... ţinută la Sibiiu în 21 Iunie 1886. — Iacob Bologa, vice-prezident. Dr. D. P. Barcianu, secretar».[1]

Din acest apel se vede lămurit situaţia timpului. Se vede pericolul ce ameninţà şi obligà pe cei chemaţi să grăbească din răsputeri cu înfiinţarea şcoalei superioare de fete a Asociaţiunii.

Institutele străine, înaintate şi puternice, ţineau ca în ghiare pe ficele poporului român. Şi comitetul Asociaţiunii aveà să lupte contra unei preocupări şi obicinuinţe rele, ce devenise o tradiţie regretabilă şi dăunoasă pentru noi ca popor, căci mult sânge şi multă avere naţională ne-a mistuit. Aveà să momească oarecum pe fiii neorientaţi şi nedisciplinaţi ai poporului român, că nu în palatele străine se caută căldura şi ocrotirea părintească, ci în coliba ta, fire-ar aceea cât de modestă.

Publicul nostru s'a orientat cu încetul, boala însă nici astăzi nu e încă deplin stavilită. Ea seceră încă, durere, spice abătute din lanul nostru, pe care trebue să-l îngrădim cu aceeaş sârguinţă, dacă ţinem la desăvârşirea operei înaintaşilor noştri.

Publicându-se concurs pentru alegerea profesorilor, s'a enunţat principiul, că aspiranţii cu studii academice vor fi preferiţi. Aşa s'a ales cel dintâi corp profesoral dela şcoala Asociaţiunii, în 24 Aug. 1886, în modul următor:

a) Director: *Dr. Daniil P. Barcianu,* profesor seminarial şi secretar II al Asociaţiunii, învestindu-l totodată şi cu dreptul de suprainspecţiunea şcoalei ca delegat al comitetului Asociaţiunii (§, 17 din Statut).

b) Profesori: *Enea Hodoş,* absolvent de facultatea filozofică, *Septimiu Albini,* absolv. de facultatea filozofică, *Sabin P. Barcianu,* absolvent de teologie şi de academia agronomică şi *Aurelia Filipescul,* absolventă de preparandia de stat din Cluj.

Dupăce profesorii aleşi n'aveau calificaţie specială pentru şcoalele superioare şi civile de fete, conform Art. de lege XXXVIII din 1868, §§. 17 şi 103, au fost instituiţi în mod provizor, până la facerea examenului de calificaţiune prescris, pentru care inspectorul regesc de şcoale a fixat termin de 2 ani de zile. Până atunci şi şcoala a funcţionat cu caracter privat.

Pentru postul de directoară a internatului, nu s'a găsit nici una dintre concurente, care să întrunească toate calităţile recerute pentru conducerea internatului. In urma acesteia comitetul a oferit, în 30 Aug.

[1] „Transilvania", an. 1886 (p. 98 şi 112).

1886, în unanimitate postul de directoară dşoarei *Elena baronesa Popp*[1] din Sibiiu, fica fericitului Baron Ladislau Popp, fost vice-guvernator al Transilvaniei şi prezident al Asociaţiunii. A învitat apoi Vener. Consistor arhidiecezan din Blaj şi din Sibiiu, ca să numească catiheţi pentru studiul religiunii şi a fixat ziua deschiderii şcoalei pe 15 Septembre 1886.

Această zi, mult dorită, a fost o zi de adevărată sărbătoare culturală, naţională, în sânul Asociaţiunii. Actul însuşi al deschiderii solemne, a fost prinosul jertfei conştiente pentru cultura poporului român. A fost cea mai frumoasă coroană ce Asociaţiunea şi-a putut pune pe creştetul său, când împlinià tocmai anul al 25-lea de activitate în sânul poporului român.

In sala festivă a şcoalei, în faţa unui public număros, în faţa corpului profesoral şi a elevelor, s'a săvârşit sfinţirea apei de preoţii chemaţi ai ambelor confesiuni române. După mângăerea religiunii, fără de care nu ne-am puteà închipuì Românul, fericitul vice-prezident al Asociaţiunii: *Iacob Bologa*, c'o inimă caldă, c'o voce de bronz pătrunzătoare, a dat menirii sale institutul prin următorul discurs de inaugurare:

«Onorată adunare! etc...

«Când în faţa şi auzul marei adunări generale a «Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român», ţinută la 17/29 August 1883 în Braşov, am afirmat şi fără de nici o contrazicere s'a recunoscut:

«că n'a fost cu putinţă, ca să sufere un popor cult şi de ajuns luminat atât de îndelungat şi atât de cumplit, cât şi cum a suferit poporul român;»

«că la secularele suferinţe ale poporului român a contribuit în mod esenţial prea puţina cultură a masselor lui, nelucrarea facultăţilor spirituale ale acestor masse;»

«că adevărata fericire a indivizilor, a familiilor şi a popoarelor întregi o produce şi o asigură numai adevărata lor cultură;»

«că totalitatea, sau cel puţin maioritatea românilor trebue să fie pătrunsă de convingerea, că numai cultura lui în toate direcţiunile îl poate fericì, îl poate înălţà la vaza şi demnitatea, ce-i compete după legile naturii, şi»

«că prin urmare poporul român, dacă vrea să fie fericit, şi să ocupe şi el un loc onorific între celelalte popoare, trebue să se cultive *cu orice preţ în massele sale*, şi încât numai se poate, *deopotrivă în ambele sale sexe;*»

«când tot cu acea ocaziune n'am tras la îndoială, ci dincontră am recunoscut pe temeiul dureroasei noastre istorii, că năzuinţei românilor

[1] „Transilvania", an. 1886 (p. 156).

de a se cultivà, s'au pus în trecut destule piedeci de acelea, pe care ei — durere — nu le putură delăturà, care însă au contribuit prea mult la degradarea lor intelectuală şi morală, la umilirea lor;»

«când am afirmat, şi cu consimţământul comun am recunoscut toate acestea, atunci când erà la ordinea zilei şi se discutà cu toată seriozitatea chestiunea înfiinţării unei şcoale pentru fetiţele române: am mărturisit totdeodată şi am recunoscut implicitmente ceeace mărturisesc şi recunosc acum apriat şi curat cu vie voie, că o mare parte a vinei, care a cauzat actuala noastră stare culturală neîndestulitoare o au dus strămoşii şi moşii noştri cu sine în groapă — în mormânt, — iar o altă parte a acelei vini o au purtat strănepoţii lor, o purtăm încâtva chiar şi noi înşine».

«Să căutăm puţintel îndărăt la lungul nostru trecut şi pe temeiul cunoştinţelor istorice, culese dintr'însul, să nu hezităm a mărturisì fără a ne teme de vre-o contraprobă, că nici moşii şi strămoşii noştri, nici nepoţii şi strănepoţii lor n'au purtat necesare griji de creşterea şi instruirea sexului lor feminin; că nici unii nici alţii nu s'au îngrijit de aceea curăţire, de acea lustruire a diamanţilor lor proprii, care ar fi făcut posibilă o mai abundantă, o mai folositoare răspândire a binefăcătoarelor lor raze; că pentru a cultivà după cuviinţă femeia română, s'a făcut peste tot sau prea puţin, sau mai nimic».

«Dar e probabil şi prea posibil, că încontra acestor mărturisiri să mi-se facă şi acum, cum mi-se făcù alaltăeri de cătră un însemnat neromân acea observaţiune, acea obiecţiune: că pe lângă toată nesuficienta îngrijire de cultivarea femeii române, ea — femeia română — a fost totdeauna şi este şi azi bună, bravă, baza şi decorul neamului românesc; ea emulând în virtuţi cu masculinul sex românesc întrece pe acesta în cele mai multe privinţe.»

«Da, aşa e! mărturisesc şi eu cu nespusă plăcere şi mulţămire, că e fondată obiecţiunea amintită; în nici un mod însă nu mi-se va puteà clătinà credinţa şi convicţiunea, că femeia română devenià şi mai bravă şi cu mult mai folositoare neamului său, dacă i-se dedeà creşterea şi instrucţiunea inomis necesară.»

«De o asemenea credinţă, de o asemenea convicţiune a fost pătrunsă şi condusă «Asociaţiunea transilvană» atunci, când a început a alergà şi femeii române întru ajutor; când în urma şi pe temeiul mai multor concluze ale adunărilor ei generale a dispus o mai mare folosire a mijloacelor sale materiale spre cultivarea femininului sex român; când în mod definitiv şi nestrămutabil a decis ea, chiar în adunarea generală sus citată, *ca să se ridice şi să se organizeze aici în Sibiiu o şcoală superioară cu internat pentru fetiţele române din propriile ei mijloace*».

«Tot de asemenea credinţă şi convicţiune a fost pătruns şi condus şi comitetul numitei Asociaţiuni, care, ca putere executivă a făcut tot po-

sibilul pentru realizarea intenţiunilor, pentru executarea deciselor mandantelui său.»

«A îngrijit acest comitet, ca să se edifice casa, în care vine a se etablà «Şcoala pentru fetiţele române şi internatul ei», astfel, încât să corăspundă în toate privinţele scopurilor, spre care s'a ridicat. A provăzut comitetul nostru această casă cu toate utensiliile necesare. A angajat de mentori, de conducător şi conducătoare, de profesori şi profesoare la şcoala din chestiune şi internatul ei de acele fiinţe române, care prin creşterea, însuşirile şi pregătirile lor ne dau cele mai solide garanţii despre buna reuşire a întreprinderilor «Asociaţiunii» privitoare la cultură. A adus comitetul menţionat lucrul la acel stadiu, care face posibilă deschiderea şi folosirea acelei şcoale superioare civile, împreunată cu internat, pe care o-a ridicat «Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român» pentru fetiţele române».

«In numele acestei «Asociaţiuni» şi ca reprezentant al ei, al proprietarului casei, în care ne aflăm, şi care s'a şi binecuvântat după datina noastră strămoşească, vin eu deci acum, când după scrisoarea ce-mi voiu permite a o cetì, preastimatul nostru domn prezident, Timoteiu Cipariu, nici cu această ocaziune nu ne înveselì cu prezenţa sa, vin — zic — eu în calitatea mea de vice-prezident, a mulţămì mai întâi cordialmente onorabilului public adunat aici, într'un număr atât de mare, pentru bunăvoinţa şi interesarea de lucru, cu care azistă la această festivitate; a prezentà şi a recomandà după aceea onorabilului public corpul profesoral al şcoalei menţionate în stimabilele persoane: a d-lui Dr. Daniil P. Barcianu, a dşoarei baronese Elena Popp, ale dlor Enea Hodoş, Septimiu Albini, Sabin P. Barcianu şi a dşoarei Aurelia Filipescul, pe cari, ca atari: director, directoară, profesori şi profesoară, îi salut şi-i introduc în şcoala des amintită şi în internatul ei; vin a concrede acestor mentori, profesori şi profesoare tot ce avem noi mai scump, fetiţele noastre, speranţele noastre, şi a-i rugà ferbinte: să grijească de aceste plăpânde fiinţe ca de lumina ochilor lor; vin a zice scumpelor copile, care se află de faţă, şi care de azi încolo vor fi eleve ale şcoalei acesteia: Să ascultaţi scumpele mele, necondiţionat şi întru toate de mentorii, profesorii şi profesoarele, cărora vă încredinţăm; vin în urmă a deschide şi deschid cu «Dumnezeu să ajute!» şcoala civilă pentru fetiţele române a «Asociaţiunii transilvane» şi încheiu zicând «Amin!»

Însufleţitului discurs de inaugurare a răspuns directorul şcoalei Dr. *D. P. Barcianu* prin următoarele cuvinte izvorîte din adâncul unei convingeri luminate:

«Onorate Dle Vice-Prezident! etc...

«La toate popoarele cu aspiraţiuni de cultură, urmând chiar principiului despre împărţirea muncei, *femeia* a avut un însemnat rol la promovarea culturii. Şi cu cât aceasta cultură a ajuns să fie mai intensivă, cu atât mai

respectată a fost femeia şi lucrarea ei. Femeia ca adevărată întemeetoare a familiei a pus bazele civilizaţiunii omeneşti, şi este un adevăr, care nu se poate tăgădui, că societatea, în care respectul faţă de femee scade, în care legăturile familiare, ale căror cei mai gingaşi păzitori, tocmai femeile sunt, încep a se dărăpănà, este pe drumul cel mai sigur de a ajunge la abizul peirii».

«Şi la noi Românii femeia a avut cea mai însemnată parte la cultura, de care ne bucurăm azi, şi dacă avem azi moravurile şi datinele, care le avem, dacă avem graiul, ce-l vorbim, şi care face din noi neamul de oameni, *care suntem, femeii* române suntem datori cu mulţămită, căci ea ni le-a păstrat şi ea ni le-a dat».

«Abunăseamă dar, că, în vederea acestor merite, «Asociaţiunea transilvană pentru literatura română şi cultura poporului român» a făcut ceeace a făcut, şi ridicând aici în Sibiiu un templu, consacrat culturii *femeii*, n'a făcut alta, decât să aducă un tribut de recunoştinţă aceleia, care are cele mai legitime titluri la această recunoştinţă. Privind noi această operă a Asociaţiunii trebue să fim cuprinşi de o legitimă mândrie, căci precum englezul, — abunăseamă unul din popoarele cele mai valoroase şi care ştie ce va să zică încrederea în sine, — cu deosebită satisfacţie zice, când poate zice despre sine «*I am a selfmade man*», sunt oarecare din *propria* mea putere şi prin *propria* mea vrednicie m'am ridicat la ceeace sunt, aşa şi Asociaţiunea transilvană şi împreună cu ea Românii faţă cu acest institut, consacrat culturii, cu satisfacţie putem zice: al *nostru* este, *noi* l-am făcut din propriile mijloace, noi l-am ridicat din propriile noastre puteri, fără să fi primit şi fără să fi cerut ajutor dela alţii, decât tot dela noi.»

«Ridicând «Asociaţiunea transilvană» acest institut pentru înaintarea culturii femeii, a voit, ca în şcoală să se facă cu putinţă fetiţelor să-şi câştige o cultură generală mai aleasă a spiritului şi a inimii şi în *internat* să-şi câştige o creştere mai potrivită cu trebuinţele vieţii; la aceste însă se mai adaugă ceva, ce până acum nu s'a făcut şi nu s'a putut face: că adecă această cultură în graiu românesc să li se predeà şi cu graiul românesc să le intre în suflet şi în inimă. Căci judece oricine cum va voi, adevăr netăgăduit rămâne, că cultura, adevărata cultură numai prin graiul propriu se poate întemeià şi propagà, şi acela, care prin mijlocirea graiului străin crede, că mai uşor va ajunge la această ţântă, se amăgeşte pe sine, sau voieşte să amăgească pe alţii. Cultura, care voim noi să fie dată în această şcoală superioară cu internat fetiţelor noastre, nu voim însă să fie de felul aceleia, care îndestulindu-se cu ce are şi preamărind numai ce e al său, exclude orice înrâurinţă de cultură străină, ci noi tocmai voim să primim şi să asimilăm din cultura altora, ceeace este mai bun şi mai frumos, acomodându-o firii noastre şi felului nostru de a fi».

«Mulţi poate vor fi judecând, că lux am făcut cu această şcoală cu internat, că Asociaţiunea prea mult a *jertfit* din mijloacele sale în favorul acestei şcoli. Insă în faţa datoriei ce avem faţă de femee nu despre *jertfire* poate fi vorbă. Nu *jertfă* este ceeace s'a făcut, ci o învestire de capital, care nouă, de sigur însă urmaşilor noştri, va aduce cea mai însemnată şi mai frumoasă dobândă».

«Încredinţând comitetul «Asociaţiunii transilvane» şcoala şi internatul conducerii noastre, noi personalul didactic şi mai ales directorul şi directoara internatului, suntem pe deplin conştii despre greutatea misiunii, cu care suntem încredinţaţi. Avem însă firmă voinţă de a pune toate puterile noastre şi de a lucrà cu tot devotamentul, ce-l merită cauza, pentruca misiunea nouă încredinţată, să o ducem la bun sfârşit. Ştim că greutăţile începutului mari vor fi, că de multeori puterile nu ne vor ajunge, pentru a satisface dorinţelor DV. şi ale noastre, sperăm însă, că vom aflà la DV. sprijinul şi încurajarea, atunci când trebuinţa va cere».

— «Şi acum, voi fetiţelor, care veţi fi eleve ale acestei şcoale superioare cu internat, care în folosul vostru s'a ridicat, să nu uitaţi niciodată de binele ce vi s'a făcut prin înfiinţarea acestei şcoale, să aveţi deapururea în vedere, ceeace insemnele de pe frontul edificiului şcolar vă arată: adecă să fiţi neobosite ca albina în lucrările voastre şi asemenea ei, să vă adunaţi tot felul de cunoştinţe folositoare, să învăţaţi a păstrà ce aţi adunat prin diligenţa voastră, şi precum arată indicatorul între cele două embleme ale diligenţei şi păstrării, să învăţaţi a preţuì ceeace este mai scump: *timpul*, pe care să nu-l lăsaţi să treacă fără a-l folosì spre tot ce e bun şi frumos. Dacă voi astfel veţi urmà, vă veţi face mai întâi vouă înşi-vă o mulţămire sufletească, veţi face bucurie şi plăcere părinţilor voştri, cari cu iubire nemărginită caută la voi şi în fine ne veţi face mulţămire nouă tuturor şi mai ales «Asociaţiunii transilvane», care această şcoală frumoasă pentru voi o a făcut! — Şi precum vom face cu toţii ceeace trebue să facem, aşa să ne ajute Dumnezeu».

*

S'a început apoi învăţământul cu aceeaşi râvnă şi însufleţire, ce a fost întotdeauua îndemnul cel mai curat al învăţătorului român din vremile străbune.

Numele celor dintâi eleve ale şcoalei şi ale internatului, înscrise pentru anul 1886/7, le înşirăm acì ca o plăcută aducere aminte. Cu atât mai vârtos, că astăzi cele mai multe din ele sunt mame adevărate şi fice distinse ale poporului român. Le înşirăm întocmai după matricula şcoalei de atunci, adaugând numele oficial de astăzi al localităţilor:

Nr. c.	Numele elevei	Locul nașterii	Numele oficial de azi al localităților	Obs.
	Clasa I.			
1	Minerva Balint	Roșia-de-munte	Abrudb.-Verespatak	
2	Gabriela Codreanu	Șiclău	Sikló	
3	Sofia Cothișel	Certeje	Csertés	
4	Sofia David (†)	Bucium-Isbita	Bucsum-Izbita	
5	Amalia Dima	Hunedoara	Vajdahunyad	
6	Eugenia Greavu	Mercurea	Erdély-Szeredahely	
7	Constanța Gurban	Boroș-Ineu	Borosjenő	
8	Ileana Iliuț	Valea-sacă	Bucovina (Austria)	
9	Victoria Măcelariu	Racovița	Rakovica	
10	Marieta Mazzuchi	Blaj	Balázsfalva	
11	Valeria Moldovan	Băița	Hunyad-Boica	
12	Elena Muntean	Sátoralya-Ujhely	Sátoralya-Ujhely	
13	Adelina Piso	Săcărâmb	Nagyág	
14	Clelia Piso (†)	Deva	Déva	
15	Elena Popescu	Sibiiu	Nagyszeben	
16	Letiția Roșca (†)	Sibiiu	Nagyszeben	
17	Eugenia M. Roșu	Biserica-Albă	Fehér-templom	
18	Elisaveta Stanilă	Vale	Vále	
	Clasa II.			
1	Ana Beleș	Odvoș	Odvos	
2	Aurelia Ciugudean	Poiana	Pojána	
3	Lucia Cosma	Beinș	Belényes	
4	Elena Cunțan	Sibiiu	Nagyszeben	
5	Maria Dămian	Balșa	Bálsa	
6	Emilia Florian	Racovița	Rakovica	
7	Aurelia Henzel	Abrud	Abrudbánya	
8	Alexandrina Matei (†)	Sibiiu	Nagyszeben	
9	Alexandrina Moga	Sibiiu	Nagyszeben	
10	Leontina Moldovan	Borzaș	Borzas	
11	Sabina Piso	Săcărâmb	Nagyág	
12	Elena Popoviciu	Hațeg	Hátszeg	
13	Ersilia Popoviciu	Hațeg	Hátszeg	
14	Ersilia Toma	Sibiiu	Nagyszeben	
	Clasa III.			
1	Maria Buibaș	Buçoveț	Bukovec	
2	Aurelia Cosma	Zelau	Zilah	
3	Victoria Crețu	Sibiiu	Nagyszeben	

Nr. c.	Numele elevei	Locul naşterii	Numele oficial de azi	Obs.
4	Sofia Macavei	Bucium-Şasa	Bucsum-Sásza	
5	Ana Todescu	Bucium-Cerb	Bucsum-Cserb	
6	Letiţia Todescu	Bucium-Cerb	Bucsum-Cserb	
	Clasa IV.			
1	Alexandrina Cunţan (†)	Sibiiu	Nagyszeben	
2	Iustina Iridon	Apoldul de sus	Nagyapold	
3	Eugenia Popescu	Sibiiu	Nagyszeben	
4	Aurelia Roman	Sibiiu	Nagyszeben	
5	Elena Orbonaş	Orăştie	Szászváros	Elevă extraord.
	Elevele din internat.			
1	Maria Antal*	Beinş	Belényes	
2	Floare Antal*	Beinş	Belényes	
3	Ana Beleş	Odvoş	Odvos	
4	Maria Buibaş	Bucoveţ	Bukovec	
5	Gabriela Codreanu	Şiclău	Sikló	
6	Valeria Colbasi*	Cut	Kùtfalva	
7	Aurelia Cosma	Zelau	Zilah	
8	Sofia Cothişel	Certeje	Csertés	
9	Sofia David (†)	Bucium-Isbita	Bucsum-Izbita	
10	Maria Dămian	Balşa	Bálsa	
11	Constanţa Gurban	Boroş-Ineu	Borosjenő	
12	Ileana Iliuţ	Valea-sacă	Bucovina (Austria)	
13	Tereza Jurca*	Răvăşel	Rovás	
14	Valeria Moldovan	Boiţa	Hunyad-Boica	
15	Leontina Moldovan	Borzaş	Borzas	
16	Elena Muntean	Sátoralya-Ujhely	Sátoralya-Ujhely	
17	Olimpia Neagoe*	Micăsasa	Mikeszásza	
18	Sabina Piso	Săcărâmb	Nagyág	
19	Maria Roşca*	Seliştе	Szelistye	
20	Eugenia M. Roşu	Biserica-Albă	Fehértemplom	
21	Aurelia Serb* (†)	Pilul mare	Nagypél	
22	Ana Todescu	Bucium-Cerb	Bucsum-Cserb	
23	Letiţia Todescu	Bucium-Cerb	Bucsum-Cserb	

Anul întâi de şcoală s'a deschis cu 43 de eleve, iar internatul cu 23 de eleve, şi a decurs în linişte, închegându-se mereu începuturile de ordine şi de organizaţie internă. Şi de acì încolo fetiţele române, dornice de educaţie şi de cultură superioară, nu mai erau avizate la insti-

* A frequentat şcoala primară a Reuniunii femeilor române din Sibiiu.

tutele străine, la bunăvoinţa sau dispreţul lor, ci'n condiţiile cele mai favorabile se puteau împărtăşi de binefacerile creşterii şi instrucţiei superioare *în sanctuarul nostru propriu*, ce eră bucuria şi mândria noastră naţională. S'a împlinit o arzătoare dorinţă a poporului român, de mare importanţă în urmările sale, cum nu se înscrisese încă în analele Asociaţiunii în cei dintâi 25 de ani ai existenţei sale.

Lăsăm să urmeze acum numărul tuturor elevelor înscrise la şcoala Asociaţiunii dela înfiinţarea ei, an de an, până în ziua de astăzi. In această consemnare indicăm şi numărul elevelor absolvente de şcoala Asociaţiunii şi al celor din Bucovina şi România, ca să dăm un tablou cât se poate mai complet în această privinţă.

Nrul curent	Anul şcolar	Numărul elevelor înscrise			Nrul elevelor absolvente de cl. IV-a civilă	Numărul elevelor din internat	Între elevele înscrise şi adăpostite în internat au fost din	
		peste tot	în cele IV clase civile	în cursul complementar			Bucovina	România
1	1886/7	43	43	—	5	23	1	—
2	1887/8	81	75	6	8	43	2	2
3	1888/9	74	74	—	15	44	3	2
4	1889/90	64	59	5	14	40	3	—
5	1890/91	62	62	—	12	49	5	—
6	1891/2	74	74	—	19	53	3	—
7	1892/3	89	70	19	17	57	3	—
8	1893/4	85	76	9	20	63	4	8
9	1894/5	90	79	11	20	64	5	6
10	1895/6	80	72	8	19	60	2	7
11	1896/7	79	68	11	10	51	1	11
12	1897/8	90	81	9	20	57	—	8
13	1898/9	86	80	6	19	47	—	7
14	1899/900	92	82	10	23	37	—	6
15	1900/901	87	82	5	18	52	—	9
16	1901/2	96	92	4	26	57	—	11
17	1902/3	107	98	9	30	70	—	15
18	1903/4	98	81	17	20	70	—	11
19	1904/5	96	85	11	23	70	1	15
20	1905/6	98	77	21	24	68	1	10
21	1906/7	103	89	14	19	77	2	15
22	1907/8	143	128	15	35	105	2	19
23	1908/9	142	126	16	28	107	2	16
24	1909/10	139	127	12	45	106	2	14
25	1910/11	110	98	12	37	73	1	11
	Suma .	2308	2078	230	526	1543	43	203

Din aceste date se vede, că în cei dintâi 25 de ani de activitate, s'au perondat 2308 eleve în şcoala superioară de fete a Asociaţiunii, iar în internatul ei 1543 de eleve, din diferitele ţinuturi locuite de poporul

român. Un număr considerabil din România şi din Bucovina. Şi dacă relativ la frecvenţă nu putem vorbì de cifre şi mai mari, vina o poartă numai *publicul român,* că nu ţine să uzeze în măsură mai extinsă de *creaţiunea sa proprie,* precum îi cer interesele şi raţiunea.

Cel dintâi corp profesoral al şcoalei, cu membrii săi ajutători, s'a compus astfel:

1. Director: *Dr. D. P. Barcianu,* profesor seminarial şi membru suplent în comitetul Asociaţiunii.

2. Profesori: *Enea Hodoş, Septimiu Albini, Sabin P. Barcianu* şi *Aurelia Filipescul.*

3. Catiheţi: *Dr. Ilarion Puşcariu,* arhimandrit şi asesor consistorial şi *Nicolau Togan,* cooperator parohial în Sibiiu.

4. Instructori: *a)* pentru pian: *George Dima,* profesor seminarial; *b)* pentru limba franceză şi pian: *Sabina Brote.*

5. Directoara internatului: Baronesa *Elena Popp,* fiica fericitului baron *Ladislau Popp,* fost vice-guvernator al Transilvaniei şi prezident al Asociaţiunii.

6. Medic al internatului: *Dr. Ioan Moga,* medic în Sibiiu.

Dr. Daniil P. Barcianu, distins bărbat de şcoală, a funcţionat ca director onorar dela inaugurarea institutului până în 21 Septembre 1887. Sub conducerea sa a funcţionat şcoala în primul an dela inaugurare, spre deplina mulţămire a tuturor celor chemaţi. El a luptat cu greutăţile începutului. Priceperii şi zelului său este a se mulţămì prima organizare a şcoalei civile de fete cu internat a Asociaţiunii. N'a cruţat nici o osteneală ca să aducă în curgere normală desvoltarea acestui institut de educaţie şi de cultură naţională.

Invăţământul l-a organizat după cele mai întemeiate principii pedagogice moderne, dovadă e *primul plan de învăţământ* al şcoalei, aprobat de Ministerul regesc de culte şi instrucţiune publică cu data: 23 Septembre 1886, Nr. 29,282.

Putem constată astăzi, că începuturile urzite şi puse în practică cu conlucrarea acestui bărbat, relativ la inaugurarea şi funcţionarea acestui institut, au rămas în vigoare, amplificându-se mereu şi perfecţionându-se după experienţele culese în decursul timpului. La începutul anului al 2-lea însă, un incident neprevăzut a provocat retragerea sa din postul de director în 21 Septembre 1887.

In 16 Sept. 1887 votase comitetul Asociaţiunii: *Regulamentul intern pentru şcoală şi internat,* prin care s'a regulat sfera de activitate a tuturor persoanelor ocupate la şcoală şi internat, luându-se în socotinţă, după împrejurări şi practica unui an expirat.

Regulamentul a intrat imediat în vigoare. O urmare firească a acesteia a fost, ca de aci înainte toate lucrurile să fie întocmite după prescrisele regulamentului. In urma acesteia şi funcţia de delegat al comitetului

pentru suprainspecţia şcoalei, conform §-lui 17 din Statut, care în anul întâi fusese încredinţată tot directorului, s'a separat de oficiul de director şi s'a încredinţat eruditului pedagog şi profesor seminarial: *Ioan Popescu*, membru ord. în comitetul Asociaţiunii.

Acest fapt a jignit adânc pe zelosul şi mult talentatul profesor *Dr. D. P. Barcianu*, privind în el un vot de neîncredere «în formă destul de transparentă», cum spune însuşi în actul său de dimisie. [1]

Pelângă aceasta mai erà un punct de controversă.

Regulamentul provedeà, că pe *instructorii* şcoalei şi pe *guvernantele* internatului le numeşte comitetul, ca reprezentant al proprietarului şcoalei, iar pe celalalt personal ajutător, bone, portăriţă etc... îl angajează directorul în conţelegere cu directoara internatului. Directorul *Dr. D. P. Barcianu* dimpreună cu corpul profesoral, susţineà în proiectul său de regulament, ca întreg personalul ajutător al institutului să fie numit prin direcţiunea şcoalei, crezând a ridicà prin aceasta autoritatea directorului.

Intemeietorul şi susţinătorul şcoalei însă, cu toate considerările personale, n'a putut să cedeze din drepturile sale de proprietar.

Aceste împrejurări, de legitimă organizare, au provocat susceptibilitatea şi abzicerea fericitului *Dr. Barcianu* din postul de director onorar al şcoalei.

Toţi au regretat această retragere. Insuşi comitetul a cercat prin o delegaţie din sânul său (Dr. Il. Puşcariu, Z. Boiu şi E. Măcelariu), să convingă pe fericitul Barcianu despre bunele sale intenţiuni şi să continue opera începută cu atâta zel şi abnegaţiune. Dar înzădar, firea-i intransigentă n'a mai găsit punte de trecere pentru continuarea lucrării armonice în interesul institutului. A rămas cu mulţămirea bunului început. Iar în vălmăşagul vieţii obşteşti s'a dovedit şi la acest prilej, că «Nimeni în lume nu este absolut necesar pentru societate»... [2] cum o spusese atunci fericitul istoric *George Bariţiu*.

După o mică sguduire, în cele interne, lucrurile au intrat iarăşi în cursul lor normal şi institutul a continuat munca sa binefăcătoare. Postul de director a fost suplinit prin tânărul profesor: *Septimiu Albini*, care ca director provizor a condus institutul până la finea anului şcolar 1887/8, când a părăsit cariera didactică. La finea acestui an s'au retras şi ceialalţi profesori din posturile lor, afară de învăţătoarea *Aurelia Filipescul*.

Cel mai simţitor efect al acestor turburări a fost, că în acest an de provizorat, prin o administraţie necorăspunzătoare, s'a făcut şcoalei o pagubă de aproape 2000 fl., care până astăzi nu e încă aplanată.

Dar a urmat reacţiunea sănătoasă, ca după toate turburările, ce prevăzuse publicistul *Ioan Slavici*, atunci directorul ziarului «Tribuna» din

[1] „Tribuna", an. 1887, Nr. 219 (p. 874).

[2] „Transilvania", an. 1888 (p. 26—28).

Sibiiu, în care se înfăţişase chestiunea în colori de tot exagerate,[1] şi lucrurile s'au îndreptat spre binele şi progresul institutului.

In vara anului 1888 s'a instituit corp nou profesoral, cu cei rămaşi din trecut, anume:

1. Director: *Ioan Popescu,* profesor seminarial şi membru ord. al comitetului Asociaţiunii.

2. Profesori: *Dr. Petru Şpan, Mihail Pârvu, Dr. Vasile Bologa şi Aurelia Filipescul.*

3. Catiheţi: *Dr. Il. Puşcariu şi N. Togan.*

4. Instructori: *a) Elena Petraşcu,* directoara internatului, pentru limba franceză; *b*) *George Dima*, profesor seminarial, pentru pian; *c*) *Sabina Brote,* pentru pian şi *d) Matilda Mangesius,* profesoară la şcoala superioară de fete evang.-lutherană din loc, pentru gimnastică.

5. Directoara internatului: *Elena Petraşcu,* iar medic: *Dr. Ioan Moga.*

Sub înţeleapta conducere a noului director onorar: *I. Popescu,* a funcţionat şcoala trei ani în deplină linişte, consolidându-se mereu începuturile bune de până aci. Dar la finea anului şcolar 1890/91 *I. Popescu* s'a retras, din motive sanitare, dela conducerea şcoalei, care s'a încredinţat apoi colegului său: *Dr. Ioan Crişan,* profesor seminarial şi secretar II al Asociaţiunii.

Dr. I. Crişan a condus şcoala ca director provizor în anii 1891/2 şi 1892/3, predând şi limba germană în clasa III şi IV civilă. Osebitul său devotament pe terenul învăţământului a servit de model colegiului profesoral, asigurând propăşirea institutului în toţi ramii activităţii sale. Sub el a obţinut institutul şi *dreptul de publicitate* prin rescriptul ministerului regesc de culte şi instrucţie publică din 28 Martie 1892, Nr. 47,954—1891, după ce membrii corpului profesoral au satisfăcut prescriselor legii în privinţa însuşirii calificaţiei superioare pentru şcoale civile. Durere însă, că la începutul anului şcolar 1892/3 un morb greu apăsà abilitatea energicului profesor şi director Dr. I. Crişan, în urma căruia s'a retras din funcţia de director şi în scurtă vreme, la 22 Octobre 1893, a trecut din viaţă.

După retragerea fericitului Dr. I. Crişan, funcţia de director s'a încredinţat în 14 Octobre 1893 unuia dintre profesorii definitivi ai şcoalei, în sensul Statutului, anume actualului director: *Dr. Vasile Bologa,* care conduce de atunci neîntrerupt afacerile institutului, realizând, după împrejurări, an de an câte un pas înainte în progresul dorit.

După activitatea directorilor de până aci, anii de funcţiune ai şcoalei dela inaugurarea sa, se împart astfel:

1. Dr. D. P. Barcianu: 1886/7.
2. Septimiu Albini: 1887/8.
3. Ioan Popescu: 1888/9, 1889/90 şi 1890/91.

[1] Vezi Nrii 213 (p. 850), 220 (p. 878) etc... din 1887.

4. Dr. Ioan Crişan: 1891/2 şi 1892/3.

5. Dr. Vasile Bologa: 1893/4 până în timpul de faţă ca profesor şi director definitiv.

Actualul corp profesoral e:

1. Director: Dr. *Vasile Bologa.*

2. Profesori (profesoare): *Eugenia Tordăşianu* n. *Iovescu,* Dr. *Ioan Borcia,* Dr. *Eleonora Lemény, Victor Stanciu* şi *Elena Siandru.*

3. Catiheţi: *Mateiu Voileanu,* asesor consistorial şi *Nicolau Togan,* protopop.

4. Instructori angajaţi cu ora, pentru istorie: *Victor Păcală,* profesor seminarial; pentru muzica vocală şi pian: *Delia Olariu*; pentru limba franceză: *Elena Petraşcu,* directoara internatului; pentru pian: *Selma Möckesch, Olivia Bardosy, Alecsandrina Moga, Cornelia Man;* pentru violină: *Elsa de Heldenberg.*

5. Directoara internatului: *Elena Petraşcu,* iar medic: Dr. *I. Beu.*

În cei dintâi 25 de ani de activitate ai şcoalei, s'au retras şi în pensiune doi membrii ai corpului profesoral, după servicii folositoare şi la cerere proprie, anume: *Ioan Popovici,* astăzi protopop în Gioagiul de jos (cott. Hunedoara) şi *Eugenia Moga n. Trif,* astăzi soţie de preot în Săsciori (cott. Sibiiu).

Membrii Corpului profesoral.

Dela înfiinţarea şcoalei civile de fete a Asociaţiunii până în timpul de faţă, s'au perondat mulţi muncitori intelectuali la catedrele sale. Implinim cea mai plăcută datorie la a 25-a aniversare anuală, amintindu-le aici numele în şir cronologic şi felul lucrării prin care au contribuit la promovarea intereselor de educaţie şi de cultură ale şcoalei Asociaţiunii.

a) Catiheţi:

1. *Dr. Ilarion Puşcariu,* arhimandrit şi vicar arhiepiscopesc, din 15 Sept. 1886 până în 30 Iunie 1889. Fără onorar. — Pentru elevele de religiunea ortodoxă-română.

2. *Nicolau Togan,* protopop, din 15 Sept. 1886. La început fără onorar. — Pentru elevele de religiunea gr. cat. română.

În sânul poporului român vor fi puţini acei catiheţi, cari să aibă mulţămirea d-lui protopop *N. Togan,* de a aduce bisericii sale asemenea serviciu în timp de 25 de ani, neîntrerupt, cu zel şi devotament, spre lauda lui Dumnezeu şi deplina mulţămire a tuturor autorităţilor chemate şi a părinţilor elevelor. In deplina noastră recunoştinţă îi urăm încă mulţi ani înainte!

3. *Zaharie Boiu,* asesor consistorial, din 1 Sept. 1889 până în 30 Iunie 1897. — Pentru elevele de religiunea ortodoxă-română.

4. *Dr. Petru Şpan,* profesor seminarial, în 1897/8. — Pentru elevele de religiunea ortodoxă-română.

5. *Mateiu Voileanu*, asesor consistorial, din 1 Sept. 1898. — Pentru elevele de religiunea ortodoxă-română.

b) ***Profesori*** (***Profesoare***) :

1. *Dr. Daniil P. Barcianu*, profesor seminarial, director onorar din 1 Sept. 1886 până în 21 Sept. 1887. — În 1899/1900 a predat limba şi literatura română elevelor din cursul compl. înscrise particular şi la cursurile pedagogice dela seminarul «Andreian».

2. *Enea Hodoş*, profesor ordinar provizor din 1 Sept. 1886 până în 30 Iunie 1888.

3. *Septimiu Albini*, profesor ordinar provizor din 1 Sept. 1886 până în 30 Iunie 1888, şi director provizor din 29 Sept. 1887 până în 30 Iunie 1888.

4. *Sabin P. Barcianu*, profesor ord. prov. din 1 Sept. 1886 până în 30 Decemvrie 1887.

5. *Aurelia Filipescul*, profesoară ord. prov. din 1 Sept. 1886 până în 30 Iunie 1889.

6. *George Dima*, profesor seminarial de muzică, a dat ore de pian din 15 Sept. 1886 până în 30 Iunie 1889. — Din 1 Sept. 1892 până în 30 Iunie 1899 a predat muzica vocală în toate clasele.

7. *Sabina Brote*, a dat ore de limba franceză (studiu facultativ) în 1886/7 şi de pian din 15 Sept. 1886 până în 30 Iunie 1909.

8. *Elena Petraşcu*, directoara internatului, dă ore de limba franceză, fără onorar, din 6 Octomvrie 1887.

9. *Dr. Petru Şpan*, profesor ord. provizor din 1 Ian. 1888 până în 30 Iunie 1891.

10. *Victoria Filipescul* măr. *Petrişor*, profesoară ord. prov. în 1889/90.

11. *Matilda Mangesius măr. Pflebs*, profesoară la şcoala superioară de fete evang.-luther. din loc, a instruat gimnastica din 1 Sept. 1887 până în 30 Iunie 1894.

12. *Zaharie Boiu*, asesor consistorial, a predat (gratuit) limba română în cursul compl. în 1887/8.

13. *Ioan Popescu*, profesor seminarial, a predat (gratuit) pedagogia de casă în cursul compl. în 1887/8. — Din 1 Sept. 1888 până în 30 Iunie 1891: director onorar al şcoalei.

14. *Dr. Ioan Moga*, medicul institutului, a predat (gratuit) igiena în cursul complementar în 1887/8.

15. *Ioan Popovici*, înv. dirigent la şcoala elem. de fete a Reuniunii femeilor române, a predat (gratuit) fizica şi chimia în cursul compl. în 1887/8. — Din 1 Sept. 1891 profesor ord. definitiv până în 30 Iunie 1901, când a trecut la penzie. (Vezi pag. 39.)

16. *Terezia Czekelius*, profesoară de lucru manual, a predat acest obiect în cursul compl. în 1887/8.

17. *Mihail Pârvu*, profesor ord. provizor în 1888/9.

18. *Dr. Vasile Bologa,* profesor ord. definitiv din 1 Sept. 1888, iar din 14 Oct. 1893 şi director definitiv.

19. *Eugenia Trif măr. Moga,* profesoară ord. definitivă din 1 Sept. 1889 până în 30 Iunie 1902, când a trecut la penzie. (Vezi pag. 39.)

20. *Adela de Heldenberg măr. Brote,* profesoară de muzică, a dat ore de pian în 1889/90.

21. *Elisa Nasta măr. Bohăţiel,* profesoară suplentă din 1 Sept. 1890 până în 30 Iunie 1895.

22. *Victoria de Heldenberg măr. Teutsch,* profesoară de muzică, a dat ore de pian din 1 Sept. 1890 până în 30 Iunie 1894.

23. *Iulius Schäffer,* profesor de muzică, a dat ore de pian şi de cântare din 1 Sept. 1890 până în 30 Iunie 1908.

24. *Dr. Ioan Crişan,* profesor seminarial, director provizor din 1 Sept. 1891 până în 30 Sept. 1893. A predat limba germană în cl. III şi IV civ., iar în cursul compl. limba germană şi pedagogia de casă.

25. *Maria Roman,* absolventă de cursul de lucru manual şi industrie de casă evang.-lutheran din loc, a predat lucrul manual în cursul compl. din 1 Sept. 1892 până în 15 Martie 1895.

26. *Dr. Vasile Saftu,* profesor seminarial, a predat limba germană în clasele civile, iar în cursul compl. limba germană şi pedagogia de casă, din 1 Sept. 1893 până în 30 Iunie 1896.

27. *Alexandrina Cunţan măr. Schmidt,* profesoară de muzică, a dat ore de pian din 1 Sept. 1894 până în 30 Iunie 1896.

28. *Cornelia Surdu,* absolventă de cursul de lucru manual şi industrie de casă evang.-lutheran din loc, a predat lucrul manual în cursul compl. din 15 Martie până în 30 Iunie 1895.

29. *Mina Wagner,* profesoară la şcoala superioară de fete evang.-lutherană din loc, a instruat gimnastica în 1894/5.

30. *Eugenia Iovescu măr. Tordăşianu,* profesoară ord. definitivă din 1 Octomvrie 1895.

31. *Aglaida Băcillă,* profesoară suplentă din 1 Sept. 1895 până în 31 Ianuarie 1896.

32. *Maria Cioban măr. Dr. Botiş,* profesoară suplentă din 1 Febr. 1896 până în 30 Iunie 1900.

33. *Selma Möckesch,* profesoară de muzică, dă ore de pian din 1 Sept. 1897.

34. *Nicolau Vătăşan,* profesor gimnazial, a predat fizica şi geografia în cl. IV civ. în 1898/9.

35. *Dr. Ioan Stroia,* profesor seminarial, a predat didactica cu şcoala de aplicaţie elevelor din cursul compl. înscrise particular şi la cursurile pedagogice dela seminarul «Andreian» în 1899/1900.

36. *Timoteiu Popovici,* profesor seminarial de muzică, a predat muzica vocală din 1 Oct. 1899 până în 1 Nov. 1901.

37. *Laura Vlad,* absolventă de Academia de pictură din München, a predat desemnul şi caligrafia în 1900/1901, iar în cursul compl. pictura în 1900/1 şi 1901/2.

38. *Eufemia Katona măr. Radu,* profesoară suplentă de lucru manual în 1900/1. — In 1907/8 a predat lucrul manual în cursul compl.

39. *Hermann Kirchner,* profesor de muzică, a dat ore de muzică vocală în cursul compl. în 1900/1.

40. *Victor Păcală,* profesor ord. definitiv din 1 Sept. 1901 până în 1 Sept. 1909, când a trecut la seminarul «Andreian». — In 1909/10 şi 1910/11 a predat istoria în cl. III-a civ.

41. *Maria Muciu-Urechia măr. Folly,* profesoară suplentă în 1901/2 şi 1902/3.

42. *Maria Pop,* profesoară suplentă pentru lucrul manual în 1901/2 şi 1902/3.

43. *Elena Cunţan* măr. *Brabetz,* profesoară de muzica vocală din 1 Nov. 1901 până în 30 Iunie 1907.

44. *Matilda Roth,* profesoară la şcoala superioară de fete evang.-lutherană din loc, a predat pictura în cursul compl. în 1902/3.

45. *Olivia Bardosy* măr. *Dr. Deleu,* profesoară de muzică, a dat ore de pian din 1 Sept. 1901 până în 15 Apr. 1911.

46. *Elsa de Heldenberg,* profesoară de muzică, dă ore de violină din 1 Sept. 1901.

47. *Dr. Vasile Stan,* profesor ord. provizor din 1 Sept. până în 1 Oct. 1902, când a trecut la seminarul «Andreian».

48. *Dr. Ioan Borcia,* profesor ord. definitiv din 1 Oct. 1902.

49. *Eugenia Bardosy,* profesoară suplentă în 1903/4 şi 1904/5.

50. *Elisaveta Butean,* profesoară suplentă definitivă pentru lucrul manual din 1 Sept. 1903 până în 30 Iunie 1909.

51. *Veturia Papp* măr. *Lăpădat,* profesoară particulară, a predat economia de casă şi lucrul manual în cursul compl. în 1903/4.

52. *Lotte Goldschmiedt,* profesoară la şcoala superioară de fete evang.-lutherană din loc, a predat pictura în cursul compl. din 1 Sept. 1904 până în 30 Iunie 1908.

53. *Aurel Bratu,* profesor gimnazial, a predat limba maghiară (cl. I-II), aritmetica (cl. I) şi fizica (cl. IV) în 1905/6, iar în 1907/8 şi 1908/9: fizica şi aritmetica în cl. IV-a civ.

54. *Dr. Ilie Beu,* medicul institutului, a predat igiena în cl. IV-a civ. în 1905/6.

55. *Ana Ferenţiu,* profesoară suplentă din 1 Oct. 1906 până în 30 Iunie 1909.

56. *Augustin Bena,* profesor seminarial de muzică, a predat muzica vocală din 1 Sept. 1906 până în 30 Iunie 1909. — In 1908/9 a dat şi ore de pian.

57. *Delia Olariu,* profesoară de muzică, dă ore de pian şi de cântare din 1 Sept. 1907. — Din 1 Sept. 1910 predă şi muzica vocală.

58. *Dr. Eleonora Lemény,* profesoară ord. definitivă din 1 Sept. 1908.

59. *Alexandrina Moga,* profesoară de muzică, dă ore de pian din 1 Sept. 1909 şi de pictură în cursul compl. din 1 Sept. 1908.

60. *Victor Stanciu,* profesor ord. definitiv din 1 Oct. 1909.

61. *Elena Şiandru,* profesoară suplentă din 1 Sept. 1909.

62. *Liviu Tempea,* profesor de muzica vocală în 1909/10.

63. *Cornelia Man,* profesoară de muzică, dă ore de pian din 1 Sept. 1909.

64. *Maria Florea,* absolventă de cursul de lucru manual şi industrie de casă evang.-lutheran din loc, predă lucrul manual în cursul compl. din 1 Sept. 1909.

Inspecţia şcoalei.

I.

Comitetul central al Asociaţiunii exercită dreptul de suprainspecţiune asupra cursului regulat al tuturor afacerilor institutului, (conform §. 17 din statutul şcoalei), prin delegaţi pe cari îi numeşte din timp în timp dintre membrii săi. De regulă funcţionează prezidentul ori viceprezidentul Asociaţiunii ca delegat al şcoalei.

Dela înfiinţarea şcoalei până în timpul de faţă au funcţionat ca delegaţi următorii:

1. *Dr. Daniil P. Barcianu,* membru suplent al comitetului, în 1886/7.
2. *Ioan Popescu,* membru ord. al comitetului, în 1887/8.
3. *David Baron Ursu,* membru ord. al comitetului, în 1888/9.
4. *George Bariţiu,* prezidentul Asociaţiunii, în anii 1889/90—1892/3.
5. *Dr. Ilarion Puşcariu,* viceprezidentul Asociaţiunii, în anii 1893/4—1900/1901.
6. *Iosif St. Şuluţu,* membru ord. al comitetului, al 2-lea delegat în anii 1897/8—1900/901, apoi ca viceprezident şi prezident al Asociaţiunii în anii 1901/1902—1910/1911, adecă până la trecerea sa din vieaţă în 31 Martie 1911.
7. *Nicolau Ivan,* membru ord. al comitetului, din 6 Aprilie 1911.

II.

Statul exercită dreptul său de supraveghiare şi control prin inspectorii regeşti de şcoale ai comitatului Sibiiu şi prin comisari ministeriali, bărbaţi de specialitate, trimişi anume din timp în timp. In această calitate au funcţionat, dela deschiderea şcoalei până în timpul de faţă, următorii:

a) Inspectori regeşti de şcoale ai comitatului Sibiiu:

1. *Emil de Trauschenfels,* în anii 1886/7—1896/7.
2. *Dr. Gavril Pintér,* în anii 1897/8—1900/901.

Ferdinand I. din Cluj • Biblioteca Universitatii Regele • ROMANIA

3. *Dr. Iulius Vértesy,* în anii 1901/2—1905/6.

4. *Alexandru Munka,* din 1906/7 încoace.

b) Comisari ministeriali:

1. *Carol Cseh,* inspector sanitar în ministerul regesc de interne, a vizitat în special internatul şcoalei în 11 Iunie 1891.

2. *Stefan Gyertyánffi,* directorul pedagogiului superior de stat din Budapesta, a vizitat şcoala şi internatul în 28 Maiu 1896.

3. *Dr. Iulius Wlassics,* ministru regesc de culte şi instrucţiune publică, a vizitat şcoala şi internatul în 29 Octomvrie 1902, însoţit de *Victor Molnár,* consilier ministerial.

4. *Alexandru Kósa,* directorul şcoalei civile de stat de fete şi de băieţi din Dicsőszentmárton, a vizitat şcoala şi internatul în 28 Maiu—1 Iunie 1907. Este numit comisar ministerial pentru inspecţia şcoalei noastre şi în anii 1910/11 şi 1911/12.

5. *Stefan Gyöngyössy,* directorul şcoalei civile de stat de fete din Sighişoara, a inspecţionat şcoala şi internatul în 10—11 Febr. şi 22—23 Maiu 1908; în 14—15 Maiu 1909 şi în 25—26 Maiu 1910.

Anuarele şcoalei.

Dela inceput s'a întrodus bunul obiceiu la institutul nostru de a se cuprinde şi tipări într'un Anuar la finea fiecărui an şcolar toate datele şcolare, statistice etc. privitoare la activitatea unui an. Orientarea ce se dă prin aceste publicaţiuni, e de mare importanţă, atât pentru prezent cât şi pentru viitor.

În fruntea fiecărui Anuar s'a publicat şi câte un tractat pedagogic, ştiinţific etc. izvorît îndeobşte din trebuinţele noastre proprii pentru o îndrumare firească şi normală a educaţiei şi culturii femeii române. Cuprindem acì în mănunchiu toate temele publicate în Anuarele şcoalei dela înfiinţarea ei:

1. În 1886/7: «Necesitatea înfiinţării de şcoale române pentru fete», de *Enea Hodoş,* profesor.

2. În 1887/8: «Limba română în şcoalele de fete», de *Septimiu Albini,* profesor.

3. In 1888/9: «Interesul pedagogic ca cel mai deaproape scop al învăţământului educativ», de *Dr. Vasile Bologa,* profesor.

4. În 1889/90: «Individualitatea în educaţiune», de *Dr. Petru Şpan,* profesor.

5. În 1890/91: «Problema şcoalelor de fete de a dà acestora o pregătire pentru chemarea ce le aşteaptă în vieaţă», de *Dr. Petru Şpan,* profesor.

6. În 1891/2: «Limba maternă în clasa a IV-a civilă», de *Dr. V. Bologa,* profesor.

7. În 1892/3: «Poziţia istoriei în planul de învăţământ şi metodul ei», de *Ioan Popovici,* profesor.

8. În 1893/4: «Însemnătatea economiei de casă», de *Eugenia Trif,* profesoară.

9. În 1894/5: «Şcoalele superioare de fete», de *Dr. Vasile Saftu,* profesor.

10. În 1895/6: «Importanţa ştiinţelor naturale în raport cu educaţiunea femeii», de *Eugenia Iovescu,* profesoară.

11. În 1896/7: «Educaţiunea ficelor române», de *Elena Petraşcu,* directoara internatului şi profesoară de limba franceză.

12. În 1897/8: «Rolul mamei în familie», de *Maria Cioban,* profesoară.

13. În 1898/9: «Studiu din domeniul botanicei», de *Nicolau Vătăşan,* profesor.

14. În 1899/1900: «Apercepţiunea învăţământului», de *Dr. Vasile Bologa,* profesor.

15. În 1900/1901: «Planul de învăţământ», de *Dr. Vasile Bologa,* profesor.

16. În 1901/2: «Prin labirintul de peşteri dela St. Canzian şi Divaca în Carst, (Impresiuni şi reflexiuni geologice)», de *Victor Păcală,* profesor.

17. În 1902/3: «Câteva probleme ale şcoalei româneşti dela noi», de *Dr. Ion Borcia,* profesor.

18. În 1903/4: «Ce citesc fetele noastre?», de *Dr. Ion Borcia,* prof.

19. În 1904/5: «De pe ţărmurile Campaniei şi Siciliei», de *Victor Păcală,* profesor.

20. În 1905/6: «Eminescu ca pedagog», de *Dr. Ion Borcia,* prof.

21. În 1906/7: «Despre importanţa educaţiei fizice», de *Victor Păcală,* profesor.

22. În 1907/8: «Ifigenia în Taurida, de Goethe. (Studiu din literatura germană)», de *Dr. Ion Borcia,* profesor.

23. În 1908/9: «Faust, de Goethe. (Studiu din literatura germană)», de *Dr. Eleonora Lemény,* profesoară.

24. În 1909/10: «Cum să studiem?», de *Victor Stanciu,* profesor.

25. În 1910/11: «Istoricul înfiinţării şi desvoltării şcoalei Asociaţiunii», de *Dr. V. Bologa,* profesor.

Internatul şcoalei.

Internatul e cea mai însemnată parte întregitoare a şcoalei. E adăpostul educaţiei fizice, intelectuale şi morale pentru fiicele publicului român din toate ţinuturile, ba, am puteà zice din toate ţările locuite de poporul român.

După statutul şcoalei scopul internatului este a oferì elevelor, care vin din localităţi străine, sau care nu au locuinţa la părinţi ori la persoane acceptabile, o subsistenţă în condiţiuni materiale, intelectuale şi mo-

rale mai avantagioase, decât le poate oferì îngrijirea la particulari. Pentru aceasta, de sine înţeles, se plăteşte o taxă anuală corăspunzătoare împrejurărilor.

Internatul nostru funcţionează deodată cu şcoala şi e în strânsă legătură cu ea, în sensul statutului şi regulamentului şcoalei. Experienţa a dovedit, că prin aceasta se promovează în mod deosebit interesele de învăţământ şi de educaţie ale şcoalei.

Cea dintâi directoară a internatului: Baronesa *Elena Popp*, a funcţionat dela inaugurarea institutului până în 25 Septemvrie 1887, când s'a retras din spirit de solidaritate faţă de fericitul director *Dr. D. P. Barcianu.* (Vezi pag. 37). S'a numit apoi cu data 6 Octomvrie 1887, Nr. 442, şi s'a instituit actuala directoară: *Elena Petraşcu*, profesoară de limba franceză, care dela acea dată conduce neîntrerupt internatul Asociaţiunii cu zel şi devotament deosebit, spre cea mai mare mulţămire a părinţilor şi a tuturor factorilor chemaţi.

Indatăce a ajuns internatul sub conducerea sa, a luat menajul în regie proprie, care mai înainte fusese arendat, şi de atunci internatul Asociaţiunii a devenit o adevărată familie, cu toate atribuţiile sale de gingăşie, de îndemn şi de ideal comun. Familie număroasă, ce-i drept, dar cu aceleaşi drepturi şi datorinţe, cu aceleaşi favoruri sau iubire şi ocrotire părintească pentru toţi membrii săi. Nu ştim un al doilea loc în sânul poporului român, unde cuvintele bardului nostru:

«Eu ţi-s frate, tu-mi eşti frate,
În noi doi un suflet bate!...»

să se fi validitat mai frumos şi mai intim, decât în internatul şcoalei de fete a Asociaţiunii.

Condus internatul în acest spirit creştinesc, a progresat an de an şi a realizat frumoase succese pe terenul educaţiei bine îngrijite, ba, şi pe terenul economiei.

In 1907/8 s'a urcat numărul elevelor interne peste 100, încât nu mai erà loc pentru adăpostirea lor în condiţii igienice corăspunzătoare. Acest număr trecuse peste prevederile fericiţilor întemeetori ai internatului. Atunci s'a luat şi s'a adaptat în serviciul şcoalei şi internatului al doilea edificiu al Asociaţiunii dinspre strada Şaguna, pentru care şcoala plăteşte chirie anuală de K 2800.

Acest fapt a fost un simptom îmbucurător. Erà o dovadă, că publicul român revine la o orientare mai conştientă în ce priveşte educaţia ficelor sale. Cât timp va ţineà aceasta nu se poate prevedeà, deoarece în sânul publicului român, năpustit de atâtea vijelii, nu sunt tocmai rari surprinderile pe terenul vieţii naţionale. Chiar în anul acesta, numărul fetiţelor române adăpostite în cele două internate ale călugăriţelor romanocatholice din loc, ca să nu mai grăim de altele, este mai mare decât numărul elevelor adăpostite în internatul Asociaţiunii.

Dacă am aveà o opinie publică conştie şi prevăzătoare, drept un for superior de judecată naţională, s'ar puteà uşor să ştim ce *sentinţă* ar rostì asupra acestei orbecări a unei părţi considerabile a publicului român. E adevărat că nu sunt păduri fără uscături, dar acestea ca excepţii şi nu ca regule. O înstrăinare însă atât de extinsă de către geniul şi limba noastră strămoşească, ce se provoacă prin educaţia străină, e adevărată lesă a naţiunii, care se poate răzbunà odată crunt şi dureros.

Nu dorim noi desconsiderarea culturii altor popoare mai înaintate decât noi. Dar vor rămâneà în veci memorabile cuvintele rostite în această privinţă la inaugurarea şcoalei noastre de directorul *Dr. Barcianu:* «Judece oricine cum va voì, adevăr netăgăduit rămâne, că cultura, adevărata cultură numai prin graiul propriu se poate întemeià şi propagà, şi acela, care prin mijlocirea graiului străin crede, că mai uşor va ajunge la această ţântă, se amăgeşte pe sine, sau voeşte să amăgească pe alţii. Cultura, care voim noi să fie dată în această şcoală superioară cu internat fetiţelor noastre, nu voim însă să fie de felul aceleia, care îndestulindu-se cu ce are şi preamărind numai ce e al său, exclude orice înrâurinţă de cultură străină, ci noi tocmai voim să primim şi să asimilăm din cultura altora, ceeace este mai bun şi mai frumos, acomodându-o firii noastre şi felului nostru de a fi».

Acesta e rostul şcoalei române de fete şi al internatului. Şi numai acesta poate justificà jertfele Asociaţiunii şi ale altor factori din sânul poporului român pentru educaţia femeii române.

Iar jertfele, să nu uităm, sunt destul de mari. S'a arătat mai sus, că cel dintâi budget al şcoalei şi internatului reclamà K 25,000 pentru acoperirea trebuinţelor anuale. Astăzi însă reclamă K 70,000. Asemenea jertfă nu poate să rămână fără dobândă. Şi când va intrà publicul român, cel puţin maioritatea lui, în intenţiile Asociaţiunii pentru cultura poporului român, dobânda va urmà de sine. Altcum ne vom zădărnicì înşine, unii pe alţii, în progresul dorit.

* * *

Serviciul sanitar al internatului îl conduce medicul institutului, numit de comitetul Asociaţiunii. Dela inaugurarea internatului până în timpul de faţă, au funcţionat următorii medici:

1. *Dr. Ioan Moga,* medic practic în Sibiiu, din 15 Sept. 1886, până în 1 Iunie 1891.

2. *Dr. H. Süssmann,* fizic comitatens în Sibiiu, din 1 Iunie 1891, până în 31 Dec. 1894.

3. *Dr. Ilie Beu,* medic practic în Sibiiu, din 1 Ianuarie 1895 încoace.

Dispoziţiile şi tratamentul promt şi devotat al medicilor institutului, au ajutat întotdeauna internatului să treacă norocos şi prin cele mai grele timpuri de boale epidemice, cărora sunt atât de expuşi copiii în frageda vârstă a desvoltării lor. Şi în 25 de ani numai două cazuri de moarte a

trebuit să înregistrăm în analele internatului. E aproape disparent acest procent față de numărul total de 1543 de eleve interne, câte s'au perondat în internatul şcoalei dela inaugurarea sa.

Vor fi puţine, internatele de copii de şcoală, care să poată constată această mulţămire sufletească.

A contribuit mult, fără îndoială, la această bunăstare sanitară a institutului, condiţiile igienice ale internatului şi eminentele servicii ale personalului ajutător din internat, ce amintim cu recunoştinţă. Acest personal constă din profesoarele cu locuinţa în internat, guvernantele şi bonele institutului.

Guvernantele care au funcţionat dela inaugurarea internatului, ca mâna dreaptă a directoarei, sunt următoarele:

1. *Maria Gherick*, din 15 Septemvrie 1886 până în 30 Iunie 1891.
2. *Cornelia Ciceiu*, (†) din 1 Sept. 1891 până în 30 Iunie 1903.
3. *Ana Broştean*, din 1 Septemvrie 1903 încoace.
4. *Silvia Piso*, din 1 Septemvrie 1908 încoace.

* * *

In acest spirit al căsniciei, al sănătăţii morale şi fizice, a servit menirii sale internatul Asociaţiunii. Şi câte internate de fetiţe s'au înfiinţat în timpul mai nou în sânul poporului român, în Blaj, Beiuş, Arad etc., toate s'au orientat şi s'au organizat, mai mult sau mai puţin, după internatul Asociaţiunii. Astfel a servit Asociaţiunea, direct şi indirect, cauza culturii poporului român.

MUZEUL ASOCIAȚIUNII.

I. Ideea de a se înființà un Muzeu.

Deși întemeietorii entuziaști ai Asociațiunii au făcut multe planuri pentru înaintarea culturală a poporului nostru, totuș nu s'au gândit la un Muzeu. Toată atențiunea lor, la început, se îndreptà spre câștigarea mijloacelor pentru îmulțirea numărului cărturarilor, care erà foarte restrâns. Cu toate aceste în «proposețiunile» secretariului G. Barițiu, cetite în ședința a III-a a celei dintâiu adunări generale, ținute în Sibiiu, la 6 Noemvrie n. 1861,[1] se amintesc mai multe probleme istorice și etnografice cu cari aveà să se ocupe Asociațiunea și cari până astăzi au rămas, în cea mai mare parte, nerezolvate, de ex., între altele, Barițiu propuneà ca Asociațiunea să facă o descriere comparativă a locuințelor țăranilor români, a porturilor și a tipurilor românești; să studieze etnologia Românilor din Ardeal, să adune material folkloristic, inscripții romane, și documente.[2] Dacă dintre aceste probleme cele mai multe au rămas și astăzi, după 50 de ani, un desiderat, cauza nu poate fi alta decât lipsa mijloacelor materiale și lipsa oamenilor pregătiți pentru a face asemenea studii, cari pretind călătorii științifice și colecțiuni adunate cu sârguință și cu sistem, din toate părțile, într'un Muzeu.

Faptul că Asociațiunea dela început și-a impus asemenea pobleme grele din domeniul istoriei și etnografiei dovedește că idea unui Muzeu plutea nehotărîtă în mințile întemeietorilor Asociațiunii. Și e de mirat că ea nu s'a lămurit și accentat nici la adunarea generală din anul următor, ținută la 1862, în Brașov, cu ocazia căreia s'a aranjat o expoziție de industrie casnică, despre care foile contimporane vorbesc cu însuflețire.

Se pare, însă, că oamenii de atunci totuș erau preocupați de idea unui Muzeu, deoarece în raportul bibliotecarului N. Cristea către adunarea generală din 1867, ținută în Cluj, se pomenește de niște colecțiuni de documente, monede antice, o spadă antică, primite în cursul anului 1866. In numitul raport se face descrierea acestor obiecte și se zice: «îmi permit totodată a atrage atențiunea adunării generale asupra acelor binefăcători cari sau prin dăruire de opuri pentru îmulțirea bibliotecii sau prin dăruirea altor obiecte cu încetul vor pune temeiul unui *Muzeu de însemnătăți*...[3] Aceasta e prima știre ce am găsit'o în actele Asociațiunii, privitoare la Muzeu. Adunarea generală din 1867 nu s'u ocupat de această indicație a bibliotecarului Cristea și nici în raportul său către adunarea din 1868 nu se mai face pomenire de Muzeu și nu se amintește de un Muzeu româ-

[1] *Actele privitoare la urzirea și înființarea Asociațiunii Transilvane pentru literatura română și cultura poporului român*, Sibiiu, 1862, p. 75—6.

[2] ibidem, p. 106—108.

[3] «*Transilvania*». 1868, p. 147.

nesc nici în «Transilvania» din 1868, care la p. 173 publică o dare de seamă despre «Muzeul Transilvan» din Cluj.[1]

În adunarea generală din 1868, ţinută în Gherla, se face pentru primaoară amintire de «Muzeul Asociaţiunii». Şi anume Visarion Roman propune să se tipărească «catalogul cărţilor bibliotecii şi a obiectelor ce compun *Muzeul Asociaţiunii*».[2] Comisiunea esmisă de adunarea generală a fost de părere ca acest catalog să se tipărească în foaia Asociaţiunii.[3] In 1869, Visarion Roman predă «pentru Muzeul Asociaţiunii» câteva antichităţi dăruite de asesorul dr. Ioan Maniu,[4] iar în 1870, d-l inspector Iuliu Bardosi trimite un «numu vechiu» pentru «Muzeul Asociaţiunii», care se predă bibliotecarului pentru a se păstrà în «colecţiunea numismatică».[5]

Bibliotecarul I. Maximu, ales în adunarea generală din 1870, ţinută în Năsăud, după doi ani de tăcere a înaintaşului său Russu, publică în Transilvania un raport despre starea bibliotecii, la sfârşitul cărui raport se spune: «Afară de cărţi mai posedă Asociaţiunea mai multe bucăţi de stufe de aur, de minerale, de monede şi de nişte lucruri anticuarii, însemnate toate cu numirea şi numărul lor într'un registru deosebit».[6]

Despre «Muzeul Asociaţiunii» se pomeneşte şi în «Transilvania» din 1871[7] cu ocazia unor dăruiri de monede. In raportul bibliotecarului Creţiu către adunarea generală din 1872, ţinută în S.-Sebeş, se pomeneşte numai de «colecţiunea noastră numismatică».[8] In budgetul Asociaţiunii pe 1872 3 se prevede 100 fl. «pentru culegerea de obiecte archeologice şi numismatice» şi 100 fl. «pentru procurarea de documente istorice naţionale».[9]

În actele de mai târziu se vorbeşte numai de colecţiuni numismatice, de minerale şi de antichităţi.[10]

Din toate aceste se vede că ideia unui Muzeu al Asociaţiunii există chiar din cei dintâi ani ai înfiinţării Asociaţiunii. Ea n'a fost exprimată însă, într'o formă hotărîtă, fiindcă greutăţile cu cari s'a luptat instituţiunea noastră culturală au fost aşa de multe şi de mari, încât ceice o conduceau nici nu îndrăzniau să se gândească la discutarea unei asemenea idei, care şi după trei decenii de existenţă a Asociaţiunii, când a fost sulevată într'o formă pozitivă, la adunarea din Lugoj (1896), multora li se păreà o utopie.

În anii 1880 găsim totuş o propunere concretă. Şi anume: în raportul secţiunii ştiinţelor naturale şi matematice către adunarea generală

---

[1] Cf. şi «*Transilvania*», 1870, p. 117.
[2] «*Transilvania*», 1868, p. 537.
[3] *ibidem*, p. 549.
[4] «*Transilvania*», 1869, p. 22.
[5] «*Transilvania*», 1870, p. 117.
[6] «*Transilvania*», 1871 p. 88. Cf. şi p. 222.
[7] pag. 270.
[8] «*Transilvania*», 1872, p. 224.
[9] *ibidem*, p. 227.
[10] «*Transilvania*», 1874, p. 204, idem, 1875, p. 112 p. 212 şi 225.

din 1880, ţinută în Turda, se face următoarea propunere: «Secţiunea pe lângă alte eventuale lucrări a conclus şi înfiinţarea unui muzeu istoric-natural, în locul reşedinţei comitetului Asociaţiunii. Inceputul acestui Muzeu s'a făcut prin o colecţiune frumuşică de plante, determinate, provăzute şi cu nomenclatura românească, dăruite de Dr. P. A. Alessi. Secţiunea la acest loc îşi ia voia a da expresiune aşteptării sale, ce O. Domni membri ai Asociaţiunii vor concurge cu toţii, după putinţă, la sporirea acestui Muzeu».[1]

Adunarea generală a şi primit această propunere.[2] Comitetul central, în şedinţa sa din 18 Septemvrie 1881, dă propunerea secţiunii istorice şi secţiunii de ştiinţe naturale «pentru a studiă această chestiune şi a-şi da opiniunea, cum şi în ce condiţiuni s'ar puteà înfiinţà aici (în Sibiiu) un muzeu istoric-natural».[3] Ce s'a ales cu această propunere, n'am mai putut aflà. Se pare că secţiunile nu au mai revenit asupra ei şi astfel a rămas uitată. E curios că din partea Asociaţiunii nu se accentuiază ideia înfiinţării Muzeului nici în anul următor, când s'a aranjat splendida expoziţie, pe care a deschis-o dl Partenie Cosma printr'un discurs avântat. In schimb în seria unor impresii, publicate sub titlul «Preumblări prin expoziţiunea română» scrise de profesorul Dr. D. P. Barcianu, în «Telegraful Român», se pomeneşte din nou de necesitatea unui muzeu. Invăţatul profesor scrià următoarele: «Şi aceasta ne aduce la altă idee, a cărei realizare cu timpul o recomandăm cu deosebită căldură factorilor competenţi. In Lipsca se află un muzeu etnografic, care pune un deosebit preţ pe colecţiunile de îmbrăcăminte din toate părţile lumii, trimiţând agenţi la apus şi răsărit, la miazănoapte şi miazăzi spre a colectà îmbrăcăminte caracteristice în forme şi desemnuri. În Norimberga există muzeul germanic, care se ocupă între altele cu colectarea de tot feliul de ţesături şi mustre de cusături vechi germanice, cari excelează prin originalitatea în forme şi în executare, muzeele de industrie din Viena şi din alte cetăţi mari pun pe tot anul oarecari sume în budget pentru cumpărarea de mustre originale frumoase de lucruri de mână, eşite din mânile oamenilor din popor. A bunăseamă aceste colecţiuni nu se fac numai din curiositate, din contră ele se fac cu scopul de a da impulsuri nouă gustului şi producţiunii, adeseori degenerate prin rafineriile unei false culturi. Comorile, cari în această materie, dupăcum ne dovedeşte expoziţiunea noastră, zac ascunse în poporul nostru dela sate, ar trebuì ridicate, adunate în reprezentanţi caracteristici la un loc, ca aşa pe deoparte lucrări originale, frumoase, cu stil, să nu se piardă în noianul lucrurilor lipsite de acele calităţi, iar pe de alta să contribue la răspândirea cât mai mare a modelelor de gust şi frumseţă adevărată. Folosul unei astfel de colecţiuni inaugurate şi făcute cu sistem de

[1] «*Transilvania*», 1881, pag. 26.
[2] *ibidem*, pag. 12.
[3] *ibidem*, pag. 27.

vreuna din societăţile existente pentru cultura poporului sau de vreuna care se va înfiinţà în un deaproape viitor, ar fi de nepreţuit, şi cheltuelile ce le-ar reclamà ar fi înmiit răsplătite prin rezultatele ce le-ar dobândì producţiunea industrială a poporului».[1]

În aceste expuneri se arată pentru primaoară importanţa colecţiunilor etnografice pentru cultura unui popor. Deşì Dr. D. P. Barcianu nu pomeneşte de înfiinţarea unui Muzeu românesc, totuş e evident că s'a gândit la el. Acest lucru îl spune de altfel lămurit, mai târziu, în «Foaia Pedagogică» din 1897 pag. 89 şi urm. sub titlul «O casă naţională». In acest articol ne mai dă câteva informaţiuni de interes pe cari le reproducem.

În şedinţa comitetului central dela 6 Martie 1882[2] membrul suplent dl Eugen Brote a făcut propunerea ca Asociaţiunea să clădească un edificiu propriu pentru toate reuniunile române din Sibiiu. Propunerea s'a dat spre studiare unei comisiuni, care, în şedinţa ţinută la 22 August a şi prezentat un raport,[3] în urma căruia, în şedinţa ţinută la 21 Noemvrie,[3] a şi decis cumpărarea casei Nr. 8 din Strada Morii. Dr. D. P. Barcianu ne spune: «In motivare se zice între altele, că proprietatea acuirată are să corăspundă nu numai trebuinţelor Asociaţiunii, dar se poată servì şi altor scopuri de cultură naţională Şi între aceste scopuri au fost amintite în şedinţă, verbal, şi *muzeu şi colecţiuni etnografice* şi loc de întrunire pentru celelalte reuniuni etc., a căror realizare s'a avut în vedere a se face pe rând şi în proporţia mijloacelor disponibile.»

Ideea înfiinţării muzeului o mai întâlnim la Asociaţiune în 1887, când tot Dr. D. P. Barcianu, directorul şcoalei civile de fete, propune comitetului central să se îngrijească de o colecţiune «de modele alese şi motive naţionale», care să fie întrebuinţată de elevele din şcoală. Comitetul central a încredinţat însă afacerea «Reuniunii femeilor române din Sibiiu».[5]

Ideea înfiinţării unui muzeu se lansează din nou după un deceniu în raportul comitetului central către adunarea generală din 1896, ţinută în Lugoj, în care vorbindu-se de mişcarea literară dela noi între altele se spune: «Studii etnografice şi arheologice numai străinii mai fac în patria noastră străveche, şi între străini numai rar amicii noştri; monumentele falnice ale trecutului nostru, ba chiar şi admirabilele producte ale industriei noastre naţionale, portul nostru şi icoana vetrei româneşti numai în muzee şi colecţiuni străine le găsim şi numai Academiei române din Bucureşti este de a se mulţămì, că nu avem să căutăm tot în mâni străine şi izvoarele istoriei noastre naţionale.

Aceste stări reclamă o acţiune serioasă de sanare şi vor avea să fie pentru viitor problema specială a activităţii Asociaţiunii, care este cel mai

---

[1] «*Telegraful Român*», 1881, p. 402, col. 3.
[2] v. «*Transilvania*», 1882, p. 62.
[3] v. «*Transilvania*», 1882, p. 150.
[4] v. «*Transilvania*», 1882, p. 199.
[5] «*Foaia Pedagogică*», an. 1897, p. 92 şi «*Transilvania*», 1887, p. 131.

chemat factor pentru a pune bazele unui Muzeu național al Românilor ciscarpatini»».[1] D. Dr. Vasile Hossu, referentul comisiunii numite pentru examinarea raportului general, relevă cu bucurie această idee,[2] dar adunarea generală nu ia nici o deciziune în ce privește executarea ei.

În 28 Septemvrie 1896 Asociațiunea a cumpărat un «intravilan» situat în nemijlocita apropiere a caselor Asociațiunii din Sibiiu și în ședința comitetului central, ținută la 4 Februarie 1897, a exmis o comisiune ca să studieze ce ar trebuì să facă cu acest loc. Comisiunea compusă din membrii comitetului central: Dr. A. Brote, P. Cosma, L. Simonescu, I. St. Șuluțu și O. Tilea a primit, la 1/13 Maiu 1897, un conștiențios și întemeiat proiect privitor la înființarea unei «case naționale» lucrat de prim-secretarul Dr. C. Diaconovich care lansase ideea la adunarea generală din Lugoj și care se ocupase mai pe larg de ea într'un articol publicat în fruntea revistei «Transilvania» din 1897. Acest articol a fost trimis tuturor foilor românești, cari l-au reprodus și comentat cu simpatie. Propunerile comisiunii au fost primite de comitetul central, în ședința sa ținută la 13 Maiu 1897, și a decis să le înainteze proximei adunări generale. Prim-secretarul, dl Dr. C. Diaconovich a prezentat adunării generale din 1897, ținute în Mediaș, o propunere lungă și motivată din toate punctele de vedere privitoare «ridicarea unei case naționale». La adunarea generală din Mediaș s'au împărțit însă părerile. Regretatul Dr. Augustin Bunea erà de părere «să nu se înființeze muzeul proiecat, ci comitetul central să se pună în legătură cu direcțiunile gimnaziilor noastre și să ajutoreze muzeele acestora». Această părere, prezintată adunării generale ca contrapropunere, a fost discutată pe larg și cu pasiune. Opiniile fiind așa de împărțite, d-l Dr. Nicolae Șerban, deputat dietal, a făcut propunerea «să se amâne deciziunea în merit relativ la casa națională, până la proxima adunare generală». Și e de mirare că membri Asociațiunii de astădată și-au părăsit vechiul obiceiu al amânărilor și au cerut votare nominală. Propunerea comitetului central, prezentată de dl Dr. E. Dăianu, referentul comisiunii alese pentru studiarea raportului privitor la muzeu, a întrunit numai 45 de voturi, față de 34 voturi, în cea mai mare parte date de blăjeni, pentru contrapropunerea lui Bunea.

În urma acestei votări, prezidentul dl Ioan M. Moldovan enunță următoarea deciziune a adunării generale:

«Pe partea de către parc a intravilanului Asociațiunii din Sibiiu, str. Morii Nr. 6, se va ridicà o casă națională, care va cuprinde:

1. Un muzeu istoric al Românilor din patrie, împreunat cu colecțiuni archeologice și numismatice și cu o archivă pentru păstrarea documentelor de interes pentru istoria română.

---

[1] «*Transilvania*», 1896, Partea oficială, p. LIII.

[2] *ibidem*, p. CXIV.

2. Un muzeu etnografic, întocmit cu deosebită considerare la păstrarea motivelor naţionale în port şi industria română de casă şi la desvoltarea acestui ram al muncii naţionale.

3. Biblioteca Asociaţiunii, provăzută cu toate condiţiunile de desvoltare, ce se recer pentru o mare bibliotecă naţională.

4. Birourile Asociaţiunii.

5. O sală mare, care să poată servì pentru prelegeri publice, conferinţe, reprezentaţiuni dramatice şi conveniri sociale.

6. Localităţi corespunzătoare pentru trebuinţele societăţilor române din Sibiiu.

Pentru elaborarea unui plan de clădire al Casei naţionale, Asociaţiunea va face apel public la architecţii români şi va publică pentru orientare un plan de situaţiune şi o schiţă exactă a intravilanului».[1]

Prin această deciziune ideia înfiinţării unui Muzeu al Asociaţiunii intră în faza concretă a realizării.

Infiinţarea Muzeului Asociaţiunii.

Hotărîrea Asociaţiunii de a clădì o casă naţională în Sibiiu a fost destul de îndrăzneaţă, când ne gândim că nu aveà la dispoziţie absolut nici un fond pentru acest scop. Realizarea ideii depindeà deci dela dibăcia celor încredinţaţi să adune sumele necesare şi dela spiritul de jertfă al publicului românesc. Şi trebue să recunoaştem, că dl Dr. Diaconovich erà foarte dibaciu în găsirea mijloacelor pentru realizarea planurilor ce le-a făcut. Incă în deciziunea adunării generale din Mediaş se prevedeà că sumele necesare pentru acoperirea cheltuelilor înfiinţării Casei naţionale se vor acoperì: *a)* din venitul unei loterii şi *b*) din colecte şi donaţiuni speciale. In deciziune se mai spuneà că numele persoanelor şi corporaţiunilor cari vor dăruì pentru acest aşezământ cel puţin suma de 2000 cor., în semn de recunoştinţă, se va eternizà în marmoră în interiorul Casei naţionale.

Preocupaţiunea principală a comitetului Asociaţiunii erà aşadar să adune mijloacele materiale necesare pentru întruparea ideii. Şi biroul central, în frunte cu dl Dr. C. Diaconovich, a desfăşurat cea mai intensivă propagandă pentru a trezì în publicul nostru sentimentele de jertfă. A aranjat o loterie şi a întrodus răscumpărarea felicitărilor de anul nou, din cari până la 1905 a incassat peste 26 mii de coroane. Prin colecte, prin donaţiuni şi dela membrii fundatori ai muzeului s'au adunat peste 100 mii coroane. În special amintim donaţiunea de 24,000 cor. a familiei Mocsonyi pentru zidirea muzeului. Sumele necesare, fiind adunate relativ în scurtă vreme, comitetul central a luat dispoziţii pentru pregătirea planurilor. In urma unui concurs au intrat 26 de planuri de zidire, cari au fost censurate de reuniunea arhitecţilor din Viena. Reuniunea a propus

[1] Cf. «*Transilvania*», 1897, pag. 1 şi urm.; p. 73 şi urm. Partea oficială, p. 84—5; p. 96; p. 182—197 şi p. 208—212.

comitetului central în primul rând planul lucrat de Baranyai Aladár din Zagrabia, după care s'a şi clădit Muzeul pe locul cumpărat în 1896. Greutăţile cu cari a luptat comitetul central până a ajuns să pună, la 1903, piatra fundamentală a Muzeului, sunt descrise în discursul rostit de regretatul preşedinte Iosif St. Şuluţu la inaugurarea Muzeului întâmplată în 1905,[1] cu ocazia adunării generale a Asociaţiunii ţinute în Sibiiu. Clădirea Muzeului a costat 158,426 cor. 97 fil.

Inaugurarea acestui aşezământ cultural menit să adăpostească dovezile privitoare la vieaţa poporului nostru din trecut a fost una dintre cele mai frumoase şi mai înălţătoare serbări culturale româneşti. Cu ocazia inaugurării s'a aranjat, pe lângă alte serbări, şi o splendidă expoziţie istorică-culturală şi etnografică, cum nu s'a mai văzut la noi. La inaugurare s'au întrunit Românii din toate părţile, făcând din inaugurarea Muzeului o sărbătoare a unităţii noastre culturale. Aceste momente din vieaţa Muzeului nostru fiind în deobşte cunoscute nu mai stărui asupra lor.

III. Inzestrarea şi aranjarea Muzeului.

Dupăcum se vede din deciziunea adunării generale din Mediaş şi dupăcum reiese din amănunţitele expuneri de motive ale primsecretarului dl Dr. Diaconovich, Asociaţiunea, la început se gândeà la o *Casă naţională*, care aveà să servească pentru mai multe scopuri culturale şi numai, între altele, să aibă câteva odăi şi pentru un muzeu istoric-etnografic. Numai aşa se explică feliul cum s'a zidit clădirea Muzeului, care nu e întocmită anume pentru un muzeu, ci numai pentru a păstrà obiectele adunate. Problema de a adunà sistematic obiectele erà şi este şi astăzi destul de grea. In ce priveşte înzestrarea Muzeului găsim câteva idei îndrumătoare în Apelul comitetului central pentru întemeierea unui muzeu istoric-etnografic în Sibiiu, publicat în «Transilvania din 1904 (p. 173 şi urm.). În acest apel se spune: «In două direcţiuni va trebuì să se desvolte această instituţiune. Una, care să se extindă asupra trecutului nostru. Acest trecut — oricât a fost de vitreg — totuş cuprinde pentru noi multe momente înălţătoare, cari formează nu numai nişte plăcute amintiri, ci mai ales şi un izvor de încredere în puterile proprii şi de speranţă în un viitor mai bun». Deoparte deci trebue să ocupe loc în această secţiune istorică toate obiectele, chemate a ne reamintì momente din vieaţa bărbaţilor noştri mari şi providenţiali şi din faptele măreţe ale trecutului nostru; iar de altă parte trebue să afle aici loc tot, ce se refere la traiul original şi patriarhal al poporului nostru, şi mai ales uneltele, sculele şi obiectele, cari încep a dispăreà, făcând loc înoirilor influinţate de civilizaţiunea care străbate în cele mai ascunse colţuri ale vieţii popoarelor». «O a doua secţiune a muzeului nostru are să ne prezenteze o instructivă icoană etnografică despre întreaga vieaţă actuală a poporului nostru în toţi ramii ei de manifestaţiune, scoţând îndeosebi la iveală acele note, cari caracterisează traiul spe-

[1] «*Transilvania*», 1905, pag. 162 şi urm.

cific al poporului românesc, cari formează cuintesența individualității sale etnice, cu un cuvânt toate productele, cari denotă însușirile sufletești și trupești mai marcante ale poporului, și manifestațiunile caracteristice ale cugetării, lucrării și ale întregei sale vieți. Nu pot fi uitate credințele, datinile, obiceiurile la ocazii triste și vesele, cântări, dansuri, muzică, portul, obiecte de folos, de lux și toate particularitățile topografice, de interes fie istoric, romantic etc.».

În temeiul acestor principii călăuzitoare, comitetul central a întocmit următoarele «puncte de orientare»: *A. Secția istorică,* cu subdiviziunile; *a*) antichități, *b*) biserica. *B. Secția etnografică,* cu subdiviziunile: *a*) casa țărănească, *b*) porturi, *c*) obiecte pentru pregătirea mâncărilor, *d*) obiecte ce se întrebuințează la diferite ocaziuni, *e*) muzică, dansuri, *f*) obiecte privitoare la ocupația țăranilor, *g*) tipuri caracteristice de Români, *h*) producte limbistice.

Dupăcum se vede din acest program în care am rezumat numai punctele esențiale, comitetul central nu erà pe deplin ia clar cu împărțirea sistematică și științifică a obiectelor ce aveau să formeze muzeul.

În urma apelului comitetului central au început să se trimită Asociațiunii o mulțime de obiecte din diferite ținuturi. Așa încât Asociațiunea a adunat în scurtă vreme o colecție destul de mare. Ca să pună, însă, o bază serioasă la înzestrarea Muzeului a aranjat expoziția din 1905. Pentru aranjarea expoziției comitetul central a compus un program foarte vast și amănunțit, care, și în ce privește sistemizarea științifică a obiectelor, a fost destul de bine alcătuit. Expoziția a reușit peste toate așteptările și cred că merită să vorbim mai pe larg despre ea. Meritul de a fi aranjat această expoziție îi revine tot dlui Dr. C. Diaconovich, care nu a cruțat nici o osteneală pentru a-și realizà planurile de a întemeià un muzeu. Voiu cità din darea dsale asupra expoziției câteva pasage, ca să se vadă limpede ce s'a putut realizà din programul larg, publicat în Transilvania din 1905 (Anale, p. 17).

Expoziția a avut următoarele secții:

A) Partea etnografică. Programa expozițiunii, ținând cont de viitoarea menițiune a Muzeului înființat de Asociațiune, a căutat să prezinte în expozițiune în primul rând un tablou cât mai complect al stărilor de interes etnografic ale poporului nostru. În acest scop comitetul central a stabilit în programa expozițiunii un cadru foarte vast, deși erà de prevăzut că în lipsa totală de mijloace băneşti nu va fi posibil a-l și umpleà în toate direcțiunile în condițiuni pe deplin mulțămitoare.

Însă cu toate neajunsurile ce comitetul aranjator a trebuit să le întimpine, i-a succes totuș, mulțămită abnegațiunii publicului nostru și zelului de care acesta a fost întotdeauna însuflețit pentru idealurile noastre naționale, de a puteà prezentà în toate despărțămintele și secțiunile prevăzute în programă, un tablou deși modest dar destul de fidel și complect al stărilor poporului nostru.

La despărţământul *A*, care a prezentat *situaţiunea geografică, vieaţa comunală şi casele ţăranilor români,* au participat 37 expozanţi cu 110 obiecte, în cea mai mare parte tablouri fotografice.

Este de regretat că partea istorică a vieţii comunelor noastre dela ţară a fost puţin reprezentată, dar acest fapt se explică prin împrejurarea că obiectele ce privesc istoria comunelor româneşti numai excepţional sunt puse la libera dispoziţiune a cercurilor ce s'au interesat de intreprinderea Asociaţiunii.

Cu mult mai bogat a fost despărţământul *B.*, care a arătat stările de interes etnografic ale poporului român dela ţară: *tipul* şi *portul* ţărănesc, *locuinţele* ţăranului român, *sculele sale de casă,* obiectele ocazionale ce privesc *obiceiurile* lui etc. La acest despărţământ au participat 179 expozanţi cu peste 950 obiecte, iar Asociaţiunea din a sa parte a procurat cu jertfe destul de considerabile un număr mai mare de păpuşi în mărime naturală pentru prezentarea porturilor din diferitele ţinuturi ale ţerii.

Cea mai bogată şi mai mult admirată parte a expoziţiunii a fost însă despărţământul *C.*, care a prezentat productele *industriei de casă* a ţăranului român şi a fost înzestrat cu 311 expozanţi cu peste 1600 obiecte.

Aceste trei despărţăminte (*A.B.* şi *C.*) de interes special şi etnografic au ocupat întreg etagiul I al zidirei Muzeului.

Descrierea mai amănunţită a obiectelor expuse şi apreciarea părţii ce au avut-o singuraticii expozanţi la înzestrarea despărţămintelor înşirate se poate vedeà în catalogul expoziţiunii.[1] Cu toate acestea mă cred dator a remarcà şi la acest loc unele momente mai importante.

În primul rând trebue să amintesc cu deosebită recunoştinţă de zelosul concurs ce l-am avut din partea Reuniunilor femeilor române din diferitele părţi ale ţării (Abrud, Băiţa, Blaj, Braşov, Deva, Dobra, Făgăraş, Hunedoara, Lugoj, Sibiiu şi Zlatna), precum şi de participarea «Reuniunii române de agricultură» cu o expoziţie foarte preţioasă de porturi şi de producte ale industriei de casă.

Deasemenea s'au distins cu colecţiuni mai mari şi mai de valoare unele comune fruntaşe din părţile Sibiiului (Sălişte, Poiana, Vale, Răşinari, Tălmăcel, Mag, Orlat, Topârcea, Sadu, Fofeldea, etc.) şi Braşovului (Satulung, Codlea, Cernat-Săcele, etc.) o parte a despărţămintelor Asociaţiunii. Pe cât de zeloasă şi îmbucurătoare a fost participarea unei părţi a acestora (mai ales a despărţămintelor Abrud-Câmpeni, Beiuş, Blaj, Bran, Braşov, Cluj, Dobra, Oraviţa, Sătmar, Sebeş, Şimleu, Timişoara, Zerneşti), pe atât de mult a trebuit să regretăm, că majoritatea despărţămintelor Asociaţiunii, cari fără îndoială ar fi fost în primul rând chemate şi datoare a spriginì lucrarea noastră, nu au reagat de fel la repeţitele noastre intervenţiuni.

În fine mai avem să amintim la acest loc cel mai preţios obiect al expoziţiunii: grupul «Junilor», donat Asociaţiunii de d-l Teodor Nica şi d-na soţie, şi de valoroasele colecţiuni de fotografii etnografice ale d-lui

[1] Vezi «*Transilvania*» an. 1905, pag. 267.

Emil Fischer din Sibiiu, care cu cea mai mare prevenire s'a pus în serviciul expoziţiunii şi la învitarea comitetului aranjator ne-a procurat o bogată colecţiune de tablouri preţioase.

Restul părţii etnografice a expoziţiunii, şi anume despărţ. *D.*: *Ocupaţiunile agricole* şi *industria minieră,* au ocupat localităţile şcoalei elementare de fete, iar obiectele de volum mai mare (s. ex. o stână în mărime naturală, construită şi înzestrată complect de comuna Poiana, apoi şteampuri în miniatură, etc.), au fost aşezate în curtea Muzeului. La acest despărţământ au participat 61 expozanţi, cu aproape 200 obiecte.

De remarcat sunt la acest loc obiectele expuse de comunitatea de avere din Caransebeş, de despărţămintele Asociaţiunii din Bran, Braşov, Dobra, Oraviţa şi Sălişte, de societatea minieră «Concordia» din Bucium, care a prezentat şi spălatul aurului prin un lucrător de mine, trimis anume la expoziţiune, mai departe obiectele expuse de aranjatorul despărţământului Ioan Chirca, d-l protopop Sergiu Medean şi de neobositul paroh din Poiana-Sibiiului, d-l Ilie Dobrotă, care a îngrijit de construirea şi înzestrarea stânei amintite.

Tot la partea etnografică aparţine şi despărţământul *E.*: *Vânatul,* la care au participat 10 expozanţi, între cari d-l Petru Popovici, proprietar în Braşov, a prezentat o colecţiune foarte bogată, care trecând peste cadrele unei expoziţiuni etnografice, ar fi fost o adevărată podoabă şi pentru o expoziţiune specială vânătorească.

B. Partea istorică-culturală. Despărţământul *F.*: *Expoziţia istorică,* a fost înzestrată de 121 expozanţi cu peste 750 obiecte de natură foarte diferită, în cea mai mare parte reliquii preţioase ale trecutului nostru naţional şi ale bărbaţilor distinşi ai poporului nostru. Abstrăgând aici de colecţiunile expuse de bisericile româneşti în despărţămintele lor speciale, a fost remarcată îndeosebi bogata colecţiune de portrete ale oamenilor noştri mari, cari s'au distins în luptele politice ale poporului nostru ori au binemeritat pentru desvoltarea şi înaintarea lui culturală. Până acum publicul român n'a avut ocaziune a mai vedeà o galerie atât de bogată a mecenaţilor şi fruntaşilor neamului nostru, şi o colecţiune atât de valoroasă a reliquiilor rămase dela aceştia.

Despărţământul *G*, al *Bisericilor române* a fost împărţit în două secţiuni, adăpostită fiecare în câte 2 săli mari ale internatului de fete.

În secţiunea bisericii *ortodoxe* au fost reprezentate toate trei diecezele gr. or. (Sibiiu, Arad şi Caransebeş), cu colecţiuni pe cât de bogate pe atât de preţioase de odoare bisericeşti, de icoane sfinte şi cărţi, şi documente de interes pentru istoria bisericească.

În total au participat la această secţiune 125 expozanţi cu 640 obiecte.

Secţiunea *bisericei gr.-catolice,* la care au participat 32 expozanţi cu aproape 450 obiecte, a fost înzestrată în cea mai mare parte de metropolia din Blaj şi de dieceza Lugojului. Cu părere de rău trebue să constat la acest loc, că diecezele de Orade şi Gherla nu au ţinut cont de învi-

tările ce li-s'a făcut din partea Asociaţiunii. Dar cu atât mai intensivă a fost participarea celorlalte 2 episcopii şi îndeosebi a fost remarcat cu satisfacţiune, că Blajul a participat la expoziţiune cu o întreagă serie de colecţiuni preţioase. Atât consistorul mitropolitan, seminarul, Muzeul arheologic şi biserica din Blaj, cât şi clerul au dat întreg concursul lor pentru înzestrarea cât mai mulţămitoare a secţiunii. Deasemenea a participat şi dieceza Lugojului cu colecţiuni de o bogăţie extraordinară.

La acest loc mai rămâne să amintesc, că în secţiunile bisericilor române au fost reprezentate şi şcoalele secundare ce acestea le susţin, precum şi gimnaziul fundaţional din Năsăud.

Expoziţia istorică şi bisericească a fost studiată de mai mulţi bărbaţi de specialitate, cari au găsit aici un material bogat şi interesant, încă neexploatat de istoriografie, şi ne-au pus în vedere că vor publică rezultatul cercetărilor lor în studii speciale. Astfel expoziţia Asociaţiunii a făcut servicii preţioase şi istoriografiei noastre naţionale.

În despărţământul *H.: Literatura şi ştiinţa* au participat la expoziţiune peste 100 de autori români cu diferite colecţiuni şi lucrări ştiinţifice şi cu peste 1000 de scrieri ale lor; mai departe 26 editori cu peste 2000 publicaţiuni şi 7 organe de publicitate cu diferite colecţiuni de ziare.

Acest despărţământ adăpostit şi aranjat ca şi despărţământul *F.*, a prezentat o icoană respectabilă a muncii intelectuale ce a prestat-o elementul nostru din această ţară în timpul mai nou, şi deşi în multe privinţe nu ne-a putut arătă decât numai începuturi modeste, ne-a dat totuş o elocventă dovadă a progresului nostru cultural.

Mai puţin au rămas satisfăcuţi vizitatorii expoziţiunii de despărţământul *I.* al *Artelor frumoase* din cauza că partea mai mare a artiştilor noştri mai de frunte nu au participat la expoziţiune şi astfel au arătat o desăvârşită lipsă de atenţiune faţă de publicul român, al cărui sprijin îl reclamă pe toate terenurile.

In total au participat la despărţământul *I.* 80 expozanţi cu aproape 550 obiecte.

De asemenea a fost de interes despărţământul *K.* al *Societăţilor culturale* române, la care au participat 17 expozanţi cu 103 obiecte, între cari harnicele noastre Reuniuni de femei, Asociaţiunea din Maramureş, societăţile academice «Petru Maior» şi «România Jună» şi mai multe societăţi de muzică şi coruri de plugari. S'a remarcat în general şi cu părere de rău absentarea totală dela Expoziţie a Asociaţiunii aradane.

Despărţământul *L.* al *Băncilor române* a fost una dintre cele mai interesante şi mai instructive părţi ale Expoziţiunii. Deşi compuse aproape numai din grupări de linii şi cifre seci, tablourile acestui despărţământ au vorbit totuş o limbă foarte eloquentă ce toţi pricepătorii o au înţeles şi apreţiat pe deplin.

Au participat la această expoziţiune 76 dintre băncile noastre cu 196 obiecte, în cea mai mare parte tablouri grafice, cari au arătat desvoltarea

institutelor noastre de credit dela primele începuturi până în ziua de astăzi, atât în totalitatea lor, cât şi pentru fiecare bancă a parte.

Aceste tablouri au fost compuse pe baza datelor înaintate de singuraticele bănci şi grupate cu multă osteneală de funcţionarii «Albinei», cu ajutorul mai multor specialişti şi au reclamat o considerabilă sumă de bani, acoperită de băncile expozante.

În fine mai rămâne să amintesc *expoziţia şcoalei de fete a «Asociaţiunii»*, care afară de un dormitor şi o sală de instrucţiune a prezentat şi o frumoasă expoziţiune de lucru de mână atât a elevelor actuale, 63 la număr, cât şi a 62 dintre fostele eleve ale şcoalei. In total au participat deci 125 eleve cu 315 obiecte, cari au dat dovezile cele mai mulţămitoare despre rezultatele realizate de această harnică şcoală.

În cele expuse până aci am dat în liniamente generale o mică schiţă a Expoziţiunii, care întregită cu datele cuprinse în Catalogul prezentat, cred că prezintă un tablou destul de complect al colecţiunilor expuse şi admite şi o apreciare critică a întreprinderii Asociaţiunii noastre.

În primul nostru apel, publicat împreună cu programa prealabilă a Expoziţiunii în fruntea numărului I. al «Transilvaniei» din anul 1905, am accentuat că «Asociaţiunea» urmăreşte cu expoziţiunea etnografică şi istorică-culturală un scop îndoit:

Întâi: a «pune bazele colecţiunilor ce va aveà să le adăpostească Muzeul în viitor», şi

a doua: «a dà publicului mare, atât românesc cât şi strein, o icoană cât mai fidelă a stărilor, activităţii şi nizuinţelor poporului nostru, ca deoparte să întărească în noi înşine conştiinţa forţelor noastre naţionale, şi totodată să impună şi străinilor respectul cuvenit pentru importanţa elementului nostru în această ţară».

Apreciând Expoziţiunea sub acest duplu punct de vedere, credem că putem constată cu satisfacţiune, că ne-am ajuns scopul urmărit, şi că Expoziţiunea aranjată de Asociaţiune a avut un succes deplin.

Speranţele ce le-am pus în abnegaţiunea poporului nostru şi în însufleţirea acestuia pentru idealurile noastre naţionale, nu ne-au înşelat, şi îndeosebi aşteptările noastre, că cu ocaziunea expoziţiei se vor pune primele baze ale colecţiunilor Muzeului nostru naţional prin donaţiunile expozanţilor s'au şi realizat, încât afară de cumpărările de 60 obiecte făcute din acest prilej pentru colecţiunile noastre cu preţuri foarte reduse (în total K 260·20), — au fost donate pentru muzeu nu mai puţin decât 603 obiecte în valoare minimală de K 20—25,000, între cari nu sunt considerate colecţiunile bogate de fotografii, de monete, de ouă încondeiate şi alte obiecte mai mărunte.

Dar este în sine un moment caracteristic pentru spiritul de care e condus poporul nostru, că o expoziţiune în stil mai mare, la care au participat 1327 expozanţi cu peste 9000 de obiecte, s'a putut face la noi

fără orice dotaţiune sau subvenţiune, şi că nici avansul de K 500 ce l'am cerut la timpul său pentru acoperirea cheltuielilor prime, nu a fost întrebuinţat.

Din cifrele ce le voiu prezentà la alt loc, se va vedeà, că cu toate că Expoziţiunea a fost deschisă timp de 25 zile, că aranjarea ei a reclamat o mulţime de instalaţiuni şi lucrări tehnice precum şi un personal numeros, şi că toate obiectele au fost retrimise expozanţilor cu cheltuiala noastră, — Expoziţia abià a reclamat spese de K 6000·—, cari au fost pe deplin acoperite din preţul de întrare şi din suprasolvirile încassate dela vizitatori.

La o concluziune tot atât de mulţămitoare vom ajunge dacă vom aprecià Expoziţiunea şi sub raportul scopului al doilea în vederea căruia a fost aranjată.

Numărul vizitatorilor a trecut peste toate aşteptările noastre. Afară de persoanele învitate şi de elevii numeroaselor institute de învăţământ, cari au fost admişi cu toţii fără plată, au vizitat Expoziţiunea cu bilete de întrare 6454 persoane, dela cari s'a încassat ca preţ de intrare şi ca suprasolviri suma de K 6435·37.

În şirurile acestor vizitatori au fost reprezentate nu numai toate ţinuturile româneşti din această ţară, ci îndeosebi şi fraţii noştri din Regatul Român, cari s'a prezentat la serbările noastre în număr peste aşteptare de mare şi prin reprezentanţii lor cei mai distinşi, precum în fine şi un număr considerabil de streini, cari au rămas surprinşi de celece le-au găsit în Expoziţiunea noastră.

Este fapt, că nici când până acum nu s'a întrunit la un loc în număr mai mare societatea română cultă din diferitele ţări locuite de elementul nostru, şi că nicicând străinii, şi chiar şi adversarii noştri, nu au vorbit cu mai mult respect de o serbare naţională românească, ca de astădată.

Putem constatà deci cu satisfacţiune, că — dupăcum am şi fost asiguraţi de mulţi dintre cei mai distinşi bărbaţi ai neamului nostru — publicul român, care a participat la serbările «Asociaţiunii», a plecat de aici mulţămit şi întărit în încrederea în viitorul elementului românesc, şi că şi în ochii popoarelor conlocuitoare am dat o nouă dovadă a vitalităţii şi importanţei naţionalităţii noastre în ţara ce o locuim.

Acesta e raportul d-lui Dr. C. Diaconovich, din care reiese limpede importanţa ce-a avut-o expoziţia din 1905.

Dela această expoziţie au rămas o mulţime de obiecte pentru Muzeu. Numărul lor nu se poate şti exact, fiindcă, în urma schimbărilor ce s'au făcut la biroul Asociaţiunii şi în urma transportării obiectelor la expoziţia din Bucureşti, în 1906, nu s'a putut purtà o evidenţă specială. Pot spune însă că în colecţiile ce-au rămas pentru înzestrarea Muzeului se numărau cam la 3000 de obiecte.

După acest început frumos urmă să se facă sistematic adunarea obiectelor şi aranjarea lor. Comitetul central când a decis înfiinţarea şi pe urmă inaugurarea Muzeului a scăpat, însă, din vedere că înzestrarea, aranjarea şi întreţinerea lui reclamă cheltueli însemnate. In budgetele anilor viitori nu găsim nici o sumă destinată pentru Muzeu şi pentru o persoană care să îngrijească de îmbogăţirea sistematică a colecţiilor şi de conservarea lor. În lipsa mijloacelor materiale, comitetul central s'a văzut deci silit să angajeze, la sfârşitul anului 1906, un custode interimal în persoana dlui I. Pamfilie, arhitect, cu o retribuţie de 200 cor. pe an şi o odaie în localul muzeului;[1] iar desvoltarea lui să o lase la voia întâmplării.

Această stare de lucruri a durat până la sfârşitul anului 1909, când comitetul central, la propunerea unei comisii exmise din sânul său, a luat următoarele dispoziţii:

a) să se facă o selecţie a obiectelor din Muzeu; *b)* în lipsa mijloacelor materiale ale Asociaţiunii să nu se angajeze custode cu plată, ci Muzeul să se pună sub îngrijirea secretarului Octavian C. Tăslăuanu; *c)* Pentru sporirea succesivă a colecţiilor din Muzeu în fiecare an să se iee în budgetul Asociaţiunii o sumă oarecare. Tot pentru acest scop să se întrebuinţeze şi sumele încassate din răscumpărările felicitărilor de anul nou.

În urma acestei deciziuni scriitorul acestor rânduri şi-a dat toată silinţa, să aducă mai întâi în ordine şi să cureţe Muzeul, apoi să înzestreze şi să aranjeze obiectele. Lucrările ce s'au putut săvârşi în cursul anului 1909 sunt destul de amănunţit descrise într'un raport către comitetul central.[2] Aici amintesc că în cursul anului 1909 colecţiile Muzeului s'au sporit cu peste 1100 obiecte, parte donate, parte cumpărate. Pentru a puteà face mai cu înlesnire înzestrarea Muzeului, pe lângă articolul despre «Muzeul Asobiaţiunii» publicat în «Transilvania» (1909 p. 59) în care am dat un îndrumar ce obiecte trebuesc adunate pentru Muzeu, într'o circulară specială şi în circulara biroului central adresată directorilor de despărţăminte, la sfârşitul fiecărui an, cu începere dela 1909, toate despărţămintele Asociaţiunii au fost învitate să adune obiecte pentru Muzeu şi să aranjeze expoziţii etnografice cu ocazia adunărilor cercuale. Aceste străduinţe au şi avut un rezultat îmbucurător, întrucât cinci despărţăminte în cursul anului 1909, au aranjat, expoziţii etnografice şi de industrie casnică, trimiţând sute de obiecte pentru Muzeu.

Pentru înzestrarea sistematică a Muzeului, comitetul central în şedinţa din Aprilie 1910 şi adunarea generală din Dej m'a autorizat să fac călătorii în diferite ţinuturi pentru a adunà şi cumpărà tot feliul de obiecte.

În ce priveşte lucrările de aranjare făcute în cursul anului 1909 amintesc, că obiectele din Muzeu au fost împărţite în următoarele grupe:

[1] «*Transilvania*», 1906, an. p. 234.

[2] «*Transilvania*», 1910 p. 38 şi urm.

I. Lemnăriile şi ocupaţiunea ţăranului nostru, II. Portul şi obiceiuri, III. Industria de casă şi IV. Obiectele privitoare la istoria noastră culturală. Acest aranjament provizor se va menţineà până când vom aveà mai multe odăi la dispoziţie (înţeleg cele trei odăi în care astăzi e casina), când se vor face instalări noue şi o aranjare mai sistematică.

Pentru lucrările de catalogare s'a făcut un inventar general, tipărituri pentru catalogarea pe fişe şi un registru de intrare însoţit de un indice alfabetic.

Până la sfârşitul anului 1909 s'a terminat catalogarea pe fişe a obiectelor din Muzeu, afară de colecţiile numismatice, de minerale, de fotografii şi afară de cărţile vechi şi manuscrise. Aceste din urmă se păstrează în Biblioteca Asociaţiunii ca secţie specială. Cu sfârşitul anului 1909 au fost catalogate pe fişe 1821 de obiecte. Numărul obiectelor aflătoare în Muzeu a fost aproximativ 4000.

IV. Starea muzeului la sfârşitul anului 1910.[1]

În cursul anului 1910 s'au continuat lucrările pentru înzestrarea Muzeului. În anul 1910, conform hotărîrii comitetului central, am făcut două excursiuni etnografice şi anume: Una, la Rusalii, în Bran, de unde am adunat şi cumpărat în total 88 de obiecte. În această excursie m'a însoţit şi fotograful Fischer din Sibiiu, cu care am făcut mai multe fotografii de porturi, de case şi de interioruri. Altă excursie am făcut-o în Giurgeu, în preajma adunării generale din Dej, cutrierând mai multe sate. Am adunat şi cumpărat în total 138 de obiecte foarte preţioase. Cu ocazia acestei excursiuni, am găsit în Valea-Jidanului şi Bicaz două biserici vechi de lemn zugrăvite. Mai ales cea din Valea-Jidanului e de un deosebit interes, fiind întreagă zugrăvită. Pentru a ţineà în evidenţă asemenea monumente de artă, la propunerea mea comitetul central a decis să se facă la Muzeul Asociaţiunii *un inventar al monumentelor istorice şi de artă*, în care se vor întroduce rând pe rând, toate monumentele româneşti, de oarecare însemnătate de pe teritorul Ungariei. Cele mai importante să se fotografieze şi fotografiile să se păstreze ca anexe la acest inventar. Această lucrare rămâne să se facă în anii viitori. Cu ocazia călătoriei din Giurgeu am făcut şi studii etnografice despre păstorit, industrie de casă şi gospodăria ţărănească. Aceste studii după ce le voiu completà am de gând să le public într'o lucrare etnografică despre Giurgeu.

În cursul anului 1910 Muzeul Asociaţiunii s'a îmbogăţit în total cu 494 de obiecte şi anume:

[1] Raport către comitetul central.

I. Obiecte donate.

Data luna	Data ziua	Descrierea obiectului	Bucăţi	Originea	Numele donatorului	Valoarea C.	Valoarea b.
Ian.	8	Monede vechi	6	Câmpeni	Lucreţia Corcheşiu	1	—
„	22	Diplomă nobilitară	1	Berivoi	Ioan Radeş notar	20	—
Febr.	3	Scoică petrificată	1	Zăbrani	Liviu Iancu, preot	—	60
„	3	Lemn petrificat	1	„	„ „ „	—	40
„	3	Monede vechi	5	„	„ „ „	—	80
„	10	Cruce veche încrestată	1	Băiţa	George Moldovan, par.	10	—
„	14	Ciupage	2	Sibiiu	Victor Maca, pedagog	3	—
„	16	Ploscă de lut	1	Ţelina	Nicolae Brânduş, înv.	2	—
„	16	Cânceu	1	Sibiiu	Aurel Zichil, ped.	1	—
„	17	Monede	1	„	Ioan Găldean, ped.	—	06
„	20	Sabie turcească	1	Băiţa	George Drăgan, preot	15	—
„	22	Icoane sfinte	2	Sibiiu	Paraschiva Copăcean	3	—
Aprilie	1	Ştampile	3	„	Silvestru Moldovan	3	—
„	3	Pistol cu cremene	1	Satulung	Dr. Gr. Tămaş de Miculescu	5	—
„	4	Monede vechi	10	Săliște	Dumitru Popa, teolog	1	—
„	15	Inel	1	Sibiiu	Virgil Marian, stud.	—	60
„	15	Monede vechi	1	„	Petru Chirca, teolog	—	10
„	15	Monede vechi	2	„	Ioan Pinciu, teolog	—	20
„	16	Scrisoarea minist. de interne	1	„	Iosif Sterca, Şuluţu	5	—
„	16	Copie de pe rap. lui Bach	1	„	„ „	5	—
„	16	Inel de aur al mitr. Şuluţu	1	„	„ „	100	—
„	16	Sigil cu emblemă familiară	1	„	„ „	10	—
„	16	Buhaiu	1	„	Alexandru Iosof, ped.	2	—
„	17	Vase romane	7	Alba-Iulia	Rubin Patiţia, adv.	20	—
„	18	Craniu de om	1	Obreja	Artimon Blajan, par.	3	—
„	18	Vase vechi	5	„	„ „	2	—
„	18	Monede vechi	5	Beiuş	Dr. Gavril Cosma, adv.	2	—
„	18	Epistole dela Friedjung	4	Sibiiu	Iosif Sterca Şuluţu	10	—
Maiu	9	Cărţi manuscrise	2	„	Virgil Nistor, teol. abs.	2	—
„	9	Colecţie de versuri lumeşti	1	„	„ „	1	—
„	9	Felegă	1	Seghişte	Moise Popoviciu, par.	1	—
„	10	Toporâşti	2	Şimleu	„Silvania“ inst. de cred.	4	—
„	10	Chindeu	1	Sibiiu	Aurel Zichil, ped.	1	20
„	12	Fotografii	1	„	E. Lungu Puchală	5	—
„	17	Monedă veche	1	Bucureşti	Ioan Bianu, prof. univ.	2	—
„	20	Minerale	1	Sibiiu	Niculae Părău	—	60
„	21	Oauă încondeiate	4	„	Valer Puşcariu, teolog	2	—
„	24	Ştearţ de piatră	1	Alba-Iulia	Dr. Ion Marciac, adv.	1	—
„	25	Dinte de animal	1	Răhău	Ioan Floca	2	—
„	26	Monedă veche	7	Sibiiu	Solomon Şofronea	1	10
Iunie	2	Fotografii (porturi)	2	Jeud	Ioan Bârlea, preot	2	—
„	2	Bâtă	1	Caransebeş	Dr. Miron E. Cristea, episc.	3	—
„	2	Furcă de tors	1	„	„ „	2	—
„	5	Ic. Maicii Domnului veche	1	Cenade	Crucian Mărginean	5	—
„	5	Circular de-alui Şaguna	1	„	„ „	4	—
„	6	Apel din 1849. A. Sever	1	Râşnov	Constantin Boca, par.	10	—
„	6	Fotografia unei stâne	1	„	„ „	3	—
„	6	Ştergar	1	Fundata	Ioan I. Onciu	2	—

Data luna	Data ziua	Descrierea obiectului	Bucăţi	Originea	Numele donatorului	Valoarea C.	Valoarea b.
Iunie	6	Sfeşnic vechiu	1	Moeciu	George Enescu	1	—
„	6	Lot	1	„	Ioan Gârbacia	2	—
„	6	Ie din Bran	1	Braşov	Petru Popoviciu	8	—
„	6	Traistă de vânător	1	„	„ „	2	—
„	6	Tăier vechiu	1	„	„ „	—	60
„	6	Şerpare	3	„	„ „	10	—
Iulie	20	Cană cu capac	1	Sibiiu	Dr. Petru Şpan, prof.	2	10
„	21	Carte veche bisericească	1	„	Ioan Pamfilie, arhitect	3	—
„	23	Mănuşi ale mitrop. Şuluţu	1	„	Iosif Sterca Şuluţu	2	—
„	23	Căciuliţa de noapte a aceluiaş	1	„	„ „ „	5	—
„	23	Fotografiia casei părinteşti	1	„	„ „ „	10	—
Aug	1	Acte vechi	2	„	Ioan Pamfilie, arhitect	5	—
Sept.	11	Ban vechiu din sec. XVIII.	1	Ludoş	Nicolae Popa, econom	—	10
„	27	Icoana Maicii Domnului	1	Fofeldea	Nicolae Petra-Petrescu	1	20
„	29	Cămaşă femeiască	1	Sighişoara	Maria Ţiţeiu n. Boiu	3	—
„	29	Păreche de poale	1	„	„ „ „	3	—
„	29	Şurţ, cătrinţă, cârpă de cap	3	„	„ „ „	4	—
„	29	Cingătoare şi o fotografie	2	„	„ „ „	5	—
Oct.	29	Sigile de-ale comunei Bicaz	5	Bicaz	Ioan Urziceanu	3	—
„	29	Monede vechi	4	„	„ „	—	80
„	29	Calendar de Buda 1814	1	„	„ „	1	—
Nov.	10	Traistă,cătrinţă,merindeaţă	1	Sebeş	Ioan Oncescu, notar	10	—
„	10	Măsăriţă de bumbac	1	„	„ „ „	5	—
„	10	Covor de bercă moale	1	„	„ „ „	30	—
„	15	Minerale div.	22	Sibiiu	Ioan Banciu	10	—
„	15	Monede vechi	15	„	„ „	1	20
„	18	Monede	4	Ghimbav	Iosif Comanescu preot	—	60
		Total .	180	. . . . .		412	66

II. Obiecte cumpărate.

Data luna	Data ziua	Descrierea obiectului	Bucăţi	Originea	Numele cumpărătorului	Preţul C.	Preţul b.
Febr.	19	Suman	1	Bilbor	Dl Octavian C. Tăs-	14	—
„	19	Cojoc	1	„	lăuanu, secretar al	25	—
„	19	Plocuze	4	„	Asociaţiunii	39	—
„	19	Chindee	2	„	„ „	6	—
„	19	Furcă de tors	1	„	„ „	3	—
„	19	Bârneţe	1	„	„ „	4	—
„	19	Cămeşi femeeşti	9	„	„ „	71	—
„	19	Merindări	2	„	„ „	4	—
„	19	Solniţă	1	„	„ „	—	80
„	20	Modele de cusături	10	Răşinari	„ „	1	—
„	20	Năframă	1	„	„ „	—	80
„	20	Invălitoare de cap	1	„	„ „	—	60
„	20	Pungă de piele	1	„	„ „	—	40
„	20	Mâneci dela o iie	2	„	„ „	—	20
Iulie	1	Alexandria manuscris	1	„	„ „	6	—
„	1	Tablourile lui M. Pop	50	Braşov	Dl Andrei Bârseanu	500	—

Data luna	Data ziua	Descrierea obiectului	Bucăți	Originea	Numele cumpărătorului	Prețul C.	Prețul b.
Iulie	1	Cojoc	1	Bran	Dl Octav. C. Tăslăuanu	18	—
„	1	Zăvastă	1	„	„ „	6	—
„	1	Păpușar	1	„	„ „	4	—
„	1	Ii femeiești	4	„	„ „	26	—
„	1	Monede vechi	80	„	„ „	6	—
„	1	Ștergar	1	„	„ „	2	—
„	1	Bâte de joc	2	Hodac	„ „	4	—
„	1	Merindețe	2	Săliște	„ „	10	—
„	1	Tăiere	2	„	„ „	1	—
„	1	Țesături	5	„	„ „	15	—
„	1	Album de țăsături rom.	1	București	„ „	56	—
„	1	Fotografii	29	Sibiiu	„ „	17	—
Sept.	2	Copia portret. A. Iancu	1	București	„	80	—
„	18	Cămeși femeiești	7	Corbu-Tulgheș	„ „	74	—
„	18	Cămeși bărbătești	2	„	„ „	16	—
„	18	Rudare	3	„	„ „	8	—
„	18	Bârnețe	3	„	„ „	8	—
„	18	Virinică	1	„	„ „	4	—
„	18	Plocuze	2	„	„ „	16	20
„	18	Cămeși femeiești	8	Bilbor-Ciuc	„ „	84	50
„	18	Ștergare	2	„	„ „	8	—
„	18	Cofă	1	„	„ „	3	—
„	18	Cânceaue	3	„	„ „	2	40
„	18	Bârnețe	3	„	„ „	6	50
„	18	Linguri	3	„	„ „	1	40
„	18	Furci de tors încrestate	2	„	„ „	5	—
„	18	Brâie	2	„	„ „	4	—
„	18	Plocovețe	2	„	„ „	25	—
„	18	Tăiere	2	„	„ „	2	30
„	18	Inele	3	„	„ „	1	20
„	18	Bani vechi	5	„	„ „	—	—
„	18	Cămeși femeiești	9	Bicaz	„ „	89	20
„	18	Cămeși bărbătești	2	„	„ „	8	—
„	18	Plocovețe	2	„	„ „	20	—
„	18	Cruci	2	„	„ „	8	20
„	18	Chindee	2	„	„ „	2	—
„	18	Ștergare	5	„	„ „	8	—
„	18	Merindețe	3	„	„ „	8	—
„	18	Sgărdiță de mărgele	1	„	„ „	1	—
„	18	Broboadă	1	„	„ „	4	—
„	18	Icoane	3	„	„ „	4	
„	18	Linguri	2	„	„ „	—	80
„	18	Plocovețe	3	„	„ „	2	—
„	18	Ladă	1	„	„ „	8	—
„	18	Scripețe	2	„	„ „	1	—
„	18	Scafă de mujdeiu	1	„	„ „	—	—
		Total .	319	. . . . .		1356	50

Dintre aceste obiecte peste 306 le-a adunat şi cumpărat scriitorul acestor rânduri. Dintre obiectele cu cari s'a îmbogăţit Muzeul Asociaţiunii, în cursul anului 1910, ţin să amintesc în special cele 50 de tablouri ale pictorului M. Pop din Braşov, cumpărate de dl Andreiu Bârseanu, copia portretului lui Avram Iancu după originalul dela Academia română din Bucureşti, ţesăturile şi cusăturile din Giurgeu, un sfeşnic încrestat din Bran, porturile colorate de fotograful Koller din părţile Năsăudului şi crucea de lemn din Sălişte, lângă Deva.

Tot aici amintesc că şase despărţăminte au aranjat expoziţii etnografice şi în cursul anului 1910, dela cari am primit gratuit şi am cumpărat mai multe obiecte.

Pentru înzestrarea Muzeului în cursul anului 1910 am avut la dispoziţie următoarele sume:

În budget	K	1000·—
Din răscumpărările felicitărilor de Anul nou . .	„	647·—
Din incassările seratelor literare-artistice din Sibiiu	„	363·50
Din venitul donaţiunii Pană	„	410·—
Incassări dela vizitatorii Muzeului	„	59·50
	K	2480·—

Din această sumă s'a cheltuit în total K 2166, prin urmare, deşi în împrejurările date s'a desfăşurat o activitate destul de intensivă pentru înzestrarea Muzeului, totuş n'am trecut peste suma modestă ce mi s'a pus la dispoziţie.

În ce priveşte catalogarea obiectelor trebue să spun, cu foarte multă părere de rău, că neavând personal ajutător la dispoziţie, am înaintat foarte greu. Lucrările de inventariare şi catalogare a obiectelor din muzeu au rămas tot în stadiul cel vechiu. S'a început aranjarea colecţiei numismatice şi a manuscriselor, cari nu sunt încă terminate. Ca să se poată lucrà sistematic va trebuì să se angajeze un ajutor de custode, care să nu aibă altă ocupaţie. Şi de se vor găsì mijloacele materiale necesare, cred că comitetul central nu va ezità să-mi încuviinţeze această cerere.

*

Aceste sunt informaţiile ce le-am putut culege despre desvoltarea Muzeului Asociaţiunii. Cetindu-le, oricine se poate convinge că instituţiunea noastră culturală lucrează cu hărnicie, în marginile puterilor sale, ca se înzestreze cât mai curând şi cât mai bine clădirea destinată pentru Muzeu. Ideia antecesorilor noştri de a aveà un aşezământ, în care să se adăpostească toate dovezile privitoare la fiinţa poporului nostru din trecut şi prezent, după ce a luat trup, va trebuì să devină şi un factor dătător de vieaţă nouă în înaintarea noastră culturală. Şi aceasta se va întâmplà atunci când trecutul şi prezentul poporului român de aici, dela noi, va trăì în Muzeul Asociaţiunii.

Oct. C. Tăslăuanu.

BIBLIOTECA „ASOCIAȚIUNII".

Asociațiunea noastră cu înalta sa menițiune de a servì înaintarea culturii și literaturii în sânul poporului român trebuià să dispună și de o bibliotecă potrivită năzuințelor, ce i le indică însuși titlul ei, și astfel încă în anii cei dintâi ai existenței sale, s'a pus temei unei biblioteci centrale, vezi bine, din cauza mijloacelor restrânse dela început, mai cu seamă prin daruri venite din diferite părți. Intre cei dintâi dăruitori de cărți pentru înjghebarea unei astfel de biblioteci găsim pe distinsul filolog, canonicul *Timotei Cipariu*, pe medicul *Dr. Nicolae Stoia*, pe *Ioan Pinciu* și îndeosebi pe *Moise Panga*, directorul școalei române din Orlat, care la 1862 dăruise în scopul acesta 165 vol. de cuprins diferit, așa că la 1863 biblioteca numără 89 opere în 103 tomuri și 241 broșuri.

Mai cu seamă felul acesta de augmentare a contribuit în tot timpul la creșterea bibliotecii centrale, și e lucru natural, că pe calea donațiunilor au intrat în bibliotecă și multe publicațiuni de puțină însemnătate și în parte lipsite de orice valoare literară și științifică. De o înzestrare sistematică și cu plan bine precizat a bibliotecii în anii dintâi nu puteà fi vorbă, iar lacunele simțite mai ales cât privește literatura română abia în timpurile mai din urmă au putut fi în parte suplinite prin cumpărarea productelor literare de valoare mai statornică.

Întâiul catalog tipărit, compus de bibliotecarul *Nicolae Petra-Petrescu*, s'a publicat abia la 20 ani după înființarea bibliotecii, la 1882. De atunci încoace biblioteca a crescut în măsură însemnată, căci afară de publicațiunile procurate din modesta sumă preliminată în fiecare an în budgetul Asociațiunii, și afară de cele dăruite de autori singuratici și de alți oameni dornici de înaintare, apoi de Academiile din București, Budapesta și Viena și de alte societăți științifice și literare, dela 1889 încoace s'au încorporat bibliotecii Asociațiunii mai multe biblioteci private cuprinzând sute de opere în cea mai mare parte de valoare necontestabilă, cum au fost bibliotecile rămase după distinșii noștri bărbați trecuți din viață: *Gheorghe Barițiu, Dr. Iosif Hodoș, Simion Mangiuca* și *Dr. Ioan Moga.* Urmarea acestui însemnat spor a fost de o parte necesitatea de a fi adăpostită biblioteca într'un local mai spațios decât cel vechiu, de altă parte pentru o mai ușoară evidență, biblioteca a trebuit să fie aranjată din nou. Acel nou aranjament l-a săvârșit bibliotecarul *Nicolae Togan,* care la 1895 a publicat al doilea catalog al bibliotecii, cuprinzând toate publicațiunile intrate la biblioteca centrală a Asociațiunii până la sfârșitul anului 1894. La această dată biblioteca proprie se compuneà din 3214 opere în 4645 tomuri, 3331 broșuri și 15 hărți, afară de depozitul de cărți menite spre vânzare și distribuire, compus din 19 publicațiuni în 2744 tomuri și 2190 broșuri. Tot activității îndelungate a bibliotecarului numit se datorește și înjghebarea prețioasei colecțiuni de ziare și reviste, de care dispune Asociațiunea. Colecțiunea aceasta cuprinde azi aproape toate productele presei

noastre periodice din patrie şi formează una din cele mai căutate secţiuni ale bibliotecii.

Dintre ceice au contribuit prin darurile lor în timpul mai nou la sporirea bibliotecii în măsură mai însemnată relevăm încă aici pe următorii: *Nicolae Sustai*, fost advocat în Braşov, văduva *Hermina Sentz* din Sibiiu, *Dr. Petru Cioran*, *Dr. Ilarion Puşcariu*, *Dr. Cornel Diaconovich*, erezii judelui de tribunal *Ioan Bădilă*, văduva *Aurelia Iosif Vulcan*, *Iuliu Vlăduţ*, *Dr. Atanasiu Marienescu.*

Un avânt remarcabil a luat creşterea bibliotecii fără îndoială şi în urma relaţiilor de schimb legate în anii din urmă cu diferite societăţi ştienţifice şi literare din patrie.

Pentru folosirea bibliotecii s'a stabilit un regulament încă în adunarea generală a Asociaţiunii ţinută la Şomcuta-mare în 1869, iar regulamentul în vigoare până azi s'a statorit în şedinţa comitetului central din 17 August 1893 după proiectul prezentat de bibliotecarul de atunci Nicolae Togan.

Că Asociaţiunea n'a ajuns timp îndelungat să aibă o bibliotecă centrală, care să poată satisface toate aşteptările cercurilor literare şi ştienţifice, este a se atribui în prima linie şi lipsei de local potrivit pentru adăpostirea aceleia. Zidindu-se însă palatul Muzeului, în sfârşit a ajuns să-şi aibă şi biblioteca localul său propriu, aranjat cu mobiliar anume şi provăzut şi cu o sală de lectură. În noul local a fost strămutată biblioteca în toamna anului 1904 prin bibliotecarul de atunci Nicolae Togan. Aici în 1910/11 a fost supusă biblioteca unui nou aranjament după toate cerinţele moderne prin bibliotecarul actual *Ioan Banciu.*

Mai însemnăm aici seria bibliotecarilor Asociaţiunei dela înfiinţarea ei până în prezent.

Intâiul bibliotecar a fost *Visarion Roman*, † ca director executiv al «Albinei» la 11 Maiu 1885 în Sibiiu; a fost ales bibliotecar în adunarea constituantă a Asociaţiunii din Octomvrie 1861 şi a funcţionat până la adunarea generală ţinută în Abrud la 1865. Lui V. Roman i-a urmat *Nicolae Cristea*, † ca asesor consistorial în Sibiiu la 1902; a fost ales în adunarea generală din Abrud (1865) şi a funcţionat până la adunarea generală ţinută în Năsăud la 1870, când a fost ales *Ioan Maxim*, † în Sibiiu ca jude reg. în retragere. În locul lui Ioan Maxim, strămutat la Sălişte, comitetul central, în şedinţa sa din 2 lanuarie 1872, l-a substituit, în mod provizoriu, prin *Ioan Creţu*, în 11 Februarie 1908 în Sibiiu ca vicenotar comitatens în retragere, care apoi a fost ales şi de adunarea generală ţinută în Sebeşul săsesc la 1872. I. Creţu a funcţionat până la adunarea generală ţinută în Blaj, la 1877, când a fost ales *Nicolae Petra-Petrescu*, azi director de bancă în Fofeldea, care a purtat oficiul de bibliotecar până la adunarea generală ţinută în Dej 1882. Dimisionând Nicolae Petra-Petrescu, comitetul central l-a substituit, în mod provizor, prin *Dr. Ioan Crişan*, † 1893 ca profesor seminarial Sibiiu, care a fost ales

apoi şi de adunarea generală ţinută în Braşov la 1883. Ioan Crişan a funcţionat până la adunarea generală din Abrud ţinută în 1888, când a fost ales *Dr. Petru Şpan,* † 1911 ca profesor seminarial în Sibiiu. Acesta a funcţionat numai până la adunarea generală ţinută la 1889 în Făgăraş, când a fost ales *Nicolae Togan,* azi protopop gr. cat. în Sibiiu, care a purtat slujba aceasta 19 ani împliniţi, până la sfârşitul anului 1908, când comitetul central prin hotărîrea sa din 26 Decemvrie 1908 a pus biblioteca sub îngrijirea secretarului literar *Octavian Goga.*

N. Togan.

DESPĂRŢĂMINTELE „ASOCIAŢIUNII".

Dintre organele Asociaţiunii cele mai importante sunt fără îndoială despărţămintele, cu ajutorul cărora instituţiunea noastră vine în contact nemijlocit cu poporul şi cu cari împarte munca grea a răspândirii culturii în păturile largi ale poporaţiunii dela sate.

La început Asociaţiunea nu aveà această organizaţie, de aceea activitatea ei culturală erà foarte restrânsă. În primii ani aveà numai aşa numiţii *colectori* după protopopiate[1] cari erau îndatoraţi a încassà taxele dela membrii şi a le înaintà comitetului central. Zelul lor se pare că erà foarte modest, deoarece în cursul anilor găsim reproşuri continue la adresa lor şi aproape fiecare adunare generală îndrumà comitetul central să stărue pe lângă colectori, ca să-şi îndeplinească datoria. Comitetul central a şi decis în 1867 să le trimită provocări tipărite, în care erau învitaţi să raporteze comitetului în fiecare an despre activitatea desvoltată în interesul Asociaţiunii.[2] Dar rezultatele acestor provocări n'au mulţămit pe conducătorii Asociaţiunii.

De aceea membrul comitetului central, Iacob Bologa, în şedinţa din 3 Maiu 1868, ca Asociaţiunea să poată desfăşurà o activitate mai intensivă, propune: «1. Înfiinţarea atâtor subcomitete sau reuniuni ţinutale prin diferite părţi ale Transilvaniei, câte vor fi de lipsă şi cu privire la natura împrejurărilor cu putinţă. 2. Denumirea unui agent al Asociaţiunii în fiecare comună curată sau mestecată românească din Transilvania».

Din aceste propuneri ale lui Iacob Bologa s'au născut despărţămintele Asociaţiunii.

O comisiune exmisă din sânul comitetului central a studiat propunerile şi a lucrat în curs de doi ani un regulament privitor la organizarea despărţămintelor,[3] care a fost votat de adunarea generală din Şomcutamare, ţinută în August 1869, sub titlul «Regularea mijloacelor spre ajungerea scopului Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura

[1] V. «*Transilvania*» 1868, pag. 194 şi pag. 538, 550–1, 554 şi 614.

[2] Ibidem pag. 195. Lista colectorilor v. «*Transilvania*» 1869, pag. 130.

[3] V. «*Transilvania*» 1868, pag. 387, 460, 503, 523, v. şi «*Transilvania*» 1888, pag. 175 şi 176 şi «*Transilvania*» 1869, pag. 204, 206, 215 şi 238.

poporului român,» şi care a fost tipărit de comitetul central şi în broşură separată,[1] apărută numai în 1871. În acest regulament se stabileşte pentru primaoară organizarea şi activitatea despărţămintelor prin următoarele dispoziţii:

§. 3.

Membrii Asociaţiunii se împart cu privire la deosebitele ţinuturi în despărţăminte, în fruntea cărora va fi un subcomitet, iar în fruntea comunelor din despărţăminte, cât priveşte pe membrii dintr'ânsele, câte o agentură.

§. 4.

Fiecare despărţământ va purtà numirea: «Despărţământul . . . . . al Asociaţiunii transilvane» şi va fi provăzut cu câte un sigil, ce va aveà inscripţiune corăspunzătoare, însă fără de emblemă.

§. 5.

Scopul acestor despărţăminte este de a servì de mijloace, prin care să se poată ajunge mai uşor scopul Asociaţiunii, întrând acelea în mai deaproape atingere cu poporul şi răspândind la acela învăţătura în toate direcţiunile:

a) prin colecţiuni de producte literare folositoare de tot felul, şi prin dispoziţiuni potrivite, ca atât aceste, cât şi anume foaia Asociaţiunii «Transilvania», să se explice poporului;

b) prin câştigarea de modele şi maşine agrare şi prin arătarea, că cum sunt de a se întrebuinţà acele;

c) prin stăruinţa, ca pe lângă şcoalele poporale să se înfiinţeze şi susţină şcoale de pomărit şi vierit, de grădini şi alte economii de model etc. după măsura mijloacelor disponibile;

d) prin disertaţiuni poporale şi învăţături despre economie, industrie şi comerciu;

e) prin îngrijirea, ca să se îndemne poporul a îmbrăţişà pe întrecute deosebitele ramuri de industrie şi de comerciu;

f) prin îndemnarea poporului la înfiinţarea de însoţiri între sine, prin care să se ajute fiecare individ sau membru al acelei însoţiri, în întreprinderi folositoare, şi în fine

g) prin capacitarea poporului despre aceea, ce strică şi foloseşte atât singuraticilor, cât şi întregului popor.

§. 6.

Numărul şi întinderea acestor despărţăminte se defige totdeauna de către comitetul Asociaţiunii din Sibiiu.

In acest regulament s'au prevăzut toate dispoziţiile privitoare la adunările cercuale, la comitetele cercuale, la agenturi, la averea despărţămintelor, cari s'au menţinut aproape în întregime şi în «Regulamentul afface-

[1] «*Transilvania*» 1869, pag. 266.

rilor interne pentru despărţămintele Asociaţiunii», votat de adunarea generală din Sibiiu, ţinută în 1897.

În regulamentul din 1869 mai erà şi următoarea dispoziţie: «§. 20. Nici un concluz al adunărilor cercuale ori ale subcomitetelor, nu se va puteà pune în lucrare mai înainte de a fi adus la cunoştinţa comitetului central şi aprobat de acesta». Această dispoziţie, menţinută şi în noul regulament din 1897 (§. 24) a dat prilej la multe nemulţămiri, fiindcă îngreunează activitatea despărţămintelor. Incă în 1876, dl Eugen Brote într'o dare de seamă despre activitatea Asociaţiunii[1] spuneà: «Deslegarea problemei, ce şi-a propus Asociaţiunea, pretinde un aparat de administraţiune cât se poate mai simplu, căci un aparat complicat ar împedecà numai lucrarea. Şi ce aparat de administraţiune mai complicat s'a putut creà decât acela, care există astăzi la Asociaţiune. Subcomitetele au a-şi da seama atât adunărilor cercuale cât şi comitetului din Sibiiu, adunările cercuale (ele joacă rolul cel mai trist) nu pot aprobà paşii comitetului lor fără aprobarea comitetului din Sibiiu şi iarăş comitetul din Sibiiu este avizat la aprobarea adunării generale! Lipsa autonomiei despărţămintelor şi acest aparat de administraţiune fără măsură greoiu, a cauzat şi va cauzà un succes slab al activităţii despărţămintelor. Scrisori multe şi rezultate puţine».

Am reprodus aceste observaţiuni, cari dela 1876 încoace s'au repetat în diferite forme de mai multeori, fiindcă le cred justificate în parte. Simplificarea administraţiei dela Asociaţiune se impune, fără a scoate, însă, de sub controlul comitetului central activitatea despărţămintelor. Lucrarea unui regulament nou, prin care să li se asigure despărţămintelor o mai mare libertate de acţiune şi prin care să se înlocuiască trimiterea tuturor proceselor verbale comitetului central printr'un raport anual, e una dintre problemele care va trebuì rezolvată cât mai curând.

Comitetul central dupăce a făcut regulamentul din 1869, în şedinţa sa din 7 Decemvrie 1869 a arondat teritorul Asociaţiunii în următoarele despărţăminte:

1. *Braşov*, din districtul Braşovului şi scaunul Treiscaune.
2. *Făgăraş*, din districtul Făgăraşului, scaunul Cohalmului şi scaunul Cincului.
3. *Sibiiu*, din scaunul Sibiiului.
4. *Sebeş*, din scaunul Mercurei, al Sebeşului şi al Orăştiei.
5. *Haţeg*, din ţinutul Haţegului.
6. *Deva*, din ţinutul Devei, Hunedoarei şi al Dobrei.
7. *Abrud*, din ţinutul Albei-inferioare de sus şi al întregilor munţi apuseni.
8. *Belgrad*, din ceealaltă parte a Albei-inferioare.
9. *Baia de Criş*, din comitatul Zarandului.
10. *Cluj*, din comitatul Clujului.

[1] Vezi *Foişoara «Telegrafului Român»*, 1876, p. 122.

11. *Şimleul Silvaniei,* din Orascia şi Selagiu.
12. *Dei,* din comitatul Solnocului infer.
13. *Gherla,* din comitatul Dobâcei.
14. *Şomcuta-mare,* din districtul Cetăţii-de-piatră.
15. *Năsăud,* din districtul Năsăudului.
16. *Bistriţa,* din districtul Bistriţii.
17. *Reghinul-săsesc,* din comitatul Turdei-de-sus.
18. *Turda,* din comitatul Turdei-de-jos şi din scaunul Crişului.
19. *Mureş-Oşorheiu,* din scaunul Mureşului.
20. *Blaj,* din comitatul Cetăţii-de-baltă.
21. *Sighişoara,* din comitatul Albei-superioare şi din scaunul Sighişoarei.
22. *Mediaş,* din scaunul Mediaşului şi al Nocrichului.[1]

Dintre aceste 22 de despărţăminte proiectate, în cursul anului 1870, s'au înfiinţat următoarele: 1. Abrud, 2. Belgrad, 3. Blaj, 4. Braşov, 5. Cluj, 6. Dej, 7. Făgăraş, 8. Sebeş şi 9. Turda,[2] iar în cursul anului 1871 s'au mai înfiinţat patru despărţăminte şi anume: 10. Gherla, 11. Sibiiu, 12. Sighişoara şi 13. Şimleu. În curs de două decenii s'au mai înfiinţat despărţămintele: 14. Mureş-Oşorheiu, 15. Reghin, 16. Baia-de-Criş, 17. Năsăud şi 18. Haţeg. Dar n'au funcţionat decât o parte dintre ele.

În 1888 comitetul central a pus la cale o nouă arondare,[3] care s'a terminat în curs de doi ani şi a fost aprobată în adunarea generală din Reghin, ţinută în anul 1890.[4]

După noua arondare, Asociaţiunea avea 33 de despărţăminte şi anume: 1. Braşov, 2. Bran, 3. Sibiiu, 4. Sălişte, 5. Sebeş, 6. Haţeg, 7. Deva, 8. Orăştie, 9. Brad, 10. Blaj, 11. Alba-Iulia, 12. Abrud, 13. Cluj, 14. Mociu, 15. Şimleu, 16. Dej, 17. Gherla, 18. Gârbăul, 19. Betleanul, 20. Năsăud, 21. Bistriţa, 22. Turda, 23. Mureş-Oşorheiu, 24. Mureş-Ludoş, 25. Reghin, 26. Cohalm, 27. Agnita, 28. Mediaş, 29. Sighişoara, 30. Elisabetopole, 31. Dicio-Sân-Mărtin, 32. Treiscaune.

În anul următor, 1891, comitetul central raportează adunării generale că cele mai multe despărţăminte sunt reorganizate, iar în unele curg lucrările pentru organizare.[5] În adunarea generală din 1892 se spune că din cele 33 despărţăminte s'au organizat 27.[6] Abiă după această nouă organizare au început să pulseze vieaţă în despărţăminte. În raportul comitetului central către adunarea generală din 1894 se spune că ele «au împlinit misiunea frumoasă ce au prin contactul nemijlocit cu poporul, întru

---

[1] Vezi «*Transilvania*», 1870, p. 14.
[2] *ibidem* p, 217.
[3] «*Transilvania*», 1888, p. 122 şi 151.
[4] «*Transilvania*», 1890, p. 326, 322 şi 379.
[5] «*Transilvania*», 1891 p. 252.
[6] «*Transilvania*», 1892, p. 311.

răspândirea interesului cultural urmărit de Asociațiune».[1] In anii următori se stărue și pentru înființarea de agenturi și biblioteci poporale.

Dupăce Asociațiunea în adunările generale din 1895 și 1897 își modifică statutele și se extinde asupra întregului teritor locuit de Români, se lucrează regulamente nouă pentru despărțăminte și instrucțiuni pentru organizarea despărțămintelor, iar în 1899 se face o nouă arondare, prin care s'au proiectat 54 de despărțăminte. Acest proiect de arondare de atunci încoace a trecut prin mai multe modificări și se modifică, an de an, prin înființarea de despărțăminte nouă.

*

Din activitatea despărțămintelor relevăm: *a*) înființarea de agenturi și de biblioteci poporale. Numărul acestora, mai ales în timpul din urmă, a crescut binișor, dar suntem încă foarte departe de a avea în fiecare comună o bibliotecă și o agentură. În anul din urmă această lipsă s'a înlăturat în parte prin noua «Bibliotecă poporală a Asociațiunii», care se desface anual în peste o sută de mii de broșuri. *b*) ținerea de prelegeri poporale, pe cari despărțămintele le țineau la început numai cu ocazia adunărilor cercuale. Mai târziu comitetul central a pus la dispoziția despărțămintelor, în fiecare an, suma de 2000 cor. ca să se poată ține sistematic prelegeri. Astăzi în o parte a despărțămintelor aceste prelegeri se țin regulat aproape în fiecare comună. Aceste prelegeri deși nu sunt ținute de specialiști, în multe părți au avut rezultate binefăcătoare. Au deșteptat interesul în popor față de chestiuni culturale, și i-a învățat să ducă o gospodărie mai rațională.

Pe lângă aceste despărțămintele au răspândit în fiecare an mii de broșuri între popor, au aranjat expoziții, au ținut cursuri de analfabeți, au înființat reuniuni și însoțiri de tot feliul, au împărțit premii pentru încurajarea diferitelor ramuri de agricultură și industrie, etc.

Activitatea despărțămintelor în ultimii 15 ani, în cari au funcționat mai regulat, se poate vedea din următorul tablou:

1895	dintre	33	despărțăminte	organizate	au	lucrat	21
1896	„	33	„	„	„	„	21
1897	„	33	„	„	„	„	22
1898	„	39	„	„	„	„	31
1899	„	42	„	„	„	„	33
1900	„	42	„	„	„	„	38
1901	„	44	„	„	„	„	42
1902	„	44	„	„	„	„	39
1903	„	46	„	„	„	„	40
1904	„	46	„	„	„	„	38
1905	„	46	„	„	„	„	40
1906	„	46	„	„	„	„	40
1907	„	49	„	„	„	„	37
1908	„	51	„	„	„	„	38
1909	„	56	„	„	„	„	40
1910	„	60	„	„	„	„	45

[1] «*Transilvania*», 1894, p. 285.

Datele sunt bineînţeles numai aproximative, fiindcă numai în cei trei ani din urmă s'a purtat o evidenţă specială despre activitatea tuturor despărţămintelor.

Am scris numai aceste câteva informaţiuni fugitive despre activitatea despărţămintelor, fiindcă o expunere istorică şi sistematică a desvoltării lor ar pretinde un volum întreg. Această lucrare va trebuì să se facă mai târziu, în monografia completă proiectată de comitetul central.

Unele informaţii se mai găsesc şi în anexa a IX-a raportului general despre activitatea despărţămintelor în cursul anului 1910. La rubrica observaţiunilor se publică istoricul câtorva despărţăminte. Din toate aceste cetitorul îşi poate face o icoană destul de clară despre importanţa ce o au despărţămintele pentru realizarea scopurilor urmărite de instituţiunea noastră.

Oct. C. Tăslăuanu.

Capitolul despre istoricul revistei «Transilvania», neputându-se terminà la timp, se va publicà într'un număr viitor.

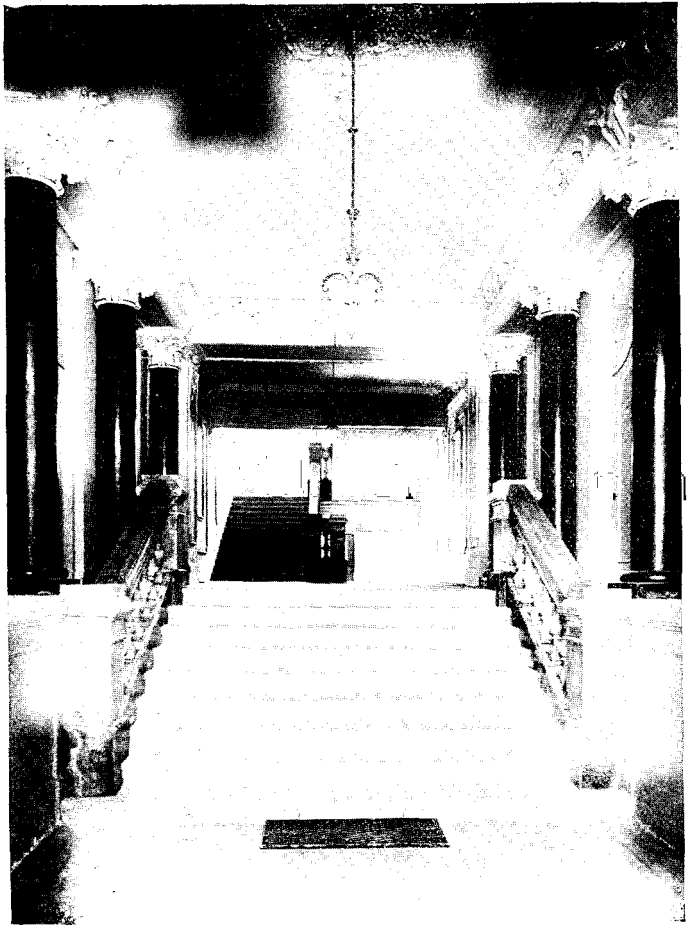

Intrarea în Muzeu.

Sala festivă şi scena.

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 1115/1911.

Convocare.

In sensul §§-lor 23 şi 24 din statute, membrii **„Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“** se convoacă la

Adunarea generală ordinară

ce se va ţineà în **Blaj**, în zilele de **28** şi **29 August n. 1911.**

Programul adunării:

Şedinţa I.

Luni, în 28 August n., la orele 11 a. m., în biserica catedrală.

ORDINEA DE ZI:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Înscrierea delegaţilor prezenţi ai despărţămintelor.
3. Raportul general al comitetului central.
4. Alegerea comisiilor pentru:
   a) examinarea raportului general;
   b) censurarea socotelilor anului 1910 şi a proiectului de budget pe anul 1912;
   c) înscrierea membrilor.
5. Alegerea unei comisii pentru întregirea prezidiului.
6. Prezentarea eventualelor propuneri.*)

Şedinţa II.

Marţi, în 29 August n. la orele 4 p. m.

ORDINEA DE ZI:

1. Raportul comisiei pentru examinarea raportului general şi propunerile acestei comisii.
2. Raportul comisiei pentru censurarea socotelilor pe anul 1910, a proiectului de budget pe anul 1912 şi propunerile acestei comisii.
3. Raportul comisiei pentru înscrierea de membri.
4. Alegerea prezidentului.
5. Fixarea locului pentru adunarea generală viitoare.
6. Dispoziţii pentru verificarea procesului verbal.
7. Închiderea adunării generale.

Şedinţa secţiilor ştiinţifice-literare.

Marţi, în 29 August n. a. c. la orele 10½ a. m.

va aveà loc şedinţa festivă a secţiilor ştiinţifice-literare. Dl Dr. Iosif Popovici va ţineà o conferinţă comemorativă despre Ioan Maiorescu, iar dl Octavian Goga va vorbì despre literatura ardeleană în veacul al XIX-lea.

Sibiiu, din şedinţa comitetului central al «Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român», ţinută la 19 Iulie 1911.

A. Bârseanu m. p.,
vice-prezident.

Oct. C. Tăslăuanu m. p.,
secretar.

---

*) Eventualele propuneri au să fie înaintate, în scris, prezidiului «Asociaţiunii» (Sibiiu, str. Şaguna, Nr. 6) cu 8 zile înainte de adunarea generală.

Nr. 1339/1911.

Raportul general

al comitetului central al «Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român» către adunarea generală, convocată în Blaj, la 28 şi 29 August 1911.

Onorată adunare generală!

Activitatea ce-a putut-o desfăşurà Asociaţiunea pentru răspândirea culturii şi literaturii în sânul poporului românesc, în cursul anului trecut, 1910, reiese limpede din informaţiile amănunţite pe cari le înşirăm mai la vale.

Membrii.

Inainte de a trece la înşirarea datelor privitoare la activitatea instituţiunii noastre, comitetul central îşi îndeplineşte o tristă datorinţă raportând că Asociaţiunea, de curând, a pierdut pe veneratul ei preşedinte Iosif St. Şuluţu, care a fost unul dintre sufletele mari ce-au lucrat neîntrerupt pentru înaintarea noastră culturală. Dela întemeierea Asociaţiunii până în primăvara acestui an, când s'a stins, a fost mereu între cei dintâi sprijinitori ai ei, iar în cei zece ani din urmă fiinţa lui era concrescută cu vieaţa instituţiunii, pentru interesele căreia n'a cruţat nici o jertfă şi nici o osteneală. Comitetul central s'a şi îngrijit ca la înmormântare să i se facă toate onorurile, ce se cuveneau unui octogenar, ce a trăit o vieaţă bogată în fapte bune şi frumoase. Ca să-i eternizeze memoria, a comandat, pentru sala de şedinţe a comitetului central, un portret lucrat în oleiu, aşezându-l alături de ceilalţi prezidenţi ai Asociaţiunii. Dela adunarea generală din anul trecut până astăzi, au mai încetat din vieaţă mai mulţi membrii fundatori, pe vieaţă şi activi ai Asociaţiunii, între cari amintim, în special, pe binefăcătorii Dr. Grigorie Sândeanu şi Dr. Gh. Anca, cari şi-au lăsat întreaga avere Asociaţiunii spre scopuri culturale şi pe Petru Pană, originar din Săcele, care a făcut Asociaţiunii o donaţiune de 10 mii lei. Numele membrilor decedaţi sunt înşirate în anexa I a acestui raport. Invităm On. adunare generală să deie expresie durerii sale pentru aceste pierderi şi îndeosebi pentru pierderea mult regretatului preşedinte Iosif St. Şuluţu şi a binefăcătorilor Dr. Grigorie Sândeanu Dr. Gh. Anca şi P. Pană.

anexa I

In ce priveşte numărul membrilor Asociaţiunii, avem onoarea a Vă raportà, că până la 1 August a. c. a avut următorii membri: onorari 9; secţiile 25 activi şi 24 corespondenţi; fundatori 118; pe vieaţă 316, activi (ordinari) 1939, în total 2431; numărul membrilor s'a sporit deci cu 395 în curs de un an. Pe lângă aceşti membri instituţiunea noastră, până la 1 August n. a. c., a mai avut aproape 11,000 de membri ajutători, cei mai mulţi ţărani, ceeace înseamnă un moment nou şi de cea mai mare importanţă în vieaţa instituţiunii noastre. Iubileul de 50 de ani al Asociaţiunii îl serbăm deci cu aproape 14,000 de membri şi nădăjduim că numărul lor în anii viitori va creşte mereu, căci instituţiunea noastră începe să trăiască în conştiinţa poporului nostru, ca un aşezământ de mare însemnătate pentru înaintarea şi întărirea culturii noastre naţionale.

anexa II și III Lista membrilor se găsește în anexa a II-a și a III-a a acestui raport. Informații amănunțite despre membrii ajutători, împreună cu o statistică după ținuturi și profesiuni, o vom publică numai la sfârșitul anului, fiindcă numărul lor e în continuă creștere.

Informațiile despre activitatea Asociațiunii, în cursul anului trecut, le vom începe cu activitatea despărțămintelor, cari s'au dovedit a fi cele mai importante organe de propagandă culturală ale institutiunii noastre.

Despărțămintele. Dintre cele 60 de despărțăminte câte a avut Asociațiunea la sfârșitul anului 1910, 40 au desfășurat o activitate mulțămitoare și anume: 1. Abrud-Câmpeni, 2. Agnita, 3. Aiud-Teiuș, 4. Becicherecul-mare, 5. Beiuș, 6. Bistrița, 7. Blaj, 8. Bocșa, 9. Brad, 10. Bran, 11. Brașov, 12. Cluj, 13. Diciosânmărtin, 14. Gherla, 15. Hațeg, 16. Hida-Huedin, 17. Lăpușul-unguresc, 18. Lugoj, 19. Mediaș, 20. Mercurea, 21. Mociu, 22. Murăș-Ludoș, 23. Murăș-Oșorheiu, 24. Murăș-Uioara, 25. Năsăud, 26. Nocrich, 27. Orade, 28. Orăștie, 29. Oravița, 30. Reghin, 31. Săliște, 32. Sânmiclăușul-mare, 33. Sătmar-Ugocia, 34. Sebeș, 35. Sibiiu, 36. Șimleu, 37. Tășnad, 38. Turda, 39. Vârșeț, 40. Zârnești. Deși chiar și activitatea unora dintre despărțămintele înșirate mai sus lasă de dorit, totuși le-am înșirat între despărțămintele active, fiindcă împrejurările între cari lucrează sunt grele și fiindcă suntem încredințați, că oamenii puși în fruntea lor lucrează cu însuflețire pentru a trezì poporul dela sate din întunerecul neștiinței.

Celelalte despărțăminte n'au desfășurat aproape nici o activitate pentru răspândirea culturii în popor, ba unele nici n'au funcționat. Numărul despărțămintelor active în cursul anului 1910 a crescut totuș cu 11 față de anul 1909, așa că progresul ce l-au făcut aceste organe ale Asociațiunii, e destul de mulțămitor. Și semnele din anul acesta promit, că în câțiva ani aproape toate despărțămintele își vor împlinì conștiențios datoria față de cultura națională.

Activitatea cea mai însemnată a despărțămintelor a fost răspândirea culturii între țărani și cărturari, aranjând prelegeri poporale, conferențe, reprezentații teatrale, șezători culturale, cursuri de analfabeți, expoziții și înființând agenturi și biblioteci poporale la sate.

Prelegerile poporale. Comitetul central pentru a înlesnì ținerea prelegerilor poporale la sate, în cursul anului 1910 a împărțit ajutoare de câte 100 cor. următoarelor despărțăminte:

1. Abrud-Câmpeni. 2. Alba-Iulia. 3. Beiuș. 4. Brad. 5. Brașov. 6. Ludoș. 7. Lugoj. 8. Mercurea. 9. Năsăud. 10. Orade. 11. Panciova. 12. Săliște. 13. Sebeș. 14. Șimleu, iar desp. Bistrița, 200 cor. și despărțămintelor Turda și Zârnești câte 50 cor.

Aceste 17 despărțăminte, cari au primit suma de 1700 cor., au ținut, în total, 305 prelegeri poporale, dintre cari Brașovul a ținut 44, Năsăudul 51 și Sălișstea 68. N'a ținut nici o prelegere, deși a primit ajutorul de 100 cor. desp. Alba-Iulia, din cauza împrejurărilor excepționale, iar câteva despărțăminte au ținut un număr mai mic de prelegeri: Beiuș, 6, Mer-

curea, 6, Murăş-Ludoş, 7, Panciova, 1, Şimleu, 5, Turda, 2, deşi fiecare erà obligat să ţină cel puţin 10 prelegeri.

Numărul prelegerilor poporale ţinute în cursul anului 1910, împreună cu cele ţinute de conferenţiarul agronomic, dupăcum se poate vedeà din anexa IV. şi V., e de 497, prin urmare arată un spor de 86 de prelegeri faţă de anul 1909. După informaţiile primite dela domnii directori ai despărţămintelor, aceste prelegeri au fost ascultate aproximativ de 100,000 de ţărani. *anexa IV şi V*

Ca să se vadă ce chestiuni s'au tratat în cele 502 de prelegeri, am întocmit următorul tablou:

1. Despre chestiuni culturale, sociale, morale şi religioase s'a vorbit în	133
2. Despre Asociaţiune şi scopurile ei în	60
3. Despre economie şi ramurile ei în	97
4. Despre igienă în	58
5. Despre istorie şi geografie în	22
6. Despre chestiuni financiare (asigurări, însoţiri etc.) în	49
7. Despre chestiuni practice de drept în	18
8. Despre limbă şi literatură în	26
9. Despre industrie şi comerciu în	7
10. Nu e indicat subiectul la	27
Total	497

Cum vedem, cele mai multe prelegeri au tractat chestiuni culturale, sociale şi economice. Trebue să constatăm cu plăcere că în anul 1910 s'a dat o mai mare atenţiune ca în trecut chestiunilor privitoare la organizarea economică a ţărănimii prin însoţiri.

E interesant să se ştie, cari profesiuni din pătura noastră cărturărească sprijinesc mai intensiv Asociaţiunea la răspândirea culturii în popor. Spre acest scop am întocmit următorul tablou al conferenţiarilor poporali, împărţindu-i după profesiuni:

82	de preoţi	au ţinut	140	prelegeri
61	de învăţători	„ „	104	„
22	de profesori	„ „	92	„
19	advocaţi	„ „	37	„
17	funcţionari de bancă	„ „	29	„
2	agronomi	„ „	16	„
5	medici	„ „	9	„
1	farmacist	„ „	1	„
14	funcţionari adm.	„ „	18	„
1	inginer	„ „	1	„
5	studenţi	„ „	9	„
1	veterinar	„ „	11	„
1	femeie	„ „	1	„
	la 29 neindicată profesiunea conferenţiarului			
Total 231	conferenţiari	au ţinut	497	prelegeri

Din acest tablou rezultă că preoţimea şi dăscălimea, cum erà şi firesc, au ţinut cele mai multe prelegeri, şi anume $^2/_3$, iar restul profesiunilor numai $^1/_3$ parte din toate prelegerile.

La acest loc trebue să amintim că, dela 1 Septemvrie 1910, Asociaţiunea a avut şi un *conferenţiar agronomic*, angajat provizor pe un an, ca să cutriere despărţămintele şi să dea ţărănimii îndrumări practice din domeniul economiei. In cursul anului 1910 conferenţiarul agronomic a ţinut în total 13 prelegeri poporale, dupăcum se poate vedeà din anexa V.

Dela 1 Ianuarie până acum a mai ţinut, în 18 comune, 36 de prelegeri. Cu ocazia fiecărei prelegeri a tratat şi chestiunea tovărăşiilor, stăruind pentru înfiinţarea lor. Informaţii despre activitatea conferenţiarului agronomic se găsesc în raportul său adresat comitetului central şi publicat sub anexa VI.

anexa VI

Conferinţele

In cursul anului 1910 s'au continuat şi conferinţele pentru cărturari. In 14 despărţăminte s'au ţinut în total 61 de conferinţe. Lista conferinţelor ţinute în cursul anului 1910 se găseşte în anexa VII a acestui raport. Conferinţe sistematice s'au ţinut numai în Bistriţa, Blaj, Brad, Braşov şi Sibiiu. In cursul anului 1910 comitetul central a introdus şi sistemul schimbului de conferenţiari, cu scop de a închegà legăturile culturale dintre intelectualii din diferite centre. Schimbul de conferenţiari se va continuà, după putinţă, şi în viitor, fiindcă s'a dovedit a fi foarte folositor şi necesar pentru cărturărimea noastră.

anexa VII

Cincisprezece dintre despărţăminte (Becicherecul-mare, Bistriţa, Blaj, Brad, Braşov, Gherla, Hida-Huedin, Mediaş, M.-Uioara, Orăştie, Sălişte, Sibiiu, Şimleu, Tăşnad şi Zârneşti) au mai aranjat, pe lângă conferinţe şi prelegeri, reprezentaţii teatrale, serate artistice-literare, cu cântece, declamaţiuni şi cetiri. Lista acestor producţiuni se găseşte în anexa a VIII-a. Atât conferinţele cât şi seratele artistice-literare înseamnă o vieaţă nouă în sânul despărţămintelor. In special remarcăm cu plăcere şezătorile culturale ce au început să se aranjeze la sate, cari, în viitor, nădăjduim că se vor ţineà sistematic şi regulat.

anexa VIII

Instrucţia analfabeţilor.

Pe lângă această activitate, despărţămintele în cursul iernii 1909—10 s'au ocupat şi cu instrucţia analfabeţilor. Cursuri cu oarecari rezultate s'au ţinut în următoarele zece despărţăminte:

1. Becicherecul-mare, în 1 comună, au învăţat a scrie şi cetì 18 analfabeţi.

2. Cluj, în 2 comune, au învăţat a scrie şi cetì 31 de analfabeţi.

3. Diciosânmărtin, în 7 comune s'au ţinut cursuri, în 3 comune cu rezultat.

4. Gherla, în 2 comune, au învăţat a scrie şi cetì 65 de analfabeţi.

5. Ibaşfalău, în 1 comună, au învăţat a scrie şi cetì 7 analfabeţi.

6. Lăpuşul-unguresc, în 2 comune, au învăţat a scrie şi cetì 12 analfabeţi.

7. Mercurea, în 1 comună, au învăţat a scrie şi cetì 10 analfabeţi.

8. Murăş-Ludoş, în 5 comune, au învăţat a scrie şi cetì 76 de analfabeţi.

9. Sibiiu, în 1 comună, au învăţat a scrie şi cetì 17 analfabeţi.

10. Zârneşti, în 1 comună, s'a încercat, dar fără rezultat.

In cele zece despărţăminte s'au ţinut deci 23 de cursuri în cari au învăţat a scrie şi cetì cam 236 de analfabeţi. Informaţiuni amănunţite se găsesc în anexa IX rubrica V. Trebue să ne mulţămim şi cu aceste rezultate modeste, cari în viitor de asemenea sperăm că se vor continuà cu mai multă însufleţire şi sârguinţă. Ţinerea acestor cursuri, în viitor, va fi înlesnită şi prin Abecedarul d-lui I. Bota, la tipărirea căruia Asociaţiunea a contribuit cu suma de 100 cor. şi pe care biroul central l-a recomandat tuturor despărţămintelor spre întrebuinţare. Tot la acest loc amintim că Abecedarul d-lui învăţător N. Iosif, premiat de Asociaţiune, nu s'a tipărit din cauza lipsei mijloacelor materiale. Când comitetul central va dispune de suma destul de considerabilă ce o reclamă tipărirea acestui Abecedar, nu va întârzià a-l editâ şi a-l pune la dispoziţia celor ce se ocupă cu instrucţia analfabeţilor.

Despărţămintele, cu ocazia prelegerilor poporale, au înfiinţat şi mai multe însoţiri şi anume: desp. Bistriţa-Năsăud şi Bran au înfiinţat în 15 comune filiale pentru asigurarea vitelor, în legătură cu centrala din Orăştie; desp. Cluj o însoţire de credit «Frăţietatea» în Feiurd; desp. Mediaş a înfiinţat în 4 comune însoţiri Raiffeisen; desp. Mercurea în Rod o însoţire Raiffeisen, şi în Mercurea o reuniune de cântări; desp. Murăş-Ludoş, 2 reuniuni de temperanţă în Lechinţa de Murăş şi Iclandul mare; desp. Năsăud în comunele Rebrişoara, Salva, Rodna veche, Telciu şi Năsăud câte o tovărăşie de consum, în comunele Mititei şi Năsăud, câte o tovărăşie pentru procurarea maşinilor de îmblătit, în Mintiul românesc şi Rebrişoara tovărăşii de crâşmărit, iar în patru comune reuniuni de înmormântare; desp. Sebeş a înfiinţat în Cioara o bancă Raiffeisen, iar desp. Zârneşti una în comuna Poiana-mărului. In unele despărţăminte, cum sunt: Agnita, Ibaşfalău şi Zârneşti, sunt pe cale de a se mai înfiinţà şi alte însoţiri. Această activitate a despărţămintelor Asociaţiunii e de cea mai mare însemnătate şi vrednică de toată lauda, mai ales activitatea exemplară a despărţământului Năsăud. **Insoţiri.**

In legătură cu înfiinţarea însoţirilor în cadrele Asociaţiunii, amintim că marele binefăcător al neamului nostru, d-l Vasile Stroescu, în anul acesta a pus la dispoziţia instituţiunii noastre suma de 50,000 cor. cu scop de a desfăşurà o propagandă intensivă şi sistematică pentru înfiinţarea băncilor poporale la sate. Comitetul central în una din şedinţele sale s'a ocupat cu această problemă capitală pentru organizarea economică a ţărănimii noastre şi a dat spre studiare întreaga chestiune secţiunii economice şi d-lui Vasile C. Osvadă, cari în toamna acestui an vor venì cu studii şi propuneri concrete, în cari vor arătà cum s'ar puteà realizà înfiinţarea sistematică şi temeinică a băncilor cooperative la sate. Despre

rezultatele acestor studii vă vom raportà pe larg în anul viitor; de astădată rugăm, însă, On. adunare generală să deie expresie celor mai adânci sentimente de recunoştinţă faţă de d-l Vasilie Stroescu, care se îngrijeşte cu o adevărată iubire părintească de înaintarea poporului nostru pe toate terenele.

Expoziţii. O parte dintre despărţăminte, în urma îndemnului primit dela comitetul central, au aranjat cu ocazia adunărilor cercuale, mai multe expoziţii şi anume: desp. Agnita a aranjat o expoziţie de ţesături şi cusături în Cincul mare, la care au fost expuse peste 900 de obiecte, împărţind premii în preţ de 133 cor.; desp. Blaj a aranjat o expoziţie de cusături şi ţesături în Ohaba, împărţind premii în sumă de 52 cor.; desp. Bran a aranjat o expoziţie etnografică în Moeciul inf., dela care s'au cumpărat, prin d-l Dr. Sextil Puşcariu, mai multe obiecte pentru Muzeu şi s'au premiat mai mulţi expozanţi; desp. Lăpuşul unguresc a aranjat o splendidă expoziţie etnografică în Lăpuş, dela care a trimis gratuit 41 de obiecte pentru Muzeu şi un album cu 92 de fotografii, reprezentând vederi şi porturi de pe teritoriul despărţământului; desp. Năsăud a aranjat o expoziţie etnografică în Rodna veche, împărţind între ţărani, ca premii, 100 cor., iar desp. Sălişte a aranjat o expoziţie de poame şi una de lucru de mână în comuna Vale, împărţind şase premii în sumă de 22 cor.

Pe lângă această activitate bogată, unele despărţăminte au început să împartă între ţărani seminţe, altoi şi maşini agricole. Aşa despărţ. Braşov a împărţit între ţăranii din Cristian şi Ghimbav altoi şi diferite seminţe, iar pe seama sătenilor din Arpătac a cumpărat o maşină de tăiat sfecle, în valoare de 20 cor., iar desp. Zârneşti a pus la dispoziţia ţăranilor două maşini, una de tăiat sfecle şi una de strujit cucuruz. Alte despărţăminte au ajutat şcolile şi bisericile, şi anume: în Sălagiu, din fundaţiunea Nichita, s'au împărţit ajutoare în sumă de 888 cor. între şase biserici şi şcoli, iar desp. Panciova a dat un ajutor de 240 cor. bisericii gr. or. din Panciova.

Agenturi şi Biblioteci. Despărţămintele, în cursul anului 1910, au continuat şi cu înfiinţarea agenturilor şi bibliotecilor poporale la sate. Cu sfârşitul anului 1910 Asociaţiunea a avut 259 de agenturi şi 375 de biblioteci poporale. Faţă de anii precedenţi s'a făcut deci un progres mulţămitor.

Bibliotecile poporale îndeplinesc o trebuinţă simţită de ţărănimea noastră ştiutoare de carte. Comitetul central, conformându-se îndrumării primite dela adunarea generală din 1909, a adunat şi în cursul anului 1910 date privitoare la circulaţia cărţilor din bibliotecile poporale. S'au putut adunà informaţii dela 22 de despărţăminte şi anume: Abrud-Câmpeni, Aiud-Teiuş, Bechicerecul-mare, Bistriţa, Blaj, Brad, Bran, Diciosânmărtin, Gherla, Haţeg, Lăpuşul-unguresc, Mercurea, Mociu, M.-Ludoş, Năsăud, Nocrich, Orăştie, Sebeş, Sibiiu, Tâşnad, Turda şi Zârneşti. In aceste 22 de despărţăminte, 213 biblioteci poporale, în cursul anului 1910, au avut aproximativ 6000 de cetitori.

Unele dintre despărț. (Agnita, Aiud-Teiuș, Beiuș, Bistrița, Blaj, Bocșa, Brad, Bran, Brașov, Cluj, Gherla, Lugoj, Orade, Sighișoara, Sibiiu și Șimleu) au împărțit între țărani mai multe mii de broșuri cu ocazia adunărilor cercuale și a prelegerilor poporale. Spre acest scop și pentru înființarea de biblioteci poporale, comitetul central a împărțit, în cursul anului 1910, 6038 de broșuri din publicațiunile cumpărate sau tipărite de Asociațiune. Asemenea publicațiuni, în cazuri excepționale, s'au dăruit și pentru bibliotecile școlare sau parohiale.

Unul dintre despărțăminte și anume Hida-Huedin publică și o foae poporală, «Sfătuitorul». In alte despărțăminte au început a se înființă «*Case culturale*». O astfel de casă s'a inaugurat în Arpătac (despărț. Brașov). S'a decis să se mai înființeze în Timișoara, Năsăud, Sebeș și Rășinari (desp. Sibiiu).

Tot la acest loc trebue să amintim, că despărțămintele cu prea multe comune se dismembrează mereu, înființându-se despărțăminte noui, cari încep o nouă activitate în ținuturi, unde nici nu se cunoșteà numele Asociațiunii. In cursul anului 1910 s'au înființat următoarele despărțăminte: *Ceica*, din desp. Orade; *Teaca*, din desp. Reghin; *Marghita*, din desp. Orade; *Ibașfalău* din desp. Sighișoara. In cursul anului 1911 s'au mai înființat despărțămintele *Indol*, din desp. Turda, și desp. *Hunedoara* din desp. Deva. Mai ales înființarea acestui din urmă s'a făcut cu mare însuflețire, încasându-se la adunarea de constituire 2020 cor. Despărțămintele cari mai trebuesc dismembrate, sunt următoarele: Beiuș, Caransebeș, Deva, Hațeg, Hida-Huedin, Dej, Orade, Orăștie, Sătmar-Ugocia și Șimleu.

Aceasta este activitatea ce a desfășurat-o Asociațiunea cu ajutorul despărțămintelor pentru răspândirea culturii în popor. Credem că e destul de mulțămitoare, având în vedere mijloacele materiale restrânse, de cari dispune instituțiunea noastră.

De încheiere mai amintim că informațiuni și mai amănunțite despre activitatea despărțămintelor se găsesc în anexele IX și X a acestui raport general. *anexaIX și X*

Pe lângă această activitate desfășurată în afară, prin despărțăminte, Asociațiunea a publicat, în șase numere pe an, revista «Transilvania», redactată de secretarul Oct. C. Tăslăuanu. În această revistă au apărut prețioase studii de filologie, cercetări istorice și etnografice, documente privitoare la trecutul nostru și câteva informații despre mișcarea noastră literară și științifică. Nădăjduim că, în viitor, toți oamenii noștri de carte se vor grupà în jurul acestei reviste și vor face din ea o publicație tot mai desăvârșită. **Publicațiunile Asociațiunii.**

Biblioteca tineretului, îngrijită de d-l Dr. Ioan Borcia, s'a continuat cu 4 broșurele și anume: Nr. 5. C. Sandu-Aldea, *Doi călărași;* Nr. 6. I. Agârbiceanu, *Doi bătrâni;* Nr. 7. I. Agârbiceanu, *Tușa Oana;* Nr. 8. P. Ispirescu, *Bălaurul cel cu șapte capete.* In anul trecut această bibliotecă nu s'a răspândit într'un număr așa de mare de exemplare ca în 1909.

Cauza a fost lipsa personalului necesar la biroul central, care să se fi putut ocupà cu răspândirea ei. În viitor nădăjduim că se va puteà lucrà mai mult pentru desfacerea acestei biblioteci.

Dela 1 Ianuarie 1911, comitetul central publică «*Biblioteca poporală a Asociaţiunii*» într'o formă nouă. La propunerea secretarului Oct. C. Tăslăuanu, încă în toamna anului trecut, comitetul central a decis ca să reorganizeze această bibliotecă, publicând zece broşuri şi un calendar în fiecare an, cari să se deie tuturor membrilor ajutători, în schimbul taxei anuale de 2 cor. Biroul central a făcut un apel şi liste de abonament, pe cari, cu ajutorul Vener. Consistoare şi a despărţămintelor noastre, le-a răspândit aproape în toate comunele. În urma acestei propagande s'au înscris până la 1 August a. c., aproape unsprezece mii de membri ajutători, ca abonaţi ai Bibliotecii poporale, din care au apărut şase broşuri şi anume: Nr. 1. *De demult* de Dr. Ioan Lupaş; Nr. 2. *Floarea soarelui,* legendă de Ştefan Cacoveanu; Nr. 3. Din vieţile sfinţilor: *Ioan Gură-de-Aur;* Nr. 4—5. *Povestea lui Harap Alb* de Ioan Creangă şi Nr. 6. *Lucrarea pământului* de Aurel Cosciuc.

Un raport mai amănunţit despre această bibliotecă vom prezentà adunării generale din anul viitor, când vom face socotelile încassărilor şi cheltuelilor acestei noui intreprinderi şi vom prezintà tablouri statistice după profesiunile şi domiciliul abonaţilor Bibliotecii poporale, din cari să se vadă câţi ţărani, meseriaşi etc., cetesc această bibliotecă şi în cari ţinuturi e mai răspândită. De astădată ne ţinem de datorinţă a mulţumì Prea Veneratelor noastre Consistoare şi tuturor cărturarilor, cari au lucrat pentru răspândirea acestei biblioteci.

Comitetul central a continuat şi cu edarea manualelor de învăţământ pentru şcoala civilă de fete a Asociaţiunii. Sunt gata de tipar trei manuale de învăţământ, aprobate de Ministerul de culte, despre cari vă vom raportà în anul viitor.

Despre activitatea şi starea celorlalte organe şi instituţiuni ale Asociaţiunii, avem onoarea a vă raportà în cele următoare.

Secţiile ştiinţifice-literare. Despre activitatea secţiilor ştiinţifice-literare se găsesc informaţiuni amănunţite în raportul secretarului literar şi în rapoartele singuraticelor secţii cătră şedinţa plenară, ţinută la 1/14 şi 2/15 Iulie a. c., anexate la procesul-verbal al acestei şedinţe. Aici ne mărginim a amintì numai câteva momente mai importante din activitatea lor. Chestiunea cea mai importantă cu care s'au ocupat secţiile, a fost reorganizarea lor. In această privinţă au hotărît schimbarea §-ului 3 din «Regulamentul general al secţiilor», privitor la alegerea membrilor ordinari şi corespondenţi, prin omiterea cuvintelor dela sfârşitul alineatului 1, «până la număr de 5», lăsându-se astfel nelimitat numărul membrilor corespondenţi. Prin înmulţirea membrilor corespondenţi se intenţionează a se dà o nouă vieaţă secţiilor ştiinţifice-literare, atrăgând în cadrele lor toate elementele cari ar putea fi de folos pentru îndrumarea culturală a poporului nostru. — Secţiile s'au întregit

precum urmează: în secţia istorică s'a ales membru ordinar d-l Dr. Elie Dăianu, protopop în Cluj, iar d-l Dr. Ion Sârbu, preot în Rudăria, membru corespondent; în secţia şcolară s'a ales, în urma retragerei d-lui Gregoriu Pletosu, membru ordinar d-l Gavril Precup, profesor în Blaj, iar d-l Dr. Onisifor Ghibu, coreferent şcolar, membru corespondent; în secţia ştiinţifică s'a ales membru corespondent d-l Ion Corbu din Bistriţa, iar în secţia economică d-l V. Osvadă, directorul institutului Agricola, tot ca membru corespondent. Membrii secţiilor ştiinţifice-literare au colaborat la numărul jubilar al revistei «Transilvania», au censurat mai multe lucrări intrate la comitetul central şi au ţinut mai multe prelegeri poporale şi conferinţe. Secţia ştiinţifică s'a ocupat în special cu organizarea prelegerilor cu proiecţiuni şi cu procurarea materialului necesar pentru aceste prelegeri. Premiul Andrei Murăşan pe 1910 nu s'a împărţit, deoarece lucrările ce s'au prezintat la concurs, n'au întrunit condiţiile normate pentru premiu.

Biblioteca Asociaţiunii.

Biblioteca Asociaţiunii, în cursul anului 1910, s'a sporit cu mai multe opere donate şi cumpărate. La sfârşitul anului trecut în bibliotecă erau 6342 opere în 7624 volume, 6607 broşuri şi 27 hărţi.

Depozitul de cărţi a crescut numai cu numerii Bibliotecii pentru tineret, cu 170 broşuri, donate de 3 autori şi editori, şi cu 200 ex. de opere cumpărate dela 3 autori dela noi în sumă de 148 cor. In depozit sunt în total 32431 volume şi 1958 volume «Transilvania» din 1869—1910.

Lucrările de aranjare şi catalogare la Biblioteca centrală se urmează cu sârguinţă şi sperăm că până la sfârşitul anului se vor termină.

Muzeul Asociaţiunii.

Despre lucrările ce s'au făcut, în anul trecut, la Muzeul Asociaţiunii se vorbeşte pe larg la pag. 471 şi următoarele a părţii istorice din acest număr. Colecţiile muzeului s'au înmulţit cu 180 obiecte donate şi 319 cumpărate, în total cu 499 obiecte. Cele mai multe au fost adunate de secretarul Oct. C. Tăslăuanu în cele două excursii făcute în Giurgeu şi în Bran.

Lucrările de catalogare şi de aranjare au înaintat foarte încet în lipsa personalului ajutător, indispensabil pentru asemenea lucrări.

La acest loc ţinem să mai atragem în deosebi atenţiunea despărţămintelor, ca să aranjeze, cu ocazia adunărilor cercuale, expoziţii etnografice, dela cari se pot reţineà multe obiecte de preţ pentru Muzeu.

Şcoala civilă de fete

Şcoala civilă de fete a Asociaţiunii, în cursul anului şcolar 1910/11, a funcţionat normal şi cu rezultate pe deplin mulţămitoare. In anul acesta a împlinit 25 de ani de existenţă, din care prilej s'a scris istoricul şcoalei de dl director Dr. Vas. Bologa. iar la încheierea anului s'a aranjat o serbare şcolară cu elevele.

Din anuarul şcoalei, anexat la acest raport, amintim următoarele date: în anul şcolar 1910/11 în cele patru clase civile şi în cursul complementar au fost înscrise 110 eleve. Dintre elevele înscrise s'au prezentat la examen şi s'au promovat 101 eleve. Cursurile s'au început la 1 Septemvrie n.

1910, iar examenele dela sfârşitul anului şcolar s'au ţinut dela 19—29 Iunie.

Corpul didactic se compune din directorul şcoalei, 2 profesori definitivi, 2 profesoare definitive, 1 profesoară suplinitoare, 2 cateheţi şi din 8 instructori şi instructoare.

In internat au fost adăpostite 73 eleve, faţă de 106 din anul şcolar trecut. Internatul a fost condus şi supraveghiat de o directoară, două guvernante şi 3 bone. Internatul a avut şi un medic de casă.

Incassările budgetare ale şcoalei au fost de 49,041 cor. 50 fileri, iar cheltuielile, de 58,743 cor. 28 fil.; prin urmare şcoala a avut un deficit de 10,065 cor. 94 fil., care s'a acoperit din excedentele anilor trecuţi.

Averea Asociaţiunii. *Anexa XI*

In ce priveşte averea Asociaţiunii, avem onoarea a vă raportà că anul 1910 a fost un an mulţămitor, după cum se poate vedeà din socotelile anexate sub XI, întrucât veniturile normale arată un plus de 5471 cor. faţă de venitul anului precedent. Creşterea întreagă provine din taxele dela membri, cari taxe au dat 8848 cor. peste preliminar.

Averea totală administrată de Asociaţiune, la sfârşitul anului 1910, a fost de 952,664 cor. 76 fil., din cari sunt a se scădeà datoriile de 29,679 cor. 67 fil.; rămâne deci avere curată 922,985 cor. 09 fil. Averea se prezintă aşadar cu o creştere de 31,272 cor. 45 fil. faţă de anul 1909.

In cursul anului 1910 Asociaţiunea a primit o fundaţiune nouă şi anume dela fericitul advocat *Dr. Gheorghe Anca* din Oraviţa, care a testat Asociaţiunii suma de peste 40,000 cor. cu scop de a se dà în primul rând burse tinerilor români, cari îmbrăţişează cariera meseriilor sau a comerţului. Lăsământul acestei fundaţiuni se pertractează încă la judecătoria din Oraviţa.

In anul curent Asociaţiunea a primit iarăşi o fundaţiune de peste 100 mii cor. dela fericitul medic *Dr. Grigorie Sândeanu* din Sibiiu.

Despre amândouă fundaţiunile vă vom raportà mai amănunţit în anul viitor, până când sperăm că se vor finalizà pertractările înaintea instanţelor judecătoreşti.

Totodată mai raportăm, că fundaţiunea Teodor Sandul s'a înactivat cu începere dela 1 Ianuarie 1911, dându-se la concurs două burse de câte 400 cor. pentru şcoli speciale de industrie sau şcoli inferioare de agricultură şi o bursă de 700 cor. pentru şcolile superioare de industrie sau agricultură. Literele fundaţionale se publică în acest număr al revistei.

In cursul anului 1910 Asociaţiunea a primit mai multe donaţiuni şi anume: dela fericitul Petru Pană, originar din Săcele, suma de 10,000 lei, care s'a contopit cu fondul general, făcându-se menţiune specială de această donaţiune, ale cărei venite s'au destinat pentru înzestrarea Muzeului. Dela institutul «Albina» 1000 de cor. pentru Muzeu şi 1000 de cor. pentru fondul G. Bariţiu. Dela d-l Cornel Mesaroş, inginer în Budapesta, «Fondul pentru ajutorarea technicilor români» în sumă de cor. 223·58, cu scopul de a se înfiinţà din întreg capitalul câte o bibliotecă poporală în comunele Bucovăţ

şi Avrig, cu numirea «Biblioteca poporală a Asociaţiunii, întru memoria decedaţilor studenţi tehnici Eugen Chiriţa din Bucovăţ şi Vasile Maxim din Avrig». Pe lângă aceste donaţiuni, foştii bursieri ai Asociaţiunii, d-nii Andreiu Bârseanu, profesor în Braşov, şi Andreiu Cosma, director de bancă în Şimleu, au înapoiat Asociaţiunii sumele ce le-au primit în cursul studiilor, şi anume d-l Bârseanu suma de cor. 2400, iar d-l Andreiu Cosma, acţii în valoare de 700 cor., ca răscumpărare a sumei de 500 cor., pe care a primit-o. Această pildă a d-lor Bârseanu şi Cosma ar puteà fi urmată şi de ceilalţi bursieri ai Asociaţiunii în vieaţă, al căror număr e destul de mare, dupăcum se poate vedeà la pag. 364 şi urm. a acestui număr. Sumele ce le-ar înapoià foştii bursieri, s'ar puteà întrebuinţà cu mult folos pentru o mulţime de probleme culturale arzătoare.

Proiectul de budget pe anul 1911 se poate vedeà în anexa XII. *anexa XII*

In ce priveşte fondurile şi fundaţiunile din anii trecuţi, date destinaţiunii, s'au împărţit burse şi ajutoare conform literelor fundaţionale. Lista bursierilor se poate vedeà în anexa XIII. Celelalte fundaţiuni se găsesc în *anexa XIII* cursul lor normal.

Şedinţele comitetului central

După aceste informaţiuni, mai amintim că comitetul central, dela ultima adun. gen., a ţinut 14 şedinţe, în cari a rezolvat afacerile curente, cari în înţelesul statutelor şi regulamentelor cad în sarcina sa. În special s'a ocupat cu clădirea unui internat pentru studenţii universitari din Cluj. Rugăm onorata adunare generală, ca pe baza raportului special făcut de biroul central să iee o hotărîre în privinţa zidirii acestui internat, indicând şi modalităţile cum s'ar puteà procurà mijloacele materiale necesare pentru acoperirea cheltuielilor.

Comitetul central a mai iniţiat ridicarea câte unui bust în Sibiiu lui Mihail Eminescu şi lui Gheorghe Bariţiu. În urma unui apel făcut cătră publicul nostru pentru ridicarea acestor busturi, s'a adunat suma de 7639 cor. Comitetul central a votat spre acest scop 1000 cor. şi rugăm on. adunare generală să aprobe această hotărîre a comitetului central.

Pe lângă aceste comitetul central s'a ocupat: cu pregătirea unei cărţi de «*Contabilitate pentru popor*», dând la concurs premiul de 100 cor. donat de d-l advocat Dr. Gh. Şimon din Aiud; cu înfiinţarea şcolilor de agricultură, în urma unei propuneri a d-lui Vasile Stroescu; cu împărţirea celor 10,000 de cor. ca burse, donate de d-l V. Stroescu, pentru două fete cari se vor specializà în industria casnică şi dantelărie şi pentru doi băieţi cari vor învăţà sculptura în lemn şi facerea jucăriilor pentru copii, — şi cu alte chestiuni menite a ridicà nivelul cultural al poporului nostru.

Propuneri.

Amăsurat dispoziţiilor statutelor, comitetul central roagă on. adunare generală:

a) să ia act cu aprobare de cuprinsul raportului general;

b) să deie expresiune durerii sale pentru pierderea prezidentului Iosif Sterca Şuluţu, a binefăcătorilor Dr. Grigorie Sândeanu, Dr. Gh.

Anca şi Petru Pană şi a membrilor decedaţi dela ultima adunare generală încoace;

c) să mulţămească d-lui Vasile Stroescu pentru donaţiunea de 60,000 de coroane, şi tuturor celorlalţi binefăcători, cari au făcut donaţiuni pentru aşezămintele instituţiunii noastre;

d) să aprobe modificarea §-lui 3 din «Regulamentul general al secţiilor ştiinţifice-literare», omiţând cuvintele «până la număr de 5» din alineatul ultim;

e) să aprobe votarea sumei de 1000 cor. pentru busturile lui Mihail Eminescu şi Gheorghe Bariţiu;

f) să ia dispoziţii în ce priveşte zidirea internatului pentru studenţii universitari din Cluj;

g) să aprobe darea de seamă a comitetului central despre gestiunea financiară a anului 1910 şi să deie comitetului central absolutor pentru această gestiune;

h) să aprobe proiectul de budget pe anul 1912;

i) să întregească prezidiul Asociaţiunii;

k) să fixeze locul pentru adunarea generală viitoare.

Sibiiu, din şedinţa comitetului central al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român, ţinută în 5 August n. 1911.

Andreiu Bârseanu,
vice-prezident.

Oct. C. Tăslăuanu,
secretar.

Anexele raportului general.

Anexa I.

CONSEMNAREA

membrilor decedaţi ai «Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român» în anul de gestiune 1910/11.

I. Membri fundatori.

1. Mandrea Nicolau, prezident la curtea de apel, Bucureşti.
2. Petrovici Ioan, paroh, Ciclova română.
3. Şuluţu, Iosif Sterca, prezid. de trib. î. r., Sibiiu.
4. Ţegle, Dr. Petru, advocat, Timişoara.

II. Membri pe vieaţă.

1. Bistriţianu, L., Binţinţi.
2. Henzel Simion, proprietar, Roşia.
3. Mihailoviciu Costa, proprietar, Elisabetinul Timişoarei.
4. Popu Iosif, jude de curie, Budapesta.
5. Străiţariu, Dr. Augustin, advocat, Haţeg.

III. Membri ordinari.

1. Albini, Tit Liviu, proprietar, Cut.
2. Bălăban Eliseu, comisar de drum comit., Alţina.
3. Barbu Emanuil, notar, Reşiţa.
4. Bojtor Ambrosiu, medic, Ardihat.
5. Borzea George, notar, Viştea de jos.
6. Brătean George, şef de birou la căile fer., Sălişte.
7. Bratu Aurel, profesor, Sibiiu.
8. Căldărea Nicolae, funcţ. la fil. «Albina», Braşov.
9. Dumbrava Vasile, dir. gimn., Beiuş.
10. Făgăraş Teodor, măiestru tălpar, Haţeg.
11. Făgărăşan Mihail, protopop, Teure, p. u. Nemigia maghiară.
12. Henteş Isaia, preot, Ocna-Sibiiului.
13. Ignea, Dr. Constantin, medic, Lugoj.
14. Ivan Ioan, notar în pens., Gurarîului.
15. Lemény, Dr. Eugen, advocat, Braşov.
16. Lucaciu Paulina, soţie de preot, Şişeşti.
17. Maniu Achim, oficial super. de registratură milit., Sibiiu.
18. Medan Andreiu, advocat, Şomcuta-mare.
19. Miulescu Paul, protopop, Comloşul mare.

20. Monasterian Leon, dirig. fil. «Bistriţiana», Teaca.
21. Moldovan Pancraţie, păpucar, Biertan.
22. Muntean Aron, proprietar, Dobra.
23. Muntean Ioan, contabil şi proprietar, Haţeg.
24. Onciu Iosif, paroh, Iclod.
25. Ostatea Petru, paroh, Curitău.
26. Pop Simion, protopop, Luna de Arieş.
27. Popovici Bucur, comerciant, Haţeg.
28. Popovici Mihail, protopop, Orşova.
29. Poruţiu, Dr. Victor, advocat, Cluj.
30. Şpan, Dr. Petru, profesor, Sibiiu.
31. Străulea Ioan, notar, Jina.
32. Tatar Zaharia, notar de trib., Ibaşfalău.
33. Vlădărean Ioan, Feldioara.

Anexa II.

CONSEMNAREA

membrilor «Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român».

Starea dela 1 August n. 1911.*)

Membri ordinari ai secţiilor ştiinţifice-literare.

Bârseanu Andreiu, prof., Sibiiu, (Secţ. lit.).
Barzu Traian, ases. ref., Caransebeş. (Secţ. economică).
Blaga, Dr. Iosif, prof., Braşov. (Secţ. lit.).
Bologa, Dr. Vasilie, dir. şcoalei de fete a Asociaţiunii, Sibiiu. (Secţ. şcol.).
Borcia, Dr. Ioan, prof., Sibiiu. (Secţ. şcol.).
Cheţianu, Dr. Ambrosiu, profesor, Blaj. (Secţ. ştiinţifică).
Ciortea Aurel, prof., Braşov. (Secţ. ştiinţ.).
Cosma Parteniu, dir. executiv, Sibiiu. (Prezidentul secţ. econ.).
Băianu, Dr. Elie, protopop, Cluj. (Secţ. ist.).
Diaconovich, Dr. Cornel, fost prim-secretar al Asociaţiunii. (Sec. econ.).
Goldiş Vasile, secr. cons., Arad. (Secţ. ist.).
Hodoş Enea, prof. în p., Sibiiu. (Secţ. lit.).
Lupaş Dr. Ioan, protopresbiter, Sălişte. (Secţ. istorică).
Negruţiu, Ioan F., dir., Blaj. (Secţ. şcol.).
Oniţiu Virgil, dir. gimn., Braşov. (Secţ. lit.).
Păcăţian, T. V., publicist, Sibiiu. (Prez. secţ. istorice).
Precup Gavriil, profesor, Blaj. (Secţ. şcol.).
Preda Ioan, advocat, Sibiiu. (Secţ. econ.).
Radu, Dr. Ioan, prof., Brad. (Secţ. ştiinţif.).
Raţiu, Dr. Ioan, prof., Blaj. (Secţ. lit.).
Simu Romul, înv. pens., Sibiiu. (Secţ. econ.).
Stoica Simeon, medic în pens., Abrud. (Prez. secţ. ştiinţ.).
Stroia Dr. Ioan, protopop, Sibiiu. (Secţ. şcolară).
Togan Nicolau, protopop, Sibiiu. (Secţ. ist.).
Vlaicu Arseniu, dir. şcoalei super. comerc., Braşov. (Secţ. ştiinţ.).

Membri corespondenţi ai secţiilor ştiinţifice-literare.

Beu, Dr. Ilie, medic, Sibiiu. (Secţ. ştiinţ.).
Bălan, Dr. Nicolău, prof., Sibiiu. (Secţ. şcol.).
Bogdan, Dr. Alexandru, profesor, Braşov. (Secţ. lit.)
Branişte, Dr. Valer, publicist, Lugoj. (Secţ. literară).
Chirca Ioan, notar l., Sălişte. (Secţ. econ.).
Ciura Alexandru, prof., Blaj. (Secţ. şcol.).
Corbu I., notar la sedria orf., Bistriţa. (Secţ. ştiinţ.)
Erdély, Dr. Stefan, medic, Orăştie. (Secţ. ştiinţifică).
Ghibu, Dr. Onisifor, corefer. şcol. şi prof., Sibiiu. (Secţ. şcol.).
Lăpădatu Dumitru, dir. şcol., Sălişte. (Secţ. şcol.).
Lăpădatu, Ioan I., dir. al institutului „Ardeleana" în Orăştie. (Secţ. econ.).
Mihályi, Dr. Ioan, fiscal comit., Sighetul-Marmaţiei. (Secţ. ist.).
Moldovan Silvestru, publicist, Braşov. (Secţ. istor.).
Osvadă, Vasile C., dir. de bancă, Hunedoara. (Secţ. econ.).
Păcală Victor, prof., Sibiiu. (Secţ. istor.).
Petra-Petrescu, Nicolae, dir. inst. „Cordiana", Fofeldea. (Secţ. econ.).
Popovici, Dr. George, protopop, Lugoj. (Secţ. şcol.).
Popovici, Dr. Iosif, docent univ., Budapesta. (Secţ. lit.).
Puşcariu, Dr. Sextil, prof. univ., Cernăuţi. (Secţ. lit.).
Secula Sever, preot, Odvoş. (Secţ. ist.).
Sîrbu, Dr. I., preot, Rudăria. (Secţ. istor.)
Sulică Nicolae, prof., Braşov. (Secţ. lit.).
Todică Gavriil, funcţ. de bancă, Geoagiu. (Secţ. ştiinţ.).
Vecerdea, Dr. Nicolae, advocat, dir. fil. „Albina" Braşov. (Secţ. econ.).

*) On. direcţiuni ale despărţămintelor, resp. P. T. Membri ai Asociaţiunii sunt rugaţi a controlà, dacă li s'a scris exact *numele, locuinţa* şi *poşta ultimă* şi eventuale greşeli să binevoiască a le rectificà, — fie şi numai pe o carte poştală, — pentruca să se rectifice şi la centru.

Despărţământul Abrud-Câmpeni.

Membru fundator.

Chirtop, Dr. Zosim, advocat, Câmpeni.

Membri pe vieaţă.

Adamovici Nicolae, preot, Bucium-Poeni, p. u. Bucium.
Achim Petru, propr., Bucium-Sat, p. u. Bucium.
«Auraria», institut de credit şi econ., Abrud.
Biserica gr.-or. română, Vidra-de-sus, p. u. Câmpeni.
Cotişel Constantin, preot, Certege, p. u. Câmpeni.
Cotişel Nicolae, proprietar, primar comunal Certege, p. u. Câmpeni.
Danciu Aureliu, proprietar, Abrud.
David Candin, director de mine, Bucium-Şasa, p. u. Bucium.
«Detunata», institut de credit şi economii, Buciumşasa, p. u. Bucium.
«Doina», societate pe acţii, Câmpeni.
Filip Ana, văduvă de advocat, Abrud.
Gomboş Iosif, preot, Abrudsat, p. u. Abrud.
Lobonţiu Nicolae, proprietar, Abrud.
«Munteana», institut de credit şi de economii, Ofenbaia.
Pop, Dr. Laurenţiu, advocat, Abrud.
Stoica Simeon, mediç î. p., Abrud.
Todescu Ioan, preot, Filipeşti, prin gara Făurei.
Vlasa Ana, văduvă de protopretor, Câmpeni.
«Zlăgneana, institut de credit şi econ., Zlatna.

Membri ordinari.

Balea George, vicenotar, Sălciua-de-jos.
Banfi, Dr. Stefan, medic, Buciumşasa, p. u. Bucium.
Boçaniciu George, comerciant, Roşia.
Bordia, Dr. Alexandru, medic, Abrud.
Chirtop Vasile, cassar de bancă, Câmpeni.
Chirtop, d-şoara Viorica, Câmpeni.
Chirtop n. Cothişel, Sofia, soţie de advocat, Câmpeni.
Ciura, Dr. Vasile, cand. de adv., Abrud.
Costea Traian, preot, Gârda-de-jos, p. u. Câmpeni.
Danciu Alexandru, preot, Buciumsat, p. u. Bucium.
David, Dr. George, advocat, Abrud.
David Mărioara, soţie de advocat, Abrud.
David Nicolae, dir. de bancă, Buciumşasa, p. u. Bucium.
Fărcaş Victor, notar, Albac, p. u. Câmpeni.
Furdui Romul, protopresb., Câmpeni. *(Dir. despărţ.)*.
Gan Vasile, protopresbiter, Ofenbaia.
Ghidrai George, notar, Sălciua-de-jos.
Goia Demetriu, preot, Peleş-Sohodol, p. u. Câmpeni.
Gomboş Ana, soţie de preot, Abrudsat, p. u. Abrud.
Ioanette Aurel, comerciant, Câmpeni.
Jurca n. Faur, Paraschiva, Bucium.
Lazar Ioan, înv. Albac, p. u. Câmpeni.
Marcu Romul, preot, Bistra, p. u. Câmpeni.
Montani Iuliu, protopop, Zlatna.
Morcan, Dr. Traian, advocat, Câmpeni.
Morcan Elena, soţie de advocat, Câmpeni.
Morcan Simion, preot, Gârda-de-sus, p. u. Câmpeni.
Morcan Simion, preot, Scărişoara.
Muntean Andreiu, Ofenbaia.
Nicola George, înv., Albac, p. u. Câmpeni.
Nicola Ioan, preot, Albac, p. u. Câmpeni.
Nicola, Dr. Andreiu, adv., Câmpeni.
Nicoară Iosif, capelan, Albac, p. u. Câmpeni.
Oneţ Nicolae, preot, Peleş, p. u. Câmpeni.
Paşca, Dr. Remus, advocat, Câmpeni.
Paşca Simion, Sălciua-de-jos.
Paşca Teodor, primar, Albac, p. u. Câmpeni.
Pop, Dr. Stefan, adv., deputat dietal, Arad.
Pop, Eugenia Stefan C., soţie de adv., Arad.
Pop Elvira, soţie de adv., Abrud.
Porea n. Chirtop, Domnica, Câmpeni.
Poruţiu Iuliu, protop. titular şi paroh, Câmpeni.
Sârb Avram, învăţ., Câmpeni.
Şpan Vasile, preot, Lupşa, p. u. Ofenbaia.
Suca Letiţia, Câmpeni.
Todea Ioan, preot, Albac, p. u. Câmpeni.
Todea Romul, înv., Albac, p. u. Câmpeni.
Vana Ioan, notar, Albac, p. u. Câmpeni.

Despărţământul Agnita.

Membri ordinari.

Bendorfean I., notar, Ghijasa-de-sus, p. u. Metişdorf.
Boca Vasilie, proprietar, Merghindeal, p. u. Cincul-mare.
Borzea George, paroh, Coveş, p. u. Agnita.
Cheţian, Dr. Simion, advocat, Agnita.
Comşa, Dr. Valer, cand. de adv., Cincu-mare.
Conta George, paroh, Cincu-mare.
Cosma Valeriu, paroh, Iacobeni, p. u. Netuş.

Debu Vasile, preot, Cincşor, p. u. Sâmbăta-de-jos.
Fleşariu Nicolae, proprietar, Toarcla, p. u. Cincu-mare.
Ioaneş Nicolae, Cincu-mare.
Mărdan Dumitru, proprietar, Cincu-mare.
Muntean Eugen, paroh, Vărd, p. u. Agnita.
Muntean Ioachim, protopresbiter, Agnita. *(Dir. desp.)*.
Olariu Ioan, econom, Vărd, p. u. Agnita.
Păcală Mihail, preot, Şulumberg, p. u. Agnita.
Părău Ioachim, preot, Agnita.
Pop Valer, Cincu-mare.
Prescurea Hariton, proprietar, Cincu-mare.
Radu Ioan, preot, Măgărei, p. u. Agnita.
Răduleţ Ioan, paroh, Seliştat, p. u. Cincul-mare.
Stănuleţ Dionisie, Cincul-mare.
Titieni Ioan, cand. de adv., Cincu-mare.
Vecerzan jun., Simion, econom, Coveş, p. u. Agnita.

Despărţământul Aiud-Teiuş.

Membru fundator.

Societatea foştilor husari nobili de graniţă, Teiuş.

Membri ordinari.

Aron Aurel, preot, Mirislău, p. u. Aiud.
Barb Isidor, preot, Păgida, p. u. Aiud.
Bitea, Tit Liviu, contabil, Teiuş.
Checicheş Emilian, înv., Băgău, p. u. Lopadea-ungurească.
Crişan Cornel, învăţător, Teiuş.
Dancea Vasile, preot, Gârboviţa, p. u. Aiud.
Frâncu Amos, paroh, Benic, p. u. Teiuş.
Maior Ioan, protopop, Aiud. *(Dir. desp.)*.
Man Ieronim, paroh, Băgău, p. u. Lopadea-ungurească.
Marcu Augustin, paroh, Ciumbrud, p. u. Aiud.
Marian Ieronim, învăţător, Gârbova-de-jos, p. u. Aiud.
Marcu Nicolau, preot, Aiudul-de-sus, p. u. Aiud.
Marcu Simion, paroh, Gârbova-de-jos, p. u. Aiud.
Moldovan Vasile, paroh, Tâmpăhaza, p. u. Aiud.
Moldovan, Dr. Ioan, adv., Aiud.
Ognean Augustin, înv., Cacova, p. u. Aiud.
Păculea Aurel, preot, Hopârta, p. u. Lopadea-ungurească.
Pop, Dr. Emil, advocat, Aiud.
Pop Aurel, învăţător, Aiud.
Radu Nicolae, proprietar, Uifalău, p. u. Aiud.
Radu Teodor, preot, Meşcreac, p. u. Aiud.
Raţiu Gavrilă, proprietar, Teiuş.
Sântimbrean Ioan, preot, Asinip, p. u. Lopadea-ungurească.
Simon, Dr. George, advocat, Aiud.
Suciu Petru, preot, Teiuş.

Despărţământul Alba-Iulia.

Membri pe vieaţă.

Florescu Nicolae, proprietar, Ighiu.
Nicola, Dr. Enea, medic, Carlsbad.
Patiţia Rubin, advocat, Alba-Iulia.
Pop, Dr. Ioan, advocat, Alba-Iulia.

Membri ordinari.

Albini Iuliu, notar cerc., Zlatna.
Baic Traian, comerciant, Zlatna.
Bogdan Teodor, învăţ., Totoiu, p. u. Alba-Iulia.
Bran Sever, paroh, Drâmbar, p. u. Oarda-de-jos.
Bucur Ioan, Limba, p. u. Oarda-de-jos.
Cado Nicolae, paroh, Pâclişa, p. u. Alba-Iulia.
Cristea Nicolae, paroh gr.-or., Valea-Bulzului, p. u. Zlatna.
Fodor, Dr. Alexandru, medic, Alba-Iulia.
Giurca Ludovic, preot gr.-or., Trimpoele, p. u. Zlatna.
Magda Iosif, preot gr.-or., Feneş, p. u. Zlatna.
Magda Ioan, paroh, Drâmbar, p. u. Oarda-de-jos.
Marcu Aurel, preot, Dumitra, p. u. Alba-Iulia.
Micu Simion, protopop, Alba-Iulia.
Mihălţan Zaharie, paroh, Limba, p. u. Oarda-de-jos.
Moldovan Iuliu, proprietar, Totoiu, p. u. Alba-Iulia.
Pâcleşan Zenovie, abs. de teologie, Straja, u. p. Berghin.
Patiţia, Dr. Rubin, advocat, Alba-Iulia.
Pojar Filip, preot, Cojlar, p. u. Teiuş.
Pop Antoniu, proprietar, Bucerdea-vinoasă, p. u. Ighiu.
Pop-Bota, Enea, paroh, Şard.
Radu Traian, notar cerc., Feneş, p. u. Zlatna.
Stanciu Virgil, preot, Straja, p. u. Berghin.
Teculescu Ioan, protopresbiter, Alba-Iulia. *(Dir. desp.)*
Velican, Dr. Camil, adv., Alba-Iulia.

Despărţământul Bicicherecul-mare.

Membri pe vieaţă.

Obădean Pavel, advocat, Becicherecul-mare.

Membri ordinari.

Chiroi, Dr. Dumitru, advocat, Becicherecul-mare.
Ghilăzan, Dr. Liviu, advocat, Modoş.
Ghilăzan Hortenzia, soţie de advocat, Modoş.
Magdu Valeriu, paroh, Ecica-română, p. u. Ecica.
Pascu, Dr. Ioan, Checia română.
Petroviciu Vichentie, paroh, Toracul-mic, p. u. Toracul-mare. *(Dir. desp.)*
Popescu Ioan, paroh, Toracul-mare.
Todanu Atanasie, paroh, Toracul-mare.

Despărţământul Beiuş.

Membru pe vieaţă.

Waltner n. Cosma, Maria, proprietară, Beiuş.

Membri ordinari.

Antal jun., Augustin, preot, Petrani, p. u. Beiuş.
Antal Irina, văduvă de arhidiacon, Beiuş.
Ardelean Alexiu, proprietar, Beiuş.
Ardelean Coriolan, protopop gr. cat., Beiuş.
Ardelean George, proprietar, Beiuş.
Ardelean Ioan, comerciant, Beiuş.
Botişel Miron, preot, Steji, p. u. Rieni.
Borlan Victor, profesor, Beiuş.
Buşiţa Ioan, profesor, Beiuş.
Ciuhandu Petru, preot, Roşia, p. u. Beiuş.
Ciumpe Teodor, notar, Răbăgani.
Ciordaş, Dr. Ioan, advocat, Beiuş.
Ciordaş n. Ignat, Viora, soţie de advocat, Beiuş.
Corbu Vasiliu, paroh gr. or., Poeni, p. u. Dumbrăveni.
Cosma, Dr. Gavriil, advocat, Beiuş. *(Dir. desp.)*
Cosma Ioan, pădurar domen., Beiuş.
Crişan Ilarie, cive, Beiuş.
Criste Gavril, preot, Sămărtin, p. u. Beiuş.
Cristian Nic., cive, Beiuş.
Dan Ioan, pădurar, Budurasa.
Erdélyi Vasiliu, apotecar, Beiuş.
Gera Alexandru, diriginte domenial, Beiuş.
Gliţa Ioan, notar, Hidişelnan, p. u. Dobreşti.
Goina Florian, preot, Mezieş, p. u. Beiuş.
Iepure Ioan, profesor, Beiuş.
Kis George, preot, Delani, p. u. Remetea.
Köváry Ioan, preot, Ioăniş, p. u. Beiuş.
Moga Demetriu, notar în penz., Beiuş.
Moga Elie, protopop, Răbăgani.
Muntean, Dr. A., advocat, Beiuş.
Nuţiu Alexandru, profesor, Beiuş.
Nyeş, Dr. Cornel, medic, Beiuş.
Papp Miron, preot, Pocioveliştе, p. u. Beiuş.
Papp, E. Petru, preot, Pocola, p. u. Beiuş.
Pavel, Dr. Const., profesor, Beiuş.
Peter Ioan, subnotar, Budurasa, p. u. Beiuş.
Petra Ioan, contabil la «Drăganul», Beiuş.
Popovici Moise, preot, Segişte, p. u. Rieni.
Popovici Terenţiu, notar î. p., Beiuş.
Rednic, Dr. Ioan, medic, Văşcău.
Roxin Teodor, preot, Rieni.
Roşiu Ioan, învăţător, Beiuş.
Selăgian Camil, profesor, Beiuş.
Stefanica Vasiliu, profesor, Beiuş.

Despărţământul Bistriţa.

Membri fundatori.

«Bistriţana», institut de credit, Bistriţa.
Borgo-Bistriţa, comuna, p. u. Borgo-Prund.
Borgo-Prund, comuna, p. u. Borgo-Prund.
Borgo-Rus, comuna, p. u. Borgo-Prund.
Borgo-Tiha, comuna, p. u. Borgo-Prund.
«Coroana», inst. de credit şi econ., Bistriţa.
Pahone Ilarion, consilier militar, Bistriţa.
Pahone, Dr. Vasile, advocat, Bistriţa.
Poruţiu Samuil, consilier minist. în pens., Bistriţa.
Tripon, Dr. Gavriil, advocat, Bistriţa. *(Dir. desp.)*
Vârtic Gavriil, jude de tribunal în pensiune, Bistriţa.

Membri pe vieaţă.

Baciu Ioan, preot, Şoimuş, p. u. Şieul-mare.
Borgo-Joseni, comuna, p. u. Borgo-Prund.
Borgo-Mijloceni, comuna, p. u. Borgo-Prund.
Borgo-Murăşeni, comuna, p. u. Borgo-Prund.
Borgo-Suseni, comuna, p. u. Borgo-Prund.
Ciuta, Dr. Demetriu, advocat, Bistriţa.
Login, Dr. Dionisiu, advocat, Bistriţa.
«Şoimuşana», institut de credit, Şoimuş, p. u. Şieul-mare.
Scridon, Dr. Leon, protonotar com., Bistriţa.

Membri ordinari.

Bălan Vasile, preot, Blajfalăul-superior, p. u. Şintereag.
Beşa Paul, preot, Borgo-Prund.

Chiffa Emil, contabil, Bistrița.
Cionca Nicolau, supravigil silvanal în penz., Borgo-Tiha, p. u. Borgo-Prund.
Constantin, Ioan I., contabil, Bistrița.
Corbu Ioan, notar la sedria orfanală, Bistrița.
Dologa Ioan, preot, Borgo-Tiha, p. u. Borgo-Prund.
Flămând Constantin, preot gr. or., Borgo-Rus, p. u. Borgo-Prund.
German, Dr. Alexandru, medic, Bistrița.
Groze Sever, paroh, Herina, p. u. Seretel.
Hăngănuț, Dr. Nicolae, medic, Borgo-Prund.
Hordovan Gavril, învățător, Bileag.
Iuga Ilie, preot, Arcalia, p. u. Chiraleș.
Mihailaș I., preot, Șieul-mare.
Moldovan, Dr. Valer, cand. de advocat, Bistrița.
Onigaș V., director, Monariu, p. u. Bistrița.
Onișor, Dr. Victor, advocat, Bistrița.
Pletosu Grigoriu, protopop, Bistrița.
Pop, Dr. Iulian, advocat, Bistrița.
Pop, Dr. Alexandru, medic, Bistrița.
Poruțiu Valer, dir. de bancă, Bistrița.
Șerban Ioan, asesor la sedria orf., Bistrița.
Suceava Iuliu, preot, Borgo-Prund.
Varna Victor, notar, Borgo-Prund.
Vârtic Valeriu, preot, Mocod, p. u. Nemigea-maghiară.
Zagrai Pantilimon, preot, Bistrița.

Despărțământul Blaj.

Membri fundatori.

Capitlul mitropolitan gr. cat. rom. din Blaj.
Mihályi, Dr. Victor, mitropolit, Blaj.
Moldovan, Ioan M., preposit capitular, Blaj.
Pop Gavril, canonic, mitropolitan, Blaj.

Membri pe viață.

Negruțiu, Ioan F., dir. preparandial, Blaj.
Onișor Teodor, proprietar, Blaj.
Sabo, Dr. Dănilă, advocat, Blaj.
Suciu, Dr. Vasile, canonic, Blaj.

Membri ordinari.

Aron Victor, arhivar consistorial, Blaj.
Băgăian Ioan, profesor, Blaj.
Bălan, Dr. Ioan, preot, Blaj.
Banciu Pavel, comerciant, Cisteiu, p. u. Crăciunel.
Bărbat George, protopop, Blaj.
Bartoc Iuliu, măcelar, Blaj.
Barna Vasile, faur, Blaj.
Bătăcui Ioan, preot, Ohaba, p. u. Blaj.
Bian Eugen, notar, Făget, p. u. Micăsasa.
Bian, Dr. Ioan, advocat, Hususău.
Blășianu Artimon, paroh, Obreja, p. u. Teiuș.
Bodocan Elisa, dir. școalei civile de fete, Blaj.
Busoiu Iuliu, vicerector semin., Blaj.
Caliani Augustin, prof., Blaj.
Chețianu, Dr. Ambrosiu, dir. gimn., Blaj.
Ciura Alexandru, profesor, Blaj.
Coltor Dr. Ioan, revizor arhid., Blaj.
Costea Alimpiu, preot, Spini, p. u. Blaj.
Dăian Valer, notar comunal, Mihalț, p. u. Teiuș.
Dămian Ioan, învățător, Roșia de Secaș, p. u. Blaj.
Dănilă Valeria, învăț., Mihalț, p. u. Teiuș.
Domșa, Aurel C., redactor și preot, Blaj.
Domșa Ioan, compactor, Blaj.
Domșa, Flaviu C., profesor, Blaj.
Făgărășan George, înv. în penz., Tiur, u. p. Blaj.
Fodor Ioan, profesor, Blaj.
Folea Augustin, notar consistorial, Blaj.
Frățilă Nicolae, înv., Tiur, p. u., Blaj.
Gaja, Aurel B., profesor, Blaj.
Ganga Efrem, agricultor, Crăciunel.
German Traian, prof., Blaj.
Gocan Simion, profesor, Blaj.
Grama Amalia, proprietară, Blaj.
Handrea Silviu, comerciant, Blaj.
Harșan Aurel, paroh, Cenade.
Hodoș, Iuniu Brut, director de bancă, Blaj.
Ienășel Arcadie, friser, Blaj.
Ignat Ioan, înv., Spini, p. u. Blaj.
Imbăruș Eugen, preot, Ohaba, p. u. Blaj.
Iozon Valeriu, profesor, Blaj.
Kampf Ferdinand, croitor, Blaj.
Lita Iosif, protopop, Iclod, p. u. Blaj.
Lita Stefan, preot, Lunca, p. u. Hususău.
Macaveiu Victor, profesor, Blaj.
Maior Ioan, inspector domenial, Blaj.
Maior, Ioan Cornel, Blaj.
Maior, d-șoara Mărioara Olga, Blaj.
Maior Valeriu, preot, Șoroștin, p. u. Cenade.
Maniu, Dr. Iuliu, advocat, Blaj. *(Dir. desp.)*
Marcu, Dr. Isidor, canonic mitrop., Blaj.
Marian Iosif, înv., Bucerdea, p. u. Crăciunel.
Martin Ilie, proprietar, Bucerdea, p. u. Crăciunel.
Mărginean Ioan, preot, Țapu, p. u. Micăsasa.
Mateiu, Simeon P., canonic mitrop., Blaj.
Micu, Brut Iuniu, protonotar consistorial, Blaj.

Moga Petru, franzelar, Blaj.
Moldovan Ioan, proprietar, Ohaba, p. u. Blaj.
Moldovan Ioan, vicenotar consistorial, Blaj.
Moldovan Ioan, cassier de bancă, Blaj.
Muntean Victor, funcţionar de bancă, Blaj.
Muntean Simion, notar, Blaj.
Mureşianu Iacob, profesor, Blaj.
Negruţiu, Ioan F., inginer, Blaj.
Negruţiu Emil, administrator domenial, Petrisat, p. u., Blaj.
Negruţiu Nicolau, profesor, Blaj.
Nestor, Dr. Laurenţiu, advocat, Blaj.
Nestor, Dr. Iustin, cand. de adv., Blaj.
Nestor Silvestru, dir. la şcoala de fete, Blaj.
Nicola Eugen, mecanic, Blaj.
Niculescu, Dr. Alexandru, profesor, Blaj.
Novac Traian, comerciant, Blaj.
Nyerges Adrian, comerciant, Blaj.
Oltean Emil, întreprinzător, Blaj.
Oltean Nicolae, măsar, Blaj.
Ordace, Dr. Cornel, advocat, Blaj.
Oltean Ştefan, măsar, Blaj.
Oarga Gavrilă, agricultor, Bucerdea, p. u. Crăciunel.
Pascu Aurel, preot, Ocnişoara, p. u. Lopadea maghiară.
Patachi, Andreiu B., preot, Mihalţ.
Peculea Marian, preot, Bucerdea, p. u. Crăciunel.
Păcurariu, Ioan Pop, preot, Tiuriu, p. u. Blaj.
Pop Alexiu, cassier arhid., Blaj.
Pop, Dr. Alexandru, medic, Blaj.
Pop George, preot, Mihalţ.
Pop Nicolae, profesor, Blaj.
Pop Stefan, canonic metropolitan, Blaj.
Pop Stefan, profesor, Blaj.
Pop Virgil, admin. de moşie, Blaj.
Popa Iacob, protonotar consistorial, Blaj.
Popa Ioan, preot, Cergăul mare, p. u. Blaj.
Precup Virgil, inginer silvic, Blaj.
Precup Gavriil, profesor, Blaj.
Prie, Dr. Octavian, prof., Blaj.
Raţiu, Dr. Ioan, profesor, Blaj.
Roşian Ştefan, profesor, Blaj.
Rusu, Dr. Alexandru, profesor, Blaj.
Rusu Izidor, preot, Broşteni, p. u. Cenade.
Sâmpălean, Dr. Ioan, profesor, Blaj.
Şerban Mihail, profesor, Blaj.
Smigelschi Vasile, preot, Sâncel, p. u. Blaj.
Solomon, Dr. Eugen, medic, Blaj.
Stupariu August, comerciant, Blaj.
Suciu Petru, provizor domen., Veza, p. u. Blaj.
Suciu Valeriu, profesor, Blaj.
Suciu Vasile, prefect de tipografie, Blaj.
Trif Ioan, paroh, Tăuni, p. u. Hususău.
Trifan Aurel, croitor, Blaj.
Trifan Dionisie, croitor, Blaj.
Vancea George, proprietar, Blaj.
Viciu Emil, profesor, Blaj.
Viciu Alexiu, profesor, Blaj.
Vlad Ilarie, oficial, Hususău.

Despărţământul Bocşa.

Membru fundator.

Mladen, Dr. Petru, medic, Prebul, p. u. Zorlenţul-mare.

Membri ordinari.

Agentura Asociaţiunii, Bocşa-română.
Antal Nicolau, jude de tablă, Bocşa-montană.
Baiaş Traian, notar, Câlnic.
Bălan Mateiu, preot, Reşiţa-română, p. u. Reşiţa.
Balean Constantin, forestier, Bocşa-montană.
Belcu Costa, econom, Vasiova, p. u. Bocşa-montană.
Belcu Vasilie, econ., Vasiova, p. u. Bocşa-montană.
Berdac Mihai, supraveghetor, Bocşa-montană.
Bojin Petru, jude com., Bocşa-română.
Budinţian, Dr. Virgil, medic, Reşiţa.
Cătană George, înv., Valeadeni, p. u. Delineşti.
Cornean Nicolae, preot, Apadia, p. u. Delineşti.
Crăciunescu Alexandru, notar, Socian, p. u. Reşiţa.
Crenian Alexandru, dir. de bancă, Reşiţa.
Crina Iuliu, comerciant, Bocşa-română.
Gaşpar Mihail, protopop, Bocşa-montană.
Ieremia Petru, adm. protop., Câlnic.
Jivoinoviciu Simion, contabil, Bocşa-mont.
Jurca Ioachim, preot, Ezeriş, p. u. Bocşa-montană.
Marcu Ioan, primar, înv. în pens., Bocşa-montană. *(Dir. desp.)*.
Mateiu Filip, pictor, Vasiova, p. u. Bocşa-montană.
Nicolaevici George, comerciant, Reşiţa-rom. p. u. Reşiţa.
Oprea, Dr. Aurel, advocat, Bocşa-montană.
Parneu, Dr. Iacob, adv., Bocşa-montană.
Petric, Dr. Cornel, notar publ., Bocşa-mont.
Pistricean George, oficiant, Bocşa-montană.

Pocrean Iosif, proprietar, Reşiţa.
Poenar George, întreprinzător, Bocşa-mont.
Popovici, D. Alexandru, adv., Bocşa-mont.
Secoşan Coriolan, oficiant, Bocşa-montană.
Spătariu Aurel, comerciant, Vasiova, p. u. Bocşa-montană.
Teimer, Dr. Fedor, adv., Bocşa-montană.
Tismonar Ecaterina, proprietară, Dognecea.

Despărţământul Brad.

Membri fundatori.

Papp, Dr. Ioan, advocat, Brad.
Papp născ. Bontescu, Veturia, soţie de adv., Brad.

Membri pe vieaţă.

Albu Stefan, dir. gimn. subst., Brad.
Băcilă Simeon, preot, Ormindea, p. u. Băiţa (lângă Deva).
Boneu Vasile, prof. gimn., Brad.
Comşa Emanuil, dir. la «Crişana», Brad.
Cosma, Iuliu Elia, preot, Crăciuneşti, p. u. Băiţa (lângă Deva).
Damian Silviu, proprietar, Brad.
Damian Vasile, protopop, dep. diet., Brad.
Oprişa, Dr. Pavel, profesor, Brad.
Radu, Dr. Ioan, prof. gimn., Brad. *(Dir. desp.)*.
Stoia Mihail, preot, Brad.

Membri ordinari.

Balaşiu Artemiu, comerc., Băiţa (lângă Deva).
Bedea Nicolae, vicenotar, Mihăleni, p. u. Criscior.
Bogdan Andron, paroh, Ţărăţel, p. u. Brad.
Coţioiu Romul, comerciant, Baia-de-Criş.
Cutean Ioan, comerciant, Brad.
German Ioan, preot-catehet, Brad.
Ghişa Ioan, contabil la «Crişana», Brad.
Kéri Ioan, profesor, Brad.
Moldovan, Dr. Corneliu, medic, Băiţa (lângă Deva).
Moldovan George, notar î. p., Băiţa (lângă Deva).
Nemeş, Dr. Victor, adv., Baia-de-Criş.
Obădău Nicolae, comerciant, Brad.
Oncu, Dr. Nerva, adv., Baia-de-Criş.
Papp Iuliu, cassier, Brad.
Părău George, dir. gimn. în pens., Brad.
Perian Petru, paroh, Trestia, p. u. Băiţa (lângă Deva).
Plaştea Pamfilie, notar cercual, Mihăleni, p. u. Criscior.
Plaştea născ. Bişa, Iulia, soţie de notar, Mihăleni, p. u. Crisçior.
Pop Constantin, protopop, Baia-de-Criş.
Rimbaş Petru, paroh şi contabil, Brad.
Robu, Dr. Nicolae, medic, Baia-de-Criş.
Roman Aron, paroh, Luncoiul-de-sus, p. u. Brad.
Şerban de Voila, Constantin, propriet., Baia-de-Criş.
Suciu, Dr. Traian, profesor, Brad.
Tisu, Dr. Tiberiu, medic, Brad.

Despărţământul Bran.

Membru fundator.

Puşcariu, Dr. Iuliu, jude de curie în pens., Bran.

Membri pe vieaţă.

Clinciu Ioan, Bran.
Enescu George, paroh, Moeciul-infer., p. u. Bran.
Pivariu Nae, comerciant, Şimon, p. u. Bran.

Membri ordinari.

Aldea Ioan, comerciant, Bran.
Arişan Nicolae, comerc., Moeciul-infer., p. u. Bran.
Babeş George, paroh, Sohodol, p. u. Bran. *(Dir. desp.)*.
Cenţu Ioan, paroh, Şirnea-Bran, p. u. Bran.
Clinciu, Dr. Nicolae, medic, Bran.
Evolcean Dumitru, profesor, Bran.
Enescu Ioan, econom, Moeciul-infer., p. u. Bran.
Guiman George, comerc., Poiana-Mărului, p. u. Tohanul-vechiu.
Moşoiu Axente, notar, Bran-Poarta, p. u. Bran.
«Parsimonia», institut de credit, Bran.
Popoviciu Nicolae, comerciant, Bran.
Puşcariu, Ioan cav. de, septemvir în pens., Bran.
Puşcariu Joe, inginer, Bran.
Puşcariu jun., Dr., Iuliu, Bran.
Puşcariu Victor, paroh, Bran-Sohodol, p. u. Bran.
Sturza Ioan, medicinist, Bran.
Tişca George, preot, Moeciul-super., p. u. Bran.

Despărţământul Braşov.

Membri fundatori.

Muresianu, Dr. Iulius, c. şi reg., colonel în retragere, Braşov.
Pop Petru, jude de trib. în pens., Braşov.
Popovici Mihail, Braşov.

Membri pe vieață.

Chelariu George, profesor, Brașov.
Oncioiu Iosif, contabil la fil. «Albina», Brașov.
Popa Majorul tunarul din Dombrău, Brașov.
Popovici, Costi C., advocat, Brașov.
Popovici, Elena A., Brașov.
Popovici Petru, privatier, Brașov.
Popp, G. B., Brașov.
Săbădean Elena, soție de comerciant, Brașov.
Săbădean Ioan, comerciant, Brașov.
Săbădean Romul, comerciant, Brașov.
Socaciu Ioan, profesor, Brașov.
Steriu Diamandi, proprietar, Brașov.
Vecerdea, Dr. Nicolau, advocat, dirig. filialei «Albina», Brașov.

Membri ordinari.

Axente George, Arpătac.
Axente Ioan, econom, Arpătac.
Aiser Cornel, cassar de bancă, Brașov.
Aron Ioan, dir. și înv. în p., Brașov.
Bădițoiu jun., Ioan, comerciant, Brașov.
Baiulescu, Dr. George, medic, Brașov.
Balea Nicolae, pantofar, Brașov.
Banciu Axente, profesor, Brașov.
Bănuțiu, Aurel P., Brașov.
Biserica rom. ort. din Arpătac.
Blaga, Dr. Iosif, prof., Brașov.
Blaga, Tit Liviu, profesor, Brașov.
Bobancu Constantin, cassierul fil. «Albina», Brașov.
Bogdan, Dr. Alexandru, prof., Brașov.
Bogdan Nicolae, profesor, Brașov. *(Dir. despărț.)*.
Bunea, Dr. Ioan, profesor, Brașov.
Butu Ioan, proprietar, Satulung.
Camera comercială, Brașov.
Căpățînă Dumitru, Brașov.
Cârlan George, notar, Vlădeni.
Casina română, Brașov.
Cherçiu George, înv., Bod.
Ciortea Aurel, profesor, Brașov.
Ciurcu Ioan, librar, Brașov.
Ciurcu Teodor, funcț. de bancă în retragere, Brașov.
Ciutea Moise, rentier, Satulung.
Ciutea Nicolae, arândaș, Satulung.
Comanescu Corneliu, inginer, Brașov.
Comanescu Iosif, paroh, Codlea.
Comanescu Iosif, paroh, Ghimbav.
Crivăț George, înv., Sânpetru, p. u. Brașov.
Dan, Dr. Emil, advocat, Brașov.
Debu Ioan, paroh, Vulcan, p. u. Cristian.
Dima George, profesor, Brașov.
Dima Ioan, înv., Feldioara.
Dima Nicolae, proprietar, Brașov.
Direcțiunea școalelor medii rom., Brașov.
Dușoiu George, arhitect, Brașov.
Eremia Tiberiu, inginer, Brașov.
Florian Traian, arhivar la filiala «Albina», Brașov.
Furnică George, măcelar, Brașov.
Gamulea Nicolae, funcționar, Brașov.
Gavrilescu Ioan, paroh, Țințari, p. u. Vlădeni.
Gonția Ilarie, paroh, Țințari, p. u. Vlădeni.
Grădinar Nicolae, comerciant, Brașov.
Ilie Nicolae, înv., Feldioara.
Lacea, Dr. Constatin, prof., Brașov.
Lacea Vasile, funcț. la fil. «Albina», Brașov.
Lengeru Ioan, advocat, Brașov.
Literat Vasile, major, Brașov.
Ludu George, preot, Prejmer.
Lupan Dumitru, profesor, Brașov.
Lupan, Ioan Andreiu, măcelar, Brașov.
Lupan sen., Andreiu, măcelar, Brașov.
Măeruțan Alexandru, preot, Măgheruș.
Maximilian Ioan, capelan, Stupini, p. u. Brașov.
Maximilian, Iosif l., paroh, Brașov-vechiu.
Micu Iosif, preot, Feldioara.
Moga, Dr. Constantin, advocat, Brașov.
Nan Ioan, paroh, Sânpetru, p. u. Bod.
Neguț Vasile, profesor, Brașov.
Nema Nicolae, șefcontabil, Brașov.
Nistor Virgil, student, Arpătac.
Nistor Aurel, paroh, Arpătac.
Nica, G. I., comerciant, Brașov.
Oana Ilie, notar cercual, Țințari, p. u. Vlădeni.
Onițiu Virgil, dir. gimn., Brașov.
Păltinean, Grigorie D., învățător penz., Țințari, p. u. Vlădeni.
Pâlța George, econom, Feldioara.
Panțu, Ioan C., profesor, Brașov.
Pârvu Ioan, proprietar, Satulung.
Percea Pavel, prof., Brașov.
Perțea Basil, farmacist, Feldioara.
Perțea Virginia, soție de farmacist, Feldioara.
Petrovici Ioan, prof., Brașov.
Pop Virgil, paroh, Cristian.
Popea Victor, paroh, Satulung.
Popovici Zenovie, paroh, Satulung.
Precup Eugen, lăcătuș artistic, Brașov.
Proca Constantin, paroh, Râșnov.
Pricu Ioan, profesor, Brașov.
Pușcariu Iosif, advocat, Brașov.
Pușcariu, Dr. Sextil, prof. univ., Cernăuți.

Roşca Teofil, paroh, Hălchiu.
Saftu, Dr. Vasilie, protopop, Braşov.
Sasu George, Braşov.
Savu Ilie, comercianf, Braşov.
Schiopu Ioan, paroh, Crisbav, p. u. Hălchiu.
Şerban George, morar şi proprietar, Braşov.
Soiu Dumitru, preot, Vălcele.
Sporea Ioan, înv. dir., Feldioara.
Străvoiu, Dr. Alexandru, advocat, Braşov.
Stinghe Dumitru, măcelar, Braşov.
Stinghe, Dr. Nicolae, preot-catehet, Braşov.
Stinghe, Dr. Sterie, profesor, Braşov.
Todor Simion, comerc., Braşov.
Urdea George, paroh, Cernat, p. u. Satulung.
Vătăşan George, prof., Braşov.
Vecerdea Eugenia, soţia dir. filialei „Albina" în Braşov.
Venter, Dr. Gustav, advocat, Braşov.
Verzea Romul, paroh, Satulung.
Vlaicu Arsenie, director şi prof., Braşov.
Zorca Iacob, preot, Vlădeni.

Despărţământul Bucium.

Membru pe vieaţă.

Districtul protopopesc gr. cat. al Almaşului, M.-Sân-Georgiu, p. u. Bucium.

Membri ordinari.

Ghiuriţan Joil, paroh, Unguraş.
Pop Octavian, paroh, Unguraş.
Pop, Vasile L., protopop, Bucium *(Dir. desp)*.

Despărţământul Buziaş.

Membru pe vieaţă.

Buibaş Alexandru, conducător al Băncii „Timişana", Buziaş.

Membri ordinari.

Maier, Dr. Ioan, medic, Jebel.
Pepa Ioan, protopresbiter, Buziaş. *(Dir. desp.)*.
Pop Vicenţiu, proprietar, Jebel.

Despărţământul Caransebeş.

Membri fundatori.

Burdia Constantin, deputat dietal, Caransebeş.
Crisciu Samson, profesor preparandial, Caransebeş.

Membri pe vieaţă.

Boldea Pavel, protopresbiter militar, Sibiiu.
Cristea, Dr. Miron E., episcop, Caransebeş.
Peptea Iacob, oficiant, Orşova.
Reuniunea funcţionarilor, Caransebeş.

Membri ordinari.

Băcilă Iosif, colonel în penz., Mehadia.
Bădescu, Dr. Iosif Traian, asesor consist., Caransebeş.
Balaş Alexandru, inginer silv., Caransebeş.
Barzu Traian, ases. referent în p., Birchiş.
Bozgan Florea, advocat, Caransebeş.
Călţiun jun., Constantin, contabil la „Sebeşana", Caransebeş.
Comuna bisericească din Iablaniţa, p. u. Iablaniţa.
Ghidiu Andreiu, protopop, Caransebeş. *(Dir. desp)*.
Ionescu, Dr. Nicolae, advocat, Caransebeş.
Marin Nicolae, colonel î. p., Caransebeş.
Musta Filaret, arhimandrit, Caransebeş.
„Nera", cassă de păstrare, Bozoviciu.
Novac Iuliu, advocat, Bozoviciu.
Olariu, Dr. Iosif, dir. semin., Caransebeş.
Popasu, Dr. Constantin, medic, Caransebeş.
Popoviçi, Dr. Ioan, advocat, Orşova.
„Sebeşana", cassă de păstrare, Caransebeş.
Tatucu George, paroh, Iablaniţa.
Trica George, major în penz., Caransebeş.
Vior Stefan, contabil, Orşova.

Despărţământul Ceica.

Membru fundator.

Cartiş Vasiliu, Rogoz, p. u. Vintiri.

Membri pe vieaţă.

Papp Ioan, preot militar, Budapesta.
Selăgean Sever, director domenial, Holod, p. u. Vintiri.

Membri ordinari.

Bica Vasiliu, Tăşad, p. u. Drăgeşti.
Comşa, Dr. I., Sâmbăşag.
Lăpuştean Vasile, Ceica.
Papp Vasilie, preot, Topa de sus, p. u. Dobreşti. *(Dir. desp.)*.
Pataky Iuliu, preot, Drăgeşti.
Paul George, înv., Lazuri, p. u. Drăgeşti.
Pop George, Cârpeştii-mari, p. u. Dobreşti.

Despărţământul Ciacova.

Membru fundator.

Breban George, proprietar, Ghilad.

Membri pe vieaţă.

Albu Timoteu, econom, Ghilad.
Bona Sidonia, soţie de profesor, Segedin.
Diminescu Constantin, proprietar, Ciacova.

«Lighezana», institut de credit, Lighet, p. u. Jebeliu.
Nicolaevici Gligore, proprietar, Lighet, p. u. Jebeliu.

Membri ordinari.

«Ciacovana» institut de credit, Ciacova.
Coste, Dr. Iuliu, advocat, Ciacova.
Diminescu Nica, econom, Ciacova.
Procopiu Simian, înv., Foeni.

Despărţământul Cluj.

Membri fundatori.

Almăşan Vasile, advocat, Cluj.
Coroian Iuliu, advocat, Cluj.

Membri pe vieaţă.

«Economul», inst. de cred. şi econ., Cluj.
Tractul protopopesc gr.-cat. român, Cluj.

Membri ordinari.

Bariţiu Petru, tipograf, Cluj.
Başota, Dr. Basiliu, medic, Cluj. *(Vice-dir. desp.)*
Butnariu Ioan, preot, Boş. p. u. Ied.
Căciulă Nicolae, contabil prim la «Economul», Cluj.
Ceortea Teodor, paroh, Cojocna.
Cosma Augustin, preot, Feiurd, p. u. Cluj.
Dăian, Dr. Ilie, protopop, Cluj.
Drăgan Valentin, cassier de bancă, Cluj.
„Dreptatea", însoţire econ., Feneşul-săsesc.
Florian, Dr. Iuliu, preot militar, Cluj.
Frâncu, Dr. Amos, adv., Cluj.
Haţieganu Ioan, protopop, Cojocna.
Hodârnău Mihail, paroh, Pata, p. u. Cojocna.
Hosszu Vasilie, jude de tablă reg., Cluj.
Ilieş Mihail, preot, Aiton.
Isac, Dr. Aurel, advocat, Cluj.
Karsai Gavril, proprietar, Cluj.
Kecskés Petru, preot, Apahida.
Mandeal A., secretar la „Transilvania", Cluj.
Moga Eliseu, preot, Apahida.
Morariu, Dr. Sftean, adv., Cluj.
Orga Iosif, secretar la inst. „Economul", Cluj.
Petean Ioan, perot, Corpade, p. u. Apahida.
Pop Aurel, paroh, Jucul-sup., p. u. Apahida.
Pop Ioachim, înv., Feneşul-săsesc.
Pop Ioan, paroh, Jucul-de-jos.
Pop, Ladislau de, asesor la sedria orfanală a comit. î. p., Cluj.
Pordea, Dr. Iuliu, advocat, Cluj.
Poruţiu, Dr. Valentin, adv., Cluj.
Poruţiu Aurel, paroh şi protopop onorar, Dezmir, p. u. Apahida.
Ranta Vasile, dir. de bancă, jude reg. în penz., Cluj.
Roşescu Tuliu, protopresbiter, Cluj.

Despărţământul Cohalm.

Membru pe vieaţă.

Mircea George, proprietar, Caţa.

Membri ordinari.

Bercan Ioan, preot, Cohalm *(Dir. desp.)*.
Brotea Ioan, paroh, Mateiaş, p. u. Racoşul de jos.
Buzea Ieronim, paroh, Stena, p. u. Cohalm.
Buzea Ioan, cassar la „Economia", Cohalm.
Curta Ioan, preot, Bundorf, p. u. Criţu.
Drâmba, Dr. George, advocat, Cohalm.
„Economia", cassă de împrumut şi păstrare Cohalm.
Fuciu George, contabil, Cohalm.
Repede George, preot, Homorod.

Despărţământul Dej.

Membri fundatori.

Banca poporală, Dej.
Micşa, Dr. Liviu, advocat, Dej.
Mihali, Dr. Teodor, adv., deputat dietal, Dej, *(Dir. desp.)*
Mihali Eleftera, soţie de deputat dietal, Dej.
„Somesana", institut de credit, Dej.
Vaida Dr. Ioan, adv., Dej.
Vaida n. Hossu, Elena, soţie de adv., Dej.

Membri pe vieaţă.

Chereches, Dr. Ioan, advocat, Dej.
Micşa Lucreţia n. David, soţie de adv., Dej.
Pintea Augustin, contabil de bancă, Dej.
Pintea Mărioara, soţie de contabil de bancă, Dej.
Rusu Simion, dir. de bancă, Dej.
Tractul protop. gr.-cat. al Dârgei, Dârgea, p. u. Panticeu.
Welle Ioan, protopop, gr.-cat., Dej.

Membri ordinari.

Anca Petru, notar î. p., Reteag.
Barbul, Dr. Clemente, adv., Dej.
Barbul Eugenia, soţie de advocat, Dej.
Boca Ioan, dir. de bancă, cand. de adv., Caianul-mic, p. u. Ilişiua.
Boca, Dr. Iosif, advocat, Dej.
Boca Gregoriu, funcţionar, Caianul mic, p. u., Ilişiua.
Bodea, Dr. Augustin, advocat, Dej.
Bogdan Alexiu, proprietar, Cuzdrioara, p. u. Dej.
Botean Ioan, preot, Nuşfalău.
Buşiţa Stefan, preot, Ciceu-Mihăeşti, p. u. Reteag.
Cherebeţ Mihail, preot, Bogata-Română, p. u. Dej.

Cheresteş, Dr. Alexandru, advocat, Dej.
Cheresteş Petru, preot, Buza.
Chitul, Dr. Iuliu, medic, Beclean.
Chirc Ioan, învăţător, Beclean.
Cosma Nic., preot, Ileanda-mare.
Cotuţiu Teodor, protopop, Diug, p. u. Ilişiua.
Cupşa Victor, preot, Măgoaja, p. u. Dej.
Domide, Dr. Leonida, medic, Dej.
Filipan, Dr. Octavian, cand. de adv., Dej.
Frâncu George, contabil, Reteag.
Giurgiuca Ioan, preot, Diviciorii-mari, p. u. Ţaga.
Gradovici George, advocat, Dej.
Hermann Teodor, protopop, Dej.
Hossu Vasile, preot, Fodora-română, p. u. Gălgău.
Ilieş Nicolae, funcţ. de poştă în r., Cuzdrioara, p. u. Dej.
Iuga, Dr. Aurel, advocat, Beclean.
Macaveiu, Dr. Andreiu, cand. de advocat, Năsal, p. u. Buza,
Macaveiu, Dr. Iosif, cand. de adv., Năsal, p. u. Buza.
Marţian Gavril, preot, Căşeiu-de-jos, p. u. Dej.
Maxim Ioan, inginer de comasaţie, Dej.
Mezei, Dr. Ioan, advocat, Dej.
Moldovan Ioan, advocat, Dej.
Moldovan Mariţi, soţie de adv., Dej.
Moldovan Simion, înv. în pens., Beclean.
Murăşan Emil, preot, Bârseu, p. u. Gălgău.
Pocol Ioan, paroh, Buziaş, p. u. Ileanda-mare.
Pop Pahomie, preot, Lozna-mare, p. u. Cuciulata.
Pop, Dr. Victor, advocat, Ileanda-mare.
Pop Ioan, preot, Măluţ, p. u. Beclean.
Pop Ioan, preot, Ghichişul-de-sus, p. u. Dej.
Popan Simion, paroh, Füge, p. u. Beclean.
Rotariu Ioan, preot, Mateiu, p. u. Iliuşa.
Rebrean Ioan, preot, Săsărman, p. u. Chiuza.
Sichişan Ioan, antreprenor, Dej.
Sighiartău Alexandru, paroh, Ciceu-Poeni, p. u. Reteag.
Şorban Gulielm, asesor la sedria orf., Dej.
Tarniţia, Ioan D., proprietar, Ciceu-Corabie, p. u. Reteag.
Vaida Dionisie, preot, Căţcău.

Despărţământul Deva.

Membru fundator.

Dima Nicolae, proprietar, Hunedoara.

Membri pe vieaţă.

Moţiu, Dr. Nicolae, medic, Deva.
Olariu, Ioan Ioanichie, funcţionar, Deva.
Pop, Dr. Iustin, advocat, Deva.
Popovici George, paroh, Leşnic, p. u. Branicica.

Membri ordinari.

«Agricola», institut de credit, Hunedoara.
Antal Ioan, învăţător, Deva.
Ardelean Dionisiu, inginer şi propr., Deva.
Câmpean Ioan, înv., Hondol, p. u. Certejul de sus.
Chirca Simeon, Hunedoara.
«Corvineana», inst. de credit, Hunedoara.
Dobre, Dr. Ioan, protopresbiter, Deva.
Drăghiciu, Dr. August, medic, Hunedoara.
Dubleş, Dr. George, advocat, Hunedoara.
Fulea Teofil, notar, Hunedoara.
Herbay, August de, notar, Veţel, p. u. Branicica.
«Hondoleana», institut de credit, Hondol, p. u. Certejul-de-sus.
Hossu-Longin n. Petco, Aurelia, soţie de adv., Deva.
Hossu-Longin n. Pop, Elena, soţie de adv., Deva.
Hossu-Longin, Dr. Alexandru, adv., Deva.
Hossu-Longin, Francisc, adv., Deva.
«Hunedoara», însoţire, Deva.
Macrea Nicolae, contabil, Hunedoara.
Mihuţiu, Petru A., preot, Hondol, p. u. Certejul-de-sus.
Mircan Radu, înv., Hunedoara.
Moldovan jun., Alexandru, secretar de bancă, Deva.
Moldovan sen. Alexandru, dir. de bancă Deva.
Muşa Daniil, Hunedoara.
Nicoară Petru, Hunedoara.
Olariu, Dr. Virgil, adv., Deva. *(Dir. desp.)*.
Osvadă, Vasile C., dir. la «Agricola», Hunedoara.
Păcurariu, Avram P., protopop, Hunedoara.
Pop Ioan, protopop, Hunedoara.
Şinca Petru, paroh, Batiz, p. u. Călan.
Stupinean Iosif, prototop, Săcărâmb.
Ungur Leontin, paroh, Zlaşti, p. u. Hunedoara.

Despărţământul Dicio-Sân-Mărtin.

Membri pe vieaţă.

Anca Ioan, preot, Subpădure, p. u. D.-Sân-Mărtin.
Birtolon Moise, notar în pens., Lăscud, p. u. Ogra.
Boilă, Dr. Romul, advocat, Diciosânmărtin. *(Dir. desp.)*.

Membri ordinari.

Anca Iuliu, comerciant, D.-S.-Mărtin.
Bândea Ioan, notar cercual, Cerghidul-mare, p. u. Niraşteu.
Berghian Nicolae, preot, Deag, p. u. Cetatea-de-baltă.
Birtolon Emil, funcţ. la agentura «Albina», D.-S.-Mărtin.
Căluţiu Simeon, adv., Dicio-Sân-Mărtin.
Ciuchina Simeon, cancelist, D.-S.-Mărtin.
Crişan Iosif, preot, Boian, p. u. Basna.
Costea Nicolau, înv. pens., Boziaş, p. u. D.-S.-Mărtin.
Dascăl Miron, preot, Cetatea-de-baltă.
Dulău Ilarie, preot, Adămuş, p. u. Niraşteu.
Folea Basiliu, preot, Juluş, p. u. Ogra.
Frâncu Emil, preot, Cerghidul-mare, p. u. Niraşteu.
Gerasim Teofil, Deag, p. u. Cetatea-de-baltă.
Ivan Pantilie, funcţ. de bancă în pensiune, Boian, p. u. Basna.
Langa Ioachim, preot, Tătârlaua, p. u. D.-S.-Mărtin.
Laslo Iuliu, preot, Lăscud, p. u. Ogra.
Maior Victor, paroh, Dicio-Sân-Mărtin.
Nistor Gregoriu, preot, Boziaş, p. u. D.-S.-Mărtin.
Pascu Laurenţiu, protopop, D.-S.-Mărtin,
Platon Nicolae, preot, Şomfalău.
Pop Ioan, preot, Cuştelnic.
Pop Emiliu, proprietar, Bobohalma, p. u. Dicio-Sân-Mărtin.
Radeş Ioan, oficial la agentura «Albinei», Dicio-Sân-Mărtin.
Radeş, Dr. Virgil, adv., D.-S.-Mărtin.
Rusu Romul, Tătârlaua, p. u. D.-S.-Mărtin.
Todea Nicolae, funcţ. la agentura «Albinei», Dicio-Sân-Mărtin.
Zehan Aneta, văd. de adv., D.-S.-Mărtin.

Despărţământul Dobra.

Membri ordinari.

Anca Nicolau, paroh, Cerbia, p. u. Zam.
Chirilovici, Dr. Stefan, adv., Ilia-murăşană.
Costea Nicolae, proprietar, Lăpuşnic, p. u. Dobra.
Fulea Octavian, contabil, Dobra.
Gostae Nicolae, proprietar, Lăpuşnic, p. u. Dobra.
Leşnican Adam, dir. de bancă, Dobra.
Morariu Ioan, paroh, Lăpugiul-de-sus, p. u. Dobra.
Morariu Iosif, protopop, Dobra. *(Dir. desp.)*.
Muntean Aron, proprietar, Dobra.
Murăşian Zevedeiu, protop., Ilia-murăşană.
Odor Alexe, contabil, Dobra.
Oprea George, protopresb., Ilia-murăşană.
Petric, Dr. Laurenţiu, medic, Dobra.
Petrovits Iosif, comerciant, Dobra.
Rozvány Felicia, soţie de adv., Ilia-murăşană.
Rozvány, Dr. Stefan, adv., Ilia-murăşană.
Roşu Toma, dir. şcolar, Dobra.
Şuiagă Emanuil, preot, Lăpuşnic, p. u. Dobra.

Despărţământul Făgăraş.

Membri fundatori.

Popa, Nicolae Samoilă, proprietar, Şinca-veche.
Popiţa Ioan, preot, Comăna-inferioară.

Membri pe vieaţă.

Bârsan George, comerciant, Făgăraş.
Bârsan Mateiu, căpitan în pens., Beclean, p. u. Făgăraş.
Copăcel, comuna, p. u. Făgăraş.
«Furnica», cassă de economii, soc. pe acţii, Făgăraş.
«Olteana», cassă de econ., Viştea-inferioară.
Pop Emiliu, notar, Şinca-veche.
«Şercăiana», inst. de credit, Şercaia.
«Voileana», cassă de econ., soc. pe acţiuni, Voila, p. u. Sâmbăta-inf.

Membri ordinari.

Aron Nicolae, paroh, Galaţi, p. u. Făgăraş.
Banciu Ioan, preot, Viştea-superioară, p. u. Sâmbăta-inferioară.
Bârsan Chiril, învăţător, Corb, p. u. Viştea-inferioară.
Belle Alexandru, vicecomite, Făgăraş.
Biserica gr.-cat., Vaida-recea.
Boeriu George, paroh, Telechi-recea, p. u. Vaida-recea.
Borzea Nicolae, protopop, Făgăraş.
Borzea Pavel, preot, Viştea-inferioară.
Bunea Ioan, paroh, Vad, p. u. Şercaia.
Burghia George, primar, Vaida-recea.
Comaniciu George, notar în p., Veneţia-inferioară.
Comşa, Valeriu P., preot, Copăcel, p. u. Făgăraş.
Dejenar Ioan, contabil, Făgăraş.
Dobrin George, înv. î. r., Bucium, p. u. Făgăraş.
Dragomir Trandatir, paroh, Arpaşul-de-jos.

Făgărăşan Solomon, preot, Drăguş, p. u. Sâmbăta-inferioară.
Fulicea Ioan, paroh, Şinca-veche.
Ganea Mihail, paroh, Veneţia-inferioară.
Gherman, Dr. Pompeiu, medic, Şercaia.
Ghircoiaş Valeriu, contabil, Şercaia.
Gligorie Ioan, notar cerc., Veneţia-infer.
Grama Clemente, notar cercual, Râuşor, p. u. Făgăraş.
Grecu Ioan, comerc., Porumbacul-de-jos.
Insoţirea de credit, Viştea-superioară, p. u. Sâmbăta-inferioară.
Jiga Mateiu, dir. de bancă, Făgăraş.
Langa Simion, econom, Şercaia.
Macaveiu, Iacob P., vicar, Făgăraş. *(Direct. desp.).*
Mandeal Dumitru, paroh, Porumbacul-de-jos.
Marinescu Ioan, notar, Ucea-inferioară, p. u. Viştea-inferioară.
Micu, Dr. Andreiu, advocat, Făgăraş.
Mijea Rozalim, econom, Veneţia-de-sus, p. u. Veneţia-de-jos.
Modorcea George, paroh, Grid, p. u. Şercaia.
Moldovan, Dr, George, medic, Arpaşul-inf.
Negrea, Dr. Camil, adv, Făgăraş.
Perţia, Dr. Titu, medic cerc., Făgăraş.
Petrişor Ioan, înv., Vaidarecea.
Pop George, not. cerc., Părău, p. u. Şercaia.
Pop Zaharie, paroh, Beşimbac, p. u. Viştea-inferioară.
Popa George, comerciant, Pojorta, p. u. Făgăraş.
Popeneciu Iacob, prim-pretor în pens., Veneţia-inferioară.
Popescu, Dr. Teodor, advocat, Făgăraş.
«Porumbăceana», institut de credit, Porumbacul-de-jos.
Pralea, Dr. Hariton, adv., Şercaia.
Prună Şofron, înv., Vaidarecea.
Recean Maximilian, preot, Vaidarecea.
Sassebeşi Valeriu, not. cerc., Perşani.
Şenchea, Dr. Ioan, advocat, Făgăraş.
Şerban Alex., paroh, Voila, p. u. Sâmbăta-inferioară.
Şerban, Dr. Nicolae, dep. dietal, Făgăraş.
Solomon Nicolau, preot, Porumbacul-superior, p. u. Porumbacul-inferior.
«Unirea», institut de credit şi economii, Vad, p. u. Şercaia.
Urdea, Dr. George, cand. de adv., Făgăraş.
Vas, Dr. Octavian, advocat, Făgăraş.
Vas George, proprietar, Voila, p. u. Sâmbăta-inferioară.
Vijole Bartolomeiu, învăţ., Telechi recea, p. u. Vaidarecea.
Vlad Victor, econom, Şercaia.

Despărţământul Gherla.

Membri fundatori.

Ivaşco Ioan, canonic, Gherla.
Nemeş Alexandru, jude reg. în p., Gherla.

Membri pe vieaţă.

Cheresteş Ioan, paroh, Sântioana.
Fabian, Dr. Petru, canonic, Gherla. *(Dir. desp.)*
Georgiu Ioan, canonic, Gherla.
Hosszu Ioan, proprietar, Gherla.
Popp Iuliu, dir. fil. «Economul», Gherla.
Popp n. Negruţiu, Silvia, soţie de dirigent de bancă, Gherla.
Tincu Nicolau, Girolt, p. u. Iclodul-mare.

Membri ordinari.

Bocca Paul, paroh, Sânmărtin, p. u. Chiochiş.
Boeriu Ioan, profesor în penz., Gherla.
Bojor, Dr. Victor, prof. de teologie, Gherla.
Chezan Vasiliu, proprietar, Oşorhei, p. u., Chiochiş.
Ciceuan Augustin, preot, Gherla.
Ciacoi Alexandru, preot, Ţentea, p. u., Chiochiş.
Ciacoi Alexandru, proprietar, Oşorhel, p. u. Chiochiş.
Coroian Sabin, protopop gr.-cat., Dăbâca.
Cosma Vasiliu, cantor la mănăstirea din Nicula, p. u. Gherla.
Cupşa Gavriil, primar, Nicula, p. u. Gherla.
Deac David, paroh, Pigleşa, p. u. Panticeu.
Deac Traian, paroh, Sic.
Deac Dionisiu, preot, Sicul mic, p. u. Gherla.
Domide Octavian, canonic, Gherla.
Dragoş Iuliu, paroh, Bonţ, p. u. Gherla.
Gheţie, Dr. Alexandru, Gherla.
Hango Gavril, spiritual gr. or. la institutul de corecţiune, Gherla.
Hodorean Ioan, spiritual gr. cat. la institutul de corecţiune, Gherla.
Iuga, Dr. Iustin Cl., cand. de adv., Gherla.
Karsay Iuliu, profesor gimn., Gherla.
Lemény, Alexandru P., protopop, Gherla.
Lemény Iosif, paroh, Bonţ, p. u. Gherla.
Marţian Iuliu, preot, Dăbâca, p. u. Valasut.
Melian Ioan, paroh, Bonţ, p. u. Gherla.
Moldovan, Dr. Vasiliu, profesor de teologie, Gherla.
Murăşan Alexandru, înv. pens., Teoltiur, p. u. Iclodul mare.
Murăşan Ioan, preot, Lona.

Mureşianu Pompeiu, paroh, Teocul de jos, p. u. Stoiana.
Mureşianu Stefan, paroh, Petrihaza, p. u. Gherla.
Nicoară, Dr. Ioan, profesor, Gherla.
Oltean Andreiu, paroh, Sâmbou, p.u. Chiochiş.
Oltean Dănila, paroh, Măhal, p. u. Ţaga.
Pascu Atanasiu, paroh, Minthiul-Gherlei, p. u. Gherla.
Plăian Ambrosiu, preot, Silvaş, p. u. Gherla.
Pop Virgil, învăţător, Bârlea, p. u. Iclodul-mare.
Rebrian Gavril, preot, Lacu, p. u. Gherla.
Romonczai, Dr. Vasiliu B., advocat, Gherla.
Rus, Dr. Cornel, advocat, Gherla.
Rus Ioan, paroh, Sânmărtin, p. u. Chiochiş
Rus Ioan, contabil la fil. «Economul», Gherla.
Rusu Demetriu, preot, Sânnicoară, p. u. Chiochiş.
Sălvan Paul, paroh, Ciaba, p. u. Unguraş.
Széles Eugen, profesor preparandial, Gherla.
Szilasi Ermin, profesor, Gherla.
Todoran Andrei, proprietarul tipografiei «Aurora», Gherla.
Vescan Ioan, notar, Teoltiur, p. u. Iclodul-mare.

Despărţământul Hălmagiu.

Membri ordinari.

Joldea Enea A., diacon, Hălmagiu.
Lazar Cornel, protopop, Hălmagiu. *(Direct. desp.)*
Mager Traian, preot, Satureu, p. u. Gurahonţ.
Pop, Dr. Teodor, advocat, Hălmagiu.
Rob, Dr. Traian, medic, Hălmagiu.
Teahă Alex., paroh, Leasa, p. u. Hălmagiu.

Despărţământul Haţeg.

Membru pe viaţă.

Saturn Isidor, preot, Merişor, p. u. Petroşeni.

Membri ordinari.

Baciu Ioan, comerciant, Haţeg.
Bora Ioan, preot, Petros, p. u. Baru maru.
Cetăţian Vasilie, preot, Subcetate, p. u. Haţeg.
Cheţian Petru, paroh, Densuş.
Ciachi Petru, preot, Ostrov, p. u. Cârneşti.
Clecan Petru, comerciant, Pui.
Daju Atanasiu, paroh, Fizeşti, p. u. Pui.
Doboi Teodor, proprietar, Haţeg.
Fărcaş Ioan, preot, Băieşti, p. u. Pui.
Hâca, Dr. Ioan, adv., Haţeg.
«Haţegana», inst. de credit, Haţeg.
Ianza Vasilie, protopretor, Petroşeni.
Mihăescu Aron, paroh, Lunça Cernii, p. u. Densuş.
Nicolescu Iacob, preot, Clopotiva, p. u. Cârneşti.
Olariu, Dr. Nicolae, advocat, Petroşeni.
Oltean Paul, înv. în pens., Haţeg.
Oltean Sofroniu, preot, Rechitova, p. u. Haţeg.
Opriş Ioan, înv., Baru mare.
Parasca, Dr. Leo, medic, Haţeg.
Penciu Maria, văd. de jude, Haţeg.
Pop, Dr. Victor, advocat, Pui.
Pop Victor, contabil Haţeg.
Popescu, Dr. Cornel, protopop, Haţeg.
Popescu Marcu, măcelar, Haţeg.
Popovici Iuliu, Haţeg.
Radic Stefan, protopop, Petroşeni.
Radu, Dr. Iacob, vicar, Heţeg.
Socaciu Emil, notar, Haţeg.
Socol Vasilie, preot, Livezeni.
Suciu, Dr. Gavril, adv., Haţeg. *(Dir. desp.)*
Suciu Hortensia, soţie de advocat, Haţeg.
Tirea, Dr. Mihail, cand. de adv., Pui.
Vasinca, Dr. Toma, advocat, Pui.
Zugrav Nicolae, preot, Uricani-Hobiceni p. u. Lupeni.

Despărţământul Hida-Huedin.

Membru fundator.

Martin Ioan, notar, Fildul superior, p. u. Huedin.

Membru pe vieaţă.

Pop, Dr. Andreiu, advocat, Huedin.

Membri ordinari.

Biserica gr. catolică, Fildul de mijloc, p. u. Huedin.
Bodea, Dr. Alex., advocat, Hida.
Bodea Ana, soţie de advocat, Hida.
Bura Petru, înv., Jimborul mare.
Căciulă Constantin, contabil la «Vlădeasa», p. u. Huedin.
Chifa Iuliu, preot, Hida.
Condor Gavril, preot, Calata mare.
Domşa, Ioan Andreiu, paroh, Rachiş, p. u. Hida.
Dumitraş Vasilie, învăţător, Sânmihaiul-deşert, p. u. Hida.
Forna Petru, proprietar, Ascileul mic.
Măcelar Emil, preot, Totelec, p. u. Aghires.
Moldovan Ioan, protopop, Ascileul mic.

Muntean Aurel, preot, Sebeşul mare, p. u. Sebeşul-mic.
Murăşan Gavrilă, preot, Zomborul mare.
Paşcău Vasile, preot, Almaşul mare.
Petran Emil, paroh, Almaşul mare.
Pop Ioan, protopop, Morlaca, p. u. Huedin.
Pop Ioan, preot, Milvan, p. u. Hida.
Pop Simion, preot, Drag, p. u. Hida.
Pop Romul, preot, Chendremal, p. u. Jimborul mare.
Pop Stefan, preot, Fildul de mijloc, p. u. Huedin.
Poruţiu Iuliu, notar, dir. de bancă, Almaşul mare.
Puşcaş Georgiu, preot, Sta-Maria p. u. Hida.
Ramonţan Romul, preot, Mărgau, p. u. Calata mare.
Roşca, Dr. Pavel, Fizeş-Sânpetru, p. u. Hida.
Roşca Pavel, protopop, Sânpetru, p. u. Hida.
Roşca Remus, preot, Trăsnea.
Şerban Ilie, preot, Fizeş, p. u. Hida.
Ştefan Ioan, preot, Bercea, p. u. Almaşul mare.
Tămaş, Dr. Simeon, adv., Hida. *(Dir. desp.)*

Despărţământul Ibaşfalău.

Membru pe vieaţă.

Morariu, Dr. Alexandru, advocat, Ibaşfalău.

Membri ordinari.

Almăşan Ioan, preot, Alma, p. u. Ibaşfalău.
Ban Ioan, preot, Ernea-săsească. p. u. Ibaşfalău.
Câmpean Otilia, Ibaşfalău.
Chiş Sofron, proprietar, Ibaşfalău.
Dragolea Ioan, preot, Ibaşfalău.
Holom, Dr. Ilariu, advocat, Ibaşfalău.
Moldovan. Dr. Mihail, advocat, Ibaşfalău.
Roman Nicolae, preot, Ernea-săsească, p. u. Ibaşfalău.
Simu George, protopop, Ibaşfalău. *(Dir. desp.)*.
Tobias Octavian, funcţionar la «Albina», Ibaşfalău.
Tipuriţă Nicolae, contabil, Ibaşfalău.
Toma Fabiu, dir. însoţirii «Mugurul», Ibaşfalău.

Despărţământul Lăpuşul-unguresc.

Membru fundator.

Nemeş Iosif, paroh, Lăpuşul român.

Membru pe viaţă.

Perhaiţa Ioan, paroh, Dobric, p. u. Lăpuşul unguresc.

Membri ordinari.

Anca Alexandru, notar în penz., Mănăştur.
Anca Marietta, soţie de medic, Mănăştur.
Andreiu Ioan, preot, Corueni, p. u. Gălgău.
Avram Nicolau, protopop, Mănăştur.
Buzura, Dr. Gavriil, advocat, Lăpuşul unguresc. *(Dir. desp.)*
Cupşa Augustin, paroh, Cupşeni, p. u. Lăpuşul român.
Dragomir Emil, paroh, Buteasa, p. u. Şomcuta mare.
Duma Vasilie, protopop, Lăpuşul unguresc.
German Nicolae, paroh, Rohia, p. u. Lăpuşul unguresc.
Gheţie Georgiu, paroh, Berinţa, p. u. Mănăştur.
Herman Alexandru, preot, Rogoz, p. u. Lăpuşul unguresc.
Jentea Antoniu, hotelier, Lăpuşul unguresc.
Marica Alexandru, paroh, Preluca, p. u. Mănăştur.
Medan Teodor, cont. de bancă, Mănăştur.
Mihalca Alexandru, paroh, Cerneşti, p. u. Mănăştur.
Mihalca Vasiliu, proprietar, Mănăştur.
Muste Gavril, paroh, Corueni, p. u. Gălgău.
Muste Ioan, notar, Corueni, p. u. Gălgău.
Muste, Dr. Valer, medic, Lăpuşul-unguresc.
Muste Vasiliu, protopop, Lăpuşul-unguresc.
Nechita Gavril, înv., Peteritea, p. u. Lăpuşul unguresc.
Nechita Petru, proprietar, Mănăştur.
Oltean, Dr. Ioan, advocat, Lăpuşul unguresc.
Oltean Ioan, paroh, Suciul-de-sus.
Perhaiţa Alexandru, paroh, Libotin, p. u. Lăpuşnl unguresc.
Petrovan George, paroh, Ruşor, p. u. Mănăştur.
Petruţ Ioan, cand. de adv., Lăpuşul ung.
Pop Alexandru, paroh, Cerneşti, p. u. Mănăştur.
Pop Gavriil, proprietar, Mănăştur.
Pop Nicolae, preot, Groşi, p. u. Riciul-de-sus.
Popescu Grigorie, paroh, Suciul-de-jos, p. u. Suciul-de-sus.
Şanta Ioan, paroh, Dobric, p. u. Lăpuşul-unguresc.
Stupariu Alexiu, contabil, Mănăştur.
Szabo Vasile, cand. de preot, Mănăştur.
Vancu George, contabil, Mănăştur.

Despărţământul Lipova.

Membru fundator.

Ionaşiu Petru, secretar dominial, Bulciu, p. u. Birchiş.
Mocsonyi Antoniu, Bulciu, p. u. Birchiş.

Membri pe vieaţă.

Saviciu Aurel, Lipova.
Tuducescu Ioan, dir. de bancă, Lipova.

Membri ordinari.

Cimponeriu Ioan, preot, Lipova.
Cioban, Dr. Aurel, advocat, Lipova.
Givulescu Procopiu, protopop, M.-Radna.
Halic, Dr. Aureliu, medic, Lipova.
Hamsea Voicu, protop., Lipova. *(Dir. desp.)*.
Marienescu Grigoriu, Lipova.
Marta, Dr. Alexandru, advocat, Lipova.
Missits, Dr. Canstantin, advocat, Lipova.
Montia, Dr. Emil, advocat, Şiria.
Saviciu George, notar comunal, Lipova.

Despărţământul Lugoj.

Membri fundatori.

Biserica română gr.-or. din Lugoj.
Hossu, Dr. Vasile, episcop, Lugoj.
Lupu Alexandru, general în penz., Viena.
Pop, Dr. Isidor, advocat, Lugoj.

Membri pe vieaţă.

Dobrin, Dr. George, advocat, Lugoj.
«Făgeţana», inst. de credit şi econ., Făget.
Haţeg Titu, advocat, Lugoj.
Măiestrii cojocari din Lugoj.
Raţiu Dominic, dir. fil. «Albina», Lugoj.

Membri ordinari.

Baltescu, Dr. Ioan, Lugoj.
Baltescu Ioan, notar comitatens, Lugoj.
Barbulescu Eutimiu, Lugoj.
Boeriu Avel, actuar la notariatul public, Lugoj.
Boroş Ioan, canonic, Lugoj.
Branisce, Dr. Valeriu, publicist, Lugoj.
Brediceanu, Dr. Caius, advocat, Lugoj.
Călţun Eugen, preot, Lugoj.
Ciupe, Dr. Aurel, advocat, Lugoj.
Crăciun Ioan, Lugoj.
Crăciun Todor, Lugoj.
Craşovan Paul, Lugoj.
Craşovan, Dr. Traian, Lugoj.
Densuşianu Beniamin, canonic, Lugoj.
Emica Ioan, preot, Oloşag, p. u. Lugoj.
Florescu, Dr. Dimitrie, protonot. orăş., Lugoj.
Franţ Nicolae, funcţ. comit. în penz., Lugoj.
Gaiţa Axente, advocat, Făget.
Gaiţa Sabina, soţie de adv., Făget.
Gaiţa, Dr. Ioan, adv., Făget.
Galici, Dr. Dimitrie, advocat, Lugoj.
Giurgiu Valeriu, Lugoj.
Hossu, Dr. Iuliu, arhivar diecezan, Lugoj.
Iancu Liviu, paroh, Zăbrani, p. u. Temes-Hidegkut.
Ianculescu Nicolae, înv., Gavoşdia.
Ioanovici, Dr. Nicolae, Lugoj.
Jucu Dimitrie, notar, Lugoj.
Jucu Coriolan, Lugoj.
Jurca, Dr. Cornel, advocat, Lugoj.
Lăpădus Eutimiu, preot, Căvăran, p. u. Sacul.
Madincea Ioan, canonic, Lugoj.
Maior n. Bogdan, Silvia, văd. de medic, Lugoj.
Maier, Dr. Petru, Lugoj.
Milcovici Dragutin, mare proprietar, Lugoj.
Milcovici Miloş, proprietar, Lugoj.
Milcovici Remus, Lugoj.
Nestor Nicolau, canonic, Lugoj.
Olariu Sebastian, protopop, Făget.
Olariu Ana, Făget.
Olariu Iosif, preot, Sărăzani, p. u. Bojur.
Pop George, consilier ministerial şi director de finanţe în penz., Lugoj.
Panga Petru, comerciant, Zgribeşti, p. u. Sacul.
Petroviciu, Dr. Stefan, adv., Lugoj.
Popescu Iacob, viceprez. la sedria orfanală, Lugoj.
Pop Virgil, contabil, Lugoj.
Popovici, Dr. George, protopop, Lugoj. *(Dir. desp.)*.
Proştean Nicolae, advocat, Lugoj.
Spătan Aurel, preot, Sacul.
Stoian, Dr. Ioan, Lugoj.
Vălean Alexandrina, soţie de adv., Lugoj.
Vălean, Dr. Aurel, advocat, Lugoj.

Despărţământul Mărghita.

Membru fundator.

Nechita, Dr. Aurel, advocat, Mărghita.

Membri ordinari.

Bardossy Gavril, preot, Derma.
Bica Antoniu, preot, Săldăbagiu.
Boţiu Ilarion, preot, Satul-lui-Barb.
Botta Nicolae, preot, Galopetriu.
Chereji Gavril, proprietar, Satul-lui-Barb.
Chiş, Dr. Iuliu, advocat, Mărghita.

Lazar Gavril, preot, Sânlazar.
Manu Coriolan, capelan, Abrămuț, p. u. Mărghita.
Marcuș Alexandru, preot, Marginea.
Pop Victor, preot, Cheț, p. u. Chețul-mare.
Rusu Stelian, contabil, Mărghita.
Stoica, Dr. Dionisie, dir. de bancă, Mărghita.
Tămaș Vasile, protopop, Popești.

Despărțământul Mediaș.

Membru fundator.

Roman, Dr. Dionisie, advocat, Mediaș. *(Dir. desp.)*.

Membri pe viață.

Boiu Anastasiu, dir. filialei «Albina», Mediaș.
Racoța Ioana, soție de medic, Șeica-mare.
Racoța Nicolau, medic, Șeica-mare.

Membri ordinari.

Avram Teodor, paroh, Biertan.
Bălțar Ioan, cand. de adv., Mediaș.
Beșa Anastasiu, contabil, Mediaș.
Cucui Mihaiu, învățător, Ibișdorful-săsesc, p. u. Mediaș.
Domșa Aron, preot, Șeica-mare.
Fodorean Ioan, paroh, Moșna.
Harhoi Zaharie, înv., Ațel, p. u. Mediaș.
Ivan Pantelie, proprietar, Boian, p. u. Basna.
Jurca Iuliu, proprietar, Răvășel, p. u. Metișdorf.
Langa Ioan, înv., Dârlos.
Langa Vasilie, înv., Dârlos.
Mircea Romul, protopresbiter, Mediaș.
Moldovan Ioan, calfă, Biertan.
Morușca Pompiliu, paroh, Șeica-mare.
Nistor Ioan, contabil, Șeica-mare.
Peculea Marius, contabil, Mediaș.
Pop Valeriu, notar, Boarta, p. u. Șeica-mare.
Popovici Atanasiu, comerciant, Mediaș.
Roman George, înv. în penz., Ațel, p. u. Mediaș.
Tatar Mihail, înv., Ațel, p. u. Mediaș.

Despărțământul Mercurea.

Membru fundator.

Droc Ioan, protopresbiter în penz., Sibiiu.

Membri pe viață.

Colbasi, Constantin de, proprietar, Șpring, p. u. Cunța.
Crăciun Samuil, propr., Doștat, p. u. Cunța.

Membri ordinari.

Cassa de păstrare în Mercurea.
Comuna bisericească Rod, p. u. Poiana.
Comuna Apoldul-mic.
Dăian Ioan, paroh, Sângătin, p. u. Mercurea.
Dobrotă Ilie, preot, Poiana.
Dobrotă Nicolae, preot, Poiana.
Însoțirea de credit, Apoldul-mic,
Iuga Dionisiu, notar, Rod, p. u. Poiana.
Măcelariu Alexandru, proprietar, Sângătin, p. u. Mercurea.
Măcelariu n. Cristea, Agnes, soție de adv., Mercurea.
Măcelariu, Dr. George, advocat, Mercurea.
«Mielul», cassă de păstrare, Poiana.
Mihu, Dr. Victor, medic, Poiana.
Munthiu Dimitrie, notar, Reciu, p. u. Gârbova.
Păcurariu, Avram S., protopop, Mercurea. *(Dir. desp.)*.
Pamfiloiu Dumitru, preot, Jina, p. u. Poiana.
Predovici Pompiliu, paroh, Vingard.
Sava Constantin, înv., Jina, p. u. Poiana.
Schiau, Dr. Nicolae, adv., Mercurea.
Șerb Ioan, preot, Poiana.

Despărțământul Mociu.

Membru fundator.

Simon Dionisiu, proprietar, Sângeorgiul-de-Câmpie, p. u. Sân-Petru.

Membri pe viață.

Dan Ioan, medic, Mociu.
Leoca Ioan, proprietar, Sâmbotelec, p. u. Mociu.

Membri ordinari.

Botezan Pompeiu, negustător, Șermașu-mare.
Bozac Ieronim, proprietar, Budatelec.
Bozac Ioan, preot, Sâmbotelec, p. u. Mociu.
Ciuca Simeon, preot, Mociu.
Colceriu Stefan, viceprotopop emer., Dâmb, p. u. Sân-Petru.
Florian Octavian, preot, Țăgșor, p. u. Șărmășel.
German Iuliu, înv., Sâmbotelec, p. u. Mociu.
Godolan Ioan, proprietar, Julatelec, p. u. Bonțida.
Hădărean Traian, preot, Vaidacămăraș, p. u. Mociu.
Hintea Gavril, preot, Sovatul-de-sus, p. u. Sovatul-unguresc.
Hopârtian Basiliu, preot, Gădălin, p. u. Apahida. *(Dir. desp.)*.

Manica Ioan, înv., Caianul-de-Câmpie, p. u. Mociu.
Micuşan Vasile, preot, Frata.
Moldovan, Dr. Victor, advocat, Mociu.
Murăşan Auxentiu, preot, Imbuz, p. u. Bonţida.
Murăşan Aurel, stud. silv., Şemniţ.
Paşca Ioan, preot, Geaca, p. u. Mociu.
Pop Emil, preot, Cistelec, p. u. Balda.
Pop Emil, preot, Tusin, p. u. Sân-Petru.
Pop Grigoriu, preot, Sâmbotelec, p. u. Mociu.
Pop Iosif, proprietar, Cămăraşul-deşert, p. u. Şermaşul-mare.
Pop Simeon, preot, Năoiu, p. u. Şermaşul-mare.
Rus Constantin, preot, Şermaşul-mare.
Rusu Iosif, înv. în penz., Petea, p. u. Mociu.
Suciu Toma, preot, Buza.
Şuteu Ioan, preot, Bothaza, p. u. Mociu.
Vodă Andreiu, viceprotopop, Ormenişul-de-Câmpie.

Despărţământul Murăş-Luduş.

Membru fundator.

Suciu Vasilie, preot, Căpuşul-de-Câmpie.

Membri pe vieaţă.

Kormos Emil, mare proprietar, Grebeniş, p. u. Căpuşul-de-Câmpie.
Florian Georgiu, paroh, Sânger.
Muntean Dănilă, not. cerc. în penz., Murăş-Luduş.

Membri ordinari.

Badiu Andreiu, paroh, M.-Luduş.
Balaş Petru, preot, Oarba, p. u. Ogra.
Boeriu Ioan, preot, Lechinţa-de-Murăş, p. u. Iernot. *(Dir. desp.)*.
Boeriu Laura, Lechinţa-de-Murăş, p. u. Iernot.
Bozac Gregoriu, Velcher, p. u. Miheş.
Dănilă George, preot, Cheţa, p. u. M.-Luduş.
Elecheş Marius, Velcher, p. u. Miheş.
Hărşian Teodor, preot, Chimitelnic, p. u. Sânger.
Hodoş Basiliu, preot, Iclandul-mare, p. u. Căpuşul-de-Câmpie.
Maior Emil, proprietar, Chimitelnic, p. u. Sânger.
Morariu Vasiliu, înv., M.-Luduş.
Nagy Teodor, preot, Zau.
Oltean, Dr. Ioan, advocat, M.-Luduş.
Orăsan Vasile, preot, M.-S.-Iacob, p. u. Cuciu.
Orbean Romul, preot, Iclănzel, p. u. Căpuşul-de-Câmpie.
Precup Alexandru, preot, Şeuşa-de-Câmpie, p. u. Sân-Paul.
Rusu Ioan, agronom, Murăş-Luduş.
Rusu Vasile, preot Şeulia, p. u. Miheş.
Solomon Nicolau, protopop, M.-Luduş.
Vodă Alexandru, preot, Vaidei, p. u. Ogra.

Despărţământul Murăş-Oşorheiu.

Membru fundator.

Cergedi n. Ciato, Nina, M.-Oşorheiu.

Membri pe vieaţă.

Draia, Dr. Enea, adv., M.-Oşorheiu.
Ladoşan Eremie, pretor î. p., M.-Oşorheiu.
Motora Nicolae, paroh, M.-Sângeorgiu, p. u. M.-Oşorheiu.
Oprean Ioan, comerciant, M.-Oşorheiu.
Vulc Nicolae, proprietar, M.-Oşorheiu. *(Dir. despărţ.)*.

Membri ordinari.

Aldea Augustin, preot, Bazed, p. u. Ormenişul-de-Câmpie.
Almăşan Stefan, comerciant, Pogăceaua-de-Câmpie.
Andrieşan Emil, proprietar, Băla, p. u. Ormenişul-Câmpie.
Bal Teodor, înv., Rîciul-de-Câmpie.
Balint Simion, înv., Rîciul-de-Câmpie.
Băra, Dr. Bucur, adv., M.-Oşorheiu.
Bârsan Ioan, preot, M.-St.-Craiu, p. u. M.-Oşorheiu.
Bighian Alexandru, preot, Sânliorinţ, p. u. Sereda-Niragiului.
Boblete Ioan, preot, Nasna.
Bogdan Iosif, preot, Lechincioara, p. u. Rîciul-de-Câmpie.
Codarcea, Dr. Iuliu, cand. de adv., Bazed, p. u. Ormenişul-de-Câmpie.
Codarcea Ignatie, econom, Bazed, p. u. Ormenişul-de-Câmpie.
Conţ Iuliu, înv., Bazed, p. u. Ormenişul-de-Câmpie.
Conţ Adam, econom, Bazed, p. u. Ormenişul-de Câmpie.
Decei Dionisie, preot, Bandul-de-Câmpie.
Flueraş Coloman, înv.. Băla, p. u. Ormenişul-de-Câmpie.
German Nicolae, preot, Săbadul-de-Câmpie, p. u. Ceavaşul-de-Câmpie.
Gligor Alexandru, preot, Şardul-săcuesc.
Henteş Iuliu, funcţionar, M.-Oşorheiu.
Huza Ioachim, proprietar, Băla, p. u. Ormenişul-de-Câmpie.

Ijac, Dr. Aureliu, medic cercual, Rîciul-de-Câmpie.
Man Aurel, proprietar, Sânmărtinul-de-Câmpie, p. u. Rîciul-de-Câmpie.
Man Aurel, preot, Bandul-de-Câmpie.
Manea Alexe, contabil la filiala «Albina»,
Moldovan Avram, înv., Rîciul-de-Câmpie. M.-Oşorheiu.
Moldovan Ioan, înv., Niraşteu.
Moldovan Ioan, notar, Bobohalma, Diciosânmărtin.
Oltean Augustin, proprietar, Băla, p. u. Ormenişul-de-Câmpie.
Oprean Ioan, comerciant, M.-Oşorheiu.
Pantea, Dr. Ioan, advocat, M.-Oşorheiu.
Pop Filip, preot, Bandul-de-Câmpie.
Precup Augustin, proprietar, Sânmărtinul-de-Câmpie, p. u. Rîciul-de-Câmpie.
Rusu Sandu, proprietar, Băla, p. u. Ormenişul-de-Câmpie.
Rusu Stefan, protopop, M.-Oşorheiu.
Saltelechi Vasilie, preot, Bardoş, p. u. Mureş-Oşorheiu.
Şopterean Zaharie, înv., Moişa, p. u. Şarombărc.
Tatar Vasile, paroh, Chibelia-Sântiuan, p. u. Iedd.
Târnovean Alexandru, protopop, Pogăceaua-de-Câmpie, p. u. Rîciul-de-Câmpie.
Togănel Samson, arândator, Moişa, p. u. Şarombărc.
Uilacan Petru, înv., Pogăceaua.
Valea Alexandru, paroh, Sânmărtinnl-de-Câmpie, p. u. Rîciul-de-Câmpie.
Vancea, Dr. Iosif, Mureş-Oşorheiu.
Viciu Alexandru, proprietar, Niraşteu.
Vidrighin Dumitru, cassar la fil. «Lumina», Mureş-Oşorheiu.

Despărţământul Mureş-Uioara.

Membru pe vieaţă.

Elekesi Blasiu, învăţ., Spălnaça, p. u. M.-Uioara.

Membri ordinari.

Baciu Ioan, paroh, Noşlac, p. u. M.-Uioara.
Barbulescu Alexandru, preot, Aţintiş, p. u. Bichiş.
Bucur Iuliu, paroh, Gâmbuţ, p. u. Bichiş.
Buzdugan Militon, paroh, Căptălanul-de-Mureş, p. u. Mureş-Uioara.
Căpitan Emil, preot, Fărău, p. u. M.-Uioara.
Cristea Petru, paroh, Găbud, p. u. Ciuci.
Deac Ioan, paroh, Gheja, p. u. M.-Luduş.
German Emil, iurist, Botez, p. u. Ciuci.
German Emil, paroh, Turdaşul-Român, p. u. Lopadea-ungurească.
Gruia Vasile, paroh, Cisteiul-unguresc, p. u. M.-Uioara.
Juoraş Ambrosiu, înv., Uioara de sus, p. u. Mureş-Uioara.
Magda N., notar, Fărău, p. u. M.-Uioara.
Micu George, paroh, Alecuş, p. u. Sâmbenedic.
Moldovan Alexandru, proprietar, Fărău, p. u. M.-Uioara.
Moldovan Ioan, protopop onorar, Ciunga, p. u. M.-Uioara.
Morariu, Dr. Iuliu, advocat, M.-Uioara.
Morariu Valeria, soţie de adv., M.-Uioara.
Neamţu Ioan, înv., Fărău, p. u. M.-Uioara.
Oprinca Ariton, econom, Găbud, p. u. Ciuci.
Oniţ Teodor, paroh, Găbud, p. u. Ciuci.
Pop Emiliu, protopop, M.-Uioara. *(Dir. desp.)*.
Pop Victor, preot, Silvaşul-român, p. u. Mureş-Uioara.
Şandru Valer, preot, Copandul-de-Mureş, p. u. Ciuci.
Sas Teodor, paroh, Fărău, p. u. M.-Uioara.
Spinean George, paroh, Nandra, p. u. Bichiş.
Trif Augustin, paroh, Cecălaca, p. u. Bogata-de-Mureş.
Ungurean Emanoil, înv., proprietar, Căptălanul-de-Mureş, p. u. M.-Uioara.
Wlassa George, preot militar în pens., Inoc, p. u. Vinţul-de-sus.

Despărţământul Năsăud.

Membri fundatori.

„Aurora", institut de credit, Năsăud.
Feldru, comuna, p. u. Năsăud.
Ilva-mare, comuna Ilva-mare.
Maier, comuna, p. u. Rodna-veche.
Mititei, comuna, p. u. Năsăud.
Monda, Dr. Andreiu, medic, Sângiorgiul-rom.
Năsăud, comuna Năsăud.
Rodna-nouă, comuna, p. u. Rodna-veche.
Rodna-veche, comuna, p. u. Rodna-veche.
Sângeorgiul-rom., comuna Sângeorgiul-rom.
Telciu, comuna Telciu.

Membri pe vieaţă.

Bichigiu, comuna, p. u. Telciu.
Cârlibaba, comuna Cârlibaba.
Ciocan Ioan, prof. univ., deputat, Budapesta.
Coşna, comuna Coşna.

„Fortuna", inst. de credit, Rodna-veche.
Găureni, comuna, p. u. Nemigea-maghiară.
Hordău, comuna, p. u. Telciu.
Ilva-mică, comuna, p. u. Ilva-mică.
Leşu, comuna, p. u. Sângiorgiul-român.
Marţian Iulian, căpitan în pens., Năsăud.
Măgura, comuna, p. u. Rodna-veche.
Mocod, comuna, p. u. Nemigea-maghiară.
„Mercur", societate acţionară de împrumut şi păstrare, Năsăud.
Nepos, comuna, p. u. Năsăud.
Parva, comuna, p. u. Năsăud.
Poiana (Sft. Iosif), comuna, p. u. Rodna-veche.
Poeni, comuna, p. u. Nemigea-maghiară.
Rebra-mare, comuna, p. u. Năsăud.
Rebrişoara, comuna, p. u. Năsăud.
Romuli, comuna Romuli.
Runc, comuna, p. u. Năsăud.
Salva, comuna, p. u. Năsăud.
Scridon Gavriil, profesor, Năsăud.
Seni, Dr. Valeriu, prof., Năsăud.
Şotropa Virgil, profesor, Năsăud.
Suplai, comuna, p. u. Nemigea-maghiară.
Zagra, comuna, p. u. Nemigea-maghiară.

Membri ordinari.

Bal, d-şoara Virginia, învăţătoare, Măgura, p. u. Rodna-veche.
Bal Ioan, preot, Romuli.
Bal Ieronim, profesor, Ilva-mare.
Bancu Grigorie, notar, Feldru, p. u. Năsăud.
Bichigean Vasile, profesor, Năsăud.
Bulbuc Ioan, protopop, Mintiul-român, p. u. Nemigea-maghiară.
Bulbuc Zaharie, paroh, Măgura, p. u. Rodna-veche.
Buzila Ştefan, preot, Poiana, p. u. Rodna-veche.
Catul Traian, Năsăud.
Ciorba Iulian, paroh, Maier, p. u. Rodna-veche.
Ciorceriu Iuliu, preot, Ilva-mare.
Coruţ Adeodat, propriet., Maier, p. u. Rodna-veche.
Coşbuc Leon, preot, Leş, p. u. Ilva-mică.
Cotuţiu Nechita, înv., Leş, p. u. Ilva-mică.
Drăgan, Dr. Nicolae, profesor, Năsăud.
Gheţe Ioan, dir. gimnazial, Năsăud.
Grivase Clement, înv., Năsăud.
Grivase Virginia, învăţătoare, Nepos, p. u. Năsăud.
Haliţa Alexandru, profesor, Năsăud.
Hangea Anton, înv. î. p., Năsăud.
Ilieş Pavel, propriet., Maier, p. u. Rodna-veche.
Ilieş Petru, propr., Maier, Rodna-veche.
Isip Ioan, pretor î. p., Rodna-veche.
Linul Macedon, înv., Năsăud.
Mălaiu Danilă, preot, Rodna-veche.
Mălaiu, Dr. Ioan, adv., Rodna-veche.
Maniu Macedon, înv. în p., Zagra, p. u. Nemigea-maghiară.
Mărcuş Emil, profesor, Năsăud.
Mihailaş Iosif, proprietar, Năsăud.
Moisil, Dr. C., profesor, Năsăud.
Moisil, Dr. Tudor, adv., Năsăud.
Nichiti Damian, înv., Ilva-mică, p. u. Sângiorgiul-român.
Pălăgesiu Alexandru, notar, Năsăud.
Partene Anchidim, proprietar, Maier, p. u. Rodna-veche.
Precup Anton, paroh, Rebrişoara, p. u. Năsăud.
Pecurariu Ioan, prof., Năsăud. *(Dir. desp.)*.
Persecă Dumitru, înv., Ilva-mică, p. u. Sângeorgiul român.
Pop Dănilă, notar com., Leş, p. u. Sângeorgiul român.
Pop Simion, prefect grăniţăresc, Năsăud.
Popelea Simeon, perceptor reg. de dare în pens., Rodna-veche.
Reuniunea de împr. şi păstrare în Ilva-mare.
Rus Ioan, comerciant, Maier, p. u. Rodna-veche.
Sânjoan Corneliu, cand. de prof., Maier, p. u. Rodna-veche.
Sânjoan Dănilă, notar com., Maier, p. u. Rodna-veche.
Sas Onisim, înv., Ilva-mare.
Scridon Ştefan, profesor, Năsăud.
Seni Ignat, învăţător, Năsăud.
Samson Leonte, înv., Ilva-mică, p. u. Sângeorgiul român.
Slăvoaca Ieronim, preot, Ilva-mare.
Stanciu Dumitru, Leş, p. u. Sângeorgiul român.
Stoian, Dr. George, medic, Ilva-mare.
Tanco, Dr. Paul, prof., Năsăud.
Tişca Emil, contabil, Năsăud.
Utalea, Dr. Octavian, adv., Rodna-veche.
Zimveliu Ioan, preot, Zagra, p. u. Nemigea-maghiară.

Despărţământul Nocrichiu.

Membri ordinari.

Alexandru Ioan, paroh, Ilimbav, p. u. Nocrichiu.
Andrea, Dr. Enea, advocat, Nocrichiu.
Benchea Toma, proprietar, Cornăţel.
Bologa Traian, preot, Marpod, p. u. Nocrichiu.
Bonea Ioan, paroh, Fofeldea, p. u. Nocrichiu.
Bugner Alexandru, preot, Noul-român.
Dragoman Simeon, învăţător, Cichindeal, p. u. Nocrichiu.
Duca Demetriu, notar, Bendorf, p. u. Nocrichiu.
Fleşiariu George, ces. şi reg. major, Aigen b. Salzburg.
Gavrea Nicolae, paroh, Bendorf, p. u. Nocrichiu.
Grecu George, paroh, Şelcău, p. u. Metişdorf.
Măhara Constantin, înv., Alţina.
Maniu Ioan, cassar de bancă, Fofeldea, p. u. Nocrichiu.
Marin Procopiu, notar, Ilimbav, p. u. Nocrichiu.
Millea Aurel, notar, Fofeldea, p. u. Nocrichiu.
Morariu Iosif, paroh, Hosman, p. u. Nocrichiu.
Olariu Ioan, înv., Nucet, p. u. Cornăţel.
Oprean Toma, paroh, Ţichindeal, p. u. Nocrichiu.
Pampu Ioan, înv., Hosman, p. u. Nocrichiu.
Pandrea Nicolae, preot, Ghijasa-de-sus, p. u. Metişdorf.
Petra-Petrescu, Nicolae, dir. de bancă, Fofeldea, p. u. Nocrichiu. *(Dir. desp.)*
Petrişor Ioan, paroh, Alţina, p. u. Nocrichiu.
Petru Ioan, proprietar, Ţichindeal, p. u. Nocrichiu.
Simplăcean George, paroh, Cornăţel.
Stoian Valeriu, paroh, Ghijasa-de-sus, p. u. Metişdorf.
Tatu Ioan, paroh, Ţichindeal, p. u. Nocrichiu.
Vasilie Ioan, înv. în penz., Hosman, p. u. Nocrichiu.

Despărţământul Orade.

Membru fundator.

Radu, Dr. Demetriu, episcop, Oradea-mare.

Membri pe vieaţă.

Moldovan Iosif, preot, Ortiteag, p. u. Aleşd.
Papp, Dr. Coriolan, advocat, dir. de bancă, Oradea-mare.

Membri ordinari.

Ardelean, Dr. Iustin, advocat, Oradea-mare.
„Bihoreana", institut de credit, Oradea-mare.
Blaga Eutim, paroh, Tulca, p. u. Salonta-mare.
Ciceronescu Samuil, preot, Oradea-mare.
Dudulescu Georgiu, preot, Miersig, p. u. Gepiu.
Genţ Ioan, protopop, Oradea-mare.
Gherlan Ioan, notar, Fughiu-Oşorheiu.
Hetco, Dr. Valeriu, preot, Oradea-mare.
Horvat Andreiu, paroh, Velenţa, p. u. Oradea-mare.
Kiss, Dr. D., advocat, Oradea-mare.
Koos Moise, proprietar, Coaşd, p. u. Tinca.
Lazar, Dr. Aurel, adv., Oradea-mare. *(Dir. desp.)*.
Mihalca, A. Traian, preot, Ervaşad, p. u. Galospetri.
Nagy Iosif, preot, Roit.
Nesu Moise, canonic, Oradea-mare.
Popa Mihaiu, notar, Tăşad, p. u. Drăgeşti.
Pap Georgiu, preot, arhivar consist. gr.-or., Oradea-mare.
Păcală Toma, protopresbiter, Oradea-mare.
Porumb Nestor, paroh, Tulca, p. u. Salonta-mare.
Székely jun., Ioan, paroh, Betfia, p. u. Felix-fürdő.
Tămâian Petru, profesor, Oradea-mare.
Teuca Vasile, învăţ., Tăut, p. u. Talpoş.
Tulbure Gh., asesor cons., Oradea-mare.
Zigre Nicolau, adv., Oradea-mare.

Despărţământul Orăştie.

Membri fundatori.

„Ardeleana", institut de credit, Orăştie.
Erdélyi n. Bardoşi, Victoria, soţie de medic, Orăştie.
Margita, Dr. Ioan, advocat, Geoagiu.
Margita Aurelia, soţie de adv., Geoagiu.
Mihaiu Ioan, proprietar, Orăştie.
Mihu, Dr. Ioan, adv., Vinerea, p. u. Şibot.
Muntean, Dr. Aurel, advocat, Orăştie.
Vlad, Dr. Aurel, adv., Orăştie.
Vlad Anuţa, soţie de adv., Orăştie.

Membri pe vieaţă.

Corvin Simeon, comerciant, Orăştie.
Indrieş Iosif, proprietar, Băcăinţi, p. u. Şibot.
Moldovan, Dr. Silviu, advocat, Orăştie.
Popovici Elie, preot, Sebişel, p. u. Orăştie.
Romos, comuna, p. u. Orăştie.

Romoşel, comuna, p. u. Orăştie.
Vlad Nicolau, farmacist, Orăştie.
Vulcu, Ioan I., proprietar, Orăştie.

Membri ordinari.

Andrei Ioan, preot, Bozeş, Geoagiul-de-jos.
Basaraba Adam, preot, Romos, p. u. Orăştie.
Botean Basiliu, preot, Ludeşti, p. u. Orăştie.
Botean Ioan, preot, Binţinţi, p. u. Orăştie.
Branga Nicolae, funcţionar de bancă, Orăştie.
Bude Octavian, preot, Vaidei, p. u. Orăştie.
David, Dr. Cornel, medic, Orăştie.
Dobo de Rusca, Dr. Romul, medic, Orăştie.
Dubleş jun., Avram, învăţător, Romoşel, p. u. Orăştie.
Erdélyi, Dr. Stefan, medic, Orăştie.
Giula Vasile, proprietar, Baru-mare.
Jantea Ioan, cand. de adv., Orăştie.
Lăpĕdatu n. Pap, Veturia, soţie de dir. de bancă, Orăştie.
Lăpĕdatu, Ioan I., dir. instit. „Ardeleana" Orăştie. *(Dir. desp.)*
Manole Petru, funcţ. de bancă, Orăştie.
Mihailă Nicolae, proprietar, Vinerea, p. u. Şibot.
Moţa Ioan, preot, Orăştie.
Nicoară Porfirie, învăţător, Vinerea, p. u. Şibot.
Roman Nicolau, preot, Romoşel, p. u. Orăştie.
Roşu Adam, Geoagiu.
Stârc Nicolae, preot, Pricaz, p. u. Orăştie.
Stefanescu Petru, proprietar, Romoşel, p. u. Şibot.
Todica S., soţie de contabil, Geoagiul-de jos.
Vaidei, comuna bisericească gr. or. Vaidei, p. u. Orăştie.

Despărţământul Oraviţa.

Membri fundatori.

Coca, Dr. Alexandru, advocat, Sasca-montană.
Petrovici Ioan, preot, Ciclova-română, p. u. Oraviţa.
Roşu Pavel, preot, Vrani.
Méhes, Dr. Ludovic, medic, Oraviţa.

Membri pe vieaţă.

Avramescu Sofronie, preot, Nicolinţ, p. u. Răcăşdia.
Corcan Dumitru, propr., Iladia, p. u. Răcăşdia.
Cornean, Dr. Petru, advocat, Oraviţa.
Gropşian, Dr. Elie, adv., Sasca-montană.
Gropşan, Dr. Mihaiu, advocat, Oraviţa.
Nedelcu, Dr. Ioan, advocat, Oraviţa.
Nemoian Mina, notar, Ciuchici, p. u. Răcăşdia.
Panciovan Teodor, preot, Iertof, p. u. Vrani.
Popovici Alexandru P., protopop, Oraviţa.
Roşiu Iuliu, proprietar, Vrani.
Savu Ioan, notar în penz., Iertof, p. u. Vrani.
Trăila Ilie, advocat, Oraviţa.
Viţan Simeon, comerciant, Slatina, p. u. Sasca-montană.
Vranianţu Iosif, notar, Vrani.

Membri ordinari.

Balota George, preot, Comorişte.
Bereş Nicolau, preot, Ciuchici, p. u. Răcăşdia.
Bernaz Petru, paroh, Secaş, p. u. Cacova.
Birou Iuliu, înv., Ticvaniul-mare, p. u. Cacova.
Bistrean Sinesie, preot, Jurjova, p. u. Dognecea.
Bogdan Georgiu, comerc., Oraviţa-română, p. u. Oraviţa.
Bogdan Ioan, înv., Oraviţa.
Boitor Dumitru, arhitect, Oraviţa-română, p. u. Oraviţa.
Bojinca, Eva Stanca, comerciantă, Ticvaniul-mare, p. u. Cacova.
Caiman Georgiu, învăţător, Ticvaniul-mare, p. u. Cacova.
Cigărean, Dr. Liviu, advocat, Oraviţa.
Corcan Petru, prim-pretor, Iam.
Epure Ioan, notar cercual, Greovaţ, p. u. Cacova.
Gropşan Ioan, paroh, Cărbunari, p. u. Sasca-montană.
Hubian, văd. Ofelia, Cacova.
Jianu Alexe, înv., Comorîşte.
Lăpădat Ioan, comerciant, Ciuchici, p. u. Răcăşdia.
Lăpădat Victor, Berlişte, p. u. Iam.
Lazar Carol, învăţător, Oraviţa română, p. u. Oraviţa.
Leza Vasilie, comerciant, Ticvaniul-mare, p. u. Cacova.
Mangiuca, Dr. Ioan, medic cercual, Oraviţa.
Măran Ioan, preot, Ciclova-română, p. u. Oraviţa.
Mărginean Vasilie, funcţ. de bancă, Oraviţa-montană, p. u. Oraviţa.
Mila Pavel, funcţionar particular, Oraviţa.
Mioc Efrem, comerciant, Vărădia.
Muntean, Dr. Baltazar, adv., Oraviţa.

Murgu Vasile, paroh, Jertof, p. u. Vrani.
Murgu Vasilie, paroh, Ciclova-montană, p. u. Oraviţa.
Nedici Iosif, comerciant, Oraviţa-română.
Novacovici Emilian, înv., Răcăşdia.
Panciovan Teodor, preot, Vrani.
Pavlovici Carol, oficial de bancă, Oraviţa-română, p. u. Oraviţa.
Popa George, preot, Greovăţ p. u. Cacova.
Popa Simeon, comerciant, Ticvaniul-mare, p. u. Cacova,
Popescu Simeon, contabil, Cacova.
Poruţiu Victor, protopop, Oraviţa-română, p. u. Oraviţa. *(Dir. desp.)*.
Reuniunea română de cântări şi lectură, Sasca-montană.
Rusu Dimitrie, protopop, Ticvaniul-mare, p. u. Cacova.
«Săscana», societate pe acţii, Sasca-montană.
Strîmbei Cornel, preot, Oraviţa română, p. u. Oraviţa.
Ţieran, Ioan E., librar, Oraviţa.
Vuia Nicolau, neguţător, Ticvaniul mare, p. u. Cacova.

Despărţământul Panciova.

Membru fundator.

Neagoe Ioanichie, preot, Petrovasela. *(Dir. desp.)*

Membri pe vieaţă.

Borca, d-şoara Iconia, Petrovasela.
Burz Pompiliu, dir. fil. «Sentinela», Sânmihaiu.
Comuna Petrovasela.
«Concordia», institut de credit, Uzdin.
Miclea, Dr. George, advocat, Alibunar.
Miclea Trifon, protopop, Satul nou.
Popescu Damian, paroh, Ovcea, p. u. Panciova.
«Steaua», institut de credit, Petrovasela.
Vereş Cornel, comerciant, Sânmihaiu.

Membri ordinari.

Andresi, Dr. Alexandru, medic, Petrovasela.
Bireescu, Dr. Alexandru, Panciova.
Biserica gr. or. rom., Mramorac.
Biserica gr. or. rom., Ovcea, p. u. Panciova.
Biserica gr. or. Uzdin.
Boldovina Marcu, cand. de preot, Dolova.
Marcu, Traian I., secret. de bancă, Satul-nou.
Mihailaşiu, Dr. Victor, medic comunal, Satul-nou.
Milu Iançu, paroh, Uzdin.
Onciu Constantin, comerciant, Uzdin.
Onciu Iosif, contabil la fabrica Ganz, Budapesta.
Ortopan George, proprietar, Satul-nou.
Popa Iosif, învăţător, Seleuş.
Penţa, Dr. Petru, advocat, Panciova.
Popa Ştefan, paroh, Seleuş.
Popovici Nicolae, paroh, Alibunar.
Roşculeţ Lazar, înv., Alibunar.
«Sentinela», institut de credit, Satul-nou.
Stoica Petru, dir. exec., Satul-nou.
Strizu Ioan, înv., Alibunar.
Ţarină Constantin, notar com., Satul-nou.

Despărţământul Reghin.

Membri pe vieaţă.

Man Octavian, înv., Milăşel, p. u. Ormenişul de câmpie.
Niculescu Alexandru, preot, Meşterhaza.
Popescu, Dr. Ioan, adv., Reghin.
Popescu Iosif, dir. de bancă, Reghin.

Membri ordinari.

Barbu Eugenia, Reghin.
Barbu Sever, contabil, Reghin.
Brătean Mihail, paroh, Potoc, p. u. Reghin.
Bucur Alexandru, croitor, Topliţa română.
Bucur Ioan, Topliţa română.
Bucur, Teodor l. Ioan l. Ilie, econom, Topliţa română.
Căzan George, paroh, Filea, p. u. Deda.
Cheţan, Dr. Augustin, advocat, Reghin.
Cristea Alexandru, cassar comunal, Topliţa-română.
Cristea Alexandru, Topliţa română.
Duma Ioan, paroh, Săcalul de munte p. u. Ieciu.
Dumbravă Aurel, paroh, Habic, p. u. Gurghiu.
Gliga Nicolae, paroh, Râpa de sus, p. u. Disnăieu.
Grama Iuliu, paroh, Chiherul de sus, p. u. Remetea.
Graur Zahei, paroh, Dumbrava, p. u. Disnăieu.
Harşa, Dr. Ioan, advocat, Reghin. *(Direct. desp.)*
Harşa Vasile, paroh, Milăşel, p. u. Ormenişul de Câmpie.
Lupu Zaharie, paroh, Hodac, p. u. Gurghiu.
Maier Gavrilă, paroh, Topliţa română.
Maier George, paroh, Topliţa română.

Mazere Ioan, măcelar, Topliţa română, p. u. Topliţa.
Mazere Ioan, comerciant, Topliţa română.
Moldovan Nicolae, comerciant, Topliţa română.
Muntenescu Vasilie, paroh, Solovăstru, p. u. Gurghiu.
Nascu Nicolae, învăţător, Poleţi-Ilva.
Neagoş Petru, medic, Deda.
Nicoară Grigoriu, preot, Ibăneşti, p. u. Gurghiu.
Nistor Nicolau, învăţător, Săcalul de munte, p. u. Ieciu.
Oltean Alexandru, paroh, Jabeniţa, p. u. Gurghiu.
Pantea, Dr. Ioan, advocat, M.-Oşorheiu.
Pop Ioan, învăţător, Caşva, p. u. Gurghiu.
Popa Ariton, protopop, Reghin.
Popescu, Dr. Ilie, advocat, Reghin.
Popescu Ioan, primar, Topliţa română.
Popescu Iosif, paroh, Dumbrava, p. u. Disnăieu.
Popescu Sabin, contabil, Reghin.
Popescu, Dr. Teodor, adv., Reghin.
Şipoş Iosif, Reghin.
Silaghi Ioan, preot, Idicel, p. u. Ieciu.
Suciu Ioan, înv., Căcuci, p. u. Gurghiu.
Tămaş Ioan, econom, Topliţa română.
Teglariu Stefan, cantor, Topliţa română.
Teslovean Teodor, econom, Topliţa-română.
Tesloveanu, Nicolau l. Mihailă, econom, Topliţa română.
Tilea, Dr. Liviu, medic, Topliţa română.
Trif Olimpiu, înv., Topliţa română.
Truţa, Dr. Eugen, advocat, Reghin.
Vodă Ioan, paroh, Deda.
Vodă Pantelimon, comerciant, Topliţa română.
Zehan Simeon, paroh, Caşva, p. u. Gurghiu.

Despărţământul Sălişte.

Membri fundatori.

Hanciu, Ioan Petre, comerciant din Sălişte.
Ittu Mihail, silvicultor, Arad.

Membri pe vieaţă.

Cacova, comuna Cacova, p. u. Orlat.
Cacova, comuna bisericească Cacova, p. u. Orlat.
Comşia, Ionel P., comerciant, Sălişte.
Gurarîului, comuna Gurarîului, p. u. Orlat.
Henţu Nicolau, notar în pens., Sălişte.
Popa al Opri, Nicolae, Sălişte.
Sălişte, comuna, Sălişte.
Tilişca, comuna bisericească Tilişca, p. u. Sălişte.
Tilişca, comuna Tilişca, p. u. Sălişte.

Membri ordinari.

Agârbiceanu Ioan, paroh, Orlat.
Algya, Dionisie de, subcolonel pens., Sălişte.
Banciu Dumitru, farmacist, Sălişte.
Banciu Ioan, comerciant, Sălişte.
Bârsean Candit, notar, Sălişte.
Batuca Ioan, notar, Galiş, p. u. Sălişte.
Bembea Nicolae, înv., Sibiel, p. u. Sălişte.
Biserica gr. or. din Gurariului, p. u. Orlat.
Borcia, Dr. Dumitru, preot, Sălişte.
Brătian Constanţa, Sălişte.
Bratu Ioan, dir. şcol., Tilişca, p. u. Sălişte.
Bunea Ioan, preot, Tilişca, p. u. Sălişte.
Calefariu, Dr. Nicolae, medic, Sălişte. *(Dir. desp.)*.
Chiuariu Ioan, înv., Vale p. u. Sălişte.
Comşa, Dr. Nicolae, medic, Sălişte.
Comşa Petru, Sălişte.
Comaniciu Nicolae, notar, Gurarîului, p. u. Orlat.
Dancu Gligor, proprietar, Săcel, p. u. Sălişte.
Decei Aurel, notar, Gurarîului, p. u. Orlat.
Dragits Petru, prim-pretor, Sălişte.
Dobrota Ioan, înv., Sibiel, p. u. Sălişte.
Doboiu Teodor, comerciant, Sălişte.
Galeş, comuna biser., Galeş, p. u. Sălişte.
Galeş, comuna Galeş, p. u. Sălişte.
Hanzu Ioan, preot, Cacova, p. u. Orlat.
Hăţăgan Aurel, notar, Sibiel, p. u. Sălişte.
Herţa Constantin, dir. de bancă, Sălişte.
Herţa Ioan, econom, Sălişte.
Iliu Ioan, notar, Orlat.
Ittu George, înv., Mag, p. u. Sălişte.
Iosof Ilie, preot, Galeş, p. u. Sălişte.
Ittu George, preot, Vale, p. u. Sălişte.
Iuga sen., Petru, preot î. p., Tilişca, p. u. Sălişte.
Lupaş, Dr. Ioan, protopresbiter, Sălişte.
Măcelar Ilie, proprietar, Sibiiu.
Maior Leon, înv., Orlat.
Manta Ioan, preot, Gurarîului, p. u. Orlat.
Manuil Iacob, notar, Topârcea, p. u. Apoldul-mic.
Milea Valeriu, notar, Tilişca, p. u. Sălişte.
Orlat, comuna, p. u. Orlat.
Oţoiu Ioan, preot, Aciliu, p. u. Sălişte.
Pană Valeriu, înv., Sălişte.
Pesamosca Ludovic, contabil şi propr., Orlat.

Petra, Dr. Nicolae, advocat, Sălişte.
Pop Ioan, notar, Aciliu, p. u. Sălişte.
Pop Valeriu, notar, Săcel, p. u. Sălişte.
Popa Ioan, preot, Sălişte.
Popa, Nicolae N., comerciant, Sălişte.
Pop Victor, farmacist, Sălişte.
Popescu Ioan, primar, Sibiel, p. u. Sălişte.
Popovici Valeriu, paroh, Sibiel, p. u. Sălişte.
Prunaş, Dr. George, medic, Orlat.
Roşca Căpitan, Iordache, comerciant, Sălişte.
Roşca Dumitru, Sălişte.
Salomie George, notar, Vale, p. u. Sălişte.
Schitea Ioan, notar, Sălişte.
Sibiel, comuna, p. u. Sălişte.
Sibiel, comuna bisericească, p. u. Sălişte.
Steflea Iacob, preot, Sălişte.
Stoica Emil, înv., Gurarîului, p. u. Orlat.
Stoia Ioan, înv., Orlat.
Stroia Stanciu, înv., Cacova, p. u. Orlat.
Tămaş Nicolae, notar, Cacova, p. u. Orlat.
Ţintea Nicolae, comerciant, Sălişte.
Tipuriţă Constantin, înv., Vale, p. u. Sălişte.
Tipuriţă Vasile, econom, Vale, p. u. Sălişte.
Vale, comuna Vale, p. u. Sălişte.
Vlad Aurel, preot, Mag, p. u. Sălişte.

Despărţământul Sân-Miclăuş.

Membri fundatori.

Ardelean Mihai, proprietar, Pesac.
Oprean, Dr. Nestor, adv., Sân-Miclăuşul-mare. *(Dir. desp.)*

Membri pe vieaţă.

Bogdan Emil, dir. de bancă, Comloşul-mare.
Fumor Pavel, proprietar, Nereu, p. u. Tirimia-mare.
Mezin, Eremie jun., proprietar, Nereu, p. u. Tirimia-mare.
Mezin Pavel, proprietar, Nereu, p. u. Tirimia mare.
Pascu Iosif, proprietar, Comloşul mare.

Membri ordinari

Băilă Constantin, adm. domenial, Sânpetru.
Cionca Gavrilă, agronom, Igriş.
Dămian, Dr. Ioan, advocat, Sân-Miclăuşul-mare.
Deciu Victor, paroh gr. cat., Cenadul-sârbesc, p. u. Cenadul german.
Deciu Vasiliu, paroh, Sân-Miclăuşul-mare.
Muntean George, protopop, Comloşul-mare.
Negru Virgil, paroh, Igriş.
Păcăţean Mihaiu, Comloşul mare.
Popovici Ioan, paroh, Sân-Miclăuşul-mare.
Straja Ilie, econom, Şeitin.

Despărţământul Sătmar-Ugocia.

Membri fundatori.

Dragoş, Dr. Teofil, advocat, Baia-mare.
Pocol Alexiu, proprietar de mine, Baia-mare.
«Sătmăreana», societate pe acţii, Seini.

Membri pe vieaţă.

Balea Simion, protopop, Sapintia.
Barbul Gavriil, proprietar, Mocira, p. u. Baia mare
Dunca născ. Kiss, Antonia, Sătmar.
Dredean Eugeniu, preot, Târşolţ.
Fanea Ioan, preot, Sarasău, p. u. M.-Siget.
Hotea Ioan, capelan, Turţ.
Mihály, Dr. Ioan, protofiscal comitatens, M. Siget.
Pop Alexandru de Capolnoc-Mănăştur, jude la tabla reg., Baia mare.
«Perşeiu», asoc. de credit, Chiuzbaia, p. u. Baia-Sprie.
Pop Alexiu, par., Săsari, p. u. Tăuţii de jos.
Pop Ioan, protopop, Turţ.
Serbac Ioan, paroh, Vama.

Membri ordinari.

Achim Vasile, econom, Seini.
Achim Georgiu, dir. de bancă, Seini.
Anderco Simeon, preot, Ilba.
Anderco Artur, preot, Cuhe, p. u. Dragomireşti.
Ardelean Eugen, preot, Petea, p. u. Gherţa mare.
Ardelean Vasilie, paroh, Vetiş, p. u. Sătmar.
Băban Alexandru, preot, Prilog, p. u. Vama.
Ban Vasiliu, econom, Seini.
Barbul, Dr. Ilie, cand. de adv., Sătmar.
Barbul Vasile, jude reg., Solnoc.
Berinde Alexe, protopop, Seini.
Bogdan Andrei, preot, Portelec.
Bran Emil, preot, Dragomireşti.
Brâncovean Alexandru, Buşa, p. u. Tăuţii de jos.
Breban jun., Alexandru, paroh, Baia mare.
Breban Nicolau, preot, Cicârlău.
Bud Tit, vicar, Sighetul-Marmaţiei.
Ceontea Dimitrie, paroh, Dumbrăviţa, p. u. Baia mare.
Ciurdar Mihaiu, protopop, Dob.
Ciutoraş George, econom, Iosip.
Costa Alexiu, preot, Tihău, p. u. Jibou.
Darabant Iuliu, protopop, Boineşti, p. u. Bicsad.

Doroş Nicolau, preot gr. cat., Breb, p. u. Ocna-Şugatag.
Farkas Alex., preot, Tamaia, p. u. Ardusat.
Gita Cornel, preot, Tătăreşti, p. u. Hirip.
Gita Victor, preot, Bicău, p. u. Valasut.
Kaba, Dr. Artemiu, advocat, Seini.
Kováts Antoniu, protopop, Tarna mare.
Lucaciu Constantin, paroh, Craiu-Dorolţ.
Lucaciu, Dr. Vasile, paroh, Şişeşti, p. u. Baia-Sprie.
Lupan Nicolau, preot, Chiuzbaia, p. u. Tăuţii de sus.
Marchiş Romul, arhidiacon, Careii mari.
Marcus Ludovic, protopop, Mădăraş, p. u. Ardud.
Marinescu Aureliu, preot, Bozinta mare, p. u. Tăuţii de jos.
Mihalca Ioan, paroh, Jidani.
Murăşan Alexandru, proprietar, Bozinta-mare, p. u. Tăuţii de jos.
Murăşan Aurel, preot, Érdengeteg. p. u. Andrid.
Murăşan Demetriu, preot, Văşad, p. u. Galoşpetri.
Murăşan Georgiu, paroh, Moftinul mic.
Murăşan Mihai, preot, Resighea, p. u. Pişcolt.
Papp Demetriu, advocat, Vezend, p. u. Portelec.
Papp Ioan, farmacist, Sătmar.
Pataky Iosif, preot, Săsari.
Pop Iacob, paroh, Bătarci, p. u. Comlăuşa-Sârlău.
Pop Andreiu, paroh, Mocira, p. u. Baia-mare.
Savanyu Ioan, advocat, Sătmar.
Selăgian Florian, preot, Pişcolt.
Selăgian Sever, cassar de bancă, Careii-mari.
Selăgean Georgiu, paroh, Ruşi, p. u. Hirip.
Şipoş Stefan, protopop, Pomi.
Stan Alexandru, mare proprietar, Lipău, p. u. Cărăşău.
Stan, D-na Alex., soţie de mare proprietar, Lipău, p. u. Cărăşău.
Şuta Georgiu, protopop, Borleşti, p. u. Pomi. *(Dir. desp.)*
Szabó Gavril, paroh, Bicsad.
Szilagyi George, preot, Lipău, p. u. Cărăşău.
Szilágyi Ioan, preot Vezend p. u. Portelec.
Tămaş Pompiliu, preot, Ovariu, p. u. Cighir.
Târnovean Coriolan, paroh, Borleşti, p. u. Pomi.
Târnovean Ioan, paroh, Culciul mare, p. u. Cărăşău.
Tászi Augustin, preot, Sirbi, p. u. Ardusat.
Vida Mihail, preot, Hodişa, p. u. Ardud.
Zsiros Ioan, paroh, Hurez, p. u. Supurul-de-jos.

Despărţământul Sebeş.

Membri fundatori.

Oncescu Ioan, notar cerc. în p., Sebeşul-săsesc.
Pianul superior, comuna Pianul superior, p. u. Sebeşul săsesc.
Sebeşul săsesc, comunitate scaunală, p. u. Sebeşul săsesc.

Membri pe vieaţă.

Ispas Simeon, proprietar, Daia română, p. u. Oarda inferioară.
Lancrăm, comuna Lancrăm, p. u. Sebeşul săsesc.
«Sebeşana», inst. de credit, Sebeşul săsesc.
Tacit Cornel, farmacist, Sebeşul săsesc.
Tacit Virgil, inginer de mine, Sebeşul săsesc.

Membri ordinari.

Aldea Vasilie, senator orăşenesc, Sebeşul săsesc.
Băilă Ioan, tutor orfanal, Sebeşul săsesc.
Barb Aurel, notar, Lancrăm, p. u. Sebeşul săsesc.
Bojiţa Aurel, cassar de bancă, Sebeşul săsesc.
Barb Ioan, negustor, Săsciori.
Cărăban Augustin, cassar, Vinţul de jos.
Cărăban Ioan, proprietar, Vinţul de jos.
Cărpenişan Nicolae, paroh, Răhău, p. u. Sebeşul săsesc.
Cib Eustate, paroh, Daia română, p. u. Oarda inferioară.
David Avram, preot, Sebeşul săsesc.
Dregan Ioan, notar public, Sebeşul săsesc.
Florian Ioan, notar, Laz, p. u. Săsciori.
Floca Ioan, preot, Răhău, p. u. Sebeşul săsesc.
Goia Iosif, contabil, Sebeşul săsesc.
Însoţirea de credit Raiffeisen, Loman, p. u. Săsciori.
Laşiţă Ioan, cand. de preot, Lancrăm, p. u. Sebeşul săsesc.
Loman, comuna, p. u. Săsciori.
Loman, comuna bisericească, p. u. Săsciori.
Laz, comuna, p. u. Săsciori.

Lazar, Dr. Nicolae, advocat, Sebeşul săsesc.
Mateiu Vasile, paroh, Lancrăm, p. u. Sebeşul săsesc.
Medean Sergiu, protopop, Sebeşul săsesc. *(Dir. desp.).*
Mihu Ioan, preot, Laz, p. u. Săsciori.
Moga, Dr. Atanasiu, medic, Săsciori.
Moga Ilie, preot, Săsciori.
Oancea Constantin, preot, Cioara, p. u. Vinţul de jos.
Paraschiv Eugenia, proprietară, Sebeşul săsesc.
Pianul inferior, comuna bis., p. u. Sebeşul săsesc.
Pianul inferior, comuna, p. u. Sebeşul săs.
Pop Păcurar, Eugen, protopop, Sebeşul săsesc.
Popa Nartea, Ioan, notar, Loman, p. u. Săsciori.
Popovici David, comerciant, Sebeşul săsesc.
Răhău, comuna Răhău, p. u. Sebeşul săsesc.
Rehovan Vasilie, înv., Câlnic, p. u. Sebeşul-săsesc.
Şeulean George, notar, Pianul de sus, p. u. Sebeşul săsesc.
Tătar George, contabil, Sebeşul săsesc.
Tipeiu, Sever I., farmacist, din Sebeşul-săsesc.
Vasilca Vasilie, notar, Daia română, p. u. Oarda de jos.
Vulcu, Iulian I., proprietar, Tărtăria.

Despărţământul Sibiiu.

Membri fundatori.

Harşianu, Basiliu P. de, advocat, Sibiiu.
Lebu Alexandru, proprietar, Sibiiu.
Meţianu Ioan, mitropolit, Sibiiu.
Răşinari, comuna Răşinari.
Şagău Galacteon, asesor consistorial, Sibiiu.
Vişa Ioan, proprietar, Sibiiu.

Membri pe vieaţă.

Banciu Ioan, cassier al Asoc., Sibiiu.
Bardoşi Iuliu, inspector şcolar în pensiune, Sibiiu.
Bârseanu Andreiu, profesor, Sibiiu.
Beu, Dr. Ilie, medic, Sibiiu.
Boiţa, comuna, p. u. Tălmaci.
Bologa, Dr. Vasile, dir. şi profesor, Sibiiu.
Câmpean Demetriu, archivar cons., Sibiiu.
Cosciuc Aurel, conferenţiarul Asoc., Sibiiu.
Cosma Parteniu, dir. instit. «Albina», Sibiiu. *(Dir. desp.)*
Cutean Dumitru, protopop în pensiune, Vurpăr, p. u. Nocrichiu.
Dancăş Bucur, econom, Răşinari.
Fruma, Dr. Ioan, advocat, Sibiiu.
Hodoş Enea, prof. în pens., Sibiiu.
Ittu, Dr. Nicolae, medic, Sibiiu.
Ivan Nicolau, asesor consist., Sibiiu.
«Izvorul», institut de credit, Sebeşul-de-sus.
Lemény, Eleonora de, soţie de advocat, Sibiiu.
Mihaltianu Ioan, general auditor, Sibiiu.
Petraşcu Elena, directoara internatului Asociaţiunii, Sibiiu.
Popp, Dr. Ioan, medic-colonel, Sibiiu.
Poştea George, vicenotar, Avrig.
Preda Victor, sculptor, Avrig.
Preda, Ioan de, advocat, Sibiiu.
Puşcariu, Dr. Ilarion, arhimandrit, Sibiiu.
Răduţiu Irimie, notar com., Avrig.
Roman Adam, Sebeşul-de-sus.
Roşca, Dr. Eusebiu R., protosincel, dir. seminarial, Sibiiu.
Russu, Dr. Octavian, advocat, Sibiiu.
Sadu, comuna Sadu, p. u. Cisnădie.
Stroia, Dr. Ioan, protopresbiter, Sibiiu.
Tăslăuanu, Oct. C., secretarul Asoc., Sibiiu.
Tincu, Dr. Avram, advocat, Sibiiu.
Vătăşan Ioan, funcţionar de bancă, Sibiiu.
Vulc Demetriu, cassar consistorial, Sibiiu.

Membri ordinari.

Albu Nicolae, senator magistrat., Ocna-Sibiiului.
Aron Iosif, preot, Cisnădie.
«Avrigeana», institut de credit, Avrig.
Bălan, Dr. Nicolae, profesor, Sibiiu.
Barbu Aurel, învăţător, Tălmăcel, p. u. Tălmaciu.
Bratu Nicolae, propr. de tipografie, Sibiiu.
Boiu, Dr. Romul, privatier, Sibiiu.
Boiu, Ioan Baptist, preot, Sibiiu.
Borcia, Dr. Ioan, profesor, Sibiiu.
Borcia, Dr. Lucian, advocat, Sibiiu.
Breban Alexandru, jude cerc. reg., Sibiiu.
Bredicean, Dr. Tiberiu, secret. institut. «Albina», Sibiiu.
Budiu Ioan, funcţ. la banca «Lumina», Sibiiu.
Bunea Arseniu, secret. comitet. grăniţeresc, Sibiiu.
Candrea Iancu, agent, Sibiiu.
Chiroiu, Dr. V., cand. de adv., Sibiiu.
Cioran Emilian, preot, Răşinari.
Comşa Dumitru, prof. în p., Sibiiu.

Comuna bisericească din Sebeşul-de-jos, p. u. Sebeşul-de-sus.
Comuna Sebeşul-de-jos, p. u. Sebeşul-de-sus.
Comşa George, notar, Poplaca, p. u. Sibiiu.
Cosma Maria, soţie de dir. de bancă, Sibiiu.
Crăciunescu, Dr. Aurel, prof., Sibiiu.
Cristea, Dr. Nicolae, adv., Ocna-Sibiiului,
Curea Patriciu, preot, Ocna-Sibiiului.
Decian George, executor reg., Sibiiu.
Doican Toma, preot, Sebeşul-de-jos, p. u. Sebeşul-de-sus.
Dordea, Dr. Ioan, adv., Ocna-Sibiiului.
Fanea Ioan, notar, Tălmăcel, p. u. Tălmaciu.
Fincu Victor, funcţ. consist., Sibiiu.
Florian Victor, notar, Sadu, p. u. Cisnădie.
Gerasim, Dr. Aurel, adv., Sibiiu.
Ghibu ,Dr. Onisifor, coreferent şcolar, Sibiiu.
Goga Octavian, secret. lit. al Asoc., Sibiiu.
Hager Mihail, hotelier, Sibiiu.
Henteş Ioan, asesor la sedr. orf., Sibiiu.
Iancu, Dr. Ilie, medic, Sibiiu.
Isac, Dr. Pompiliu, advocat, Sibiiu.
Ivan, Dr. Ioan, adv., Sibiiu.
Jantea Marcu, preot, Sibiiu.
Jurca Mihaiu, notar, Răşinari.
Krafft, C. W., librar, Sibiiu.
Lazăr Victor, funcţionar la Academie, Bucureşti.
Lemény, Dr. Liviu, adv., Sibiiu.
Lemény, Dr. Eleonora, profesoară, Sibiiu.
Lemény, dşoara Maria, Sibiiu.
Lucuţa Pantaleon, căpit. în pens., Sibiiu.
Marienescu, Dr. Atanasie, jude de tablă în pens., Sibiiu.
Mateiu Ioan, rigor. în drept, Sebeşul-de-sus.
Maxim George, comerciant, Avrig.
Maxim Vasile, preot, Avrig.
Micu E., Sebeşul-de-jos, p. u. Sebeşul-de-sus.
Miclea, Dr. Ioan, primpretor, Cisnădie.
Mihuleţiu Aron, preot, Şura-mică, p. u. Sibiiu.
Moga Ştefan, măestru covrigar, Sibiiu.
Moldovan Simion, vice-protopop onor., Noul-săsesc, p. u. Daia-săsească.
Motoc E.. Sebeşul-de-jos, p. u. Sebeşul-de-sus.
Muntean Iuliu, jude de trib., Sibiiu.
Muntean Paul, locot. colonel în pens., Sibiiu.
Muţiu, Dr. Ioan, cand. de adv., Sibiiu.
Ogrean Mihail, înv. dirig., Racoviţa, p. u. Sebeşul-de-sus.
Oniţiu Victor, comerciant, Sibiiu.
Opriş Ioan, Şura-mare, p. u. Sibiiu.
Opriş Nicolae, preot, Şura-mare, p. u. Sibiiu.
Păcală Victor, profesor, Sibiiu.
Păcăţian, Teodor V., publicist, Sibiiu.
Pamfilie Ioan, arhitect-inginer, Sibiiu.
Pantea Eugen, preot, Ocna-Sibiiului.
Paraschiv Nicolae, econom, Avrig.
Pipoş Terezia, privatieră, Sibiiu.
Piso, Dr. Eugen, adv,, Sibiiu.
Pop Traian, înv., Racoviţa, p. u. Sebeşul-de-sus.
Popa Candid, înv., Sibiiu.
Popa Isaia, paroh, Ocna-Sibiiului.
Popescu Iuliu, cassar î. p. al «Albinei», Sibiiu.
Popescu Romul, funcţ. de bancă, Sibiiu.
Poplaca, comuna, p. u. Sibiiu.
Popp Constantin, funcţ. de bancă, Sibiiu.
Proca, Dr. George, secretar cons., Sibiiu.
Rebega Ioan, funcţ. de bancă, Sibiiu.
Roman Ioan, paroh, Tălmăcel, p. u. Tălmaci.
Roşca Sofron, funcţ. la «Albina», Sibiiu.
Şandor de Vist, Nicolau, major în pens., Sibiiu.
Simu Romul, înv. în pens., Sibiiu.
Stan, Dr. Vasile, profesor, Sibiiu.
Stanciu Victor, profesor, Sibiiu.
Stoica George, Sebeşul-de-jos, p. u. Sebeşul-de-sus.
Stoica Ioan, Sebeşul-de-sus.
Stroia Stefan, protonot. comit., Sibiiu.
Şura-mare, biserica gr.-or., p. u. Sibiiu.
Tălmăcel, comuna, p. u. Tălmaci.
Tincu Petru, funcţionar de bancă, Sibiiu.
Togan Nicolau, protopop, Sibiiu.
Toşa Vasile, concepist de finanţe, Sibiiu.
Tritean Lazar, asesor consist., Sibiiu.
Vancu Eugen, funcţ. de bancă, Sibiiu.
Vătăşan Nicolae, prof. semin., Sibiiu.
Vidrighin Nicolae, cassier de bancă, Ocna-Sibiiului.
Voilean Mateiu, asesor consist., Sibiiu.

Despărţământul Sighişoara.

Membri ordinari.

Colceriu Zaharie, cancelist, Sighişoara.
Constantin Pompiliu, preot, Daneş.
Cornea, Dr. Toma, advocat, Sighişoara. *(Dir. desp.)*.
Covrig, Dr. Vasile, advocat, Sighişoara.
Flitter Moise, paroh, Şarpotoc.
Hudea Gavrilă, înv., Boiu, p. u. Sighişoara.
Moldovan, Dr. Aurel, cand. de adv., Sighişoara.

Moldovan Demetriu, protopop, Sighişoara.
Mosora Teodor, oficiant la judecătorie, Sighişoara.
Muntean Ioan, preot, Sighişoara.
Şandru Calipsa, Sighişoara.
Sas Onoriu, preot, Daneş.
Taflan George, notar, Crihalma, p. u. Comăna-inferioară.
Vişcrean Ierofteiu, preot, Criş, p. u. Sighişoara.
Vlăduţiu Aurel, înv., Mălâncrav.

Despărţământul Şimleu.

Membri fundatori.

Mica Vasiliu, posesor, Someş-Odorheiu.
Nilvan Nicolau, advocat, Şomcuta-mare.
Pop de Băseşti, George, proprietar, Băseşti.
«Silvania», institut de credit, Şimleu.

Membri pe vieaţă.

Cosma Andreiu, dir. exec., Şimleu.
Cosma Francisc, Pir.
Cosma Maria, soţie de dir. de bancă, Şimleu.
«Chiorana», institut de credit şi econ., Şomcuta-mare.
Lengyel Teodor, paroh, Stremţi, p. u. Hodod.
Nodiş Paul, preot, Mal, p. u. Cizer.
Oficiul parohial gr.-cat. rom., Şomcuta-mare.
Pop, Dr. George, advocat, Zălau.
Pop Petru, paroh, Babţa, p. u. Bichiş.
Pop Vasiliu, adv., Şimleu.
Trif Tit, paroh, Babţa, p. u. Bichiş.

Membri ordinari.

Agârbiceanu Nicolae, adm. domenial, Someş-Odorheiu.
Avram Laurenţiu, Chieşd, p. u. Şărmăşag.
Axente Mateiu, paroh, Aghireş, p. u. Cizer.
Băliban Antoniu, preot, Băseşti.
Barboloviciu Alimpiu, vicar, Şimleu. *(Dir. desp.)*
Blaga Teodor, înv. penz., Şomcuta mare.
Bohăţel Ioan, preot, Hăsmaş-Lăpuş, p. u. Hideag.
Bohăţel Teodor, preot, Mineu, p. u. Sâncraiu.
Boroş Eugen, funcţionar de bancă, Şimleu.
Budişan Ioan, paroh, Pria, p. u. Cizer.
Butean, Dr. Simion, advocat Şomcuta mare.
Butean, Alexi Vasile, econom, Şomcuta mare.
Butean Vasile, preot, Săcălăşeni.
Caba Nicolau, preot, Guruslăul mare, p. u. Someş-Odorheiu.
Cocian Florian, advocat, Domnin, p. u. Jibău.
Coste Ioan, paroh, Hosufalău.
Deleu Casiu, proprietar, Siciu, p. u. Periceiu.
Deleu Olivia, soţie de advocat, Şimleu.
Deleu, Dr. Victor, advocat, Şimleu.
Dragomir Ioan Ch., protopop, Năprade.
Dragomir Teofil, proprietar, Lupoaia, p. u. Creaca.
Felecan, Dr. Octavian, notar comit., Zălau.
Flonta Graţian, preot, Căţelul român, p. u. Crasna.
Gheţe Stefan, paroh, Vălenii-Şomcutei, p. u. Şomcuta mare.
Gheţe Vasile, preot, Şeredeu, p. u. Crasna.
Gyurkó, Dr. Vasile, aovocat, Jibău.
Hangea, Isidor B., preot, Buciumi, p. u. Şomcuta mare.
Lengyel Ioan, preot, Oarţa de sus, p. u. Cehul-Silvaniei.
Marcu Iacob, notar penz., Berchez, p. u. Şomcuta mare.
Marcuş Augustin, oficial de bancă, Şimleu.
Marincaş Simeon, preot, Bogdana, p. u. Bucium.
Moldovan Mateiu, preot, Agriş, p. u. Trăznea.
Meseşian, Dr. Coriolan, adv., Şimleu.
Meseşian Gavriil, paroh, Chieşd, p. u. Şărmăşag.
Milovan George, forestier, Borla.
Mircea, Dr. Augustin, advocat, Bogdand.
Munthiu Nicolau, secr. de bancă, Şimleu.
Neaga Ioan, econom, Căţelul român, p. u. Crasna.
Nemeş Traian, paroh, Asuagiul de sus, p. u. Ardihat.
Nilvan, Dr. Aurel, adv., Şomcuta mare.
Nistor, Dr. Aurel, advocat, Şomcuta mare.
Olsovsky Letiţia, soţie de advocat, Şomcuta mare.
Orian Aurel, preot, Cizer.
Ostate Petru, preot, Curitău, p. u. Şărmăşag.
Papiriu Pop, Ioan, protopop, Siciu, p. u. Periceiu.
Pintea, Dr. Augustin, cand. de adv., Şimleu.
Pop, Ioan P., paroh, Domnin, p. u. Jibău.
Pop Mihaiu, paroh, Cuceu, p. u. Jibău.
Pop Petru, notar în pens., Stârciu, p. u. Cizer.
Pop Vasiliu, preot, protopop onorar, Oarţa de jos, p. u. Cehul-Silvaniei.
Schiop Vasilie, preot, Poşta, p. u. Şomcuta mare.
Serb Ioan, protopop, Şomcuta mare.
Sima Laurenţiu, preot, Sâg, p. u. Cizer.

Suciu, Dr. Ioan, advocat, Zălau.
Trif Gavril, prof. emer., Şimleu.
Trufaş Traian, preot, Drighiu, p. u. Nuşfalău.
Varna Alexiu, protopop, Asuagiul de sus, p. u. Ardihat.
Vasváry Ioan, paroh, Bârseul de sus, p. u. Ardihat.
Vicaş Emil, paroh, Cosniciul de jos, p. u. Ip.
Vicaş Augustin, Hidig, p. u. Şărmăşag.

Despărţământul Tăşnad.

Membri pe vieaţă.

Coroian Demetriu, protopop, Santău. *(Dir. desp.)*
Fülep Georgiu, Santău.
Fülep Ioan, Santău.
Mureşan Vasiliu, preot, Săuca.
Pop Gregoriu, protopop, Unimăt, p. u. Supurul de jos.
Steer, Dr. Coriolan, advocat, Tăşnad.
Trufaş Ioan, preot, Acâş.

Membri ordinari.

Borhidi Mihail, proprietar, Unimăt.
Cordiş Avram, preot, Derşida mică, p. u. Bobota.
Cosma Teodor, econom, Supurul de sus, p. u. Supurul de jos.
Culic Paul, econom, Unimăt, p. u. Supurul de jos.
Filep Georgiu, preot, Căuaş.
Filep Gavriil, proprietar, Căuaş.
Filep Samuil, proprietar, Acâş.
Gozar Alexandru, jude comunal, Căuaş.
Hoblea Vasiliu, preot, Cig, p. u. Sâncraiu.
Lobonţ Ioan, preot, Sărăuad, p. u. Tăşnad.
Lobonţ Patriciu, preot, Silvaş, p. u. Săuca.
Marcuş Victor, preot, Pir.
Mocan George, jude comunal, Santău.
Molnar George, proprietar, Santău.
Mureşan Teodor, învăţător, Blagea, p. u. Cehăluţ.
Pătcaş Vasilie, preot, Hotoan.
Ploscă George, proprietar, Acâş.
Ploscă Vasilie, econom, Unimăt, p. u. Supurul de jos.
Pop George, Tăşnad.
Pusztai Nestor, proprietar, Săuca.
Sfura Vasilie, paroh, Blagea, p. u. Cehăluţ.

Despărţământul Teaca.

Membru fundator.

Vescan, Dr. Ioan, advocat, Teaca.

Membri pe vieaţă.

Bran, Dr. Eugen, adv., Teaca. *(Dir. desp.)*.
Cheresteş Aurel, notar cerc., Cosma, p. u. Teaca.
Hossu Ioan, paroh, Milaşul mare.

Membri ordinari.

Aron, Nicolae S., vice-protopop, Teaca.
Augur Livia, Pintic, p. u. Teaca.
Bran Amalia, soţie de advocat, Teaca.
«Bistriţana», filiala institut de econ., Teaca.
Chibulcutean Sim., preot, Cosma, p. u. Teaca.
Dredeţian Ioan, preot, Socol, p. u. Tonci.
Furdu Toma, preot, Logig, p. u. Teaca.
Hossu Victoria, soţie de protopop, Milaşul mare.
Marian Iosif, meseriaş, Teaca.
Mera Iuliu, proprietar, Cosma, p. u. Teaca.
Pintea Simion, preot, Ocniţa, p. u. Teaca.
Rus Nicolae, înv., Uilacul de câmpie, p. u. Teaca.
Simon Flora, Sângeorgiu, p. u. Sân-Petru.
Vitez Zoe, Teaca.
Vescan Ioan, oficial, Teaca.

Despărţământul Timişoara.

Membri fundatori.

Gáll, Dr. Iosif, membru al casei magnaţilor, Lucareţ, p. u. Topoloveţul mare.
Pap Vasilie, advocat, Arad.
«Timişana», institut de credit, Timişoara.
Ungureanu Emanuil, adv., Timişoara.

Membru pe vieaţă.

Bandu Ioan, propr., Mehala, p. u. Timişoara.
Cărăbaş Romul, dir. executiv la «Timişana», Timişoara. *(Dir. desp.)*.
«Coroana», institut de credit, Timişoara.
Cosma, Dr. Aurel, advocat, Timişoara.
Cosma Lucia, soţie de advocat, Timişoara.
Mezin, Dr. Valeriu, adv., Timişoara.
Mihailovici Costa, proprietar, Elisabetinul-Timişoarei.
Oprean Arcadie, funcţ. de bancă, Timişoara.
Vaianţu Vasile, înv. în penz., Mehala, p. u. Timişoara.

Membri ordinari.

Adam Alexandrina, soţie de advocat, Timişoara.
Adam, Dr. George, advocat, Timişoara.
Albon Mihai, proprietar, Blajova, p. u. Niczkifalva.

Ardelean Mihai, comerciant, Timişoara.
Baicu Tanasie, învăţător, Ghiroc, p. u. Timişoara.
«Bănăţana», institut de credit, Bucovăţ, p. u. Remetea timişană.
Buibaş Dimitrie, proprietar, Bucovăţ, p. u. Remetea timişană.
Cărăbaş Damaschin, proprietar, Belinţ. p. u. Chisetău.
«Chiseteiana», institut de credit, Chisetău.
Cioban, Dr. Pomp., advocat, Timişoara.
Crăciunescu, Dr. Cornel, adv., Timişoara.
Czaranu Constantin, comerciant, Timişoara.
Doboşan, Dr. Ioan, advocat, Timişoara.
Drăgan Pavel, Sân-mihaiul-român.
Gerdan Nicolau, propr., Timişoara-Fabric.
Georgieviciu, Dr. Lucian, advocat, Recaş.
Gherga Cornel, preot, Bucovăţ, p. u. Recaş.
Giulan Nicolae, econ., Utvin, p. u. Timişoara.
Groza Nicolae, preot, Sân-mihaiul-român.
Hodgagiu Alexandru, funcţionar, Timişoara.
Ioaneş Teodor, preot, Bencecul român.
Jurma Constantin, Sân-mihaiul-român.
Jurma George, Sân-mihaiul român.
Magdu Liviu, funcţionar, Timişoara.
Martinovici Nicolae, preot, Topoloveţul-mare.
Miat Constantin, Sân-mihaiul-român.
Micluţa Nicolae, preot, Cerneteaz, p. u. Iermota-timişană.
Miculescu Ioan, funcţ. de bancă, Timişoara.
Milu Pascu, funcţionar, Timişoara.
Minişan Petru, prim-contabil, Timişoara.
Nicolin Romul, barbier, Timişoara.
Pincu Nicolau, preot, Nicolinţul mare.
Popovici Dimitrie, preot, Budinţ, p. u. Topoloveţul mare.
Rotariu Pavel, adv., Timişoara.
Secoşan Romul, preot, Ictar, p. u. Topoloveţul mare.
Selegean Gavriil, preot, Timişoara-Elisabetin.
Şepeţianu Lucian, paroh, Chisetău.
Serb Gherasim, protopresbiter, Belinţ.
Şincai, Dr. Traian, adv., Vinga.
Teodorovici Ioan, maior ces. reg., Timişoara.
Tocitu George, preot, Murani.
Trăilă Georgiu, protop., Timişoara-Fabric.
Zarie Romulus, comerc., Timişoara-Fabric.

Despărţământul Treiscaune-Ciuc.

Membri fundatori.

Dobrean Augustin, cavaler al ordinului «Coroana României», Tulgheş.
Dobrean Ioan, paroh, Corbu, p. u. Tulgheş.

Membri ordinari.

Burlea George, paroh, Zagon.
Câmpean Elie, protopop, Giurgeu-Sânmiclăuş.
Ciobotariu Gavril, preot, Gyimes-Bükk, p. u. Gyimes.
Cojocariu Alexandru, preot, Valea-Jidanului.
Coman Ioan, capelan, Vama-Buzeului, p. u. Buzeul-ungar.
Cosma Augustin, paroh, Micouifalău, p. u. Malnaş.
Cruşiţ Teodor, director de bancă, Valea-Jidanului.
Curcubetă Iordan, capelan, Budila.
Dima Ioan, preot, Sita-Buzeu, p. u. Buzeul-ungar.
Dimian Constantin, protopresbiter, Breţcu. *(Dir. desp.)*
Donea-Donescu, Alexandru, paroh, Vaşlab, p. u. Giurgeu-Sânmiclăuş.
Moldovan Vasilie, preot, Bicaz.
Neagovici-Negoescu, George, preot, Întorsura-Buzeului, p. u. Vama-Buzeului.
Nicolescu Aurel, Tulgheş.
Rădoiu Nicolau, învăţător, Doboli de jos, p. u. Ileni.
Rafiroiu Ioan, paroh, Cernatul de jos.
Toma Ioan, paroh, Doboli de jos, p. u. Ileni.
Ticuşan Eremie, învăţ., Intorsura-Buzeului, p. u. Vama-Buzeului.
Triff Pompei, paroh, Aita mare.
Urzică Vasilie, paroh, Varviz, p. u. Ditro.
Urzicean Ioan, notar în penz., Corbu, p. u. Tulgeş.

Despărţământul Turda.

Membru pe vieaţă.

Popescu, Dr. Georgiu, advocat, Turda.

Membri ordinari.

«Arieşana», institut de credit şi economii, Turda.
Boldor Ioan, (?)
Căpălnean Iuliu, preot, Vereşmort.
Costin Iosif, protopop, Turda.
Galea Nicolae, preot, (?)
Găbudean Iuliu, preot, Filea de jos, p. u. Iara de jos.
Mesaroş Cornel, inginer la căile ferate, Budapesta.
Moldovan, Dr. Valer, advocat, Turda.

Murăşan Iovian, protopop gr. or., Turda.
Nemeş Vicenţiu, preot, Sân-Mărtinul-sărat, p. u. Grind.
Orăsan Vicenţiu, preot gr. or., Agârbiciu, p. u. Ghiriş.
Pătăcean, Dr. Georgiu, advocat, Turda.
Pop Gavrilă, preot, Măhaciu, p. u. Vinţul de sus.
Pop-Masca, Basiliu, viceprotopop onorar, paroh, Beiu, p. u. Cianul mare.
Popescu, Dr. Iuliu, advocat, Turda.
Rus Nicolau, proprietar, Poiana, p. u. Turda.
Raţiu, Nicolau P., v.-protopop, paroh, Turda.
Socol Iuliu, preot, Cianul mare.
Suciu Ioan, proprietar, Tritul de sus, p. u. Ghiriş.
Vlăduţ, Iuliu C., adv., Turda. *(Dir. desp.)*
Vlassa Georgiu, protopop militar în penz., Inoc, p. u., Vinţul de sus.

Despărţământul Vârşeţ.

Membru fundator.

Novac, Dr. Aureliu, advocat, Biserica albă.

Membri pe vieaţă.

Andreescu Ioan, paroh, Voivodinţi, p. u. Coşteiu.
Balea Stefan, preot, Grebeneţ.
Cârje Valeriu, contabil la instit. «Luceafărul», Vârşeţ.
Corcea Avram, preot, Coşteiu.
Damian, Dr. Ioan, adv., Detta.
Jorgoviciu Iuliu, preot, Marghita mare.
Oprea Traian, protopop, Vârşeţ. *(Dir. despărţ.)*
Proştean, Dr. Octavian, medic, Vârşeţ.
Ramneanţu Patrichie, înv., Coşteiu.
Roşiu, Ioan M., advocat, Biserica albă.
Tămăşiel, Iuliu Tr., advocat, Biserica albă.
Zepeneag, Dr. Petru, advocat, Vârşeţ.

Membri ordinari.

Balanescu D., Biserica albă.
Bercean Aurel, Vracevgai, p. u. Biserica albă.
Biserica gr. or. rom. din Nicolinţul mare.
Boborony Andrea, Biserica albă.
Bozanciu Simeon, notar în penz., Biserica-albă.
Ciuta Lazar, contabil, Vârşeţ.
Corcea Nicolae, contabil, Vârşeţ.
Coşteiu, comuna bisericească, gr. orient. Coşteiu.
Gaşpar Georgiu, preot, Gătaia.
Licareţiu Paraschiv, stud., Straja.
Meogan Petru, comerc., Coşteiu.
Mităi Ioan, preot, Areşaţ, p. u. Vârşeţ.
Moise Ioan, notar, Marcovăţ, p. u. Temeş-Kutaş.
Moise, Mihail P., comerc., Voivodinţi, p. u. Coşteiu.
Murăşan Constantin, contabil, Vârşeţ.
Naia Ioan, învăţător, Marghita mare.
Pincu Nicolae, preot, Nicolinţul mare.
Popovici Antoniu, preot, Nicolinţul mare.
Popovici Aureliu, paroh, Sânianăş, p. u. Zichyfalva.
Popovici, Dr. Nicolae, advocat, Vârşeţ.
Popovici Stefan, Vârşeţ.
Porumb, Dr. Nestor, adv., Biserica albă.
Sdicu Martin, paroh, Straja.
Spăriosu, Dr. Mihail, advocat, Vârşeţ.
Suciu George, paroh, Sânmihaiu.

Despărţământul Zârneşti.

Membru fundator.

Garoiu Nicolau, advocat, Zârneşti.

Membru pe vieaţă.

Ionică Ioan, inginer silv., Zârneşti. *(Dir. desp.)*

Membri ordinari.

Brumboiu Moise, preot, Tohanul vechiu.
Busioc Busioc, econom, Zârneşti.
Clinciu Andrei, comerciant, Zârneşti.
Comşa, Ioan I., comerciant, Zârneşti.
Crăciun Nicolae, notar, Tohanul nou, p. u. Tohanul vechiu.
Cutean George, farmacist, Zârneşti.
Dan Iancu, econom, Zârneşti.
Dan Ioan, protopresbiter onorar, Zârneşti.
Dan Pompiliu, dir. şi înv., Zârneşti.
Dobrescu Stefan, comerciant, Zârneşti.
Enescu George, comerciant, Poiana mărului, p. u. Tohanul vechiu.
Garoiu, Dr. Ioan, advocat, Zârneşti.
Gogonea Aron, preot, Poiana mărului, p. u. Tohanul vechiu.
Hamzea Ioan, protopop, Zârneşti.
Hoadrea, Dr. Ilarie, advocat, Zârneşti.
Ioanovici Constantin, Zârneşti.
Manoilă Grigoriu, preot, Tohanul nou, p. u. Tohanul vechiu.
Meţianu, Dr. Elena, Zârneşti.
Meţianu, Dr. Eugen, avdocat, Braşov.
Meţianu, Dr. Iancu, proprietar, Zârneşti.

Micu Moise, preot, Poiana mărului, p. u. Tohanul vechiu.
Moşoiu George, comerciant, Zârneşti.
Nastea George, vicenotar com., Zârneşti.
Nistor, Dr. Pompiliu, medic, Zârneşti.
Pană Nicolae, înv., Zârneşti.
Plotogea Ilariu, preot, Tohanul nou, p. u. Tohanul vechiu.
Puşcariu Ioan, înv., Poiana mărului, p. u. Tohanul vechiu.
Răuţă Ioan, comerciant, Zârneşti.
Rimbeţ Nicolau, Poiana mărului, p. u. Tohanul vechiu.
Sanda Miron, cismar, Tohanul vechiu.
Sânpetrean, Dr. Eugen, advocat, Zârneşti.
Sperchez Nicolae, învăţător, Zârneşti.
Strâmtu Ioan, comerciant, Tohanul vechiu.
Strevoi Ioan, paroh, Zârneşti.
Tipeiu Nicolae, econom, Zârneşti.
Vodă Ioan, notar com., Zârneşti.

Afară de despărţăminte

Membri fundatori.

Belloescu Stroie, inginer din Săcele.
Cheţianu Tuliu, advocat, Cluj.
Ciaclan, Dr. Nicolau, medic, Pecica.
Oncu, Dr. Nicolau, dir. de bancă, Arad.
Papp Ioan, episcop, Arad.
Popovici George, locotenent-colonel, Graz.
Rusu Iosif, oficial în penz., Arad.
«Victoria», institut de credit, Arad.

Membri pe vieaţă.

Brote Eugen, Sibiiu.
Bufan Alexandru, oficial, Stanislau, (Galiţia).
Popovici, Dr. Lazar, medic, Viena.
Sturza, Dr. Marius, medic, Viena.
Sida George, Budapesta.
Szerb Georgiu, deputat dietal, Budapesta.
Tamaş, Dr. Fulviu, Ruma, (Croaţia şi Slavonia.

Membri ordinari.

Antonescu Virgil, funcţ. la «Victoria», Arad.
Beleş Augustin, preot, Şimand.
Bona Anton, profesor, Segedin.
Borgovan, V. Gr., prof. desp., Năsăud.
Ciorogariu Roman, dir. semin., Arad.
Dobrescu, Dr. Alexandru, medic, Szekszárd.
Florantin, Ioan P., profesor, Poptelec.
Mezei Ioan, jude de curie, Budapesta.
Mihai, Emil F., Budapesta.
Simu Ioan, înv. în penz., Arad.
Strajan Mihail, profesor din Tiur.
Şuluţu, Dr. Aurel St., prof. din Sibiiu.
Tămăşdan, Dr. Liviu, advocat, Arad.

Anexa III.

CONSPECTUL SUMAR

al membrilor Asociaţiunii la 1 August 1911.

		Membri fundatori	Membri pe vieaţă	Membri ordinari	În total
1.	Membri onorari	9			9
2.	Membri secţiilor (ordinari) . . .	25			25
3.	Membri secţiilor (coresp.) . . .	24			24
4.	Desp. Abrud-Câmpeni	—	1	19	48	68
5.	„ Agnita	—	—	—	23	23
6.	„ Aiud-Teiuş	—	1	—	25	26
7.	„ Alba-Iulia	—	—	4	24	28
8.	„ Becicherecul-mare	—	—	1	8	9
9.	„ Beiuş	—	—	1	44	45
10.	„ Bistriţa	—	11	9	26	46
11.	„ Blaj	—	4	4	112	120
12.	„ Bocşa	—	—	1	33	34
13.	„ Brad	—	2	10	25	37
14.	„ Bran	—	1	3	17	21
15.	„ Braşov	—	3	13	103	119
16.	„ Bucium	—	—	1	3	4
17.	„ Buziaş	—	—	1	3	4
18.	„ Caransebeş	—	2	4	20	26
19.	„ Ceica	—	1	2	7	10
20.	„ Ciacova	—	1	5	4	10
21.	„ Cluj	—	2	2	27	31
22.	„ Cohalm	—	—	1	9	10
23.	„ Dej	—	7	7	49	63
24.	„ Deva	—	1	4	31	36
25.	„ Diciosânmărtin	—	—	3	27	30
26.	„ Dobra	—	—	—	18	18
27.	„ Făgăraş	—	2	8	57	67
28.	„ Gherla	—	2	7	47	56
29.	„ Hălmagiu	—	—	—	6	6
30.	„ Haţeg	—	—	1	34	35
31.	„ Hida-Huedin	—	1	1	30	32
32.	„ Ibaşfalău	—	—	1	12	13
33.	„ Lăpuşul-unguresc	—	1	1	35	37
34.	„ Lipova	—	2	2	10	14
35.	„ Lugoj	—	4	5	53	62
36.	„ Mărghita	—	1	—	13	14
37.	„ Mediaş	—	1	3	21	25
38.	„ Mercurea	—	1	2	20	23

			Membri fundatori	Membri pe viață	Membri ordinari	În total
39.	Desp. Mociu	—	1	2	27	30
40.	„ Murăș-Luduș	—	1	3	20	24
41.	„ Murăș-Oșorheiu	—	1	5	46	52
42.	„ Murăș-Uioara	—	—	1	28	29
43.	„ Năsăud	—	11	27	55	93
44.	„ Nocrichiu	—	—	—	27	27
45.	„ Oradea-mare	—	1	2	24	27
46.	„ Orăștie	—	9	8	24	41
47.	„ Oravița	—	4	14	42	60
48.	„ Panciova	—	1	9	21	31
49.	„ Reghin	—	—	4	50	54
50.	„ Săliște	—	2	9	69	80
51.	„ Sânmiclăuș	—	2	5	10	17
52.	„ Sătmar-Ugocea	—	3	12	63	78
53.	„ Sebeș	—	3	5	39	47
54.	„ Sibiiu	—	6	33	101	140
55.	„ Sighișoara	—	—	—	15	15
56.	„ Șimleu	—	4	11	61	76
57.	„ Tășnad	—	—	7	21	28
58.	„ Teaca	—	1	3	13	17
59.	„ Timișoara	—	4	9	42	55
60.	„ Treiscaune-Ciuc	—	2	—	21	23
61.	„ Turda	—	—	1	21	22
62.	„ Vârșeț	—	1	11	25	37
63.	„ Zârnești	—	1	1	36	38
64.	Afară de despărțăminte	—	7	8	14	29
	Total .	58	118	316	1939	2431

Anexa IV.

PRELEGERILE POPORALE

ţinute în cursul anului 1910.

Nr. crt.	Despărţ.	Comuna	Subiectul	Numele conferenţiarului	Nr. ascult. aproxim.
1.	Abrud-	Albac	Păşunaţe	Iosif Nicoară, preot	200
2.	Câmpeni.	„	Albinărit	Demetriu Goia, preot	200
3.	„	Abrudsat	Pomărit	Ioan Simulescu, înv.	100
4.	„	Câmpeni	Asigurarea vitelor	Romul Furdui, prot.	80
5.	„	„	Asigurarea lucrătorilor	„ „ „	60
6.	„	Bistra	Patimile lui Christos (proiecţ. cu sciop.)	Iosif Nicoară,	100
7.	„	Câmpeni	„ „	„ „	60
8.	„	Ofenbaia	„ „	„ „	100
9.	„	Lupşa	„ „	„ „	100
10.	„	Muşca	„ „	„ „	100
11.	„	Lupşa-Hadereu	„ „	„ „	100
12.	„	Bistra	„ „	„ „	200
13.	„	Meşcreac	Despre gunoiu şi foloasele lui	Nicolae Marcu, înv.	
14.	„	„	Viţiul beţiei	Iosif Marian	
15.	„	Ofenbaia	Nutrirea copiilor	Vasile Gan, prot.	100
16.	Agnita	Cincul-mare	Istoricul şi scopul Asociaţiunii	Ioachim Muntean, prot.	
17.	„	„	Obiceiurile rele la poporul nostru	Eugen Muntean, paroh	
18.	„	„	Scăderile neamului nostru	Ioachim Părău, preot	
19.	Aiud-Te-	Meşcreac	Despre gunoiul artificial	Nicolae Marcu, preot	5-600
20.	iuş	„	Alcoolul şi urmările lui	Iosif Marian, înv.	600
21.	Beciche-	Toracul-mic	Despre economia raţională şi despre tovărăşii	Adrian Ţapos, înv.	50
22.	recul-	Toracul-mare	„ „	„ „ „	60
23.	mare	Toracul-mic	Despre meserie, industrie şi comerţ	Dr. Dimitrie Chiroiu, advocat	120
24.	Beiuş	Burda	Despre însoţiri comerciale	Nicolae Fabian, prof.	52
25.	„	Curăţele	Despre temperanţă şi dare	„ „ „	47
26.	„	Pocioveliştе	Despre foloasele şcoalei bune	„ „ „	48
27.	„	Beiuş	Despre rostul şi chemarea adunărilor noastre culturale	„ „ „	59
28.	„	„	Interesarea Astrei pentru meseriaşi	V. Ştefanica, dir. şi prof.	59
29.	„	„	Chemarea factorilor nostri culturali	Dr. C. Pavel, prof.	62
30.	Bistriţa	Bistriţa	Despre tovărăşii economice	V. C. Osvadă	50
31.	„	„	Despre boala de unghii şi gură la vite	Pavel Tofan, veterinar	40-60
32.	„	„	Despre albine (sfaturi pentru stupari)	I. Corbu, not. sed. orf.	40-60
33.	„	„	Imbunătăţirea soiurilor de plante şi animale prin selecţiune	„ „	40-60
34.	„	„	Despre sănătate	„ „	40-60
35.	„	Bileag	Despre tovărăşiile Raiffeisen	Dr. G. Tripon, adv.	40-60
36.	„	Ragla	Despre boalele vitelor	Pavel Tofan, veterinar	40-60
37.	„	Buduş	Asigurarea vitelor	„ „ „	40-60
38.	„	Şimatelnic	Prăsirea şi asigurarea vitelor	„ „ „	40-60
39.	„	„	Despre Asociaţiune	Dr. Gavriil Tripon	40-60
40.	„	Nuşfalău	Creşterea vitelor şi asigurarea	Pavel Tofan, veterinar	40-60
41.	„	Şoimuş	„ „	„ „ „	40-60
42.	„	Cuşma	„ „	„ „ „	40-60
43.	„	Budacul-rom.	„ „	„ „ „	40-60
44.	„	Brasfalăul-de-sus	„ „	„ „ „	40-60
45.	„	Brasfalăul-de-jos	„ „	„ „ „	40-60
46.	Blaj	Caila	„ „	„ „ „	40-60
47.	„	Sebeşul-de-sus	„ „	I. Constantin, înv. pens.	40-60
48.	„	Cenade	Folosul cunoaşterii de carte. — Datorinţele părinţilor de a-şi creşte copiii în spirit religios	Aurel Hărsan, preot	
49.	„	Crăciunel	Subiecte religioase şi economice	N. Lat, preot	
50.	„	Lunca	(Neindicat)	Ştefan Lita, preot	
51.	„	Mihalţ	„	G. Pop, preot	

Nr. crt.	Despărț.	Comuna	Subiectul	Numele conferențiarului	Nr. ascult. aproxim.
52.	Blaj	Țapu	Neindicat	Ioan Mărginean, preot	
53.	„	Ohaba	Despre Ioan Creangă	Alex. Ciura, prof.	
54.	Bocșa	Bocșa-Mont.	Despre cântarea națională	Ioan Marcu, dir. desp.	
55.	„	„	Despre purtarea evlavioasă în biserică	„ „ „ „	
56.	„	„	Combaterea luxului și a risipei	„ „ „ „	
57.	„	„	Urmările beției și combaterea alcoolism.	„ „ „ „	
58	„	„	Despre Asociațiune	„ „ „ „	
59.	„	„	Despre morală și ținuta tinerimei în societate	„ „ „ „	
60.	„	„	Sfaturi folositoare	„ „ „ „	
61.	„	„	Scopul și însemnătatea Astrei	Simeon Jivoinovici	
62.	„	„	Despre asociere	„ „	
63.	„	„	Despre bunaînțelegere	„ „	
64.	„	„	Ținerea la datinele strămoșești	„ „	
65.	„	„	Despre desvoltarea simțului de jertfă a poporului pentru scopurile sale cult.	„ „	
66.	„	Vasiova	Despre Asociațiune	Ioan Marcu, dir. desp.	
67.	„	„	Scopul și chemarea agenturilor	„ „ „ „	
68.	Brad	Rovina	Ce e „Asociațiunea“?	Dr. I. Radu, prof.	75
69.	„	„	Din viața lui Iisus Christos cu proiecțiuni de schiopticon	„ „ „ „	75
70.	„	„	Urmările beției (proiecțiuni de schiopt.)	Sabin Oprean, stud. fil.	75
71.	„	Buceș	Scopul Asociațiunii	Dr. I. Radu, prof.	75
72.	„	„	Cultura vitelor și îngrijirea lor (proiecțiuni de schiopticon)	„ „ „ „	70
73.	„	„	Meșteșugul o brățară de aur	Sabin Oprean	70
74.	„	Mihăleni	Scopul Asociațiunii	Dr. I. Radu, prof.	70
75.	„	„	Din viața lui Iisus Christos (cu proiecțiuni de schiopticon)	„ „ „ „	70
76.	„	„	Meșteșugul e brățară de aur	Sabin Oprean	70
77.	„	„	Indemnare la folosirea bibliot. poporale	Dr. I. Radu, prof.	150
78.	„	Stănija	Scopul Asociațiunii	„ „ „ „	100
79.	„	„	Din viața lui Iisus Christos (cu proiecțiuni de schiopticon)	„ „ „ „	100
80.	„	„	Urmările beției (cu proect. de schiopt.)	Sabin Oprean, stud. fil.	100
81.	„	„	Inceputul neamului românesc	Dr. Traian Suciu, prof.	100
82.	Bran	Sohodol bis.	Scopul și folosul Asociațiunii	G. Babeș, preot	160
83.	„	veche	Despre pomărit	Ioan Butta, înv.	160
84.	„	„	Folosul însoțirilor	Vic. Pușcariu, preot	160
85.	„	„	Cetitul și scrisul	Ioan Pușcariu, înv.	160
86.	Brașov	Codlea	Economia vitelor	A. Boldor, înv.	100
87.	„	„	Kiria Nulea, poveste de I. L. Caragiale	„ „ „	100
88.	„	„	Despre Tovărășii	„ „ „	100
89.	„	„	Originea neamului românesc	„ „ „	100
90.	„	„	Nichita Sasul, poveste de I. P. Reteganul	„ „ „	100
91.	„	„	Felurite soiuri de pământ	I. Pascu, înv.	100
92.	„	„	Despre cruțare	„ „ „	100
93.	„	„	Lectură din A. Pan	„ „ „	100
94.	„	Sânpetru	Șaguna	Dr. A. Bogdan, prof.	100
95.	„	„	Cultura rațională a sfeclelor de zăhar	A. Nistor, preot	100
96.	„	„	Alcoolul	N. Furnică, înv.	100
97.	„	„	Românii din Țara Bârsei; defectele lor față de progresul realizat	N. Bogdan, prof.	3-400
98.	„	„	Importanța meseriilor și a comerciului	I. Pop, jude pens.	3-400
99.	„	Bod	Sistemul rotativ în agricultură și cultură sfeclelor	A. Nistor, preot	150
100.	„	„	Lectură din autorii români	V. Neguț, prof.	150
101.	„	„	Alcoolul (cu proiecțiuni de schiopticon)	I. Petrovici, prof.	150
102.	„	Râșnov	Importanța conferențelor poporale și aranjarea lor de preoții și învățătorii locali	N. Bogdan, prof.	350-400
103.	„	„	Alcoolul	R Cristoloveanu, înv.	350-400
104.	„	„	Grădina de legume	I. Tipeiu, înv.	350-400

Nr. crt.	Despărț.	Comuna	Subiectul	Numele conferențiarului	Nr. ascult. aproxim.
106.	Brașov	Cristian	Alcoolul (cu proiecțiuni de schiopticon)	N. Bogdan, prof.	150
107.	„	„	Creșterea în familie	G. Popa, înv.	150
108.	„	„	Datoriințele părinților față de copii	G. Liucu, înv.	150
109.	„	„	Ai carte ai parte	G. Popa, înv.	150
110.	„	„	Despre reuniuni și în special reuniunile de înmormântare	V. Pop, preot	150
111.	„	Ghimbav	Asociațiunea și scopurile ei	N. Turuică, înv.	100
112	„	„	Legumăritul și alegerea semințelor de cereale	A Boldor, înv.	100
113.	„	„	Alcoolul (cu proiecțiuni de schiopticon)	V. Neguț, prof.	100
114.	„	Arpătac	Biserica creștină, în special cea română	A. Nistor, preot	350
115.	„	„	Despre cultură	A. Nistor, preot	350
116.	„	„	Asociația ca propagatoara a culturii	N. Bogdan, prof.	350
117.	„	„	Potrete din literatura română	N. Furnică, înv.	350
118.	„	„	Țăranul român ca soldat	A. Nistor, preot.	150
119.	„	„	Păstrarea comorilor strămoșești	A. Nistor, preot.	150
120.	„	Satulung	Literatură pentru popor	Dr. A. Bogdan, prof.	300
121.	„	„	Alcoolul (cu proiecțiuni de schiopticon)	V. Neguț, prof.	300
122.	„	Feldioara	Asociațiunea ca instituție culturală	Dr. A. Bogdan, prof.	300
123.	„	„	Lectură din Agârbiceanu	Dr. A. Bogdan, prof.	300
124.	„	„	Alcoolul (cu proiecțiuni de schiopticon)	V Neguț, prof.	300
125.	„	„	Figuri literare	N. Furnică, înv.	300
126.	„	„	Insemnătatea meseriilor	I. Sporea, înv.	200
127.	„	Prejmer	Asociațiunea și scopurile ei	I Ludu, preot	150
128.	„	„	Despre tovărășii	I. Ludu, preot	150
129.	„	Satulung bis. sf. Adormiri	Combaterea înjurăturilor și a apucăturilor rele	Zenovie Popovici, preot	150
130.	Cluj	Măcicașul-unguresc	Menirea și chemarea Asociațiunii	Dr. V. Poruțiu, adv.	
131.	„	Cluj	Prăsirea vitelor	Oct. Deac, student.	
132.	„	„	Despre albinărit	D. Hoboiu, „	
133.	„	„	Animalele de casă și plantele veninoase	I. Ruședea, „	
134.	„	„	Stupăritul	Al. Pop, „	
135-147.	Dej	In diferite comune	13 conferințe ținute cu schiopticonul,	Laurențiu Perhaiță	
148.	Diciosânmărtin	Lăscud	Despre căile și mijloacele de înaintare în cultură	Grigorie Nistor, preot	200
149.	„	Cetatea-de-baltă	Despre îmbrățișarea meseriilor	Dr. Virgil Radeș, adv.	500
150.	„	„	Despre beție sau alcoolism	Nicolae Platon, preot	500
151.	„	Bozieș	Despre scopurile Asociațiunii	Grigorie Nistor, preot	200
152.	„	Vidrasău	Prelegeri despre asociare și alcoolism	Alex. Macarie, înv.	50
153.	„	Bazna	Despre Astra și însoțiri	Laur. Moldovan, înv.	100
154.	„	Cerghidul-mare	Despre însemnătatea școalei	Augustin Pop, înv.	100
155.	Gherla	Țaga	Despre stricăciunea vinarsului	Ioan Cheresteș, preot	200
156.	„	Sântioana	Despre noua cultură a viilor	David Părăsean, preot	120
157.	„	Țap	Patima beției	Atanasiu Pașcu, preot	90
158.	„	Lojard	Despre influința stricăcioasă a alcoholului	Ioan Cserghi, preot	120
159.	„	Sec	Cauzele sărăciei poporului	Traian Dear, preot	150
160.	„	Ghirolt	Doi dușmani ai poporului român: beția și luxul	Ioan Vereș, preot	70
161.	„	Dăbâca	Relele de cari sufere poporul român și mijloacele de sanare	David Deac, preot	180
162.	„	„	Originea poporului român	Horațiu C. Deac, înv.	200
163.	„	Cubleșul-unguresc	Relele de cari sufere poporul român și mijloacele de sanare	David Deac, preot	65
164.	„	Pigleșa	Originea Românilor începând dela imperiul roman până la retragerea legiunilor din Dacia	Horațiu C. Deac, înv.	100
165.	„	Sânmărtin	Despre creșterea bună a pruncilor	Paul Salvan, preot	100
166.	„	Lac	Despre educarea copiilor	Demetriu Rus, preot	200

Nr. crt.	Despărț.	Comuna	Subiectul	Numele conferențiarului	Nr. ascult. aproxim.
167.	Gherla	Hășdate	Despre foloasele învățăturii	Dr. P. Fabian, canonic	120
168.	„	Mintiul-Gherlei	Despre boalele contagioase	„ „ „ „	200
169.	„	„	Despre socialism	„ „ „ „	200
170.	„	Ielodul-mare	Despre școala română	„ „ „ „	100
171.	„	Teoltiuri	Dragostea de limbă și neam	Dr. V. Moldovan, prof.	150
172.	„	Mintiul-Gherlei	Despre tovărășii	Ambr. Plăian, preot	400
173.	Hațeg	Tuștea	Vieața și patimile lui Iisus Christos (cu proiecțiuni de sciopticon	Iacob Nicolescu, preot	150
174	„	„	Urmările beției (cu proiec. de sciopt.)	Șerban Șerban, înv.	150
175.	„	„	Soiurile mai alese de vite	Victor Pop, cont.	150
176.	Hida-Huedin	Hida	Părinți și fii	Grațian Capătă, înv.	
177.	Ibașfalău	Vameș-	Despre înșcțiri	Fabiu Toma, abs. de academia agronomică	500
178.	„	Odrihciu	Prescripțiunea dreptului	Dr. A. Morariu, adv.	170
179.	„	Sântioana-sășească	Despre vierit	Ștefan Pocan, înv.	160
180.	Lăpușul-unguresc	Libotin	Alcoolul e otrava care ruinează corpul omenesc	Vasile Duma, prot.	400
181.	„	„	Alcoolul e cauza vieții imorale a poporului	Dr. G. Buzura, adv.	400
182.	„	„	Alcoolul e pricina sărăciei poporului	Dr. Ioan Olteau, adv.	400
183.	„	Borcut	Foloasele învățăturii	Vasilie Duma, prot.	200
184.	„	„	Biblioteca poporală ca mijloc de răspândire a culturii	Dr. G. Buzura, adv.	200
185.	„	Cernești	Despre Asociațiune, mijloacele și scopul ei	Dr. Ioan Olteau, adv.	300
186.	„	„	Despre legi și aplicarea lor	Dr. G. Buzura, adv.	300
187.	Lugoj	Sacul	Tovărășiile sătești	Cornel I. Sânjoan, prof.	
188.	„	Lugojel	„ „	„ „	
189.	„	Căvăran	Trifoiu și luțernă	George Noaghea, prof.	
190.	„	Jena	„ „ „	„ „	
191.	„	Găvoșdia	Despre muzică și corurile vocale la Români	Ioan Violu, înv.	
192.	„	Cliciova	Prăsirea vitelor, valorizarea laptelui, pregătirea smântânei și a untului	George Noaghea, prof.	
193.	„	Făget	„ „	„ „ „	
194.	„	Herendești	Despre uneltele agricole, semințe și lucrarea pământului	Alexandru Onae, înv.	
195.	„	Lugoj	Datoriințele părinților față de copii	„ „ „	
196.	„	Găvojdia	Despre bani	Dominic Rațiu	
197.	„	„	Despre Asociațiune	Dr. C. Bredicеanu, adv.	
198.	„	Herendești	Despre însoțirile poporale	Dr. G. Popovici, protop.	
199.	„	Lugoj	Scopul asociațiunilor și puterea lor în progresul omenimii	„ „ „ „	
200.	„	Găvoșdia	Istoricul ortodoxiei și rezultatele obținute	„ „ „ „	
201.	Mediaș	Biertan	Prelegere practică juridică	Dr. D. Roman, adv.	400
202.	„	„	Prelegere economică	Anastasiu Boiu, dir. filialei „Albina“	400
203.	„	„	Despre creșterea religioasă a copiilor	I. Secetă, înv.	400
204.	„	Mușna	Despre cartea funduară	Dr. D. Roman, adv.	400
205.	„	„	Despre însemnătatea asociațiunilor	„ „ „ „	400
206.	„	„	Despre creșterea și asigurarea vitelor	Ioan Pocan, înv.	400
207.	„	Vorumloc	Despre cumpărarea de pământ	Dr. D. Roman, adv.	400
208.	„	„	Despre însemnătatea pământului pentru țăranul român	Puian	400
209.	„	Boian	Prelegere religioasă-morală	Dr. D. Roman, adv.	400
210.	„	„	Despre favorul comasării	Puian	400
211.	„	„	Despre însoțiri	Anastasiu Boiu	400
212.	„	Tătârlaca	Despre însemnătatea însoțirilor	Dr. Dionisie Roman, adv.	

Nr. crt.	Despărț.	Comuna	Subiectul	Numele conferențiarului	Nr. ascult. aproxim.
213.	Mediaș	Tătârlaca	Despre modul cum se înființează însoțirile Raiffeisen	A. Gușu, contabil	
214.	„	„	Foloasele însoțirilor Raiffeisen	A. Boiu	
215.	Mercurea	Boz	Despre însoțiri și tovărășii	A. Păcurar, O. Sglimbea	55
216.	„	Ludoș	Asigurarea vitelor	Dr. G. Măcelar, T. Iarca	70
217.	„	Apoldul-mic	„ „	A.S. Păcurar, Dr. Schiau	80
218.	„	„	Sămănatul grâului	Alex. Măcelar	60
219.	„	„	Conservarea viței de vie peste iarnă	Nicolae Fărcaș, înv. ✓	60
220.	„	Mercurea	Despre reuniuni	Avr. S. Păcurariu, prot.	35
221.	Mociu	Cămărașul-deș.	Despre meserii	Ioan Pop, teol. abs.	300
222.	„	Mociu	Folosul cetitului	Oct. Florian, preot	400
223.	„	Gădălin	„ „	Simeon Cuira, preot	400
224.	Murăș-	Lechința de	Despre tovărășii	Teodor Hârșian, preot	400
225.	Ludoș	Murăș	Despre reuniunile de înmormântare	Andreiu Badiu, preot	400
226.	„	Cicudul de	Alcoolismul	Ioan Boeriu, preot	450
227.	„	Câmpie	Despre asigurarea vitelor	Teodor Hârșian, preot	450
228.	„	„	Reuniunile de înmormântare	Andreiu Badiu, preot	450
229.	„	Iclandul-mare	Despre alcoolism	Ioan Boeriu, preot	500
230.	„	„	Despre tovărășii	Teodor Hârșian, preot	500
231.	„	„	Despre reuniunile de înmormântare	Andreiu Badiu, preot	500
232.	Murăș-Oșorheiu	Nazna	Despre testament	Dr. I. Pantea, adv. Dr. Iuliu Morariu, adv.	
233.	Murăș-	Fărău	Dreptul de moștenire	Aristotel Banciu, med.	
234.	Uioara	„	Morburi molipsitoare	Alex Halita, prof.	500
235.	Năsăud	Năsăud	Despre Asociațiune, scopul și foloasele ei	Dr. N. Drăganu, prof.	500
236.	„	„	Ce cetește și ce trebue să cetească țăranul român	Emil Tișca, șef-cont	500
237.	„	„	Despre datorii. Foloasele și scăderile împrumuturilor	Simeon Filipoi Vasile Gr. Borgovanu	550 550
238.	„	Rodna-veche	Despre însemnătatea cunoștinței de carte la poporul nostru	Ignat Seni, înv. penz. ✓ Dr. A. Țiple, prof.	150 150
239.	„	„	Sfaturi higienice		
240.	„	Lușca	Despre Asociațiune. Sfaturi economice	Emil Domide, prof.	250
241.		„	Sfaturi din vieața Sf. Izidor		
242.	„	Hordău	Despre Asociațiune. Sfaturi practice și economice	V. Motogna, prof.	250
243.	„	„	Din lipsurile noastre	Emil Mărcuș, prof.	250
244.	„	„	Alcoolismul	Dr. N. Drăgan, prof.	450
245.	„	Salva	Despre Asociațiune. Scopul și foloasele ei	Victor Motogna, prof.	420
246.	„	„	Din lipsurile noastre	Emil Mărcuș, prof.	450
247.	„	„	Despre alcoolism		
248.	„	Zagra	Despre Asociațiune, scopul și foloasele ei	Dr. N. Drăgan, prof.	450
249.	„	„	Îmbrățișați negoțul și meseriile	Emil Tișca, șef-cont.	450
250.	„	„	Despre alcoolism	Emil Mărcuș, prof.	450
251.	„	„	Necredința și credințele deșarte	Vasile Bichigean, prof.	450
252.	„	Mocod	Despre Asociațiune, scopul și foloasele ei	Dr. N. Drăganu, prof.	450
253.	„	„	Despre datorii, foloasele și scăderile împrumuturilor	Emil Tișca, șef-cont. Vasile Bichigean, prof.	450 450
254.	„	„	Necredința și credințele deșarte	Emil Mărcuș, prof.	450
255.	„	„	Despre alcoolism	Emil Domide, prof.	150
256.	„	Nimigea-rom.	Despre Asociațiune, sfaturi economice	Ștefan Scridon, prof.	150
257.	„	„	Cultura plantelor de nutreț	Eugen Mera, prof.	150
258.	„	„	Din păcatele sătenilor		
259.	„	Mititei	Despre Asociațiune, sfaturi practice	Emil Domide, prof.	250
260.	„	„	Cultura plantelor de nutreț	Ștefan Scridon, prof.	250
261.	„	„	Din păcatele sătenilor	Eugen Mera, prof.	250
262.	„	Mintiul-rom.	Despre Asociațiune. Sfaturi economice	Ignat Seni, înv. penz. ✓	450
263.	„	„	Despre împrumuturi. Foloasele și scăderile lor	Emil Tișa, șef-contabil	450
264.	„	„	Despre alcoolism	Victor Motogna, prof.	450
265.	„	Tăurea	Despre Asociațiune. Sfaturi economice	Ignat Seni, înv. penz. ✓	450
266.	„	„	Îmbrățișați meseriile și negoțul	Emil Tișca, șef-contabil	450
267.	„	„	Despre alcoolism	Victor Motogna, prof.	450

Nr. crt.	Despărț.	Comuna	Subiectul	Numele conferențiarului	Nr. ascult. aproxim.
268.	Năsăud	Ilva-mică	Despre Asociațiune. Sfaturi practice	Emil Domide, prof.	400
269.	„	„	Cultura plantelor de nutreț	Stefan Scridon, prof.	400
270.	„	„	Necredința și credințele deșarte	Vasile Bichigean, prof.	400
271.	„	Nepos	Despre Asociațiune	Alex. Haliță, prof.	500
272.	„	„	Cultura plantelor de nutreț	Stefan Scridon, prof.	500
273.	„	„	Necredința și credințele deșarte	Vasile Bichigean, prof.	500
274.	„	Runc	Despre Asociațiune	Ignat Seni, înv. penz.	300
275.	„	„	Despre alcoolism	Macedon Linul, înv.	300
276.	„	Parva	Despre Asociațiune. Sfaturi practice	Emil Domide, prof.	350
277.	„	„	Despre împrumuturi. Foloasele și scăderile lor	Emil Tișca, șef-contabil	350
278.	„	„	Sfaturi economice	Emil Mărcușiu, prof.	350
279.	„	Rebra-mare	Despre Asociațiune. Sfaturi practice	Emil Domide, prof.	300
280.	„	„	Imbrățișați meseriile și negoțul	Emil Tișca, șef-contabil	300
281.	„	„	Sfaturi economice	Emil Mărcușiu, prof.	300
282.	„	„	Necredința și credințele deșarte	Vasile Bichigean, prof.	300
283.	„	Găureni	Despre Asociațiune. Sfaturi higienice	Ioan Bojor, profesor	200
284.	„	Poieni	„ „ „ „	„ „ „	250
285.	„	Suplai	„ „ „ „	„ „ „	200
286.	Nocrich	Răvășel	Creșterea vitelor	Ioan Petrișor, paroh	
287.	„	Nucet	„ „	„ „ „	
288	Oradea-mare	Ortiteag	Insemnătatea Astrei	Dr. Aurel Lazar, adv.	200
289.	„	Atușeu	Foloasele învățăturii	„ „ „ „	150
290.	„	Șuncuiuș	„ „	„ „ „ „	120
291.	„	Borodul-mare	Insemnătatea Astrei	„ „ „ „	300
292.	„	„	Originea neamului nostru	Petru Popa, preot	300
293.	„	Apateul-rom.	Din trecutul neamului românesc	G. Tulbure, ases. cons.	300
294.	„	„	Despre foloasele însoțirilor	E. Silvan, f. de bancă	
295.	„	Ciheiu	Din trecutul neamului românesc	G. Tulbure. ases. cons.	140
296	„	„	Despre folosul însoțirilor	E. Silvan, f. de bancă	140
297.	„	Ortiteag	Despre datinile poporului românesc	„ „ „ „ „	200
298.	„	Borodul-mare	Despre cultura națională	Dr. Valer Hetea, preot	300
299.	„	Cheresig	Foloasele învățăturii	Dr. Aurel Lazar, adv.	120
300.	Orăștie	Romos	Despre Asociațiune	I. Lăpădatu, dir. de b.	4-500
301.	„	„	Andrei Șaguna	P. Manole, f. de bancă	4-500
302.	„	„	Despre pomărit	C. Baicu, dir. școlar	4-500
303.	„	„	„ dări	N. Tănase, f. de bancă	4-500
304.	„	Geoagiu	„ însoțiri	V. C. Osvadă, dir. de b.	2-300
305.	„	„	„ pomărit	C. Baicu, dir. școlar	2-300
306.	„	„	„ Asociațiune	I. Lăpădat, dir. de b.	3-400
307.	„	„	Ingrijirea sănătății	N. Todea, preot	3-400
308.	„	„	Cultura grădinilor	C. Baicu, dir. școlar	3-400
309.	„	„	Cuptoarele de uscat poame	G. Todica, f. de bancă	3-400
310.	Oravița	Oravița	Creșterea copiilor	Ioan Cioc, înv.	
311.	Panciova	Satu-nou	Despre cărți	Petre Stoica, dir. de b.	
312.	Reghin	Solovăstru	Despre alcoolism	Dr. I. Harșia, dir. desp.	
313.	„	Iabeniță	„ tovărășiile de asigurare	„ „ „ „ „	
314.	„	Solovăstru	„ biserică și școală	Simeon Zăhan, preot	
315.	„	Telecul-rom.	Schița istorică a poporului român dela inceput până în zilele noastre	„ „ „	
316.	„	Sederișul-m.	Despre superstițiuni	„ „ „	
317.	„	Urișul-inf.	„ însemnătatea bisericei și a școalei	„ „ „	
318.	„	Hodac	„ unele scăderi ale poporului român	„ „ „	
319.	Săliște	Alămor	Despre tovărășii	S. Alămorean, preot	150
320.	„	„	Scopurile Asociațiunii	Dr. I. Lupaș, protopop	150
321.	„	„	Urmările beției	Const. Crișiu, înv.	150
322.	„	Amnaș	Prăsirea pomilor din sămânță	Ioan Dancu, înv.	150
323.	„	Aciliu	Chemarea dăscălească	Dr. I. Lupaș, protopop	150
324.	„	Cacova	Progresele noastre culturale și economice în cei din urmă 50 de ani	„ „ „ „	250 250
325.	„	„	Despre poame	Ioan Hanzu, preot	250
326.	„	„	„ nutrirea animalelor	„ „ „	250
327.	„	Galeș	„ lux	Ilie Iosof, preot	250

Nr. crt.	Despărț.	Comuna	Subiectul	Numele conferențiarului	Nr. ascult aproxim
328.	Săliște	Galeș	Însemnătatea românească a sărbătorii sf. Paraschiva	Dr. I. Lupaș, protopop	250
329.	„	„	Importanța dreptului electoral și temeiurile sinodalității în biserica noastră	„ „ „ „	250
330.	„	„	Mama lui Șaguna	N. Răchițan, capelan	250
331.	„	„	Despre holeră	Ioan Batuca, notar	250
332.	„	„	„ boala de gură și unghii a vitelor	„ „ „	250
333.	„	Gurarâului	Legătura dintre conducători și popor	Dr. Ioan Lupaș, prot	200
334.	„	„	Cuvinte de mângâere pentru cei arși	„ „ „	200
335.	„	„	Scopul Asociațiunii	Ioan Manta sen., preot	200
336.	„	„	Primejdia holerei și alte boale lipicioase	Aurel Decei, notar	200
337.	„	„	Curățenia și sănătatea (sfaturi higienice)	Ioan Manta sen., preot	200
338.	„	„	Viața lui Șaguna	Ioan Manta, preot	150
339.	„	„	Părinții ca învățători	Emilian Stoica, înv. ✓	150
340.	„	„	Note de administrație	Nic. Comaniciu, notar	120
341.	„	Mag	Despre Asociațiune și reuniunile de morți	Alexandru Vlad, preot	90
342.	„	„	Credințele deșarte	George Ittu, înv. ✓	100
343.	„	„	Boalele lipicioase și holera	Alex. Vlad, preot	100
344.	„	„	Din Geografie	Vasile Părăianu, înv. ✓	100
345.	„	„	Despre cultura femeii	Aurelia Pop	150
346.	„	„	Despre lapte	Vasile Părăian, înv. ✓	150
347.	„	Orlat	Primejdia holerei și mijloacele de apărare	Ioan Iliu, notar	65
348.	„	„	Cetiri din „Isprăvile lui Păcală“ de I. Dulfu	Leon Maior, înv. ✓	158
349.	„	„	„Fofolesga“ novelă	Ion Agârbiceanu, preot	150
350.	„	„	Despre însoțirile pentru asigurarea vitelor	Ioan Stoica, înv. ✓	140
351.	„	Săliște	Despre măsurile ce au a se luă împotriva holerei	Dr. N. Calefariu, medic	300
352.	„	„	Înființarea Asociațiunii și desvoltarea ei în timp de 50 de ani	Dr. Ioan Lupaș, prot.	368
353.	„	„	A cui este școala?	„ „ „ „	300
354.	„	„	Viața unei mame credincioase	„ „ „ „	350
355.	„	„	Despre apa de beut	Dem. Banciu, farmacist	80
356.	„	„	Despre cresterea și hrănirea copiilor	Dr. N. Comșa, medic	200
357.	„	„	Chestiuni economice actuale	Ioan Chirca, notar	177
458.	„	Săcel	Despre puterea credinței	Dr. I. Lupaș, prot.	78
359.	„	„	Îmbrățișarea meseriilor	Const. Crișțiu, înv. ✓	78
360.	„	Sibiel	Apărarea contra holerei	Aurel Hațegan, notar	120
361.	„	„	Scoala poporului	Dr Ioan Lupaș, prot.	120
362.	„	„	Despre meserii	Const. Crișțiu, înv. ✓	120
363	„	„	Pomărit: creșterea trunchiului și a coroanei	Ioan Dobrată, înv. ✓	60
364.	„	„	Folosul însoțirilor	Valer Popovici, preot	190
365.	„	„	Cetiri din povețele lui Anton Pann	Nicolae Bembea, înv. ✓	78
366.	„	Tilișca	Puterea crucii	Dr. Ioan Lupaș, prot.	300
367.	„	„	Însemnătatea Asociațiunii	Ioan Bratu, înv. ✓	200
368.	„	„	Măsuri contra holerei	Valer Milea, notar	120
369.	„	„	Însemnătatea bibliotecilor sătești	Ioan Bratu, înv. ✓	120
370.	„	„	Creșterea vitelor și boalele lor	Ioan Iosof, preot	165
371.	„	„	Despre testament	George Păcurar, înv. ✓	88
372.	„	„	Despre morburi și primul ajutor la oameni	Daniil Săroiu, înv. ✓	147
373.	„	„	Însemnătatea asocierilor în comune	Petru Iuga, preot	134
374.	„	„	Creșterea copiilor în familie	Ioan Bratu, înv. ✓	200
375.	„	„	Faptele mitropolitului Șaguna	Daniil Săroiu, înv. ✓	190
376.	„	Topârcea	Îmbrățișarea meseriilor	Dr Ioan Lupaș, prot.	40
377.	„	„	Folosul cărților (cetire din „Vatra familiară“)	Dr. Onisifor Ghibu	40
378.	„	„	Despre viță de vie	Cornel Schiau, înv. ✓	40
379.	„	„	Despre bănc le sătești	Vasilie Suciu, preot	50
380.	„	„	Despre contracte, întabulări și testamente	Iacob Manoil, notar	50
381.	„	Vale	Trecutul comunei Vale	Dr. Ioan Lupaș, prof	300
382.	„	„	Credințele deșarte	Ion Agârbiceanu, preot	300
383.	„	„	Despre holeră	George Salomie, notar	250

Nr. crt.	Despărț.	Comuna	Subiectul	Numele conferențiarului	Nr. ascult. aproxim.
384.	Sălișteˇ	Vale	Scopul Asociațiunii și activitatea ei până în prezent	George Ittu, preot	400
385.	„	„	Moștenirea pământească	Dr. Ioan Lupaș, prot.	400
386.	„	Szamoslippó	Neștiință, procese și beție	G. Șuta, prot.	
387.	Sebeș	Lancrăm	Sfaturi practice din legile țării	Dr. D. Ștefan, adv.	200
388.	„	„	Despre meserii și comerciu	Ioan Băilă, tutor. orf.	200
389.	„	Rehău	Sfaturi practice din legile țării	Dr. N. Lazar, adv.	170
390.	„	„	Fragmente istorice	Ioan Cușiută, stud. în dr.	170
391.	„	Sebeșul-săs.	Concentrarea legii polițiane de câmp	Dr. Dum. Stefan, adv.	220
392.	„	„	Despre higienă	Dr. T. Petrașcu, medic	220
393.	„	Deal	Manipularea vinului	Nicolae Cărpinișan, par.	50
394.	„	„	Însemnătatea școalei și a învățătorii	Andreiu Ludu, par.	50
395.	„	Pianul-de-jos	Mamele celebre	Ioan Băilă	130
396.	„	„	Despre testament	Dr. Dum. Stefan, adv.	130
397.	„	Pianul-de-sus	Despre alcoolism	Alex. Duvlea, înv.	100
398.	„	„	Portul românesc	Const. Oancea, preot	100
399.	„	Cioara	Despre tovărășii	George Tătar, cont.	120
400.	„	„	Despre pomărit	Ambroziu Tătar, înv.	120
401.	„	Șugag	Despre cartea funduară	Ioan Cușiuta, stud în dr.	700
402.	„	„	Despre reuniunea de înmormântare	G. Cărpinișan, cassar	700
403.	„	„	Despre pomărit și valorizarea poamelor	Vasile Zdrenghea, înv.	700
404.	„	Târtăria	Despre alcoolism	Alex. Duvlea, înv.	60
405.	„	„	Însemnătatea tovărășiilor	George Tătar, cont.	60
406.	„	Daia-română	Despre alcoolism	Alex. Duvlea, înv.	150
407.	„	„	Despre meserii și comerciu	E. P. Păcurariu, v.-prot.	150
408.	„	Sibișel	Despre alcoolism	Alex. Duvlea, înv.	180
409.	„	„	Despre viță de vie americană	Vasile Zdrenghea, înv.	180
410.	Sibiiu	Boița	Importanța religiunii creștine	Dr. A. Crăciunescu, prof.	4-500
411.	„	„	Despre Asociațiune	„ „	4-500
412.	„	Sebeșul-de-jos	Mijloacele de înaintare, biserica, școala și Asociațiunea	„ „	4-500
413.	„	Sadu	Despre ținerea vitelor	V. Florian, notar	200
414.	„	„	Cultura pământului, pomăritul	Stef. Drăghici, înv.	200
415.	„	„	Prăsirea galițelor, prăsirea porcilor	Dum. Popovici, înv.	200
416.	„	Avrig	Necezitatea credinței	D. A. Crăciunescu, prof.	400
417.	„	„	Despre Asociațiune	„ „	400
418.	„	Cristian	Despre reuniunile funebrale	Const. Moldovan, par.	200
419.	„	„	Jertfele adevărate pe altarul neamului	Dr. A. Crăciunescu, prof	350
420.	„	Șura-mică	10 prelegeri poporale	Inteligența din loc	
421.	„	Tălmăcel	Despre testament	Ioan Fanea, notar	150
422.	„	„	Despre holeră și boalele lipicioase	Dr. Tr. Petrașcu, medic	150
423.	„	„	Despre însemnătatea pomăritului	Ilie Piso, preot	150
424.	„	„	Însemnătatea culturei pentru popor	Ioan Roman, paroh	150
425.	„	„	Despre polul nordic și eschimoși	Aurel Barbu, înv.	150
426.	„	„	Despre Asociațiune	Dr. A. Crăciunescu, prof.	150
427.	„	Poplaca	Prelegeri istorice și economice practice	Preoții și înv. din Poplaca	300
428.	„	„	Iubirea de lege și de neam	Dr. A. Crăciunescu, prof.	300
429.	„	„	Despre Asociațiune	„ „	300
430.	„	Șura-mare	Despre tovărășii	Nicolae Opriș, paroh	100
431.	„	Reșinari	„ „	Maniu Lungu, preot	150
432.	„	„	Începutul neamului românesc	Emilian Cioran, preot	150
433.	„	„	Despre societatea de asigurarea fetelor în caz de măritiș	Emil Dancăș, preot	150
434.	„	„	Albinărit și stupărit	Moise Frățilă, înv.	150
435.	„	„	Folosul cărții și a bibliotecilor	Șerban Cioran, înv.	150
436.	„	Săcădate	Prăsirea vitelor	Toma Măhăra, înv.	50
437.	„	Ocna-Sibiiului	Combaterea alcoolismului	Ioan Cioran, înv.	300
438.	„	„	Despre boalele lipicioase	Nicolau Albu, senator	300
439.	„	„	Ioan Creangă și alți povestitori români	Miron Bibu, înv.	300
440.	„	„	O pagină din istoria Românilor	Patriciu Curea, par.	300
441.	„	„	Literatura poporană	Eugen Pantea, preot	300
442.	„	„	Legea comunală	Dr. N. Cristea, adv.	300
443.	„	„	Însemnătatea meseriilor	Isaia Popa, preot	300

Nr. crt.	Despărț.	Comuna	Subiectul	Numele conferențiarului	Nr. ascult. aproxim.
444.	Sibiiu	Loamnăș	Mijloacele de înaintare	Dr. A. Crăciunescu prof.	80
445.	„	„	Mitropolitul Șaguna	Nicolae Dorca, paroh	80
446.	„	„	Neștiința de carte și urmările ei	Ioan Belașcu, înv.	80
447.	„	Boița	Vieața lui Iisus Christos (cu proiecțiuni de schiopticon)	Dr. A. Crăciunescu prof.	800
448.	„	Sebeșul-de-jos	„ „	„	150
449.	„	Avrig	„ „	„	800
450.	„	Cristian	Ce să crezi și cum să trăești	Const. Moldovan, paroh	200
451.	„	„	Românii din Transilvania sub episcopii sârbi	„ „ „	200
452.	„	„	Creșterea copiilor. Boalele de vite. Legumărit. Vasile Alexandri. Pomărit. Cum să petreacă țăranii iarna. Cultivarea viței de vie	Izidor Dop, înv.	200
453.	„	„	Insemnătatea arborilor. Ingrijirea sănătății. Păcatele grele. Alegerea seminței cucuruzului, grâului și a legumelor	Ștefan Pau, înv.	200
454.	„	Tălmăcel	Vieața lui Iisus Christos (cu proiecțiuni de schiopticon)	Dr. A. Crăciunescu prof.	275
455.	„	„	Cetire de bucăți alese	Nic. Săcărea, înv.	275
456.	„	„	Vieața lui Iisus Christos (cu proiecțiuni de schiopticon)	Dr. A. Crăciunescu prof.	300
457.	„	Poplaca	„ „	„	150
458.	„	Porcești	„ „	„	700
459.	„	OcnaSibiiului	„ „	„	450
460.	Sighișoara	Ibașfalău	Rolul mamei în educație	Virgil Nistor, teol. ab.	
461.	Șimleu	Cătălul-rom.	Stupăritul	Victor Botianu, înv.	500
462.	„	Giumelciș	Asocierile agronomice (sistem Raiffeisen)	N. Munthiu, secr. bancă	200
463.	„	Iaz	„ „ „ „	„	200
464.	„	Sâg	„ „ „ „	„	200
465.	„	Șimleu	Șezătorile la noi	E. Stoica, funcț bancă	150
466.	Tășnod	Chișfălău	Scopurile Asociațiunii	Victor Marcuș, preot	700
467.	Timișoara	Ghiroda	Despre tovărășii și foloasele lor	Virgil Popovici, preot	500
468.	Turda	Măhaciu	Despre nutreturile măiestrite și despre unele morburi la vite	N. T. Rat, preot	200
869.	„	„	Despre poetul Octavian Goga	Dr. V. Moldovan, adv.	200
470.	Zârnești	Zârnești	Pășunatul de primăvară cu privire la referințele economice din Zârnești	Pompiliu Dan, înv.	200
471.	„	„	Dispozițiunile codului silvic unguresc referitoare la prevaricațiuni și susținerea pădurilor	Ioan Ionică, ing. silvic	150
472.	„	„	Felurile vărsatului și vindecarea lui	Dr. P. Nistor, medic	150
473.	„	„	Nutrirea rațională a vitelor	Aurel Nistor, preot	150
474.	„	„	Rentabilitatea pomăritului pe teritoriul desp. Zârnești și lucrările de iarnă în grădinile de pomi	Ioan Ionică, ing. silvic	200
475.	„	Holbav	Asociațiunea și scopurile ei	„	100
476.	„	„	Sfaturi economice	Pompiliu Dan, înv.	100
477.	„	„	Primele ajutoare medicale la nenorociri	Dr. P. Nistor, medic	100
478.	„	Poiana Mărului	Băncile poporale sistem Raiffeisen	Nicolae Garoiu, înv.	200
479.	„	„	Sfaturi doftorești	Dr. P. Nistor, medic	200
480.	„	„	Reuniunea de înmormântare	Ioan Ionică, ing. silvic	200
481.	„	„	Despre alimentație	Dr. P. Nistor, medic	150
482.	„	Tohanul-vechiu	Ingrijirea rațională a gunoiului	Aurel Nistor, preot	120
483.	„	Tohanul nou	Despre tifus	Dr. P. Nistor, medic	70
484.	„	„ „	Creșterea copiilor în casa părintească	Victor Plotogea, capelan	70

Anexa V.

PRELEGERILE

ţinute de conferenţiarul agronomic al «Asociaţiunii» în cursul anului 1910.

Nr. crt.	*Despărţ.*	*Comuna*	*Subiectul prelegerii*	*Nr. ascultătorilor*
1	**Cluj**	Macicaşul-unguresc	Lucrarea pământului	80
2	„	„ „	Ingrijirea păşunilor	80
3	„	„ „	Cultura nutreţurilor	80
4	**Dej**	Dej	Lucrarea pământului	—
5	„	„	Cultura plantelor după sistemul Zehetmayr-Demtschinski	—
6	„	„	Insemnătatea pomăritului	—
7	**Sălişte**	Cacova	Instrucţie practică despre folosirea maşinei «Tornado» pentru sfârticarea cocenilor de cucuruz	—
8	„	Gurarîului	Instrucţie practică despre vindecarea boalelor pomilor	—
9	**Sibiiu**	Racoviţa	Tăciunele la cereale, lăţirea, desvoltarea, paguba cauzată şi apărarea în contra lui	30
10	„	Şura-mică	Instrucţie despre stârpirea şoarecilor de câmp	—
11	„	Tălmăcel	Insemnătatea pomăritului	60
12	**Zârneşti**	Poiana-Mărului	Lucrarea pământului	150
13	„	„ „	Folosirea gunoiului artificial	—

Anexa VI.

RAPORTUL CONFERENȚIARULUI AGRONOMIC

către comitetul central despre activitatea desfășurată în 1910/11.

Despre activitatea mea în calitate de conferențiar agronomic al «Asociațiunii» începând dela 1 Septemvrie 1910 și până la momentul de față am onoare a raportà următoarele:

Dela 1 Septemvrie și până la finea anului 1910 am ținut în 8 comune total 13 conferințe vorbind poporului totdeauna despre acei rami ai agriculturii, cari sub împrejurările date îl interesau mai mult. Conspectul prelegerilor se află anexat la acest raport.

Dela 1 Ianuarie 1911 până acuma am mai ținut încă în 18 comune *36 prelegeri* poporale tratând cele mai diferite chestii economice. Cu ocaziunea fiecărei prelegere economică am tratat și chestia tovărășiilor stăruind pentru înființarea de ori și ce fel de tovărășie economică. Consemnarea prelegerilor ținute în anul acesta se va anexà la raportul general pe anul curent.

In zilele acestea voi mai ținea încă o prelegere poporală în comuna Pata desp. Cluj și în zilele de 7—9 August un curs de pomărit cu învățătorii români însărcinați cu îngrijirea școalelor de pomi comunale din comitatul Sibiiului. Cursul acesta e aranjat de comitat, care supoartă și cheltuelile acestui curs.

Că nu am putut desvoltà activitate mai mare, se dătorește în mare măsură indiferenței inteligenței dela sate precum și faptului, că cheltuelile de drum trebue să le supoarte despărțămintele, agenturile, etc. cari mă învită pentru ținerea de prelegeri poporale. La suportarea cheltuelilor de drum însă, se angajează de tot preà puține despărțăminte etc.

Afară de prelegerile ținute în diferitele comune, am mai dat informații și în scris la mai multe întrebări puse.

Rezultate practice în urma prelegerilor am observat numai în unele locuri, așa în comuna Tălmăcel unde oamenii au început să îmbrățișeze pomăritul, plantând pomi și la hotar. Rezultatul acesta însă este a se atribuì în mare parte d-lui notar I. Fanea și învățătorului d-l A. Barbu, cari nu au încetat a stăruì pre lângă elementele mai sănătoase ale poporului.

In alte părți s'au hotărât pentru introducerea plugurilor de fer «Sack» și folosirea gunoiului artificial, procurând câte un vagon mai mulți în tovărășie. In Frata, Bareiu, Sâmbotelec sau declarat oamenii pentru înființarea de tovărășii agricole și mai cu samă pentru asigurarea vitelor. Despre aceea însă, că de fapt sau făcut ori nu tovărășiile nu pot raportà, lipsindumi ori ce informație.

Pentru înființarea unei tovărășii agricole stărue în comuna Sadu notariul comunal d-l V. Florian, directorul agenturii înființată de mine în primăvara a. c.

Poporul în general e dornic de învățătură. Aceasta o dovedește mai cu seamă faptul, că o conferință a durat $2^1/_2$—3 oare, așa că la urmă eu eram obosit și nu poporul. In decursul conferințelor și după terminarea lor, am fosttotdeauna întrebat de celea mai diferite chestii agronomice, în celea mai multe cazuri însă întrebările s'au referit la folosirea gunoiului artificial.

Ce privește starea economică a țărănimii noaste, mai rea este în despărțământul Brad. Poporul din părțile acestea e dat în măsură foarte mare la patima beției, bărbați, femei deopotrivă. Ne fiind loc arător în părțile acestea decât numai puțin, locuitorii trăiesc după economia de vite, poame — între acestea ocupă locul de frunte prunele — și din ce câștigă ca lucrători.

Locuitorii sunt în cea mai mare parte băgați datori la *jidani*, cari esploatează sărăcia poporului. Poporul lipsit de mijloace vinde încă din primăvară recoalta de prune luând bani înainte și cumpărătorii jidani toamna apoi fac ce voiesc dânșii și compută prunele pe un preț cum le convine lor.

In părțile celealalte starea economică a țărănimii este mult mai favorabilă. In toate părțile însă lasă foarte mult de dorit lucrarea pământului, îngrijirea gunoiului, ținerea vitelor și altele.

La lucrarea pământului întoarcerea miriștelor și arătura de toamnă nu se face.

Urmările se văd apoi la plantele cultivate, așa am avut ocazia să văd în Iulie cucuruz de abia 15—20 cm. înalt. Ne fiind pământul lucrat cum se cere, nu s'a putut sămănà la timp și pământul nu a conținut nici umezeala necesară creșterii plantelor. Este speranță însă, că în urma sfaturilor date de mine și broșura «Lucrarea pământului» trimisă membrilor ajutători, răul acesta se va îndreptà.

Neajunsurile celealalte încă se pot îndreptà toate dar numai cu încetul. In genere însă se vede o pornire spre înaintare. Așa de pildă se lățește cultura nutreturilor artificiale, care are drept urmare nutrirea mai bună a vitelor și îndreptarea economiei întregi.

Ce privește mijloacele de îndreptare ce ar trebui luate din partea «Asociațiunii» după părerea mea ar fi următoarele:

1. Sprijinirea inființării de tovărășii economice, cum sunt tovărășiile de producere și valorisare, tovărășii pentru asigurarea vitelor, lăptării, pomărit, după aceea tovărășiile de industrie agricolă (mori, fabrici de spirt). S'ar puteà da premii la tovărășii eventual ceva ajutor pentru procurarea de unelte, etc.

2. Aranjarea de expoziții cu împărțire de premii.

3. Impărțirea de premii și de ajutoare pentru acei economi, cari ca cei dintâiu din comună procură unelte moderne: plug de fer, grapă de fer, mașină de sămânat, ori apoi pentru aceia cari cumpără animale mai nobile de prăsilă. Premiul sau ajutorul s'ar puteà stabilì de esemplu în modul următor:

Pentru cel dintâiu econom care introduce ceva nou în comuna sa 20% din preţul de cumpărare, pentru al doilea 15%, şi pentru al treilea 10%.

In modul acesta cred că s'ar puteà face foarte mult în privinţa aceasta.

4. Ţinerea de cursuri economice. Acestea s'ar puteà ţineà foarte bine atât cu ţăranii cât şi cu preoţii şi învăţătorii în decursul iernii sau şi în alt anotimp. Cursurile s'ar puteà aranjà conchemând ţăranii sau preoţii şi învăţătorii din un district oareşcare în o comună mai fruntaşă din acel district şi cu ocaziunea aceasta să se aranjeze şi o expoziţie şi concurse de maşini agricole. Pentru concurse de maşini, fabricile trimet ele pe cheltuiala lor maşinile necesare, în speranţa vânzării.

5. Tipărirea şi răspândirea a cât mai multor broşuri de conţinut economic, eventual scoaterea unei reviste economice pentru ţărani.

6. Luând în considerare faptul, că foarte puţine despărţăminte sunt în stare a suportà cheltuelile de drum ale conferenţiarului, acelea să se plătească din centru. Mai bine ar fi luarea de abonament pe căile ferate, prin ce călătoriile devin mai eftine şi conferenţiarul poate umblà şi desvoltà o activitate cu mult mai rodnică.

Acestea ar fi după părerea mea mijloacele prin cari s'ar puteà ajunge la rezultate mai bune.

Sibiiu, în 3 August 1911.

Aurel Cosciuc,
conf. agr.

Anexa VII.

CONFERINȚE
ținute în cursul anului 1910.

Numele conferențiarului	*Subiectul conferinței*	*Comuna*	*Despărțământul*	*Nr. ascultătorilor (aproxim.)*
1. I. Corbu, notar la sedria orf.	Excursiuni în univers	Bistrița	**Bistrița**	80
2. Dr. Pahone, adv.	Călătorie în orient	„	„	80
3. Al. Candale, îng. în pens.	Insemnătatea pădurilor din punct de vedere higienic	„	„	80
4. V. Bichigean, prof.	Shakespeare	„	„	80
5. Gr. Pletosu, prot.	Gr. Alexandrescu	„	„	80
6. Dr. N. Drăgan, prof.	Sportul la cei vechi	„	„	80
7. I. Agârbiceanu, preot	Unitatea culturală	„	„	100
8. Dr. V. Bojor. prof.	Despre religiune și societate	„	„	100
9. I. Corbu, notar la sedria orf.	Cometa lui Halley	„	„	100
10. Gr. German, medic	Despre tuberculosă (cu proiecțiuni de schiopticon)	„	„	100
11. D-șoara E. Chibulcuteanu	Despre educația de sine însuș	„	„	100
12. Prof. Ghaija	Cometa Halley (cu proiecțiuni de schiopticon)	Blaj	**Blaj**	300
13. Prof. Suciu	Lupta pentru existență	„	„	300
14. G. Precup, prof.	Negoțul în trecutul neamului	„	„	300
15. G. Precup, prof.	O călătorie la Constantinopol—Athena	„	„	200
16. V. C. Osvadă	Conferență economică	„	„	500
17. Ștefan Pop	Despre Tolstoi	„	„	20
18. Graț. Boneu, înv.	A. Vlahuță	Brad	**Brad**	170
19. Dr. Tr. Suciu, prof.	George Coșbuc	„	„	150
20. Dr. I. Radu, prof.	Constantin Negruzzi	„	„	180
21. I. German, înv.	Alex. Odobescu	„	„	200
22. Dr. I. Radu, prof.	Cuvânt de deschidere	„	„	230
23. Dr. Tr. Suciu, prof.	Ioan Creangă	„	„	230
24. Dr. I. Radu, prof.	I. Slavici	„	„	150
25. Dr. I. Clinciu, profesor, București	Din trecutul Branului	Moeciul-inf.	**Bran**	—
26. Dr. P. Nistor, med.	Imunitatea și serate-rapid	Brașov	**Brașov**	350
27. I. Ludu, capelan	Mih. Sadoveanu (scrierile lui)	„	„	350
28. G. Vătășan, prof.	Ben-Hur (cu proiecțiuni de schioptiçon)	„	„	400
29. Dr. I. Lupaș, protp.	Rezultateie istoriografiei ardelene în cei din urmă 10 ani	„	„	—
30. L. Rusu, student	Dinții și desvoltarea lor	Cluj	**Cluj**	—
31. G. Lazar, „	Ajutorul prim	„	„	—
32. Liviu Pop, „	Sângele și rolul său	„	„	—
33. G. Biju, „	Noi prin noi	„	„	—
34. L. Oanea, „	Drepturile țăranului român	„	„	—
35. E. Marinca, „	Facultățile spiritului	„	„	—
36. I. Muscă, „	Tuberculosa	„	„	—
37. D. Sârbu, „	Efectul beuturilor spirtuoase	„	„	—
38. I. Stoichiță, „	Influența morală a poeziei	„	„	—

Numele conferenţiarului	*Subiectul conferinţei*	*Comuna*	*Despărţământul*	*Nr. ascultătorilor (aproxim.)*
39. E. Bunea, student	O faptă vrednică de imitat	Cluj	**Cluj**	—
40. Dr. I. Lupaş, protp.	Trecutul Românilor din Ţara Oltului	Făgăraş	**Făgăraş**	—
41. Dr. Al. Bogdan,	Desvoltarea bisericii române	Mintiul-Gherlei	**Gherla**	400
42. E. Széles, prof. sem.	Poezia în vieaţa ţăranului român	Gherla	„	30
43. Dr. Vasile Moldovan, prof. sem.	Nutrirea, îmbrăcămintea, şi împodobirea omului primitiv	Lăpuş	**Lăpuşul-ung.**	—
44. G. Ciupe, teolog	Ştiinţă, artă şi cultură	Ludoşul-de	**Murăş-**	
45. I. Boeriu, preot	Desvoltarea limbii române	Murăş	**Ludoş**	400
46. L. Dan, cand. adv.	Rolul tinerimii în timpul eliberării poporului român	„	„	400
47. A. Lupean, teolog	Despre canonicul Augustin Bunea	„	„	400
48. Dr. Il. Rusan	Despre morburi	Fofeldea	**Nocrichiu**	—
49. Dr. Horia Petra-Petrescu	Cuvântare comemorativă despre Aug. Triboniu Laurian	„	„	—
50. Dr. Valeriu Hetco, profesor	Temelia şi însemnătatea culturii naţionale	Borod	**Orade**	—
51. I. Lăpădatu, direct. de bancă	Scopul seratelor literare	Orăştie	**Orăştie**	160
52. C. Baicu dir. şcol.	Răsboiul româno-turc	„	„	150
53. G. Todică, funcţ. de bancă	Din sfera astronomiei	„	„	150
54. M. Gaşpar, diacon	Literatura modernă (Goga şi Rotică)	Oraviţa-montană	**Oraviţa**	300
55. Dr. Iosif Popovici, prof. univ.	Dramele lui Delavrancea	„	„	250
56. Aurel Popovici, preot	Infrăţirea şi despre virtuţile strămoşeşti	Ticvaniul-mare	„	600
57. Ion Cioç, înv. în Cacova	Despre creşterea copiilor	Oraviţa-mont.	„	100
58. Romul Popescu, funcţ. de bancă	O excursiune în Carpaţii Ardealului (cu proiecţiuni de schiopticon)	Sibiiu	**Sibiiu**	—
59. Dr. Alex. Bogdan, profesor	Desvoltarea bisericii române	„	„	—
60. Oct. C. Tăslăuanu	Poeziile lui St. Iosif	„	„	—
61. Dr. Nicolae Bălan	Religiune şi cultură	„	„	—

Anexa VIII.

PRODUCŢIUNILE ŞI SERATELE ARTISTICE

împreunate cu prelegerile şi conferinţele despărţămintelor «Asociaţiunii» ţinute în cursul anului 1910.

Nr. crt.	*Cine a aranjat producţiunea sau serata?*	*Producţiunea*	*Locul*	*Despărţământul*	*Nr. particip.*
1.	Teodor Boloş, înv.	Concert muzical	Toracul-mic	Becichere-	100
2.	Ştefan Ştefan, înv.	Două serate teatrale	Ecica-română	cul-mare.	150
3.	Despărţământul	Cu ocaziunea conferenţelor declamări şi serate muzicale	Bistriţa	**Bistriţa**	—
4.	Reuniunea femeilor	Serată artistică	Blaj	**Blaj**	100
5.	„ „	Producţiune teatrală	„	„	400
6.	Despărţământul	Teatru „Prostul"	„	„	—
7.	„	Cu ocaziunea conferenţelor cântece şi declamări	Brad	**Brad**	—
8.	„	Serată muzicală	Braşov	**Braşov**	—
9.	Agentura comunală	Producţiune teatrală	Mintiul-Gherlei	**Gherla**	—
10.	„ „	„ „	Lona	„	—
11.	Soc. p. fond de teatru	Serată teatrală	Gherla	„	100
12.	Despărţământul	O şezătoare literară	B.-Huedin	**Hida-Huedin**	—
13.	Tinerimea	Serată literară-declamatorică	Mediaş	**Mediaş**	500
14.	Şcoala confesională	„ „ „	Biertan	„	500
15.	„ „	„ „ „	Aţel	„	300
16.	„ „	„ „ „	Bratei	„	300
17.	„ „	„ „ „	Agârbiciu	„	300
18.	Reuniunea meseriaşilor	Serată teatrală	M.-Uioara	**M.-Uioara**	—
19.	Despărţământul	Cu ocaziunea conferenţelor declamări	Orăştie	**Orăştie**	—
20.	„	Şezători literare	Oraviţa	**Oraviţa**	—
21.	„	Toate prelegerile împreunate cu teatru, declamări şi cântări	Sălişte	**Sălişte**	—
22.	Sub conducerea d nei Minerva Brote	Patru serate muzicale şi o reprezentaţie teatrală	Sibiiu	**Sibiiu**	—
23.	Traian Petrişor, preot	Producţiune teatrală	Guşteriţa	„	200
24.	Romul Platoş, preot	„ „	Turnişor	„	150
25.	Nic. Vidrighin, student	„	Reşinari	„	300
26.	Emilian Crăciun, preot	„	Glâmboaca	„	100
27.	Nic Pop, înv.	„	Hidig	**Şimleu**	200
28.	Vict. Bruckenthal, preot	„	Bulgari	„	100
29.	Tineretul	„ „	Chişfalău	**Tăşnad**	700
30.	„	Şezătoare literară	Tohanul-vechiu	**Zârneşti**	250
31.	Agentura comunală	„ „	Zârneşti	„	250
32.	Reuniunea femeilor	Bal împreunat cu tombolă	„	„	—
33.	Tineretul	Teatru	„	„	—
34.	„	Producţiune teatrală	Tohanul-vechiu	„	—
35.	Femeile române	Bal împreunat cu tombolă	„	„	—
36.	Inteligenţa	Producţiune teatrală	Poiana-Mărului	„	—

Bibliotecă Universitară Regele Ferdinand I. din Cluj ROMÂNIA

Anexa IX.

ACTIVITATEA DESPĂRȚĂMINTELOR
în cursul anului 1910.

Ca să putem urmări în amănunte activitatea despărțămintelor în cursul anului 1910, am trimis și la sfârșitul anului trecut câte o blanchetă tipărită pentru raportul general, înlesnind astfel munca domnilor directori. Cu toate acestea dintre cele 60 de despărțăminte câte a avut Asociațiunea la sfârșitul anului 1910, deși au fost rugate în repețite rânduri, au răspuns numai 50. Unele dintre despărțăminte nici n'au funcționat, dupăcum se poate vedeà din informațiile de mai jos.

Blancheta raportului general pe 1910 cuprinde următoarele rubrici:

1. Numărul membrilor (în cifre): fundatori, pe vieață, ordinari și ajutători.
2. Agenturile comunale și activitatea acestora.
3. Numărul bibliotecilor de pe teritorul despărțământului.

Nr. curent	Comuna *)	Numărul volumelor	Câți cetitori au împrumutat cărți din bibliot. poporale?	Câte broșuri gratuite a primit despărț. dela centru?	Câte broșuri gratuite a împărțit despărț. între țărani?	Există alte biblioteci pe teritorul despărțăm., bisericești, școlare, etc.	
						Comuna	Feliul bibliotecii

4. Comunele aparținătoare despărțământului (numirea românească și numirea ungurească sau nemțească), etc.

Nr. crt.	Numirea românească	Numirea oficială	Numirea în alte limbi	Comitatul și cercul

5. În cari comune de pe teritorul despărțământului s'au ținut cursuri de analfabeți în iarna trecută 1909/10 și cu ce rezultat? Să se înșire chiar și cursurile de analfabeți, cari nu s'au ținut în cadrele Asociațiunii.

Nr. crt.	În ce comună?	Cine a ținut cursul?	Câți analfabeți au învățat a scrie și ceti?	Care e % analfabeților de pe teritorul despărțământului?

6. Ce premii s'au împărțit și cui pentru instruirea analfabeților? Câte premii pentru instruirea analfabeților a avut despărțământul la dispoziție fără să le poată împărți?

Ce dispoziții s'au luat în iarna aceasta pentru continuarea sau începerea cursurilor de analfabeți?

*) La bibliotecile ambulante a se arătà comunele în cari au circulat bibliotecile în cursul anului 1910.

7. Prelegerile ţinute pe teritorul despărţământului în cursul anului 1910:

Nr. curent	Comuna	Subiectul prelegerii	Numele, profesiunea, pregătirea economică şi domiciliul conferenţiarului	Numărul ascultătorilor (cel puţin aproximativ)	**Observaţiuni** (cu schiopticonul, cu demonstraţiuni practice, s'au împărţit ascultătorilor cărţi, altoi, seminţe, etc.

8. Conferinţele şi seratele artistice ţinute pe teritorul despărţământului în cursul anului 1910.

Nr. curent	Locul unde s'a ţinut	Subiectul conferenţei sau ce fel de serată?	Numele, profesiunea şi domiciliul conferenţiarului. Cine a aranjat serata?	Numărul ascultătorilor (cel puţin aproximativ)	**Observaţiuni** (cu schiopticonul?) Ce incassări s'au făcut?

9. Are despărţământul schiopticon, şi ce fel de diapozitive?

Prelegerile poporale avut-au vreun rezultat practic (s'a înfiinţat vreo însoţire economică sau financiară? Faţă de cari prelegeri arată poporul mai mare interes?

Despărţământul a aranjat vre-o expoziţie şi cu ce rezultat?

10. Averea despărţământului la sfârşitul anului 1910.

11. Reuniunile româneşti de orice fel, (reuniuni agricole, tovărăşii agricole, grânare *bisericeşti, comunale* etc., *institute* de credit şi economii, însoţiri de credit sistem «Raiffeisen», societăţi comerciale pe acţii, însoţiri de temperanţă, reuniuni de înmormântare, reuniuni pentru asigurarea vitelor, însoţiri de lăptărit, însoţiri de vieri (pivniţe), reuniuni pentru încurajarea industrei de casă, reuniuni de meseriaşi (sodali), reuniuni de comercianţi, reuniuni de femei, *coruri, reuniuni de cântări*, tovărăşii de consum, casine şi alte soiuri de însoţiri şi reuniuni), cari se găsesc pe teritorul despărţământului. Se va arătà numirea exactă a reuniunii, anul înfiinţării, unde îşi publică dările de seamă despre activitatea anuală şi dacă s'a scris şi publiçat istoricul ei. (Aceia dintre directori cari ni-au trimis date în anul trecut, în raportul de faţă le vor completà).

Nr. crt.	Numele reuniunei	Numărul membrilor	Averea	Când s'a înfiinţat?	Se publică dări de seamă despre activitatea ei? S'a publicat istoricul ei? Alte observaţiuni.

12. *a)* Eventuale observaţiuni sau propuneri ale directorului despărţământului. Alte momente mai însemnate din activitatea despărţământului. Ce premii a împărţit despărţământul pentru scopuri social-culturale?

b) Istoricul despărţământului: Când s'a înfiinţat? Momentele mai însemnate din activitatea lui.

Cum se poate vedeà din aceste rubrici, am căutat să atrag atenţiunea domnilor directori asupra multor chestiuni pe cari ar trebuì să le săvârşească în cadrele despărţământului şi să le ţină în evidenţă. Constat cu plăcere că de trei ani de când am în

trodus aceste blanchete şi de când se controlează de aproape activitatea despărţămintelor în cele mai multe pulsează o vieaţă nouă şi mult mai intensivă şi mai sistematică. Şi sper că în anii viitori, când am de gând să cutrier comunele din despărţămintele neactive, multe vor învia. La învierea lor de sigur va contribui şi interesul ce s'a trezit în ţărănime faţă de Asociaţiune prin Biblioteca poporală.

Rezultatele răspunsurilor domnilor directori ai despărţămintelor se cuprind parte în extrasele de mai la vale, parte în anexele IV, VII, VIII şi X, parte în textul raportului general. **Oct. C. Tăslăuanu.**

1. Abrud-Câmpeni.

I. Numărul agenturilor: 6. În comunele: Abrudsat, Bistra, Bucium, Câmpeni, Ofenbaia şi Sohodol. Activitate mai mulţumitoare arată agentura Câmpeni.

II. Numărul bibliotecilor: 6. În comunele: Câmpeni cu 202 vol., Abrudsat cu 36 vol., Bucium cu 52 vol., Ofenbaia cu 36 vol., Sohodol cu 124 vol., şi Albac cu 36 vol.

III. Numărul reuniuuilor: 14. Reuniunea femeilor române din Abrud. Pentru înfiinţarea unei şcoale române de fetiţe în Abrud, înfiinţată în anul 1882, averea K 60,000; Reuniunea femeilor române din Bucium, Reuniunea femeilor române din Roşia-montană, Reuniunea femeilor române din Abrudsat, Societatea de lectură din Abrud, Societatea de lectură în Câmpeni, înfiinţată în anul 1887, averea K 800; Reuniunea de cântări în Abrudsat, Reuniunea de cântări în Câmpeni, Reuniunea de cântări în Roşia-Montană, Reuniunea de cântări în Bistra, Societatea de credit «Auraria» în Abrud, Societatea de credit «Doina» în Câmpeni, Societatea de credit «Detunata» în Bucium şi mai multe societăţi pentru minărit.

IV. Averea despărţământului: K 400.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut din cauza că nu au fost ascultători.

VI. Observaţiuni. Desp. şi-a cumpărat un schiopticon. Despărţământul s'a înfiinţat dela început şi a lucrat cu rezultat pentru răspândirea culturii în popor prin prelegeri poporale, conferinţe, împărţire de premii pentru pomărit, pentru instruarea analfabeţilor şi pentru lucrări literare.

Romul Furdui, director.

2. Agnita.

I. Dela agenturi n'a intrat nici un raport.

II. Numărul bibliotecilor: —.

III. Reuniuni sunt 10. «Frăţia» institut de credit şi de economii, societate pe acţii, în Agnita, inf. în anul 1907, capital social K 60,000; Filiala «Cordianei» cu sediul în Agnita; «Reuniunea pentru asigurarea vitelor» în Proştea, «Reuniunea de consum în Şulumberg, inf. în anul 1910, «Reuniunea de femei» în Cincul-mare, înf. în anul 1909, «Reuniunea de de femei» în Toarcla, înf. în anul 1909, «Reuniunea de femei» în Vesăud, înf. în anul 1910, «Reuniunea de înmormântare a femeilor române din Agnita, înf. în anul 1892, «Reuniunea de înmormântare din Cincul-mare, înf. în anul 1904, Însoţirea «Fondul comun de ajutoare tractuale» în caz de moarte din Agnita şi jur, înf. în anul 1910, averea K 358,54.

IV. Averea despărţământului: K 70,96.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut.

VI. Observaţiuni. Desp. s'a înfiinţat la 1 August 1910 din o parte a comunelor aparţinătoare mai înainte desp. Nocrichiu.

Ioachim Muntean, director.

3. Aiud-Teiuş.

I. Numărul agenturilor: 2. In comunele: Băgău şi Teiuş.

II. Numărul bibliotecilor: 2. In comunele: Băgău cu 244 vol. şi Teiuş cu 47 vol. Le-au folosit 84 cetitori.

III. Numărul reuniunilor: 5. «Reuniunea de înmormântare gr.-cat. din Aiud», înf. în anul 1890. Averea K 336,82. «Reuniunea femeilor gr.-cat. din Aiud», înf. în anul 1904. Averea K 623,53. «Reuniunea femeilor gr.-cat. din Petelca», înf. în anul 1903. Averea K 669. «Piatra», societate pe acţii, institut de credit şi economii în Teiuş, înf. în anul 1906. Capital social K 150,000 şi «Reuniunea femeilor gr.-cat. din Teiuş», înf. în anul 1910. Averea K 500.

IV. Averea despărţământului: —

VI. Observaţiuni: Despărţământul s'a înfiinţat în 1907.

Ion Maior, director.

4. Alba-Iulia.

I. Numărul agenturilor: —

II. Numărul bibliotecilor: 8. In comunele: Chişfalău, Ighiu, Ţelna, Bucerdea-vinoasă, Alba-Iulia. Totoi, Dumitra şi Zlatna.

Mai e o bibliotecă tractuală protopopească în Alba-Iulia, 2 biblioteci parohiale în Şard şi Alba-Iulia şi 2 biblioteci şcolare în Chişfalău şi Şard.

III. Numărul reuniunilor: 2. In Alba-Iulia «Reuniunea de cetire şi cântări a meseriaşilor români», s'a înf. cam de 10 ani şi «Reuniune de înmormântare» ca filială a celei din Deva, înfiinţată în 1905.

IV. Averea despărţământului: K 460.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut.

VI. Observaţiuni. Prelegeri poporale nu s'au ţinut; din cauza alegerilor electorale organele adm. au oprit orice întrunire.

Ion Teculescu, director.

5. Becicherecul-mare.

I. Numărul agenturilor: 7. In comunele: Toracul-mic, Toracul-mare, Ecica-română, Iancahid, Sarcia-română, Foen şi Checea-română. Dintre acestea au desvoltat o activitate mai mulţumitoare cea din Toracul-mic, şi cea din Ecica-română.

II. Numărul bibliotecilor: 1. În comuna Toracul-mic cu 56 volume.

III. Numărul reuniunilor: 5. «Agricola», institut de credit şi economii în Ecica-română, înf. la 1905. Capital social K 70,000. Sucursala «Timişana», institut de credit şi economii, în Toracul-mic, înf. la 1905. «Cor vocal bisericesc» în Ecica-română, înf. în 1885. «Reuniunea muzicală» (cu statute aprobate de minister) înf. în 1885 în Foen şi «Cor vocal bisericesc», înf. în 1895, în Toracul-mare.

IV. Averea despărţământului: K 126,47.

V. Cursuri de analfabeţi au ţinut învăţătorii din Ecica-română. Au învăţat a cetì şi scrie 18 analfabeţi. Şi Consistorul din Arad a dat un ordin parochiilor să ţină cursuri de scris-cetit, dar nu s'a putut ţineà niciunul.

VI. Observaţiuni. Despărţământul s'a înfiinţat în 1900. Şi-a inaugurat activitatea în toate comunele aparţinătoare despărţământului.

V. Petrovici, director.

6. Beiuş.

I. Numărul agenturilor: 3. În comunele: Sâmbăşag-Rogoz, B.-Lazuri-Cusiiş şi Vaşcău. Despre activitatea lor n'au întrat rapoarte.

II. Numărul bibliotecilor: 3. In comunele: S.-Rogoz cu 81 vol.. B.-Lazuri cu 82 vol., şi Beiuş cu 248 vol. Le-au folosit 144 cetitori. Cărţi gratuite s'au împărţit între ţărani în comunele; Burda, 7 broşuri, Feniş 6 broşuri şi Curăţele 5 broşuri.

Mai e biblioteca casinei, biblioteca gimnazială şi biblioteca internatului gr.-cat. rom., toate trei în Beiuş.

III. Numărul reuniunilor: 6. «Casina română», înf. în anul 1871, «Soimul», institut de credit şi economii, în Vaşcău, înf. în anul 1905, «Drăganul», institut de credit şi economii, în Beiuş, înf. în anul 1907, «Tovărăşia de consum» în Cusiiş, înf. în anul 1908, «Doina», institut de credit şi economii, în Beiuş, înf. în anul 1910 şi «Lira», reuniune de muzică şi cântări, în Beiuş, înf. în anul 1910.

IV. Averea despărţământului: bibliotecile şi dulapurile lor.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut.

VI. Observaţiuni. Desp. s'a înfiinţat in 1898, în acelaş an s'a ţinut în Beiuş adunarea generală a Asociaţiunii.

In urma acestui puternic impuls s'au aranjat pe urmă concerte, reprezentaţii teatrale, espoziţii de ţesături şi cusături ţărăneşti cu premii, prelegeri, conferinţe şi alte premii pentru pomicultură, a iniţiat înfiinţarea de insoţiri. Greutatea cea mai mare cu care ne luptăm e lipsa de şcoli şi învăţători. *Nic. Fabian,* director.

7. Bistriţa.

I. Numărul agenturilor: 18. In comunele: Bistriţa, Borgoprund, Borgobistriţa, Borgotiha, Borgosuseni, Blaşfalăul-de-sus, Blaşfalăul-de-sus, Budacul-român, Galaţi, Monor, Nuşfalău, Ragla, Sereţel, Şieuţi, Borgorus, Caila, Şoimuş şi Ardan.

II. Numărul bibliotecilor: 13. In comunele: Bistriţa cu 150 vol., Borgorus cu 45 vol., Ardan cu 46 vol., Budacul-român cu 41 vol., Caila cu 45 vol., Blaşfalăul-de-sus cu 41 vol., Blaşfalăul-de-jos cu 49 vol., Ragla cu 76 vol., Şoimuş cu 76 vol., Sereţel cu 40 vol., Galaţi cu 40 vol., Nuşfalău cu 59 vol. şi Borgoprund cu 76 vol. Dela celelalte biblioteci n'au intrat rapoarte. S'a împărţit gratuit între ţărani 120 broşuri.

Există biblioteci bisericeşti în Bistriţa, Nuşfalău şi Borgoprund.

III. Numărul reuniunilor: 30. In Bistriţa: „Reuniunea română de cântări din Bistriţa», înf. 1894/95; „Reuniunea meseriaşilor români", înf. în 1910; „Reuniunea de înmormântare" a românilor gr.-cat., înf. 1898; „Reuniunea de înmormântare" a românilor gr.-or., înf. 1908; „Reuniunea de cetire şi gimnastică", înf. 1908; „Fanfara tineretului poporan" (la guvern spre aprobare); „Coroana", institut de credit şi economii cu 2 filiale în Lechinţa şi Borgoprund, înf. 1903; „Bistriţiana", institut de credit şi econ., înf. 1888; „Societatea acţionară de cărămidărie": Buduşan & Comp., înf. 1909; s'o pornit înfiinţarea „Societăţii de caritate", a damelor române din Bistriţa (statutele încă nu sunt aprobate); „Reuniune pentru asigurarea vitelor" cu filiale în comunele: Ragla, Buduş, Simotelnic, Bileag, Nuşfalău, Şoimuş, Cuşmă, Budacul-român, Blaşfalăul-de-sus, Blaşfalăul-de-jos, Caila şi Sebeşul-de-sus, înf. 1910; — în Borgoprund: „Reuniunea de înmormântare", înf. 1905/6; „Reuniunea de cetire" (casină) condusă de români, altcum internaţională; „Speranţa", reuniune de împrumut şi păstrare, înf.

1885; Insoţirea de credit „Raiffeisen“, înf. 1904; — In Şoimuş: «Tovărăşia agricolă“; „Şoimuşana“ înf. 1894; „Tovărăşia ocazională“; „Reuniune de înmormântare“, înf. 1906; — în Borgosuseni: „Reuniune de înmormântare“, înf. 1906; — în Buduş: „Reuniune de femei“, înf. 1908; — în Blaşfalăul-de-jos: „Reuniunea de femei“, înf. la 1908; — în Iad: „Reuniunea de femei“, înf. 1908; — în Cuşma: „Reuniune de femei“, înf. 1808.

Mai există „Lăptăria din Buduş“, înf. 1907, care acum stagnează; apoi „Fanfara din Buduş“, înf. 1907; „Societatea pavilonului din Ragla“; grânare de bucate în comunele Herina, Sereţel şi Somfalău.

IV. Averea despărţământului: în bani K 384 şi 5 biblioteci ambulante.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut. In 1908 „Coroana“ a publicat premii, dar numai în Bileag s'au ţinut cursuri.

VI. Observaţiuni. Prelegerile poporale au avut ca rezultate practice: înfiinţarea de filiale pentru asigurarea vitelor în Bistriţa, Ragla, Buduş, Simotelnic, Bileag, Nuşfalău, Şoimuş, Cuşma, Budacul-român, Braşfalăul-de-sus, Braşfalăul-de-jos, Caila, Sebeşul-de-sus.

Despărţământul s'a înfiinţat în 1890/91. Momente mai însemnate: Expoziţia agricolă din Şoimuş, prelegeri poporale, înfiinţarea de agenturi şi biblioteci, împărţiri de premii. Rezultate practice în urma prelegerilor: cumpărarea de păşune în Sereţel, înfiinţarea băncii Raiffeisen în Bileag, asigurarea vitelor în mai multe comune, înfiinţarea de reuniuni de înmormântare. *Dr. Gavriil Tripon*, director.

8. Blaj.

I. Numărul agenturilor: 15. In comunele: Bia, Cenade, Cergăul.mare, Crăciunel, Lunca, Micăsasa, Mihalţ, Roşia-ds-Secaş. Sâncel, Spini, Tiur, Veza, Ciufud, Ţapu şi Ohaba. Activitate mai mulţămitoare au desvoltat agenturile din Cenade, Crăciunel, Lunca, Mihalţ şi Ţapu.

II. Numărul bibliotecilor: 13. In: Bia cu 53 vol., Cenade cu 108 vol., Cergăul-mare cu 62 vol, Crăciunel cu 64 vol., Lunca cu 118 vol., Micăsasa cu 80 vol., Mihalţ cu 67 vol., Roşia-de-Secaş cu 85 vol., Sâncel cu 79 vol., Spini cu 66 vol., Tiur cu 30 vol., Veza cu 59 vol. şi Ţapu cu 120 vol. Le-au folosit cam 620 cetitori. Mai sunt 11 biblioteci şcolare.

III. Reuniuni sunt 16. In Blaj: „Reuniunea femeilor române gr.-cat. din Blaj“, înf. la anul 1890. Averea K 13,000; „Casina română“, înf. la 1896. Averea K 2000; „Reuniunea învăţătorilor gr.-cat. din arhidieceză“, înf. la 1897. Averea K 15,000; „Societatea meseriaşilor români din Blaj“, înf. la 1903. Averea K 11,216·62; „Reuniunea de înmormântare română din Blaj“, înf. la 1905. Averea K 4571·98; „Patria“, soc. pe acţii, înf. la 1885. Averea K 5.225,714·46; „Consum“, soc. com. pe acţiuni, înf. la 1892. Averea K 80,000; „Societatea Inocenţiu Micu Clain a teologilor“, înf. la 1864. Averea K 3703·48; „Societatea abstinenţilor“; „Societatea de lectură“ a elevilor dela şcoala normală. Averea K 2—3000; „Societatea de lectură a studenţilor“, înf. la 1865/6. Averea K 1200; „Societatea Mariană a teologilor“, înf. la 1906; Atelierul de ornate bisericeşti, înf. la 1897. Averea K 4000; „Plugarul“, societate economică pe acţii, înf. la 1910. Capital social K 80,000; „Reuniunea fem. din Sâncel“, înf. la 1900. Averea K 3000 şi „Vulcan“, soc. pe acţiuni, înf. la 1910. Capital social K 70,090.

IV. Averea despărţământului: K 326·95.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut.

VI. Observaţiuni. Despărţământul are schiopticon. Diapozitivele le împrumută. *Dr. Iuliu Maniu*, director.

9. Bocşa.

I. Numărul agenturilor: 3: în Bocşa-montană, Bocşa-română şi Vasiova. Toate trei agenturile au desvoltat o activitate frumoasă.

II. Numărul bibliotecilor: 4. Biblioteca despărţământului Bocşa cu 124 volume, biblioteca agenturei din Bocşa-montană cu 574 vol., biblioteca agenturei din Bocşa-română cu 65 vol. şi biblioteca agenturei din Vasiova cu 107 vol. şi 51 broşuri. Le-au folosit în total 218 cetitori. S'a împărţit gratuit între ţărani 67 broşuri. Mai există 10 biblioteci şcolare în comunele: Barbosul, Bocşa-montană, Bocşa-română, Câlnic, Doman, Ezeriş, Fizeş, Reşiţa-montană, Reşiţa-română şi Valeadeni.

III. Numărul reuniunilor: 11. „Reuniunea română de cântări şi muzică din Bocşa-montană", înf. la 1873. Averea K 400; „Reuniunea corului vocal gr.-cat. din Bocşa-montană", înf. la 1853. Averea K 3500; „Corul vocal din Bocşa-română", înf. la 1863. Averna K 1600; „Corul bisericei gr.-ort. din Jidovin", înf. la 1897. Averea K 300; „Reuniunea română de cântări şi muzică din Reşiţa-montană", înf. la 1872. Averea K 5000; „Reuniunea română de cântări şi muzică din Reşiţa-română", înf. la 1900. Averea 1000; „Reuniunea română de cântări din Ocna-de-fier", înf. la 1901. Averea K 1000. „Reuniunea română din cântări din Fizeş", înf. la 1890. Averea K 200; „Reuniunea română de cântări din Vasiova", înf. la 1906. Averea K 100; „Casina română din Bocşa-română", înf. la 1910. „Casina română din Reşiţa-montană", înf. la 1900. Averea K 6000.

IV. Averea despărţământului: K 400.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut. Despărţământul a avut 2 premii la dispoziţie, dar nu le-a împărţit, deoarece preoţii şi învăţătorii deşi au fost rugaţi în scris, n'au ţinut nici un curs.

VI. Observaţiuni. Prelegerile poporale au avut rezultat practic, că în comunele Bocşa-montană şi Vasiova, tineretul în Dumineci şi sărbători, se întruneşte în localul bibliotecii şi nu la ospătării.

Despărţământul Bocşa s'a înfiinţat la 27 August 1898. Adunări cercuale s'au ţinut în 12 comune. La adun. cercuale s'au ţinut 28 de prelegeri. In urma acestor prelegeri s'au trezit în popor îndemnuri bune In special, în urma prelegerii preotului Petre Ieremia despre valoarea poamelor, în comuna Ramna s'a înfiinţat o tovărăşie pentru exportul de prune, care a trimis peste 100 vagoane de prune în Budapesta, Viena şi Berlin. Tot în urma prelegerilor preotului Petru Ieremia în comuna Câlnic s'a înfiinţat o tovărăşie pentru valorizarea laptelui, care în piaţa din Reciţa-montană desface în fiecare zi peste 1000 litri de lapte. Dela 1898—1910 s'a incassat ca taxe dela membri suma de K 3400. La toate adunările cercuale s'au împărţit poporului cărţi şi premii. *Ioan Marcu*, dir.

10. Brad.

I. Numărul agenturilor: 5. In comunele: Crişcior, Vaca, Ţebea, Curechiu şi Juncu.

II. Numărul bibliotecilor: 25. In comunele: Brad cu 136 vol., Criscior cu 42 vol., Ţebea cu 214 vol., Curechiu cu 60 vol., Vaca cu 411 volume, Junc cu 55 vol., Mihăleni cu 47 vol., Cărăstău cu 40 vol., Blăjeni-Criş cu 42 vol., Blăjeni-Plai cu 42 vol., Baia-de-Criş cu 50 vol., Băiţa cu 24 vol., Crăciuneşti cu 24 vol., Luncoiul-de-jos cu 23 vol., Mesteacăn cu 41 vol., Rovina cu 27 vol., Ribicioara cu 28 vol., Ormindea cu 50 vol., Ribiţa cu 50 vol., Valeabrad cu 50 vol., Tărăţel cu 60 vol., Căraciu cu 27 volume, Peştera cu 27 vol., Sălişte cu 23 vol., Trestia cu 23 vol. In comuna Crişcior e şi bibliotecă parohială.

III. Numărul reuniunilor: 4. „Crişana", institut de credit şi economii, Brad, înf. 1891. Capital social K 200·000. — „Zărăndeana", institut de credit şi economii în Băiţa, înf. 1895. Capital social K 64 000. — „Reuniune de înmormântare" în Brad, înf. la 1904. — „Reuniune de înmormântare" în Băiţa, înf. la 1908.

IV. Averea despărţământului: K —.—

V. Cursuri de analfabeţi, nu s'au ţinut. S'au făcut încercări, dar ţăranii n'au putut fi adunaţi. In Brad s'a ţinut un curs 3 Dumineci cu 4 săteni, pe urmă s'a sistat.

VI. Observaţiuni. Despărţământul are schiopticon şi 12 serii de diapozitive. *Dr. I. Radu*, director.

11. Bran.

I. Numărul agenturilor: —

II. Numărul bibliotecilor: 1, în Bran cu 150 volume. Le-au folosit 87 cetitori. Despărţământul a împărţit între ţărani 15 broşuri gratuite. In fiecare comună există bibliotecă parohială iar în Sohodol şi bibliotecă şcol.

III. Numărul reuniunilor: 2: Reuniunea femeilor române din Bran şi jur, înf. la 1897. Averea K 2500. — „Parsimonia", institut de credit şi economii, înf. 1896. Capital social: K 120.000.

IV. Averea despărţământului: K 58·06.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut.

VI. Observaţiuni. — *George Babeş*, director.

12. Braşov.

I. Numărul agenturilor: 23, în comunele: Arpătac, Bod, Braşov-Tocile, Braşovul-vechiu, Codlea, Cristian, Dârste, Feldioara, Ghimbav, Hălchiu, Herman, Măeruş, Preşmer, Purcăreni, Râşnov, Rotbav, Sânpetru, Satulung bis. Sf. Arhangheli, Stupini (nouă), Târlungeni, Ţânţari, Vlădeni şi Vulcan. S'au distins prin activitatea lor agenturile din: Arpătac, Codlea, Cristian, Râşnov, Feldioara, Sânpetru, Braşov-Tocile, Preşmer şi Ghimbav.

O agentură mai mult decât anul trecut.

II. Biblioteci sunt: 21. In comunele: Purcăreni cu 95 vol., Herman cu 109 vol., Ghimbav cu 96 vol., Ţânţari cu 100 vol., Helchiu cu 101 vol., Dârste cu 100 vol., Cristian cu 102 vol., Braşov-Tocile cu 101 vol., Satulung (bis. Sf. Ad.) cu 100 vol., Rotbav cu 100 vol., Satulung (bis. Sf. Arh.) cu 85 vol., Preşmer cu 94 vol., Râşnov cu 91 vol., Brad cu 96 vol., Sânpetru cu 100 vol., Feldioara cu 93 vol., Stupini cu 103 vol., Braşov-vechiu cu 100 vol., Târlungeni cu 83 vol., Arpătac cu 93 vol. şi o bibliotecă disponibilă cu 100 vol. Fiecare bibliotecă are dulapul şi lădiţa în care se transportează dela un loc la altul. Despărţământul a împărţit gratuit 101 broşuri între ţărani în comunele: Ghimbav, Braşov-Tocile şi Sânpetru. Mai există biblioteca bisericii Sf. Nicolae din Scheiu, pentru parohienii dela acea biserică cu 300 volume.

III. Numărul reuniunilor: 20. Braşov: «Societatea comercianţilor români» (mai înainte «Gremiul levantin»), înf. 1830. Averea K 39,120·77. — «Casina română», înf. 1836. Averea K 8500. — «Reuniunea femeilor române», înf. 1850. Averea K 112,208·02. — «Reuniunea de gimnastică şi cântări», înf. 1864. Averea K 3400. — «Societatea pentru fond de teatru român», înf. 1871. Averea K 434,318. — «Reuniunea femeilor române pentru ajutorarea văduvelor scăpătate», înf. 1883. Averea K 27,908·04. — «Asociaţia pentru sprijinirea învăţăceilor şi sodalilor români meseriaşi din

Braşov», înf. 1871. Averea K 90,923·49. — «Corul bisericii gr.-or. al Sf. Adormiri», înfiinţ. 1898. Averea K 900. — «Reuniunea femeilor române pentru ajutorarea şi înfrumseţarea bisericii Sf. Adormiri», înf. 1904 Averea K 1900. — «Reuniunea de înmormântare din Scheii-Braşovului», înf. 1904. Averea K 8039·81. — Societatea sodalilor români «Lumina», înf. 1897. Averea K 2200. — «Casina poporală din Scheiu», înf. 1909. — «Corul bisericii sf. Treimi de pe Tocile», înf. 1909. — în Arpătac: Tovărăşia de asigurare a vitelor. — «Reuniunea femeilor române pentru înfrumseţarea bisericii», — în Feldioara: «Reuniunea femeilor române pentru înfrumseţarea bisericii». — In Codlea: Societate de lectură. — In Dârste: Societate de lectură. — «Reuniunea de pompieri voluntari». — «Reuniunea pentru muzică instrumentală». — Mai sunt şi alte reuninni, despre cari n'avem date.

IV. Averea despărţământului: 888·50.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut, deoarece numărul analfabeţilor e foarte mic. Două premii de câte 50 cor. nu s'au împărţit.

VI. Despărţământul n'are schiopticon. Are însă câteva serii de diapozitive. Prelegerile poporale au îndemnat poporul la pomărit, legumărit, la îngrijirea mai bună a vitelor, la cultivarea pământului şi s'au înfiinţat mai multe tovărăşii agricole ocazionale pentru cumpărarea de maşini agricole şi procurarea de vite de rasă.

Istoricul despărţământului. Despărţământul s'a înfiinţat în anul 1870. La început sub numirea de: Despărţământul *Braşov-Treiscaune* al Asociaţiunii transilvane pentru literatura română şi cultura poporului român, iar dela noua arondare, votată în adunarea generală din Reghin (1890): Despărţământul I. (Braşov) al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român.

Dela înfiinţarea sa şi până azi despărţământul a funcţionat neîntrerupt şi s'a folosit de felurite mijloace pentru popularizarea Asociaţiunii.

O singură criză se poate observă în vieaţa despărţământului, anume dela 1895—1898, când erà ameninţat cu destrămarea.

Prin reconstituirea din 15 Martie 1698, făcută sub conducerea dlui director gimnazial V. Oniţiu, ca delegat al comitetului central însă, despărţământul se reculege şi organizându-se din nou ia avânt. De atunci încoace, prin întemeiarea de biblioteci ambulante, prin plasarea lor prin agenturi, prin introducerea prelegerilor poporale prin delegaţi exmişi din sânul comitetului şi prin conferenţiari specialişti, precum şi prin împărtăşirea poporului cu diferite favoruri, Asociaţiunea străbate tot mai adânc în păturile dela ţară, aşa încât puţine (2—3) comune sunt pe teritorul despărţământului nostru, cari să nu-i fi gustat binefăcătoarele roade.

Primul director al despărţământului a fost fericitul protopresbiter al Braşovului Ioan Petric, care timp de 15 ani, până la anul 1895, a condus despărţământul cu zel şi abnegaţiune.

Dânsului i-a urmat fericitul protopresbiter V. Voina, dela 1895—1898, dela 1898 până la 1908 dl profesor A. Bârseanu, iar de atunci încoace dl profesor N. Bogdan.

Secretarii (actuarii) desp. au fost, fericiţii: Dr. I. Mesotă, dir. gimn., Dr. N. Pop, conrector gimn. Iosif Maxim, prof., iar dintre cei cari sunt în vieaţă domnii: A. Bârseanu, Dr. I. Blaga, N. Bogdan şi Dr. A. Bogdan, profesori.

Pe lângă aceştia cei mai de valoare bărbaţi de pe teritorul despărţământului se angajază ca membri ai comitetelor de pe vremuri şi cu zel şi abnegaţiune servesc şi promovează scopurile Asociaţiunii.

Intre aceştia amintim pe fericiţii: B. Baiulescu, prot. onorar, I. Barac, prot., Iosif Pop, jude, Iacob Murăşan, D. Manole, G. Maior etc.

Că dela început s'a lucrat după un plan bine definit în conducerea Asociaţiunii dovedeşte împrejurarea, că primul comitet, ca să poată străbate mai uşor cu lucrările sale, a împărţit întreg desp. în mai multe cercuri (tracturi) sub conducerea respectivilor protopresbiteri tractuali.

Aceste cercuri erau următoarele:

Cercul I Protopopiatul prim al Braşovului.
„ II „ al doilea „
„ III Tractul Branului
„ IV „ Treiscaunelor
„ V „ Hidvégului (Heghigului) sub conducerea prot. on. J. Moga. (Vălcele).

Tot primul comitet a făcut conspectul celor 55 comune aflătoare pe teritorul desp. împreună cu statistica tuturor sufletelor române aflătoare în ele (erau cu totul 55000 de suflete) lucrul pentru care comitetul central îşi esprimă mulţămita comitetului cercual.

Pe lângă această împărţeală s'a trecut la organizaţia agenturilor comunale.

Procesele verbale arată că dela început s'a încercat în repetite rânduri organizarea lor, dar fără de rezultat real, căci deşi pe hârtie dăm în două rânduri de mai multe agenturi organizate avându şi comitetele lor, despre oareşi care vieaţă în agenturi nu se poate vorbì, decât numai dela întemeerea şi plasarea bibliotecilor poporale prin agenturi (1898).

Adunări generale s'au ţinut în fiecare an (afară de anii 1886—88 când nu s'au putut ţineà din cauza crizei financiare, prin care a trecut desp. şi afară de timpul crizei de 3 ani 1895—98), care erau adevărate sărbători naţionale, unde se ţineau disertaţiuni, se dedeau producţiuni, se distribuiau premii, cărţi şi s'au organizat şi câteva expoziţiuni, mai ales de manufacturi şi industrie de casă.

Intre dizertanţi, dintre cei răposaţi amintim pe: B. Baiulescu, J. Lăpădat, Ioan Popea.

Expoziţii s'au aranjat în Codlea (1885), Turcheş (1890), Prejmer (1892) apoi în Braşov cu ocaziunea adunărilor generale *ale Asociaţiunii*, (1883 şi 1906).

Foarte des s'au distribuit ajutoare de câte 60, 80, 100 Cor. pentru procurarea de cărţi şi recvizite şcolare, mai ales pentru şcolile române din Săcuime, (ani 1873—1885), apoi câte 30, 60, 80, 100 Cor. pentru ajutorarea învăţăceilor dela meserii (1873—1885), mai târziu pentru acei măestrii, cari ţineau ucenici români cel puţin 3 ani şi-i şi îmbrăcau; apoi premii de câte 20 Cor., (1890—91) pentru cele mai bune disertaţiuni poporale, pentru învăţătorii, cari vor propune mai bine lucrul de mână; pentru cele mai bune coruri poporale, apoi dela 1898 încoace premii de câte 15, 20, 30 cor. pentru grădinile şcolare, premii de câte 30—50 cor. pentru instrucţiunea de analfabeţi.

S'au distribuit cărţi în nenumărate rânduri, iar în timpurile mai noue s'au distribuit seminţe, altoi şi o maşină de tăiat sfecle (1910).

Intre problemele mai importante, cari au ocupat comitetele de pe vremuri, în primul rând a fost combaterea alcoolismului printre poporul român şi în special la Românii de pe teritoriul Desp. nostru.

Spre acest scop în anul 1873 s'a înfiinţat o *Reuniune pentru înfrânarea beuturilor spirtuoase* ca secţiune a desp.

Tot spre acest scop comitetul desp. s'a adresat către adunarea g. din Sebeş (1872) să intervină la Archipăstorii bisericilor noastre cerându-le concursul pentru combaterea acestui flagel.

Dela 1898 încoace s'a ţinut aproape în fiecare comună a Desp. prelegeri însoţite de proecţiuni combătându-se cu succes acest rău.

Pe lângă chestiile culturale s'a dat deosebită atenţie chestiilor economice. Incă în anul 1873, în Vălcele, se hotărîse a se înfiinţă în sânul desp. As. o *secţiune agronomică* cu luarea în consideraţie a economiei de vite. Secţiunea nu s'a înfiinţat (cel puţin nu i-am dat de urmă), dar ideia n'a încetat a fi una din principalele preocupaţiuni ale comitetelor, dovadă că în ad. g. din Herman (1900) comitetul primeşte mandat să înfiinţeze o Reuniune agronomică comitatensă.

Adunarea de constituire s'a şi ţinut încă în toamna aceluiaş an, s'au votat statutele şi s'au aşternut Ministrului de comerciu spre aprobare, dar fiind vorba de reuniuni cu caracter român, Ministrul a denegat aprobarea statutelor.

Comitetul Desp. însă a continuat şi continuă şi azi cu propaganda culturei economice în cadrul Asociaţiunii, folosindu-se de toate mijloacele ce-i stau la dispoziţie.

Tot acest scop aveă să-l servească şi *infiinţarea unei şcoale de ţesut* în Săcel, care preocupase mult comitetul printre anii 1880—84.

Se făcuseră şi unele subscrieri spre acest scop (în an. 1883 erau subscrise 3954 cor.), se votaseră şi statutele dar din cauza «împrejurărilor nefavorabile» cum se esprimă procesul verbal, în realitate însă din cauza lipsei de interes la fruntaşii din Săcele, comitetul s'a văzut silit a renunţă dela această fericitoare idee.

O altă chestiune, care a preocupat desp. nostru până la anul 1883 a fost ridicarea unui monument public poetului A. Mureşianu. Aceasta a rezolvat-o comitetul aşa, că dupăce nu s'a dat voie (din partea organelor administative) a se ridică un monument public în piaţa din faţa liceului român, s'a ridicat cu ocazia adunării gen. din 1883 un monument sepulcral, la mormântul poetului, în cimiterul din Groaver.

Importantă e propunerea ce a făcut o în adun. g. din 1872 (Braşov) fericitul jude Iosif Pop. Anume, în toamna anului 1872 tocmai se deschideà universitatea din Cluj. Intre concurse era numai unul singur pentru catedra de limba română. Se vede că comitetul central a cerut dela Ministru ca să introducă catedre paralele (în limba română şi maghiară) şi pentru alte ştiinţe, ceace Ministrul a denegat. Din cauza aceasta judele Iosif Pop face propunerea, ca comitetul central să aducă chestiunea de nou înaintea adunări gen. a Asociaţiunii, ca aceasta să facă „o reprezentaţiune corespunzătoare către înaltul regim“ spre împlinirea acestor dorinţe generale, deoarece acest drept ni-l dă şi legea şi că Românii încă contribue cu milioane la averea statului din care se susţine aceasta universitate.

Starea de azi a desp. se poate vedeà din Raportul gen. al an 1910.

Braşovul a găzduit adunarea generală a Asociaţiunii de 3 ori; prima dată în 1863, iar celelalte două dela întemeerea desp. încoace, în 1883 şi 1906.

Cu ocazia ultimelor adunări s'a organizat şi câte o espoziţie, cea din 1906 a fost istorică retrospectivă conţinând un material f. bogat mai ales din archiva bisericii Sf. Nicolae. Tot atunci s'a organizat o festivitate poporală etnografică, cu care ocaziune au fost premiate orchestrele poporale din Râşnov, Tohanul-vechiu şi Feldioara cu premii de câte 30 cor.

N. Bogdan, director.

13. Bucium.

S'a înfiinţat la 15 Aprilie 1909, dar n'a putut funcţionà. S'au făcut încercări să se înfiinţeze un nou desp. Bucium-Jibou, dar n'a reuşit.

V. L. Pop, director.

14. Buziaş.

N'avem nici o informaţie despre activitatea despărţământului. D-l director Ioan Pepa, protopop, n'a înaintat raport.

15. Caransebeş.

D-l director A. Ghidiu, protopop, n'a înaintat raport. N'avem nici o ştire despre activitatea despărţământului.

16. Ceica.

I. Numărul agenturilor: 0.

II. Numărul bibliotecilor: 0. Despărţământul a împărţit între ţărani 102 broşuri gratuite.

III. Numărul reuniunilor: 0.

IV. Despărţământul nu are avere.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut.

VI. Observaţiuni. Desp. s'a înfiinţat la 28 Martie 1910. Desp. a ţinut 2 şedinţe. La adunarea cercuală din 1910 convocată de 2 ori, nu s'au prezentat membri. Desp. n'a desfăşurat nici o activitate culturală.

Vasiliu Papp, director.

17. Ciacova.

După moartea directorului I. Pinciu, protopop, despărţământul nu a mai funcţionat.

18. Cluj.

I. Numărul agenturilor: 24. Feleac, Gilău, Marişel, Coruş, Cluj-mănăştur, Cluj, Tic, Suciag, Cojocna, Feneş, Aghireş, Dezmir, Cara, Berind, Borşa, Pata, Boj, Aiton, Jucul-inferior, Jucul-superior, Jucul-nobil, Măcicaşul-unguresc, Cluj Pata-utcza şi Agentura tinerimii universitare din Cluj.

Activitatea lor se mărgineşte la administrarea bibliotecilor poporale.

II. Numărul bibliotecilor: In fiecare agentură e câte o bibliotecă, în total deci 24. Despărţământul a împărţit între ţărani cam la 1000 broşuri gratuite.

III. Numărul reuniunilor: 21. In Cluj: Societatea de lectură română, înf. la 1885; Societatea pentru fond de şcoală română de fete, înf. la 1876. Averea K 40,000; Reuniunea sodalilor români, înf. la 1873. Averea K 1,600; Reuniunea Sfânta Mărie pentru înfrumseţarea bisericii, înf. la 1901. Averea K 200. „Economul", institut de credit şi economii, înf. la 1886. Active K 4.500,000; „Vatra", inst. de credit şi economii, înf. la 1907. Active K 940,000; „Dreptatea", înf. la 1906 în Feneşul-săsesc; „Cruţarea", înf. la 1909 în Gădălin; „Dumbrava", înf. la 1908 în Berind; „Buna", înf. la 1910 în Măcicaşul-unguresc; „Comoara", înf. la 1910 în Ugruţ; „Frăţietatea", înf. la 1911 în Feiurd; „Cetatea", înf. la 1911 în Cuzăplac; „Sprijinul", înf. la 1909 în Tic; „Reuniunea de păstrare şi credit", înf. la 1902 în Gilău; „Reuniunea pentru asigurarea vitelor", înf. la 1908 în Feneşul-săsesc; „Corul bisericesc al universitarilor români din Cluj", înf. la 1910; „Corul meseriaşilor din Cluj", înf. la 1910 şi magazine de bucate în comunele: Feiurd, Măcicaşul-ung. şi Corpade.

IV. Averea despărţământului K: 262·41.

V. În Iacul-superior a instruat analfabeţi învăţătorul Ioan Copărdean, în Măcicaşul-unguresc înv. Filip Pârvu şi în Feneşul-săsesc înv. Ioachim Pop. Au învăţat a ceti şi scrie în total 31 analfabeţi. Despărţământul are la dispoziţie trei premii neimpărţite în sumă totală de K 250.

VI. Observaţiuni. Despărţământul are schiopticon şi diapozitive. Desp. propune înfiinţarea unei secţii de drept şi organizarea de birouri de informaţii juridice pentru ţărani.

Istoricul despărţământului. Infiinţat deodată cu organizarea despărţămintelor, despărţământul Cluj urmărit de aproape de o presă duşmană, având mijloace foarte reduse, avizat aproape numai la subvenţiile băncii «Economul», contrabalansat în acţiunile sale prin societăţi anume organizate şi cu averi de milioane, pentru desfiinţarea culturii româneşti: menirea şi situaţia eră cu atât mai grea, fiindcă şi administraţia a împedecat acţiunea despărţământului, cerând diurne şi spese de călătorie pentru esmişii săi. In epoca primă sub conducerea neuitatului *Dr. George Szilasi*, ajutat mai ales de fericitul Ioan Petran, care în curând şi-a testat întreagă averea Asociaţiunii, şi susţinut şi de fostul advocat Alexiu Pop, acest bărbat a dus steagul Asociaţiunii dela un colţ la altul a comitatului Cluj, pe care îl cuprindeà întreg despărţământul, şi prin lucrările sale literare şi prin fondarea societăţii sodalilor a îndemnat pe meseriaşi pentru tot ce e românesc.

Cel mai important moment din această epocă mi se pare a fi iniţiarea fondării unui institut de credit prin un cuvânt rostit în Mociu de fericitul Dr. George Szilasi, în urma căruia a răsărit în curând banca «Economul». A urmat apoi o epocă de stagnare, cauzată deoparte de uneltirile duşmanilor, iar de altă parte de frământările interne ale societăţii româneşti din Cluj A readus despărţământul le vieaţă fericitul advocat *Dr. George Ilea* în anul 1901. In urma neobositei sale stăruinţe s'a înfiinţat pe teritorul despărţământului mai multe biblioteci şi s'a pus bază agenturilor din Feneş şi Aghireş. O boală grea însă a răpit de timpuriu pe acest bărbat, care a apărat Asociaţiunea în procesul intentat pentru nimicirea testamentului fericitului Ioan Petran şi l-a împedecat să-şi continue mai departe activitatea pentru Asociaţiune. In urma acesteia adunarea din Cluj a desp. ţinută în toamna anului 1904, a depus conducerea în mâna unui comitet sub prezidenţia advocatului *Dr. Amos Frâncu*, care puternic ajutat cu graiul, scrisul şi fapta prin nou venitul protopop Dr. Elie Dăianu şi tinărul advocat Dr. Victor Poruţiu a stabilit în toate amănuntele un plan de lucrare pentru despărţământ, şi executându-l acesta după putinţă a ridicat desp. în curs de aproape 3 ani la un nivel cu cele dintâiu despărţăminte şi a fost învrednicit de o menţiune onorabilă din partea fericitului preşedinte Iosif Sterca Şuluţu în discursul de deschidere al ultimei expoziţii şi adunări generale ţinute în 1905 în Sibiiu atât pentru participarea în o măsură excepţională la reuşita expoziţiei din Sibiiu, cât pentru intensiva lucrare culturală în jurul Clujului pentru popor şi în Cluj pentru tinerimea universitară.

In aceasta epocă a cărui rezultate sunt depuse în broşura; «Ce s'a făcut în doi şi jumătate ani?», s'au instalat cu ajutorul «Economului» *internatul Petran*, unde de atunci an de an se adăpostesc 18 tineri universitari, cari dimpreună cu cei beneficiaţi la Masa stud. academici Dr. Aurel Murăşianu condusă de «Economul» şi subvenţionată şi prin Asociaţiune din fundaţiunea Petran, au primit obligamentul de a face lucrări literare. Indrumându-se astfel tinerimea la o lucrare literară şi la propagarea cultu-

rală în mijlocul poporului, spre acest scop ea şi-a constituit o agentură şi bibliotecă proprie. In aceasta epocă s'a editat *biblioteca despărţământului* şi anume în fiecare an un calendar pentru popor şi deosebite scrieri economice, istorice şi culturale în 14 numeri.

Relevăm următoarele:

1. Dr. Amos Frâncu: 2 broşuri, Ce să facem? şi Faceţi tovărăşii!
2. Dr. Elie Dăianu: 3 broşuri, Ursu Broina, Ioan Anderco şi Br. Lad. Pop.
3. Enea Zeflean: George Bariţiu.
4. Ana Florea: Bucătăria ţărănească.
5. Aurel Poruţiu: Cum trebue să lucrăm pământul?
6. Vasile Ranta Buticescu: Cultivaţi pomi.
7. Dr. Brânzău: Intâiul ajutor.
8. Ioan Roşioru: Povestea noastră.
9 Calendarele a fost compuse mai ales de d-nii Dr. Elie Dăian şi Dr. Amos Frâncu.

Afară de acestea broşuri, cari au ridicat conştiinţa istorică şi culturală în acest ţinut, desp. şi-a dat tot ajutorul său revistei culturale «*Răvaşul*» creat în Cluj, care reuşise să reunească o gardă de valoroşi tineri scriitori în jurul directorului revistei *Dr. Elie Dăianu* şi prin diplomele împărţite pentru participarea la expoziţia din Sibiiu şi prin o serie de premii şi prelegeri poporale precum şi prin expoziţii locale la Feleac, Gilău şi Dezmir s'a trezit interes viu în întreaga pătură cultă şi în popor pentru Asociaţiune şi scopurile sale. Alcoolismul a fost combătut prin tablouri morale donate prin Dr. Elie Dăianu şi prin prelegeri, s'au introdus farmacii portative în comunele de munte, s'au organizat tovărăşii de credit în mai multe comune, s'au arătat o mică colecţie de unelte agricole moderne, s'a premiat un Abecedar pentru analfabeţi, s'au cetit lucrări din partea tinerilor universitari, s'au împărţit cărţi şcolare şi premii pentru şcolari şi s'au împărţit medalii în amintirea descălecării în Dacia cu inscripţia: «apără legea, limba şi moşia noastră»; s'au organizat agenturi şi biblioteci în 22 locuri şi s'au pus table comemorative pe casele unde s'au născut marii bărbaţi din acest ţinut, şi anume foştii prezidenţi ai Asociaţiunii George Bariţiu şi Vasile Baron Pop, apoi fondatorii Dr. S. Ramonţai, Ioan Oltean şi Ioan Petran.

In aceste cadre desvoltându-se despărţământul, conducerea de atunci s'a văzut silită de a-şi prezentă, în 1907, la adunarea cercuală din Dezmir demisiunea mai ales în urma *denunţărilor*, pe cât de înteţite pe atât de neîntemeiate, prin care lucrarea lor la Asociaţiune eră prezentată ca inspirată de factori din străinătate. In consecinţă comitetul de atunci pentru a ferì Asociaţiunea, ca acţiunea ostilă pornită contra persoanelor să se repercuteze asupra instituţii, s'a văzut necesitat de a-şi depune mandatul în mâna altor persoane mai puţin expuse. Astfel apoi s'a ales la Dezmir în 1907 un nou comitet sub conducerea parohului *Teodor Ciortea* din Cojocna, iar după demisiunea acestuia, în 1908, a fost ales dl *Eugen Pop Păcurariu*, şi după depărtarea acestuia în 1910 s'a reconstituit comitetul sub conducerea fericitului *Dr Victor Poruţiu*, trecut în împrejurări tragice la vecinicie. Sub aceşti 3 directori din urmă s'a continuat după putinţă activitatea despărţământului prin prelegeri poporale cu graiul şi cu schiopticonul, ţinute la Ineul-superior, Jucul-inferior, Feneş, Berind şi Măcicaşul-unguresc, acordându-se premii pentru primul curs de analfabeţi, condus de învăţătorul Corpădean în Jucul-superior. O activitate mai intensivă însă nu s'a putut desvoltà, mai ales în urma ordinului administrativ, care cereà

diurne şi taxe pentru exmişii oficiali, sume cari nu se puteau acoperì din bugetul despărţ., apoi în urma dificultăţilor făcute prin unele organe unor învăţători dispuşi de a iniţià cursuri pentru analfabeţi şi a greutăţilor ivite la schimbul persoanelor. Cu toate acestea în această epocă încă s'a făcut propagandă pentru a trezì conştiinţa istorică prin reprezentările făcute cu ajutorul schiopticonului şi a diapozitivelor puse la dispoziţie prin «Economul»: 1. Roma şi 2. Alcoolismul, iar fericitul director *Dr. V. Poruţiu* a făcut totul pentru a asigurà progresul în despărţământ. In acest scop el a instalat pe cheltuiala sa proprie *cabinetul* de lectură a casinei române din Cluj în casele Petran, plătind din mijloacele proprii arânda pentruca să asigure tinerimii un centru de întâlnire şi cultivare, a împărţit ajutoare cu mână largă între studenţii lipsiţi şi mai ales între aceia, cari scriau conferinţe, — sub scurtul timp a conducerii sale s'au ţinut o adunare generală la Măcicaşul-ung., excelent reuşită cu ajutorul conferenţiarului Asociaţiunii; s'au scris 14 conferinţe din partea studenţilor beneficiaţi şi s'a reorganizat internatul Petran, numindu-se un rector în persoana d-lui Constantin Lupoaie, iar administrarea realităţilor încredinţându-se d-lui asesor Ladislau Popp. Fericitul în Domnul Dr. Victor Poruţiu fiind de convingerea, că progresul tinerimii se poate ajunge mai cu succes în organizaţie independentă, decât în agentura Asociaţiunii, a compus un rând de statute pentru societatea tinerimii, cu care ţineà sfaturi dese pentru aplicarea donaţiunii marelui binefăcător Stroescu. Afară de aceasta se preocupà mereu cu ideia unui nou internat de studenţi în Cluj, pentru care pusese bază nemuritorii fundatori Johanna Bădilă n. Moldovan şi Ioan Petran, mai ales însă ţinem a relevà activitatea fericitului prin care a contribuit la organizarea pe teritorul despărţ. a reuniunilor de credit „Buna" din Măcicaşul-ung. şi „Frăţietatea" din Feiurd înregistrând şi aceste reuniuni ca şi cele anterioare de sub egida «Economului», absolut gratuit numai contra speselor efective, şi tocmai făceà ultimele pregătiri pentru a iniţià însuşi o asemenea reuniune în comuna sa natală în Dezmir. In mijlocul acestor preocupaţiuni generoase l-a răpit o moarte crudă şi neaşteptată în 17 Iulie 1911, rămânând sarcina conducerii despărţământului asupra vice-prezidentului *Dr. Basiliu Basiota.*

Cluj, la 26 Iulie 1911.

Dr. Basiliu Basiota, v.-prez. ca director subst.

19. Cohalm.

Dl director al despărţământului Ion Bercan, preot n'a înaintat raport. Despărţământul nu a funcţionat.

20. Dej.

In anul trecut 1910 s'a ţinut în Dej adunarea generală a Asociaţiunii. La reuşita acestei adunări despărţământul a lucrat din răsputeri. Reuşita splendidă a adunării generale şi a festivităţilor împreunate cu ea a avut o influinţă culturală şi morală binefăcătoare asupra poporului din părţile Dejului. Din cauza acestor serbări culturale, despărţământul n'a putut desfăşură o activitate specială. Cu toate acestea dl Laurenţiu Perhaiţă a ţinut 13 prelegeri poporale cu schiopticonul în diferite comune pe teritorul despărţământului. *Dr. T. Mihali,* director.

21. Deva.

Dl director al despărţământului Dr. Virgil Olariu, advocat, n'a înaintat raport. Nu avem nici o ştire despre activitatea acestui despărţământ.

22. Diciosânmărtin.

I. Numărul agenturilor: 1, în Boziaş.

II. Numărul bibliotecilor: 6. In comunele: Bazna cu 128 vol., Boziaş cu 127 vol., Boian cu 135 vol., Lăscud cu 126 vol., Diciosânmărtin cu 118 vol., şi Căpâlna-inferioară cu 85 vol. Le-au folosit în total 190 cetitori.

Mai există o bibliotecă protopopească în Diciosânmărtin, 3 biblioteci şcolare în Boziaş, Căpâlna-inferioară şi Cerghidul-mare, şi 3 biblioteci parohiale în Ogra, Cetatea-de-baltă şi Cergizel.

III. Reuniuni sunt: 6. «Reuniunea femeilor de religiunea gr.-cat. şi gr.-or. din comitatul Târnavei-mici», înf. la 1908. Averea K 2441·50. — «Reuniunea femeilor pentru înfrumseţarea bisericii gr.-cat. din Velţ înf. la 1903. — «Reuniunea femeilor pentru înfrumseţarea bisericii gr.-or. din Velţ», înf. la 1908. «Reuniunea de înmormântare din Tătârlaca», înf. la 1905. — «Reuniunea femeilor pentru înfrumseţarea bisericii gr.-cat. din Vaidacuta», înf. la 1908. — «Reuniunea femeilor din Şonfalău». Averea K 100·—.

IV. Despărţământul nu are avere.

V. Instrucţia analfabeţilor. S'au făcut încercări, dar cu puţin rezultat de către: Ioan Anca în Subpădure, Augustin Nilca în Vaidacuta, Emil Faust în Vesăuş şi Nicolae Todoran în Cetatea-de-baltă. Cu bun succes au instruat: Alexandru Macarie în Vidrasău 34 analfabeţi, asemenea Alexandru Circa în Ogra şi Grigorie Nistor şi George Săbău în Boziaş.

VI. Observaţiuni. Despărţământul s'a înfiinţat în 26 Decemvrie 1890. A funcţionat neîntrerupt până la 1900. Dela 1900—1905 n'a funcţionat. Dela 1906 încoace a funcţionat regulat, mărginindu-se la adunările cercuale, că ocazia cărora s'au ţinut şi prelegeri poporale. In timpul din urmă desfăşură o activitate mai vie. *Dr. Romul Boila,* director.

23. Dobra.

I. Numărul agenturilor: 0.

II. Numărul bibliotecilor: 1. în comuna Dobra.

III. Numărul reuniunilor: 8, şi anume, afară de cele 2 din anul trecut, mai sunt: institutele de credit «Grăniţerul», Dobra, «Progresul», Ilia, «Orientul», Dobra, însoţire «Raiffeisen», Câmpuri, «Grânar bisericesc», Câmpuri, «Insoţire de credit (sistem Raiffeisen)», Almaş-Seliştе.

IV. Averea despărţământului: K 270·—.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut.

VI. Despărţământul are schiopticon şi 5 serii de diapozitive comandate din Iaşi. Despărţământul în cursul anului 1910 nu a desfăşurat nici o activitate. In timpul din urmă s'au ivit semne mai mult promiţătoare.

I. Morariu, director.

24. Făgăraş.

Dl director Iacob P. Macavei, vicar, n'a înaintat raport. In anul 1910 n'a desfăşurat nici o activitate. In anul acesta s'a început reorganizarea şi dismembrarea despărţământului.

25. Gherla.

I. Numărul agenturilor: 6. In comunele: Bonţ, Mintiul-Gherlei, Sic, Lona, Hăşdate şi Teolturi. Activitatea agenturilor e mulţumitoare.

II. Numărul bibliotecilor: 6, în comunele: Bonţ cu 58 vol., Mintiul-Gherlei cu 110 vol., Sic cu 161 vol., Lona cu 90 vol., Hăşdate cu 49

vol. şi Teolturi cu 47 vol. Au împrumutat cărţi 896 inşi. Despărţământul a împărţit gratuit între ţărani 268 broşuri în comunele: Bonţ, Mintiul-Gherlei, Sic, Lona, Hăşdate şi Teolturi. Există în Gherla încă următoarele biblioteci: 1. seminarială, 2. a societăţii teologilor «Alexi Şincai», 3. preparandială, 4 a tractului protopopesc al Gherlei, 5. a reuniunii învăţătorilor din jurul Gherlei.

III. Numărul reuniunilor: 4, şi anume în Gherla: filiala »Economului», institut de credit, înf. 1902, Reuniune de cântări, înf 1907, «Sămănătorul», reuniune agricolă şi Grânare bisericeşti în mai multe comune.

IV. Averea despărţământului: K 250·82.

V. In comuna Lona preotul Ioan Murăşan a instruat cu bun succes 25, iar în Hăşdate preotul Ambrosiu Plăian 40 analfabeţi

VI. Observaţiuni. Ţăranii cetesc cu mare interes cărţile din bibliotecile poporale şi ziarele, şi discută între ei cele cetite. Despărţământul s'a înfiinţat la 8 Febr. 1909 Dela înfiinţare a ţinut 2 adunări cercuale, cu prelegeri şi conferinţe, a înfiinţat 6 agenturi şi 6 biblioteci poporale. S'au aranjat serate literare şi producţiuni teatrale *Dr. Petru Fabian*, dir.

26. Hălmagiu.

Nu s'a desvoltat nici o activitate, din cauza neinteresării publicului. Voiu încercà să-l reorganizez. *Cornel Lazar*, director.

27. Haţeg.

I. Numărul agenturilor: 4, în comunele: Boarul-mare, Boşorod, Grădişte şi Puiu.

II. Numărul bibliotecilor: 15, în comunele: Haţeg cu 667 volume, Grădişte cu 77 broşuri, Boşorod cu 77 broşuri, Toleşti cu 15 br, Boarul-mare cu 78 br., Silvaşul-inferior cu 8 br, Silvaşul sup. cu 9 br, Demsuş cu 12 br., Sânpetru cu 7 br, Băreşti cu 10 br., Ciopea cu 11 br, Bouţarul-inf. cu 14 br, Bătălar cu 10 br, Merişor cu 7 br. şi Puiu cu 41 br.

Mai e în Haţeg o bibliotecă bisericească şi una şcolară.

III. Numărul reuniunilor: 11, şi anume în Haţeg: «Haţiegana», institut de credit şi economii, înf. 1890. Capital social K 200,000, — «Reuniunea învăţătorilor gr.-cat. din vicariatul Haţegului», înf. 1890. Averea K 2000. — «Reuninnea română de cântări», înf. 1887. Averea K 1200. — «Reuniunea de înmormântare a preoţilor gr.-cat», înf. 1907. — In Grădişte: «Ulpiana», inst. de credit şi economii, înf. 1892. Capital social K 40,000. — In Puiu; «Gloria», societate pe acţii, înf. 1907. Capital social K 60,000. — In Petroşeni: «Jiana», societate pe acţii, înf. 1903. Capital social K 60,000. — In Bouţarul inferior: «Societate de consum», societate pe acţii, înf. 1908. Capital social K 1200. — «Societatea cismarilor şi tălparilor», înf 1669 în Haţeg. — «Societatea olarilor», înf. 1785 în Haţeg şi «Reuniunea de înmormântare», înf. 1910 în Haţeg. Averea K 300.

IV. Averea despărţământului: «Biblioteca centrală din Haţeg K 1070·94. Bibliotecile poporale K 100. Schiopticonul K 389·48. Diapozitive, pânză, ladă, recuizite K 200. Dulapurile pentru cărţi K 40. Fondul despărţământului pentru biblioteci şi prelegeri K 540·83. Total K 2341·25.

V. Cursuri pentru analfabeţi nu s'au ţinut.

Istoricul cronologic al desp. Asociaţiunea — numită transilvană — pentru literatura română şi cultura poporului român s'a înfiinţat în anul 1861 la impulsul metropoliţilor de pie memorie «Andreiu Baron de Şaguna» şi «Alesandru Sterca-Şuluţiu»; precum şi al altor bărbaţi binemeritaţi de pe vremuri.

Spre ajungerea mai cu înlesnire a scopului invederat în titlu, adunarea generală ţinută la anul 1869 în Şomcuta-mare a decis: înfiinţarea aşa numitelor «despărţăminte», în deosebite regiuni ale ţării. In Haţeg s'a convocat prima adunare pentru înfiinţarea despărţământului la anul 1873, de către fostul vicar pe atunci şi actualul preposit capitular în Lugoj Petru Pop şi de către repausatul protopresbiter Ion Raţiu; dar deşi s'a constituit comitetul cercual, din lipsa de sprijin n'a putut desvolta nici o activitate.

S'a colectat totuşi 50 cor. 54 fil. în favorul înfiinţândei academii române de drepturi; iar pentru fondul Asociaţiunii 24 cor. prin Nicolau Petrovici, cari la reactivarea despărţământului în 1889, s'au predat destinaţiunii prin Bucur Popoviciu.

La anul 1887, Comitetul central din Sibiiu somează pe adv. Mihail Bontescu să iee iniţiativa înfiinţării respective reactivării despărţământului şi constituirii comitetului cercual. — M. Bontescu convoacă inteligenţa din Haţeg şi jur la consfătuire pe 24 Iunie 1889.

Deci se înfiinţează despărţământul, se constitue comitetul cu: I. Raţiu, preşedinte, recte director; Alesandru Serafin, cassar; Mihail Bontescu controlor, se înscriu 9 membri ordinari, 9 ajutători, se încassează de tot 216 cor. între cari 18 cor. pentru diplome.

Se anunţă ca membrii pe vieaţă încă din anii anteriori: Mihail Bontescu şi Ioan Dima. In anul 1890 se desvoaltă puţină activitate; se înscriu în total 12 membri ordinari şi ajutători. In adunarea cercuală ţinută în Haţeg se decide: învitare aadunării generale a Asociaţiunii pe anul 1891 la Haţeg, ceiace s'a şi efeptuit.

In 1891 se înscriu 9 membri ordinari şi 12 ajutători; se fac pregătirile pentru primirea adunării generale a Asociaţiunii, carea s'a ţinut la 16 August şi zilele următoare în biserica greco-orientală cu o asistenţă imposantă, aproape din toate părţile locuite de români. In timpul pregătirilor pentru primire, decedează directorul Ioan Raţiu. Adunarea generală a despărţământului ţinută la 13 Iulie alege de director pe Ioan Ianza, vicar foraneu.

Cu ocaziunea adunării generale, la impulsul şi cu ajutorul «Reuniunii femeilor române din comitatul Hunedoarei», s'a aranjat şi «Prima expoziţie de lucruri de mână femeieşti», din comitat, constătătoare din peste 2000 bucăţi de toată frumseţa.

Entusiasmul stârnit a culminat în dorinţa publicului de a se aranjà expoziţii la toate adunările generale de acì înainte.

In 1892 numărul membrilor ordinari rămâne tot 9 şi tot cam aceiaşi dela înfiinţarea despărţământului. Adunarea cercuală se ţine la Grădişte sub conducerea directorului Ioan Ianza. Aici se alege de cassar: Paul Oltean învăţător grăniţăresc în Haţeg.

In 1893, adunarea generală cercuală se ţine în Cârneşti. Numărul membrilor rămâne neschimbat.

In 1894, adunarea cercuală se ţine în comuna Băeşti sub conducerea directorului ordinar Numărul membrilor e tot 9. Ioan Muntean contabil la «Haţegana» ţine o disertaţie despre «Asociaţiune şi scopul ei».

In anul următor 1895, se ţine adunarea cercuală la Petroşeni. Se înscriu 9 membri ordinari şi puţini ajutători. Ioan Muntean ţine disertaţia: «Cultura e libertate». In toamna anului decedează directorul Ioan Ianza. De următor se alege Nicolau Nestor, vicar.

In 1896. se ţine adunarea cercuală în comuna Merişor sub prezidiul membrului pe vieaţă M. Bontescu, în ziua de Sft.-Petru. Membri or-

dinari se înscriu 14, iar Isidor Saturn preot în loc, se face membru pe viaţă. Suma totală a membrilor = 17.

Ioan Muntean disertează: «Şcoala şi folosul ei».

Fiind poporul adunat la «Nedeie» pe ziua de Sft.-Petru, din o colectă privată se premiază mai mulţi indivizi cari s'au prezentat în costum mai frumos, lucrat în casa proprie.

In 1897, adunarea cercuală se ţine în Sălaşul inferior sub presidiul directorului. Membri ordinari se înscriu 13. Ioan Muntean ţine disertaţia: «Câştigarea averii prin învăţătură».

In anul următor 1898 se ţine adunarea cercuală în Dânsuş. Membri ordinari 14. Cassarul Paul Oltean disertează: «Mausoleul din Dânsuş şi originea şi conservarea portului românesc».

In Haţeg se ţine adunarea cercuală la anul 1899 sub presidiul directorului ordinar. Membrii ordinari se înscriu 16. Disertează juristul Victor Bontescu. Prima dată se raportează: înfiinţarea bibliotecii poporale locale, constătătoare din 70 opuri în valoare de 63 cor. 40 fil.

La 1900, adunarea cercuală se ţine tot în Haţeg. Membri ordinari se înscriu 17. Ioan Muntean disertează despre «Industrie». Biblioteca creşte cu 14 opuri; de toate 84.

In 1901, adunarea cercuală se ţine tot la Haţeg. Membri ordinari se înscriu 15. Se decide: Jumătate din cele 20% adecă 14 cor. 40 fil. să se deie şcoalei confesionale din Merişor pentru înfiinţarea bibliotecii şcolare. Biblioteca poporală din Haţeg se măreşte cu 8 opuri = 92 opuri în valoare de 129 cor. 50 fil.

In anul 1902, adunarea cercuală iarăşi se ţine în Haţeg la 29 Aprile. Directorul N. Nestor, fiind ales canonic la Lugoj îşi dă demisia, care se primeşte cu regret i-se esprimă recunoştinţă pentru activitatea ce a desvoltat în decursul alor 7 ani şi jumătate ca director al despărţământului şi prin aclamaţiune se alege director Dr. Gabriel Suciu advocat. Se înscriu membri ordinari 18. Se împart 50 coroane date de comitetul central, în părţi egale şcoalelor confesionale din Cârneşti, Băreşti şi Şorel. Biblioteca poporală rămâne staţionară. Toamna se face un apel cătră inteligenţa despărţământului pentru înscrierea şi procurarea de membri noi; dar aproape fără nici un rezultat. Urmează anul 1903. Adunarea cercuală se ţine în Petroşeni. Se înscriu 27 membri ordinari, iar Dr. Aug. Străiţariu advocat în Haţeg se face al 4-lea membru pe viaţă. Sevastian Stanca disertează: «Ai carte, ai parte». Se raportează: înmulţirea bibliotecii cu 54 opuri, total 156 în valoare de 276 cor. 55 fil.

In 1904 se ţine adunarea cercuală în Haţeg. Se înscriu 26 membri ordinari. Se decide: recercarea oficiilor vicariale şi protopresbiterale spre a arăta cari şcoale confesionale sunt mai bune, dar mai sărace, spre a se provedeà cu cărţi şi recvisite şcolare necesare, cumpărând din acelea 400 coroane, date de comitetul central spre acest scop.

Se raportează la adunarea cercuală; înmulţirea bibliotecii poporale cu 23 opuri, total 179 opuri, în valoare de 372 cor. 35 fileri.

In decursul anului iarăşi se face un apel călduros cătră inteligenţă pentru procurarea şi înscrierea de membri noi; apoi se împart la mai multe şcoale recvisitele necesare de învăţământ: harte, cărţi etc.

In 1905 adunarea cercuală se ţin în comuna Clopotiva. Se înscriu membri ordinari 22. Se raportează: creşterea şi înmulţirea bibliotecii cu 108 opuri, total 287 opuri, în valoare de 546 cor. 63 fil.

In anul 1906, adunarea se ţine în Haţeg. Membri ordinari se înscriu 23. Dr. Iacob Radu disertează: Istoria mănăstirii «Prislop». Biblioteca se

înmulţeşte cu 38 opuri, total 325 opuri, în valoare de 813 cor. 66 fil. In fine la anul 1907 se ţine adunarea cercuală în Boiu-mare. Se înscriu 34 membri ordinari. Pe viaţă rămân 3, în urma decedării lui Ioan Dima. Se raportează: înmulţirea bibliotecii cu 36 opuri, total 361, în valoare de 883 cor. 25 fil. Se ţine prelegere poporală cu schiopticonul despărţământului Brad la care participă şi Dr. Ioan Radu profesor în Brad şi vorbeşte întâi despre patimile şi viaţa lui Isus, apoi despre urmările beţiei, iar Pompei Popescu despre creşterea vitelor şi soiul lor; toate ilustrate prin proiecţiuni cu schiopticonul.

Tot aici se înfiinţează şi o agentură, donându-se: biblioteca poporală a Tribunei şi biblioteca Asociaţiunii. In decursul anului s'au mai ţinut prelegeri poporale ilustrate prin proiecţiuni cu schiopticonul în comunele Grădişte cu participarea profesorului din Brad Dr. Ioan Radu, aici iar se înfiinţează o agentură şi se provede cu biblioteca «Tribunei» şi a «Asociaţiunii»; apoi în comuna Boşorod cu participarea lui Ioan Popoviciu preot în Gelmar şi directorul despărţământului Orăştie. In Boşorod încă se înfiinţează agentură şi se provede cu biblioteca «Tribunei» şi a «Asociaţiunii». In fine, după ce s'a procurat schiopticon propriu al despărţământului cu 508 cor. 17 fil., s'a ţinut o prelegere poporală la Haţeg, în biserica gr.-orientală despre vieaţa şi patimile lui Isus prin Dr. Iacob Radu, vicar, şi despre deosebitele soiuri de animale domestice şi folosul lor în urmă despre vieaţa celui beţiv, toate ilustrate prin proiecţiuni cu schiopticonul.

Anul 1908 aduce încă o înoire în vieaţa despărţământului. Se încep în Haţeg şezătorile literare, până în 13 Februarie s'au ţinut 3 şezători împreunate cu ilustraţiuni de schiopticon.

La prima a vorbit Dr. I. Radu despre istoricul şcolilor din Haţeg şi vicariat, iar Dr. V. Bontescu a cetit nişte poezii de Goga spre a arătà înflorirea literaturii şi spre a da impuls la cetirea opurilor din biblioteca noastră. La a doua şezătoare a vorbit Dr. I. Radu despre femeia şi Dr. V. Bontescu despre zeii din mitologia grecilor. La a treia Dr. I. Radu: despre monumentele din Roma de pe timpul Romanilor şi cele de acum împreunate cu un resumat de istorie a Romanilor. La toate şezătorile, n'au lipsit nici producţiunile de cântări vocale.

Haţeg, la 13 Februarie 1908. *Paul Oltean,* cassar al despărţ.

Datele privitoare la activitatea despărţământului în anii 1908, 1909 şi 1910 vezi în «Transilvania». *Dr. Gavril Suciu,* director.

28. Hida-Huedin.

I. Numărul agenturilor: 8, în comunele: Morlaca, Fildul-de-mijloc, Mireş, Cuteiuş, Hida, Băiţa, Ugruţ şi Almaşul-mare.

II. Numărul bibliotecilor: 2, în B.-Huedin cu 111 volume şi în Hida cu 198 opuri în 167 volume.

III. Numărul reuniunilor: 1. «Vlădeasa», inst. de credit şi economii în Hida. Mai sunt grânare bisericeşti aproape în toate comunele.

IV. Averea despărţământului: K 187·11 şi fondul bibliotecii cu K 78·24.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut, deşi cursurile din 1908/9 au dovedit că ţăranii le urmează cu interes şi cu rezultat mulţămitor. Fruntaşii satelor n'au fost dispuşi cu toate aceste, să le continue.

VI. Observaţiuni. Despărţământul publică foaia «Sfătuitorul». Activitatea despărţământului a fost impiedecată de organele administrative.

Dr. Simion Tămaşiu, director.

29. Ibaşfalău.

I. Agenturi: nu s'au putut înfiinţà.

II. Biblioteci: nu s'au putut înfiinţà.

III. Numărul reuniunilor: 5. «Mugurul», însoţire economică-comercială în Ibaşfalău, înf. la 1908. Capital social K 68·000. Agentura institutului de credit «Albina» în Ibaşfalău. Agentura institutului de credit «Lumina», «Reuniunea de înmormântare Sfântul Ştefan martirul» în Ibaşfalău (cu statute aprobate de ministeriu), înf. la 1888. Averea: K 2163·98. Tovărăşie ocazională pentru valorizarea lemnelor, înf. la 1909. Capital social: K 10,000. Se află în mai multe comune reuniunii de femei pentru înfrumseţarea bisericilor, coruri bisericeşti şi aproape în fiecare comună se află grânare bisericeşti.

IV. Averea despărţământului: K 32·80.

V. In Valchid, d-l I. Ales. Sichişorean a instruat cu deplin succes 7 analfabeţi.

VI. Observaţiuni. Desp. s'a înfiinţat în 6 Octomvrie 1910 din desp. Sighişoara. *George Simu*, director.

30. Lăpuşul-unguresc.

I. Numărul agenturilor: 3. In comunele: Suciul-de-sus, Borcut şi Cerneşti.

II. Numărul bibliotecilor: 4, în comunele: Borcut cu 50 vol., Cerneşti cu 40 vol., Bercuţa cu 40 vol., şi Suciul-de-sus cu 50 vol. Au împrumutat cărţi 145 inşi. Mai sunt 5 biblioteci parohiale în Cărpiniş, Libotin, Rogoz, Rohia şi Cărbunar. şi 2 biblioteci şcolare în Leschia şi Copalnic.

III. Numărul reuniunilor: 3. «Riureana» institut de credit şi economii C.-Mănăştur, înf. în 1900. Capital social: K 150,000. «Lăpuşana», institut de credit şi economii în Lăpuşul-unguresc, înfiinţată la 1906. Capital social K 100,000. «Reuniunea de consum şi valorizare» în Suciul-de-sus înfiinţată la 1909.

IV. Despărţământul nu are avere.

V. In Leschia învăţătorul Grigorie Roman a instruat cu bun succes 8, iar în Costeni învăţătorul Ştefan Bărbos 4 analfabeţi.

VI. Observaţiuni. Desp. s'a înfiinţat la 8/21 Septemvrie 1908. Desp. a făcut o propagandă intensivă împotriva alcoolismului, înfiinţând reuniuni de temperanţă. Cel mai însemnat moment din activitatea desp. a fost expoziţia etnografică din 1910. Trei sale mari din şcoala românească au fost pline de felurite obiecte artistice lucrate de ţărani. Unele dintre aceste obiecte s'au donat Muzeului Asociaţiunii. O jertfă frumoasă a adus desp. cu pregătirea unui album, care cuprinde peste 100 de fotografii, cari reprezintă, comunele, bisericile, şcolile, portul ţăranesc din ţinutul Lăpuşului. Albumul a costat peste 1200 Cor. şi s'a trimis Muzeului Asociaţiunii.

Dr. Gavril Buzura, director.

31. Lipova.

N'a înaintat raport. Nu funcţionează de mai mulţi ani.

32. Lugoj.

I. Numărul agenturilor: 2, în Făget şi Sacul.

II. Numărul bibliotecilor: 5, în comunele: Găvoşdia cu 41 vol., Sacul cu 41 vol., Făget cu 41 vol., Cliciova-Nevrincea cu 41 vol. şi Lugoj cu 46 volume.

III. Numărul reuniunilor: 19. In Lugoj: „Casina Română“, „Reuniunea de cântări“, „Societatea corală Lira“, „Reuniunea de ajutorare a damelor române“, „Reuniunea funebrală română“, „Reuniunea meseriaşilor români“, „Filiala Albina“, „Poporul“, institut de credit şi economii, „Agricola“, bancă de credit. „Banatul“, institut de credit, „Societatea economilor“, institut de bani, „Economia“, asociaţiune. — În Făget: „Casina română“, „Făgeţana“, institut de credit, „Gloria“, reuniune de consum. — În Sacul: „Săcana“, institut de credit. — În Căvăran: „Comuna“, institut de credit. — În Sălbăgel: „Prunetul“, însoţire Raiffeisen.

IV. Averea despărţământului: K 184·26.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut.

VI. Observaţiuni. Despărţământul a făcut un progres îmbucurător. Desp. luptă cu lipsa mijloacelor şi cu indiferentismul cărturarilor.

Dr. George Popovici, director.

33. Marghita.

I. Numărul agenturilor: 0.

II. Numărul bibliotecilor: 0.

III. Numărul reuniunilor: 1, „Luncana“, institut financiar, societate pe acţii în Marghita, înf. la 1910. Capital social K 100,000.

IV. Averea despărţământului: K 20.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut.

VI. Observaţiuni. Desp. s'a înfiinţat în 16 Octomvrie n. 1910.

Dr. Dionisie Stoica, director.

34. Mediaş.

I. Acum sunt pe cale de a se înfiinţà mai multe agenturi.

II. Numărul bibliotecilor: 0, dar există biblioteci bisericeşti-şcolare în Biertan, Aţel, Mediaş, Agârbiciu, Frâua, Şeica-mare, Muşna şi Ibişdorf.

III. Numărul reuniunilor: 10. Filiala băncii „Albina“ în Mediaş; „Reuniunea femeilor române din Mediaş şi jur“, înf. la 1875. Averea K 38,000; „Reuniunea femeilor pentru înfrumseţarea altarului“ în Aţel, înf. la 1908. Averea K 300; „Reuniunea femeilor pentru înfrumseţarea altarului“ în Brateiu, înf. la 1905. Averea K 300; „Reuniunea femeilor pentru înfrumseţarea bisericii“ în Biertan. Averea K 400; „Reuniunea femeilor pentru înfrumseţarea bisericii“ în Muşna. Averea K 400; „Racoţana“, institut de credit şi economii în Şeica-mare; „Ajutorul“, institut de credit şi economii în Şeica-mare şi „Însoţire financiară economică“ sistem Raiffeisen, în Agârbiciu.

IV. Averea despărţământului: 0.

V. Cursuri de analfabeţi s'au ţinut în mai multe comune, fiind însă neregulate, rezultatul acestora nu se poate arătà.

VI. Observaţiuni. În urma prelegerilor poporale s'au înfiinţat vre-o 4—5 însoţiri Raiffeisen, în comunele în cari s'au ţinut prelegeri.

Dr. Dionisie Roman, director.

35. Mercurea.

I. Numărul agenturilor: 3. In comunele: Poiana, Dobârca şi Sângătin.

II. Numărul bibliotecilor: 8. În: Mercurea, Poiana, Dobârca, Apoldulmic, Sângătin, Reciu, Gârbova şi Cărpiniş, cu câte 30—60 volume. Au împrumutat cărţi cam la 30—50 inşi.

III. Numărul reuniunilor: 18. „Reuniunea femeilor pentru înfrumseţarea bisericii“ în Apoldul-superior; „Reuniunea femeilor pentru înfrumseţarea bisericii“ în Apoldul-inferior; „Insoţirea Raiffeisen“ în Apoldul-inferior; „Reuniunea pentru înfrumseţarea bisericii“ în Gusu; „Reuniunea pentru înfrumseţarea bisericii“ în Mercurea; „Reuniunea de meseriaşi“ în Mercurea; „Reuniunea tinerimii“ în Mercurea; „Corul bisericesc“ în Mercurea; „Reuniunea pentru înfrumseţarea bisericii“ în Ludoş; „Reuniunea tinerimii“ în Ludoş; „Cassa de păstrare“ în Mercurea, înf. la 1898. Active K 1.544,233; „Secăşana“, institut de credit şi economii în Ludoş, înf. la 1907. Active K 138,733. — In Poiana: „Reuniunea meseriaşilor“, „Reuniunea de înmormântare I“, „Reuniunea de înmormântare II“, „Mielul“, societate pe acţii“, înf. la 1891. Active K 658,507, „Mărgineana“, societate pe acţii, înf. la 1907. Active K 466,712. — „Reuniunea tinerimii“ în Păuca şi „Insoţire de credit“, înf. la 1910 în Boz.

IV. Averea despărţământului:

În bani gata	K	63·70
Gramofon şi plăci	„	185·—
Total .	K	248·70

V. În Mercurea d-nii învăţători Ieronim Puia şi Matei Scorobeţi au instruat cu succes 10 analfabeţi.

VI. Observaţiuni. Despărţământul are un gramofon.

Avr. Păcurariu, director.

36. Mociu.

I. Numărul reuniunilor: 0.

II. Numărul bibliotecilor: 3. în Ormenişul-de-Câmpie cu 120 vol., Mociu cu 200 vol. şi Gădălin cu 172 vol. Au împrumutat cărţi 189 inşi. Despărţământul a împărţit gratuit între ţărani, în Gădălin, 10 călindare şi 10 broşuri din biblioteca desp. Cluj.

III. Numărul reuniunilor: 2, anume: „Câmpiana“, societ. pe acţii în Mociu şi „Cruţarea“, însoţire de credit sistem „Raiffeisen“ în Gădălin, înf. 1909.

IV. Averea despărţământului . . . . . K 122·11
Fondul bibliotecii . . . . . „ 77·29
Total . K 199·40

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut.

VI. Observaţiuni. Desp. s'a înfiinţat în anul 1899. S'a hotărît să se înfiinţeze în fiecare an 1—2 biblioteci, ca fiecare comună să-şi aibă biblioteca sa. Banii de lipsă i-a oferit institutul «Câmpiana» şi alţi bărbaţi cu dare de mână. *Vasile Hopârtean,* director.

37. Murăş-Ludoş.

I. Numărul agenturilor: 2, în comunele: Murăş-Ludoş şi Murăş-Lechinţa.

II. Numărul bibliotecilor: 4. In comunele: Şeulia-de-Câmpie cu 45 vol., Lechinţa-de-Murăş cu 45 vol., Velcheriul-de-Câmpie cu 200 vol. şi Murăş-Ludoş cu 300 vol. Există în 33 comune biblioteci parohiale şi şcolare.

III. Numărul reuniunilor: 1, în Chimitelnicul-de-Câmpie, înf. 1909, în Lechinţa-de-Murăş, „Tovărăşii ocazionale pentru asigurarea vitelor“ în Murăş-Lechinţa şi în Iclandul mare, „Reuniunea de temperanţă“, înf. în 1910.

IV. Averea despărţământului: K 447·67.

V. Au ţinut cursuri de analfabeţi învăţătorii din Lechinţa-de-Mureş, Mureş-Ludoş, Căpuşul-de-Câmpie, Iclănzel şi Mureş-Dateş. Au învăţat a scrie şi ceti 76 analfabeţi.

VI. Observaţiuni. Despărţământul s'a înfiinţat înainte cu 20 ani.

Ioan Boeriu, director.

38. Mureş-Oşorheiu.

I. Numărul agenturilor: 3. Nazna, Riciu şi Săbad.

II. Numărul bibliotecilor: 3. Nazna, Riciu şi Săbad, cu 129 opuri. Mai e o bibliotecă bisericească în Mureş-Oşorheiu.

III. Numărul reuniunilor: 0.

IV. Averea despărţământului: 0.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut.

VI. Observaţiuni. Despărţământul a plănuit înfiinţarea de reuniuni de înmormântare şi societăţi pentru asigurarea vitelor.

Nicolau Vulcu, director.

39. Mureş-Uioara.

I. Numărul agenturilor: 0.

II. Numărul bibliotecilor: 0.

III. Numărul reuniunilor: Grânare bisericeşti există aproape în fiecare comună. «Şoimul», institut de credit şi economii în Mureş-Uioara cu un capital de K 200,000, înf. 11 Noemvrie 1909. Multe comune sunt părtaşe a Reuniunii pentru asigurarea vitelor cu sediul în Orăştie.

IV. Averea despărţământului: 0.

V. S'au ţinut în câteva comune cursuri de analfabeţi, rezultatul acestora însă nu se ştie acurat.

VI. Observaţiuni. Comunele din despărţământ sunt cam sărace şi unele greu accesibile, de aceea se închiagă greu la o lucrare rodnică.

Emiliu Pop, director.

40. Năsăud.

I. Numărul agenturilor: 23. în Rebrişoara, Rebra-mare, Parva, Nepos, Feldru, Ilva-mare, Leş, Ilva-mică, Maier, Salva, Telciu, Mocod, Tăurea, Luşca, Hordou, Mintiul-românesc, Nimigea-românească, Mititei, Runc, Zagra, Găureni, Suplai şi Poienile Zăgrei.

II. Numărul bibliotecilor: 20, în Rebrişoara cu 65 vol., Rebra-mare cu 100 vol., Parva cu 33 vol., Nepos cu 150 vol., Feldru cu 55 vol., Ilva-mare cu 236 vol., Ilva-mică cu 60 vol., Leş cu 60 vol., Maier cu 170 vol., Telciu cu 33 vol., Mocod cu 33 vol., Tăurea cu 33 vol.. Năsăud cu 82 vol., Zagra cu 33 vol.. Luşca cu 33 vol., Salva cu 33 vol., Hordou cu 33 vol., Mititei cu 33 vol., Mintiul-român cu 82 vol. şi Runc cu 33 vol. Au împrumutat cărţi 744 inşi. Mai sunt biblioteci în Năsăud: *a)* biblioteca profesorală dela gimnaziu; *b)* biblioteca şcoalei gimn.; *c)* biblioteca reuniunii învăţătorilor gr.-cat. Mai sunt apoi: biblioteca şcoalei confes. în Maier; bibliot. şcoalei conf. în Rodna-nouă; biblioteca şcoalei conf. în Feldru; biblioteca reuniunii de lectură în Zagra; biblioteca şcolară în Mintiu.

VI. Numărul reuniunilor 33 şi anume: în Năsăud: «Aurora», soc. pe acţii, înf. 1873. Averea K 1509.074. — «Mercur», soc. pe acţii, înf 1899. Averea K 1286.379. — In Sângeorgiul-român: «Izvorul», soc. pe acţii, înf. la 1904. Averea K 139,521. — In Rodna-veche: «Fortuna», soc. pe acţii, înf. 1884. Averea K 280.044. — In Ilva-mare: «Reuniunea de împrumut»,

înf. 1885. Averea K 160.491. — In Zagra: «Zăgreana», soc. pe acţii, înf. 1907. Averea K 122.318. — Câte o «Reuniune de lectură» este în Năsăud, Maier, Zagra, Sângeorgiul-român şi Feldru. In Feldru: «Reuniunea de împrumut şi păstrare», înf. 1885. — In Rodna-veche: «Bistriţana», institut de credit şi de economii. filială, înf. 1910 — In Tăurea: «Schinteia», institut de credit şi economii, înf. la 1896. Averea K 76.866. — «Tovărăşia Petre Lup et Comp. pentru maşina de îmblătit» în Năsăud. — «Tovărăşia G. Sermeşanu et Comp. pentru maşina de îmblătit», în Mititei. — «Tovărăşia comunală de crâşmărit» în Mintiul-românesc. — Reuniune de înmormântare e în Rodna-nouă, Rebrişoara şi Feldru. — Reuniune pentru asigurarea vitelor ca agentură a centralei din Orăştie, în comunele: Rebrişoara, Feldru, Sângeorgiul-românesc, Rodna-veche, Rodna-nouă (Şanţ) şi Ilva-mare. — «Casină română» e în: Năsăud, Maieru şi Ilva-mare. — «Reuniune română de cetire şi cântări» în Rebrişoara. — «Reuniune română de cântări» în Năsăud. — «Reuniune română de cetire» în Zagra. — «Reuniune de consum şi valorizare» în Rodna-veche, Salva, Rebrişoara, Telciu şi Năsăud.

IV. Averea despărţământului:

a) în bani gata	K	127·32
b) biblioteca ambulantă Nr. I.	„	112·80
c) biblioteca ambulantă Nr. II.	„	107·92
d) bibliotecile poporale ale Asociaţiunii.	„	425·60
Total .	K	773·64.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut.

VI. Observaţiuni. Prelegerile poporale au avut următoarele rezultate practice: 1. În comunele Mititei şi Năsăud s'au făcut tovărăşii şi s'au cumpărat maşini de îmblătit cu cari astăzi cutreeră satele. 2. În comunele Zagra şi Sângeorgiul-Românesc s'au cumpărat maşini de scărmânat lână. 3. În comunele Nepos, Rebrişoara, Rodna-nouă, Rodna-veche, Feldru, Sângeorgiu, Ilva-mare s'au înfiinţat câte o reuniune pentru asigurarea vitelor în legătură cu Reuniunea pentru asigurarea vitelor din Orăştie. Deasemenea în Năsăud e pe cale a se înfiinţă o astfel de reuniune. 4. În comunele Salva, Rebrişoara, Rodna-veche, Telciu şi Năsăud. s'au înfiinţat câte o însoţire de consum. 5. În comuna Mintiul-Românesc şi Rebrişoara s'au înfiinţat reuniuni de crâşmărit. 6. În comunele Rebrişoara, Şanţ şi Feldru s'a înfiinţat câte o reuniune de înmormântare. Asemenea e pe cale a se înfiinţă una în Năsăud. 7. Tot ca o urmare a prelegerilor poporale, mai multe comune din acest cerc au adus hotărîrea pentru închiderea birturilor de Sâmbătă seara până Luni dimineaţa.

41. Nocrich.

I. Numărul agenturilor: 12. În comunele: Alţina, Bendorf, Cichindeal, Fofeldea, Ghijasa-superioară, Ilimbav, Marpod, Nocrich, Nucet, Răvăşel şi Săsăuş.

II. Numărul bibliotecilor: 12. In fiecare agentură. Alţina cu 22 vol., Bendorf cu 171 vol., Cichindeal cu 34 vol., Fofeldea cu 50 vol., Ghijasa-inf., cu 20 vol., Ghijasa-sup. cu 18 vol., Ilimbav cu 150 vol., Marpod cu 37 vol., Nocrich cu 18 vol., Nucet cu 37 vol., Răvăşel cu 41 vol., şi Săsăuş cu 18 vol. Despărţământul a împărţit gratuit între ţărani 110 broşuri, iar N. P. Petrescu, directorul despărţământului, 68 broşuri, în total deci s'a împărţit 178 broşuri. Mai sunt 4 biblioteci parohiale, în: Alţina cu 49 vol., Bendorf cu 160 vol., Fofeldea şi Marpod cu 65 vol., şi o bibliotecă şcolară în Nocrich cu 44 vol.

III. Numărul reuniunilor: 20. In Alţina: Însoţire Raiffeisen, înf. în 1909; Două tovărăşii pentru maşini de îmblătit; O fanfară. In Bendorf: Două tovărăşii pentru maşini de trierat. Capital 14,000; — Tovărăşie pentru moară cu vapori. Capital 13,000. În Chirpăr: O fanfară. În Cornăţel: Însoţire Raiffeisen, înf. în 1909. În Fofeldea: Două tovărăşii pentru maşini de trierat; O tovărăşie pentru moară cu benzin: «Cordiana», institut de credit şi economii, înf. în 1897. Capital social K 120,000. În Ilimbav: Însoţire Raiffeisen, înf. în 1901; două tovărăşii pentru maşini de trierat. În Nocrich: «Reuniunea femeilor pentru înfrumseţarea bisericii». Averea K 320; «Societatea română de păşunat». Averea K 480; Societatea junilor. Averea K 300; Vecinătatea de sub vii». Averea K 52; «Vecinătatea din uliţa nouă». Averea K 68; În Săsăuş: Însoţire Raiffeisen, înf. la 1910. În Vurpăr: O societate pentru maşină de trierat. În Hosman: «Speranţa», institut de credit şi economii. Capital social K 15,000.

IV. Averea despărţământului K: 179·84.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut.

VI. Observaţiuni. Despărţământul s'a constituit la adunarea cercuală a desp. Agnita din 28 Aug. şi s'a înactivat la 1 Ianuarie 1910.

N. Petra-Petrescu, director.

42. Orade.

I. Numărul agenturilor: 21, în comunele: St.-Lazăr, Sârşig, Popeşti Cefa-Cheresig, Chişirigd. Alparea, Săldăbagiu, Brusturi, Ţigăneşti. Fechetău, Beznea, Giriş, Inand, Gepiu, Scldobagiu, Şumugiu, Merlan, Almaş, Sacadat, Artiteag.

II. Numărul bibliotecilor: 21, în fiecare agentură o bibliotecă cu câte 25 vol.

III. Numărul reuniunilor: 2. «Bihoreana», soc. pe acţii, Oradea-mare; «Hilaria», reuniune de cântări, Oradea-mare.

IV. Averea despărţământului: 0.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut.

VI. Observaţiuni. Despărţământul în cursul anului 1910 a desfăşurat puţină activitate. *Dr. Aurel Lazar*, director.

43. Orăştie.

I. Numărul agenturilor: 4, în comunele Geoagiul-de-jos, Rapoltul-mare, Romos şi Vinerea.

N'au desfăşurat nici o activitate.

II. Numărul bibliotecilor: 4, în Geoagiu cu 107 vol., Rapolt cu 40 vol., Romos cu 20 vol. şi Vinerea cu 31 vol.

Mai sunt biblioteci în: Orăştie («Casina română» şi «Şcoala română»), Romos (bibl. şcolară), Gelmar (bibl. parohială), şi în: Orăştioara de jos, Orăştioara de sus, Căstău, Şibişelul-vechiu, Pricaz, Romoşel, Vaidei, Bobâlna, Rapoltul mare, Şibot, Binţinţ, Beriu (biserica gr.-or.) biblioteci poporale.

III. Numărul reuniunilor: 20. In Orăştie: „Ardeleana", institut de credit şi econ., înf. la 1885. Averea la finea anului 1909 K 6.462,439; „Dacia", institut de credit şi econ., înf. la 1901. Averea la finea an. 1009 K 712,726; „Reuniunea economică", înf. la 1900. Averea K 16,160; „Casina română", înf. la 1886. Averea K 8000; „Corul bisericesc", înf. la 1886. Averea K 2000; „Reuniunea de cântări", înf. la 1896; „Reuniunea de înmormântare", inf. la 1896. Averea: K 14,000; „Reuniunea pentru asigurarea vitelor", înf.

la 1910. Capital social K 236,000; „Reuniunea meseriaşilor", înf. la 1900. Averea K 2000; „Atelierul de ţăsut a reuniunii fem. române din comit. Hunedoara", înf. la 1900. — In Geoagiu: „Geogeana", institut de credit şi econ., înf. la 1904. Averea la finea anului 1909 K 469,001; — In Cugir: „Cugereana", institut de credit şi econ., înf. la 1902. Averea la finea an. 1909 K 422,628. — In Balomir: „Balomireana", inst. de credit şi economii, înf. la 1901. Averea la finea anului 1909 K 30,604. — In Şibot: «Şibotеana", inst. de credit şi econ., înf. la 1800. Averea la finea anului 1909 K 46,538·09. — In Romos: „Cor bisericesc", înf. la 1900; „Reuniune de înmormântare", înf. la 1900. Averea K 406; „Fond de bucate bisericesc", înf. la 1903. Averea K 1925·65. — In Căstău: „Reuniune de înmormântare", înf. la 1900. Averea K 3243·30. — In Vinerea: „Reuniunea de înmormântare", înf. la 1903. Averea K 1925·65. — In Romoşel: „Cor bisericesc", înf. la 1906. In înfiinţare este reuniunea de înmormântare a tractului protopopesc gr. ort. cu sediul în Geoagiu.

IV. Averea despărţământului: K 252·38.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut.

VI. Observaţiuni. Despărţământul are schiopticon şi 5 serii de diapozitive. Ar fi bine dacă Asociaţiunea ar compune la centru o bibliotecă anume pentru ţinerea prelegerilor poporale. Această bibliotecă ar folosi-o toţi ceice voesc să pregătească prelegeri poporale bune. Problema aceasta ar trebui studiată de secţia economică.

Despărţământul a fost mai activ sub directoratul d-lui Dr. I. Mihu. Cu ajutorul continuu al «Ardelenei» s'au distribuit burse pentru învăţăceii de meserii, s'au dat premii pentru economii model şi s'au distribuit cărţi între popor. Prelegerile poporale s'au aranjat în legătură cu Reuniunea de agricultură din Orăştie. *I. I. Lăpĕdatu,* director.

44. Oraviţa.

I. Numărul agenturilor: 0.

II. Numărul bibliotecilor: 0. Sunt însă 7 biblioteci parohiale în: Oraviţa-montană, Oraviţa-română, Mârcina, Sasca-montană, Vrani, Moldova-nouă, Voradia; 2 biblioteci şcolare în: Cacova şi Comorişte; 3 biblioteci ale casinei, în: Ciclova-montană, Oraviţa-montană şi Ticvaniulmare; biblioteca băncii «Oraviţana» în Oraviţa-montană.

III. Numărul reuniunilor: 20. Cor bisericesc în Broşteni, înf. la 1889; Cor bisericesc în Cacova, înf. la 1888; Casina din Cacova, înf. la 1906; Cor bisericesc în Chernecea, înf. la 1906; Reuniunea de cântări şi cetire din Ciclova-montană, înf. la 1889; Cor bisericesc în Ciclova-română, înf. la 1890; Cor bisericesc în Greovaţ, înf. la 1890; Cor bisericesc în Maidan, înf. la 1994; Reuniunea de cântări din Mârcina, înf. la 1885; Cor bisericesc gr.-cat. în Mârcina, înf. la 1892; Casina din Oraviţa-montană, înf. la 1870; Reuniunea de cântări din Oraviţa-mont., înf. la 1872; «Concordia», reuniune de cântări gr.-cat. în Oraviţa-română, înf. la 1882; Cor bisericesc în Răcăşdia, înf. la 1900; Cor bisericesc în Rusova-nouă, înf. la 1902; Cor bisericesc în Sasca-montană, înf. la 1902; Reuniunea de cântări gr.-or. din Varadia, înf. la 1887; «Unirea», reuniune de cântări gr. cat. în Varadia, înf. la 1882; «Armonia», reuniune de cântări în Ticvanumare, înf. la 1882; «Casina», reuniune de cetire din Ticvanu-mare, înf. la 1901.

IV. Averea despărţământului; K 681·98.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut.

VI. Observaţiuni. Despărţământul dă în fiecare an câte un premiu pentru l. română la şcoala civilă din Oraviţa-montană. Desp. s'a înfiinţat la 1898. *V. Poruţiu*, director.

45. Panciova.

Directorul despărţământului P. Stoica, n'a înaintat raport.

46. Reghin.

I. Numărul agenturilor: 0.

II. Numărul bibliotecilor: 2. In Săcalul-de-pădure cu 240 vol. şi în Reghin cu 265 vol. Au împrumutat cărţi 80 de inşi. Despărţământul a primit gratuit 30 broşuri. S'au împărţit 30 broşuri gratuite între ţărani. Mai există biblioteci şi în comunele: Potoc, parohială; Idicel, parohială; Ibăneşti, parohială; Reghin, protopresbiterală; Deda, şcolară; Topliţa-rom., bisericească; Râpa-superioară, parohială; Hodac, parohială; Murăş-Cueşd, parohială.

III. Numărul reuniunilor: 0.

IV. Averea despărţământului: K 302·40.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut.

VI. Observaţiuni. Despărţământul în vremea din urmă a început să desfăşure o activitate mai intensivă. *Dr. Ioan Harşia*, director.

47. Sălişte.

I. Numărul agenturilor: 10. In comunele: Aciliu, Gurarâului, Mag, Săcel, Sibiel, Topârcea, Orlat, Tilişca, Vale şi Sălişte. Toate agenturile au avut o activitate destul de mulţumitoare.

II. Numărul bibliotecilor: 12. In Aciliu cu 200 vol., în Amnaş cu 20 vol., Cacova cu 500 vol., Galeş cu 118 voi., Sălişte cu 2063 vol. Sibiel cu 776 vol., Tilişca cu 927 vol., Topârcea cu 386 vol., Gurarâului cu 575 vol., Mag cu 160 vol., Vale cu 259 vol., Orlat cu 1141 vol. Au împrumutat cărţi 68 inşi.

III. Numărul reuniunilor 21: În Sălişte: „Casina română", „Reuniunea meseriaşilor", „Reuniunea de cântări", „Reuniunea de înmormântare», „Reuniunea de înfrumseţare a comunei", «Reuniunea economilor", „Cassa de păstrare", societate pe acţii, „Poporul", institut de credit şi economii, „Insoţirea pentru valorizarea laptelui". În Gurarâului: „Reuniunea femeilor", „Cor de bărbaţi şi de copii". In Orlat: „Corul plugarilor", „Reuniunea femeilor pentru înfrumseţerea bisericii". In Tilişca: „Cor de bărbaţi", „Reuniunea femeilor". In Sibiel: „Reuniunea de înmormântare (filială a celei din Sălişte), „Cor şcolar şi bisericesc". In Topârcea: „Reuniunea femeilor pentru înfrumseţarea bisericii", „Tovărăşia pentru asigurarea vitelor", In Armeni: „Reuniunea pentru înfrumseţarea bisericii".

IV. Averea despărţământului: K 627·74.

V. S'au făcut încercări cu cursurile de analfabeţi în comunele: Galeş, Mag, Sibiel, Tilişca, Topârcea, Amnaş, Alămor, angajându-se la ţinerea lor învăţătorii din susnumitele comune. Incercările n'au izbutit. Cauzele, după mărturisirile raportorilor, e că nu s'au prezentat oamenii, iar în Alămor „fiind ameninţaţi de primărie".

VI. Observaţiuni. Desp. s'a înfiinţat în 1894.

Dr. N. Calefariu, director.

48. Sânmiclăuşul-mare.

I. Numărul agenturilor: 5, în comunele: Beba-veche, Comloşul-mare, Igriş, Nerău şi Sarafola. Raport n'a întrat dela nici una.

II. Numărul bibliotecilor: 5. In cele cinci agenturi. Mai e o bibliotecă şcolară în Sânmiclăuşul-mare şi biblioteca reuniunii de cântări „Doina" tot acolo.

III. Numărul reuniunilor: —

IV. Analfabeţii nu s'au instruat. Desp. a avut 2 premii, dar nu s'au împărţit.

V. Averea despărţământului: —

VI. Observaţiuni. Desp. s'a înfiinţat la anul 1898.

Dr. Nestor Oprean, director.

49. Sătmar-Ugocea.

I. Numărul agenturilor: 1. In Seini care desfăşură o activitate rodnică.

II. Numărul bibliotecicor 21: în Borleşti cu 50 vol., Aciua cu 100 vol., Pomi cu 50 vol., Amaţ cu 50 vol., Apa cu 50 vol., Oşvarău cu 50 vol., Bicsad cu 50 vol., Mădăraş cu 50 vol., Dob cu 50 vol., Ardusat cu 50 vol., Jidani cu 100 vol., Craiu-Dorolţ cu 100 vol., Sanislău cu 103 vol., Fântâna cu 103 vol., Moftinul-mic cu 80 vol,. Iojip cu 40 vol., Şişeşti cu 40 vol., Lipău cu 40 vol., Culciul-mare 50 vol., Seini cu 300 vol., Turţ cu 100 volume.

III. Numărul reuniunilor: 13, şi anume: Institut de credit „Sătmăreana", în Sein; „Aurora", Baia-mare; „Arina", Sanislău; „Perseul", Chiuzbaia. Societăţile de consum parte vegetează numai, parte s'au desfiinţat. Grânare bisericeşti: Tiream, Sanislău, Moftinul-mic, Sân-Miclăuş, Istrău, Mădăraş, Jidani, Lipău, Vereşmart.

IV. Averea despărţământului: K 591·50.

V. S'au făcut încercări cu instruirea analfabeţilor în mai multe comune, dar fără rezultat.

VI. Observaţiuni. Despărţământul s'a înfiinţat în a. 1897.

George Şuta, director.

50. Sebeş.

I. Numărul agenturilor: 18, în comunele: Lancrăm, Pianul-de-sus, Pianul-de-jos, Rechita, Sebeşul, Săsciori, Loman, Cacova. Laz, Rehău, Deal, Câlnic, Pianul-de-jos, Daia, Ciora, Cut, Şugag şi Tărtăria. Activitatea foarte puţină, cu excepţiunea agenturii din Cioara şi Lancrăm.

II. Numărul bibliotecilor: 17, în comunele: Lancrăm cu 57 vol., Pianul-de-sus cu 36 vol, Pianul-de,jos cu 170 vol., Rechita cu 35 vol., Sibişel cu 35 vol., Săşciori cu 131 vol., Loman cu 35 vol., Cacova cu 42 vol., Laz cu 127 vol., Rehău cu 174 vol., Deal cu 41 vol., Câlnic cu 86 vol., Daia cu 195 vol., Vinţul de jos cu 51 vol, Cioara cu 94 vol., Cut cu 37 vol., Sugag cu 31 vol., şi Tărtăria cu 42 vol., Au împrumutat cărţi în total 755 de inşi. Din centru a primit fiecare agentură câte 5 exemplare din biblioteca poporală gratuit.

Mai sunt 2 biblioteci şcolare în Lancrăm şi Sebeşul-săsesc.

III. Numărul reuniunilor: 7. „Reuniunea a III-a de înmormântare", Sebeşul-săsesc, înf. 1897, „Reuniunea meseriaşilor „Andreiana", Sebesul-săsesc, înf. 1892, „Reuniunea de cântări", Sebeşul-săsesc, înf. 1893, „Casina română", Sebeşul-săsesc, înf. 1891 şi filiale a «Reuniunii pentru asigurarea vitelor" din Orăştie, în comunele Sebeşul-săsesc, Rehău şi Daia.

IV. Averea despărţământului:

a)	In bani	K	99·04
b)	Schiopticon	„	300.—
c)	Dulap pentru cărţi	„	20·—
d)	Cărţi primite dela Acad rom. 140 vol.	„	500·—
	Total .	K	919·04

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut.

VI. Despărţământul are schiopticon, dar diapozitive nu.

Istoricul despărţământului. In şirul celor 60 despărţăminte unul dintre cele dintâi a fost despărţământul Sebeşului. Şi cu prilejul jubileului din acest an, când Asociaţiunea îşi prăznuieşte vârsta de o jumătate de veac se cuvine să răsfoim şi noi colbuitele file ale despărţământului acestuia şi să ne dăm seama cu ce a contribuit acest despărţământ la realizarea problemelor comune.

Curând după înfiinţarea Asociaţiunii la 1861 adunarea generală institue în toate centrele româneşti «colectori», chemaţi să încasseze taxele membrilor şi să stărue în cercul lor de a se înscrie cât de mulţi membri. Un astfel de colector erà pentru Sebeş prot. Ioan Tipeiu.

Adunarea generală din Şomcuta-mare în 1869 decretează înfiinţarea despărţămintelor, pentru ca munca acestui aşezământ naţional să fie mai sistematică şi unitară. Desp. IV. erà al Sebeşului cu centrul în Sebeş. De acesta se ţineà cercul Sebeşului, al Mercurii, al Orăştiei şi câteva comune dela Alba-Iulia.

Comitetul central prin actul Nr. 295 din 7 Decemvrie 1869 apelează la intelectualii din Sebeş, ca să dea vieaţă acestui despărţământ. Aceştia se şi adună (17) în 28 Decemvrie 1869 şi sub conducerea judelui S. Balomiri decretează cu mare bucurie înactivarea despărţământului. Convoacă pe ziua de 3/15 Februarie 1870 o adunare mare în Sebeş, la care învită şi cercul Mercurii şi al Orăştiei.

In ziua aceea se şi adună în «cetatea Sebeşului» cei mai de seamă bărbaţi ai ţinutului acestuia, între cari Simion Balomiri jude, protopopii şi preoţii din Sebeş, Mercurea şi Orăştie, jud. Ioan Măcelar, Ioan Mihu, Ioan Paraschiv şi alţii.

Sub prezidiul lui Simion Balomiri, fiind notar Ioan Paraschiv se ţine adunarea în şcoala rom. gr.-ort. Se înscriu în total 45 membri cu drept de vot. Alegându-se la urmă comitetul, maţoritatea o întrunesc următorii: Director Simion Balomiri, cassar Ioan Ţipeiu, actuar (secretar) Ioan Paraschiv, controlor Io n Besan, membri în comitet Ioan Deac preot gr.-cat. Ioan Măcelar, Dr. Avram Tincu din Orăştie, Ioan Cărpinişan şi preotul Nic. Lazar.

Ziua *de 3/15 Februarie 1870* deci o putem considerà ca ziua naşterii desp. nostru cu cel dintâi comitet amintit mai sus.

De desp. Sebeşului se ţineau comunele: 1. In cercul *Sebeşului* Sebeşel, Săsciori, Cacova, Laz, Căpâlna, Şugag, Lancrăm, Pianul-de-jos, Pianul-de-sus, Răchita, Strugar, Loman, Petrifalău, Răhău, Câlnic, Deal, Vingard, Daia, Ohaba, Berghie, Vinţ, Sibişeni, Inuri, Vurpăr, Răcătău. 2. în cercul *Mercurii*: Mercurea, Poiana, Apoldurile, Topârcea, Ludoş, Rod, Jina, Cut, Bogatu, Sângătin, Ungurei, Doştat, Armeni, Presaca, Păuca, Cunţa, Draşov, Cărpiniş, Gârbova, Reciu, Spring, Boz, Henning 3. în cercul *Orăştiei*: Cugir, Vinerea, Balomir, Jibot, Vaidei, Romos, Romoşel, Căstău, Berii, Sereca,

Turdaş, Pricaz, Cioara, Tărtăria, Cârna Acmariu, Sărăcsău. 4 De *Alba-Iulia*: Straja, Hepria, Dumitra, Totoi, Drâmbariu, Şeuşa, Civgid, Limba, Oarda.

Prima adunare generală a desp. s'a ţinut tot în 1870 în 14 Iunie în Orăştie. Adunarea a fost una din cele mai frumoase. O însufleţire deosebită a stăpânit spiritele. Lume foarte multă, interesul intelectualilor a fost foarte viu faţă de noua instituţie.

Cu această ocazie s'a cetit prima conferinţă de Alex. Candin Vlad cancelist la magistratul din Orăştie: «Despre relaţiunile dintre agricultură şi manufactură». S'a aranjat o petrecere cu joc splendidă, care a rămas de pomenire ani de-a rândul în părţile Orăştiei.

Zelul desvoltat de comitetul desp. Sebeş pentru promovarea culturii în popor şi pentru realizarea intenţiilor Asociaţiunii atrage atenţia comitetului central, care prin actul Nr. 218 din 1870 îi scrie: «Comitetul central simte o datorinţă, plăcută a esprimà prin aceasta în numele Asociaţiunii mulţămita cea mai cordială, atât subcomitetului desp. cât şi a tuturor acelor bărbaţi rom., cari escelară în nobila emulare pentru prosperarea materială şi morală a acestui aşezământ naţional.

Va să zică desp. Sebeşului a fost dela început unul din cele mai harnice. A îmbrăţişat cu deosebită atenţiune toate îndemnurile venite dela centru, a căutat singur să afle cărări noi de progres şi în zelul de prosperare n'a lâncezit, s'a pus pe temelii statornice, astfel că astăzi este între cele mai alese, mai trainice şi mai înaintate desp.

Astfel vedem că în viaţa de 41 ani ai acestui desp. n'au fost decât numei doi ani de neactivitate, anii 1873 şi 1890.

În 1873 «furia elementelor atmosferice mai ales prin torenţi de grindină a zdrobit total întreaga recoltă», a bântuit holera şi vărsatul, astfel că în acest an, în care adunarea generală a desp. erà să se ţină în Cut, aceasta nu s'a putut ţineà. Comuna roagă comitetul să o amâne pe alte vremuri mai bune, comitetul «să învighileze asupra acestei epidemii colosale şi numai dupăce se va domolì să defigă ziua pentru adunarea generală». Aceasta s'a ţinut apoi în anul următor în Cut.

In 1890 despărţământul a fost bântuit de neînţelegerile dintre directorul şi membri comitetului. Cearta ia măsuri odioase. Directorul observă resistenţă pasivă. Comitetul central îndrumă comitetul să pârască pe directorul Ioan Piso, pentrucă acesta nu voià să predeà actele despărţământului şi banii administraţi de dânsul în sumă de 156 cor. El n'a făcut-o, ci peste doi ani, în 1892, cere dela adunarea generală să i-se ierte datoria, ceeace nu i s'a încuviinţat Chestia a rămas baltă, iar arhivul nu dispune de nici un act din timpul acestei hărţueli urâte.

In ceilalţi ani s'a propoveduit fără zăbavă cuvântul adevărului şi lumina cunoştinţii pe satele din jurul Sebeşului. S'au ţinut cu totul 38 adunări generale, în anul prim 1870 două una în Sebeş şi alta în Orăştie, apoi în Sebeş de şase ori (1870, 1875, 1891, 1894, 1897, 1898), în Orăştie odată (1870), de două ori în Mercurea (1871, 1887), în Cut (1874, 1904), Lancrăm (1881, 1906), Pianul-de-sus (1884, 1899), în Pianul-de-jos (1886, 1904) şi Răhău (1889, 1907), de trei ori în Săsciori (1898, 1887, 1896), odată s'a tinut în comunele: Laz (1902), Vinerea (1876), Poiana (1877), Cugir (1879), Romos (1882), Ludoş (1883), Căstău (1885), Apoldul-de-jos (1880), Vinţ (892), Şpring (1893), Şugag (1895), Daia (1900), Câlnic (1901), Cioara (1905), Loman (1908), Sebeşel (1910).

In adunările aceste pe lângă propoveduirea culturii s'au luat măsuri pentru organizarea *agenturilor*. Agenturile despărţământului Sebeş s'au înfiinţat incă în 1870. Comitetul desp. în şedinţa sa din 3 Aprilie 1870 de-

cretează să înfiinţeze agenturi în cercul Sebeşului 16 şi al Mercurii 7, iar în şedinţa din 14 Iunie aceluiaş an le completează cu cercul Orăştiei 11 agenturi. Aceste agenturi au fost următoarele:

1. Cercul Sebeş: Sebeş (prez. Ioan Dregan), Lancrăm (prez. Isidor Blaga), Pianul-de-jos (Savu Ioan Bena), Pianul-de-sus (Simion Ghibu), Răcătău-Strugariu (Ioan Raica, econ.), Loman (George Filimon, par.), Petrifalău (Ilie Piso, par.), Răhău (Avram Cărpinişan, par.), Câlnic (Ioachim Cărpinişan, par.), Deal (Ioan Dura, par.), Sebeşel, Săsciori, Laz, Căpâlna, Cacova, Şugag.

2. Cercul Mercurei: Mercurea (prez. Vas. Greavu), Poiana (Ioan Maneguţ, pr.), Apoldul-de-jos (Ioan Lazar, par.), Apoldul-de-sus (Ioan Crăciun, par.), Topârcea (Iacob Greavu, jude), Ludoş (Gh. Rău, par.), Rod (Ioan Florea, paroh).

3. Cercul Orăştiei: Orăştie (Nic. Popovici, prot.), Cugir (Gh. Bercean, prot.), Vinerea (Ioan Mihu, econ.), Balomir (Aviron Balomiri, par.), Jibot (Ioan Viorel, primar), Vaidei (Ioan Popovici, par.), Romos (Vasilie Basarab, par.), Romoşel (Pamfil Mihailă, primar), Căstău-Sebeşel (Dumitru Andreiu, notar), Berii-Sereca (Samuil Trifon, par.), Turdaş (Petru Teodor, notar), Pricaz (Aron Junie, paroh).

Aceste agenturi în lipsa de interes al unor intelectuali de pe sate au durmit timp de peste 30 ani. S'au reorganizat aproape an de an. Astfel deja în anul următor 1871, apoi la 1876 în adunarea generală dela Vinerea. Se organisează agenturi noi în Sebeşul nou şi vechiu (prez. Ilie Popovici, par.), Căstău (Savu Pop, concip. adv.). In 1877 se reorganizează agenturile din cercul Mercurei: Mercurea (prez. Ioan Droc, prot.), Poiana (Ilie Oprean, jude), Jina (Paul Străulea, paroh), Rod (Ioan Moga, paroh), Apoldul-de-jos (Ioan Orăştian, paroh), Ludoş (Ilie Pop, paroh), Topârcea (Iacob Greavu, primar), Cut (Vasilie Albini, propr.). In 1879 adunarea generală din Cugir constată că agenturile nu funcţionează şi se decide ca fiecare agentură să fie silită pe viitor să dea raport în fiecare an, un mijloc de ale sili să lucre. Nici această măsură n'a avut succes. Adunarea generală din 1881 la Lancrăm le reorganizează din nou, tot aşa cea dela Mercurea în 1887, apoi cea din 1891 la Sebeş, iar în 1892 comitetul roagă pe Ioan Macelariu să reorganizeze agenturile din cercul Mercurii în comunele Bogatu, Rod, Sângătin, Ungurei, Doştaţ, Armeni, Presaca, Păuca, Cunţa, Draşov, Mercurea, Cărpiniş, Gârbova şi Reciu. In 1898 se arondează din nou agenturile din cercul Sebeş: Lancrăm (Isidor Blaga, par.), Răhău (Ioan Oncescu, not.), Câlnic (Vasilie Rehovean, înv.), Deal (Nicolae Dura, paroh), Săsciori (Ioan Stoicuţa, paroh) Laz (Ioan Florian, notar), Şugag (Gh. Ghibu, paroh), Petrifalău (Nicolae Henţia, par.), Loman (Petru Cucuian, paroh), Răchita (Ioan Ghişe, paroh), Pianul-super. (Sim. Ghibu, paroh), Pianul-inferior (Ioan Bena, paroh), Cioara-Tărtăria (E. Savu), Daia (Eust. Cibu, paroh), Vingard (P. Predovici, pr.), Şpring (Constantin Colbasi, propr.), Cut (Ioan Bitea, paroh). Zadarnică a fost însă toată sforţarea comitetului.

In anul următor 1899 comitetul trimite delegaţi din sânul său ca să reorganizeze toate agenturile. Se vede însă că nici una dintre aceste nu şi-a început rostul căci truda de zeci de ani a comitetului a secerat rezultate prea puţin mulţămitoare.

Abia dela 1906 încoaci, pătrunzând şi în comunele noastre un spirit mai desgheţat şi o trezire mai vădită, s'a sălăşluit şi în agenturile acestui desp. ambiţia conştiinţei de sine şi zelul emulării în spre bine. Astfel că astăzi putem fi destul de mulţămiţi cu pornirile agenturilor noastre.

In cursul vieţii sale de 41 ani despărţământul nostru cu satisfacţia omului care şi-a făcut pe deplin datoria poate înregistrà unele momente cari pe de o parte îi pot servì de fală, pe de alta dovedesc că în fruntea desp. au fost oameni cari s'au pus cu trup cu suflet în serviciul problemelor Asociaţiunii.

În 1871 comitetul central scrie despărţământului că înfiinţarea unei *academii române de drept* în imperiul austro-ungar a devenit deja o chestiune vitală pentru naţiunea română", (actul Nr. 109/1871). Apelează deci la sprijinul tuturor Românilor. Desp. Sebeşului se grăbeşte să vină în ajutor ideii. Colectează într'o singură zi la adunare generală din Mercurea 864 cor. pe cari îi trimite la centru spre acest scop.

Desp. nostru găzdueşte în oraşul Sebeş de două ori *adunarea generală a Asociaţiunii,* odată în 1872. „Inteligenţa din Sebeş şi jur, care ca totdeauna întru cele ce priveşte binele şi fericirea naţiunei noastre a desvoltat zeloasa şi patriotica sa prevenire" (apelul dir. Balomiri) a căutat să dea acestei adunări un caracter de adevărată sărbătoare, punând la dispoziţia comitetului aranjator suma de 1600 cor. adunaţi din colectă, iar a doua-oară în 1894.

În 1873 desp. nostru îndemnat de cele mai nobile sentimente decretează înfiinţarea *reuniunilor de temperanţă* în toate comunele, începând cu oraşul Sebeş. Cere statute dela protopopul Braşovului Ioan Petric, care se ocupase în special cu aceasta din însărcinarea comitetului central. Care a fost cauza că aceste reuniuni nu s'au putut înactivà nu se ştie.

Începând cu anul 1876 desp. introduce obiceiul bun de a ţineà *conferinţe* cu prilejul adunărilor generale. Primele două s'au ţinut chiar în anul acesta, una de înv. Zevedei Mureşan „Despre însemnătatea vinarsului şi urmările lui" şi alta de locotenentul Ioan Valer Bercian „Despre folosul cătăniei". La adunarea generală din 1877 ţine conferinţă studentul Basil Iosof: „O privire peste trecutul Românilor" şi Ioan V. Bercian despre „foloasele laboarei şi ale cruţării şi daunele lenei şi ale risipei". În anul următor 1878 ţin conferinţe înv. Zev. Mureşan şi vice-notarul V. Bercian, la 1880 tot Bercian despre „foloasele învăţăturii şi lipsa creşterii bune", în 1881 înv. A. Păcurariu din Lancrăm despre „educaţia pruncilor" şi Zev. Murăşan despre „femee". În 1882 ţine o conferinţă M. Bria, în 1884 înv. I. Prodan declamează poezia lui Alexandri „10 Maiu" în 1885 ţine o conferinţă doamna Sofia Bria despre educaţiune. Şirul conferinţelor se întrerupe până la 1892. De acì înainte se introduc din nou, constituind unul din punctele de forţă ale adunărilor generale. Au ţinut conferinţe preotul Zev. Mureşan „despre folosul măiestriilor" (1893), protop. Sergiu Medean „despre meserii" (1892), Samuil Roşu „despre Asociaţiune" (1897), George Tătar „Cauzele sărăciei poporului şi delăturarea lor" (1895 şi 1900), „Educaţia face mărirea poporului" (1899), „Educaţie şi lux" (1903), apoi Oct. Murăşan „despre pomărit" (1904), Al. Duvlea, Vas. Zdrenghea şi alţii.

Pe lângă aceste s'au ţinut multe vorbiri şi *prelegeri libere,* s'au dat sfaturi şi învăţături din partea intelectualilor. Începând cu anul 1906 s'a înactivat ideea salutară a prelegerilor poporale, ţinându-se în fiecare an cel puţin 25—30 astfel de prelegeri.

Cu toate că partea financiară a desp. nostru a fost cât se poate de modestă, totuş a rupt din puţinul său cât a putut, şi a tins mână de *ajutor ani de-arândul studenţilor şi ucenicilor săraci.* In 1871 a dat şase ajutoare de câte 20 cor. „ucenicilor dela meserii cari se disting prin purtare şi progres", în 1878 două ajutoare de câte 40 cor., în 1882 un ajutor de 40 cor.,

în 1883 cinci de câte 20 cor., în 1884 două de câte 20 cor., în 1886 un stipendiu de 10 cor. pentru pictură, pe care însă comitetul central nu l-a aprobat în 1888 trei ajutoare de câte 30 cor., între cari unul învățătorului Zev. Mureșan pentru pomărit, în 1889 unul de 50 cor., în 1891 unul de 52 cor., în 1896 zece de câte 20 cor. și în 1897 patru de câte 20 cor.

A creiat apoi desp. nostru mai multe *premii* pentru portul și industria românească, ca astfel să deștepte în țărancele noastre ambiția de muncă și să salveze corcirea portului. In 1900 un premiu de 10 cor. la o femee din Daia, în 1901 un premiu de 10 cor. unei femei din Călnic, în 1903 trei premii de 15 cor. la trei fete din Laz, în 1906 patru premii de 15 cor. la patru femei din Lancrăm.

Tot din acest indemn de propășire a colaborat desp. nostru cu o frumoasă colecție de obiecte la *expoziția* din București în 1906, la cea din Sibiiu unde a fost îndeosebi lăudat un car pregătit pentru culesul viilor lucrat de Simeon Târlea din Pianul-de-sus și meseriașul Ion Muntean din Sebeș. A aranjat desp. însuși o modestă expoziție etnografică în Cut. Acest factor cultural rămâne însă o problemă de desvoltat pe viitor.

A desvoltat desp. nostru activitate deosebită pentru înactivarea *bibliotecilor*. La început a fost numai o singură bibliotecă în Sebeș, care însă s'a dărăpănat. A împărțit în cursul vremii cărți și bani în comunele din jur, dar răslețirea aceasta n'a dat rezultate bune. De aceea s'au înactivat bibliotecile pe sate. In curs abiă de cinci ani desp. a creiat 19 biblioteci, cari se dovedesc din an în an o trebuință neapărată pentru cărturarii satelor.

A mai contribuit desp. nostru pentru ridicarea unui *monument lui Andrei Mureșan* cu o sumă considerabilă în 1882, pentru înființarea *fondului Andreian* la institutul «Albina» a contribuit cu 1000 cor. iar la fondul Asociațiunii a vărsat prisosul său an de an, în suma totală de peste 20 mii cor.

Unul dintre momentele cele mai însemnate în viața desp. Sebeș este înființarea *reuniunei «Andreiană»* a meseriașilor din Sebeș. La adunarea gen. din 1878 în Săsciori se discută ideia înființării unui așezământ pentru ajutorarea meseriașilor și a învățăceilor. Cu bucurie generală se decretează înființarea ei. Comitetul e însărcinat cu elaborarea statutelor. Indemnat de hotărîrea aceasta, subpretorele Matei Savu pune baza unui fond pe seama reuniunii. In toamna anului acestuia adecă a fost ales deputat dietal Lika. Savu s'a folosit de ocazie și din banii de corteșit, din „banii de împărțit, în partibus infidelium" între Români, „folosindu-se de influința lui de pretor" a stors dela mulți în adunarea generală chiar declarația că cedează banii în favorul acestui fond. A făcut aceasta „ca să nu se demoralizeze cu banii lui Iuda și aceia cari mai aveau ceva simț". In chipul acesta adună 638 cor. 30 bani din cari 470 cor. îi depun la „Albina". „Comitetul central înștiințat fiind cere statutele, cari ajung însă la desbatere numai în 1883 la adunarea din Ludoș. Le trimit la centru, care le predă unei comisii din sinul său ca să le studieze. In 24 Mai 1884 vine răspunsul dela centru: „Comitetul având în vedere că societatea „Andreiană", după proiectul de statute și după natura locului e o societate de sine stătătoare, care între marginile statutelor Asociațiunii nu se poate pune sub controlul și conducerea desp., nu se simte îndreptățit nici a revedeà statutele nici ale prezentà locurilor mai înalte spre aprobare. Dacă se mai susține ideia pentru înființarea acelei societăți, fundatorii vor aveà să se acomodeze legilor guverniale și să-și procure înșiși întărirea statutelor. Deoarece însă suma de 470 cor. este încasată prin adu-

narea generală a desp. ea se consideră de averea Asociaţiunii şi comitetul desp. în interesul cauzei e provocat a o transpune comitetului central (Actul Nr. 86/1884). Adunarea gen. din 1884 în Pianul-de-sus ia în discuţie rescriptul şi decide ca întreaga chestie să se lase în grija întemeietorilor, a contribuenţilor. O lasă în seama pretorelui Matei Savu. Acesta nu vreă să transpună banii la centru. Comitetul central provoacă din nou în 1885 desp. să administreze banii. Savu răspunde că „statutele încă nu sunt întărite prin urmare nici eu nici altcineva nu poate dispune asupra acestui deposit de bani, ci acesta rămâne proprietatea contribuenţilor până ce se vor aprobà statutele". Centrul nemulţumit provoacă din nou să dea banii. (actul 121/1885) Se vede însă, că provocarea n'a avut resultatul dorit. Chestia se discută vehement în adunările generale din 1886 şi 1888. Rezultatul a fost că „Andreiana" a rămas o instituţie independentă afară de cadrele Asociaţiunii. Zămislirea ei va rămâneà însă pururea legată de desp. nostru.

A avut despărţământul nostru norocul, pe care foarte multe altele nu l'au avut şi nu'l au nici azi, că a avut în frunte bărbaţi luminaţi, destoinici, suflete încălzite, de dragoste de neam şi dornici de a scoate cu orice jertfe poporul la limanul luminii. Şi norocul a voit ca tocmai aceşti bărbaţi să constitue primul comitet, să ia în mână destinele desp. care sub oblăduirea lor s'a aşezat pe temelii solide pe cari urmaşii au putut clădì fără teamă că se va dărăpăna.

Primul încredinţat al Asociaţiunii la Sebeş a fost prot. Ioan Tipeiu. La 1870 constituindu-se desp. ajunge *director* judele Simion Balomiri, care a condus cu mult tact şi abnegaţie desp. până la 1881. Îi urmează senatorul Ion Piso, care în anul 1883 abzice, iar adunarea generală alege director pe prot. Ioan Tipeiu. Acesta însă nu primeşte, şi adunarea gen. din 1884 alege din nou pe Ioan Piso, care îşi ocupă postul până la 1889, când isbucneşte hărţuiala între director şi membri comitetului, care hărţuială a turburat mersul desp. aproape doi ani. În 1890 se alege director Daniil David, care neputând însă domolì patimile şi întoarce mersul normal al desp. se retrage. In 1891 se alege apoi director adv. Dr. Pompiliu Isacu şi desp. întră în ogaşa păcii In 1894 Dr. Isac abzice, neprimind însă comitetul abzicerea funcţionează până la 1896. Dela 1897 postul de conducător al despărţământului e încredinţat şi stăpânit cu deosebită pricepere şi destoinicie din partea P. O. D. Sergiu Medean prot. gr. ort.

Activitatea *cassarilor* a fost dela început de mare însemnătate. Ei erau avisaţi s'alerge în dreapta şi stânga şi cu prisos de vorbe şi trudă să câştige materialul indispensabil pentru susţinerea instituţiei. Primul cassar a fost prot. Ioan Tipeiu, care dela 1861—1870 ca colector, iar dela 1870—1878 în calitate de cassar a realizat un frumos rezultat în sporul financiar al desp. Dela 1878—1882 postul acesta a fost ocupat de Ion Cărpinişan controlor orăş. în Sebeş, iar dela 1882 în curs de 24 ani până la 1906 averea desp. a fost încredinţată dlui Ioan Oncescu, care cu zelul şi dragostea cunoscută a fost unul din protectorii cei mai valoroşi ai desp. I-se cuvine în special recunoştinţă căci a dovedit în cursul muncii sale de 25 ani ca membru în comitetul desp. o stăruinţă şi trudă neobosită pentru întruparea idealelor Asociaţiunii. A fost între cei dintâi membri ai desp. dela înfiinţare şi a jertfit pe altarul Asoc. 3000 cor. pentru care fapt desp. ia eliberat în 1907 un act de adâncă recunoştinţă. In cei doi ani următori 1907—1908 cassariatul l-a condus dl Vasile Aldea. Iar dela 1909 postul acesta împreunat cu multă răspundere îl ocupă dl. Gheorghe Tătar comptabil.

Agendele *secretariale* le-a provăzut la început cu mare corectitate Ioan Paraschiv până la 1880. In acest an s'au predat noului secretar Ion Muntean, adv. în Sebeş, care însă tot în acel an abzice. In 1881 dir. Ion Piso se plânge la centru că nu găseşte secretar, la ceeace i se răspunde că e imposibil ca între intelectualii din Sebeş să nu se găsească acest *un* om care să nu fie aplicat să poarte agendele secretariale. A şi fost găsit în persoana lui Daniil David. La 1891 se alege secretar preotul Zevedeiu Mureşan, la 1898 contabilul Gheorghe Tătar, în 1909 senatorul Ioan Băilă, care în 1911 abzice de post şi în locul lui se alege preotul Dr. Sebastian Stanca.

Comitetul a fost alcătuit din oamenii cei mai de seamă ai despărţ. Membri în comitet au întrat în 1870: Prot. Ioan Deac, Ioan Besan, Ioan Paraschiv, Ioan Macelariu din Mercurea, Dr. Avram Tincu, adv., Orăştie, preotul Nic. Lazar, în 1874 Ioan Cărpinişan, contr., Sebeş, Ioan Muntean, adv., Sebeş, Dr. Ioan Moga, medic, în 1875 prot. Nic. Popovici din Orăştie, în 1877 în Droc, prot., Mercurea, Alex. Claudiu Vlad, contr., Orăştie, Ioan Drăgan, notar public şi Ioan Bojiţa, adv. în Sebeş. In 1881 Isidor Blaga, paroh, Lancrăm, care din motive necunoscute a fost destituit din comitet în 1881, Matei Savu, pretor, Daniil David, contr. şi Zev. Mureşan, înv. în Sebeş. In 1880 Samuil Pop, adv., Orăştie şi Laurian Bercean, notar, Vaidei. In 1882 Ioan Oncescu, notar, Răhău. In 1884 Ioan Bena, preot în Pianul-de-jos. In 1891 Sergiu Medean, adm. prot., Samuil Roşu, învăţ. şi Ilie Moga. In 1892 Alexandru Dogrescu, prot., Dr. Iosif Blaga, cand. de prof. şi Vasiliu Rehovean, înv., Călnic. In 1895 Dr. Ioan Elekeş, medic şi Ioan Floca, paroh, Răhău. In 1898 Avram David, pr., Sebeş. 1901 Ioan Henteş, pretor în Sebeş. In 1904 Dr. Ioan Miclea, pretor, în 1910 Dr. Nicolae Lazar, adv., Dr. Dumitru Stefan, adv. şi Dr. At. Moga, medic în Sebeş.

Intre momentele de seamă din vieaţa despărţ. e de remarcat concluzul adunării generale din 1875 prin care desp. declară că nu poate lua parte la adunarea generală a Asociaţiunii proiectată la Lugoj, nu aprobă acest plan «pentrucă se teme să nu se pericliteze prin aceasta existenţa instituţiei întregi». La clarificările comitetului central însă desp. îşi schimbă concluzul.

Ce priveşte *organizarea*, desp. Sebeş a stat până la 1889 constătător din scaunele Sebeşului, Orăştiei, Mercurii şi cele câteva comune dela Alba-Iulia cu centrul în Sebeş. La 1880 se arondează desp. se ia dela Sebeş câteva comune mai apropiate de Blaj. La 1886 se resimte deja pulsaţia mai energică în vieaţa desp. O rugare iscălită de Dr. Ioan Mihu, Dumitru Iosif, Nicolae Dubleş, Proc. Herlea, Laurian Bercean, Petru Belei, Liviu Friedmann, Nicolae Herlea cere dela directorul desp. că reşedinţa comitetului să se mute la Orăştie. Comitetul nu primeşte. Pretorul Savu Matei face propunerea ca desp. Sebeşului să se arondeze din nou despărţindu-se de Orăştie şi Mercurea. Stărue totodată, ca la adunările gen. să se elimineze prânzurile costisitoare. Concluz nu se ia, ci se scrie comitetului central. In urma acestui fapt la 1889 Orăştia se desparte alcătuindu-se în desp. separat, iar la arondarea generală din 1899 se desparte şi Mercurea rămânând Sebeşul singur cu 24 comune ocupând în şirul despărţămintelor locul al VI lea.

La 1895 se întâmplă cazul neplăcut că oficiile administrative, *magistratul din Sebeş, se amestecă* în afacerile interne ale desp. şi declară activitatea acestuia ilegală, oprindu-l dela orice manifestare. Abia după multe clarificări dela centru şi dela ministru, despărţământului i-se redă libertatea şi poate să-şi urmeze munca.

Ce priveşte *membrii* desp. nostru a dat Asociaţiunii patru membri fundatori: «Sebeşul săsesc» comunitate scaunală, Ioan Macelar, propriet., Mercurea, Pianul-superior, comuna politică şi Ioan Oncescu, notar pens. în Sebeş; cinci membri pe vieaţă: «Sebeşana», Gheorghe Macelariu din Mercurea, Const. Colbasi, propr., Şpring, Samuil Crăciun din Doştat şi comuna Lancrăm şi peste 250 membri ordinari.

La *fondurile* Asociaţiunii, a contribuit şi despărţământul nostru cu două: unul e lăsământul de 4000 cor. al judelui Simion Balomiri, iar celalalt e lăsământul lui Grigorie Forró în valoare de 16,000 cor. *Dr. Seb. Stanca.* *Sergiu Medean*, director.

51. Sibiiu.

I. Numărul agenturilor: 3, în comunele: Sebeşul-de-jos, Bungard, Ocna-Sibiiului.

II. Numărul bibliotecilor: 29, în: Sadu cu 30 vol., Roşia-săsească cu 60 vol., Ruşi cu 43 vol. şi Turnişor cu 45 vol. Celelalte din anumite consideraţiuui, aproape toate, s'au prefăcut în parohiale. Acestea sunt: în Săcădate cu 80 vol., Veştem cu 51 vol., Tălmăcel cu 45 vol., Ocna-Sibiiului cu 241 vol., Hamba cu 50 vol., Cristian cu 260 vol., Sebeşul-inf. cu 100 vol., Porceşti cu 70 vol., Şelimbăr cu 173 vol., Loamnăş cu 179 vol., Boiţa cu 92 vol., Sadu cu 30 vol., Avrig cu 300 vol., Mohu cu 135 vol., Şuramare cu 146 vol., Reşinari cu 500 vol., Glimboaca cu 25 şi Bungard cu 50 vol.

Biblioteci şcolare sunt 4, în: Boiţa cu 44 vol., Sebeşul-de-sus cu 282 vol., Tălmăcel cu 160 vol. şi Veştem cu 397 vol. Au împrumutat cărţi 1092 de inşi. Despărţământul a distribuit între ţărani 380 broşuri gratuite, în comunele: Boiţa, Tălmăcel, Şura-mare, Şelimbăr, Săcădate, Ocna-Sibiiului, Loamnăş, Poplaca, Porceşti, Sebeşul-de-jos.

III. Numărul reuniunilor: 33, în Sibiiu: „Albina" institut de credit şi economii, Reuniunea română de muzică, Reuniunea sodalilor români, Reuniunea de înmormântare, Reuniunea română de agricultură, Reuniunea femeilor române, Casina română, Reuniunea femeilor române gr.-cat. pentru înfrumseţarea bisericii, Societăţile elevilor seminariului Andreian, „Lumina", institut de credit şi economii, Societatea abstinenţilor. În Avrig: „Avrigeana", institut de credit şi „Tovărăşia agricolă". În Boiţa: „Turnul roşu", institut de credit şi Casina română. In Sadu: „Frăţietatea", institut de credit şi Societatea pentru asigurarea vitelor. In Săcădate: „Plugarul", institut de credit şi Societate de consum şi valorizare a productelor. In Porumbacul-de-jos: „Porumbăceana", institut de credit. In Sebeşul-de-jos: „Izvorul", institut de credit. In Ocna-Sibiiului: „Viitorul", institut de credit. Insoţiri „Raiffeisen" sunt în comunele: Bungard, Guşteriţa, Nucet, Mohu, Veştem, Roşia-săsască, Şelimbăr, Tălmăcel, Cristian şi Turnişor, unde se află şi o societate a corului funebral. In Reşinari: „Reşinăreana", institut de credit şi economii, inf. la 1911. Capital social K 30,000, Fanfara tinerilor, Reuniunea femeilor, Reuniune de înmormântare, Casina română, Reuniune de meseriaşi.

IV. Averea despărţământului: K 850.

V. In Guşteriţa a instruat d-l Traian Petrişor cu deplin succes 17 analfabeţi.

VI. Despărţământul are schiopticon şi diapozitive „vieaţa lui Iisus Christos". Schiopticon are şi comuna Reşinari cu 25 diapozitive din Testamentul vechiu. Secretarul desp. Dr. A. Crăciunescu cu ocazia excursiilor culturale făcute în diferite comune a împărţit sute de broşuri.

P. Cosma, director.

52. Sighişoara.

I. Numărul agenturilor: 0.

II. Numărul bibliotecilor: 1, în Sighişoara cu 16 vol. Mai e o bibliotecă şcolară în Sighişoara.

III. Numărul reuniunilor: 1, „Târnăveana", institut de credit şi economii, în Sighişoara, înf. la 1904.

IV. Averea despărţământului: K 53·60.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut.

VI. Observaţiuni. Despărţământul s'a înfiinţat la anul 1869. Reorganizarea mai nouă a desp. s'a făcut la sfârşitul anului 1910.

Dr. Toma Cornea.

53. Şimleu.

I. Numărul agenturilor: 0.

II. Numărul bibliotecilor: 21. In Siciu cu 24 volume, Mal cu 26 vol., Vâlcăul-unguresc cu 22 vol., Periceiu cu 22 vol., Mălădie cu 22 volume, Hususău cu 21 vol., Pria cu 17 vol., Stârciu cu 20 vol., Marin cu 20 vol., Iaaz cu 20 vol., Fizeş cu 16 vol., Ipp cu 14 vol., Doh cu 24 vol., Şumal cu 26 vol., Sâg cu 31 vol., Marca cu 30 vol., Cizer cu 26 vol., Căţelul român cu 27 vol., Badon cu 28 vol., Bocşiţa cu 28 vol., Asuagiul-de-jos cu 26 volume.

III. Numărul reuniunilor: 10. «Reuniunea învăţătorilor români selăgeni», inf. 1869; «Reuniunea femeilor române selăgiene», înf 1888; «Casina română, Şimleu», înf. 1903; «Corul plugarilor, Băseşti», înf. 1906; «Reuniunea funebrală a înv. selăgeni», înf. 1898; «Consumul din Băseşti»; «Consumul din Asuagiul-de-jos»; «Consumul din Ardihat»; «Consumul din Barsăul-de-sus»; «Consumul din Rastoltul-mare».

IV. Averea despărţământului: K 400.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut.

VI. Observaţiuni. *Istoricul despărţământului Şimleu al «Astrei»*. Despărţământul s'a înfiinţat în anul 1871 sub diriginţa fostului vicar al Selajului dl Dimitrie Coroian. S'a numit la început Despărţământul «Silvaniei», extinzându-se exclusiv asupra Silvaniei (fără părţile mai târziu adnexe de peste Meseş ale comitatului Selaj de azi).

La început n'a posedat vr'un comitet organizat din lipsa intelectualilor în numărul recerut în apropiere. Acesta a fost apoi neajunsul, că nici puţinii membri din comitet fatalminte răslăţiţi peste întregul teritor al despărţământului nici măcar odată la an nu se puteau întruni pentru orientarea culturală a despărţământului şi chibzuirea mijloacelor şi modalităţilor de propăşire.

Cooperând însă mai târziu în cele culturale şi «Reuniunea femeilor române selăjene» alăturea despărţământului şi agitând entusiasmul de înălţare culturală a Selajului, ilustrul domn George Pop de Băseşti prin crearea an de an a foarte valoroaselor premii pentru cei mai distinşi dascăli ai poporului, graţie acestor împrejurări, interesul faţă de misiunea etică a despărţământului a crescut şi potenţat în gradul cel mai înălţător.

O muncă sistematică însă nu s'a putut realizà, decât numai prin înmulţirea intelectualilor din Şimleu, sediul despărţământului, din sinul cărora apoi s'a putut recrutà un comitet stabil şi activ în toată regulă. Data aceasta cade pe finele anilor 1890.

Azi despărţământul se bucură de conştiinţa îndatoririlor sale, pe cari dinadins urmează a le achità — după putinţă.

Dela acest despărţământ a emanat anume mai întâi hotărîrea, care dispune *în mod obligător conferinţele poporale*, în scopul, ca pătura intelectuală venind în continuu şi nemijlocit în contact cu poporul — să se cimenteze încrederea şi iubirea împrumutată între popor şi inteligenţă spre a desăvârşi regenerarea naţională.

In acest scop despărţământul nostru a instituit cei dintâi *conferenţiari permanenţi* în deosebiţii rami culturali, intenţionând prin aceasta, ca poporul fără pic de jertfă şi osteneală să poată fi povăţuit în orice lipsă culturală, de care ar fi cuprins.

Acest despărţământ a dispus apoi *colectarea tuturor produselor folcloristice*, în scopul, ca cultivarea si perfecţionarea literaturii naţionale să aibă întotdeauna în vedere izvorul cel nesecat şi genuin: *însuşirile şi inclinările noastre etnice*, drept motiv de inspirare la alcătuirea operilor naţionale.

Primului prezident al despărţământului i-a succedat în demnitate actualul vicar magnificul domn Alimpie Barboloviciu, care deja de 37 ani, cu o rară şi apostolică însufleţire conduce destinele despărţământului.

Secretarii despărţământului au fost pe rând domnii: Vasile Pop, adv. în Şimleu, Andrei Cosma, directorul executiv al «Silvaniei», Dr. Casiu Maniu, advocat în Cluj, Augustin Vicaş, protopop în Hidig, iar actualminte e dl Dr. Coriolan Meseşan, advocat în Şimleu.

Despărţământul a avut în fine deosebitul onor de a găzdui la sine de 2-ori «Astra», şi anume la anii: 1878 şi 1908.

Dr. C. Meseşan, secretar.

54. Tăşnad.

I. Numărul agenturilor: 0.

II. Numărul bibliotecilor: 4. In Santău cu 60 vol., Unimăt cu 132 vol., Hotvan cu 40 vol. şi Chişfalău cu 30 vol. Au împrumutat cărţi 410 inşi.

III. Numărul reuniunilor: 4. «Vulturul», institut de credit şi economii, Tăşnad, înf. 1908. Capital social K 100·000. — 3 însoţiri de credit sistem «Raiffeisen» în Santău, Seuca şi Căraş, 3 tovărăşii de consum în Hotoan, Santău, Seuca. Mai sunt 2 grânare bisericeşti în Supurul-de-jos şi Cehalul-românesc.

IV. Averea despărţământului: K 246·13.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut.

Dr. Coriolan Steer, secretarul desp.

55. Teaca.

I. Numărul agenturilor: 1, în Ida-mare.

II. Numărul bibliotecilor: 1, în Ida-mare.

III. Numărul reuniunilor: 0.

VI. Averea despărţământului: 0.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut.

VI. Observaţiuni. Despărţământul s'a înfiinţat la 31 Iulie 1910.

Dr. Eugen Bran, director.

56. Timişoara.

I. Numărul agenturilor: 0.

II. Numărul bibliotecilor: 14, în comunele: Şag cu 191 vol.; Becicherecul-mic 96 vol.; Chiroda 82 vol.; S.-Mihaiul-român 83 vol ; Hodoni 99 vol.; Murani 94 vol ; Bărăteaz 89 vol.; Călacea 95 vol., Ianova 93 vol.; Chişoda 82 vol.; Topoloveţ 91 vol.; Ictar 91 vol.; Budinţi 91 vol.,

şi Benecul-român 79. Despărţământul a împărţit între ţărani 300 broşuri gratuite.

III. Numărul reuniunilor: 1. Reuniunea de lectură (casina) din Timişoara-Fabric, înf. la 1872. Averea K 1523.

IV. Averea despărţământului:

a) In numărar	K	1264·48
b) Fondul culturat de administrat de Comitetul central	„	5000·—
Tatal .	K	6264·38

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut.

Romul Cărăbaşiu, director.

57. Treiscaune-Ciuc.

D l director Constantin Dimian, protopop n'a înaintat raport. Despărţământul n'a funcţionat.

58. Turda.

I. Numărul agenturilor: 0.

II. Numărul bibliotecilor: 4. In Turda cu 346 vol., Indol cu 180., Tritiul-de-sus cu 113 vol., Agârbiciu cu 118 vol., Ceanul-deşert cu 149 vol., Iclandul-unguresc cu 120 vol., şi Măhaciu cu 120 vol. Mai sunt biblioteci: în Turda, biblioteca reuniunei femeilor române şi biblioteca tractului protopopesc gr.-or.

III. Numărul reuniunilor: 5. „Arieşana", institut de credit şi economii, înf. la 1887 în Turda; „Reuniunea femeilor române", în Turda, înf la 1860; „Cor bisericesc", în Turda, înf. la 1904; „Insoţire Raiffeisen", în Sălcica-de-jos; „Reuniunea de înmormântare", în Turda-nouă. Grânare bisericeşti sunt aproape în toate comunele.

IV. Averea despărţământului: K 255·09.

V. Cursuri de analfabeţi nu s'au ţinut.

VI. Observaţiuni. Date despre activitatea desp. nu sunt decât din 1897.

Dr. Valer Moldovan, secretarul desp.

59. Vârşeţ.

I. Numărul agenturilor: 7. In Straja, Sânmihai, Sânianăş, German, Grebenaţ, Orăşeţ şi Iabuca.

II. Biblioteci poporale sunt 7, în agenturi: Fiecare are 38—40 bucăţi, din cărţile primite gratuit din centru.

Biblioteci ale reuniunilor se află în Coştei, Voivodinţi, Marcovăţ. Biblioteci parohiale în Straja, Sânianăş Nicolinţul-mare şi Sălcuţa.

III. Numărul reuniunilor: 6. «Reuniunea de cetire şi cântări din Coştei, înf. la 1899; «Reuniunea de cetire şi cântări din Voivodinţi; «Reuniunea de cetire şi cântări» din Sălcita; «Reuniunea de cetire şi cântări» din Marcovăţ; «Luceafărul», institut de credit, în Vârşeţ, înf la 1895. Capital social K 60,000; «Aurora», institut de credit în Gataia, înf. la 1910. Capital social K 50,000.

IV. Averea despărţământului: K 323,14.

V. In cadrele Asociaţiunii nu s'au ţinut cursuri de analfabeţi.

VI. Observaţiuni. In anul 1910 nu s'a putut desvoltă activitate mulţămitoare din causa împrejurărilor neprielnice. S'au înscris ca membri ajutători ai Asociaţiunii 330 ţărani. *Traian Oprea*, director.

60. Zârneşti.

I. Numărul agenturilor: 5. În comunele: Zârneşti, Tohanul-vechiu, Tohanul-nou, Poiana-Mărului şi Holbav. Toate au desvoltat o activitate mulţumitoare afară de agentura Holbav.

II. Numărul bibliotecilor: 5. In: Zârneşti cu 45 vol, Tohanul-vechiu cu 40 vol, Tohanul-nou cu 40 vol, Poiana-Mărului cu 45 vol., Holbav cu 45 vol. Au împrumutat cărţi 162 cetitori. Mai sunt 3 biblioteci parohiale în Zârneşti, Tohanul-vechiu şi Poiana-Mărului.

III. Numărul reuniunilor: 8. În Zârneşti: «Reuniunea femeilor», înf. 1880 averea K 18,000; «Reuniunea de înmormântare», înf. 1910. Averea K 14,000; «Creditul», soc. pe acţii institut de credit şi economii. Capital social K 80,000; «Reuniunea femeilor pentru îmfrumseţarea bisericilor gr.-or. rom.» înf. 1903. Averea K 3881; «Tovărăşia pentru asigurarea vitelor», înf. 1907; «Banca Raiffeisen, în Poiana-Mărului», înf. în 1910.

IV. Averea despărţământului: K 131·27.

V. D-l învăţător Titu Popovici a ţinut un curs de analfabeţi în Tohanul vechiu. Rezultatul nu se cunoaşte.

VI. Observaţiuni. Prelegerile poporale au o influinţă binefăcătoare asupra poporului. Desp. se ocupă cu înfiinţarea unei tovărăşii pentru asigurarea vitelor. *Ioan Ionică,* director.

*

PS. La încheierea acestei coale am mai primit raportul general dela despărţământul

Ciacova.

I. Numărul agenturilor: 0.

II. Numărul bibliotecilor: 2. In Gaiul mic cu 140 vol. şi în Petroman cu 120 vol.

III. Numărul reuniunilor: 11. Filiala institut. de credit „Timişiana" în Ciacova; „Ligezana" inst. de credit în Liged şi Reuniune de cântări în Ciacova; Coruri bisericeşti în comunele: Banloc, Cebza, Feni, Gilad, Giulvaz, Liged, Macedonia şi Petroman.

IV. Averea despărţământului: K 400.

V. Cursuri de analfabeţi s'au ţinut doue. In Ciacova a ţinut învăţ. Ioan Gruescu cu 11 analfabeţi şi în Feni a ţinut învăţ. Procopiu Simion cu 26 inşi. Premii nu s'au distribuit.

VII. Observaţiuni. S'au ţinut 2 prelegeri poporale. In Liged „Cari sunt virtuţile şi cari sunt scăderile poporului român", ţinută de d-l Dr. Iuliu Costa, adv. în Ciacova, şi tot în Liged „Biserica română în serviciul limbei şi culturii poporului românesc", ţinută de preotul Vasilie Terebenţiu din Petroman. S'au mai ţinut încă 2 serate teatrale în Ciacova şi Cebza şi o reprezentaţie teatrală în Liged. *George Breban,* dir. desp.

TABLOUL SUMAR

despre starea şi activitatea despărţămintelor în cursul anului 1910.

Nrul curent	Despărţământul	Membri					Comune	Agenturi	Biblioteci	Prelegeri	Conferinţe	Serate muzicale-artistice	Observaţiuni
		fundatori	pe vieaţă	ordinari	ajutători	Total							
1	Abrud-Câmpeni	1	19	48	94	162	25	6	6	15	—	—	
2	Agnita	—	—	23	16	39	41	—	—	3	—	—	
3	Aiud-Teiuş	1	—	25	—	26	46	2	2	2	—	—	
4	Alba-Iulia	—	4	24	—	28	42	—	8	—	—	—	
5	Becicherecul-mare	—	1	8	—	9	11	7	1	3	—	2	
6	Beiuş	—	1	44	23	68	157	3	3	6	—	—	
7	Bistriţa	11	9	26	—	46	37	18	13	18	11	1	
8	Blaj	4	4	112	—	120	42	15	13	6	6	3	
9	Bocşa	—	1	33	26	60	36	13	4	14	—	—	
10	Brad	2	10	25	—	37	72	5	25	14	7	1	
11	Bran	1	3	17	6	27	11	—	1	4	1	—	
12	Braşov	3	13	103	211	330	26	23	21	44	4	1	
13	Bucium	—	1	3	—	4	12	—	—	—	—	—	
14	Buziaş	—	1	3	—	4	33	—	—	—	—	—	
15	Caransebeş	2	4	20	—	26	87	—	—	—	—	—	
16	Ceica	1	2	7	4	14	49	—	—	—	—	—	s'a înfiinţat în 28 Martie 1910
17	Ciacova	1	5	4	—	10	17	—	—	—	—	—	
18	Cluj	2	2	27	49	80	73	24	24	5	10	—	
19	Cohalm	—	1	9	—	10	13	—	—	—	—	—	
20	Dej	7	7	49	—	63	206	—	—	13	—	—	
21	Deva	1	4	31	—	36	11	—	—	—	—	—	
22	Dicio-Sân-Mărtin	—	3	27	19	49	59	1	6	7	—	—	
23	Dobra	—	—	18	—	18	81	—	1	—	—	—	
24	Făgăraş	2	8	57	—	67	68	—	—	—	2	—	
25	Gherla	2	7	47	116	172	62	6	6	1	2	3	
26	Hălmagiu	—	—	6	—	6	33	—	—	—	—	—	
27	Haţeg	—	1	34	—	35	113	4	11	3	—		
28	Hida-Huedin	1	1	30	144	176	80	8	2	1	—	1	
29	Ibaşfalău	—	1	12	26	39	36	—	—	3	—	—	s'a inf. în 27 Septemvrie 1910
30	Lăpuşul-unguresc	1	1	35	17	54	47	3	4	7	1	—	
31	Lipova	2	2	10	—	14	94	—	—	—	—	—	
32	Lugoş	4	5	53	9	71	120	3	5	14	—	—	
33	Mărghita	1	—	13	5	19	43	—	—	—	—	—	s'a inf. în 16 Octomvrie 1910
34	Mediaş	1	3	21	13	38	27	—	—	14	—	5	
35	Mercurea	1	2	20	101	124	24	3	8	6	—	—	
36	Mociu	1	2	27	—	30	40	—	3	3	—	—	
37	M.-Ludoş	1	3	20	100	124	33	2	4	8	3	—	
38	Murăş-Oşorheiu	1	5	46	—	52	41	3	3	1	—	—	
39	Murăş-Uioara	—	1	28	11	40	29	—	—	2	—	1	
40	Năsăud	11	27	55	217	310	34	23	20	51	—	—	
41	Nocrichiu	—	—	27	68	95	16	12	12	2	2	—	
42	Oradea-mare	1	2	24	8	35	263	21	21	12	1	—	
43	Orăştie	9	8	24	3	44	73	4	4	10	3	1	
44	Oraviţa	4	14	42	13	73	67	—	—	1	4	1	
45	Panciova	1	9	21	—	31	13	—	—	1	—	—	
46	Reghin	—	4	50	—	54	31	—	2	7	—	—	
47	Sălişte	2	9	69	130	210	15	10	12	67	—	1	
48	Sânmiclăuşul-mare	2	5	10	—	17	12	5	5	—	—	—	
49	Sătmar-Ugocea	3	12	63	8	86	55	1	21	1	—	—	
50	Sebeş	3	5	39	25	72	23	18	18	23	—	—	
51	Sibiiu	6	33	101	216	356	36	3	29	50	4	9	
52	Sighişoara	—	—	15	14	29	38	—	1	1	—	—	
53	Şimleu	4	11	61	10	86	201	—	21	5	—	2	
54	Tăşnad	—	7	21	16	44	40	—	4	1	—	1	
55	Teaca	1	3	13	30	47	38	1	1	—	—	—	s'a înfiinţat în 21 Iulie 1910
56	Timişoara	4	9	42	—	55	51	—	14	1	—	—	
57	Treiscaune-Ciuc	2	—	21	—	23	50	—	—	—	—	—	
58	Turda	—	1	21	9	31	54	—	4	2	—	—	
59	Vârşeţ	1	11	25	330	367	40	7	7	—	—	—	
60	Zărneşti	1	1	36	110	148	5	5	5	15	—	7	
	Membri afară de despărţăminte	7	8	14	—	29	—	—	—	—	—	—	

Nr. 971—1911. Anexa XI.

RAPORTUL COMITETULUI

asupra socotelilor «Asociaţiunii» pe anul 1910.

Onorată adunare generală!

Anul financiar expirat, despre care avem onoare a Vă prezentà conturile de încheiere cu anexele lor, comparat cu un şir de ani — mai mult mai puţin slabi, — se poate conziderà de un an bun. Veniturile normale ale fondului general preliminate cu K 34,382·— au fost în realitate de K 43,319·—, adecă cu K 8937·— mai mari decât preliminarul şi cu K 5471·— mai mari decât veniturile anului premergător.

Poziţia principală de venituri: *taxele de membri* au dat suma cea mai mare dela înfiinţareá Asociaţiunii, de K 24.848·—, cu K 8848·— peste preliminar, şi cu K 4832·— peste venitul anului 1909. Ceilalţi titlii de venituri arată mici creşteri, afară de *veniturile extraordinare*, cari au rămas cu K 615 sub preliminar.

Cheltuelile încă au crescut în măsură considerabilă. Cea mai mare creştere de K 2518·— a fost la revista Asociaţiunii. După buget revista aveà să apară numai în 4 numere, de fapt însă s'au publicat tot 6 numere caşi în trecut, de unde a rezultat o însemnată creştere a speselor de tipar.

Peste buget s'a trecut şi la *spesele de cancelarie* cu K 709·—

S'au cruţat:

K 323·— la *salare,* fiindcă postul de agronom s'a ocupat numai din 1 Septemvrie şi

K 453·— la *interese de cont-curent.*

Celelalte poziţiuni sunt aproape egale cu preliminarul.

Cheltuelile totale efective au fost de K 36,747·—, cu K 2443·— mai mari decât erau preliminate, dar cu K 6572·— mai mici decât veniturile. Cu chipul acesta a fost dată posibilitatea a amortizà atât diferinţa de K 1000·—, cu care s'a urcat anul trecut valoarea efectelor la inventar, pentru a nu suferì scădere fondul general, cât şi K 4563·— din realităţi.

Cu toate aceste amortizări însemnate fondul general a crescut din veniturile normale ale Asociaţiunii cu K 1009·—

In mod extraordinar a crescut acest fond cu K 13,100·—, şi anume:

K 10,000·— din lăsământului răposatului Petru Pană, originar din Satul-Lung; veniturile acestei donaţiuni se vor întrebuinţà pentru înzestrarea Muzeului;

K 2400·— restituite de domnul Andreiu Bârseanu profesor în Braşov, vice-preşedintele Asociaţiunii, bursă primită în anii 1878—81;

K 700·— primite dela domnul Andreiu Cosma, director de bancă în Şimleu, drept bonificare a ajutorului de K 500·— de care a beneficiat dela Asociaţiune ca universitar în Budapesta, în cursul anilor 1865—8.

Stocul efectelor a crescut cu:

2	acţii «Arina»	în valoare	nominală de	K 200·—
1	„ «Silvania»	„	„	„ 100·—
1	„ «Sătmăreana»	„	„	„ 200·—
4	„ «Someşana»	„	„	„ 800·—
1	„ «Aurora»	„	„	„ 100·—
1	„ «Lăpuşana»	„	„	„ 100·—
1	„ «Sebeşana», Sebeş	„	„	„ 100·—
1	„ «Chiorana»	„	„	„ 400·—
				Total K 2000·—

Dintre celelalte fonduri şi fundaţiuni au crescut normal:

Fondul	G. Bariţiu cu	K 661·—
„	Avram Iancu	„ 135·—
„	Andreiu Mureşanu	„ 123·—
„	I. Simu	„ 21·—
„	despărţ. Deva	„ 26·—
Fundaţ.	I. Badillă	„ 988·—
„	E. D. Băşiota	„ 13·—
„	G. Boieriu	„ 419·—
„	G. Filipp	„ 2526·—
„	I. Iancu	„ 301·—
„	N. Marinoviciu	„ 75·—
„	Dr. I. Moga	„ 36·—
„	Dr. I. Nichita	„ 1522·—
„	I. Olteanu	„ 2240·—
„	I. Pop Maior	„ 213·—
„	R. Rîureanu	„ 51·—
„	I. Roman	„ 48·—
„	D. Suciu	„ 679·—;

numai fundaţiunea I. Petran a crescut în mod extraordinar cu K 6831·—, din cari K 5280·— s'au realizat la vânzarea a 22 acţii Kalotaszegi takp. din Huedin, ca diferenţă de curs.

Fundaţiunea anon. din com. Dobâca şi I. Gallianu au rămas neschimbate; iar

Fondul cultural al băncilor a crescut numai din interese, neintrând nici o contribuire nouă.

Singur Fondul Muzeului, care afară de donaţiunea de K 1000·— a institutului «Albina» n'a avut alte venituri extraordinare, ci din contră cheltueli neprevăzute de K 448·—, arată o mică scădere, de K 91·—, la K 145,544·—. Conziderând însă că în palatul Muzeului s'au învestit K 192,000·—, şi fiind puţină speranţă, ca fondul să ajungă cândva din colecte această sumă, va trebui redusă valoarea edificiului prin amortizări anuale regulate.

Datoria în cont curent la «Albina» s'a redus dela K 44,219·— la K 17,950·—

Efectele fondurilor şi fundaţiunilor au crescut prin participare la emisiuni nouă cu:

1 actiune «Someşana» la Fundaţ. Dr. I. Nichiţa,
28 „ «Someşana» „ Todor Sandu,
34 „ «Timişiana» „ „

Depozitele au scăzut cu:

depunerea de K 259·90 la «Ardeleana» şi
2 depuneri de „ 1177·27 la «Timişiana»

cari s'au achitat pentru a se folosì în alte învestiri.

Averea totală administrată de Asociaţiune erà

la sfârşitul anului 1910 de	K 952,664·76
din care subtrăgând datoriile de	„ 29,679·67
rămâne avere curată de	K 922,985·09

o creştere de K 31,272·45 faţă de anul 1909.

Terminând Vă rugăm:

1. să luaţi la cunoştinţă acest raport;

2. să censuraţi conturile: Bilanţ şi Venituri & Spese cu anexele lor şi aflându-le exacte să le promovaţi la adunarea generală pentru încuviinţarea pluserogatelor şi darea absolutorului pe anul de gestiune 1910.

Sibiiu, August 1911.

Andreiu Bârseanu,
v.-prezident.

Oct. C. Tăslăuanu,
secretar.

Bilanțul Asociațiunii.

Nr. 971—1911.

1

Bilanţ la

Active.

	K	f	K	f
Depozite spre fructificare			118991	22
Efectele fondului general	55040	—		
„ fondurilor şi fundaţiunilor	213239	—	268279	—
Realităţi:				
casa din strada Şaguna Nr. 6	153000	—		
„ „ „ „ „ 8	82000	—		
edificiul şcoalei civile de fete	126000	—		
palatul Muzeului	190000	—	551000	—
Debitori:				
fundaţiunea A. Mureşanu	270	20		
diverşi	495	54		
anticipaţiuni	152	80	918	54
Mobiliar			13476	—
			952664	76

Sibiiu, 31 Decemvrie 1910. *Ioan Vătăşan* m. p.
cassier.

Examinând acest bilanţ, am constatat că este exact şi în

Comisiunea

Dr. Liviu Lemény m. p. **Nicolau Ivan** m. p.

Aprobat în şedinţa comitetului

Andreiu Bârseanu m. p., v.-prezident.

31 Decemvrie 1910.

1

Pasive.

	K	f	K	f
Fondul general cu donaţiunile: Stana şi Stroie Belloiu şi Petru Pană			330496	41
Fondul Muzeului istoric etnografic			145544	—
„ George Bariţiu			10179	—
„ Avram Iancu			6523	—
„ Andreiu Mureşanu			9647	—
„ Ioan Simu			1068	—
„ cultural al băncilor			650	50
„ despărţăm. Deva			696	—
„ despărţăm, Timişoara			5000	—
Fundaţiunea Ioana Bădillă . . . . . :			30842	—
„ E. D. Başiota			1570	—
„ George Boieriu			16710	—
„ anonimă din comitatul Dobâca			2769	—
„ George Filepp			57945	49
„ Ioan Gallianu			3441	—
„ Ioan Iancu			6926	55
„ Nicolae Marinoviciu			7633	—
„ Dr. Ioan Moga			2950	—
„ Dr. Ioan Nichita şi fondul cult. selăgian			36092	76
„ Ioan Olteanu			105100	—
„ Ioan Petran			77301	10
„ I. Popp Maior			6366	—
„ Radu M. Rîureanu			3414	—
„ Ioan şi Zinca Roman			10343	—
„ Teodor Sandu			25958	27
„ Demetriu Suciu			10058	—
Creditori			37434	68
			952644	76

Nicolae Togan m. p.,
controlor.

consonanţă cu cărţile de contabilitate purtate corect.
de revizuire:

Dr. O. Russu m. p. **Dr. I. Beu** m. p.

ţinută în 10 August 1911.

Oct. C. Tăslăuanu m. p., secretar.

2

Venituri şi spese

Spese	Preliminat K	f	Spesat K	f
Salare	10360	—	10036	64
Spese de cancelarie, lum., încălzit, tipărit., etc.	4500	—	5209	39
Chirie pentru birouri	1200	—	1200	—
Dotaţiune pentru bibliotecă	1000	—	925	87
„ „ înzestrarea Muzeului	1000	—	1000	—
„ „ revista «Transilvania»	2800	—	5317	73
„ fondului G. Bariţiu	1000	—	1000	—
„ „ „ pentru secţiuni	650	—	650	—
„ pentru Masa studenţilor, Cluj	44	—	44	—
„ „ prelegeri poporale	2000	—	1993	—
Contribuţiune, echivalent, apă, canalizare	2000	—	2185	88
Interese de cont-corent	7450	—	6897	36
Spese neprevăzute	300	—	287	39
Amortizări			5562	63
Escedent			1009	33
			43319	22

Sibiiu, 31 Decemvrie 1910.

Ioan Vătăşan m. p.,
cassier.

Examinând acest cont, am constatat, că este exact şi în consonanţă

Sibiiu, în

Comisiunea de

Dr. L. Lemény m. p.

Nicolae Ivan m. p.

Aprobat în şedinţa comitetului

Andrei Bârseanu m. p., v.-prezident.

la 31 Decemvrie 1910.

2

Venituri	Preliminat K	f	Incassat K	f
Taxe de membri	16000	—	24848	42
Chirie	9970	—	10075	82
Interese de efecte	2950	—	3116	05
Interese de cont-corent	2700	—	2943	36
Taxe de administrare	1962	—	2150	57
Venituri extraordinare	800	—	185	—
			43319	22

Nicolau Togan m. p.,
controlor.

cu documentele de cassă şi cu registrele de contabilitate, purtate în regulă.

8 August 1911.

reviziune:

Dr. O. Russu m. p. **Dr. I. Beu** m. p.

ţinută în 10 August 1911.

Oct. C. Tăslăuanu m. p., secretar.

1

Debit. **Evidenţă specială a**

	K	f
I. Fondul Muzeului istoric-etnografic.		
Interese de cont-corent	2493	15
Serviciu	600	—
Spese neprevăzute	448	30
Sald la 31 Decemvrie 1910	145544	—
	149085	45
II. Fondul Gheorghe Bariţiu.		
Onorare la autori	200	—
Spese de tipar	1235	70
Cărţi cumpărate	189	90
Secţiuni ştiinţifice-literare	430	60
Dotaţiunea pentru agronom dela «Solidaritatea»	1096	30
Starea la 31 Decemvrie 1910	10179	—
	13331	50
III. Fondul Avram Iancu.		
Un stipendiu	100	20
Asigurare contra focului	12	—
Taxă de administrare	33	—
Sald la 31 Decemvrie 1910	6523	—
	6668	20
IV. Fondul Andreiu Murăşianu.		
Un premiu	300	—
Sald la 31 Decemvrie 1910	9647	—
	9947	—
V. Fondul Ioan Simu.		
Biblioteca poporală şi taxă de membru	20	—
Taxă de administrare	5	50
Sald la 31 Decemvrie 1910	1068	—
	1093	50

1

Fondurilor şi Fundaţiunilor. Credit.

	K	f
I. Fondul Muzeului istoric-etnografic.		
Sald la 1 Ianuarie 1910	145635	—
Chirie	2400	—
Donaţiune dela «Albina» Sibiiu	1000	—
Venituri extraordinare	50	45
	149085	45
II. Fondul Gheorghe Bariţiu.		
Starea la 1 Ianuarie 1910	9518	—
Dotaţiune din fondul general	1650	—
Donaţiune dela «Albina» Sibiiu	1000	—
Cărţi vândute	711	42
Dividendă	12	—
Interese de cont-corent	440	08
	13331	50
III. Fondul Avram Iancu.		
Sald la 1 Ianuarie 1910	6388	—
Interese de cont-corent	280	20
	6668	20
IV. Fondul Andreiu Murăşianu.		
Sald la 1 Ianuarie 1910	9524	—
Interese de cont-corent	423	—
	9947	—
V. Fondul Ioan Simu.		
Sald la 1 Ianuarie 1910	1047	—
Interese de cont-corent	46	50
	1093	50

	K	f
VI. Fundațiunea Iohanna Bădillă și Iohanna Moldovan.		
Echivalent	238	24
Taxă de administrare	300	—
Starea la 31 Decemvrie 1910	30842	—
	31380	24
VII. Fundațiunea E. D. Bașiota.		
Un stipendiu	40	—
Taxă de administrare	15	50
Sald la 31 Decemvrie 1910	1570	—
	1625	50
VIII. Fundațiunea George Boieriu.		
Un stipendiu	200	20
Patru ajutoare	80	20
Taxă de administrare	163	—
Starea la 31 Decemvrie 1910	16710	—
	17153	40
IX. Fundațiunea anonimă din cottul Dobâca.		
Un stipendiu	100	20
Taxă de administrare	17	50
Sald la 31 Decemvrie 1910	2769	—
	2886	70
X. Fundațiunea George Filepp.		
Taxă de administrare	275	—
Sald la 31 Decemvrie 1910	57945	49
	58220	49
XI. Fundațiunea I. Gallianu.		
Un stipendiu	120	20
Taxă de administrare	30	—
Sald la 31 Decemvrie 1910	3441	—
	3591	20
XII. Fundațiunea Nicolae Marinoviciu sen.		
Un stipendiu	180	40
Taxă de administrare	76	—
Sald la 31 Decemvrie 1910	7633	—
	7889	40

	K	f
VI. Fundaţiunea Iohanna Bădillă şi Iohanna Moldovan.		
Starea la 1 Ianuarie 1910	29854	—
Interese de scrisuri fonciare	935	—
Dividendă	160	—
Interese de cont-corent	431	24
	31380	24
VII. Fundaţiunea E. D. Başiota.		
Sald la 1 Ianuarie 1910	1557	—
Interese de cont-corent	68	50
	1625	50
VIII. Fundaţiunea George Boĕriu.		
Starea la 1 Ianuarie 1910	16291	—
Dividendă	280	—
Interese de cont-corent	582	40
	17153	40
IX. Fundaţiunea anonimă din cottul Dobâca.		
Sald la 1 Ianuarie 1910	2767	—
Interese de cont-corent	119	70
	2886	70
X. Fundaţiunea George Filepp.		
Sald la 1 Ianuarie 1910	55420	69
Interese de depozit	2799	80
	58220	49
XI. Fundaţiunea I. Gallianu.		
Sald la 1 Ianuarie 1910	3441	—
Interese de cont-corent	150	20
	3591	20
XII. Fundaţiunea Nicolae Marinoviciu sen.		
Sald la 1 Ianuarie 1910	7558	—
Interese de cont-corent	331	40
	7889	40

	K	f
XIII. Fundaţiunea Dr. I. Moga şi soţia Anna n. Bologa.		
Un stipendiu	80	—
Taxă de administrare	29	—
Starea la 31 Decemvrie 1910	2950	—
	3059	—
XIV. Fundaţiunea Dr. I. Nichita şi fondul cultural selăgian.		
Ajutoare bisericilor şi şcoalelor din Selagiu	819	90
Taxă de administrare	335	07
Starea la 31 Decemvrie 1910	36092	76
	37247	73
XV. Fundaţiunea Ioan Olteanu.		
Subvenţiune şcoalei civile de fete	1929	60
Subvenţiune şcoalelor poporale din Cojocna	500	40
Taxă de administrare	190	—
Starea la 31 Decemvrie 1910	105100	—
	107720	—
XVI. Fundaţiunea Ioan Petran.		
Stipendii	1740	—
Ajutor şcoalei din Gilău pe 2 ani	120	—
Spese extraordinare	933	75
Taxă de administrare	230	50
Starea la 31 Decemvrie 1910	77301	10
	80325	35
XVII. Fundaţiunea Radu M. Rîureanu.		
Un stipendiu	80	20
Taxă de administrare	15	—
Sald	3414	—
	3509	20
XVIII. Fundaţiunea Ioan şi Zinca Roman.		
Un stipendiu	300	—
Taxă de administrare	104	—
Sald la 31 Decemvrie 1910	10343	—
	10747	—

	K	f
XIII. Fundaţiunea Dr. I. Moga şi soţia Anna n. Bologa.		
Starea la 1 Ianuarie 1910	2914	—
Interese de efecte	86	40
„ „ cont-corent	58	60
	3059	—
XIV. Fundaţiunea Dr. I. Nichita şi fondul cultural selăgian.		
Starea la 1 Ianuarie 1910	34570	81
Dividendă	1947	13
Interese de depozit	377	60
„ „ cont-corent	184	19
Venituri extraordinare	168	—
	37247	73
XV. Fundaţiunea Ioan Olteanu.		
Starea la 1 Ianuarie 1910	102860	—
Interese de efecte	3700	—
„ „ cont-corent	1160	—
	107720	—
XVI. Fundaţiunea Ioan Petran.		
Starea la 1 Ianuarie 1910	70469	56
Interese de efecte	2094	—
„ „ depozit	2369	54
„ „ cont-corent	112	25
Diferinţă de curs la 22 acţii Kalotaszegi takp. rt.	5280	—
	80325	35
XVII. Fundaţiunea Radu M. Rîureanu.		
Sald la 1 Ianuarie 1910	3362	50
Interese de cont-corent	146	70
	3509	20
XVIII. Fundaţiunea Ioan şi Zinca Roman.		
Sald la 1 Ianuarie 1910	10295	—
Interese de cont-corent	452	—
	10747	—

	K	f
XIX. Fundaţiunea Teodor Sandu.		
Diferinţă de curs la acţii nouă	820	—
Spese cu lăsământul	393	04
Interese de cont-corent	395	40
Taxă de administrare	125	—
Starea la 31 Decemvrie 1910	25958	27
	27691	71
XX. Fundaţiunea Demetriu Suciu.		
Interese de cont-corent	19	—
Taxă de administrare	50	—
Starea la 31 Decemvrie 1910	10058	—
	10127	—

Ioan Vătăşan m. p.,
cassier.

	K	f
XIX. Fundațiunea Teodor Sandu.		
Starea la 1 Ianuarie 1910	25674	41
Dividendă	1967	70
Interese de depozit	49	60
	27691	71
XX. Fundațiunea Demetriu Suciu.		
Starea la 1 Ianuarie 1910	9379	—
Dividendă	748	—
	10127	—

Sibiiu, 31 Decemvrie 1910.

Nicolae Togan m. p.,
controlor.

Efectele fondului general

la 31 Decemvrie 1910.

Titlul			Valoarea K	f	K	f
		I. Acțiuni.				
7	acțiuni	«Albina» à K 200	1400	—		
14	„	«Arieșana» à K 100	1400	—		
2	„	«Arina» à K 100	200	—		
1	„	«Aurora» à K 100	100	—		
4	„	«Bihoreana» à K 200	800	—		
3	„	«Bocșana» a K 100	300	—		
9	„	«Chiorana» à K 100	900	—		
3	„	«Concordia» Uzdin à K 100 . . .	300	—		
3	„	«Coroana» Bistrița à K 200 . . .	600	—		
2	„	«Corvineana» à K 100	200	—		
2	„	«Economul» à K 100	200	—		
1	„	«Făgețana» à K 200	200	—		
1	„	«Lăpușana» à K 100	100	—		
8	„	«Luceafărul» à K 100	800	—		
2	„	«Murășana» à K 100	200	—		
2	„	«Murășanul» à K 200	400	—		
21	„	«Sătmăreana» à K 200	4200	—		
2	„	«Sebeșana» Sebeș à K 100 . . .	200	—		
14	„	«Sentinela» à 100	1400	—		
4	„	«Silvania» à K 100	400	—		
12	„	«Șoimușana» à K 50	600	—		
7	„	«Someșana» à K 200	1400	—		
4	„	«Steaua» à K 100	400	—		
1	„	«Vatra» à K 100	100	—		
1	„	«Zărăndeana» à K 100	100	—		
4	„	«Abrudbányai» takp. rt. à K 100 .	400	—		
12	„	«Vajdahunyadi» takp. rt. à K 100 .	1200	—		
2	„	«Consum» Blaj à K 100	—	—		
1	„	«Gesellschaftshaus» à K 200 . . .	—	—		
1	„	Nagyvárad-Belényes-Vaskohi vasutt	—	—		
1	„	Szatmár-Nagybányai vasutt . . .	—	—	18500	
		Transport .			18500	—

Titlul	Valoarea			
	K	f	K	f
Transport .			18500	—
II. Diverse efecte.				
4 buc. Credit fonciar român à Lei 5000, 5%	18800	—		
1 „ Renta română amort. à Lei 1000, 4%	940	—		
2/5 „ Lozuri austriace din 1860, à fl. 100 4%	400	—		
1 „ Obligaţiune rurală ungară fl. 100, 4%	200	—		
1 „ Rentă comună Febr.—Aug. fl. 100 4·2%	200	—		
80 „ Obligaţiuni «Transilvania» à fl. 100, 5·4%	16000	—	36540	—
			55040	—

Sibiiu, 31 Decemvrie 1910.

Ioan Vătăşan m. p.,
cassier.

Nicolau Togan m. p.,
controlor.

Efectele fondurilor şi fundaţiunilor
la 31 Decemvrie 1910.

		K	f	K	f
	1. Fundaţiunea I. Bădillă.				
9	acţiuni «Albina» à K 200	1800	—		
4	scrisuri fonciare «Albina» de 5% à fl. 1000	8000	—		
3	„ „ „ „ „ K 2000	6000	—		
2	„ „ „ „ „ „ 1000	2000	—		
1	„ „ „ „ 4½% „ 2000	2000	—		
1	„ „ „ „ „ „ 1000	1000	—	20800	—
	2. Fondul G. Bariţiu.				
1	acţiune «Iulia»			100	—
	3. Fundaţiunea C. Bcieriu.				
16	acţiuni «Albina»			3200	—
	4. Fundaţiunea G. Filepp.				
1	loz turcesc frs. 400	100	—		
1	loz Saxen-Meiningen	14	—	114	—
	5. Fundaţiunea Dr. I. Moga.				
8	obligaţiuni «Transilvania» à K 200 . . .			1600	—
	6. Fundaţiunea Dr. I. Nichita.				
7	acţiuni «Albina» à K 200	1400	—		
22	„ «Bihoreana» à 200	4400	—		
16	„ «Economul» à 100	1600	—		
5	„ Ipar és gazd. bank à K 220 . .	1100	—		
4	„ Középszolnokm. Zilahi takp. à K 200	800	—		
15	„ «Selăgiana» à K 100	1500	—		
148	„ «Silvania» à K 100	14800	—		
2	„ «Someşana» à K 200	400	—		
7	„ Szilágycseh és vidéke takp. à K 200	1400	—		
3	„ nouă „ „ „ „ rata I.	75	—		
1	„ Tipografia K 100	—	—		
3	lozuri Crucea roşie ung. à fl. 5 pe jumăt.	15	—		
2	„ Bazilika à 5 fl. pe jumăt.	10	—		
1	„ din 1864 à fl. 100 pe jumăt. . .	100	—	27600	—
	Transport .			53414	—

	K	f	K	f
Transport .			53414	—
7. Depozitul A. Nichita.				
1 acţiune Tipografia K 100	—	—		
½ din lozurile fundaţiunii Dr. I. Nichita . .	125	—	125	—
8. Fundaţiunea I. Olteanu.				
Nom. K 30000 rentă ung. 4% în coroane .	28400	—		
„ . 50000 scris fonc. «Albina» 5% în cor.	50000	—	78400	—
9. Fundaţiunea I. Petran.				
47 acţiuni «Albina» à K 200	9400	—		
10 „ «Bihoreana» à K 200	2000	—		
108 „ «Economul» à K 100	10800	—		
5 „ Kolozsm. takp. à K 100	500	—		
5 „ Kolozsvári keresk. bank à K 200	1000	—		
7 „ „ takp. és hitelb. à K 200	1400	—		
4 „ «Silvania» à K 100	400	—	25500	—
10. Fundaţiunea D. Suciu.				
4 acţiuni «Bihoreana» à K 200	800	—		
4 „ «Chiorana» à K 100	400	—		
33 „ «Selăgiana» à K 100	3300	—		
42 „ «Silvania» à K 100	4200	—		
8 „ Szilágycseh és vidéke takp. à K 200	1600	—		
4 „ nouă „ „ „ rata I . . .	100	—	10400	—
11. Fondul despărţ. Timişoara.				
1 scris fonciar «Albina» 4½%	1000	—		
2 scrisuri fonciare „Albina“ 4½% à K 500 .	1000	—	2000	—
12. Fundaţiunea I. Russu şi soţia Ecaterina				
60 acţiuni „Crişana“ à K 100	6000	—		
4 acţiuni „Zărăndeana“ à K 100	400	—	6400	—
13. Fundaţiunea Teodor Sandu.				
46 acţiuni „Făgeţana“ à K 200	9200	—		
12 „ „Luceafărul“ à K 100	1200	—		
3 „ „Victoria“ à K 200	600	—		
5 „ „Sebeşana“ Caransebeş à K 200 .	1000	—		
4 „ „Severineana“ à K 50	200	—		
68 „ „Timişana“ à K 200	13600	—		
56 „ „Someşana“ à K 200	11200	—	37000	—
Total .			213239	—

	K	f	K	f
			213239	—
Depozite.				
1 libel de depuneri „Albina“ Nr. 22678 . . .			24	55
1 „ „ „ „Arieşana“ Nr. 1023 . .			54	46
1 „ „ „ „Crişana“			1200	—
1 „ „ „ „Doina“ Nr. 174 . . .			6926	55
1 „ „ „ „Economul“ Nr. 36 . .			44039	10
1 „ „ „ „Silvania“ Nr. 744 . . .			58106	49
1 „ „ „ „Silvania“ Nr. 392 . . .			299	57
1 „ „ „ „Sebeşana“ Sebeş . . .			500	—
1 „ „ „ „Timişiana“ Nr. 2563 . .			76	—
1 „ „ „ „Mercur“ Nr. 296 . . .			206	96
Bon în cont-curent la „Silvania“			7557	54
Total .			118991	22

Sibiiu, 31 Decemvrie 1910.

Ioan Vătăşan m. p.,
cassier.

Nicolau Togan m. p.,
controlor.

Confirmăm că efectele şi libelele de depozit specificate în acest conspect sunt depuse la institutul de credit şi de economii «Albina» din Sibiiu.

Sibiiu, în 8 August 1911.

Comisiunea de revizuire:

Dr. L. Leményi m. p. **N. Ivan** m. p. **Dr. Russu** m. p.
Dr. I. Beu m. p.

S'a aprobat în şedinţa comitetului din 10 August 1911.

A. Bârseanu m. p.,
v.-prezident.

Oct. C. Tăslăuanu m. p.,
secretar.

Proiectul de buget al Asociaţiunii pe anul 1912.

Nr. 1340/1911.

RAPORTUL COMITETULUI

asupra bugetului «Asociaţiunii» pe anul 1912.

Onorată adunare generală!

Avem onoare a raportà că bugetul fondului general al anului viitor (1912) îl prezintăm cu suma la venite de K 63,039·— şi cheltueli de K 60,404·— putând în modul acesta amortizà din realităţi modesta sumă de K 2,300·— şi prevăzând şi un escedent de K 335·—. Veniturile şi cheltuielile celorlalte fonduri şi fundaţiuni le-am stabilit în sensul literilor fundaţionale şi ale Normativului de administrare, şi nu oferă nici un moment mai important, ce ar meritâ să fie amintit în special.

Sibiiu, în 10 August 1911.

A. Bârseanu m. p.,
prezident.

Oct. C. Tăslăuanu m. p.,
secretar.

1

Proiect de buget

Nr. crt.	Spese	Anii de observare 1909 K	f	1910 K	f	Preliminat pe 1912 K	f
	I. Fondul general, cu donațiunea Stana și Stroie Belloiu și Petru Pană.						
1	Salare:						
	Secretarului literar	3000	—	3000	—	3000	—
	„ administrativ	3000	—	3000	—	3000	—
	Cassierului	600	—	600	—	600	—
	Aj. de custode	—	—	—	—	600	—
	„ „ bibliotecar	—	—	—	—	600	—
	Oficialului	1800	—	1800	—	1800	—
	Servitorului	960	—	960	—	960	—
2	Spese de cancelarie:						
	Luminat	4821	—	5209	—	600	—
	Incălzit	—	—	—	—	2200	—
	Tipărituri și pauşal	—	—	—	—	1500	—
3	Chirie pentru birouri	1200	—	1200	—	1200	—
4	Dotațiune Școalei civile de fete	—	—	—	—	2000	—
5	„ pentru bibliotecă	1200	—	1000	—	1000	—
6	„ „ rev. ‚Transilvania‘	5086	—	5317	—	5500	—
7	„ „ înzestr. Muzeului	1000	—	1000	—	1000	—
8	„ fondului G. Bariţiu	1000	—	1000	—	1000	—
9	„ pentru secţiuni	650	—	650	—	650	—
10	„ „ prelegeri popor.	2000	—	2000	—	2000	—
11	„ „ masa stud. Cluj	44	—	44	—	44	—
12	„ „ un agronom	—	—	2000	—	2000	—
13	Contribuţiune, echivalent, apă, hornar	2112	—	2185	—	2000	—
14	Interese de cont curent	7252	—	7252	—	5000	—
15	Spese cu «Biblioteca poporală».	—	—	—	—	20000	—
16	Mobiliar	—	—	—	—	1000	—
17	Diapozitive	—	—	—	—	600	—
18	Spese neprevăzute	534	—	287	—	550	—
						60404	—
	II. Fondul Avram Iancu.						
	Un stipendiu			100	—		
	Asigurare şi echivalent			70	—		
	Taxă de administrare			33	—		
	Capitalizare			77	—	280	—
	III. Fundaţiunea E. D. Başiota.						
	Un stipendiu			40	—		
	Taxă de administrare			16	—		
	Capitalizare			12	—	68	—

pe anul 1912.

1

Nr. crt.	Venituri	Anii de observare 1909 K	f	1910 K	f	Preliminat pe 1912 K	f
	I. Fondul general cu donațiunea Stana și Stroie Belloiu și Petru Pană.						
1	Taxe dela membri	20016	—	24848	—	22000	—
2	Abonamente la «Bibl. pop.» . . .					20000	—
3	Chirie	9968	—	10075	—	11039	—
4	Interese de efecte	2986	—	3116	—	3200	—
5	„ „ cont curent.	2600	—	2943	—	4000	—
6	Taxe de administrare	1960	—	2150	—	2300	—
7	Venituri estraordinare	320	—	185	—	500	—
						63039	—
	II. Fondul Avram Iancu.						
	Interese de cont curent					280	—
	III. Fundațiunea E. D. Bașiota.						
	Interese de cont curent					68	—

Spese	Preliminat pe 1912			
	K	f	K	f
IV. Fundaţiunea G. Boieriu.				
Un stipendiu	200	—		
Patru ajutoare à K 20·—	80	—		
Taxă de administrare	163	—		
Capitalizare	460	—	905	—
V. Fundaţ. anonimă din cottul Dobâca.				
Un stipendiu	100	—		
Taxă de administrare	19	—		
Capitalizare	2	—	121	—
VI. Fundaţiunea I. Gallianu.				
Un stipendiu	120	—		
Taxă de administrare	30	—		
Capitalizare	3	—	153	—
VII. Fundaţiunea N. Marinoviciu				
Un stipendiu	120	—		
Taxă de administrare	76	—		
Capitalizare	134	—	330	—
VIII. Fundaţiunea Dr. I. Moga etc.				
Un stipendiu	80	—		
Taxă de administrare	29	—		
Capitalizare	35	—	144	—
IX. Fundaţiunea Dr. I. Nichita şi fondul cultural selăgian.				
Ajutoare bisericilor şi şcoalelor din Selagiu	989	—		
Taxă de administrare	341	—		
Capitalizare	989	—	2319	—
X. Fundaţiunea Ioan Olteanu.				
Subvenţiune şcoalei civile de fete	1804	—		
„ şcoalelor confes. din Cojocna	500	—		
Taxă de administrare	192	—		
Capitalizare	2304	—	4800	—

Venituri	Preliminat pe 1912			
	K	f	K	f
IV. Fundațiunea G. Boieriu.				
Dividendă	320	—		
Interese de cont curent	585	—	905	—
V. Fundaț. anonimă din cottul Dobâca.				
Interese de cont curent			121	—
VI. Fundațiunea I. Gallianu.				
Interese de cont curent			153	—
VII. Fundațiunea N. Marinoviciu.				
Interese de cont curent			330	—
VIII. Fundațiunea Dr. I. Moga etc.				
Interese de efecte	86	40		
Interese de cont curent	57	60	144	—
IX. Fundațiunea Dr. I. Nichita și fondul cultural selăgian.				
Interese de efecte	1960	—		
„ „ „	342	—		
„ „ „	17	—	2319	—
X. Fundațiunea Ioan Olteanu.				
Interese de efecte	3700	—		
„ „ cont curent	1100	—	4800	—

Spese	Preliminat pe 1912			
	K	f	K	f
XI. Fundaţiunea Ioan Petran.				
Şase stipendii à K 300 —	1800	—		
Ajutor şcoalei din Gilău	60	—		
Taxă de administrare	235	—		
Capitalizare	2615	—	4710	—
XII. Fundaţiunea Radu M. Riureanu				
Un stipendiu	80	—		
Taxă de administrare	19	—		
Capitalizare	48	—	147	—
XIII. Fundaţiunea Ioan şi Zinca Roman.				
Un stipendiu	300	—		
Taxă de administrare	50	—		
Capitalizare	105	—	455	—
XIV. Fundaţiunea Teodor Sandul				
Stipendii	1500	—		
Taxă de administrare	100	—		
Capitalizare	400	—	2000	—
XV. Fundaţiunea Dr. G. Sândeanu.				
Rentă moştenitoarei	5035	—		
Taxă de administrare	265	—	5300	—
XVI. Fondul despărţăm. Timişoara.				
La dispoziţia despărţământului	197	—		
Taxă de administrare	25	—	222	—

Sibiiu, 22 Iulie 1911.

Ioan Banciu m. p.,
contabil-cassar.

Aprobat în şedinţa comitetului central

Andreiu Bârseanu m. p., vice-prezident.

Venituri	Preliminat pe 1912			
	K	f	K	f
XI. Fundaţiunea Ioan Petran.				
Interese de efecte	2360	—		
„ „ depozit	2350	—	4710	—
XII. Fundaţiunea Radu M. Riureanu.				
Interese de cont curent			147	—
XIII. Fundaţiunea Ioan şi Zinca Roman.				
Interese de cont curent			455	—
XIV. Fundaţiunea Teodor Sandul.				
Dividendă	1927	—		
Interese de depozit	73	—	2000	—
XV. Fundaţiunea Dr. G. Sândeanu.				
Dividendă	1800	—		
Interese de depozit	3500	—	5300	—
XVI. Fondul despărţăm. Timişoara.				
Interese de efecte	90	—		
„ „ cont curent	132	—	222	—

Dr. V. Bologa m. p.,
controlor.

din 10 August 1911.

Oct. C. Tăslăuanu m. p., secretar admin.

Anexa XIII.

LISTA BURSIERILOR ASOCIAȚIUNII

pe anul școlar 1910/11.

1. *Dobrescu Aurel*, rigor. în medicină, Budapesta; din fundațiunea «Ioan Petran» . . . . . K 300·—
2. *Fetti Victor*, student în clasa a III-a gimnazială în Năsăud; din fundațianea «Bașota». . . . . „ 40·—
3. *German Joe*, student în clasa a VIII-a gimnazială în Blaj; din fundațiunea «Riureanu» . . . . . „ 80·—
4. *Lup Ioan*, student în medicină, anul al II-lea, Cluj; din fundațiunea «Ioan Petran» . . . . . „ 300·—
5. *Mateiu Ioan*, student în drept, anul al IV-lea, Cluj; din fundațiunea «Ioan Petran» . . . . . „ 300·—
6. *Morariu Ioan*, student în clasa a VIII-a gimnazială în Gherla; din fundațiunea «Dobâca» . . . . . „ 100·—
7. *Pescariu Ariton*, student de clasa a VIII-a gimnazială în Blaj; din fundațiunea «I. Galianu». . . . . „ 120·—
8. *Piso Olimpiu*, student în clasa a VI-a gimnazială în Beiuș; din fundațiunea «Ioan și Zinca Roman» . . . . . „ 300·—
9. *Pleșa Ioan*, student în clasa a VIII-a gimnazială la gimnaziul din Brașov; din fundațiunea «Avram Iancu» . . . . „ 100·—
10. *Radu Augusta*, elevă în clasa a III-a a școalei civile de fete a Asociațiunii din Sibiiu; din fundațiunea «George Boeriu» „ 200·—
11. *Radu Silvia*, elevă în clasa I-ă civilă a școalei de fete a Asociațiunii din Sibiiu; din fundațiunea «Dr Ioan Moga și soția sa Ana n. Bologa» . . . . . „ 80·—
12. *Sc. Stefan, Nicolae*, student în medicină, anul al III-lea, Cluj; din fundațiunea «Ioan Petran» . . . . . „ 300·—
13. *Stănilă Victor*, student în medicină, anul al II-lea, Cluj; din fundațiunea «Ioan Petran» . . . . . „ 300·—
14. *Suciu Vasilie*, student în matematici, anul al II-lea, Cluj; din fundațiunea «Ioan Petran». . . . . „ 300·—
15. *Vilt Flaviu*, student în clasa a VII-a gimnazială în Blaj; din fundațiunea «N. Marinoviciu» . . . . . „ 120·—

Secţiile ştiinţifice-literare.

Proces verbal

luat în şedinţa plenară a secţiilor ştiinţifice-literare ale «Asociaţiunii pentru literatura şi cultura poporului român», ţinută la 14 şi 15 Iulie n. 1911 în Sibiiu.

Prezident: **Andreiu Bârseanu.**

Notar: **Octavian Goga.**

1. Prezidentul salutând secţiile întrunite, deschide şedinţa plenară şi exprimă regretele pentru pierderea membrilor Iosif St. Şuluţu şi Aurel Bratu.

2. Prezidentul dispune să se constate numărul membrilor prezenţi.

Se constată, că dintre membrii ordinari ai secţiilor sunt de faţă:

din secţia literară: Andreiu Bârseanu, Enea Hodoş, Dr. Ioan Raţiu;

din secţia istorică: Dr. I. Lupaş, Nicolae Togan.

din secţia şcolară: Dr. I. Borcia, I. F. Negruţiu, Dr. V. Bologa şi Dr. I. Stroia;

din secţia ştiinţifică: Dr. Ambrosiu Cheţianu, Aurel Ciortea, Dr. Ioan Radu, Simeon Stoica şi Arseniu Vlaicu;

din secţia economică: Parteniu Cosma, Dr. Cornel Diaconovich, Traian Barzu şi Romul Simu.

Sunt deci de faţă 17 membri ordinari, cari conform §-lui 18 din regulamentul general, pot luă hotărîri valabile.

Dintre membrii corespondenţi s'au prezentat la şedinţa plenară:

Dr. Ilie Beu, Dr. N. Bălan, Ioan Chirca, Dr. E. Dăianu, Dumitru Lăpădatu şi Gavriil Precup.

Şi-au motivat absenţa: Dr. Iosif Blaga, Virgil Oniţiu, I. Lăpădatu, T. V. Păcăţianu, Dr. Stefan Erdélyi, N. Petra-Petrescu, I. A. Preda, Alexandru Ciura şi Victor Păcală.

Şi-a înaintat demisia: Greg. Pletosu.

3. Cu verificarea procesului verbal se încredinţează domnii Dr. Vasile Bologa şi Nic. Togan.

4. Secretarul literar al Asociaţiunii ceteşte raportul său despre activitatea secţiilor în anul din urmă şi prezintă programul lucrărilor menite pentru secţii.

Raportul secretarului literar se ia la cunoştinţă şi se anexează la acest proces verbal sub *A*.

După aceste şedinţa plenară trece în secţii.

Şedinţa a II-a, din 15 Iulie n. a. m.

5. Domnul Dr. I. Raţiu, referentul secţiei literare, ceteşte raportul despre activitatea secţiei în anul din urmă.

Se ia act. Raportul se anexează la acest proces verbal sub B.

6. Domnul Dr. I. Lupaş, referentul secţiei istorice, ceteşte raportul său, despre activitatea secţiei în anul din urmă.

Se ia act Raportul se anexează la acest proces verbal sub C.

7. Dl Dr. I. Borcia, referentul secţiei şcolare, ceteşte raportul său despre activitatea secţiei în anul din urmă.

Se ia act şi se anexează la acest proces verbal sub D.

8. Dl Arseniu Vlaicu, referentul secţiei ştiinţifice, ceteşte raportul său despre activitatea secţiei în anul din urmă.

Se ia act şi se anexează la acest proces verbal sub E.

9. Dl Romul Simu, referentul secţiei economice, ceteşte raportul său despre activitatea secţiei în anul din urmă.

Se ia act şi se anexează la acest proces verbal sub F.

Se pun la ordinea zilei singuraticele puncte ale rapoartelor.

10. Secţia literară propune, ca lucrările rămase pe urma răposatului membru corespondent Aurel Bratu să fie transpuse secţiei ştiinţifice spre censurare, care va raportà, dacă aceste sunt potrivite ca «Asociaţiunea» să le editeze.

Se primeşte.

11. Secţia literară primeşte propunerea secretarului literar de a se face un apel din partea secţiilor către publicul românesc, pentru a-i cere contribuirea la fondul busturilor lui M. Eminescu şi Gh. Barițiu. Insărcinează cu redactarea acestui apel pe secretarul literar.

Se primeşte.

12. Propunerea secretarului literar privitoare la reorganizarea secţiilor literare-ştiinţifice prezentată în raportul său se ia în desbatere.

Şedinţa plenară decide susţinerea şi pe mai departe a organizaţiei actuale, hotărând a se modificà §. 3 din «Regulamentul general al secţiilor», privitor la membrii corespondenţi, prin omiterea cuvintelor dela sfârşitul alineatului I: «*până la număr de cinci*», lăsându-se astfel nelimitat numărul membrilor corespondenţi.

13. Secţia istorică propune, ca comitetul central să aboneze cele mai însemnate reviste româneşti şi străine, ce nu se pot câştigà prin schimb cu revista «Transilvania», cari să se transpună referenţilor diferitelor secţii pentru a relevà chestiunile de interes pentru noi şi a face scurte reazumate în revista «*Transilvania*».

Şedinţa plenară recomandă comitetului central această propunere.

14. Se ia în desbatere propunerea secretarului literar privitoare la înfiinţarea şi editarea de către «Asociaţiune» a unei reviste poporale-săptămânale.

Şedinţa plenară apreciază ideia înfiinţării unei reviste poporale, dar considerând insuficienţa mijloacelor materiale ale «Asociaţiunii», de astădată nu insistă pentru înfiinţarea ei.

15. Secţia istorică propune ca secretarul literar să fie însărcinat cu ţinerea unei conferinţe din prilejul şedinţei festive a secţiilor la adunarea generală din acest an.

Şedinţa plenară primeşte.

16. Secţia literară propune, ca din prilejul şedinţei festive a secţiilor să fie comemorat Ioan Maiorescu.

Şedinţa plenară însărcinează cu ţinerea discursului comemorativ pe membrul corespondent Dr. Iosif Popoviciu.

17. Secţia ştiinţifică propune, ca membrul Dr. Ambrosiu Cheţianu, să fie rugat a ţineà din prilejul adunării generale o conferinţă pentru popor.

Se primeşte.

18. In chestiunea conferirei «premiului Andreiu Mureşanu» secţia literară propune, ca luând în considerare împrejurarea, că din lucrările prezentate la concurs, numai două sunt din domeniul «literaturii frumoase» şi aceste nu ating nivelul literar corăspunzător, iar celelalte două sunt de caracter literar-ştiinţific, deci nu întrunesc condiţiile normate pentru premiu, în acest an premiul să nu se împartă.

Şedinţa plenară primeşte propunerea şi decide a se publicà nou concurs în anul viitor.

19. Secţia istorică propune, ca din lucrarea: «Dicţionarul numirilor de localităţi» de Silvestru Moldovan şi N. Togan, autorii să fie însărcinaţi a pregăti o nouă ediţie complectată, care va fi editată la timpul său de către Asociaţiune.

Se primeşte.

20. Secţia ştiinţifică propune, ca comitetul central să procure diapozitive pentru schiopticon dela d-l Romul Popescu şi fotograful Emil Fischer.

Se primeşte.

21. Secţia ştiinţifică propune, ca în buget să se ia pe viitor 600 coroane anual pentru cumpărarea de diapozitive.

Se primeşte.

22. Secţia ştiinţifică propune, ca să se restitue cheltuiala domnului Aurel Ciortea, în suma de 69 cor. 85 bani, făcută din prilejul călătoriei la Bucureşti pentru cumpărarea de diapozitive.

Se primeşte.

23. D-l Parteniu Cosma propune, ca d-l Dr. Ioan Lupaş să prezinte comitetului central contul cheltuielilor făcute din prilejul petrecerii sale în Budapesta, unde a adunat din arhivele statului documente istorice, cari se vor publicà în revista «Transilvania».

Se primeşte.

24. Secţia şcolară propune a i-se atrage atenţia comitetului central, ca să găsească mijloacele pentru o răspândire mai largă a broşurilor din «Biblioteca tineretului».

Se primeşte.

25. Secţia economică propune, ca comitetul central să fie rugat a lua şi în bugetul anului viitor suma de 2000 cor. pentru prelegerile poporale şi să i-se dee autorizare a decide în privinţa broşurilor de contabilitate poporală înaintate la concurs. Totodată recomandă spre tipărire în «Biblioteca poporală», după o nouă recensare, lucrarea d-lui N. Iosif: «Sfaturi şi poveţe din cultura pomilor», iar «Cartea plugarului român» de S. Bura nu se recensează.

Se primeşte.

26. D-l Dr. Cornel Diaconovich îşi prezintă demisia din secţia economică, motivată prin multe ocupaţiuni.

Şedinţa plenară nu primeşte demisiunea d-lui Dr. Cornel Diaconovich şi-l roagă să rămână şi pe mai departe în acest post.

27. Se ceteşte demisiunea domnului Gregoriu Pletosu.

Şedinţa plenară apreciind motivele, primeşte demisia.

28. Secţia istorică propune a se alege membru ordinar d-l Dr. Elie Dăianu, protopop în Cluj.

Propunerea se primeşte. Domnul Dr. Elie Dăianu este declarat cu **unanimitate** membru ordinar în secţia istorică.

29. Secţia istorică propune a se alege membru **corespondent** d-l Dr. Ioan Sârbu, preot în Rudăria.

Propunerea se primeşte. Domnul Dr. I. Sârbu este declarat cu unanimitate membru corespondent în secţia istorică.

30. Secţia şcolară propune a se alege membru ordinar d-l Gavriil Precup, iar membru corespondent d-l Dr. Onisifor Ghibu.

Propunerea se primeşte. Domnul Gavriil Precup este declarat cu unanimitate membru ordinar în secţia şcolară, şi d-l Dr. Onisifor Ghibu membru corespondent.

31. Secţia ştiinţifică propune a se alege membru corespondent d-l I. Corbu din Bistriţa.

Propunerea se primeşte. D-l I. Corbu este declarat cu unanimitate membru corespondent în secţia ştiinţifică.

32. Secţia economică propune a se alege membru corespondent d-l V. C. Osvadă.

Propunerea se primeşte. Domnul V. C. Osvadă este declarat cu unanimitate membru corespondent în secţia economică.

După aceste şedinţa s'a închis.

Andreiu Bârseanu m. p.,
prezident.

Octavian Goga m. p.,
notar.

S'a verificat. — Sibiiu, în 18 Iulie 1911.

Dr. V. Bologa m. p.

Nic. Togan m. p.

Nr. 1206—1911

A.

Raportul secretarului literar către adunarea plenară a secţiilor din anul 1911.

Onorată şedinţă plenară!

Suntem în faţa adunării generale din prilejul căreia se va serbà a cincizecea aniversare a aşezământului nostru. Cercetând filele colbuite, cari înfăţişează istoria plină de frământări a acestei jumătăţi de veac, vedem cum şi această instituţiune chemată la viaţă de dorul înaintării culturale a unor oameni plini de îngrijire pentru ziua de mâne, luptând cu multe neajunsuri, biruind multe greşuri şi înlăturând destule prejudecăţi, şi-a împlinit după putinţă rolul de factor educativ al poporului nostru, smuls în pripă din întunecimea unei robii seculare şi împărtăşit cu sgârcenie de binefacerile libertăţii constituţionale a vremii mai nouă. In această muncă, care s'a ramificat în diferite direcţii a constituit un mijloc de activitate culturală şi corporaţiunea secţiilor literare ştiinţifice, inaugurată după ani îndelungaţi de încercări fără rezultat la anul 1900. Fireşte că principiul în puterea căruia s'a aşezat temeiul acestei corporaţii, nu erà potrivit cu împrejurările noastre de neam lipsit de o puternică tradiţie culturală, care în lupta grea pentru asigurarea existenţii, n'a avut încà nici timpul, nici mijloacele trebuincioase, pentru a-şi puteà descărcà pe terenul cultural tot prisosul de energie latentă. Astfel principiul

de a se grupă sub scutul aşezământului nostru o serie de învăţaţi pentru a reprezentà şi a duce cu un pas mai departe diferitele categorii de ştiinţă şi literatură, erà purces mai mult din dorul unei îndreptări în viitor, decât din realitatea prezentului şi erà adoptat mai mult prin prea firescul spirit de imitaţie, care a povăţuit multe din faptele noastre bune, decât prin îndemnul unei necesităţi simţite. Cu toate aceste, ţinându-se seamă de greutatea începutului, de rostul dificil al unei singure întâlniri la an, de mijloacele materiale modeste ale «Asociaţiunii», secţiile literare-ştiinţifice au săvârşit dacă nu o operă sistematică de cercetări originale în domeniul specialităţilor ce reprezintă, totuş o seamă de lucrări de popularizare din cari neamul nostru s'a ales cu anume îndrumări de propagandă culturală. In alt loc va fi înfăţişată amănunţit desfăşurarea activităţii de un deceniu şi mai bine acestei corporaţii, care alături de celelalte organe ale aşezământului nostru e chemată să-şi legitimeze existenţa din prilejul serbărilor jubilare ale acestui an, cari sunt totodată şi o ocazie potrivită pentru a cumpăni problemele noastre culturale de ordin diferit în aceste zile de grea încercare. De astădată aş dorí numai, ca în cele câteva ceasuri ce petrecem împreună, să ne pătrundem cu toţii de marea răspundere ce avem în faţa bietului nostru popor copleşit de necazuri şi să ne angajem toate puterile la statorirea unor îndrumări, cari câtuşi de puţin ar puteà contribuì la îmbunătăţirea lucrurilor.

Inainte de a schiţà în scurte cuvinte executarea lucrărilor proiectate de şedinţa plenară a anului trecut, precum şi alte chestiuni de interes pentru adunarea noastră, înainte de a apelà la zelul şi priceperea Dumneavoastră pentru a solicità soluţiuni în o seamă de proiecte ce voi prezentà şedinţei plenare, o tristă datorie mă îndeamnă a relevà pierderea ce a suferit această corporaţiune în anul din urmă prin răposarea a doi membri din cei mai activi: *Iosif Sterca Şuluţu*, preşedintele secţiei istorice şi *Aurel Bratu*, membru corespondent în secţia ştiinţifică. Din prilejul morţii regretatului preşedinte al Asociaţiunii, mai multe condeie pricepute au zugrăvit imagina acestui venerabil moşneag, care prin întreg rostul lui ne evocà icoana vremilor de sbucium, în cari s'a plămădit soartea de astăzi a neamului românesc. Istoriograful acestei epoce în care a sbucnit de atâtea ori lumina cunoştinţii unui popor scos din obida vremilor, va fixà în pleiada bărbaţilor acestui vioi spicuitor al trecutului românesc, care cu o nobilă îndărătnicie şi cu smerită pietate şi-a adunat în «memoriile» sale toate fărâmiturile unor frumoase tradiţii familiare. Alături de munca lui de cărturar va aminti cu deplină mulţumire şi felul prin care s'a distins la postul de conducător al Asociaţiunii, pentru care i-se cuvine toată recunoştinţa posterităţii înţelegătoare.

Dar pe când moartea a dus din mijlocul nostru pe venerabilul moşneag după o lungă viaţă, care şi-a ştiut gătì un frumos apus, stingerea profesorului Aurel Bratu a venit pe neaşteptate răpindu-ne un om, care abia acum trecuse pragul bărbăţiei. Acest harnic muncitor intelectual, fulgerat în calea unor frumoase năzuinţi, lasă adânci regrete în inimile oamenilor puţini, cari l'au cunoscut. Alături de datoria ce îşi îndeplineà la catedră, de care se apropià cu sfinţenie, Bratu şi-a înţeles pe deplin rostul lui de cărturar chinuit de problemele înaintării neamului. Răposatul a fost unul dintre cei mai activi membri ai despărţământului Sibiiu, care în nenumărate rânduri şi-a pus cuvântul în slujba Asociaţiunii, desvoltând prin conferinţele sale o laudabilă propagandă culturală în satele acestui despărţământ. Pe urma lui au rămas şi o seamă de lucrări, cari se disting prin frumoase însuşiri de stil şi gândire, printr'o temeinică stăpânire a subiectului şi neobişnuită claritate în expunere. Aceste sunt: 1) *Rafael*, conferinţă. 2. *Despre iluzii*, conferinţă. 3) *Tovărăşiile cooperative şcolare*. 4) *Antialcoolismul în învăţământ*. 5) *Munca* (introducerea unui studiu). Cred că am împlinì un lucru de folos, dacă am publicà pe cheltuiala Asociaţiunii adunate într'un mănunchi aceste lucrări, cari prin noutatea subiectului şi prin unele îndrumări practice ce cuprind, se pot cetì cu mult folos de tineretul şcolar.

Cu privire la întregirea numărului membrilor din secţii amintesc, că potrivit hotărîrii aduse în şedinţa plenară a anului trecut, a fost înştiinţat despre alegere şi învitat

să participe la ședință d-l *Dr. Elie Dăian*, membru corespondent în secția istorică. Din prilejul actualei ședințe trebue să se întregească si locurile vacante.

Trecând la hotărîrile ședinței plenare din anul trecut raportez, că lucrarea comemorativă proiectată și menită a înfățișà istoricul așezământului nostru din prilejul aniversării de cincizeci de ani dela înființare, e în pregătire și va apare la sfârșitul lunei August în numărul festiv al revistei «Transilvania». In această chestiune m'am adresat în mai multe rînduri membrilor încredințați cu pregătirea materialului și răspunsurile târzii ce am primit din partea unora au adus cu sine, că comitetul central în ședința din urmă, cumpănind caracterul fragmentar al acestei lucrări, a decis publicarea în revista «Transilvania» și nu într'un volum aparte, cum s'a proiectat dela început. Tot din acest prilej s'a luat cu deosebită mulțumire la cunoștință făgăduința d-lui Andrei Bârseanu, de a pregăti în timpul apropiat o monografie a «Asociațiunii».

Lucrarea jubilară care apare în revista «Transilvania» conține următoarele capitole:

I. Introducere generală despre importanța Asociațiunii și rostul acestui așezământ cultural la poporul nostru: *Andrei Bârseanu.*

II. Inființarea Asociațiunii și conducătorii ei: *Dr. I. Lupaș.*

III. Averea Asociațiunii. Fondurile și dăruitorii: *I. Vătășan.*

IV. Școala civilă de fete a Asociațiunii. Istoricul desvoltării acestei instituțiuni: *Dr. V. Bologa.*

V. Mijloacele de propagandă culturală ale Asociațiunii și desvoltarea lor. Publicațiunile. Biblioteca poporală. Expoziții. Stipendiile. Prelegeri. Secțiile și activitatea lor: *Octavian Goga.*

VI. Muzeul istoric și etnografic: *O. Tăslăuanu.*

VII. Biblioteca centrală: *N. Togan.*

VIII. Istoricul despărțămintelor. Inființarea și activitatea lor: *O. Tăslăuanu.*

IX. Istoricul revistei «Transilvania»: *Dr. Ioan Rațiu.*

Cu tot rostul ei înjghebat în pripă și cu toată lipsa de unitate, aceste capitole vor oglindì în câtva năzuințele cari au călăuzit așezământul nostru vreme de o jumătate de veac. Firește că o oglindă luminoasă ni-se va dà abia mai târziu, când vom avea prilejul să înregistrăm apariția amintitei lucrări a domnului Andrei Bârseanu.

Una din chestiunile cari reclamă din acest prilej o hotărîre a ședinței plenare este conferirea *«premiului Andreiu Mureșanu»*. Biroul a publicat la timpul său concurs în urma căruia au fost prezentate următoarele cărți:

I. Lucian Bolcaș: «Seri albastre» — «Cărările vieții».

II. Dr. Onisifor Ghibu: Ziaristica bisericească la Români.

III. O. Tăslăuanu: Informații literare și artistice.

Cărțile au fost trimise spre cenzurare secției literare ce va prezentà raportul în temeiul căruia ședința plenară va aveà să hotărască.

Inainte de a trece la unele proiecte pe cari le-am amintit în treacăt în scrisorile adresate secțiilor, țin să amintesc hotărîrea comitetului central adusă în acest an de a se iniția o colectă pentru *ridicarea câte unui bust lui Mihai Eminescu și Gheorghe Barițiu* aici în Sibiiu. E de prisos, cred, să mai stăruim și de astădată asupra importanței evidente ce are aici la noi eternizarea în bronz a gloriei acestor nemuritori. Cu oare-care mulțumire putem constatà, că publicul nostru a apreciat pe deplin această ideie, și în timp de câteva luni a contribuit cu obolul său o sumă de 7639·06 cor. destul de însemnată pentru împrejurările noastre. Pentru complectarea sumei trebuincioase se mai cer încă contribuiri număroase și de aceea apelez și din acest prilej la generositatea și înțelegerea onoraților membri, rugându-i să binevoiască a stărui pentru sprijinirea acestei idei în cercuri cât mai largi. Cred că ar fi întru toate potrivit cu menirea acestei societăți, dacă din prilejul acestei ședințe plenare înaintea adunării generale ar lansà un apel iscălit de toți membri, care ar solicità ajutorul publicului românesc pentru înfăptuirea unui proiect îmbrățișat cu multă căldură.

In şedinţa plenară din anul trecut am fost adus în discuţie un plan de reorganizare a secţiilor, care mi-s'a părut o chestiune din cele mai importante pentru buna cumpănire a problemelor noastre culturale. In cursul anului trecut s'a fost accentuat în publicitate ideia unui congres al profesorilor. In discuţia ce s'a pornit atunci s'a relevat necesitatea unei unităţi de gândire, care ar normă activitatea acestei tagme de cărturari la noi şi care s'ar puteà întemeià mai uşor, dacă toţi profesorii noştri dela diferitele institute de învăţământ s'ar grupà în jurul Asociaţiunii. In acest chip ei şi-ar câştigà, urmând exemplul practicat la toate popoarele din jurul nostru, legătura atât de necesară a unei solidarităţi profesionale, mijloacele de a găsì calea unei cooperări în viitor, precum şi îndrumările de caracter ştiinţific-cultural, cari trebue să călăuzească pe aceşti muncitori înzestraţi cu misiunea grea de a creşte generaţia de mâne a cărturărimii noastre. Acest lucru s'a puteà realizà prin modificarea organizării actuale a secţiilor, în felul cum a fost schiţat planul anul trecut, rămânând ca să formeze obiect de studiu pentru diferitele secţii, cu îndatorirea de a prezentà actualei şedinţe plenare un raport în acestă chestiune.

Planul cu gruparea profesorilor în jurul Asociaţiunii erà, ca în secţia şcolară să fie introduşi toţi profesorii noştrii, membrii la Asociaţiune. Din sânul lor ei îşi aleg din timp în timp, s'ar putea tot la trei ani, un comitet menit a conduce lucrările secţiei. Revista Asociaţiunii ar deschide o rubrică specială în care membrii din secţia şcolară ar discutà chestiuni de ordin profesional sub privegherea comitetului de redacţie. Cu ocazia adunării generale anuale, membrii secţiei şcolare ar ţinea congresul lor anual la care s'ar discutà toate chestiunile, cari privesc acestă tagmă.

Utilitatea unei asemenea grupări se poate vedea şi din organizările de acest fel din alte părţi. Profesorii secundari români din Bucovina erau, până la începutul acestui an, membri ai reuniunilor profesorale germane. Prin Ianuarie 1911, după frământări îndelungate, s'au constituit într'o reuniune românească, numită «Societatea profesorilor secundari români», în care se discută toate chestiunile de ordin şcolar, administrative şi pedagogice. Acelaş lucru s'ar putea face şi la noi în felul amintit, având totodată şi libertatea unei grupări la adăpostul aşezământului nostru. Graba unei închegări apropiate a profesorilor noştri secundari se impune şi de alte împrejurări. De doi ani încoace se ţin sub conducerea directorului suprem din Sibiiu conferinţe ale directorilor dela şcoalele medii din comitatele: Sibiiu, Făgăraş, Braşov şi Hunedoara, la cari trebue să participe şi directorii şcoalelor noastre medii. Acesta e un început de-a atrage bărbaţii noştri de şcoală spre probleme şcolare mai mult sau mai puţin străine de interesele noastre.

In această ordine de idei s'a ivit şi proiectul de-a reorganizà secţiile după diferitele categorii ale profesiunilor intelectuale, în cari e împărţită cărturărimea noastră. In adevăr acest principiu pare cu mult mai firesc, fiindcă neamul nostru cu clasa lui intelectuală improvizată, cu puterile lui culturale stângenite de aparatul vieţii de stat, n'a putut scoate încă la iveală o serie de învăţaţi cari s'ar putea constituì într'o grupare în temeiul diferitelor specialităţi de ştiinţă sau literatură. Clasa noastră intelectuală e înjghebată din profesionişti, a căror organizare în jurul acestei instituţiuni ar fi o binefacere reciprocă. Ar trebuì deci lărgite cadrele secţiilor ştiinţifice-literare ca să poată cuprinde cele mai de seamă din profesiunile intelectuale dela noi. In loc de a se susţine deci actuala împărţire pe baza diferitelor ramuri de ştiinţă şi literatură, secţiile să se împartă după profesiuni, urmându-se proiectul ce-am expus cu privire la organizarea profesorilor. Secţiile astfel schimbate ar fi următoarele:

I. Secţia preoţilor;
II. „ învăţătorilor;
III. „ advocaţilor;
IV. „ profesorilor;
V. „ medicilor;
VI. „ funcţionarilor de bancă şi agricultorilor.

Să relevăm numai în pripă o seamă din avantagiile acestei organizări. Prin gruparea de acest fel s'ar găsi mijloacele pentru a crea o legătură între interesul profesional al diferitelor tagme de cărturari cari alcătuesc clasa noastră intelectuală şi interesul general al aşezământului nostru. Aici s'ar concentrà oarecum puterile de ordin intelectual ale societăţii, care ar privi la Asociaţiune, ca la un aşezământ ocrotitor al tuturor tagmelor de cărturari. In acest caz şi revista «Transilvania» cu rubricele ei susţinute de diferitele comitete de muncă, ar câştigà o semnificaţie superioară prin spiritul de disciplină ştiinţifică întrodus de-un comitet de specialişti şi prin interesul ce-ar trezì în toate păturile noastre intelectuale ale căror interese ar fi chemată să le reprezinte. Tot astfel şi adunările generale ale Asociaţiunii, ar câştigà o mai mare însemnătate, devenind din întruniri de caracter pur social, cum sunt astăzi, tot atâtea prilejuri de consolidare a intelectualităţii noastre prin congresele profesionale, cari s'ar ţinea atunci. In acest chip menajându-se interesul de tagmă al cărturarilor noştri, putem nădăjduì că şi sprijinul lor dat Asociaţiunii ar fi mai simţit.

Vă rog să binevoiţi a cumpănì întrucât sunt juste şi întrucât pot fi realizate proiectele acestei schiţe care va trebuì complectată în toate amănuntile în cazul când ideia ar avea şi consimţământul DVoastre.

In legătură cu acest plan de reorganizare cred că am putea să ne gândim şi la *reorganizarea revistei «Transilvania»*. Primindu-se acest proiect, se 'nţelege, că nu mai poate fi susţinută revista în felul ei de astăzi cu apariţia bilunară, ci trebue scoasă cel puţin odată pe lună. Numai în acest chip s'ar putea da cetitorilor o publicaţie periodică, care să fie şi folositoare şi să stârnească în acelaş timp un interes mai viu pentru instituţiunea dela care porneşte. In acest caz, cred că nu s'ar putea invocà drept obstacol insuficienţa mijloacelor noastre materiale, cari totdeauna pot fi câştigate pentru o publicaţie care corăspunde unei necesităţi simţite.

Dar una din problemele de cea mai mare importanţă asupra căreia trebue să ne gândim e şi înfiinţarea unei *reviste culturale pe seama ţărănimii noastre.* Avântul ce-a luat în timpul din urmă «Biblioteca poporală» ne-a convins, că sătenii noştri sunt dornici de carte şi că o gazetă săptămânală, în cari s'ar dà îndrumări de ordin cultural, ar putea ajunge în scurt timp să pătrundă şi în cele mai depărtate cătune româneşti. Trei mii de abonaţi ar fi deajuns, pe lângă preţul minimal de 4 cor. abonament anual, să se susţină această revistă fără nici un sacrificiu bănesc din partea Asociaţiunii. Nu se pot aduce deci motive de ordin material pentru neîmplinirea acestui gând, care trebue să ne îndemne cu atât mai mult, cu cât vedem că şi un despărţământ din teritorul cel mai sărac locuit de Români, despărţământul *Hida-Huedin* e în stare să susţie din puterile sale o revistă bilunară. Sunt cu totul convins, că dacă acum câţiva ani nu s'ar fi sistat în mod pripit apariţia revistei «Ţara noastră» azi am putea dà ţărănimii noastre din partea Asociaţiunii o publicaţie periodică din cele mai folositoare. Făgăduind a mă îngriji singur de redactarea ei, Vă rog să binevoiţi a cumpănì acest proiect şi a decide editarea unei reviste poporale din partea Asociaţiunii.

Un avânt din cele mai puternice a luat în timpul din urmă *Biblioteca poporală* a Asociaţiunii. Prin apariţia periodică, prin ieftinătatea ei şi cu deosebire prin favorul ce acordă de-a acceptà pe abonaţi ca membri ajutători ai Asociaţiunii, această publicaţie are astăzi aproape 10·000 de abonaţi şi se răspândeşte din zi în zi. Broşurile apărute până acum sunt următoarele:

Nr. 1. De demult, povestire istorică de Dr. I. Lupaş;
Nr. 2. Floarea Soarelui, legendă de Ştefan Cacoveanu;
Nr. 3. Din vieaţa sfinţilor;
Nr. 4—5. Harap Alb, poveste de Ion Creangă;
Nr. 6. Cultura pământului, de A. Cosciuc.

Ar fi de dorit ca exemplul să fie urmat şi de *«Biblioteca Tineretului»* apărută sub îngrijirea secţiei şcolare, din care s'au scos în trecut broşurile:

1. I. Al. Brătescu-Voineşti: Puiul.

2. Mihail Sadoveanu: Vestitorii;
3. C. Negruzzi: Meşterul orb. Lumânărica;
4. D. Popovici-Bănăţeanu: Darul lui Hristos. La fereastră.

In anul din urmă s'au publicat următoarele broşuri:

5. C. Sandu-Aldea: Doi călăraşi;
6. I. Agârbiceanu: Doi bătrâni;
7. I. Agârbiceanu: Tuşa Oana;
8. P. Ispirescu: Bălaurul cu şapte capete.

Inainte de-a terminà schiţa chestiunilor asupra cărora va trebuì să hotărască actuala şedinţă plenară, amintesc că din prilejul adunării generale dela Blaj, trebue să se fixeze de pe acum obişnuita conferinţă pentru şedinţa festivă.

Aceste sunt lucrurile mai de importanţă asupra cărora se aşteaptă o discuţie şi o hotărîre. Atrăgând din nou atenţiunea On. şedinţe plenare asupra lor, Vă rog să-mi daţi voie a le cuprinde în următoarea:

Ordine de zi pentru şedinţa plenară a secţiilor:

1. Eventuale propuneri pentru complectarea secţiilor;
2. Editarea lucrărilor rămase pe urma profesorului Aurel Bratu;
3. Apelul secţiilor pentru contribuiri la fondul ridicării busturilor Eminescu şi Bariţiu.
4. Proiect de reorganizare a secţiilor;
5. Reorganizarea revistei «Transilvania»;
6. Editarea unei reviste poporale a Asociaţiunii;
7. Fixarea conferinţelor din prilejul adunării generală;
8. Premiul «Andrei Mureşanu».

Sibiiu, 14 Iulie 1911. **Octavian Goga.**

Nr. 1206—1911.

B.

Raportul secţiunii literare, prezentat în şedinţa plenară din 2/15 Iulie 1911.

Onorabilă şedinţă plenară,

I. Lucrările îndeplinite de secţiunea literară în cursul anului expirat sunt următoarele:

a) La cererea on. Comitet central a examinat din nou, prin membrul său E. Hodoş, colecţia de poezii poporale a fraţilor Vărşăndan din Şimand (părţile Aradului), arătând care părţi din această colecţie s'ar puteà publicà în «Biblioteca poporală» a «Asociaţiunii».

b) Prin referentul său a examinat antologia de «Lirică poporală», întocmită de d-l I. Corbu din Bistriţă pe temeiul colecţiilor mai vechi şi a culegerilor publicate în diferite ziare şi reviste.

c) A colaborat la foaia «Transilvania» prin 5 dintre membrii săi (2 ordinari şi 3 corespondenţi.

d) A censurat lucrările înaintate la premiul «Andreiu Mureşianu» pe anul 1910, asupra cărora se alătură un raport special.

II. Lucrările relative la pregătirea unui dicţionar portativ, care să cuprindă cuvintele şi expresiunile aflătoare în scrierile poeţilor şi prozatorilor noştri mai de frunte şi pe care publicul nostru nu le cunoaşte, precum şi la compunerea unui repertoriu al cărţilor literare de valoare, care ar merità să fie răspândite de Asociaţiune în mijlocul

publicului nostru, au rămas tot în stadiul de mai înainte. Secțiunea însă va stărui să se aducă la îndeplinire cât se poate mai curând.

III. Ce privește *propunerile cuprinse în raportul d-lui secretar literar,* cetit în ședința de eri, secțiunea face următoarele observări:

a) Fiind numărul membrilor secției noastre complet, față de punctul 1) din raportul d-lui secretar literar nu avem nici o propunere.

b) Cu privire la editarea lucrărilor rămase în urma regretatului Aurel Bratu, fiind aceste lucrări de cuprins științific, așteptăm să se pronunțe secțiunea științifică.

c) Secțiunea primește cu plăcere propunerea de a se face și din partea secțiilor un *apel pentru contribuiri pe seama ridicării busturilor lui Eminescu și G. Barițiu.*

d) Cu privire la *proiectul de reorganizarea secțiilor* prin părăsirea organizării actuale și crearea unor grupe ale membrilor «Asociațiunii» împărțiți după profesiuni, secțiunea regretă, că nu poate fi de acord cu vederile exprimate în acest proiect, temându-se ca nu cumva prin desființarea organismului actual al secțiunilor «Asociațiunea» să se expună la experimente ale căror rezultate nu se pot prevedeà și să rămână lipsită și de sprijinul, mult-puțin, ce l-a avut până acum din partea secțiilor și care, cu ceva mai multă stăruință dintr'o parte și bunăvoință din altă parte, ar puteà fi și mai însemnat.

Crede însă secțiunea, că în parte s'ar puteà realizà intențiunea d-lui secretar literar de a atrage în cercul de preocupări literare și științifice ale Asociațiunii un număr mai mare de intelectuali, *prin înmulțirea numărului membrilor corespondenți,* ceeace s'ar puteà îndeplinì prin delăturarea restricțiunii dela finea §-lui 3 din «Regulamentul general al Secțiunilor științifice-literare ale Asociațiunii» (cuvintele: «până la număr de 5»).

e) Cestiunea *reorganizării revistei «Transilvania»* și a aparițiunei mai dese a acestei reviste, fiind atârnătoare de numărul colaboratorilor și de mijloacele materiale, de care dispune Asociațiunea, credem, că ar fi bine să se amâne deocamdată, mai cu seamă, că după convingerea membrilor secției, publicul nostru este mulțămit cu condițiile, în care se înfățișează de prezent revista «Transilvania».

f) Ce privește *editarea* din nou din partea Asociațiunii a *unei reviste poporale,* secțiunea, deși apreciază pe deplin însemnătatea unei asemenea reviste, mai cu seamă condusă fiind de peana recunoscută a d-lui secretar literar, totuș având în vedere, că dela sistarea primei încercări de felul acesta, a trecut prea puțină vreme, iară de altă parte, că de prezent Asociațiunea se nizuește a împrietenì pe sătenii noștri cu Biblioteca sa poporală, apărută abià de o jumătate de an, — nu crede, că ar fi oportun deocamdată a se apelà din nou la sprijinul sătenilor noștri.

g) Relativ la *conferințele* ce vor aveà a se ținea *la proxima adunare generală,* ne luăm libertatea a reamintì, că, după ordinea stabilită, de astădată e rândul secției științifice a îngrijì de o conferință pentru ședința festivă a secțiilor. Cu toate acestea, având în vedere caracterul jubilar al adunării generale din anul acesta, părerea secției este, ca de astădată să se dea ședinței sau ședințelor festive o extindere mai mare și un caracter mai sărbătoresc ca de obiceiu.

Anume, considerând, că anul acesta se împlinește un veac dela nașterea marelui dascăl, propagator al culturii naționale și cercetător al limbei românești *Ioan Maiorescu,* unul din primii și cei mai meritați membri onorari ai Asociațiunii, secțiunea propune, ca la adunarea generală jubilară dela Blaj să se serbeze amintirea acestui mare bărbat prin ținerea unui discurs comemorativ. Cu pregătirea acestui discurs să fie încredințat membrul corespondent d-l Dr. Iosif Popovici, urmașul fericitului Ioan Maiorescu în cercetarea dialectului istro-român și totodată acela, care a atras atențiunea secției asupra datoriei, ce avem a o împlinì față de amintirea bărbatului născut înainte de aceasta cu o sută de ani în Bucerdea, lângă Blaj.

Sibiiu, 1/14 Iulie 1911. **Andreiu Bârseanu**, referentul secț.

Nr. 1206—1911.

Raport despre cărţile prezentate la concursul pentru premiul „Andreiu Mureşanu“ pentru anul 1910.

Cărţile prezentate la concurs sunt următoarele:

1. Oct. C. Tăslăuanu: «Informaţii literare şi culturale». Sibiiu 1910.
2. Onisifor Ghibu: «Ziaristica bisericească la Români». Sibiiu 1910.
3. Lucian Bolcaş: „Seri albastre“ şi „La cărările vieţii“. Arad, 1910.

Inainte de a trece la critica lucrărilor admise la acest concurs, sunt silit să fac constatarea, că textul concursului publicat în anul acesta în „Transilvania“ a fost formulat greşit.

Căci la 1903 comitetul central fixează scopul acestui fond astfel: „se va pune la dispoziţiunea secţiunii literare anual suma de K 300, care să se distribue *în condiţiunile ce le va stabili secţiunea*, în fiecare an la adunarea generală ca premiu pentru lucrări literare“. Iar la 1904 secţiunea stabileşte condiţiile şi comitetul central aprobă, ca premiul să se distribue lucrărilor originale de cuprins literar tipărite în Ungaria, *fie ele din sfera literaturii frumoase artistice, fie o colecţiune de literatură poporală.*

Prin urmare dacă avem în vedere aceste condiţii, cu toate că ele nu au fost amintite în concursul publicat în „Transilvania“, — cele dintâi două cărţi, cari nu corăspund condiţiilor, trebue eschise dela concurs; întrucât cartea dlui O. C. Tăslăuanu cuprinde articole de critică literară şi altele scrise cu scop de popularizare a ştiinţelor, iar cartea dlui O. Ghibu este o lucrare ştiinţifică din domeniul istoriei literare.

Dacă premiarea (în 1909) cărţii întitulate „Schiţa monografică a Sălagiului“, întocmită de Dr. Dionisie Stoica şi I. P. Lazar (1908) i s'ar părea unuia ori altuia un precedent, care a putut îndreptăţi pe cei doi autori a-şi trimete în anul acesta cărţile spre censurare şi premiare, le amintim, că recenseniul secţiei literare a motivat atunci anume premiarea spunând că lucrarea dlor Stoica şi Lazar „are şi părţi de interes literar etc.“

Iar dacă astăzi insistăm, să se eschidă dela concurs lucrările dlor Tăslăuanu şi Ghibu, o facem din următorul motiv: Amândouă cărţile au astfel de calităţi, încât una din ele ar trebui în orice caz premiată; şi atunci s'ar creà într'adevăr un hotărîtor şi vădit precedent, care ar puteà îndemnà de acì înainte pe oricine să-şi trimită lucrările la concurs fără considerare la condiţiile concursului stabilite de secţia literară în anul 1904, cari însă trebue lăsate în vigoare în interesul desvoltării literaturii Românilor din ţara noastră.

Rămâne să ne spunem părerea despre cele două volume ale dlui Lucian Bolcaş. Ele cuprind vre-o 7 povestiri, al căror subiect autorul îl ia din vieaţa unui oraş de provincie dela noi. Dacă ne gândim la direcţia hotărît ţărănistă a literaturii noastre de astăzi, alegerea mediului burghez, ca fond al acţiunii unor povestiri, ne convine.

Scopul autorului este, să fixeze câteva tipuri de burghezi: advocaţi, crâşmari, bogătaşi, profesori, preoţi, ofiţeri din provincie. Numai într'o povestire întâlnim un personaj străin, pe un cavaler spaniol rătăcit pela noi; iar într'o altă povestire pe un preot dela sate.

Să impune întrebarea: i-a succes autorului fixarea acelor tipuri de burghez cu ajutorul mijloacelor artistice, de cari dispune un scriitor de talent, şi a putut să dea vieaţă acţiunilor din povestirile sale? Răspunsul nostru este definitiv: nu!

Căci alegerea subiectelor este nepotrivită: cele mai multe sunt banale, unele vulgare, iar acele, cari atât prin tema pusă cât şi prin tratarea lor ar puteà fi interesante, să pierd şi să spălăcesc, fiindcă autorul nu poate face din ele, ce ar fi putut face un autor de mare talent. Astfel nici chiar povestirile umoristice nu-i succed. Umorul lor e înăbuşit de compoziţia nenorocoasă a povestirii. Unele povestiri n'au o concentrare sigură, o creştere oarecare: ele îţi fac impresia unor lucruri bagatele, cari se povestesc de obiceiu între provinciali, când nici ei n'au nimic mai bun de făcut.

Insă ceeace le scade şi mai mult valoarea este limba adeseori neromânească şi stilul câteodată neclar, neliterar, fără eleganţă, neprecis ori chiar necorect. Pentru a păstrà obiectivitatea acestei critici, care singură impune oricui recunoaşterea adevărului voi citâ câteva exemple: (citez „Seri albastre“ cu I., „La cărările vieţii“ cu II.):

„Şi dacă (popa) n'ar fi în uliţă, *doar* ar jucà de bucurie“, (II. pag. 11). „Nu visează ce veste o aşteaptă *la* dimineaţă“ (II. pag. 20). „Şi când *îl* iau sama“ (II. 52); „şi (eu) plec după aventuri *la* potecile vieţii“ (II. 52). „Se luă pe samă omul meu“ (II. 55) = îşi luă seama. „*Noi l-am ivit* pe Pesvenschi cârciumarul“ (II. 63) = l-am scos la iveală. „Se puse o tăcere“ (II. 97).

Stilul:

„Eu, cu mantaua mea... şi cu gândurile mele de aventuri la potecile vieţii, cari se vor fi speriat ce caut cu ele nămolul din bătătura lui Pesvenschi“ (II. 53). „Işi aveà Hilda curtea ei, care n-aveà cum se manifestà, fiindcă Hilda nu deschideà porţile, nu arborà stindardul etc. (I. 27). „Damele cele mai multe, de câteori aveau nevoie, mai bine *trimeteau* să le *ducă* prăjiturile acasă, tocmai din cauza ofiţerilor“ (I. 35). (= să le aducă dela cofetărie, unde erau ofiţeri).

„O nemţoaică *ce* o chiemà Berta“ (I. 35). „Hilda începù *să facă* prietenie cu Berta (I. 35). „Ne improvizarăm în conventicol politic, *gudurându-ne* sub razele lampei atârnate“ (I. 52).

„Aş fi jurat pentru orice cuvânt, ce îl aveam în guşe“ (II. 65). Fiind vorba despre student şi o fată, zice tatăl studentului: „numai când a venit acasă, a zis dumnialui că s-au *descăţat* de către olaltă“ (I. 17).

„...Imprejurare, care ieşià totuşi atât de departe de ogaşele obicinuite ale vieţii..“ (I. 11)). „îi *făceam* ocazie de confidenţă“ (I. 12). „dar decât toate *mai coborîtă* dintr'o icoană erà Hilda“ (I. 26). „câte la un pahar de vin“ (I. 53) = la câte un...

Dacă autorul ar face şcoală severă *studiind* capodoperile literaturii noastre şi ale celor străine, şi dacă ar putea supune scrierile sale celei mai aspre autocritici, poate s'ar puteà încă desvoltà şi devenì un scriitor bunişor; — căci ici-colo am putut constatà unele licăriri de talent.

Când însă cineva prezintă lucrări pentru un premiu, trebue să fie singur convins, că ele — dacă nu sunt vrednice în toate privinţele — sunt vrednice cel puţin întrucâtva să fie imitate. Vreau să zic, că numai lucrările de model se pot premià. Ale dlui L. Bolcaş însă nu sunt lucrări de model.

Prin urmare propun, ca premiul „Andrei Mureşianu“ să nu se dea în anul acesta nici unui concurent.

Braşov, 29 Iunie v. 1911. **Dr. Al. Bogdan.**

Nr. 1206—1911.

C.

Raportul

secţiunii istorice a «Asociaţiunii pentru cultura şi literatura poporului român» către şedinţa plenară a secţiunilor literare-ştiinţifice, ţinută în Sibiiu la 2/15 Iulie 1911.

Onorată Şedinţă Plenară!

In numele secţiunii istorice îmi iau voe a înaintà următorul raport:

Membrii secţiunii istorice au desfăşurat şi în anul trecut o activitate literară şi culturală potrivită timpului şi împrejurărilor, în care se află, precum şi destoiniciei şi interesului ce-l manifestă unul fieştecare pentru problemele Asociaţiunii şi pentru norocoasa lor resolvire.

Şedinţa plenară din anul trecut a hotărît ca un membru al secţiunii istorice să pregătească o conferinţă pentru adunarea generală din Dej. Această hotărîre a fost

dusă la îndeplinire de membrul corespondent *Dr. Ilie Dăianu*, care s'a achitat în mod demn de însărcinarea, ce i-s'a dat, ţinând la Dej o conferinţă istorică despre activitatea *baronului Vasile L. Popu ca al 2-lea prezident* al Asociaţiunii noastre. Tot păr. Dăianu a mai publicat în foaia «Unirea» un tratat despre «fragmentul Teodorescu» (Aprilie 1911). Membrul ordinar T. V. Păcăţian continuă cu pregătirea viitoarelor volume ale «Cărţii de aur», prin care a adus şi până acum preţioase contribuţiuni la istoria noastră contimporană mai ales sub raportul vieţii politice.

Membrul Silvestru Moldovan a tipărit în a doua ediţie scrierea sa geografică şi etnografică: «Ardealul» şi a tipărit în «Gazeta Transilvaniei» (Aprilie 1911) un studiu întitulat: «Date nouă despre revoluţiunea lui Horia.

Membrul Victor Păcală a tipărit în revista «Transilvania» un capitol din monografia comunei Reşinari.

Membrul N. Togan a ţinut în comuna Sadu, la 27 Octomvrie 1910 o prelegere poporală: «Despre importanţa comunei Sadu în trecut».

Referentul secţiunii istorice a ţinut *din 1 Iulie 1910 până în 1 Iulie 1911* 22 de prelegeri şi conferinţe poporale în diferite comune, şi anume 5 în Sălişte, 2 în Gurarîului, 2 în Tilişca, 2 în Galeş, 2 în Vale, 1 în Cacova, 1 în Aciliu, 1 înTopârcea, 1 în Săcel, 1 în Armeni, 1 în Vaidei (lângă Orăştie), 1 în Săcămaş (lângă Dobra), 1 în Alămor.

1. In *Sălişte* a vorbit la 15 August 1910 despre «Vieaţa unei mame credincioase» (Anast. Şaguna) conf. tipărită şi în rev. «*Bis. Ort. Rom.*» din Bucureşti şi în «Luceafărul» din Sibiiu.
2. „ „ a vorbit la 14 Nov. 1910 despre «Infiinţarea Asociaţiunii şi scopurile ei».
3. „ „ a vorbit la 6 Martie 1911 despre «Insemnătatea bisericii» (tipărită).
4. „ „ a vorbit la 20 Martie 1911 despre «Oieritul Mărginenilor în trecut şi în prezent».
5. „ „ a vorbit la 5 Iunie 1911 despre activitatea literară şi culturală a lui N. Iorga».
6. „ *Cacova* a vorbit la 6 August 1910 despre «Progresele noastre culturale în cei din urmă 50 de ani.
7. „ *Galeş* a vorbit la 28 Noemvrie 1910 despre «Importanţa dreptului electoral şi temeiurile sinodalităţii în biserica noastră».
8. „ „ a vorbit la 6 Februarie 1911 despre «Preotul ca învăţător şi conducător firesc al poporului».
9. „ *Gurarîului* a vorbit la 25 Iulie 1910 despre «Datoria creştinilor de a ajută pe cei năpăstuiţi».
10. „ „ a vorbit la 2 Ianuarie 1911 despre «Însemnătatea predicii».
11. „ *Aciliu* a vorbit la 24 Octomvrie 1910 despre «Însemnătatea chemării învăţătoreşti».
12. „ *Tilişca* a vorbit la 14 Septemvrie 1910 despre «Puterea crucii lui Hristos».
13. „ „ „ „ „ 27 Februarie 1911 despre «Taina pocăinţii» (tipărită).
14. „ *Sibiel* la 5 Decembrie 1910 despre «Rolul familiei, al şcoalei şi al bisericii în educaţia poporului».
15. „ *Topârcea* la 1 August 1910 despre «Roadele bunei înţelegeri frăţeşti».
16. „ *Vale* la 20 Iulie 1010 despre «Moştenirea părintească».
17. „ „ la 2 Octomvrie 1910 despre «Trecutul comunei Vale».
18. „ *Săcel* la 10 Iulie 1910 pentru «Puterea credinţii».
19. „ *Armeni* la 16 Ianuarie 1911 pentru «Statornicia în legea strămoşească».
20. „ *Vaidei* (lângă Orăştie) 13 Februarie 1911 despre «Foloasele şcoalei confesionale».
21. „ *Săcămaş* (lângă Dobra) la 8 Maiu 1911 despre «Insemnătatea bisericii şi şcoalei naţionale».
22. „ *Alămor* la 15 Mai 1911 despre «Datoria poporului de a jertfi pentru susţinerea aşezămintelor sale culturale».

În afară de aceste conferinţe şi prelegeri poporale referentul secţiunii a publicat documente ist. în Transilvania, precum şi diferite studii şi dări de seamă în alte reviste şi ziare. S'a achitat şi de însărcinarea, ce i-s'a dat în şedinţa plenară a secţiunilor din anul trecut de a scrie un capitol despre «înfiinţarea Asociaţiunii şi conducătorii ei». Această lucrare a fost transpusă, la timp, secretarului literar şi va apăreà în numărul festiv al Transilvaniei.

Mai departe, spre a traduce în faptă hotărîrea luată în şedinţa plenară a secţiunilor din anul 1907 nr. 6, referentul secţiunii a întreprins în primăvara acestui an o călătorie în capitala ţării cu scop de a cercetà în arhiva ţării ştirile şi documentele mai de importanţă privitoare la istoria noastră naţională şi bisericească. Dintre documentele aflate acolo a copiat 22, referindu-se la istoria Românilor ardeleni în sec. XVII şi XVIII. Aceste copii le-a pus la dispoziţia secţiunii, care a hotărît a le publicà succesiv în revista Transilvania.

Pe lângă cele înşirate mai e de amintit că membrii secţiunii istorice: N. Togan, Dr. E. Dăian şi Dr. I. Lupaş au colaborat şi la marele dicţionar geografic al Ardealului, pe care îl redactează din însărcinarea Societăţii geografice române, profesorii N. Mazere şi Neagoe Popea.

În legătură cu aceasta secţiunea istorică află de potrivit a relevà, că cu ajutorul multelor date, strînse pentru menţionata lucrare, precum şi în vederea recensământului din urmă şi a schimbării precipitate a numirilor de localităţi, ar fi necesar a se pregăti o ediţie nouă a dicţionarului apărut la 1909 sub îngrijirea membrilor S. Moldovan şi N. Togan şi sub epida Asociaţiunii.

În ce priveşte singuraticele puncte din raportul secretarului literar, secţiunea istorică propune:

Ad I. În locul de membru ordinar, devenit vacant prin decedarea fie-iertatului Iosif St. Şuluţu, să fie ales păr. Dr. Vasile Daianu, fost membru corespondent până acum. Iar la membrii corespondenţi recomandă a se alege: 1) protopresbiterul Dr. Ioan Sârbu, autorul vastei monografii istorice asupra lui Mihaiu Viteazul; 2) Dr. Silviu Dragomir, candidatul profesor; 3) Dr. Valer Seni, profesor la gimn. din Năsăud şi 4) Dr. Constantin Sulică, oficiant la muzeul din Pesta şi candidat de profesor. Totodată se comunică şedinţii plenare, că secţiunea istorică s'a organizat din nou, alegându-şi prezident pe d-l *T. V. Păcăţian,* viceprezident pe d-l *N. Togan* şi referent pe d-l *Dr. I. Lupaş.*

Ad II. Secţiunea istorică aderează la propunerea secretarului literar de a se editâ într'o broşură conferinţele şi studiile regretatului profesor Aurel Bratu, fost membru corespondent al secţiunii ştiinţifice.

Ad. III. Tot asemenea aderează şi la propunerea de a se redactà în numele secţiunilor un apel pentru continuarea colectei, iniţiate cu scop de a ridicà un bust lui Eminescu şi altul lui G. Bariţiu. Îşi exprimă totodată părerea, că redactarea acestui apel ar fi bine să se încredinţeze secretarului literar.

Ad. IV. Proiectul de reorganizare a secţiunilor literare-ştiinţifice după tagme şi pe baza interesului profesional secţiunea istorică nu îl consideră ca ducător la scop, fiindcă se teme, că prin acest fel de organizare s'ar propagà spiritul separatist, ceeace nu poate fi scopul Asociaţiunii. Afară de aceasta, organizarea secţiunei preoţilor ar întimpinà, deocamdată, dificultăţi de ordin confesional şi ar provocà, eventual, desbateri, cari principiar sunt excluse din sinul Asociaţiunii, în sensul statutelor acestui aşezământ cultural.

Secţiunea istorică consideră însă ca foarte actuală şi de cea mai mare importanţă tendinţa de a atrage în cadrele Asociaţiunii corpul didactic, şi îndeosebi, profesorii dela şcoalele noastre secundare, lucru care se poate duce la îndeplinire foarte uşor prin o simplă modificare a §-lui 3 din «Regulamentul general al secţiunilor», eliminându-se din acest § numai următoarele 5 cuvinte dela sfârşitul alineatului I: «*până la număr de cinci*». Prin această eliminare s'ar da fiecărei secţiuni latitudinea de a-şi sporì numărul membrilor corespondenţi, în raport cu trebuinţele specialităţii respective şi mai ales cu interesele noastre culturale.

Ad. V. Secţiunea istorică îşi exprimă dorinţa, ca revista «Transilvania» să apară lunar. Spre a puteà aduce informaţii mai multe şi mai folositoare din diferitele ramuri ale literaturii şi ştiinţii, secţiunea propune ca Asociaţiunea să aboneze cele mai însemnate reviste româneşti şi străine în câte 2 exemplare, dintre cari 1 ex. să se păstreze pentru Biblioteca Asociaţiunii, iar al 2-lea să se transpună imediat referenţilor diferitelor secţiuni, cari se îndatorează a relevà toate chestiunile de interes pentru noi şi a face scurte resumate, publicabile în revista «Transilvania». Lucrul acesta adevărat, că s'a făcut şi până acum, dar numai incidental. In viitor însă, ar fi de dorit, să se facă în mod sistematic.

Ad. VI. Chestiunea foii poporale deocamdată să se iee dela ordinea zilei, fiindcă experienţele făcute la 1907 cu revista poporală «Ţara noastră» nu sunt de natură a servì ca îndemn pentru a doua încercare de acelaş fel. Pe de o parte revista nu s'a bucurat de răspândirea, pe care o merità, iar pe de alta s'au ivit, după cum se ştie, inconveniente, cari au determinat comitetul Asociaţiunii să o sisteze. In schimb însă îşi exprimă secţiunea istorică dorinţa ca Biblioteca poporală, primită, acum la început, de publicul nostru cu atâta însufleţire, să fie redactată cu toată îngrijirea şi se nu se mai comită în expedarea singuraticelor numere atâtea neregularităţi. Secretariatul să se ţină strict de seria stabilită, cum şi de numărul promis şi de terminul fixat, căci altfel dă poporului ansă la nedumeriri şi la neîncredere; să nu tipărească broşuri prea voluminoase şi să nu cumuleze 2—3 numere într'o singură broşură, căci prin acest fel de procedare s'ar puteà întâmplà, ca unii dintre ţărani, cărora li s'a promis în schimbul celor 2 cor. taxă anuală 10 broşuri şi un calendar la an, să se simtă scurtaţi în dreptul lor nesatisfăcuţi în aşteptările lor, dacă primesc în loc de *10* numai *9* sau *8* broşuri. Materialul potrivit spre a se publicà în broşurile bibliotecii poporale s'ar puteà adunà cu uşurinţă nu numai din literatura noastră scrisă, ci şi din tradiţii şi legende, culese de oameni pricepuţi. Tot asemenea s'ar puteà alege lucruri potrivite şi din mulţimea de prelegeri poporale, ce se ţin acum an de an în diferite părţi. Spre scopul acesta să fie îndrumat secretariatul a trimite din când în când despărţămintelor câte o adresă, prin care să invite conferenţiarii a trimite la biroul Asociaţiunii conferinţele lor, dintre cari alegând pe cele mai reuşite, să le publice în Biblioteca poporală.

Ad. VII. Considerând prilejul festiv al adunării generale din acest an, secţiunea e de părere, că ar fi potrivit să pregătească secretarul literar o conferinţă pentru adunarea generală din Blaj.

Sibiiu, la 1/14 Iulie 1911.

Nicolae Togan, prezident ad-hoc. **Dr. Ioan Lupaş**, referent.

Nr. 1206—1911.

D.

Raportul secţiei şcolare.

Domnilor,

Membri secţiei şcolare au îndeplinit, în cursul anului trecut, următoarele lucrări în cadrul „Regulamentului“ lor:

1. Dl I. F. Negruţiu a lucrat:

a. Regulament pentru administraţia internă a institutelor pedagogice din Metropolia gr.-cat. română de Alba-Iulia şi Făgăraş;

b. Regulament pentru organizarea învăţământului în şcoalele primare şcl.

c. Regulament pentru examenele de cualificaţiune a învăţătorilor şcl.

d. Plan de învăţământ pentru institutele pedagogice şcl. — toate reclamate de noua lege şcolară.

2. Dl Dr. I. Stroia a censurat, din încredinţarea comitetului central, manuscrisele „Intâia carte de cetire pentru şcoalele primare întocmită după noile principii fono-

mimice“ şi „Manuducerea“ la această lucrare de Ion Văleanu. Intr'o amănunţită dare de seamă, citită în şedinţa secţiei şcolare, dl Dr. Stroia a arătat, — prezentând şi specimene — multele scăderi pedagogice şi stilare ale amintitelor lucrări. Pe baza acestei recenzii, secţia nu le recomandă.

3. Dl Dr. V. Bologa a scris, din încredinţarea şedinţei plenare de acum un an, „Istoricul şcoalei civile de fete a Asociaţiunii“. Lucrarea s'a tipărit în Anuarul şcoalei şi va apare şi în numărul festiv al revistei „Transilvania“.

4. Dl G. Precup a ţinut mai multe conferinţe de cuprins pedagogic şi cultural.

5. Dl N. Bălan a dat ajutor la redactarea Bibliotecii tineretului, a pregătit pentru tipar broşura despre vieaţa Sf. Ioan Gură de aur, apărută în biblioteca poporală şi a ţinut o conferinţă în Sibiiu.

6. Sub îngrijirea referentului secţiei s'a continuat „Biblioteca tineretului“, publicându-se şi în anul trecut 4 broşurele; anume: Nr. 5 „Doi călăraşi“ de C. Sandu-Aldea; Nr. 6 „Doi bătrâni“, de I. Agârbiceanu; Nr. 7 „Tuşa Oana“, de I. Agârbiceanu; Nr. 8 „Balaurul cel cu şapte capete“, de P. Ispirescu. Nr. 8 ar fi trebuit să cuprindă, după hotărîrea din anul trecut, un fragment din amintiri de copilărie de I. Creangă. Am renunţat însă la această idee pentru următoarele motive, care a aflat ulterior şi aprobarea secţiei: 1. E mai bine a da bucăţi întregi decât fragmente; 2. Creangă înfăţişează copilăria cu farmecul pe care îl are în amintirea oamenilor maturi şi pentru aceştia. Limba lui Creangă nu e uşoară şi cere o mulţime de explicări, care îngreunează cetirea.

Am ales deci pentru Nr. 8 un basm scurt şi cu sfârşit hazliu de P. Ispirescu, şi am făcut experienţa şi am observat că se citeşte cu mare plăcere, ceeace nu era greu de prevăzut, fiind cunoscut farmecul stilului uşor şi vioiu, plin de descrieri plastice şi poetice al neîntrecutului culegător de basme. Un punct de atracţie deosebit constitue pentru copii sfârşitul hazliu al acestui basm. Părţi umoristice — foarte atrăgătoare pentru tineret — mai cuprind de altfel şi „Doi bătrâni“ şi „Tuşa Oana“ de I. Agârbiceanu, şi astfel şi-a aflat şi umorul — pe cât s'a putut până acum — partea sa în mica noastră bibliotecă.

Schiţa „Doi călăraşi“ de C. Sandu-Aldea, după cum mi-a confirmat experienţele dlui Dr. V. Bologa, e, în urma subiectului său voinicesc şi interesant, deosebit de atrăgătoare pentru băieţi

Ar fi bine dacă ni s'ar comunică mai multe experienţe de felul acesta; căci numai aşa se pot câştigă puncte de orientare pentru alegerea bucăţilor.

In genere, s'a manifestat prea puţin interes faţă de „Biblioteca tineretului“ în acest al doilea an al existenţii sale. Astfel, în loc ca desfacerea ei, care se pornise binişor în anul întâi, să arete acum un spor, ea a dat într'un mod simţitor înapoi.

Dl cassier I. Banciu a avut bunătatea să-mi facă următorul tablou despre starea „Bibliotecii tineretului“:

Starea „Bibliotecii tineretului“ cu 1 Iulie 1911.

Nrul	Numele autorului	Titlul broşurei	S'au tipărit	Dăruite*)	Vândute	Depozit	Observări
1	I. Brătescu-Voineşti	Puiul	3000	1785	745	470	
2	M. Sadoveanu	Vestitorii	3000	1678	762	560	
3	C. Negruzzi	Meşterul orb; Lumânărică	3000	1545	365	1090	
4	I. Popovici-Bănăţeanu	Darul lui Cristos	3000	1505	365	1130	
5	C. Sandu-Aldea	Doi călăraşi	3000	217	163	2620	
6	I. Agârbiceanu	Doi bătrâni	3000	215	170	2615	
7	„ „	Tuşa Oana	3000	213	168	2619	
8	P. Ispirescu	Bălaurul cu şapte capete	3000	207	170	2623	

*) Eventual se va mai puteà încassà preţul alor 400—500 exemplare.

Cauza acestui regres este că nu s'a făcut din nici o parte aproape nimic pentru răspândirea bibliotecii, cu toată rugămintea secției școlare către Comitetul central de a face apel la organele bisericești și școlare, care ar puteà să răspândească cărticelele cu cea mai mare ușurință, aducând pe această cale și școalei oarecare folos oricât de neînsemnat.

Secția școlară roagă deci din nou Comitetul central să stăruiască pentru răspândirea bibliotecii.

Dacă s'ar face aceasta în măsură mai mare, s'ar puteà da, cu timpul, bibliotecii întregi caracterul de întreprindere pusă pe baze proprii comerciale, încât cheltuelile tiparului să se acopere din vânzare și să rezulte chiar un mic profit, care s'ar întrebuința tot în folosul bibliotecii. Atunci ea ar puteà să fie îmbunătățită ca format și tipar și să cuprindă mai târziu și ilustrații.

Noi supunem însă hotărîrii Comitetului central și alt expedient, spre a se ajunge la o răspândire mai largă a bibliotecii, fără ca Asociația să ia asupra-și și sarcini materiale: anume, s'ar puteà da și Biblioteca tineretului (în felul cum e proiectată Biblioteca scriitorilor ardeleni pe care va edita-o d-l. Tăslăuanu) unei tipografii în întreprindere, rezervându-și Asociația numai dreptul de censurare a materialului prin secția școlară.

In ce privește propunerile cuprinse în raportul secretarului literar, secția școlară observă:

1. Cu privire la completarea secției, a luat act cu părere de rău de demisiunea d-lui Gr. Pletosu și candidează pentru locul vacant de membru ordinar pe d-l. G. Precup, fost până acuma membru corespondent, iar pentru locul de membru corespondent pe d-l. Dr. Onisifor Ghibu.

2. Cu privire la editarea lucrărilor rămase pe urma profesorului Aurel Bratu, secția școlară e de părere ca ele să fie date spre studiare secțiilor competente, cari vor aveà să se pronunțe definitiv.

3. Cu privire la a treia propunere, crede că apelul pentru contribuiri la fondul ridicării busturilor Eminescu și Barițiu să fie reînoit din partea Comitetului central.

4. Cu privire la proiectul de reorganizare a secțiilor, majoritatea secției școlare nu aprobă ideia unei schimbări fundamentale a actualei organizații.

In ce privește însă în special reorganizarea secției școlare, care ar aveà scopul să facă cu putință întrunirea profesorilor noștri secundari, se invită secretariatul să lucreze, pe baza ideilor lansate până acum și a discuției care va urmà probabil în această ședință, un proiect definitiv al modificărilor și întregirilor de Regulament de care atârnă posibilitatea realizării acestei idei. Acest proiect să fie prezentat eventual chiar adunării generale din acest an.

Drept lămuriri și puncte de orientare mai adaugăm: *a)* sub forma de ședință festivă a secției nu se poate realizà deocamdată o adunare a profesorilor, deoarece Regulamentul nu admite desbateri la acest fel de ședințe; *b)* pentru proiectul pe care îl va compune secretariatul, îi atragem atenția și asupra chestiunii dacă n'ar fi un prilej mai potrivit pentru întrunirea profesorilor adunarea secțiilor decât adunarea generală.

5. Cu privire la reorganizarea revistei «Transilvania» secția școlară crede că această chestiune, fiind în strânsă legătură cu cea precedentă, nu se poate discutà decât după rezolvarea celeilalte.

6. Cu privire la editarea unei reviste poporale, secțiunea școlară aprobă ideia, dar, fiind mijloacele materiale ale Asociației angajate mai ales pentru biblioteca poporală, e de părere că unei astfel de reviste nu i s'ar mai puteà da decât numai sprijin moral.

7. Cu privire la fixarea conferințelor pentru adunarea generală, secția școlară, având în vedere serbarea semicentenarului Asociației, propune să fie rugat dl O. Goga să pregătească o conferință literară.

Sibiiu, 15 Iulie 1911.

Ioan F. Negruțiu, v. prezident. **Dr. I. Borcia**, referent.

Nr. 1206/1911.

E.

Raportul secţiunii ştiinţifice.

Domnilor membri!

Despre activitatea secţiunei ştiinţifice în anul expirat 1910/11 avem onoare a vă face următoarele comunicări:

I.

Membrii acestei secţiuni n'au aflat de lipsă a se intrunì în cursul anului, ci au ţinut o singură şedinţă, în care s'a relatat asupra tuturor chestiunilor de interes şi s'au luat deciziuni cu privire la punctele, ce sunt puse la ordinea zilei în şedinţa plenară diu anul acesta.

II.

Singuraticii membrii ordinari şi corespondenţi ai secţiunii au desvoltat şi de astădată o activitate destul de rodnică în interesul cultivării poporului nostru. Amintim aci lucrările mai de valoare, cum sunt: Fizica d-lui Ciortea — Blaga, Chemia d-lui Vlaicu, scrierile d-lui G. Todică, tractatele şi conferinţele d-lui Dr. Beu şi prin aceasta credem a fi arătat, că anul expirat a fost destul de rodnic din punctul nostru de vedere.

Afară de aceste lucrări d-l Aurel Ciortea s'a ocupat foarte intensiv cu chestiunea diapozitivelor pentru aparatele de proiecţiune, a instruat 5 elevi în manuarea aparatului şi astfel a înlesnit ţinerea de prelegeri cât mai numeroase pentru popor.

Piedeca de căpetenie la lăţirea cât mai grabnică şi intensivă a prelegerilor atât de instructive cu proiecţiuni este lipsa de diapozitive potrivite, cari pe orice cale şi cu orice jertfe trebuesc procurate, dacă voim să ducem la isbândă hotărîrea luată deja de ani de zile în această direcţiune. Pentru studierea modalităţilor de a-se procurà diapozitive bune d-l Ciortea a făcut anume o călătorie la Bucureşti, unde a vizitat întocmirea similară cu «Urania» din Budapesta, întemeiată cu mari jertfe de Cassa şcoalelor din România, care dispune de o colecţiune de 8000 de plăci. Totasemenea s'a interesat de particulari, cari dispun de asemenea diapozitive, cum sunt fotograful Fischer din Sibiiu, funcţionarul Popescu dela «Albina» şi d-şoara Dr. Teclu din Viena.

Rezultatul tuturor cercetărilor este, că cele mai bune plăci se pot găsì numai la Fischer şi Popescu, iar pentru prelegerile acomodate trebuinţelor noastre trebue să se facă colecţiuni speciale sistematice, după un program stabilit mai înainte, cum ne vom luà voie a propune mai la vale.

Colegul Dr. Radu a ţinut şi aranjat mai multe prelegeri cu deosebire privitoare la cultura pomilor, ramul cel mai însemnat de câştig al poporaţiunii din acele ţinuturi şi a şi publicat broşuri folositoare, cum e broşura Omizile pomilor, împrăştiată în mii de exemplare.

Lucrarea fenomenele naturii o va publicà în curând.

Ceilalţi colegi au lucrat fiecare în sfera sa de activitate şi au organizat diferite instituţiuni sociale, pentru binele şi luminarea poporului.

Cu un cuvânt, deşi avem convingerea, că s'ar fi putut face cu mult mai mult decât s'a făcut, totuşi, pe lângă lipsa totală a unei iniţiative sistematice pornită dela centru, trebue să fim satisfăcuţi de progresele realizate şi în anul acesta.

III.

Membru corespondent în secţiunea noastră propunem să fie ales d-l Ioan Corbu din Bistriţa, care este foarte mult apreciat atât la noi cât şi în România pentru scrierile sale.

IV.

Recomandăm cu toată căldura spre primire propunerea d-lui secretar de a se edità lucrările rămase pe urma regretatului coleg Aurel Bratu într'un volum separat.

V.

Tot asemenea aderăm la propunerea d-lui secretar Goga privitoare la Apelul pentru contribuiri la fondul ridicării busturilor Eminescu și Bariţiu.

VI.

Nu putem însă aderà nici acuma la propunerea d-lui secretar la proiectul de reorganizare a secţiunilor din diferite motive. Mai întâi noi ţinem, că secţiile în organizaţia lor actuală, pe lângă o mai sistematică și mai intensivă iniţiativă din centru corăspund mai bine scopului, pentru cari s'au înfiinţat. Apoi stând în preajma schimbării în conducerea Asociaţiunii, n'am voi să creăm greutăţi prin organisme nouă neprobate încă. Organizarea după branșe mi se pare a fi cu mult mai greoaie și mai costisitoare pentru particulari și pentru instituţiune. Realegerile în intervale pot periclità stabilitatea și urmărirea scopurilor. In sfârșit noi ţinem, că desele oscilaţiuni sunt păgubitoare și de aceea propunem: A se menţine starea de astăzi și pe mai departe.

VII.

Cu atât mai binevenită mi se pare propunerea, ca «Transilvania» să apară în viitor odată pe lună.

VIII.

Proiectata «Revistă poporală» a Asociaţiunii secţiunea noastră o acceptează în principiu, însă ar dorì, ca ea să apară cu exclusiunea politicei bisăptămânal. ori chiar ca adaus la «Transilvania», având 5 rubrici redactate de cele 5 secţiuni, care și prin aceasta ar fi puse mai direct în serviciul Asociaţiunii și ar contribui la sporirea numărului membrilor prin editarea unui organ gratuit și de interes general.

IX.

Conferinţa festivă pentru adunarea jubilară din Blaj credem mai potrivit a se ţinea din partea d-lui secretar general Goga ca conducătorul secţiunilor, iar pentru popor va ţinea o conferinţă d-l coleg Dr. Ambrosiu Cheţianu.

V.

Revenim acuma asupra prelegerilor cu proiecţiuni și atragem atenţiunea pe de oparte asupra fotografului E. Fischer din Sibiiu, care lucrează diapozitive de toată frumseţea și cu preţuri modeste, mai ales prin conexiunile sale cu ceilalţi fotografi; pe de altă parte asupra tinărului funcţionar dela «Albina» Teodor Romul Popescu, care posede o colecţiune de 1/m de plăci admirabile etnografice-geografice din Ardeal și a ţinut conferinţe număroase bine apreciate în revistele germane. Intre altele a ţinut conferinţe în Institutul geografic, în Clubul fotografilor și în Clubul reuniunii carpatine din Viena etc. cu proiecţiuni ardeleneşti din cele mai succese și a compus și trimis Regelui Carol al României un album cu vre-o 200 costume românești, pentru care a fost lăudat și dăruit cu un ac cu monogramul regal. Apoi e bine cunoscut revistei «Luceafărul» prin admirabilele lui fotografii, din care a compus broșura „Sibiiul“ și „Prin Turnu roșu spre România“. Aceste două persoane, dar mai ales d-l Popescu ne poate face servicii admirabile și de aceea facem următoarele propuneri pozitive:

a) comitetul să caute și să afle modalitatea de a sistemizà prelegerile cu proiecţiuni ca la «Urania» din Budapesta.

b) a procurà dela dl Popescu o colecţiune de circa 30 diapozitive din Sibiiu și alta de tot atâtea plăci prin Turnu-roșu spre România până la Râmnicu-Vâlcii.

c) a angajà pe dl Popescu să compună o colecţiune de vreo treizeci diapozitive din Blaj și aceasta în timpul cel mai scurt posibil.

d) a îngriji de compunerea prelegerilor model pentru aceste trei colecţiuni;

e) a face un plan pentru alte colecţiuni și prelegeri necesare în proiecţiuni, a căror procurare să se facă cu ajutorul dlui Popescu și Fischer.

In modul acesta credem a se puteà rezolvà o problemă grea, care până acuma n'a putut-o rezolvà nici cassa școalelor cu întocmirea ei, despre care am amintit mai sus.

XI.

La buget, pe lângă sumele rezervate de mai înainte propunem a se luà pentru anul viitor suma de K 600·– în vederea realizării scopurilor noastre din punctul precedent.

XII.

In sfârşit propunem să se restitue dlui Aurel Ciortea suma de *K 69·85* spesele efective ale mergerii sale în România în scopul susamintit.

Sibiiu, 1/14 Iulie 1911.

Simeon Stoica, prez. **Arseniu Vlaicu,** referent.

Nr. 1206—1911.

F.

Proces verbal.

Şedinţa Secţiunii economice a „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" ţinută în Sibiiu la 14 Iulie n. 1911 orele 11 a. m.

Prezident: **Parteniu Cosma.**

Notar ad hoc: **Romul Simu.**

Membri prezenţi: *Dr. Cornel Diaconovich, Traian Barzu* şi *Ioan Chirca.*

1. După deschiderea şedinţii notarul ceteşte 4 hârtii, prezentate preşedintelui secţiunii, anume Nrii 1012/1910, Nr. 128/1911 şi 736/1911, din partea comitetului central al Asociaţiunii şi Nr 1042/1911 din partea d-lui secretar literar al Asociaţiunii.

Se ia act. Secţiunea se va pronunţà îndeosebi asupra chestiunilor cuprinse în aceste 4 scrisori.

2. La cererea comitetului central al Asociaţiunii Nr. 128/1911 biroul Secţiunii economice a prezentat cu data de 23 Martie a. c. *un program* cu privire la activitatea ce trebue să o desvoalte *conferenţiarul agronomic* al Asociaţiunii, program care a fost aprobat de comitetul central în şedinţa sa dela 23/III a. c. Nr. hotărîrii 111 şi care a fost publicat în Nr. II al rev. «Transilvania» din a. c., pag. 202. Cetindu-se acest program se ia la cunoştinţă.

3. Notarul raportează că comitetul central a transpus secţiunii spre censurare:

a) operate, cari au intrat la concursul publicat pentru o *contabilitate* pe seama poporului;

b) o lucrare cu titlul *„Sfaturi şi poveţe din cultura pomilor"*, întocmită de d-l N. Iosif, învăţător;

c) o lucrare cu titlul *„Cartea plugarului român"*, de Simion Bura.

Lucrările de sub *a)* au fost date spre censurare membrului I. I. Lăpădatu, cea de sub *b)* membrului I. Chirca şi cea de sub *c)* membrului Romul Simu.

I. I. Lăpădatu care, trebuind să facă o cură, nu s'a putut prezentà la şedinţă şi n'a putut prezentà nici raport asupra operatelor de contabilitate, scrie însă că unul din operate corăspunde condiţiunilor de concurs şi că va trimite raportul său cu posibilă grabă.

I. Chirca recomandă spre tipărire operatul referitor la cultura pomilor, dupăce el va fi corectat de autor conform îndrumărilor date de recensent.

R. Simu nu recomandă spre tipărire în editura Asociaţiunii «Cartea plugarului român» de S. Bura.

Pe baza scrisorii membrului I. I. Lăpădatu şi a recensiunilor prezentate de I. Chirca şi R. Simu.

secțiunea hotărește

ad a) să ceară dela ședința plenară a secțiunilor autorizare de a hotărî în definitiv, singură, asupra recensiunii cu privire la contabilitatea poporală;
ad b) și *c)* propunerile recenseńților I. Chirca și R. Simu se primesc.

4. Notarul prezintă scrisoarea comitetului central Nr. 736/1900, prin care secțiunea economică este învitată să studieze chestiunea organizării țărănimii noastre prin cooperative și să-i facă un raport și propuneri concrete comitetului.

Studiarea acestei chestiuni o va face secțiunea dupăce va aveà la indemână, drept substrat, și operatul d-lui V. C. Osvadă, care a fost încredințat să studieze mișcarea cooperativă din Ungaria, România și Bucovina.

5. Notarul ceteşte scrisoarea comitetului central Nr. 1012—1910 cu privire la proiectul de reorganizare a secțiilor științifice-literare, avându-se în vedere profesiunile intelectuale ale cărturărimii noastre.

Secția economică crede că prin o astfel de organizare s'ar promovà împărțirea (diferențiarea) noastră după caste și aceasta nu poate fi în interesul poporului; de altă parte nu crede că acest fel de organizare s'ar puteà aduce în conglăsuire cu §§-ii statutelor Asociațiunii;

în fine nici mijloacele financiare ale instituțiunii noastre nu ar permite o astfel de organizare, care ar necezită cheltuieli cel puțin îndoit mai multe decât până acì.

Pe baza acestor motive

secția economică nu poate aderà la proiectul de reorganizare a secțiilor științifice-literare.

6. Notarul ceteşte pasagiul din hârtia comitetului central Nr. 1042/1911, în care i-se cere secțiunii economice să-și spună părerea cu privire la propunerea făcută de părintele Aurel Nistor din Arpătac în scopul înființării unei secții agronomice sau împărțirea secției economice în două secții diferite: una economică și alta agronomică.

Secția e de părerea că în cadrele organizației actuale a secției se poate lucrà cât de mult și cât de bine, mai ales dacă pe viitor secția aceasta se va completà succesiv cu agronomi specialiști și cu alte persoane cari s'au dovedit prin activitatea lor a fi de folos chestiunii de progres a agriculturii poporului nostru.

Mai având în vedere și împrejurarea că Asociațiunea își are agronomul său salariat

Secția economică nu poate sprijinì propunerea pentru reorganizarea ei pe alte baze.

7. Propunerea făcută pentru scoaterea unei foi poporale bune, cuprinzând material enciclopedic, afară de politică, secția o află a fi folositoare și, dacă Asociațiunea ar puteà să găsească mijloacele băneşti trebuincioase pentru editarea ei, credem că ar face un lucru bun sprijinind realizarea acestei idei.

Deci secția economică aderează la această propunere.

8. Referitor la propunerea pentru editarea lucrărilor rămase pe urma profesorului Aurel Bratu, fost membru al secțiunii științifice, cum și referitor la reorganizarea revistei «Transilvania»

Membrii secției se vor pronunță în șed. plenară.

9. Propunerea de a se face un apel: din partea secțiilor pentru contribuiri la fondul pentru ridicarea busturilor lui M. Eminescu și G. Bariţiu.

Se aprobă.

10. Pentru ținerea conferințelor în ocazia adunării generale din a. c., nefiind la rând secția economică,

Rămâne să se pronunțe celelalte secțiuni.

11. Membrul ordinar, Dr. C. Diaconovich, ne mai putând luà parte la lucrările secțiunii economice, din cauza multelor sale ocupațiuni și a depărtării, își prezintă dimisia,

Care se primește cu părere de rău.

12. Pentru ocuparea locului de membru ordinar în secţia economică, devenit vacant prin dimisionarea d-lui Dr. C. Diaconovich,

Secţia recomandă pe membrul corespondent al secţiei, I. I. Lăpădatu.

13. În locul d-lui I. I. Lăpedatu propunem

Să fie ales d-l Vasile C. Osvadă, cunoscut întreg publicului românesc ca un harnic muncitor cu scrisul, cu graiul şi prin fapte, îndeosebi pentru răspândirea mişcării cooperative la noi.

14. Secţia propune:

Ca comitetul central să voteze şi pentru anul viitor (1912) suma de K 2000·— în scopul prelegerilor poporale din despărţămintele Asociaţiunii.

Cu acestea şedinţa se încheie.

D. u. s.

P. Cosma, prezident. **Romul Simu,** notar ad hoc.

Procesele verbale ale comitetului central.

Şedinţa a IX-a a comitetului central, ţinută în 19 Iulie 1911.

Prezident: *Andrei Bârseanu.* Notar: *Oct. C. Tăsluanu.* Membri prezenţi: *Dr. Ilie Beu, Ars. Bunea, Partenie Cosma, Octavian Goga, Ioan F. Negruţiu, Gavril Precup, Dr. Octavian Russu, Romul Simu, Nicolae Togan,* cassierul *Ioan Banciu* şi conferenţiarul agronomic *Aurel Cosciuc.*

Secţiunile ştiinţifice literere: (334 Nr. 1206–1911). Secretarul literar prezintă procesele verbale ale şedinţei plenare a secţiilor ştiinţifice literare, ţinută în 14 şi 15 Iulie n. a. c. In ce priveşte deciziunile secţiilor se iau următoarele dispoziţii: se decide să se propună modificarea regulamentului secţiilor în sensul indicat în şedinţa plenară; să se aboneze până la suma de 200 cor., din bugetul Bibliotecii, reviste de specialitate pentru fiecare secţie; decide a luă în bugetul anului viitor suma de 600 cor. pentru cumpărarea de diapozitive dela d-nii R. Popescu şi E. Fischer; decide a luă în bugetul anului viitor suma de 2000 cor. pentru prelegerile poporale. De celelalte deciziuni ale secţiilor s'a luat act cu aprobare.

Adunarea generală: (335 Nr. 1115—1911). Terminul adunării generale s'a fixat pe zilele de 28 şi 29 August n. a. c. Se decide ca la adunarea generală jubilară să se trimită învitări speciale următoarelor instituţiuni culturale şi persoane: Cancelariei M. Sale Regelui; Comitelui şi vice-comitelui din comitatul Albei-Inferioare; Membrilor onorari ai Asociaţiunii; Arhiereilor români de ambele confesiuni; Societăţii teatrale; Asociaţiei naţionale din Arad; Asociaţiunii din Maramureş, Solidarităţii, Societăţii pentru literatura română şi cultura poporului român din Bucovina, Academiei Române, Societăţii pentru înaintarea ştiinţelor din România, Erdélyi Muzeum din Cluj şi Verein für Siebenb. Landeskunde.

Fundaţiuni: (336 Nr. 1211—1911). Comitetul central stabileşte textul literilor fundaţionale ale *fundaţiunii Teodor Sandul,* cari se publică la sfârşitul acestui număr şi decide următoarele în ce priveşte inactivarea acestei fundaţiuni:

1. Încredinţează biroul să trimită episcopiei din Arad cele trei esemplare ale literilor fundaţionale spre a le provedeà cu o clauzulă în care declară că primeşte drepturile şi datoriile prevăzute în ele, pe urmă biroul să le aştearnă spre aprobare Ministerului de culte şi instrucţiune publică.

2. Din venitul curat al fundaţiunii, care la 1 Ianuarie 1911 s'a urcat la suma de Cor. 2017·30, creiază două burse de câte 400 cor. pentru şcolile speciale de meserii sau şcolile inferioare de agricultură şi o bursă de 700 cor. pentru şcolile superioare de meserii sau agricultură.

3. Se încredinţează biroul să publice concurs cu terminul de 1 Septemvrie n. 1911 pentru aceste trei burse în următoarele condiţiuni:

Cererile ce se vor înaintà comitetului central vor aveà să fie însoţite de următoarele acte:

a) certificat de botez,
b) certificat de avere,
c) „ de moralitate,
d) „ de sănătate,
e) „ despre pracsa şi studiile făcute,
f) eventual un act prin care îşi dovedesc înrudirea cu fundatorul.

Toţi bursierii se vor obligà în scris că după terminarea ştudiilor se vor stabilì în Ungaria pe teritorul locuit de Români, iar la caz contrar că în curs de 15 ani după terminarea studiilor vor înapoià Asociaţiunii suma ce au primit-o ca bursă din fundaţiunea Teodor Sandul.

Această obligaţiune va fi semnată şi de părinţii sau tutorii bursierilor. Bursele votate se vor mandatà din partea Asociaţiunii numai atunci, când bursierii vor dovedì printr'un certificat că sunt primiţi la vre-o şcoală de meserii sau agricultură.

— (337 Nr. 1199—1911). Judecătoria din Oraviţa a pus secvestru pe averea *fundaţiunii Dr. Gh. Anca* pentru suma de 400 cor.

— (339, 341, 348 Nrii 1106, 1153, 1154, 1160, 1145, 1202, 1070, 1088 şi 1122 - 1911). Din fundaţiunea *Boeriu* s'au împărţit 4 premii de câte 20 cor. între şcolarii din Vad. Mai mulţi bursieri îşi justificà sporul în studii şi bursele se votează şi pe anul şcolar viitor. Se declară vacante: bursa de 300 cor. din fundaţiunea Petran a d-lui Ioan Mateiu.

Şcoala de meserii din Câmpeni: (338 Nr. 1201 - 1911). La propunerea d-lui Rubin Patiţa comitetul central a dat spre studiare desp. Abrud-Câmpeni chestiunea înfiinţării unei şcoli de meserii în Câmpeni.

Despărţăminte: (349 Nr. 1146 - 1911). *Abrud-Câmpeni* a luat dispoziţii pentru ţinerea adunării cercuale. *(Şedinţa comit. cerc. din 14 Iunie a. c.)*

— (350 Nr. 1184—1911). *Braşov.* Cu ocazia adunării cercuale din Cernat, d-l Voicu Niţescu, a ţinut o conferinţă despre „Situaţia economică a Săcelenilor", în urma căreia s'a decis înfiinţarea unei cooperative pentru desfacerea productelor industriei de casă în Săcele. S'au împărţit trei premii de câte 20 cor. pentru cele mai bine îngrijite grădini şcolare. S'au înfiinţat agenturi în Vălcele, Bacifalău şi Turcheş. *(adun. cerc. din 28 Mai a. c. şed. comit. cerc. din 18 Mai şi 24 Iunie a. c.)*

— (351. Nr. 1077 - 1911) *Ceica:* S'a decis să se susţină pe mai departe despărţământul şi să se convoace adunarea cercuală. Despărţământului i s'au dăruit câte un exemplar din Biblioteca poporală şi numere din «Ţara Noastră» *(şed. comit. cercual din 31 Maiu a. c.).*

— (352. Nr. 1090—1911) *Diciosânmărtin:* S'au ţinut prelegeri poporale în comunele Vidrasău, Şomfalău, Tatârlaua, Boian, Deag, Şeulia rom. şi Cerghidiul-mare, înfiinţându-se în fiecare câte o agentură şi câte o bibliotecă poporală. D-l Dr. Virgil Radeş a mai ţinut 3 prelegeri poporale *(şed. comit. cerc. din 28 Iunie a. c.).*

— (353. Nr. 1141 - 1911) *Făgăraş*: Cu ocazia adunării cercuale ţinute în comuna Recea s'a raportat că în cei patru ani din urmă s'au ţinut numai două adunări cercuale, în Perşani (1907) şi Voila (1909). La adun. cerc. din Recea d-l Traian Păcală, înv., a ţinut o prelegere despre «Bunăstarea poporului». A decis să dea un premiu de 50 cor. şi unul de 25 cor. pentru cele mai bune două grădini de legumărit. S'a ales din nou comitetul care s'a şi constituit şi care a fost învitat din partea comitetului central să înainteze un plan pentru împărţirea teritorului actual în mai multe despărţăminte *(adun. cerc. din 19 Iunie şi şed. comit. cerc. din 27 Iunie a. c.).*

— **(354.** (Nr. 1056—1911) *Gherla:* Cu ocazia adunării cercuale din Gherla, d-l Eugen Széles, profesor, a ţinut o prelegere despre «Dragostea ţăranului român în poezia lui George Coşbuc». Desp. are 6 agenturi active, a ţinut mai multe prelegeri şi a aranjat 4 cursuri de analfabeţi *(adun. cerc. din 12 Iunie a. c.).*

— **(355.** (Nr. 1058—1911) *Marghita:* Desp. în cele 5 luni de existenţă a desfăşurat o activitate mulţămitoare, a înfiinţat 3 agenturi, a ţinut 8 prelegeri poporale şi a asistat la examenele dela 4 şcoli poporale, împărţind premii între şcolari *(adun. cerc. din 12 Iunie a. c., ţinută în comuna Popeşti).*

— **(356—7.** Nr. 1051 şi 1086 1911). *Murăş-Oşorheiu:* Despărţământul a desfăşurat o activitate sistematică. A ţinut prelegeri în comunele: Sântana, Medeşfalău, Râciu, Pogăceaua, Băla, Bazed, Sânmartinul şi Moişa. Din cele 100 cor. votate de comitetul central pentru prelegerile poporale au cumpărat cărţi literare pentru biblioteca despărţământului. I-se dăruieşte câte un exemplar din publicaţiunile poporale ale Asociaţiunii *(şed. comit. cerc. din 30 Aprilie. 21 Maiu, 4 Iunie şi 12 Iunie a. c.).*

— **(358.** Nr. 1179 1911*) Sălişte:* I-se dăruesc câte 5 exemplare din toate publicaţiunile poporale ale Asociaţiunii.

— **(359.** Nr. 1089—1011) *Sătmar-Ugocia:* I-se dăruesc câte 3 exemplare din toate publicaţiunile poporale ale Asociaţiunii.

— **(360.** Nr. 1124—1911) *Şimleu:* S'au luat dispoziţii pentru adunarea cercuală *(şed. comit. cerc. din 15 Iunie a. c.).*

Şcoala civilă de fete: (361—368 Nrii 1133, 1165, 1167, 1208, 1114, 1113, 1207 şi 1166—1911). Din «Cartea de cetire şi Gramatica limbei maghiare» p. cl. I—II de dş. M. A. Ferenţiu, tipărită în 1000 ex. s'au desfăcut 124, în depozit mai sunt la sfârşitul anului şcolar 876 ex. — Din clasificările făcute la sfârşitul anului şcolar se constată că în clasele civile şi în cursul complementar au fost înscrise în total 110 eleve, dintre cari 2 eleve s'au retras, 5 au fost îndrumate la examenul de corigenţă, 2 vor repetà clasa şi 101 au fost promovate. — Examenele s'au ţinut dela 19—29 Iunie a. c. Incheierea festivă a celui de al 25-lea an şcolar a avut loc la 29 Iulie a. c. S'a decis a se tipări, în condiţiile deciz. comit. centr. Nr. 180/1908, Aritmetica pentru cl. I tradusă de d-na Tordăşianu. — D-lui director Dr. V. Bologa i se dă al 4-lea cvincvenal de 200 cor. dela 1 Iulie a. c. — Ministerul dă voie d-şoarei Elena Şiandru să funcţioneze ca profesoară de lucru de mână până la sfârşitul anului 1913—14.

Muzeu şi Bibliotecă: (369—375 Nrii 1181, 1100, 1163, 1158, 1155, 1052 şi 1081—1911). D-l Dr. Ioan Popp, medic-colonel în Sibiiu dăruieşte 50 cor.; — colecţiile Muzeului şi bibliotecii s'au înmulţit cu următoarele obiecte: 3 pietri din băile din Ghilai, 2 bucăţi de marmoră, 1 piatră din muntele Retezat, dăruite de d-l Aurel Pop; — 2 pânzături, dăruite de dş. Virginia Bal, înv. în Măgura; — 184 de monede şi bancnote dăruite de d-nii Enea şi Pompiliu Isac, studenţi universitari; — o pisătoare de piper, dăruită de Augustin Cupşa, preot în Cupşeni; — mai multe petrificate dăruite de d-nii E. Rusu şi Aurel Pop, stud.; — d-l G. Creţu dăruieşte două din lucrările dsale pentru bibliotecă, iar d-l Dr. G. Dobrin 1 ex. din Krassó Szörény vármegye területi beosztása.

Cărţi cumpărate: (377 Nr. 1097—1911). 50 de ex. din «Preoţimea românească ardeleană în veacul al XVII-lea» de I. Mateiu. Preţul total: 40 cor.

Cărţi dăruite: (378—380 Nrii 1055, 1094 şi 1174—1911). Se dărucsc cărţi: bibliotecii şcolare din Racoviţa, câte un număr din Biblioteca poporală veche, bibliotecii din Vereşmort şi agenturii din Borlova, toate publicaţiunile de cari dispune Asociaţiunea.

Extras din procesul verbal al Asociaţiunii. **Oct. C. Tăslăuanu.**

Şedinţa a X-a a comitetului central, ţinută în 5 August 1911.

Fundaţiuni: (387 Nr. 1291—1911). S'a achitat în contul *fundaţiunii Dr. Gh. Anca* suma de cor. 672·21, pretensiunea lui Farkas Gyözö.

Adunarea generală: (388 Nr. 1339—1911). Se stabileşte textul raportului general către adunarea convocată în Blaj pe zilele de 28 şi 29 August n. a. c.

Socotelile şi Bugetul Asociaţiunii: (389 Nr. 971, 1340 şi 1341—1011). Cassierul prezintă socotelile Asociaţiunii pe anul 1910, socotelile şcoalei civile pe 1910/11, proiectul de buget al Asociaţiunii pe 1912 şi proiectul de buget al şcoalei civile pe anul şcolar 1911/12, cari s'au dat spre examinare unei comisiuni, compusă din d-nii Dr. O. Russu, N. Ivan, Dr. Liviu Lemény şi Dr. I. Beu.

Extras din procesul verbal al şedinţei.

Oct. C. Tăslăuanu,
secretar.

Şedinţa a XI-a a comitetului central, ţinută la 10 August 1911.

Prezident: *Andrei Bârseanu.* Notar: *Oct. C. Tăslăuanu.* Membri prezenţi: *Dr. I. Beu, Ars. Bunea, Dr. I. Leményi, Dr. Ioan Lupaş, Dr. Octavian Russu, Romul Simu, Nicolau Togan* şi cassierul *Ioan Banciu.*

Socotelile şi bugetul Asociaţiunii: (391 Nr. 1360 şi 1362—1911). Comisiunea exmisă pentru censurarea socotelilor şi a proiectelor de buget raportează că atât socotelile Asociaţiunii cât şi ale şcolii civile de fete sunt în ordine, iar proiectele de buget sunt stabilite în cadrele veniturilor normale ale Asociaţiunii şi ale şcolii. La propunerea comisiunii, comitetul central decide ca din capitalul de K 6915·27 fil. şi din fondul de excursiuni de K 5505·39 fil. să se inactiveze fondul inatacabil al şcolii civile de fete înfiinţat prin deciz. Nr. 242/1908, iar pentru alimentarea acestui fond să se iee în budgetul Asociaţiunii din fiecare an suma de K 2000·—.

Conferenţiarul agronomic: (392 Nr. 1337—1911). D-l Aurel Cosciuc prezintă un raport despre activitatea ce a desfăşurat-o în cursul unui an (v. «Tr.» 1911 p. 546). Comitetul central angajază din nou pe d-l A. Cosciuc cu începere dela 1 Septemvrie n. a. c., provizor pe un an ca conferenţiar agronomic, învitându-l să desfăşure o activitate mai intensivă şi mai sistematică, conformându-se îndrumărilor primite dela comitetul central şi dela secţia economică. În ce priveşte propunerile cuprinse în raport, îl învită să le prezinte în una din şedinţele viitoare ca propuneri speciale, arătând căile şi mijloacele lor de realizare.

Fundaţiuni: (393 Nr. 1274—1911). Victor Fetti, elev în cl. III-a la gimn. din Năsăud, bursier al *fund. Başiota* îşi justifică sporul în studii. Bursa i-se votează şi pe anul şcolar viitor.

Despărţăminte: (394 Nr. 1225—1911). *Alba-Iulia.* A ţinut 20 prelegeri în 10 comune. Cu ocazia adunării generale din Dumitra, ţinută în 7 Iulie s'a aranjat o expoziţie de industrie casnică şi o producţiune teatrală *(raportul direcţiunii).*

— (395 Nr. 1343—1911). *Beiuş.* Director al desp. s'a ales d-l Dr. Gavriil Cosma *(şed. comit. cerc. din 30 Iulie a. c.)*

— (396 Nr. 1279—1911). *Cluj.* Din raportul către adunarea cercuală ţinută în Măcicaşul-ung. rezultă că s'au ţinut mai multe prelegeri poporale şi conferinţe din partea studenţilor adăpostiţi în Internatul Petran. S'au ţinut 2 cursuri de analfabeţi, s'au înfiinţat biblioteci poporale şi agenturi *(adun. cerc. ţinută la 11 Decemrrie 1910).*

— (397 Nr. 1318—1911). *Dej.* Director al desp. s'a ales d-l Ilariu Boroş, prot. gr. cat. *(adun. cerc. ţinută în Bizuşa la 23 Iulie a. c.)*

— (398 Nr. 1244—1911). *Diciosânmărtin.* Cu ocazia adunării cercuale din Iernut, d-l Fabiu Toma, directorul inst. «Mugurul» a ţinut o prelegere despre gunoiul artificial şi d-l Dr. I. Raţiu, profesor, despre poezia poporală. S'au împărţit trei premii

de câte 20 cor. pentru trei lucrări menite a se ţineà ca prelegeri poporale. S'a aranjat o întrecere de jocuri, împărţindu-se premii în sumă de 120 cor. şi o expoziţie de ţesături şi cusături, împărţindu-se între expozanţi suma de K 189. *(şed. comit. cerc. din 14, 16 şi 17 Iulie a. c., adun. cerc. din 16 Iulie a. c.).*

— (**399** Nr. 1220—1911). *Dobra.* Cu ocazia adunării cerc. din Ilia-murăşană, dl Dr. I. Maior, adv. a ţinut o prelegere despre Asociaţiune *(adun. cerc. din 12 Iulie n. a. c.).*

— (**400** Nr. 1255—1911). *Hida-Huedin.* Nu s'a încuviinţat ca suma de 100 cor. destinată pentru ţinerea prelegerilor poporale să se întrebuinţeze pentru acoperirea cheltuelilor de tipar ale foii «Sfătuitorul» *(şed. comit. cerc. din 6 Maiu şi 18 Iunie n. a. c.).*

— (**401** Nr. 1239—1911). *Hunedoara.* Desp. s'a înfiinţat sub conducerea secretarului Oct. C. Tăslăuanu la 30 Iulie n. a. c. D-l Oct. C. Tăslăuanu şi V. C. Osvadă au vorbit despre Asociaţiune. Director s'a ales d-l Vasile C. Osvadă, director de bancă. Desp. se compune din comunele aparţinătoare cerc. adm. Hunedoara şi din oraşul Hunedoara. Dela membri s'a încassat în total 2020 cor. «Agricola» a abonat 30 de ţărani la Biblioteca poporală a Asociaţiunii *(adun. de const. ţinută în 30 Iulie n. a. c.)*

— (**402** Nr. 1265—1911). *Ibaşfalău.* S'au ţinut patru prelegeri poporale în Şoimuşul-rom. Ciucmandru şi Valchid *(şed. comit. cerc. din 23 Iulie a. c.)*

— (**403** Nr. 1183—1911). *Indol.* D-l Ioan Bucur, protopop, delegatul comit. centr. a înfiinţat desp. Indol (din desp. Turda) la 7 Iulie n. a. c. Director s'a ales d-l Ioan Bucur. Dela membri s'a încassat suma de cor. 210. *(Adun. de constituire ţinută în Iara la 7 Iulie n. a. c.)*

— (**404** Nr. 1183—1911). *Lugoj.* Cu ocazia adunării cerc. din Clicovia s'au ţinut prelegeri poporale şi s'a reales comitetul. *(Şed. comit. cerc. din 23 şi 26 Iunie a. c., adun. cerc. din 27 Iunie a. c.)*

— (**405** Nr. 1270—1911). *M.-Ludoş.* Cu ocazia adunării cercuale din M.-Ludoş s'au rezolvat afaceri curente şi s'a reales comitetul cercual. *(Adun. cerc. din 18 Iulie a. c.)*

— (**406** Nr. 1334 - 1911). *M.-Uioara.* I-se dăruesc 300 broşuri din publicaţiunile poporale ale Asociaţiunii.

— (**407** Nr. 1245 - 1811). *Năsăud.* Desp. a ţinut 58 de prelegeri şi a înfiinţat 13 agenfuri şi biblioteci poporale. In cadrele Asoc. în Năsăud s'a înfiinţat o «Reuniune de lectură pentru ţărani şi meseriaşi». Au decis înfiinţarea unei Case culturale în Năsăud. *(Şed. comit. cerc. din 30 Iunie a. c.)*

— (**408** Nr. 1331—1011). *Nocrich.* I-se dăruieşte câteva exemplare din publicaţiunile poporale ale Asociaţiunii.

— (**409** Nr. 1331 - 1911). *Sebeş.* A aranjat un concert în 23 Februarie a. c., a înscris 143 abonaţi la Biblioteca poporală a Asociaţiunii, a decis înfiinţarea unui fond pentru o casă culturală. Din raportul către adunarea cerc. rezultă cu desp. a ţinut 26 de prelegeri în 12 comune, a înfiinţat 2 agenturi şi a reorganizat 2, a înfiinţat o bibliotecă centrală a desp.; a înfiinţat o bancă Raiffeisen în Cioara. Cu ocazia adunării cercuale d-l Dr. Sebastian Stanca, preot, a ţinut o disertaţie despre istoricul Asociaţiunii. *(Şed. comit. cerc. din 27 Ianuarie, 2 Martie, 24 şi 27 Aprilie, 26 Iunie, 6 şi 15 Iulie a. c. adun. cerc. din Sebeş ţinută la 12 Iulie a. c.)*

— (**410** Nr. 1273 - 1911). *Zârneşti.* In toate cinci comunele desp. există câte o agentură şi bibl. poporală. Desp. a înscris 135 membrii ajutători ca abonaţi ai Bibliotecii poporale. A ţinut 14 prelegeri poporale, 2 şezători literare şi o reprezentaţie teatrală. A împărţit între ţărani 5 maşini de tăiat sfecle şi strujit cucuruz în preţ de 50 cor. A procurat pe seama ţăranilor 800 de diferiţi altoi, pe cari i-a distribuit între membri. Cu ocazia adunării cercuale d-l Pompiliu Dan, înv., a vorbit despre istoricul desp., iar N. Furnică, înv. a ţinut 2 prelegeri cu proiecţiuni despre Alcoholism şi Clădiri monumentale. *(Adun. cerc. din 16 Iulie a. c.)*

Muzeu şi Bibliotecă: (411 - 412 Nr. 1313 şi 1226 - 1911). D-l Teodor Medean din Mănăştur dărueşte 10 cor., iar I. Simu din Arad 2 scrieri de ale pedagogului Petri.

Birou de informaţiuni pentru ţărani: (413 Nr. 1292 - 1911). Institutul «Economul» din Cluj a înfiinţat un birou de informaţiuni pentru ţăranii aflători pe teritoriul raionului său de activitate.

Membri: (412 Nr. 1370—1911). Cassierul Asociaţiunii raportează că dela ultima şedinţă a comitetului central s'au înscris următorii:

I. Membri fundatori: 1. Tuliu Cheţianu, adv., apărţinător desp. Cluj, achitând suma de cor. 400. 2. Dr. Ioan Pop, advocat, A.-Iulia, desp. A.-Iulia, solvind cor. 20. 3. «Agricola», institut de credit, Hunedoara. 4. «Corvineana», institut de credit, Hunedoara. 5. Dr. George Dubleşiu, adv., Hunedoara, toţi 3 aparţinând desp. Hunedoara şi achitând taxa de cor. 400. 6. Silviu de Herbay, colonel, Viena, achitând de asemenea taxa întreagă de cor. 400.

II. Membri pe vieaţă: 1. Dr. Niculae Ittu, medic, Sibiiu, achitând I-a rată de cor. 100. 2. Niculae Oprean, comerciant, Murăş-Oşorheiu, achitând cor. 200. 3. Vasilie C. Osvadă, dir. de bancă, Hunedoara. 4. Simion Chirca, proprietar, Hunedoara. 5. Niculae Macrea, secretar de bancă, toţi trei aparţinând desp. Hunedoara, au achitat cor. 200. 6. Pop Pahomiu, preot, Lazna mare, Dej. 7. Dr. Victor Gael, advocat, Ciachi-Gârbău. 8. Nicolau Cosma, preot, Ileanda mare, toţi 3 aparţinând desp. Dej, au achitat câte cor. 20.

III. Membri ordinari: 1. Ilie Martin, proprietar, Bucerdea. 2. Dr. Laurenţiu Nestor, adv., Blaj. 3. Ioan Pop Păcurar, preot, Tiur. 4. Niculae Frăţilă, înv., Tiur. 5. George Făgărăşan, înv., Tiur. 6. Alexiu Pop, cassier, Blaj. 7. Ioan Domşa, compactor, Blaj, toţi 7 aparţinând desp. Blaj. 8. Virgil Nistor, student, Arpătac, desp. Braşov. 9. Ioan Oprean, comerciant, Murăş-Oşorheiu. 10. Ioan Moldovan, notar, Bobohalma. 11. Petru Uilăcan, preot, Pogăceaua. 12. Stefan Almăşan, comerciant, Pogăceaua-de-Câmpie. 13. Avram Moldovan, înv., Râciu. 14. Teodor Bad, înv., Râciu. 15. Simion Balint, înv., Râciu. 16. Zaharie Şopterean, înv., Moişa. 18. Samson Togănel, arândaş, Moişa. 18. Emil Andreşan, preot, Bălia. 19. Coloman Flueraş, înv., Băla. 20. Ioachim Huza, proprietar, Băla. 21. Augustin Olteanu, proprietar, Băla. 22. Sandu Rus Băla, toţi 14 aparţinând desp. M.-Oşorheiu. 23. Gavril Rebrian, preot, Feketelak. 24. Alexandru Ciacoi, proprietar, Oşorhei. 25. Dr. Ioan Nicoară, prof., Gherla. 26. Augustin Ciceoan, preot, Gherla. 27. Dr. Octav. Domide, canonic, Gherla. 28. Ioan Mureşan, preot, Lona, toţi 6 aparţinând despărţ. Gherla. 29. Dr. Iuliu Codarcea, cand. de adv., Bazed. 30. Ignatie Codarcea, econom, Bazed. 31. Iuliu Conţ, înv., Bazed. 32. Augustin Aldea, econom, Bazed. 33. Adam Conţ, preot, Bazed. 34. Aurel Man, proprietar, toţi 6 aparţinând desp. Murăş-Oşorheiu. 35. Dr. Ioan Baltescu, Lugoj. 36. Coriolan Jucu, Lugoj, ambii aparţinând desp. Lugoj. 37. Nicolae Rus, înv., Uilacul-de-Câmpie, desp. Teaca. 38. Ioan Şuteu, preot, Bothaza, desp. Mociu. 39. Dr. Camil Negrea, adv., Făgăraş. 40. Ioan Petrişor, înv., V.-Recea. 41. George Boeriu, paroh, T.-Recea. 42. Bartolomeiu Vijole, învăţ., T.-Recea. 43. Şofron Prună, înv., V.-Recea. 44. George Burghea, înv., V.-Recea, toţi 6 aparţinând desp. Făgăraş. 45. George Pop, preot, Mihalţ, desp. Blaj. 46. Ioan Muntean, par., Sighişoara. 47. Teodor Mosora, oficial de judecătorie, Sighişoara. 48. Zaharie Colceriu, cancelist, Sighişoara. 49. Dr. Aurel Moldovan, cand. de adv., Sighişoara. 50. Dr. Vasile Covrig, adv., Sighişoara. 51. Gavrilă Hudea, învăţ., Boiu, toţi 6 aparţinând despărţământului Sighişoara. 52. Emilian Cioran, paroh, Reşinari, desp. Sibiiu. 53. Valeriu Literat, preot, Luţa, desp. Făgăraş. 54. Valeriu Mureşan, preot, Telciu, desp. Năsăud. 55. Ilie Magda, preot, Hususău. 56. Ioan Trif, preot, Tăuni. 57. George Riţiu, zidar, Blaj, toţi 3 din desp. Blaj. 58. Virgil Stanciu, paroh, Straja. 59. Dr. Camil Velican, advocat, Alba-Iulia. 60. Ioan Bucur, advocat, Limba. 61. Aurel Marcu, preot, Dumitra. 62. Teodor Bogdan, înv., Totoi. 63. Iuliu Moldovan, propr. Totoi. 64. Zenovie Păclişan, teolog abs., Straja. 65. Filip Pojar, preot Coşlar, toţi

8 din desp. A.-Iulia. 66. Aurel Voda, preot, Chirileu. 67. Alexandru Papiu, preot, Jernut. 68. Nicuale Todea, Jernut. 69. Alexandru Crăciunescu, Jernut. 70. Alexandru Varadi, Jernut. 71. Pompeiu Crăciunean, Jernut. 72. Ioan Handrea, Sălcud. 73. Aron Moldovan, Ganfalău. 74. Dr. Simion Anca, advocat, Diciosânmărtin, toți 9 din desp. Diciosânmărtin. 75. I. P. Florantin, profesor, desp. Dej. 76. George Muntean, protopop, Comloșul mare, desp. Sânmiclăuș. 77. Augustin Caba, preot, Someș-Guruslău. 78. Niculae Agârbiceanu, adm. domenial, Someș-Odorheiu, ambii din desp. Șimleu. 79. Vasile Toșa, concepist de finanțe, Sibiiu. 80. George Turcean, preot, Dobâca. 81. Simion Zevoian, Feliuc, ambii din desp. Gherla. 82. Stefan Boieriu, contabil, Hunedoara. 83. Alexandru Nemeth, bărbier, Hunedoara. 84. Augustin Dima, proprietar, Hunedoara. 85. Virgil Comșa, contabil, Hunedoara. 86. Ioan Dima, cassier, Hunedoara. 87. Alexandru Dima, proprietar, Hunedoara. 88. Valeriu Beșan, contabil, Hunedoara. 89. Romul Albu, preot, Hunedoara. 90. Niculae Rimbaș, comerc. Hunedoara. 91. Const. Dima, contabil, Hunedoara, toți 10 din desp. Hunedoara. 92. Iosif Bastian, băieș, Hășdate. 93. Iosif Florian, paroh, Sălicea. 94. Simion Felea, proprietar, M.-Băișorii. 95. Dr. Ioan Giurgiu, adv., Iara-de-jos. 96. Dr. Augustin Giurgiu, cand. de adv., Iara-de-jos. 97. Vasilie Muntean, proprietar, Băișoara. 98. Nicolae Racoviţan, preot, Schiopi. 99. Vicenţiu Sima, preot, Rachișiul mare. 100. George Stefu, înv., M.-Răișorii. 101. Andrei Straja, preot, Cacova, toți 12 din desp. Indol. 102. Alexandru Băcilă, preot, Ucea-inf., desp. Făgăraș. 103. Dr. Ioan Șliam, adv., Ciachi-Gârbău. 104. Emil Mureșan, preot, Borșa mare. 105. Jeni Dr. V. Pop, Ileanda-mare. 106. Eugen Balint, Nagy-Keresztes. 107. Ioan Chișiu, Ileanda-mare, toți 5 aparținând desp. Dej.

Extras din procesul verbal al ședinței.

Oct. C. Tăslăuanu,
secretar.

Literile fundaționale pentru „Fundaţiunea Teodor Sandul".

§ 1.

Fericitul Teodor Sandul, fost căpitan ces. și reg. în pensiune, originar din Năsăud, încetat din viață în Görz, la 9 Octomvrie 1908, prin testamentul său făcut la băile Rohitsch-Sauerbrunn, în 8 Iunie 1907, a creat o fundaţiune prin următoarele dispoziţii:

«Întreaga mea avere de astăzi înșirată mai sus, precum și acea avere pe care eventual o voiu mai agonisi de astăzi înainte până la moartea mea, o testez irevocabil „Asociaţiunii pentru literatura română și cultura poporului român" din Ungaria, făcându-o de erede universal al meu pe lângă următoarele condiţiuni:

a) Averea să se manipuleze separat de celelalte fonduri și fundaţiuni ale Asociaţiunii sub titlul: „Fundaţiunea Teodor Sandul".

b) Capitalul să rămână totdeauna întreg și neatacabil și numai venitul curat să se folosească spre scopuri culturale naţionale române, votându-se din el în fiecare an câte unul sau mai multe stipendii pe seama acelor tineri români, cari de acasă au creștere românească și se pregătesc pe cariera de meserii sau pe cariera de technică; știpendiile la școlile medii tehnice să fie de 400 - 500 cor. anualminte, iar la școlile superioare tehnice să fie stipendiul anual dela 1000 cor. în sus, după cum va află comitetul „Asociaţiunii pentru literatura română și cultura poporului român" de lipsă, care are să și controleze progresul în studii, purtarea morală, socială și românească a știpendistului și în caz de lipsă a detrage stipendiul.

Dacă nu s'ar află recurenţi pentru cariera de meserii sau de tehnică, atunci să se împartă stipendiile, în mărime după cum va află comitetul de bine, pentru cariera de agricultură sau grădinărit.

Din venitul curat al fundaţiunii să se folosească în tot anul numai 80% adecă $^4/_5$

a venitului, iar 20% adecă 1/5 parte a venitului să se adaugă în tot anul la averea fundaţiunii, până când va creşte averea fundaţiunii la acea valoare, care va fi de zece ori mai mare decât averea fundaţiunii în timpul de inactivare; iar de aici înainte pentru totdeauna numai 10% a venitului curat anual are să fie adăugat la averea fundaţiunii.

„Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român“ are să ţină în vedere următoarele:

a) la acordarea stipendiilor să fie preferiţi aceia cari pot dovedi că stau în legătură de rudenie cu mine şi dacă vor fi cel puţin egali cu ceilalţi recurenţi în toate condiţiunile ce se recer după acest testament dela toţi recurenţii.

b) la acordarea stipendiilor, fără escepţiune, să se procure garanţa, cumcă stipendistul după absolvarea studiilor se va aşezà în Ungaria pe teritoriul locuit de români, căci altcum dacă comitetul Asociaţiunii, va află de necesar în interesul întăririi acestei fundaţiuni, stipendistul e îndatorat a reîntoarce fundaţiunii acea sumă fără interese ce a primit el ca stipendiu din fundaţiune, care sumă are să fie adăugată la averea neatacabilă a fundaţiunii.

§. 2.

Aceasta fundaţiune va purtà numele: «Fundaţiunea Teodor Sandul» şi se va administrà separat de celelalte fonduri şi fundaţiuni ale Asociaţiunii.

§. 3.

Averea fundaţiunii se compune:

a) din următoarele acţii: 46 acţii ale institutului de credit şi economii «Făgeţana» din Făget cu Nrii 177—199 şi 1177—1199, cu cuponii Nrii 16–29 à K 200 = K 9200·—

34 acţii ale institutului de credit «Timişana» din Timişoara cu Nrii 436—437, 472–473, 714, 866, 907, 999, 1332—1349 şi 2885—2892 cu cuponii Nrii 15–20 . . . . . à K 200 = K 6800·—

28 acţii ale institutului de credit şi economii «Someşana» din Dej cu Nrii 179–180, 274, 461, 474, 511, 512, 515—516, 541—542, 545, 546, 548—551, 554, 697, 700, 702, 710—711 şi 721—725 cu talonul pentru cupoane . . . . . à K 200 = K 5600·—

6 acţii ale institutului de credit «Luceafărul» din Vârşeţ cu Nrii 327—330 şi 1745–1746 cu cupoanele Nr. 14–20. . . . . à K 100 = K 600·—

5 acţii ale institutului de credit «Sebeşana» din Caransebeş cu Nrii 975—979 cu cupoanele Nrii 8—28 . . . . . à K 200 = K 1000·—

4 acţii ale institutului de credit «Severineana» din Caransebeş cu Nrii 78–81 cu cupoanele Nr. 8—30 . . . . . à K 50 = K 200·—

3 acţii ale institutului de credit «Victoria» din Arad cu Nrii 2594, 3146, 5594 cu cupoanele Nr. 21–40 şi un talon . . . . à K 200 = K 600·—

b) din două libele de depunere la institutul de credit şi economii «Timişana» sub Nrii 4217 şi 3608 în suma totală de . K 1100·76

c) din diferite mobile vândute cu preţul de . . . . . K 232·34

În total 25,333·10

care a fost îngreunată cu pasive de . . . . . 925·72

averea curată a fundaţiunii e de . . . . . K 24,407·38

care a fost predată Asociaţiunii de judecătoria reg. cercuală din Năsăud prin decisiunea Nr. ö. 158/1—1909 din 6 Noemvrie 1909 şi care avere a fost primită de oficiul de cassă al Asociaţiunii. Pentru administrarea conform testamentului a averii fundaţionale, Asociaţiunea ia toată răspunderea.

§ 4.

Din venitul curat al fundaţiunii, după scăderea taxei de administrare, 20% se vor adăugà la capitalul fundaţiunii, iar 80% se vor împărţi ca burse tinerilor români fără deosebire de confesiune, cari urmează la vre-o şcoală specială sau superioară de meserii sau la vre-o şcoală inferioară sau superioară de agricultură sau ramurile ei (grădinărit, viticultură). Bursele din această fundaţiune se dau prin concurs

în primul rând tinerilor cari urmează la şcoli speciale de meserii şi numai în rândul al doilea celor cari urmează şcoli de agricultură. Bursierii beneficiază de burse pentru întreaga durată a studiilor, dacă vor dovedì din an în an purtarea morală şi un mulţumitor progres în studii. Concurenţii cari vor dovedì că sunt înrudiţi cu fundatorul vor fi preferiţi, dacă vor fi egali cu ceilalţi concurenţi în ce priveşte purtarea morală şi cualificaţia şcolară. Bursierii acestei fundaţiuni au să se oblige, fără escepţiune că se vor stabilì în Ungaria pe teritorul locuit de Români, iar dacă nu vor puteà satisface acestei condiţiuni, vor fi obligaţi a restituì Asociaţiunii suma ce au primit-o în cursul studiilor, care sumă se va adaugà la capitalul fundaţiunii. Mărimea şi numărul burselor le va stabilì, din an în an, comitetul central după venitul fundaţiunii.

§. 5.

Când averea fundaţiunii va ajunge la suma de 250 mii coroane, din venitul ei curat, după scăderea taxei de administrare, se vor împărţì ca burse pentru totdeauna 90%, iar 10% se vor adauge la capitalul fundaţiunii.

§. 6.

Asociaţiunea va înaintà în fiecare an Ministerului de culte şi instrucţiune publică un extras al socotelilor acestei fundaţiuni pentru a dovedì că venitul ei a fost întrebuinţat conform dispoziţiilor din aceste litere fundaţionale.

§. 7.

Dacă «Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român» ar încetà să mai existe, administrarea acestei fundaţiuni va trece la episcopia gr. or. a Aradului, sau, dacă se va înfiinţà la episcopia gr. or. a Timişoarei, cari vor aveà să administreze fundaţiunea în aceleaşi condiţiuni.

§. 8.

Fundaţiunea se inactivează la 1 Ianuarie 1911.

§. 9.

Fundaţiunea Teodor Sandul, din venitul curat va plătì fondului general al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român o taxă de administrare de 5% după venit.

§. 10.

Aceste litere fundaţionale s'au făcut în trei exemplare, dintre cari unul se păstrează la Asociaţiune, unul la episcopia din Arad şi unul la Ministrul de instrucţie publică în Budapesta. — Din şedinţa comitetului central, ţinută la 19 Iulie 1911.»

Andreiu Bârseanu m. p.,
viceprezident.

Oct. C. Tăslăuanu m. p.,
secretar.

Nr. 1211/1911.

CONCURS.

«Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român» publică concurs pentru două burse de câte 400 Cor. şi pentru o bursă de 700 Cor. din *Fundaţiunea Teodor Sandul* în următoarele condiţiuni:

A. Bursele de câte 400 Cor se dau tinerilor români, cari urmează vre-o şcoală specială de industrie (cum sunt: şcolile de lemnărie şi metalurgie din Aiud, Cluj, Mureş-Oşorheiu şi Timişoara, şcoala pentru industria lemnului din Braşov, sau şcoala de ceramică din Zlatna sau şcolile de ţesătorie din Késmárk şi Cisnădie lângă Sibiiu).

Dacă nu se vor găsì concurenţi, cari urmează la asemenea şcoli, bursele se vor da tinerilor cari urmează la vre-o şcoală inferioară de agricultură sau ramurile ei (cum sunt: şcolile din Lugoj, Sânmiclăuşulmare, Şimleu şi Mediaş, sau şcoala de grădinărit din Budapesta sau şcoala de vinţeleri din Aiud).

B. Bursa de 700 Cor. se dă tinerilor români, cari urmează la vre-o şcoală superioară de industrie (cum sunt: şcolile de industrie din Budapesta şi Caşovia).

Dacă nu se vor găsì concurenţi, cari urmează la asemenea şcoli, bursa se va dà tinerilor, cari urmează la vre-o şcoală superioară de agricultură (cum sunt: şcolile din Magyaróvár, Caşovia, Debreţin şi Cluj).

C. Toţi concurenţii dela şcolile de industrie sau agricultură, cari doresc să obţină una dintre cele trei burse mai sus înşirate, au să-şi înainteze *până la 1 Septemvrie nou 1911,* comitetului central al Asociaţiunii (Sibiiu—Nagyszeben, Str. Morii Nr. 6) cererile însoţite de următoarele acte:

1. certificat de botez,
2. certificat de avere a lor şi a părinţilor,
3. certificat de moralitate,
4. certificat de sănătate,
5. certificat despre praxa şi studiile făcute,
6. eventual un act prin care să-şi dovedească înrudirea cu fundatorul.

Dintre concurenţi cei înrudiţi cu fundatorul vor fi preferiţi, dacă vor fi egali cu ceilalţi în ce priveşte purtarea morală şi cvalificaţia şcolară.

Toţi bursierii vor aveà să se oblige în scris că după terminarea studiilor se vor stabilì în Ungaria pe teritorul locuit de Români, iar dacă nu vor puteà împlinì această condiţie, vor aveà să înapoieze Asociaţiunii, în curs de 15 ani după terminarea studiilor, suma ce-au primit-o ca bursă din fundaţiunea Teodor Sandul. Această obligaţiune va fi semnată şi de părinţii sau tutorii bursierilor.

Bursele votate se vor mandatà din partea Asociaţiunii numai atunci, când bursierii vor dovedì printr'un certificat că sunt primiţi la vre-o şcoală de meserii sau agricultură.

Cererile intrate după terminul de 1 Septemvrie n. 1911, nu vor fi luate în considerare.

Din şedinţa comitetului central, ţinută la 19 Iulie 1911.

A. Bârseanu m. p.,
v.-prezident.

Oct. C. Tăslăuanu m. p.,
secretar.

Cuprinsul.

		Pag.
A. Bârseanu:	La jubileul de 50 de ani al «Asociațiunii»	317—325
Dr. I. Lupaș:	Înființarea «Asociațiunii» și conducătorii ei	326—348
Oct. Goga:	Mijloacele de propagandă literară și culturală ale «Asociațiunii» și desvoltarea lor	349—392
I. Vătășan:	Administrațiunea averii «Asociațiunii»	393—410
Dr. V. Bologa:	Școala civilă de fete cu internat a «Asociațiunii»	411—456
Oct. C. Tăslăuanu:	Muzeul «Asociațiunii»	457—475
N. Togan:	Biblioteca «Asociațiunii»	476—478
Oct. C. Tăslăuanu:	Despărțămintele «Asociațiunii»	478—483

Partea oficială:

	Convocarea la adunarea generală din Blaj	486
	Raportul general al comitetului central al «Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român» către adunarea generală convocată în Blaj la 28 și 29 August 1911	487—498
	Anexele raportului general:	
I.	Consemnarea membrilor decedați ai «Asociațiunii»	499—500
II.	Consemnarea membrilor «Asociațiunii» la 1 August a. c.	501—533
III.	Conspectul sumar al membrilor «Asociațiunii» la 1 August a. c.	534—535
IV.	Prelegerile poporale ținute în cursul anului 1910	536—544
V.	Prelegerile ținute de conferențiarul agronomic al «Asociațiunii» în cursul anului 1910	545
VI.	Raportul conferențiarului agronomic către comitetul central despre activitatea desfășurată în 1910/11	546—548
VII.	Conferințe ținute în cursul anului 1910	549—550
VIII.	Producțiunile și seratele artistice ținute în cursul anului 1910	551
IX.	Activitatea despărțămintelor în cursul anului 1910	552—592
X.	Tabloul sumar despre starea și activitatea despărțămintelor în cursul anului 1910	593
XI.	Raportul comitetului asupra socotelilor «Asociațiunii» pe anul 1910	594—596
	Bilanțul «Asociațiunii»	597—599
	Venituri și spese la 31 Decemvrie 1910	600—601
	Evidență specială a Fondurilor și Fundațiunilor	602—609
	Efectele fondului general la 31 Decemvrie 1910	610—611
	Efectele fondurilor și fundațiunilor la 31 Decemvrie 1910	612—614
XII.	Proiectul de buget al «Asociațiunii» pe anul 1912	615—621
XIII.	Lista bursierilor Asociațiunii pe anul școlar 1910/11	622
	Secțiile științifice-literare:	
	Procesul verbal al ședințelor plenare a secțiilor științifice-literare ținut în 14 Iulie 1911	623—626
	Anexele procesului verbal al secțiilor științifice-literare:	
A.	Raportul secretarului literar către adunarea plenară a secțiilor din anul 1911	626—631
B.	Raportul secției literare	631—632
	Raport despre cărțile prezentate la concursul pentru premiul «Andreiu Mureșanu» pentru anul 1910	633—634
C.	Raportul secției istorice	634—637
D.	Raportul secției școlare	637—639
E.	Raportul secției științifice	640—642
F.	Proces verbal al ședinții secției economice ținută în 14 Iulie n. 1911	642—644
	Ședințele comitetului central:	
	Ședința a IX-a ținută în 10 Iulie n. 1911	644—646
	„ „ X-a „ „ 5 August n. 1911	647
	„ „ XI-a „ „ 10 August n. 1911	647—650
	Literile fundaționale pentru «Fundațiunea Teodor Sandul	650—652
	Concurs pentru conferirea stipendiilor din «Fundațiunea Teodor Sandul»	653
	Ilustrațiuni.	

Ediţiile Asociaţiunii.

A. „Biblioteca poporală a Asociaţiunei“.

		K
Nr. 1.	Povestiri (I) din vieaţa ţăranilor români, de *Ioan Pop-Reteganul*	—·20
Nr. 2.	Povestiri (II) din vieaţa ţăranilor români, de *Ioan Pop-Reteganul*	—·20
Nr. 3.	Despre cărţile funduare şi întabulări, de *Dr. V. Moldovan*	—·30
Nr. 4.	Sfaturi bune. Trei disertaţiuni, de *E. Ungurianu, Dr. E. Cristea* şi *N. Ivan*	—·20
Nr. 5.	Casa părintească crescătoare indivizilor şi popoarelor, de *Ioan Popea*, fost profesor la gimnaziul rom. din Braşov	·20
Nr. 6.	Despre testament, de *Dr. V. Moldovan*	—·30
Nr. 7.	Poşta, telegraful, de *Gavr. Todică*	—.20
Nr. 8.	Icoane din istoria Grecilor vechi. Partea I, de *V. Lazăr*	—·20
Nr. 9.	„ „ „ „ „ „ II, „ „ „	—·20
Nr. 10.	Grădina de legumi, de *I. F. Negruţiu*	—·30
Nr. 11.	Cultura cucuruzului, de *I. F. Negruţiu*	—·20
Nr. 12.	Ionel. Principii morale şi creştineşti de educaţiune. Cartea I. Familia, de *V. Gr. Borgovanu*	—·20
Nr. 13.	Ionel. Principii morale şi creştineşti de educaţiune. Cartea II. Ionel de un an *V. Gr. Borgovanu*	—·20
Nr. 14.	Ionel. Principii morale şi creştineşti de educaţiune. Cartea III. Ionel până la şese ani, de *V. Gr. Borgovanu*	—·20
Nr. 15.	Ionel. Principii morale şi creştineşti de educaţiune. Cartea IV. Ionel la şcoală, de *V. G. Borgovanu*	—·20
Nr. 16.	Ionel. Principii morale şi creştineşti de educaţiune. Cartea V. Ionel la şcoala vieţii, de *V. G. Borgovanu*	—·20
Nr. 17.	„Astra“. Informaţiuni asupra scopurilor şi instituţiunilor Asoc.	—·20
Nr. 18.	„Regule ortografice“, stabilite de Academia Română în anul 1904	—·10
Nr. 19.	Vulcanismul de *Gavr. Todica*	—·20
Nr. 20.	Impărţirea, lucrarea şi îngrijirea unei moşii, de *I. F. Negruţiu*	—·20
Nr. 21.	Nuvele istorice. Cartea I. de *I. Al. Lăpădatu*	—·20
Nr. 22.	„ „ Cartea II. „ „ „ „	—.30
Nr. 23.	Cărticica sănătăţii, de *Dr. I. Beu*	—·20
Nr. 24.	Invăţătură despre legile privitoare la notarii publici regeşti, de *M. Beşan*	—·10
Nr. 25.	Poezii poporale din Bănat, de *E. Hodoş*	—·30
Nr. 26.	Despre începutul neamului românesc, de *Dr. Ioan Lupaş*	—·20
Nr. 27.	Comuna Viitorul de *Romul Simu*	—·30
Nr. 28.	Povestiri de *Ioan Pop Reteganul*	—·30
Nr. 29.	Poezii alese de V. Alexandri	—·20
Nr. 30.	Ionel. Principii morale şi creştineşti de educaţiune. Cartea VI. Puterea pildelor în vieaţa căsătoriţilor, de *V. Gr. Borgovanu*	—·20
Nr. 31.	O seamă de cuvinte, de *Octavian Goga*	—·20
Nr. 32.	Cum să trăim? Poveţe doctoreşti pentru trebuinţele zilnice, de *A. R. Dobrescu*	—·20
Nr. 33.	Fabule alese din Ţichindeal, Asache şi Donici, de *Il. Chendi*	—·20
Nr. 34.	Nutreţul măiestrit sau cele mai bune plante de nutreţ de *Ioan F. Negruţiu*	—·20
Nr. 35.	Din putere proprie, trad. din limba germ. de *N. Petra-Petrescu*	—·40
Nr. 36.	Floarea Soarelui, legendă, de *Şt. Cacoveanu*	—·20
Nr. 37.	Poezii de *Octavian Goga*	—·40

Apoi: B. Alte publicaţiuni editate de Asociaţiune.

1.	Acte privitoare la urzirea şi înfiinţarea Asociaţiunii	1·—
2.	Adun. generală (II) a „Asociaţiunii transilvane“ ţinută în Braşov, 1862	1·—
3.	Adun. gen. (III) a „Asociaţiunii transilvane“ ţinută în Blaj, 1863	1·—
4.	Adun. gen. (IV) a „Asociaţiunii transilvane“ ţinută în Haţeg, 1864	1·—
5.	Adun. gen. (VI) a „Asoc. transilvane“ ţinută în Alba-Iulia, 1866	1·—
6.	Analele „Asociaţiunii transilvane“ din 1880	1·80
7.	„Transilvania“, organul Asociaţiunii din anii: 1869, 1870, 1871, 1872, 1873, 1874, 1875, 1876, 1877, 1878, 1882, 1883, 1884, 1885, 1886, 1888, 1889, 1890, 1891, 1892, 1894, 1895, 1896, 1897, 1898, 1899, 1900, 1901, 1902, şi 1903, fie-care an à	10·—
8.	Poveşti din popor, de *Ioan Pop-Reteganul*	1·—
9.	Date istorice privitoare la familiile nobile române, v. I şi II, de *I. cav. de Puşcariu*	10·—
10.	Higiena copilului dela naştere până la al 7-lea an al etăţii, de *S. Stoica*	—·39
11.	Dietetica poporală, de *S. Stoica*	1·—
12.	Monografia şcoalei civile de fete a Asociaţiunii transilvane	2·—
13.	Românii din Transilvania la 1733. Conscripţia episcpului Ioan Inoc. Klein de Sadu, de *Nicolae Togan*	—.60
14.	Catalogul bibliotecei Asociaţiunii, de *Nicolae Togan*	1·—
	Indice alfabetic al „Transilvaniei“ (an. I—XXV) de *Nicolae Togan*	—·—

Publicaţiunile primite gratuit pentru „Biblioteca Asociaţiunii".

Ioan Roşiu: **Icoane din luptele Bisericii,** Tipografia seminarului teol. gr.-cat. Blaj, 1911, form. 8° pag. 464, preţul 3 cor.

Ioan Gheţie: **Raportul al XLVIII-lea despre gimnaziul sup. fund. din Năsăud pentru anul şcolar 1910/11.** Tipografia G. Matheiu, Bistriţa, 1911, form. 8° p. 86+52.

Virgil Oniţiu: **Anuarul XLVII al gimnaziului gr. or. român din Braşov, al şcoalei reale şi al şcoalelor centrale primare pe anul şcolar 1910/11.** Tipografia A. Mureşan. Braşov, 1911, form. 8°, pag. 173.

* * * **Raport despre institutele gr. cat. de învăţământ din Blaj, gimn. sup., institutul ped., şcoala civilă şi elementară de fete, şcoala de aplicaţie, şcoala pentru învăţăceii de meserii şi negustorii pentru anul şcolastic 1910/1911.** Tipografia seminarului teol. gr. cat., Blaj, 1911, form. 8° pag. 178 + XL.

Arseniu Vlaicu: **Anuarul şcoalei comerciale superioare gr.-or. române din Braşov pe anul şcolar 1910/1911.** Tipografia Ciurcu & comp., Braşov, 1911, form, 8°, pag. LXIX + 76.

Din **Biblioteca Poporală a «Asociaţiunii»** au apărut până acum următoarele broşuri:

Nr. 1. *Dr. I. Lupaş:* **De demult,** povestire istorică.
Nr. 2. *Ştefan Cacoveanu:* **Floarea soarelui** legendă.
Nr. 3. **Din vieaţa sfinţilor.**
Nr. 4—5. *Ion Creangă:* **Harap alb,** poveste.
Nr. 6. *A. Cosciuc:* **Cultura pământului.**
Nr. 7. *V. Alexandri:* **Cântece bătrâneşti.**

Iar din «**Biblioteca tineretului**»:

Nr. 1. *Ioan Al. Brătescu-Voineşti:* **Puiul.**
Nr. 2. *Mihail Sadoveanu:* **Vestitorii.**
Nr. 3. *C. Negruzzi:* **Meşterul orb. Luminărică.**
Nr. 4. *Ioan Popovici-Bănăţeanu:* **Darul lui Christos. La fereastră.**
Nr. 5. *C. Sandu-Aldea:* **Doi călăraşi.**
Nr. 6. *Ioan Agârbiceanu:* **Doi bătrîni.**
Nr. 7. *Ioan Agârbiceanu:* **Tuşa Oana.**
Nr. 8. *Petre Ispirescu:* **Balaurul cel cu şapte capete.**

Preţul fiecărui număr: 6 bani.

Tiparul tipografiei arhidiecezane în Sibiiu.

Bar. Vasile L. Popp,
Prezidentul Asociațiunii dela 1867—1875.

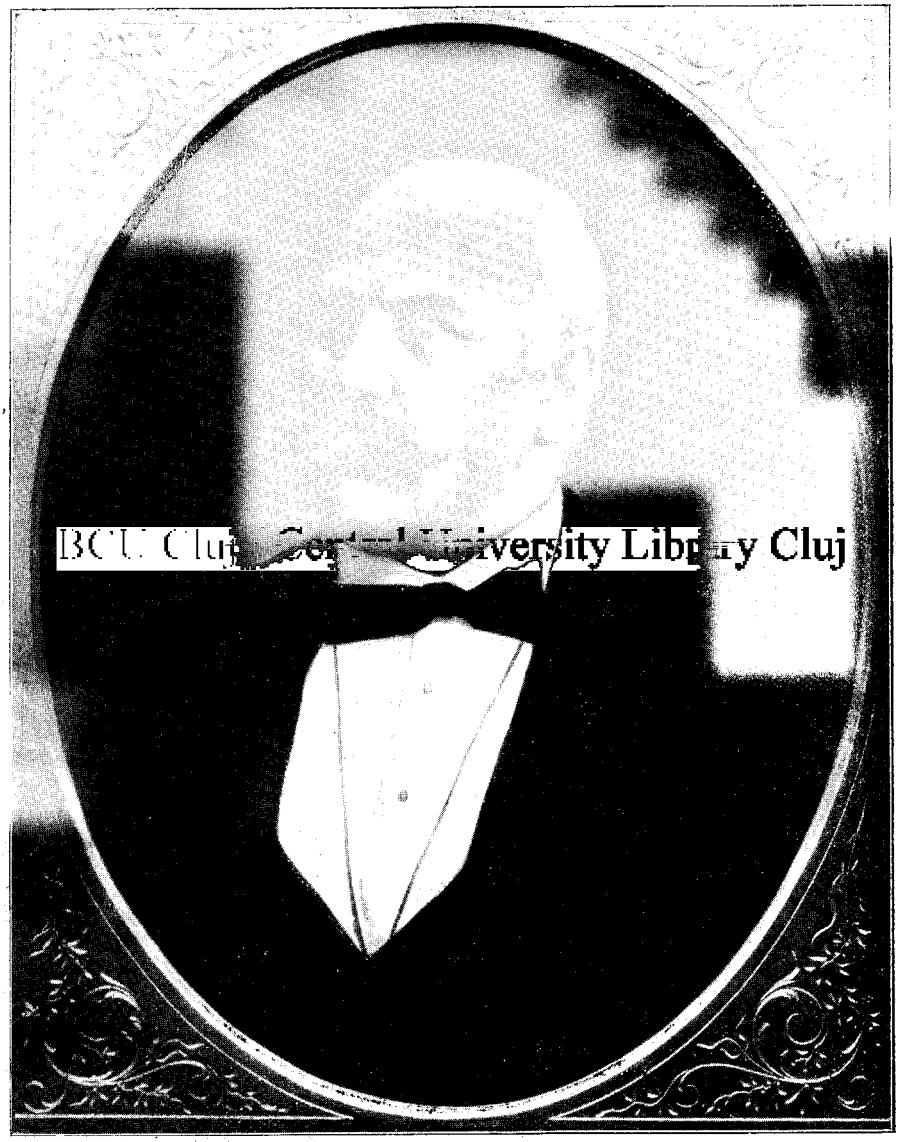
BCU Cluj / Central University Library Cluj

Iacob Bologa,
Prezidentul Asociațiunii dela 1875—1877.

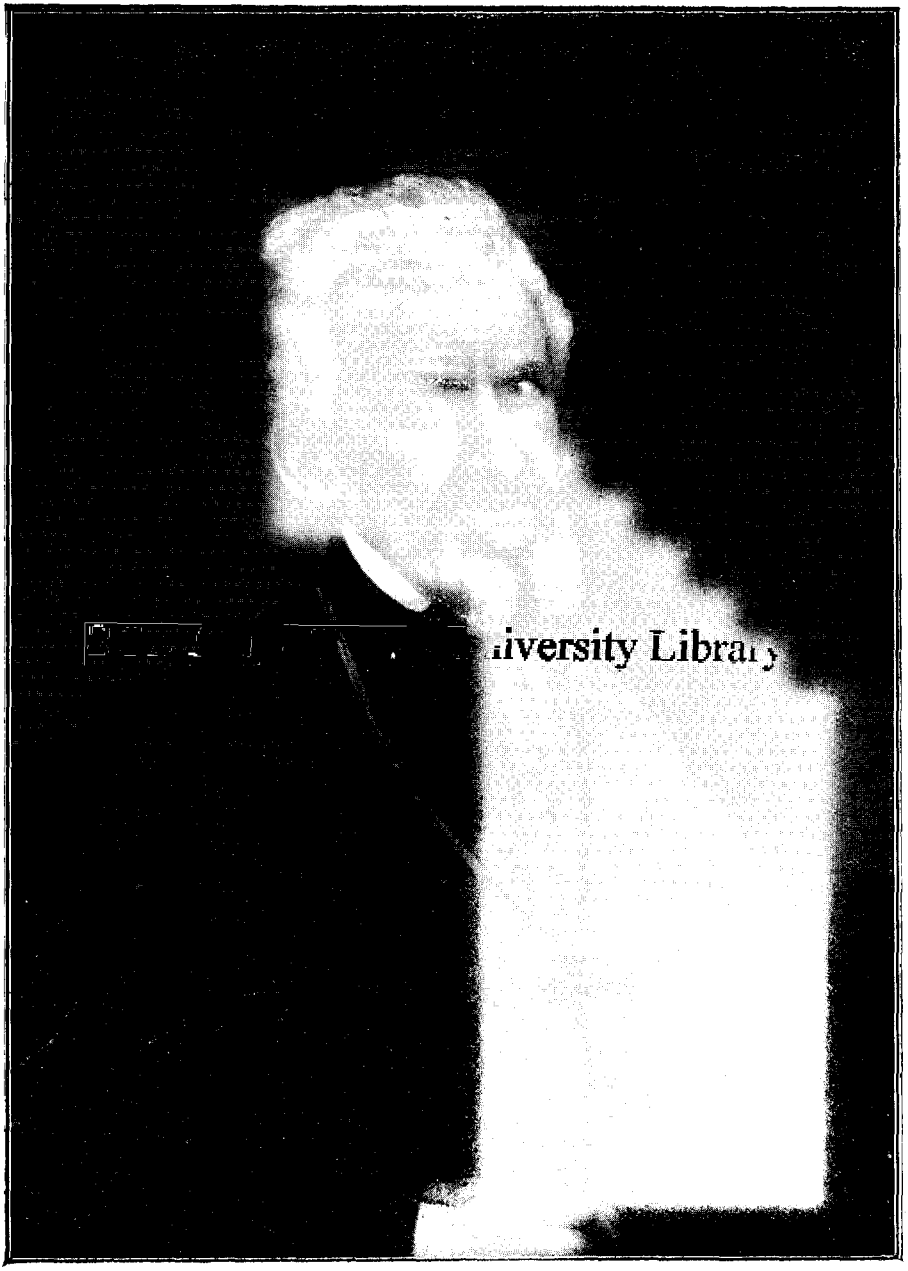
iversity Libra

Timoteiu Cipariu,
Prezidentul Asociațiunii dela 1877—1887.

Gheorghe Barițiu,
Prezidentul Asociațiunii dela 1888—1893.

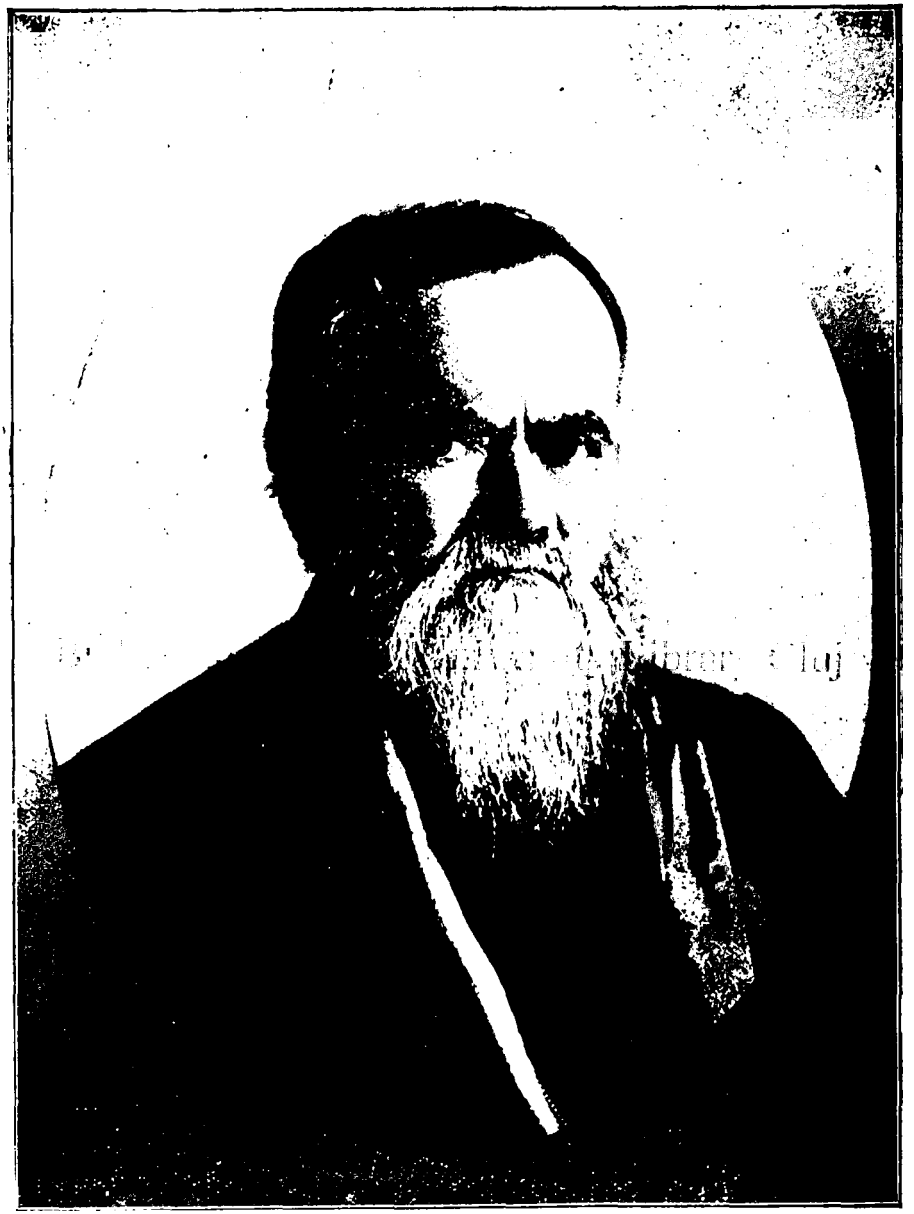

I. Micu Moldovan,
Președintul Asociațiunii dela 1895—1901.

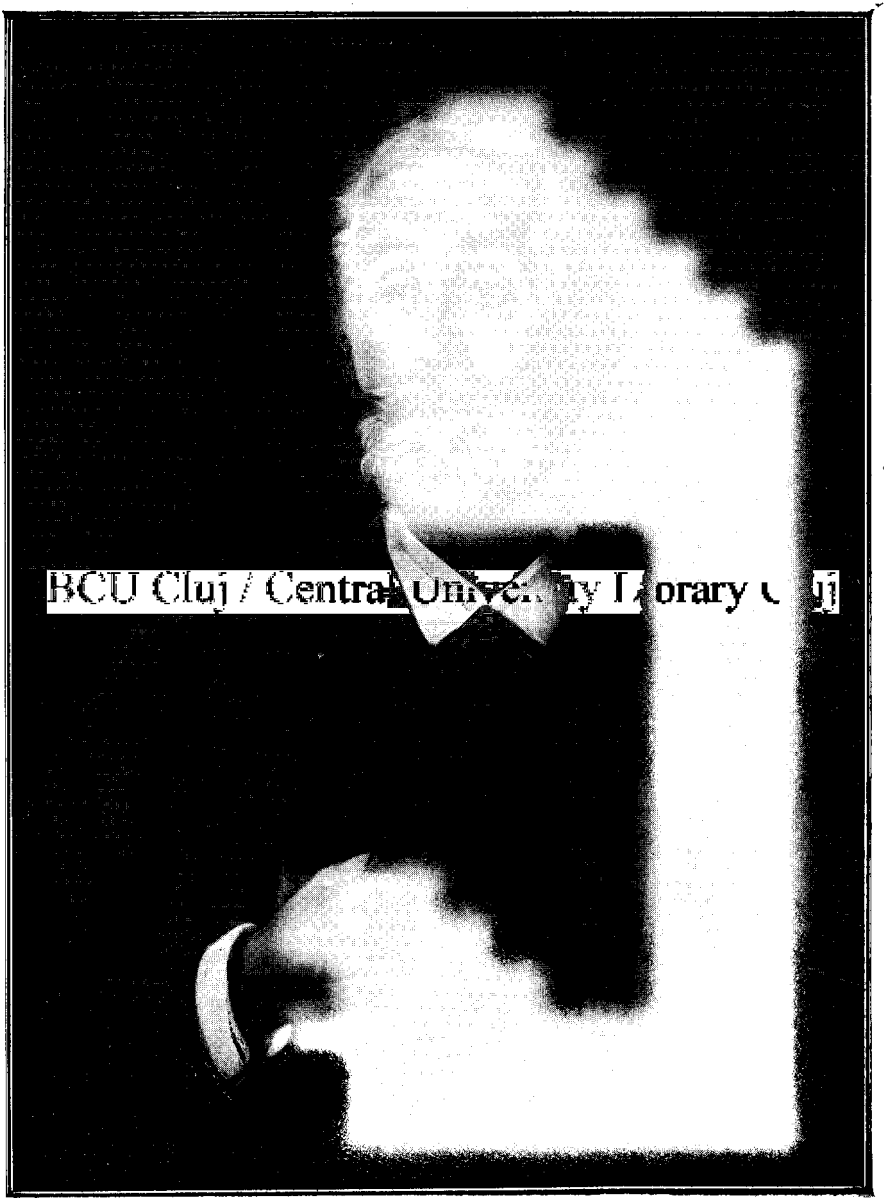
BCU Cluj / Central University Library Cluj

Alexandru Mocsonyi,
Prezidentul Asociațiunii dela 1901—1904.

Iosif Sterca Şuluţu,
Prezidentul Asociaţiunii dela 1904—1911.

Elevele interne în grădina școalei (1910/11).

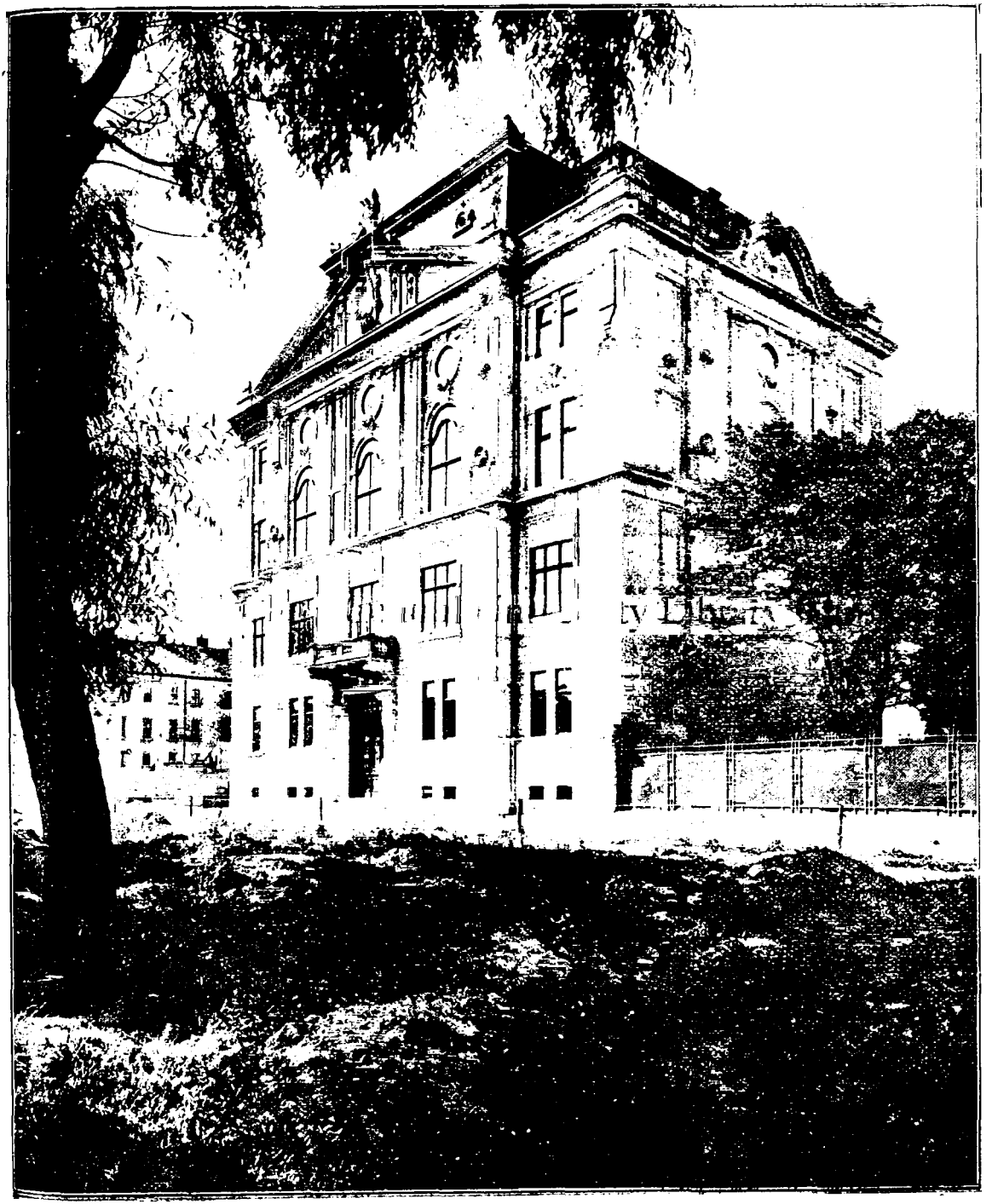

Muzeul Asociaţiunii.